

Zeki Ömer Defne'nin

ŞİİRLERİNİN TÜRK DİLİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Dr. Aha CAVLAZOĞLU DAVULCU

ÇANKIRI BELEDİYESİ
DR. RIFKI KAMİL URG
ÇANKIRI ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYIN NO: 67

ZEKİ ÖMER DEFNE’NİN ŞİİRLERİNİN TÜRK DİLİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

ISBN : 978-605-67155-9-4

Yazar :

Dr. Ahu CAVLAZOĞLU DAVULCU

Sayfa Düzeni ve Kapak Tasarım :

İlhan ONAY

Çankırı Belediyesi Dr. Rıfki Kamil Urga

Çankırı Araştırma Merkezi Yayın No: 67

Basım Yeri :

YENİGÜN BASIN YAYIN MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ

Cumhuriyet Mah. Kapalı Sk. Fakoğlu Pasajı No: 6 - ÇANKIRI

Tel : 0 (376) 212 33 53 - 0 (376) 212 77 47

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 40214

İletişim :

Çankırı Belediyesi Dr. Rıfki Kamil Urga

Çankırı Araştırma Merkezi

Alibey Mahallesi Köprü Sokak ÇANKIRI

Tel : 0 (376) 212 14 00 / 233 - 0 (376) 212 34 60

Fax : 0 (376) 213 25 25

Web : www.cankiri-bld.gov.tr.

Çankırı - Aralık 2018

Bu kitabın bütün yayın hakları Çankırı Belediyesi Dr. Rıfki Kamil Urga

Çankırı Araştırma Merkezine ait olup kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

*İki Kadına
Kızım Hasibe Ece ve Annem Hasibe'ye...*

Dr. Ahu CAVLAZOĞLU DAVULCU

1984'te Konya'da doğdu. 1995'te 19 Mayıs İlkokulunu, 1998'de Karma Orta Okulunu, 2001'de Konya Atatürk Kız Lisesini bitirdi. 2002 yılında kazandığı Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü 2006 yılında ikincilikle tamamladı.

2009 Nisan ayında Selçuk Üniversitesi Bozkır Meslek Yüksekokulu'na Türk Dili Okutmanı olarak atandı. 2009'ta Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı'nda yüksek lisansını, 2017'de yine aynı Enstitüde doktorasını tamamlayarak "Türk Dili Doktoru" oldu.

2017 yılında Selçuk Üniversitesi Bozkır Meslek Yüksekokulu'nda Öğr. Gör. Dr. unvanını aldı. 2016-2018 yılları arasında aynı yüksekokulda müdür yardımcılığı görevini yaptı. Hâlen Selçuk Üniversitesi Bozkır Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü görevini yürütmektedir. Davulcu'nun basım aşamasında 1 kitabı, uluslararası dergilerde makaleleri ve uluslararası kongrelerde sunduğu bildirileri bulunmaktadır.

Dr. Ahu Cavlazoğlu Davulcu evli ve bir çocuk annesidir.

elmek: ahucavlaz@selcuk.edu.tr

SUNUŞ

Çankırı Tarihî süreç içerisinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Selçuklular ve Osmanlı Devleti Döneminde de Türk medeniyetinin oluşumuna katkıda bulunmuştur. Ayrıca Cumhuriyet'in kuruluşunda da önemli destekler veren bir yer olmuştur. Çankırı Cumhuriyetin ilk yıllarında, yeni kurulan ülkenin başkentine yakın yapısı ile geçmişten günümüze gelenek, görenek, örf, adet, tarih, edebiyat, şiir gibi millî kültür unsurları bakımından güçlü ve zengin şehirlerimizden biridir.

Kültürel birçok zenginliği içinde barındıran ilimiz, ortaya çıkarılmamış nice maddî ve manevî kültür öğelerini bünyesinde barındırmaktadır. Bu kültürel zenginliğin bir parçası olarak kabul ettiğimiz Türk Dili ve Edebiyatına ait şiirler ve Çankırı geleneğini yansıtan eserler ilimizin kültürel değerlerini ortaya koyması bakımından önemlidir. Çünkü şairler ve edipler yaşadıkları toplumun aynası ve sözcüsü olmuş yazdıkları şiir ve yazılarla toplumu farklı konular ve olaylar hakkında bilgilendirmenin yanı sıra faaliyet gösterdiği dönem içerisinde kapsadığı bölgenin siyasal, toplumsal, kültürel ve ekonomik yapısı hakkında da bilgiler vermektedir. İşte Çankırlı şair Zeki Ömer Defne bu geleneğin bu kültürel ögenin temsilcilerinden biridir.

Selçuk Üniversitesinden çok değerli hocamız Dr. Ahu Cavlazoğlu Davulcu bu çalışmasında Zeki Ömer Defne'yi birçok açıdan ele almış ve şairin edebî şahsiyetini ve dilini ortaya koymuştur. Ciddî bir emek işi olan bu çalışma sayesinde kültür ve edebiyat tarihimizin en önemli simalarından Zeki Ömer Defne'nin şiirleri ve şiir dili, araştırmacıların ve Çankırlı hemşehrilerimizin istifadesine sunulmuştur.

Çankırı Belediyesi olarak Çankırı kaynaklı çalışmalar başta olmak üzere, ilmî, edebî, kültürel ve sanatsal çalışmaları her zaman desteklediğimizi ifade etmek isterim. Bu çalışmada emeği geçen değerli hocama Çankırı halkı adına teşekkür ve tebriklerimi sunuyorum.

Hüseyin BOZ

Çankırı Belediye Başkanı

ÖN SÖZ

Yayına hazırladığımız bu çalışma Türk Edebiyatında, bilhassa Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı şairleri içinde önemli bir yere sahip olduğuna inandığımız, Çankırılı şair Zeki Ömer Defne'nin (1903–1992) şiir dünyasının, Türk Dili açısından incelenmesidir. Edebiyat Tarihi araştırmacıları Defne'nin şiirini Memleket Edebiyatı içinde değerlendirmektedirler; fakat Defne ilk şiirini 1924 yılında yayımladıktan sonra ömrünün son zamanlarına kadar şiir yazan bir şair olarak hayatı boyunca onun şiir dünyasında değişimler olmuştur. Çalışmamız Defne'nin bir araya toplanmamış farklı dergilerde yayımlanmış olan şiirleri ile kitaplarındaki şiirlerini bir araya getirmek, hem şiirlerindeki değişimleri göstermek hem de şiir dilini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Yazarın şiirlerinin, ses bilgisi, yapı bilgisi, şiir dilinde sapmalar ve dizin ile ayrıntılı incelenip bilim âlemine tanıtılması amacıyla yola çıkılmış, bu sayede de şairin kelime hazinesi, arkaik kelime kullanımı ve dil kullanım oranları tespit edilmiştir.

Zeki Ömer Defne'nin yaşadığı dönemde ve ölümünden sonraki yıllarda çoğunlukla aynı kaynaklar referans gösterilerek ansiklopedilerde kısa hayat hikâyesine yer verilmiş, ayrıca antolojilerde şiirlerinden birkaç örnek yayımlanarak kendisi hakkında bilgi verilmiştir. Defne ile ilgili en kapsamlı çalışma ölümünden sonra 2003 yılında Çankırı Valiliği tarafından düzenlenen “Doğumunun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırılı Şairler” başlıklı sempozyumda sunulan bildirilerdir. Bunun dışında hakkında yazılanlar birkaç röportajdan ve dergilerde yayımlanmış bazı yorumlardan ibarettir.

Zeki Ömer Defne'yi çalışmamızın konusu yaparak onunla ilgili bu alandaki boşluğu doldurmaya çalıştık, şair hakkında şimdiye kadar etraflı bir araştırmanın yapılmamış olması bizi bu konuya yöneltti. Bu çalışmayı yaparken, yayımlanmış kaynaklardan yararlandık. Bunun yanında Defne'nin öğrencileriyle ve yakınlarıyla görüşerek daha kapsamlı bilgi edinmeye çalıştık. Defne'nin yaşadığı dönemde yayımlayamadığı ölümünden sonra gün yüzüne çıkan şiirlerine bu sayede ulaşarak çalışmamızda bunlara da yer verdik. Şair şiire gönül vermiş, şiir aşkıyla ömrünü sürdürmüş bir sanatçı olarak devamlı şiir yazma hâlinde olduğu için bizim çalışmamızda topladığımız şiirleri dışında başka şiirlerinin olması da mümkündür.

Çalışmamız, *giriş bölümüyle başlamakta olup*, bu bölümde Türk şiirinde XIX. yüzyıldan başlayarak Cumhuriyet sonrasında ve Defne'nin şiirlerini yazdığı 1990'lara kadar olan uzun süreçte meydana gelen edebî gelişmeler genel hatlarıyla özetlenmiş, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin safhaları verilmiştir.

Çalışmamız dört ana bölümden oluşmaktadır. *Birinci bölümde* Zeki Ömer Defne'nin hayatı, eserleri dönemin edebiyatı içindeki yeri, şiir anlayışı, şiirlerinde işlediği konular, şairin şiirlerinde yaptığı değişikliklere yer verilmiştir. *İkinci bölüm* ise Defne'nin şiirlerinin Türk Dili açısından incelenmesidir. Bu bölümde şairin şiirlerindeki ses bilgisi ve yapı bilgisi açısından dikkati çeken hususlar, Defne'nin şiirlerindeki kelime hazinesi, arkaik kelimeler ve yapılar tespit edilmiş, şairin şiir dilindeki sapmalar gösterilmiştir. Yine bu bölümde Zeki Ömer Defne'nin dil kullanım oranı tespit edilmiş olup şiirlerindeki alıntı kelimeler ile Türkçe kelimelerin kullanım oranı verilmiştir.

Bu eser 2017 yılında tamamlanan 17 Temmuzda savunulan doktora çalışmamın ilk üç bölümünü içermektedir. Şairin tespit ettiğimiz 435 şiiri vardır. *Üçüncü bölümde* şairin kitaplarındaki şiirleri ve dergilerde yayımlanmış şiirleri bir araya getirilmiş ve yayın yılına göre şiirlere numara verilmiş olup, bu numaralar dizinde de şiir numarası ve satır numarasıyla gösterilmiştir. Zeki Ömer Defne, öğretmenlik yaptığı yıllarda şiirlerini dergilerde yayımlamaya devam etmiş; ancak bunları bir kitap halinde toplayamamıştır. Zeki Ömer Defne bu şiirlerinden bazılarını birkaç defa yayımlamıştır. Şairin bizzat birkaç defa yayımladığı söz konusu bu şiirlerdeki değişiklikler çalışmamızda hem dipnotu verilerek hem de liste hâlinde gösterilmiştir. Araştırmamızda şiirler, şairin imlâsına müdahale edilmeden aynen verilmiştir.

Çalışmamızın *dördüncü bölümü* dizin bölümüdür. Bir şairin kullandığı dil kadar, o şairin kelime hazinesi de önemlidir. Özellikle dizin çalışmaları, şairin kelime dağarcığının değişim ve gelişimini göstermesi açısından önemlidir. Dizin, şairin kullandığı kelimeleri tespit etmemize, arkaik unsurları saptamamıza yardımcı olmuştur. Araştırmamızın en kapsamlı ve zaman alan bölümü dizin bölümüdür. Defne'nin üçüncü bölümde yayın yılına göre numaralandırdığımız şiirlerindeki kelimeler, dizin bölümünde şiir ve satır numarasıyla beraber gösterilmiş ve kelimelere şiirlerdeki anlamları verilmiştir. Kelimelere anlam verirken zaman zaman zorlandık, elimizden geldiğince titiz çalışmaya gayret ederek, hatasız bir çalışma ortaya koymaya çalıştık. Dizin bölümü, akademik amaçlı ve kapsamlı hazırlandığı için bu basımda yer vermedik. Doktora tezimin ilgili bölümünden bu bölüm hakkında bilgi alınabilir.

Sonuç bölümünde çalışmamızda elde ettiğimiz veriler değerlendirilmiştir. Son olarak ek kısmında şair ile ilgili çeşitli fotoğraflar ve Defne'nin 1924-1927 yıllarında Halk Yolu Dergisinde yayımlanan şiirlerinin tıpkıbasımlarına yer verdik.

Çalışmamızın oluşmasında katkılarını gördüğüm ve adlarını anmadan geçemeyeceğim kişiler var. Öncelikle çalışmamızı destekleyen Çankırı Belediye Başkanı Hüseyin BOZ başta olmak üzere Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Ethem YENİGÜRBÜZ'e çok teşekkür ediyorum.

Doktora tez konumu almamda ve çalışmamızın içeriğini belirlememize yardımcı olan değerli Hocam Prof. Dr. Kemal YAVUZ'a müteşekkirim. Engin tecrübe ve eleştirileriyle çalışmamızı yönlendiren, bilgi ve birikimlerinden istifade ettiğim kıymetli danışman Hocam Prof. Dr. Orhan YAVUZ'a, araştırmamız boyunca yardımlarına başvurduğum, tavsiyeleriyle beni aydınlatan Hocam Prof. Dr. Azmi BİLGİN ve Prof. Dr. Mustafa TOKER'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmamın başlangıcından sonuna kadar her zaman yanımda olan zaman zaman yorulduğumda beni ayağa kaldıran, bana güç veren eşim ile kızıma da gösterdikleri anlayış ve destekleri dolayısıyla yürekten teşekkür ediyorum.

Yaptığımız çalışmanın bu alanda çalışan akademisyen ve bu işe gönül veren araştırmacılara faydalı olmasını dilerim.

Dr. Ahu CAVLAZOĞLU DAVULCU

02.12.2018

KISALTMALAR

age.	adı geçen eser
bk.	bakınız
C	cilt
DÇÜ	Denizden Çalınmış Ülke
DLT	Dîvânu Lugâti't Türk
K	Kardelenler
No.	Numara
OT	Orta Türkçe
S	Sayı
s.	sayfa
SN	Sessiz Nehir
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
Yay.	Yayınları/Yayınevi
ZÖD	Zeki Ömer Defne

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	V
ÖN SÖZ	VII
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ	XV

BİRİNCİ BÖLÜM

ZEKİ ÖMER DEFNE'NİN HAYATI, ESERLERİ, ŞİİR ANLAYIŞI VE ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ KONULAR	1
1.1. Hayatı	1
1.2. Eserleri	12
1.2.1. Denizden Çalınmış Ülke	12
1.2.2. Sessiz Nehir Puyalar I	15
1.2.3. Kardelenler Puyalar II	16
1.2.4. Zeki Ömer Defne'nin Çeşitli Dergilerde Yayımlanmış Şiirleri	17
1.2.5. Zeki Ömer Defne'nin Dede Korkut Hikâyeleri Üzerinde Edebî Sanatlar bakımından Bir Araştırma Adlı İncelemesi	17
1.3. Zeki Ömer Defne'nin Şiir Anlayışı ve Şiirlerinde İşlediği Konular	18
1.3.1. Şiir Anlayışı	18
1.3.2. Zeki Ömer Defne'nin Şiirlerinde İşlediği Konular	28
1.3.3. Zeki Ömer Defne'nin Şiirlerinde Yaptığı Değişiklikler	31
1.3.3.1. Başlıklarında Değişiklik Olan Şiirler	32
1.3.3.2. Kelimelerinde veya mısralarında değişiklik olan şiirler	33
1.3.3.3. Eklerle genişletilenler veya dörtlük çıkarılan şiirler	36
1.3.3.4. Tamamen değiştirilen şiirler	37

İKİNCİ BÖLÜM

2. ZEKİ ÖMER DEFNE'NİN ŞİİRLERİNİN TÜRK DİLİ AÇISINDAN İNCELENMESİ	39
2.1. Ses Bilgisi Açısından Dikkati Çeken Hususlar	39
2.2. Şekil Bilgisi Açısından Dikkati Çeken Hususlar	45

2.3. Kelime Hazinesi Açısından Dikkati Çeken Hususlar ve Defne'nin Dil kullanım Oranı	51
2.4. Zeki Ömer Defne'nin Şiir Dilinde Görülen Sapmalar	61
2.4.1. Yazımsal Sapmalar	61
2.4.2. Sesbilimsel Sapmalar	64
2.4.3. Sözcüksel Sapmalar	69
2.4.4. Dilbilgisel Sapmalar	71
2.4.5. Anlambilimsel Sapmalar	72
2.4.6. Lehçesel Sapmalar	79
2.4.7. Kesimsel Sapmalar	87
2.4.8. Tarihsel Dönem Sapmaları	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ZEKİ ÖMER DEFNE'NİN ŞİİRLERİ	101
3.1. Kitaplarındaki Şiirleri	101
3.1.1. Denizden Çalınmış Ülke'deki Şiirleri	102
3.1.2. Sessiz Nehir (Puyalar -I-) 'deki Şiirleri	211
3.1.3. Kardelenler (Puyalar - II-) 'deki Şiirleri	300
3.2. Çeşitli Dergilerde Yayımlanan Şiirleri	387
3.2.1. Osmanlı Türkçesi ile Yayımlanmış Şiirleri	387
3.2.2. Çeşitli Dergilerde Yayımlanmış Şiirleri	414
SONUÇ	583
KAYNAKÇA	587
EKLER	604

GİRİŞ

Türk şiiri her dönem farklı açılardan dikkat çekmiştir. İslamiyet öncesinde de İslamiyet sonrasında da Türk şiirinin ayrı değeri vardır. Edebiyatımız eskisi yenisi, divan şiiri, halk şiiri ve diğer türleriyle bir bütündür. Şiir durağan değil yaşayan, her daim değişen canlı bir varlıktır.

Ahmet Kabaklı şiiri hakkında şöyle diyor: “şiir tarif edilemez, şiiri tarife girersek her şiiri ayrı ayrı tanımlamak gerekir. Şiir tarife sığmaz. Tarif yaparsanız, sonra bakarsınız o tarife yüzde yüz zıt olan nefis bir şiir dikilmiş karşınıza mahcup olursunuz. Şu halde her şiir ancak kendi kendisini tarif edebilir. Ancak bazı büyük şairlerimizin bazı mısraları şiiri tarif yerine de geçebilir. Meselâ, Yunus Emre’nin : “Kişi bile söz demini/ Demeye sözün kemini/ İki cihan cehennemini/ Bal ile yağ ede bir söz” mısralarını, yine Fuzuli’nin: “Aşk imiş her ne var âlemde/ İlm bir kıylülkal imiş ancak” beyitini şiirin hem özü hem özeti olarak alabiliriz” Şiiri kavramak ve sevmek için her gün ufuklar açacaksınız. Yunustan, Fuzuli’ye, Şeyh Galib’e oradan Haşim’e, Yahya Kemal’e uçacaksınız” (Kabaklı, 1993:5).

Türk şiiri, XIX. yüzyılın ortalarına gelinceye kadar kaynağını Doğu, Türk ve İslâm kültür dünyasında bulan bir gelenek ile yoğrulmuş ve bu köklü gelenekle klasik olarak nitelendirilebilecek ölçülerle yazılan divan şiiri, yüzyıllar boyu hâkimiyetini sürdürmüştür. Divan şiiri XIX. yüzyılın ortalarında yeniden canlanma çabasında olsa da bu yüzyılın getirdiği Batılı dünya görüşü yeni bakış açısı karşısında başarılı olmadığı görülmektedir. 3 Kasım 1839’da Tanzimat Fermanı’nın ilan edilmesiyle resmen Batı’ya yönelen Osmanlı Devleti’nde, siyasi ve sosyal alanda ortaya çıkan yenileşme hareketleri ister istemez edebiyatta da yeni Batılı fikirler çerçevesinde muhteva, üslup ve şekil bakımından önemli değişimler olmuştur (Parlatır, 1992:1-3).

Batılılaşmanın etkisiyle özellikle model alınan Fransız şiirinden yapılan çeviriler gerek muhteva gerekse şekil yönünden Türk şiirinin gelişmesinde ve değişmesinde önemli rol oynar. XIII. yüzyılın sonlarından XIX. yüzyılın ilk yarısında Türk Dünyası yeni bir kültürle karşılaşır bu kültür Batı özellikle Fransız kültürüdür.

Nitekim eski anlayışa tamamen karşı çıkan ve Batılı şiir anlayışını getirmeye çalışan yeni nesil, ilk eserlerini divan şiirinde vermişlerdir. Edebiyat alanında Tanzimat hareketinin ruhuna uygun fikirleri işleyen edebiyat, Tanzimat Edebiyatı olarak adlandırılır. Bu dönem şairleri dilde sadeleşme, üslup ve şekil değişiklikleri yanında içerikte de değişiklikler yapmışlardır. Bu dönemde sosyal konular, ölüm ve metafizik şiire dâhil olmuştur. Tabiat bir motif olmaktan çıkar,

tema hâline gelir. Divan şiirindeki klasik sevgili tipinin yerini yaşayan bir sevgili alır. Tanzimat ile Servet-i Fünûn arasında köprü görevi gören ara nesil şairleri yeniliği geliştirerek Servet-i Fünûn ekolünün eşiğine kadar getirmiştir.

Servet-i Fünûn dergisi etrafında toplanan gençler Türk edebiyatında Batılı bir anlayışla yenileşme faaliyetlerine devam ederler. 1901 yılında dergiyi bırakıp dağıldıklarında Türk edebiyatında yenilik adına adımlar atmışlardır. Servet-i Fünûn şairleri Tanzimat Döneminde kısmen de olsa devam eden divan edebiyatının nazım şekillerini kaldırma çabasına girmişlerdir. Bu dönemde Tanzimat Döneminde kullanılan konuların yanı sıra aile hayatı ve günlük hayatın da şiire dâhil olduğu görülmektedir (Akyüz: 1988:576-578).

1901’de derginin kapatılmasıyla Servet-i Fünun Edebiyatı sona erer. Ancak bu dönemde Servet-i Fünun şairlerinin hemen hepsi hayattadır. Servet-i Fünun şiir tarzı meşrutiyetten bir müddet sonra oluşan Fecr-i Ati grubu birçok yönden Servet-i Fünun’un devamı niteliğindedir. Faaliyetlerinde yenilik adına bir şey ortaya koyamadıkları gerekçesiyle eleştirilen bu topluluk kısa bir süre sonra dağılır (Okay, 1992:294-295).

Bu devir edebiyatında, adından bahsettiren diğer önemli akım Milli Edebiyat’tır. Bu akım zamanla kendiliğinden edebiyat tarihine girmiştir. Yirminci Yüzyılda Türk Edebiyatında dolayısıyla şiirde kendisinden en çok bahsedilen akım olarak görülmektedir. Belirli bir bayannâmesi, kuruluş tarihi ve şekli olmadığından üzerinde çok konuşulmuş ve döneminin 1910-1923 arasında odak noktası olmuştur. Hatta Milli edebiyat akımının 1923 ve sonrası devam ettiği görülmektedir. Meşrutiyet yıllarında Türkçülük ile başlamış görülen Millî Edebiyat akımının, Tanzimat’tan beri gelen eski edebiyat anlayışına tepkinin ve Batı taklidine karşı olmak şeklindedir. Konuların vatanî, millî, hamasîdir (Parlatır, 192:296-297).

İkinci Meşrutiyet (1908) ile Osmanlı imparatorluğunda başlayan dağılmalar, büyük kayıplarla sonuçlanan savaşlar dönemi, Türk milliyetçiliğinin ortaya çıkmasını ve gelişmesini hızlandırmıştır. Millî devlete doğru olan değişim kendisini ifade etmek için bir edebiyat oluşturmuştur. Genç Kalemler dergisinde yayımlanan Yeni Lisan makalesiyle fikirlerini ortaya koyan bu grup, ilk önce edebiyatın ana malzemesi olan dilin millî olması düşüncesinden hareketle, edebiyat dilinin Türkçe olması gerektiğini savunurlar. Dilin millîleşmesinden sonra ise edebiyatımızda sosyal ve siyasi meselelere yer vererek millî konulara yönelmişlerdir (Akyüz:1988:588-589).

Osmanlı Devleti’nin yıkılması ve Türkiye Cumhuriyetin kurulması, imparatorluktan millî devlete geçiş aşamaları bütün alanlarda olduğu gibi kültür hayatımıza ve edebiyatımıza dolayısıyla Türk şiirimize de etki etmiştir. Edebiyatımızda Cumhuriyet Dönemi olarak adlandırılan bu dönemde şiir alanındaki hareketlere ve faaliyetlere Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri denmiştir.

Bu dönemin şiir hareketlerini ve şiirdeki yaklaşımları incelerken eserlerini umumiyetle Cumhuriyet Döneminde vermiş bir sanatçı olan Zeki Ömer Defne'nin şiir anlayışını, şiir dilini ve bu dönemdeki yerini belirlemeye çalışacağız.

Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin safhalarıyla ilgili çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu dönem şiiri, çalışmamızda aşağıdaki tasnife göre incelenecektir:

- 1.1923-1940 Dönemi Türk Şiiri
2. 1940-1960 Dönemi Türk Şiiri
- 3.1960 Sonrası Türk Şiiri (Enginün, Ocak- Şubat 1992:568)

1.1923-1940 Dönemi Türk Şiiri

İlk şiirlerini yüzyılın başında II. Meşrutiyet döneminde yayımlayan şairlerin çoğu 1923'te hayatta idiler ve eser üretmeye devam ettikleri gibi o dönemde gençler üzerinde etki uyandırıyorlardı. Bu şairler Cumhuriyet Döneminde de eser vermeye devam etmişler ve yeni nesil üzerinde etkilerini göstermişlerdir. Cumhuriyet dönemi Türk şiiri, Osmanlı Devleti'nin yıkılması ve Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından sonra yazılan şiirlere verilen addır.

Bu dönem şiir haritasının içinde yer alan şairler, Cumhuriyetin ilk yıllarında Tanzimat Devrinin temsilcilerinden Abdülhak Hamid, Servet-i Fünûn'dan Cenab Şehabettin, Ali Ekrem Bolayır, Faik Ali Ozansoy, Hüseyin Siret Özsever birinci kuşağı oluştururken; İkinci Kuşağı, Millî Edebiyat Döneminden, Celal Sahir Erozan, Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Mehmet Akif Ersoy, Celal Sahir Erozan, Rıza Tevfik, Süleyman Nazif, Rıza Tevfik, Neyzen Tevfik oluşturur. Cumhuriyetten önce eser vermeye başlayan bu şairler, bu yeni dönemde de edebî etkinliklerini sürdürmüşlerdir. "Bu dönemin şiir dünyasına bakıldığında arayışlar devrinin getirdiği çeşitliliği ve zenginliği görmemiz mümkündür. Sözüün dünyasındaki bu çoğulcu tavır, daha sonraki şiir coğrafyamızın çok cepheli olmasını sağlayacaktır" (Korkmaz, 2012:239-244).

Ziya Gökalp bir şair olarak Türk milletinin her kesimini kucaklayan bir dil ve kültür oluşturmayı hedefler. Gökalp'in etkisiyle şiir anlayışlarını oluşturan bir önceki dönemde ortaya çıkan Beş Hececiler bireysel olarak faaliyetlerini Cumhuriyetin ilk döneminde sürdürmüşlerdir. Anadolu insanının dünyasına yönelik bir söylemi ve folklorik malzemeyi şiirlerinde kullanarak daha sonra ortaya çıkacak millî romantik açılımın öncüsü olmuşlardır. Bu şairler Orhan Seyfi Orhon, Halit Fahri Ozansoy, Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç ve Faruk Nafiz Çamlıbel'dir (Enginün Ocak- Şubat 1992:570).

Mehmet Âkif Ersoy bu buhranlı günlerin en ümitli şairidir. İslam ve Türk Dünyası'ndan aldığı konularla bir ümit anlayışı oluşturmuştur. Âkif İstiklâl Marşımızın şairidir ve Milli Mücadele'nin en zor günlerinde yazılan ve Türk Mille-

tinin bütün değerlerini anlatan bu şiir, Cumhuriyet döneminin ilk şiiri olarak kabul edilebilir (Enginün Ocak- Şubat 1992:570).

Modern Türk şiirinin gelişmesinde büyük rolü olan Yahya Kemal, en güzel şiirlerini Cumhuriyet Döneminde yazar. Yahya Kemal, yenileşme sürecinde kendi sesini arayan Türk şiiri için önemli bir şairdir. Türkçeyi annesinin sütü kadar seven biriydi onun için Türkçeyi duymak ve Türkçeyle şiir yazmak millî bir ibadet; şiir ise dil içinde yapılan bir yolculuktur. Yahya Kemal'in konuşulan Türkçe ile yazdığı şiirler, kendisinden sonraki şairler için örnek olmuştur. O, şiirlerinde sesi şiirin esası olarak kabul etmiş, şiirde geleneğin önemini, vatan, millet, tarih gerçeklerinin sanatta nasıl ortaya çıktığını göstermiştir. Cumhuriyet Döneminde çığır açan bir şair olması itibariyle ondan etkilenmeyen şair yok gibidir (Korkmaz, 2012:247-250).

Cumhuriyetten önce şiire başlayan ancak Cumhuriyet Dönemi şairleri üzerinde Yahya Kemal kadar etkili olan Ahmet Haşım, Cumhuriyetin kuruluşundan sonra asıl çıkışını yapan Necip Fazıl Kısakürek ve Yedi Meşaleciler içe dönük şiirler yazdıkları görülür.

Ahmet Haşım modern Türk Edebiyatının önemli temsilcilerindendir. Nuruallah Ataç'ın "Şeyh Galip'ten Ahmet Haşım'e kadar şiirimizin olmadığını" söylemesi, onun Türk şiirindeki yerini göstermesi bakımından önemlidir. Orhan Okay, onun kendi eğilimlerine göre yorumladığı bir sembolizminin olduğunu söyler. Haşım'in şiir anlayışını sanatçı kişiliğinde mutsuz çocukluk döneminin izleriyle birlikte divan şiiri ve Fransız sembolizmi oluşturur. O, şiirlerinde gerçek âlemin farklı manzaralarının insan ruhunda oluşturduğu çağrışımları, eşyanın farklı zamanlardaki farklı görünümelerini işler. Haşım'in şiiri kendisini besleyen kaynakların özgün bir terkihi olduğu için Türk şiirinin, saf şiir anlayışının önde gelen isimlerinden biri olmuştur (Korkmaz, 2012:250-252).

Necip Fazıl Türk şiirinde modern-mistisizmin kurucusu sayılabilir. Necip Fazıl'ın şiir çalışmaları üç büyük savaşın yaşandığı bir döneme rastlar. Ancak onun şiirinde devrinin sosyal problemlerinin önemli etkisi görülmez. O, toplumsal sorunlardan uzaklaşarak bireysel şiirler yazar. Sonsuz olamama düşüncesi ve dış dünyanın büyüklüğü karşısında "ben" in orantısızlığı, onun yalnızlık ve korkularla iç dünyasını sığınmasına sebep olur. 1934'ten sonra Abdülhakim Arvasi ile tanışmasından sonra şiirinde mistik bir anlayış olduğu görülmektedir.

Sanat sanat içindir diye ortaya çıkan, 1928 yılında şiirlerini Yedi Meşale adlı bir kitapta toplayan altı şair Ziya Osman Saba, Sabri Esat Siyavuşgil, Cevdet Kudret Solok, Vasfı Mahir Kocatürk, Yaşar Nabi Nayır, Muammer Lütfi ve bir hikâyeci Kenan Hulusi Koray'ın kurduğu topluluk Yedi Meşaleciler olarak adlandırılır. Bu şairler, şiirle ilgili görüşlerini Yedi Meşale kitabının önsözünde yayımlarlar. Türk şiirinin ferdiyetçi konularından ve karamsarlıktan kaçınacaklarını, daima yenilik peşinde koşacaklarını söyleyen, kendilerinden önceki ede-

biyat hareketlerini soluk ve renksiz olarak nitelendiren bu grup, bu iddialarını gerçekleştiremez ve kendilerinden önceki nesli aşamazlar. Şiir yazmaya hevesli bir grup gencin oluşturduğu bir topluluk izlenimi yaratan Yedi Meşaleciler kısa bir süre sonra dağılırlar. Bu topluluk içinden yalnız güçlü bir şair olarak Ziya Osman Saba çıkar. Saba'nın çağdaş şiirin önemli isimlerinden Cahit Sıtkı ve Behçet Necatigil üzerinde önemli tesiri olmuştur (Enginün, Ocak- Şubat 1992:588; Korkmaz, 2012:256-257).

İlk şiirlerini 1924-1927 yılları arasında yayımlamış olan **Zeki Ömer Defne**, Cumhuriyetin ilan edildiği bu dönemde Millî Edebiyat akımının izlerini taşıyan sosyal içerikli şiirler yazarken halk şiiri geleneğinden yararlanmaya da devam etmiştir. Zeki Ömer Defne, öğretmenlik yaptığı yıllarda şiirlerini dergilerde yayımlamaya devam etmiş; ancak bunları bir kitap halinde toplayamamıştır. Zeki Ömer Defne ilk şiirini 12 yaşında dörtlük olarak yazar, şiir zevkini küçük yaşlarda Çankırı'da alır. Asıl şiire başlayışı Çankırı'da çıkan Halk Yolu dergisine gönderdiği şiirlerle olur. Defne, Halk Yolu dergisinde yayımlanan 1924-1927 yılları arasında şiirlerinde Asrî Baba mahlasını kullanmıştır. Asrî Baba imzasıyla hiciv tarzında yazdığı bu mizahî manzumelerde halkın sorunlarıyla ilgilenmeyen dönemin siyasetçilerini eleştirmiştir.

2.1940-1960 Dönemi Türk Şiiri

Cumhuriyet Devrinde Atatürk'ün varlığıyla dolu olan bu dönemde millî mücadelenin kazanılmasıyla birlikte Türk aydını Anadolu'ya yönelmiştir. Millî mücadelenin kazanılmasından sonra sırada ülkenin kalkınması vardır. Edebiyatta önce şiirde görülen Anadolu'ya yönelme, sonraları diğer türlerde de görülmüştür. Önceleri "Anadoluculuk" olarak nitelendirilen bu hareket ülke topraklarının sadece Anadolu'da olmaması gerekçesiyle "Memleketçilik" adını alır. Edebiyat anlamında kendine dönüşün de ifadesi olan bu yaklaşım, Batı'yı aynen taklit etmek yerine teknik yönden Batı edebiyatından faydalanılmasını, ancak şiirde millî değerlerimizin ele alınmasını sağlar. 1940-1960 yıllarını kapsayan Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde, her biri farklı duygu ve düşüncelerden beslenen bu yönelimleri beş temel başlık altında inceleyebiliriz:

1. Millî Romantik Açılım.
2. Toplumcu Gerçekçiler.
3. I. Yeni (Garip) Şiir Hareketi.
4. II. Yeni Şiir Hareketi.
5. Saf Şiir Anlayışı.

Bu dönem şiiri, sadece ülkenin siyasi varlığına değil, hayatın her alanına ve kültürel kimliğe de önem veren bir lider olan Atatürk'ün etkisiyle gerek muhteva gerekse nazım tekniği ve yönelimleri bakımından Millî Edebiyat Dönemine göre

büyük farklılıklar gösterir. Konular; şahsî duygu ve hayaller, çocukluk dönemine duyulan özlem, metafizik meseleler, Atatürk ve vatan sevgisi, şuuraltı hayat ve Türk, Yunan, Latin mitolojilerine kadar uzanan geniş bir çizgide çeşitlilik gösterir (Korkmaz, 2012:258).

Anadolu halkının yaşayış ve duyuş tarzına yönelerek sanatlarına çıkış yolu yapan bu şairler Anadolu insanına şiirlerinde yer vermişlerdir. Buna bağlı olarak dilde sadeleşme yoluna gitmişler, hatta konuşma diline yaklaşan şiirler yazmışlar, hece vezni ve folkloru şiirlerinde kullanmışlardır. Bu şairlerin çoğu Anadolu halk şairlerinin yolundan giderek yeni bir şiir anlayışı oluşturmaya çalışmışlardır.

Memleketçilik hareketi kendi içinde birçok farklı eğilimi ve anlayışı içerir. Konuların Anadolu'dan alınması ortak bir yaklaşım olsa da, işleniş tarzları farklılık gösterir. Memleket coğrafyasının tasvirinden, millî hislerin ve kahramanlık duygularının hamasi bir tarzda ifadesine, Anadolu'nun folklor değerlerinin öne çıkarılmasından, Anadolu mistisizminden mitolojinin derinlerine inilmesine kadar çok geniş bir yelpazede memleket konusu işlenmektedir (Çetişli, 2004:240).

İnci Enginün bu gruba memleket edebiyatı içine giren şairlerin şiirlerinde şu özellikleri saptamıştır: “Konu memlekettir, şekil, halk şiiri şekilleridir, vezin hecedir, dil sadedir, bu dönemde halk dili, mahallî söyleyişler, hatta argo şiire girer. İşlenen konulara uygun olarak gurur, iyimserlik ve irade ön plandadır. Şiirde hitabetvardır ve eserler lirikten çok didaktik özellik taşır. Mehmet Emin Yurtakul'un 20. Yüzyıl başlarında söylediği “Ben bir Türküm dinim cinsim uludur.” Mısrasında dile gelen gurur, artık bütün şairler tarafından paylaşılmaktadır. Örnekleri Halk Edebiyatı olmak üzere Yahya Kemal'den çok şey öğrenmişlerdir. İlk şöhretini Mütareke döneminde yapan “Hecenin Beş Şairi diye bir kısım edebiyat tarihlerinde yer alanlardan en önemlisi Faruk Nafiz Çamlıbel'dir. Faruk Nafiz Anadolu'da ses getiren şairlerden biridir. Faruk Nafiz, şiirlerinde son derece yalın bir dil kullanmıştır. Bu şiir anlayışın devamı Hisar şairlerinde de görülür, Çamlıbel ile birlikte anılan şairler; Halit Fahri Ozansoy, Orhan Seyfi Orhon, Yunus Ziya Ortaç, Enis Behiç Koryürektir. Faruk Nafiz Çamlıbel'in iki önemli takipçisi, Kemallettin Kamu ile Ömer Bedrettin Uşaklı'dır (Enginün Ocak- Şubat 1992:572-576).

Zeki Ömer Defne hem bir Anadolu çocuğu hem de Cumhuriyetin genç bir Edebiyat öğretmeni olarak birçok aydının yöneldiği böyle bir harekete kayıtsız kalmaz. Edebiyat tarihlerinde onun Anadolu'nun güzelliklerini tasvirî şekilde anlattığı, memleketin coğrafi güzelliklerinden yola çıkarak millete yücebir duygu olan vatan sevgisini aşlamaya çalıştığı şiirleri dolayısıyla bu hareket içinde yer alan bir şair olarak değerlendirilmiştir. Özellikle edebiyat çevrelerinde dikkate alınmasını sağlayan memleket üstüne güzellemeleri, söyleyiş, şekil ve üslup yönünden onun şiirinde âşık tarzının hâkim olduğunu gösteren eserlerdir. Buna rağmen Defne'nin, Memleketçilik hareketinin temsilcilerinden olduğunu söyleyemeyiz. Cumhuriyet Döneminin sonraki devrelerinde de göreceğimiz gibi

Defne, herhangi bir akıma veya harekete bağlı kalarak şiir yazmış bir sanatçı değildir. Şair 1950'lerden sonra halk şiirinin içerik ve söyleyişini de göz önünde tutarak bireysel iç yaşantı şiirine geçer. Bu şiirlerinde bireysel duygulara, insana, yaşanmamış arzuların getirdiği hayal kırıklıklarına, geçmişe duyulan özlemlere, tabiatın güzellikleri, yaşının ilerlemesiyle birlikte de daha çok yaşlılık ve ölümlle ilgili konular işlemiştir.

İzleksel bakımdan birbirinin farklı olmalarına rağmen şiirlerinde Anadolu insanını konu alan şairler şunlardır: "Ömer Bedrettin Uşaklıgil, Zeki Ömer Defne, Şükufe Nihal, Halide Nusret Zorlutuna, Ahmet Kutsi Tecer, Arif Nihat Asya, Orhan Şaik Gökyay, Bedri rahmi Eyüpoğlu ve Cahit Külebi'yi sayabiliriz" (Korkmaz, 2012:260).

1930'lu yıllarda toplumcu gerçekçi bir edebiyat kendisini gösterir. Toplumcu Gerçekçi Edebiyat, çoğunlukla materyalist dünya görüşünün üzerinde oluşturulmuş ve daha sonra bu edebî hareketin ideolojik arka planı Marksist ideolojiyle şekillendirilmiştir. Moskova'da kaldığı yıllarda Rus şairlerini tanıyarak yeni bir çizgide şiirlerini kaleme alan, Nazım Hikmet Türkiye'ye döndükten sonra yayımladığı ilk şiir kitabı 835 Satır'la o dönem şairlerinden farklı bir şiiri dener. "Türk şiirinde o zaman kadar denenmemiş görsel, sessel ve karmaşık biçimli teknikleri kullanarak somut ve nesnel bir şiir anlayışını ve o güne kadar görülmemiş bir Marksist ideolojiyi" benimser. Nazım Hikmet'in şiiri Türk şiirinde öncesi olmayan bir şiirdir. Onun şiiri, saf şiire yaklaşarak gününü etkilediği gibi, biçim yönünden gelecekteki şiirin kurulmasında şekillendirmiştir (Korkmaz, 2012:266-267).

Cumhuriyet Dönemi Şiiri daha ilk yıllarında bir akım görürüz. Garip Akımı, daha sonraki adıyla Birinci Yeni, Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday'ın şiir görüşlerini ve bazı şiirlerini Garip adlı kitapta yayımlamalarıyla ortaya çıkmış bir harekettir. Daha önceleri şiirleri çeşitli dergilerde görülen bu şairlerin iddiası da Türk şiirini temelinden değiştirmektir. Bu hareket şiirde vezine, kafiye, edebî sanatlarla, şairane üsluba, şiirin ideolojiye alet edilmesine, diğer güzel sanatlarla karıştırılmasına, şiirin sadece aydınlara hitap etmesine ve konularda kısıtlamaya gidilmesine karşı çıkar. Üslupta yalınlığa gidilmesini savunur. Ancak Garip Hareketinin savunduğu vezin ve kafiyeyle bağlı kalmadan şiir yazma daha önce Nazım Hikmet tarafından uygulanmış, üslubun sadeleştirilmesi de yine o dönemde Ziya Osman Saba ve Cahit Sıtkı Tarancı tarafından başlatılmış, şiirde konuların sınırlandırılmasına önce Yedi Meşaleciler karşı çıkmış ve şuurlarında Fazıl Hüsni Dağlarca'nın şiirlerinde görülmüştür. 1950'ye kadar daha çok orta sınıf halkın yaşayışını ve gündelik olayları şiirlerinde işleyen bu grup Orhan Veli'nin ölümüyle birlikte dağılmıştır. Kamuoyunca yadırganan bu hareket, grubun yaşlıları veya onlardan daha genç bazı şairler tarafından benimsenmiştir (Akyüz, 1988:601).

Zeki Ömer Defne, Birinci Yeni şiir hareketine de katılmamış. Birinci Yeni şairlerinin savunduğu, konularını gündelik hayattan alma, günlük duyguları işleme Defne de vardır. Her şeyin kendisi için konu olabileceğini söyleyen şair, şiirlerinde günlük hayata ait olaylardan ve etrafındaki eşyalardan hareket eden bir şairdir. Ancak bu konuları işleyiş tarzı bakımından onlardan farklıdır.

Garip hareketine ilk karşı çıkan Atilla İlhan'dır. Garip hareketinin şiiri basite indirgemelerine tepki olarak doğan İkinci Yeni Şiiri, 1955-1965 yılları arasında kendini gösterir. İkinci Yeni ismi ilk defa Pazar Postası dergisinde 1956 yılında Muzaffer Erdost tarafından kullanılmıştır. Bu hareket ortak bir görüşü yansıtmaz; ancak dünya görüşü birbirinden farklı olmakla birlikte yeniyi deneyen şairlerin şiirlerinde sonradan tespit edilen benzerliklere dayanarak bu isim verilmiştir. Bu hareket Dadaizm ve Sürrealizm akımlarından etkilenmiş, bilincin biçimlendirdiği kurulu düzene ait her şeyi reddetmiştir. Yeditepe dergisinde şiirleri yayımlanan bu hareketin önde gelen şairleri: İlhan Berk, Cemal Süreyya, Edip Cansever, Ece Ayhan, Turgut Uyar, Oktay Rıfat ve kapalılığı dolayısıyla bu akım mensupları arasında sayılan Sezai Karakoç'tur (Korkmaz, 2012:284-285; Enginün Ocak- Şubat 1992:608-609).

Garip hareketine tepki olarak doğan harekette ihmal edilen semboller ön plana çıkar günlük konuşma dilinin dışına çıkarak, şiirde dili anlaşılabilir bir hale sokarlar. Edebî sanatları, öz Türkçe kelimeleri, hatta yabancı dillerden kelimeleri şiirlerinde kullanırlar. Sanatı, özellikle musiki ve resmi şiire dâhil ederler ve onların imgelerinden faydalanırlar. Şiirde konu (olay, öykü) ortadan kaldırılmaya çalışıldığı için daha çok betimlemelere yer verilir. Halk kültürüne karşı olan bu şairler, şiirde şehrin kalabalığında kaybolmuş yalnız insanı anlatmayı tercih ederler. Duyguya ve çağrışıma dayanarak şiiri yoruma açık halde bırakırlar. Bu şairlerin şiiri daha çok aydın kesime hitap eder. Siyaset dışı kalmaya özen gösterirler. "İkinci Yeni şiir hareketi, imge anlayışı bakımından şiir coğrafyamız içerisinde etkisini devam ettirmektedir" (Korkmaz, 2012:284-286; Enginün Ocak-Şubat 1992:608-610).

Defne, İkinci Yeni hareketine mesafeli durmuş ve kesinlikle bu hareketin etkisiyle şiir yazmamıştır. Edebiyat tarihi araştırmacıları Defne'nin şiirini Memleket Edebiyatı içinde değerlendirirler, ancak yaşamının son zamanlarına kadar şiir yazan bir şair olarak uzun yaşam süreci boyunca (1903-1992) onun şiirinde değişimler görülür. Behçet Necatigil bu değişimi şöyle ifade eder: "Zeki Ömer Defne, 1945'lerde bir kavşağa gelir, bir süre iki seçenek arasında duraklar ve 1950'lerde saz şiiri içerik ve deyişlerini de göz önünde tutarak artık görünüm ve tablo şiirinden iç yaşantı şiirine geçer." Defne'nin şiirindeki bu gelişme ve değişimde Yahya Kemal'in ona tavsiye ettiği, halk tarzına devam ederek onu yeni imkânlar, mevzular içinde geliştirme tavsiyesinin de etkili olduğu söylenebilir (Enginün Ocak- Şubat 1992:578).

Uzun yıllar Edebiyat öğretmenliği yapan Zeki Ömer Defne Mehmet Kaplan'ın ifadesi ile: "Zeki Ömer Defne, diğer şiirlerinde görüldüğü üzere günlük hayata ait hadiselerden ve eşyalardan hareket eden bir şairdir." Şiirlerinde günlük hayatın yanında halk edebiyatı geleneği ile zenginleştirmiştir, şiir dili zengin bir şairdir (Korkmaz, 2012:260).

Şiir çalışmalarını çoğunlukla 1940-1960 yılları arasında devam ettiren bazı şairler her türlü ideolojik sapmanın dışında kalarak saf şiiri amaçlamışlardır. Ahmet Hamdi Tanpınar, Asaf Halet Çelebi, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Behçet Necatigil ve Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi güçlü şairlerden oluşan bu grup hiçbir hareketin içine girmemiştir. Bu şairler üzerinde Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'in ciddi anlamda etkisi vardır. İyi ve güzel şiir yazmayı amaçlayan, bu sebeple kendi imge düzenlerini oluşturan bu şairlerde dilde saflaşma en önemli şeydir. Her türlü ideolojiden uzak duran, kendi ilkeleri doğrultusunda şiir yazma çabasında olan şairlerin saf şiir arayışları Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinin en verimli dil deneyimlerinin yapıldığı bir süreçtir (Korkmaz, 2012:294).

1950 yılında çıkmaya başlayan Hisar dergisinin etrafında toplanan Hisar Grubu'ndan da kısaca bahsetmek gerekirse derginin kurucuları ve idarecileri arasında yer alan Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu, İlhan Geçer ve Nevzat Yalçın 1980'e kadar yayın hayatını sürdüren Hisar dergisinde Memleket Edebiyatının devamı olarak bazı kavramları savunmuşlardır. Bunlar yozlaşmaya karşı mücadele eden bir tavır içine girmişlerdir. Materyalist-Marksist anlayışa karşı milliyetçi ve memleketçi bir hayat görüşünü savunurlar. Bunların dışında Mehmet Çınarlı ve Arif Nihat Asya, Marksist şairlerin Türk kültürüne yabancı üslupları karşısında divan edebiyatından ve halk edebiyatından gelen; ancak onlardan farklı millî bir söylemle şiirlerini yazmışlardır. Necati Karaer halk edebiyatı kaynaklarını başarıyla kullanmış, Yavuz Bülent Bakiler hamasi bir hava ile şiirlerini kaleme almıştır. Diğer şairler ise yaşantıya ağırlık verirler. Kötümser tavırları ve millî geleneklere bağlı olmaları da bu şairlerin diğer özellikleridir (Enginün Ocak- Şubat 1992:578).

3. 1960 ve Sonrası Türk Şiiri

1960 ve sonrası yazılan şiirler daha önceden biçimlenmiş bir edebi geleneğin devamıdır. 1960 Anayasasının getirdiği görece özgürlük ortamı siyasal sürecin çeşitlenmesini sağlamıştır. Bu dönemde liberal kapitalist söylemin karşısına Marksist ideoloji alternatif olarak meydana çıkar. Önceki dönemde toplumcu gerçekçi bir anlayışla şiirlerini yazan Marksist ideolojiyi savunan şairler bu ortamdan cesaret alarak şiirlerini yazmaya başlarlar. Estetik kaygılardan çok ideolojileri doğrultusunda şiirler kaleme alan bu şairler, yerleşik düzen eleştirisi, sınıf anlayışı, kadın, doğa ve diyalektik diriliş ve kentleşme problemleri konularını işlerler. "Bu dönem şiiri toplumsal açmazlara dokunmak bakımından ne

kadar başarılıysa, şiir sanatının geleceği bakımından bir o kadar başarısızdır ” (Korkmaz, 2012:302).

Dış kaynaklı Marksist hareketin karşısına gücünü kaynaklarından alan ulusal, ülkücü bir şiir hareketi ortaya çıkar. Millî romantik duyuşun yansıması niteliğini taşıyan bu şiir zengin kültür mirasını içinde barındırır. Türkçenin anlatım imkânlarıyla ulusal kültür kaynaklarını şiire dönüştürürler. Halk edebiyatı kaynaklarına yönelmekle birlikte başarılı serbest şiirler de yazmışlardır. Modernleşmenin zorunlu bir dayatması olarak karşımıza çıkan küreselleşme olgusu, birçok şairin, kaynakları tarihsel derinliğe uzanan ve bilinçaltında zaten saklı bir mit gibi yaşayan İslami değerlere yönelmeyi, kökensel bir kimlik mekânına dönüş olarak algılanmasına neden oldu. Şiirlerinde Mehmet Akif ve Necip Fazıl’ın etkileri görülen Sezai Karakoç bu dönem şairleri üzerinde etkili olmuştur. Bu şiir hareketi güçlü bir imge düzenine, anlamda çeşitliliğe ve İslami dünya görüşünü ve destansı şiir anlayışı ortaya koyan bir sembolizme sahiptir (Enginün Ocak-Şubat 1992:610; Korkmaz, 2012:302).

Hayatının her döneminde şiir yazmayı sürdüren Defne, bu yıllar arasında da şiirler yazmıştır. 1960-1980 arasında yukarıda belirttiğimiz gibi dönemin siyasi yapısından kaynaklanan daha çok ideolojik yaklaşımlar şiirde kendisini gösterir. Bu dönem içinde Defne’nin de az sayıda da olsa ülkenin içinde bulunduğu siyasi ortamın problemlerini işlediği şiirleri vardır. Ancak bunlar kesinlikle bir ideolojinin, içinde yer alabilecek şiirler değildir. Aksine bu şiirlerde içinde bulunan toplumu birleştirici bir tavır sergilemiştir.

1980’ den Sonra Bağımsız Bireyci Söylem yaygınlaşır. 1980 ihtilaline kadar ideolojik anlamda algılanan şiir, ihtilalden sonra şairlerin şiir anlayışının sanatın ön plana çıkarılarak, güzel şiir yazma yönünde değişmesiyle farklı bir yöne girmiştir. Bu şiir anlayışı Metin Cengiz’in ifadesiyle; “Yalnızca şiirin öne çıkarıldığı, şairin hayatının, adı etrafında yarattığı halenin arka planda kaldığı ve şair nasıl bir kimliğe sahip olursa olsun, aslolan üründür, anlayışının şimdiki kadar hiçbir zaman ön plana alınmadığı bir şiir anlayışıdır ” (Cengiz, 2002:140).

Önceki dönemde dışlanan şiirsel form yeniden ön plana çıkar. İmge şiirde önemli yer tutar, şiirin ana eksenini dil etrafında kurular. Şiirin güzel olması için her şey yapılabilir. Sanat endişesinin ön plana çıktığı bu harekette daha önceki dönemlerden Yahya Kemal, Ahmet Haşim ve İkinci Yeni hareketinin izleri görülür.

Defne çok yaşlanmış olsa da bu dönemde şiir yazmaya her daim her yerde devam eder. Yaşlılığının vermiş olduğu ruh hâliyle daha çok yaşlılık ve ölüm duygularını işlediği kendi iç dünyasına dönük bir tavırla şiirler yazar. Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri ve Zeki Ömer Defne’nin bu dönem içindeki yerini ele aldığımız bu bölümde, Defne’yi herhangi bir anlayışın içine yerleştirmek mümkün değildir. O, şiirinde kendisine özgü bir yaklaşım izlemiştir.

| BİRİNCİ BÖLÜM |

ZEKİ ÖMER DEFNE'NİN HAYATI, ESERLERİ, ŞİİR ANLAYIŞI VE ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ KONULAR

1.1. Hayatı

Zeki Ömer Defne, Çankırı'nın İmaret Mahallesi'nde diğer adıyla Saray Mahallesi'nde 4 numaralı evde, Rumi takvime göre 1319, Miladi takvime göre 1903'te doğmuştur. Asıl adı Mehmet Zeki olup; aile lakabı Hanyalıoğlu'dur. Zeki Ömer Defne, *Türk Edebiyatı* dergisinden Belkıs Kabaklıoğlu ile yaptığı bir röportajda babasının Zekâi Dede'ye hayranlığı dolayısıyla verdiği "Zekâi" isminin hocaları tarafından "Zeki" olarak değiştirildiğini söyler. Annesi Hacer Hanım, babası Ömer Efendi'dir. Hafız ve hattat olan Ömer Efendi, Bektaşî şairidir. Şiirlerinde Hulûsî, Hüznî ve Mahzûnî, mahlaslarını kullanmıştır. Ömer Efendi önceleri memur olarak çalışmış, daha sonra kahvecilik yapmıştır (Akyol ve Karadeniz, Mayıs 1989:13-17; Kabaklı, Belkıs, Kasım 1984:41-42).

Zeki Ömer Defne babasını şu şekilde anlatır: "Babam, eskilerin deyişiyle ehl-i dil bir insandı. Yani tatlı konuşan, hoşgörülü meclis-ara bir insandı. Yani bulunduğu meclisi neşelendiren bir insandı. Bektaşî idi ve şairdi. Ama halk şiiriyle divan şiiri arasında ki onlara "kalem şuarası" denir. Hani şu Gevheriler, Âşık Ömerler. Zeki Ömer Defne babasının yazdığı şu dörtlüğü hatırlar: "Hulûsî cânâna terk eyle cânı/ Hemîşe dü çeşmin döksün al kanı / Ben artık istemem şöreti şânı/ İlm-i ledünden destimoldurdum (Kabaklı, Kasım 1984:41).

Zeki Ömer Defne, çocuk yılları, babası ve savaş üzerine şunları söyler: "Babam hafız Ömer, Balkan Harbi patlayınca hattat olduğu için geri plânda çalıştı, kalem işlerinde çalıştı, o bitti, Birinci Cihan Harbi patladı. Hafız Ömer gene savaşta İstanbul'da Alem Dağ'ında Tuzla'da, Kartal karakol kumandanlıklarında bulundu. Gene geri hizmetlerde. O bitti İstiklâl Savaşı patladı. Hafız Ömer gene silah altında. Ve Defne 1911-1912'lerden beri hep savaş çocuğu..." (Çelik, 2002:157).

Defne ilk çocukluk yıllarında savaş ortamında, babasız bir evde, annesi ve ninesi ile beraber zor bir hayat geçirmiştir. Zeki Ömer Defne'nin 33 yaşında vefat eden annesi Hacer Hanım çok ince ve duygulu bir kadındır.

Defne'nin annesi ile ilgili duyguları şöyledir: "Annemi 33 yaşındayken kaybettim. Annem her anne gibi sevgi doluydu, melek yaradılışlı bir hanımdı. Kış günleri komşulara giderdik. O günlerin kitapları; Ahmediyeler, Muhammediyeler, Kuddûsiler, Mevlitlerdi. Bunların yanında ara sıra, gizliden gizliye Vatan Yahut Silistre gibi eserler de vardı. Bunların yanında Aslı ile Kerem gibi Leyla İle Mecnun gibi, Şah İsmail gibi türlü halk hikâyeleri de okunuyordu. Sıra mahalle hanımları arasında anneme gelince, mahallenin en yaşlı hanımı: "Ne olur gelinimiz, birazcık da sen okuyuver." dediği zaman yüzü kıpkırmızı olurdu. Artık o mahalleye gelin geldiği halde hâlâ aynı hassasiyet devam ederdi. Üstüme bir kuş gibi titrediğini biliyorum (Karabay vd., Ocak 1993:25).

Şair 8-9 yaşlarında iken, 1911 yılında - Balkan Savaşı'ndan bir yıl önce babası askere alınır ve Priştine'ye gönderilir. Bir yıl sonra Balkan Savaşı başlar. O zamandan sonra Defne için sıkıntılı bir hayat başlamıştır. Çok zor şartlar altında eğitimine devam eder. Çok gayretli ve başarılı bir öğrencidir. Zeki Ömer Defne ilk önce rüştiyeti bitirir. Daha sonra Kengri¹ (Çankırı) Ertuğrul Mekteb-i İdadisinde²³ okur. Bütün okulları birincilikle bitirir. Okul hayatı babasız geçer. Bu durum Zeki Ömer Defne'yi çok etkiler. İstiklâl Harbi Yıllarında bir yıl otel kâtipliği de yapar. (Akyol, 2004:86).

Balkan Savaşı'ndan sonra I. Dünya Savaşı başlayınca Defne'nin babasını yine askere alırlar. Hattat olduğu için Ömer Efendi cepheye gönderilmeyip geri hizmetlerde çalıştırılır. İstanbul'da çeşitli karakol kumandanlıklarında görev yapar. Daha sonra terhis edilen Ömer Efendi, İstiklal Savaşı'nın başlamasıyla tekrar askere alınır. Bu dönemde Defne, Rüştiye'yi tamamlar, Çankırı İdadisine devam eder. Burayı birincilikle bitirir (Karabay vd., Ocak 1993:26).

Mezun olduktan sonra bir yıl otel kâtipliği yapan Defne, bu görevi esnasında başından geçen bir olayı şöyle anlatır: "Paşalar, Kazım Karabekir Paşalar Sinop'tan Ankara'ya geçiyorlar, Çankırı üstünden. Bir gece kaldılar, ertesi sabah deftere kaydediyorum isimlerini. Kazım Karabekir Paşa yazımı gördü. Babam gibi yazım güzeldi. Hâlen de güzeldir. Takdir etti. "Nereyi bitirdin?" dedi. Babamın bütün hayatını safahatıyla anlattım. Halen asker olduğunu söyledim. Gider gitmez ilgilenirim, dedi. Defterini çıkardı, ismimi yazdı, fakat İstiklal Savaşı hengâmesi başladı ki meşgul olamadı " (Karabay vd., Ocak 1993:6).

1 Çankırı, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan aynı adlı ilin merkezidir Kengri kelimesinin Çankırı suretinde yazılması 11/ 4/ 1341 (1925 Miladi) tarihinde Çankırı Milletvekili A.Talat ONAY'ın öncülüğünde TBMM'ye verilen bir teklifle değiştirilmiştir.

2 Bugün Çankırı Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nin olduğu taş bina.

3 Galatasaray Lisesi, Sicil Dosyası, 1950-1968.

Defne daha sonra komşuların ve mahallenin yardımıyla Ankara Muallim Mektebinin son sınıfına kaydoldu. Çocukluğundan beri doktor olmanın hayalini kuran Defne, içinde bulunduğu imkânsızlıklar ve hocalarının isteği üzerine Ankara Keçiören Muallim Mektebinegitti İdadiyi bitiren öğrenciler Ankara Darülmuallimin son sınıfına kaydolabilmektedir. Bu durum Defne'ye bir yıl sonra öğretmen olma imkânı sağlamıştır. Ankara Keçiören'de "Gâvur'un Konağı" denilen havuzlu bir konakta eğitim görürler. Defne burada zor şartlarda eğitimine devam eder; çünkü ders çalışacak kitap bile yoktur. Muallim Mektebinde kitapları bile olmadığı hâlde arkadaşlarından ödünç kitap alarak sınavlara çalışan ve bütün zorluklara rağmen okulun en iyi öğrencisi olmuştur, çünkü Defne'nin çok kuvvetli bir hafızası vardır âdeta bir okuduğunu ezberlemiş. Defne, bu okuldan da birincilikle mezun olur ⁴ (Kabaklı, Kasım 1984:41).

Okul hayatı ile ilgili Defne Muhsin Karabay vd. ile yaptığı söyleşide şöyle diyor: "Evlatlarım gururla söylüyorum, üç diploma aldım, bir tek dokuzum var. O da müdürümüzün verdiği not terbiye dersinden değil. Hâsılı Muallim Mektebini de böyle bitirdim (Karabayvd., Ocak1993: 26).

Ankara için kritik günlerdir Defne'nin Muallim mektebini bitirdiği günlerde Eskişehir, Yunanlılar tarafından işgal edilmiş ve Ankara'da panik vardır. Mustafa Kemal'in Mecliste, başkumandan olduğu gün yemin ettiğinde Defne ordadır. Ve o günkü manzarayı şair şöyle tasvir eder: "Ankara'da Atatürk'ün mecliste, Başkomutanlık günü, Namık Kemâl'in meşhur beyitini okuduğunu ve iki kelimesini değiştirerek âdeta and içtiği günü hatırlıyorum: "Vatan'ın bağrına düşman dayadı hançerini, / Yoğımış kurtaracak bahtı kara mâderini" beytini "Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini/ Bulunur kurtaracak bahtı kara mâderini" şeklinde okudu. Aruza hâkim Atatürk, Namık Kemal'e âşık, Fikret'e âşık. Böyle yetiştirdi Mustafa Kemâl bu ruh ile yetiştirdi" (Karabay vd., Ocak 1993:26).

İlkokul öğretmeni olan Zeki Ömer Defne'nin ilk tayini 20.12.1922 tarihinde Çankırı'nın Korgun Karyesi İptidaî muallimliğine çıkar. Daha sonra 12.08.1923 tarihinde Çankırı İdadisinin ilk kısmına atanır.⁵ Fakat Defne, *Türk Edebiyatı* dergisinde yayımlanan Muhsin Karabay ile yapmış olduğu röportajda ilk tayininin Çankırı merkezinde bir ilkokul ihtiyat sınıfına çıktığını, buradaki görevinden bir ay sonra istifa ettiğini ve sene sonuna doğru Maarif Müdürünün kendisini, boş kalmasın diye, Çerkeş'in Çavundur Köyü'ne gönderdiğini ifade eder. Kendisi on dört yaşında iken annesi, on sekiz yaşında iken babası vefat ettiğinden kız kardeşini de yanına alarak gittiği Çavundur Köyü'nde iki sene öğretmenlik yaptıktan sonra tayininin tekrar Çankırı'ya çıktığını söyler (Akyol, 2004, s.86-87).

4 Galatasaray Lisesi'nde bulunan sicil dosyasında Defne'nin 13.10.1923 tarihinde Ankara Darülmuallim'den mezun olduğu kayıtlıdır.

5 Türkiye Cumhuriyeti, Milli Eğitim Bakanlığı Arşivi, Sicil Dosyası, 31.03.1958.

Zeki Ömer Defne öğretmenlik yaptığı sırada musiki, resim ve şiirle uğraşıyordu. Şiirlerinde resim ve musiki ile ilgili terimleri kullanmıştır. Defne ilk şiirini 1923 yılında Çankırı’da çıkan *Halk Yolu* dergisinde yayımlanmıştır. Defne, 1924- 1927 yıllarında *Halk Yolu* dergisindeki şiirlerinde Asrî Baba mahlasını kullanmıştır. “Asrî Baba” imzasıyla hiciv tarzında yazdığı bu mizahî manzumelerde halkın sorunlarıyla ilgilenmeyen dönemin siyasetçilerini eleştirmiştir.

11 Nisan 1340’ta (1924) Zehra Hanım ile evlenir. Zehra Hanım Kastamonu Kız Muallim Mektebini bitirmiştir. Zeki Ömer Defne ve eşi aynı zamanda öğretmenliğe başlamışlardır. Defne evlendikten sonra, yetim ve öksüz kalan iki kardeşini de yanına alır. İlk çocuğu Türkân 15 Ocak 1341 (1925) ’de dünyaya gelir. Bu çocuğunu Kastamonu’da çalıştığı yıllarda 5 Nisan 1938’de kaybeder (Akyol, 2004:87).

Şair, küçük yaşta evlenmesinin nedenini şöyle ifade eder: “Kastamonu’ya tayin edilmeden önce kardeşim Mesut’u kurtarmak istedim. Etrafımız dayı, amca, hala dolu. Burada bir atasözünü üzümlere hatırlayacağım. Düşenin dostu olmuyor. Onu sokaktan kurtarmak istedim. Bunun için evlendim. Hayatı tanımadan evlilik hayatına girdik.” (Karabay vd., 1993:26).

Zeki Ömer Defne, geçirdiği bu zor günlerde akrabalarından da hiçbir destek görmemiştir. Şair YEĞEN şiirinde bunu şöyle dile getirir: “Yeğen, seni sekizinde koyup gitti mi baban / Priştine. “Balkan, Cihan, İstiklâl” tam on sene?/ Yeğen sen hiç fırınlar, ahçılar önünden kaçtın mı ?/ Buram buram tüterken yollarda etler, ekmekler?/ Yeğen sen yer içerken her öğünün bir şölen / Geldiği oldu mu masana kâh boş sahanlar düş-hayâl./ Yeğen sallandın mı hiç ölüm anamızın / Acı ninnileriyle deprem beşiklerinde...

Şairin daha sonra tayini Çankırı’ya çıkar. Zeki Ömer Defne, Çankırı’ya döndüğünde ortaokul öğretmeni olmak için bir sınav açılır; zaten öğrenimini yeterli bulmayan Zeki Ömer Defne de Türkçe öğretmeni olabilmek için bu sınava girer. Ord. Prof. Fuat Köprülü’nün yaptığı imtihanda başarılı olur ve 1925’te Kastamonu Erkek Lisesinde Türkçe stajyeri olarak göreve başlar, burada on yıl süre ile görev yapar.⁶ Stajyerliğinin kaldırılması için yirmi beş sayfalık bir mütalaanâme yazar, bunun üzerine bir takdimname ile birlikte asil olarak göreve başlama yazısı gelir. Defne burada Türkçe derslerine girer, aynı zamanda “Takdimnameli Hoca” olarak edebiyat derslerini de yürütür. Kastamonu’da çalıştığı dönemde beş yıl müdür muaviniği yapar. Bu sırada Çankırı’dan Kastamonu’ya okumak için gelen öğrencilerin de velisidir (Kabaklı, Kasım 1984, s.41; Akyol, 2004:86).

“Defne, Kastamonu’da bulunduğu dönemde üç çocuğu daha dünyaya gelir. Turhan Tuna Defne 16 Mayıs 1927’de, kızı Ayten Suna Defne ise 15 Ocak

6 TC Millî Eğitim Bakanlığı Sicil Dosyası’nda, 15.12.1341 (1922) - 15.02.1936 tarihleri arasında Kastamonu Erkek Lisesi Türkçe Muallimliği yaptığı; ondan önce 01.09.1340 (1921) - 11.12.1341 (1922) tarihleri arasında ise Çankırı İdadisi Orta Mektep Muallimliği yaptığı kayıtlıdır

1929'da doğar. Çetin isminde bir çocuğu daha dünyaya gelir ancak iki yaşlarında Kastamonu'da vefat eder" (Akyol, 2004:86).

Zeki Ömer Defne önceleri doktor olmak istemiş, fakat içinde bulunduğu şartlar onu öğretmen olmaya yöneltmiştir. Defne, öğretmenliği Sokrates'in dediği gibi "Tanrı sanatı olarak görmüş ve Tanrı Âdem'i yarattı, öğretmen de insanı yoğurdu." sözleriyle mesleğine verdiği önemi ve hassasiyeti ifade etmiştir (Karabay vd., Ocak 1993:26).

Defne öğretmenlik ile ilgili duygularını Belkis Kabaklı'ya⁷ şöyle anlatır: "Elli yıllık hocalığıma ve bir aşk hâline getirdiğim mesleğime rağmen hâlâ bu aziz ve kutsal mesleğe doymuş değilim. Yahya Kemal'in dediği gibi şayet hayata tekrar gelmek mukadder olursa gene bu göreve devam edeceğim filanca benim hocamdı dediği vakit ta içimin derinliklerinde müstesna bir şeyin bütün güzelliğiyle ürperdiğini hissederek ve hâlâ derslerime girerken ceketimin düğmesini nasıl iliklersem, bugün de herhangi bir okulun önünden geçerken yine ceketimin önünü iliklemeye çalışırım. Hocalığı böylesine sevdim. Okul benim için mabed gibidir. Ben âdeta kulluğumu orada yapmaya mecbur edilmişim. Hocalık hayatımda hep en iyiyi, en doğruyu, en güzeli, gerçeği vermeye çalıştım. Kulluğumu elli yıl devam ettirmeye çalıştım." (Kabaklı, Kasım 1984, s.41; İbrahimhakkıoğlu, Ocak 2004:83).

Defne'nin içinde bitmek tükenmek bilmeyen bir okuma arzusu vardı. Ortaokul öğretmeni olmak onu tatmin etmez. Yüksek tahsil yapmak istediğini söyleyerek Millî Eğitim Bakanlığına müracaat eder. Dışarıdan lise imtihanlarına girmesi gerektiği kendisine söylenir, sınavlara girer iyi dereceyle liseyi bitirir. Müdür vekili olduğu sırada Orta Öğretim Müdürüne yazdığı mektupta, " Ne mebus amcam, ne vekil dayım var. Ben okumak, yüksek tahsil yapmak istiyorum. Bir imtihana girmem gerekiyorsa lütfen sicilimi tetkik buyurun. Eğer layıksam beni İstanbul liselerinden birine verin." Der ve tayini Kabataş Lisesine çıkar. (18 Şubat 1936) Bu tayin Zeki Ömer Defne'ye çok arzu ettiği yükseköğretim imkânını sağlar. Defne, İstanbul'a gelir gelmez Edebiyat Fakültesi'ne kaydını yaptırır. Bir yandan fakülteye devam eder, diğer yandan Kabataş Lisesindeki görevini sürdürür. Bu arada Alman Lisesinde de Türkçe öğretmeni olarak görevlendirilir (1939). Defne, Kabataş Lisesinde on beş yıl öğretmenlik yapar (Karabay vd., Ocak 1993:27;Akyol, 2004:86).

Defne, Kastamonu'da ortaokul öğretmeni olduğu sırada öğrencisi olan Behçet Necatigil, askerliğini bitirdikten sonra tayini Kabataş Erkek Lisesine çıkınca Zeki Ömer Defne ile birlikte öğretmenlik yaparlar. Necatigil, "Doğumunun 75. Yılında Zeki Ömer Defne" adlı yazısında; Defne'nin kendisine örnek olan tek ağabey- meslektaş olduğunu; mesleğinin bilgi, incelik ve derinliklerini ondan öğrendiğini ifade ettikten sonra şöyle devam eder: " Zeki Ömer Defne, o

7 Belkis İbrahimhakkıoğlu, Ahmet Kabaklı'nın eski gelini ve asistanıdır.

lisede, öğretmenliğin bir adanmışlık ve sorumluluk olduğunu bilen kişilerdendi. “Haziran ve Eylül dönemi sözlü sınavlarında, öğlen paydosları dışında, iskemlesine çivili, her öğrenciyi dikkatle dinleyişini, geçecek ya da daha fazla not verebilmek için öğrenciyi soru içinde sorular yöneltişini; sonra o yıllarda olgunluk sınavları da vardı, A’dan D’ye kadar son sınıf edebiyat ve fen şubelerinin tepeleme harmanlar yapıp tomar tomar bölüştüğümüz Türkçe-kompozisyon ve edebiyat olgunluk sınav kâğıtlarını ilerlemiş miyopluktan ötürü kalın camlı gözlüklerini çıkararak, gözlerini adeta yapıştıra yapıştıra gene oturduğu yerden hiç kalkmaksızın, hava kararınca kadar sabırla, satır satır okuyuşunu nasıl unuturum ” (Necatigil, 10 Temmuz 1978:13).

Ayla Ağabegüm “Şair Öğretmen ve Zeki Ömer Defne” başlıklı yazısında şairi şöyle tanımlamaktadır: “Zeki Ömer Defneyi 1984 yılında tanıdım, Ziller Çalacak Şiiri herkesin ağzında dolaşıyordu. Defne şiir sohbetlerinde “Öğretmenlikte günün şartları ne olursa olsun sevgiden başka bir bağ kabul etmem. Yine Yunus aklıma geliyor “Ben gelmedim dava için / Benim işim sevi için” diyen Yunus. Mısraları öğretmenin milkesi olmalıdır.” derdi. Öğrencilerinin hepsi ayrı bir dünyaydı onları anlamadan öğretmenlik yapılamayacağını söyler, ziyaretini gittiğimizde öğretmenlik anılarını anlatırdı. Yetiştirdiği öğrencilerin bugün bulundukları yer onu gururlandırır. İtiraf şiiri onun en sevdiği şiirlerindendi” (Ağabegüm, Ocak 1993:23).

İTİRAF

Ben senin meselen olabildim mi?
Sualimden ben mesulüm çocuğum!
Ben senin mektebin olabildim mi?
Kitabından ben mesulüm çocuğum!
Ben senin sevabın olabildim mi?
Günahından ben mesulüm çocuğum!

Kilitler dilini bilmediğinden,
Böyle sokaklarda kaldın günlerce,
Yanlış kapılardan seslendi hayat.
Ben senin ışığın olamadığımdan,
Senin gözlerini kararttı gece.
Tutmaz hakikatler ekim bahçene
Çarşı, pazar ne istiyor demeden.
Soldu ellerinde hakikatlerin.
Kimse değil, ben mesulüm çocuğum,
Ben, bu kırık, dökük hayallerinden!

Tutup ellerine verdiğimiz saati,
Bir gün anneneyse, bir gün babana,
Bir gün sokaklara göre kurdurduk.
Bir gün ayarını Mekke'den yana,
Bir gün Griniç'ten tarafa burduk.
Trenler, vapurlar kaçırdın sen hep,
Bizze kabahati hep sana bulduk.

Defne, Alman Lisesinde görevlendirildiği sırada fakültenin son sınıfındadır ve bitirme tezi verecektir. Edebiyat Fakültesi Dekanı Hamit Ongunsu, Defne'nin hayatını duymuştur. Bir gün Ali Nihat Tarlan ders çıkışında Defne'ye “Bu kadar talebem oldu. Kabataş Lisesinde de benim öğretmenliğim var, orada da halef selef olduk, fakat hiçbirleriyle çalışabileceğimi ümit etmedim seninle birlikte çalışalım ister misin?” der. Defne, kendisi için bu teklifi şeref telakki ettiğini söyleyince Tarlan, Hamit Ongunsu'nun kendisiyle görüşmek istediğini ifade eder. Defne, görüşmelerinde Ongunsu'ya hayatını anlatınca Ongunsu, Defne'nin alnından öper, elini sıkar ve “Keşke, İstanbul'da doğup büyüyen arkadaşlar da sizin yapabildiğinizi, gösterebildiğiniz bu iradeyi yapabilseler ve gösterebilseler. Artık bundan sonra Kabataş Lisesi yok ” der (Karabay vd., Ocak 1993:27).

Fuat Köprülü, Zeki Ömer Defne'ye bitirme tezi vereceği zaman kendisinin eski harflerin içinde yetişmiş olduğundan, sınıf arkadaşlarına vereceği konular ile Defne'ye verecek olduğu konunun aynı olmayacağını, bunu yapıp yapamayacağını sorar ve Defne'ye “*Dede Korkut Hikâyeleri'nde Edebi Sanatlar Üzerine Bir Tahlil*” konusunu bitirme tezi olarak verir. Defne, bitirme tezini başarıyla tamamlar. Bunun üzerine Köprülü, Defne'den doktora tezi çalışmalarına başlamasını ister. Doktora tez konusu olarak “*Dede Korkut Hikâyeleri 'ndeki Kahramanların Psikolojik Tahlilleri'ni*” verir. Defne doktora tezini hazırlamaya başlar, ikinci hikâyeye geldiğinde dört sene devam eden çok ağır bir sürmenaj hastalığına yakalanır. Bu hastalıktan sonra üniversitede asistan olması da mümkün olmaz (Akyol, 2004:86).

Defne, Kabataş Lisesine devam ettiği dönemde Yıldız Harp Akademisinde de görevlendirilir. 1947 - 1948 yıllarında Akademi, Ankara'dan İstanbul'a taşınmıştır. Akademi'nin komutanı, Millî Eğitim Bakanlığında bir edebiyat öğretmeni ister, ancak o yıllarda “sağ eğilimli, sol eğilimli” oldukları gerekçesiyle herkes Akademi'ye kabul edilmemektedir. Millî Eğitim Bakanlığı, Defne'yi tavsiye eder. Zeki Ömer Defne, Akademi'de görevlendirilmek üzere tavsiye edilmiş olmasını şöyle değerlendirir: “Çok şükür ben hayatım boyunca, elli yıl hocalığım boyunca, yavrularıma sadece vatan dedim, millet dedim ” (Karabay vd., Ocak 1993:27).

Defne, 9 Kasım 1950 tarihinde Galatasaray Lisesine tayin edilir. Galatasaray Lisesinde öğretmenlik yaptığı sırada Şişli Terakki Lisesinde de görevlendirilir.⁸ Galatasaray Lisesinin Defne'de ayrı bir yeri vardır, Bunu Galatasaray dergisinin 1964 Mayıs sayısında Galatasaray şiirinde görürüz:

GALATASARAY

Galatasaray'ım has bahçem benim!
Yarınlar fideliğim, değerler fidanlığım!
Sen karanlık topraklar kaderine ilk defa
Işıklar adına atılmış tohum!
Süren dalım, açan çiçeğim, dolan meyvam,
Yetişen mutluluğum.
Gören gözüüm, duyan kulağım benim,
Sağ düşüncem, sağ duyum!
Şu sıralarda, şu karşımda oturanlar
Kimse değil, gençliğimden bir özlem, bir yoksunluğum
Adları değişmiş birer ak umut,
Dün yitirip yitirip bugün bir bir bulduğum.
Şu kim ama şu masal mutluluğunu
Bozuk paralar gibi harcıyan? Tanımıyorum.
Ama seni, ey çocuk: ey saygı, ey başarı,
Her görüş kendimle karıştırıyorum!

Galatasaray'ım, has dostum benim!
Sen ey, sınıflarımda kâh bir kutlu karışım:
Sesimde Fikret'leri, Hâşim'leri duyduğum!
Şen ey, Kars'a git Kars'ta, Paris'e git Paris'te,
Renk renk sevgi, renk renk hizmet; aydınlık
Dünyaları, haritaları hâlinde bulduğum!
Benden torunlarıma kalacak altın madalyam,
Sen ey, göğsümde parlıyan gururum!

Defne, 27 Eylül 1951 tarihinde Batı'daki edebiyat öğretmenliğinin nasıl yapıldığını yakından tanımak ve görmek üzere, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bir yıl süre ile Fransa'ya gönderilir.⁹ Paris'te üç ayrı lisede edebiyat derslerini

8 TC Millî Eğitim Bakanlığı Arşivi, Sicil Dosyası, 31.03.1958.

9 TC Millî Eğitim Bakanlığı Arşivi, Sicil Dosyası, 31.03.1958. (Zeki Ömer Defne, Paris'e bir yıl süre ile gönderilir, ancak on bir ay sonra 27.08.1952'de Türkiye'ye dönerek göreve başlar. Bir yılını tamamlamadan döndüğü için yirmi iki ay mecburi hizmetle görevlendirilir.)

yürütür. Aynı zamanda Defne, burada ünlü ressamların tablolarını yakından görüp inceleme fırsatı da bulmuştur.

Zeki Ömer Defne, Paris'ten Muvaffak Benderli'ye yazdığı mektupta memleketine duyduğu özlemi ve Paris'te kendisine yabancı gelen ahlak ve kültür anlayışını şu şekilde ifade etmiştir: “Evet burada her şey var kardeşim. Fakat benim aradığım benim kaybettiğim huzur: Hayır! İçimizde yetiştirdiğimiz huzuru bize neresi verebilir? Esasen büyük şehir, benim anladığıma göre huzursuzluğun ta kendisi. Şu cehennem gürültü, şu Paris'i altından üstünden, içinden dışından küçüklü büyüklü hizarlar gibi durmadan yiyen şey nedir? Şu muazzam otelleri, şu Luxemburg bahçesini dolduran nedir? Şu kahvehanelerin, maroken heykelleri üzerindeki fikir sanat, hürriyet mücadelelerinin yanındaki diz dize hüsrân nedir? Paris'te dünya sulh ve sükûn içinde gırtlaklaşıyor gibi geliyor bana. Sen meselâ şu sokaklarda öpüşenlerin bir elleri ile de babalarını, dedelerini, kitaplarını, dinleri ahlâkları, kanunları boğazlayıp boğduklarını görür gibi olmuyor musun? ”

Şairin bu mektubundan da anlıyoruz ki Paris'te olduğu dönemde vatan hasreti çekmektedir. Millet sevgisi, memleket sevgisi ile dolu olan Defne'nin öğrencilerine aşıladığı vatan sevgisinin, kendinde üst boyutta olduğuna tanık olmaktadır. Şair Siyah Albüm adlı şiirinde o günleri şöyle betimlemektedir:

Yaş 70'di ilk Batı gezisine çıktığımda
Önde özelemler erişilmez bir tüy oklar hızıyla.

Nereye vardım sa Tuna'm, tarihim kırıgın, küskün
Yüzüme şöyle baktılar bin sitem, bin sızıyla.

Daha dünkü Zagrep'ler, Niş'lerimden geçerken
Hep vurulmuş döndüm bir Karadağ tabancası'yla.

Hâlâ bir dağlar bir göç türküsünü mü söylüyordu
Bir bak Pilevne, Kosova, bir bak Üsküp ağızıyla?
Tekrar ediyor gibiydi bir acı geçmişimi gece:
Gördüm Türk atlılarını öncüsü, artçısıyla.

Nal kıvılcımlarıydı sanki çakan yıldızlar,
Karışıyordu şimşekler kılıçlarının yalazıyla

Bir hicran tarihinin okları her yıldırımında
Deldi bu ovalarda bağrımı tüm sancısıyla.

Gezdim Budapeşte, Berlin, Viyana, Paris'i...
Hiçbirinin bilmediği bir yürek ağrısıyla.
Döndüm bir siyah albümle, içinde geçmiş resimler:
Mohac'ı, Estergon'u, Budapeşte'si, Tuna'sıyla.

Defne, Fransa'ya gitmeden önce kendisine Millî Eğitim Bakanlığı tarafından müfettişlik görevi teklif edilmiş; ancak bakanlığın istediği müfettişlik anlayışı ile Zeki Ömer'in anlayışı birbiriyle uyuşmadığından bu teklifi reddetmiştir. Çünkü Defne, bir öğretmenin üç yılda bir teftiş edilerek değerlendirilmesini uygun görmez. O, öğretmen olan kişinin her zaman değerlendirmeye açık olmasını ister. Defne, İstanbul'da görev yaptığı zamanlarda Çankırı'yı unutmamış. Zaman zaman yaz tatillerinde memleketine gelir. İstanbul'da çalışırken burada okuyan Çankırlı öğrencilerin velisidir. Onların her türlü işleriyle özenle ilgilenir, özellikle ders durumlarını yakından takip eder.

Zeki Ömer Defne, 13 Temmuz 1968'de Galatasaray Lisesi edebiyat öğretmenliğinden yaş haddinden emekli olmuştur.¹⁰ Kendisi Galatasaray Lisesinin 100. Yıldönümü kutlandığı sene “yaş haddinden değil, baş haddinden” emekli olduğunu söyler. Aynı zamanda iyi bir ressam olan Zeki Ömer Defne, çeşitli konularda resimler yapar. Ankara Muallim Mektebinde okurken Ankara Sultanîsinden on ve Ankara Muallim Mektebinden iki öğrencinin İtalya'ya resim tahsiline gönderilmesi kararı alınır. Bu iki öğrenciden biri de Zeki Ömer'dir; ancak Eskişehir Yunanlılar tarafından işgâl edildiği için bu proje gerçekleştirilememiştir (Akyol, 2004:86).

Defne Muhsin Karabay vd. ile yaptığı sohbette öğretmenliği bırakmak zorunda kalmasından dolayı duyduğu üzüntüyü şöyle ifade eder: “Bu kutsal hocalık mesleğinde elli yılını doldurmak elbette benim için eşsiz bir mutluluktur. Hocalıktan değil belki, diğer mesleklerden kopmak da kolay değil ama bu mesleğin başka bir hâli var, onun için ayrılmak çok güç oluyor, ayrılırken yazdığım birkaç şiirim var bunlardan birincisi Ziller Çalacak şimdi size onu okuyayım” (Karabay, vd. Ocak 1993:29).

Şairin çok sevdiği öğretmenlik mesleğine ve öğrencilerine duyduğu hassasiyetini bu şiirinde açıkça görülmektedir. Defne'nin Ziller Çalacak şiiri Edebiyat çevrelerinde en çok bilinen şiiridir. Katıldığı öğretmenler günlerinde ve çeşitli toplantılarında bu şiiri bizzat okuduğu biliniyor.

10 TC Millî Eğitim Bakanlığı Arşivi, Sicil Dosyası, 31.03.1958.

ZİLLER ÇALACAK¹¹

Zil çalacak... sizler derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak... ziller çalacak benimçin
Duyacağım evlerden, kırlardan, denizlerden,
Tâ içimden birisi gidecek uça ese..
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim
Zil çalacak... siz geminize, treninize gireceksiniz birbir
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin
Duyacağım iskelelerden, istasyonlardan bütün,
Tâ içimden birisi koşacak ardınızdan..
Ama ben, ben artık gelemeyeceğim.
Sonra bir gün bir zil çalacak yine.
Hiç kimseler, kimsecikler duymayacak:
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz...
Tâ içimden birisi birisi kalacak oralarda,
Ben gideceğim.

Zeki Ömer Defne, iyi bir musikîşinastır aynı zamanda En basit aletlerle, ustası da olmadığı halde, beş tane saz ve ud yapar bu şiirlerine de yansımıştır. Enstrüman yapmaya nasıl başladığını şöyle anlatır: “Ben Çankırı’ndan geldiğim zaman - İstanbul’u kastediyor - çarşıda pazarda saz aradım. Hiçbirinde aradığım sesi bulamadım. Kardeşim Mesut’a söyledim. Bana dut kütüğü bul, diye. İzmit’te bir arkadaşı varmış. Koca bir kütük getirdiler. Onu, Tepebaşı’nda keman ve viyolonsel ustası Ermeni’ye götürdüm. Saz yapmasını bilmediğini söyledi, fakat tarif etti, sonra yaptım.” (Karabay, vd. Ocak 1993:29)

Zeki Ömer Defne, kendisi gibi öğretmen olan eşi Zehra Hanım’ı 21 Kasım 1990’da kaybeder. Kendi ifadesiyle “daha dünyayı görmeden girdiği evlilik hayatı” boyunca her şeyini paylaştığı hayat arkadaşının vefatı onu psikolojik bakımdan oldukça etkilemiştir (Akyol, 2004, s.86).

Muhsin Karabay, Zeki Ömer Defne’nin vefatından sonra *Türk Edebiyatı* dergisinde yayımladığı “*Ve Ziller Çaldı*” adlı yazısında Zeki Ömer Defne’nin eşini kaybettikten sonraki zamanlarını şöyle anlatmıştır: “Hocamız sevgili eşini kaybettikten sonra, psikolojik bakımdan oldukça çökmüş ve kendisini iyiden iyiye yalnız hissetmeye başlamış ve ayrıca prostat hastalığı da onu oldukça hal-

11 bk.157. şiir;bk. Galatasaray (Şubat 1964) S 43, s.20.; (Zil Çalacak, Özel ŞişliTerakki Lisesi, 1968 Yıllığı.; Ziller Çalacak, Çağrı (Ocak 1993).y.37, S 398, s.2 ;K, 1988, s.113; SN, 1985, s.90; H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1981, s.470)

siz bırakmıştı. Ama bütün bunlara rağmen yaşamak için mücadele veriyor ve düzenlenen şiir matinelerine de katılmaya gayret ediyordu” (Karabay, Ocak 1993:15).

Vefatından önce Adile Sultan Öğretmen Evinde 24 Kasım Öğretmenler Günü münasebetiyle Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen “Şair Öğretmenler Programı”nda okuduğu şiirlerle herkesi büyüleyip hüzünlendirdiğini anlatan Muhsin Karabay, şu şiirle daha o günden bütün sevdiklerine selam gönderdiğini ifade eder. “Gün gelip de vakt erende, / Kuş uçup ses kesilende / Bir Zeki Ömer vardı, nerede?/ Diyenlere selam olsun.”

Defne’nin son zamanları yine Muhsin Karabay tarafından şöyle anlatılmıştır: “Geçen Ağustos ayında öğretmen arkadaşım Mehdi Bey’le birlikte hocamızı hem ziyaret etmek ve hem de video çekimi yapmak için evine gitmiştik. Durumu pekiyi değildi, o haliyle adeta ölümü bekler gibiydi. Kendisinin bakımı ile ilgilenen genç bir kardeşimizle birlikte kalıyordu. Hocamızı yine zaman zaman telefonla arıyor, halini hatrını soruyorduk ancak çoğunlukla uykuda olduğundan pek görüşemiyorduk. Son zamanlarda bir kanama geçirmiş ve bir keresinde de ev içinde düşmüştü. Artık hocamız bir hüzün ve acı yumağı haline gelmişti. Bitip tükendiğini söylüyor ve Allah’tan açıkça ölümü istiyordu” (Karabay, Ocak 1993:15).

Halil Soyuer, *Türk Edebiyatı* dergisinde Zeki Ömer Defne’nin vefatından sonra kaleme aldığı yazıda şair Hüseyin Tansever’in Zeki Ömer Defne’nin son yıllarında hep onunla birlikte olan, her istediğini elinden geldiğince yerine getirmeye çalışan fedakâr ve vefakâr bir dostu olduğunu ifade eder. Tansever’in, kendisini sık sık arayarak Zeki Ömer Defne’nin sağlık durumu hakkında bilgi verdiğini ve ölümüne yakın zamandaki bir telefon konuşmasında Defne’nin evine gittiğinde kendisini tanıyamadığını hıçkırarak anlattığını yazmıştır (Soyuer, Nisan 1993:27).

Zeki Ömer Defne 2 Aralık 1992’de Çifte Havuzlar’daki evinde vefat eder. Karacaahmet mezarlığına defnedilir.

1.2. Eserleri

1.2.1. Denizden Çalınmış Ülke

Zeki Ömer Defne ilk şiir kitabı olan *Denizden Çalınmış Ülke* 1971 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır.¹² Eser toplam 210 sayfadır. Defne, *Denizden Çalınmış Ülke*’de şiirlerini iki ana bölümde toplamıştır. Birinci bölüm, Güzellemeler bölümü memleket üstüne ve sevgi ve tabiat üstüne güzellemeler olarak iki alt bölümdür. Birinci bölümün devamında Koçaklamalar, Ağrılar ve Çeşitli Konular başlıklarının altında o konuyla ilgili şiirleri yer alır.

12 Zeki Ömer Defne, **Denizden Çalınmış Ülke** (1971).İstanbul: MEB Yayınları, 210 s.

Kitabının İkinci Bölümü bireysel iç yaşantı konularını içerir. İnsan, Dünya, Sevgi, Mitoloji, Mimarlık, Resim gibi alt başlıklar yer alır. Bu başlıkların altında o konuda yazılmış şiirleri mevcuttur. Defne'nin, Denizden Çalınmış Ülke adlı şiir kitabında toplam 95 şiiri vardır.

Zeki Ömer Defne, ilk şiir kitabına Yahya Kemal'e ithaf ile başlar, Defne Yahya Kemal'e şöyle seslenmektedir: "Aziz Üstât, Bir gün Galatasaray Lisesi yakınlarındaki Agotokli Perukâr Salonunu'nda Defne sen halk tarzına devam edecek ve onu yeni imkânlar, yeni mevzular içinde inkişaf ettireceksin, demiştiniz. Hocalık hayatımın bütün haftayı dolduran çalışmalarından artırabildiğim zamanlarda, bu vadide yazdığım bazı şiirlerim işte, ilk defa huzurunuzda üstadım." Defne'nin şiirlerinde kimi zaman şekil ve dil özellikleri, kimi zaman da konu seçiminde halk şiir geleneğinden faydalanması onun hayatı boyunca Yahya Kemal'i haklı çıkartacak tarzda eserler verdiğini gösterir.

Defne, Denizden Çalınmış Ülke'de farklı şekil ve söyleyiş tarzları sergilemiştir. İlk bölümünde güzelleme, koçaklama, ağıt gibi halk edebiyatı şekillerini yan başlıklar olarak kullanmıştır. Özellikle, "Memleket Üzerine Güzellemeler" bölümünde, diğer bölümlere göre daha yoğun olmak üzere üslup ve şekil bakımından açıkça görülebilen bir âşık tarzı hâkimdir. Bu şiirlerde daha çok türkü formu, 8'li ve 11'li hece ölçüsü kullanılmış ve son beyitte kendi adına yer vermiştir. Birinci bölümdeki şiirleri halk söyleyişi ve şekilleri ile kaleme aldığı görülmektedir. Memleket üzerine güzellemeler'de, Defne Çankırı, Bursa, Antalya, Isparta, Orta Anadolu, Erzincan'dan, İzmir'e, Sinop'a kadar memleket topraklarını tabiat güzelliklerini ve kültür zenginliklerini tanıtır. Bu şiirlerin çoğunda şair aşağıda verilen örneklerde görüldüğü gibi türkü formu kullanmıştır.

Yüz isen yönünü İzmir'e döndür!

Kız isen nazını İzmir'e döndür!

İzmir'sen Defne'ye bir selam gönder! (DÇÜ, s.11; bk.2. şiir)

Defne'yi bir uca yaprak etmişler

Kızlar kirpiğinden imzam atmışlar (DÇÜ, s. 12; bk.3. şiir).

Behçet Necatigil, Defne'nin Kastamonu Ortaokulundan öğrencisidir. Aynı zamanda Necatigil, 1945'te Kabataş Lisesine Edebiyat öğretmeni olarak atandığında Defne ile meslektaş olarak birlikte beş yıl çalışma fırsatı bulmuştur. Zeki Ömer Defne'yi yakından tanıyan ağabey ve meslektaşım diye nitelendiren Necatigil, Defne'nin şiirinin birçok örnekte görüldüğü gibi stilize bir halk şiiri olduğunu ifade eder. Denizden Çalınmış Ülke'nin iki ana bölümde toplanmış olmasını Zeki Ömer Defne'nin konu doğrultularını belirginleştirmesi olarak değerlendirir. Necatigil'e göre Defne, 1950'lerde "Saz şiiri içerik ve deyişlerini de

göz önünde tutarak, görünüm ve tablo şiirinden iç yaşantı şiirine” geçer. Çoğu şiirde halk şiiri olanaklarının arınmış, artırılmış parlayışlarının şairin başarısı olduğunu; iç yaşantı şiirlerindeki yoğun duyarlığın şairi bize sevdiren unsurların başında geldiğini düşünür (Necatigil, 10 Temmuz 1978:14) .

Zeki Ömer Defne’nin “Bu Memleket Böyle Ağlar” şiirini, Rifat Ilgaz: “Bu facianın en canlı, en içli ve samimi şiiri olarak nitelendirir; ayrıca, şiirin başından sonuna kadar mahallî renklerin kullanılmasını şiirin kuvvetli bir tarafı olduğunu söyler. Bu motiflerin kuvvetli bir folklor kültürünün yansıması olduğunu ve bunların şiirin içine iğreti süsler gibi iliştilmeyecek ritmin akışına tabi tutulduğunu belirtir. Kelimelerin, tabirlerin, hatta kafiyelerin de tamamıyla halk şiirinin malı olduğunu ifade eder (Ilgaz, Rifat, Şubat 1940:27) .

Defne’nin Âşık tarzı şiire yeni bir nefes getirdiğini söyleyen Nihat Sami Banarlı şunları yazmıştır: “Muhtelif mecmualarda yayımlanan âşık tarzı şiirleriyle ve bilhassa Büyük Erzincan zelzelesi felâketi için söylediği **Bu Memleket Böyle Ağlar** isimli bir ağıtı ile haklı bir sevgi ve alâka toplayan Defne âşık tarzı söyleyişe yeni değerler katan münevver Türk şairlerindendir. Zeki Ömer Defne’nin şiirlerinde yalnız sırrına iyi varılmış bir halk söyleyişinin değil, Türk halkının, Türk kızlarının eliyle işlenmiş bütün güzel şeylerin ve bütün bunların üstünde, halkın en güzel eseri olan tabii Türk dilini ince sıcak halk tabirlerini, yarım kafiyelerinin, rediflerin münevverlerinin zevkine ve hâtırasına arz edilmiş zengin bir resmîgeçidi vardır” (Banarlı, 1987:1150).

Şairin kitabına adını veren şiiri, Denizden Çalınmış Ülke şiirinde şairin hayattaki mücadelesini görüyoruz. Bu şiirde tasvir edilen, varlığını korumaya çalışan şairle, geçip giden zamanın sessiz ama zor savaşıdır. Şairin şiirde bireysel duyguları, hüznle yoğrulurken çetin hayat mücadelesinde anılarıyla biraz güç ve soluk almaktadır.

Döküp döküp ömürden olan yıkıntıları,
Denizden çaldığımız ülke:
Biraz serinlik sularda erimiş yıldızlardan,
Birazıcık gelmiş, geçmiş yelkenlilerden gölge,
Avuçi kadar bir şuncacık yer;
Zor şer, kavga döğüş, azgın sulardan,
Bütün kopardığımız, koparacağımız işte bu,
Dalı, gülü bir gülümlük bir vatan.

1.2.2. Sessiz Nehir Puyalar I

Zeki Ömer Defne'nin **Sessiz Nehir** adını taşıyan ikinci şiir kitabı Mayıs 1985'te yayımlanmıştır.¹³ Zeki Ömer Defne, bu kitabına “Sessiz Nehir” adını vermiş olmakla birlikte **“Puyalar I”** olarak nitelendirmiştir. Kitabın başında “Puyalar” adlı bir şiiri yer alır ki bu şiirin her beyti kitabın bölümlerinden her birinin başına yerleştirilmiştir. Kitap; **Sevgi, Kimlik, Sanat, Ata ve Ölüm** bölümlerinden oluşur. Son bölüm, şairin **çeşitli konular** ile ilgili yazdığı şiirlerini topladığı, **“Çeşitli”** adlı bölümü almaktadır. Defne'nin Sessiz Nehir kitabında toplam 79 şiir vardır. Puyalar I ve II'deki şiirlerin büyük bir kısmı şairin kendi iç dünyası ile bir hesaplaşma içerisinde olduğu görülür. Kendi yalnız dünyasıyla dış dünyayı karşılaştırır.

Defne'nin *Sessiz Nehir Puyalar I* kitabına, Puyalar I adını vermesinin nedeni, kitabın başına koyduğu ilk şiirinden kaynaklanmaktadır. Şair Puya'yı Güney Amerika'da And Dağları'nda yetişen 60-70 yılda bir defa en görklü çiçeğini veren bitki diye tanımlamaktadır. Kendini Puyaya benzeten şair tıpkı bu çiçek gibi geç ama görkemli bir çiçek meydana getirmiştir. Öncelikle bu ilk şiire şair Puyalar adını vermiş; sonra beş beyitten oluşan bu şiirin, ilk beyitinden başlayarak her bölümün başına bir beyitini yerleştirmiştir. Ancak bu yerleştirme tesadüfi değildir, bu şiir her bölümde toplanan şiirlerin özüne uygundur. Bu şiir kitabı şairin sanatının olgunluk döneminde bir araya getirilmiş ismiyle müsemma bir kitaptır.

PUYALAR

Bu nasıl şaşılası bir yaşam benzerliği ki
Çankırı neresi Güney Amerika neresi Puyalar?

Secisin bal ederken çevre-yan çiçek çiçek
Gömdük onu biz içimizdeki gömütlere Puyalar.

Doğdum, büyüdüm üç büyük savaşın külünde ben,
“Hudâ-yı Nâbit'den doğmuş” derler sizi Puyalar
Beklermiş ölüm ilk görklü çiçeğinizi 60 yıl
Kaçınıcı çiçeğimde benim sıram bilmem Puyalar?

Seslenir her gün bin dilsiz, belki yarısı bile değil
Duyabildiklerim ancak şu çiçekler Puyalar!¹⁴

¹³ Zeki Ömer Defne, **Puyalar I: Sessiz Nehir** (Mayıs 1985). İstanbul: Ana Basım Sanayi, 112 s.

¹⁴ bk.96. şiir

1.2.3. Kardelenler Puyalar II

Zeki Ömer Defne son şiir kitabı olan **Kardelenler Puyalar II**, Şubat 1988’de basılmıştır¹⁵ ve kitap 120 sayfadır. Defne’nin, ilk iki kitabından farklı olarak bu kitapta şiirler bölümlere ayrılmamıştır. Defne’nin Kardelenler adlı şiir kitabında toplam 86 şiir vardır.

Bu kitabına da Puya II ismini vermesi dikkat çekmektedir. Zeki Ömer Defne, şiir kitabını bu isimle nitelendirirken Puyalar ile kendi yaşamında benzerlik olduğu düşüncesinden hareket etmiştir.

Muhsin Karabay ile yaptığı sohbette ilk kitabının altmış sekiz yaşında iken yayımlandığını bu durumda kendisinin Puyalar’ı bile geçtiğini ifade ederek hoş bir nükte yapmıştır (Karabay vd., Ocak 1993:31).

İsmail Parlatur, Defne’nin son şiir kitabıyla ilgili şunları söyler: “Kardelenler, Puyalar II, Zeki Ömer Defne’nin duygu ve düşünce yumağını oluşturuyor. Onun şiir sanatını en özgün ve en olgun bir biçimde veriyor. O, sanatçı kişiliği ile insanın iç dünyası arasında coşkulu bir köprü kuruyor. Bazen gürül gürül akan coşku seli, bazen hüznü dolu karamsarlıklar, bazen hayata sıcak bakış, bazen hayatın acımasızlığında kaçış ve yalnızlık dünyasına sığınış, ardından ölüm duygularıyla yoğrulmuş ” (Parlatur, 1985:16).

Defne’nin bu kitabında tarihlenmiş şiirlere bakıldığında 1946’dan 1987’ye kadar olan zamanı kapsadığı görülür. Şair ilk kitabı olan *Denizden Çalınmış Ülke*’de yer alan bazı şiirlerini bu kitabına da almıştır.

Kardelenler, Puyalar II, kitaba adını da veren “Kardelenler” şiiri ile başlar. Kardelenler, bahar öncesinde karlar arasında filizlenen bir çiçektir. Defne, kardelenler ile kendi arasında bir benzerlik kurar ve hayatın çetin, soğuk havasına coşkuyla merhaba der.

KARDELENLER

Böyle yeşerdik biz işte bu soğuk, ıssız serada
Biraz kar-beyazı biraz bakır-pasından açtık
Yağdı dağımıza, koyağımıza nesi varsa göklerin,
Hâlimizi ne Tanrı’ya ne de çobanlara, açtık.
Kitledi karlar, buzlarla dünya, kapılarını bize,
Bizbir tutuklu evinin pencerelerinde açtık.
Baktık; çoğu çiçekler mevsimler, şöleninde. Keeyf!
Biz kardelenliğimizin soy-savaşlarında açtık
Bir karayerlerin ak-sâde merhabaları, biz dünya!
Merhaba ey yeryüzü, merhaba ey gök, ışık!

15 Zeki Ömer Defne, **Puyalar II: Kardelenler** (Şubat 1988). İstanbul: Tunç Matbaacılık, 120 s.

1.2.4. Zeki Ömer Defne'nin Çeşitli Dergilerde Yayımlanmış Şiirleri

Zeki Ömer Defne, öğretmenlik yaptığı yıllarda şiirlerini dergilerde yayımlamaya devam etmiş; ancak bunları bir kitap halinde toplayamamıştır. Zeki Ömer Defne ilk şiirini 12 yaşında dördlük olarak yazar, şiir zevkini küçük yaşlarda Çankırı'da alır. Asıl şiire başlayışı Çankırı'da çıkan Halk Yolu dergisine gönderdiği şiirlerle olur. Defne, **Halk Yolu (1924-1927)** dergisindeki şiirlerinde Asrî Baba mahlasını kullanmıştır. "Asrî Baba" imzasıyla hiciv tarzında yazdığı bu mizahî manzumelerde halkın sorunlarıyla ilgilenmeyen dönemin siyasetçilerini eleştirmiştir. Halk Yolu dergisinde eski yazıyla yayımlanmış şairin toplam 16 şiiri mevcuttur.

Defne'nin 1931-1934 yılları arasında Kastamonu Lisesi tarafından çıkarılan **Kastamonu Lise Mecmuası'nın (1933-1934)** 1933 Ekim ve Aralık, 1934 Ocak ve Şubat sayılarında şiirleri bulunmaktadır. Şair kimliğini oluşturan şiirlerini ise 1940'tan sonra, **Çınaraltı (1941)**, **Ün Isparta Halkevi Mecmuası (1942-1943)**, **Ülkü (1944-1946)** **Şadırvan (1949)**, **Zeytin Dalı (1948)**, **Esi (1956)**, **Çağrı (1959-1960)**, **İstanbul (Sanat ve Edebiyat (1953-1954-1955-1956))**, **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (1956-1982)**, **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (1983-1993)**, **Kaynaklar (1985)**, **Türk Dili (1986-1993)**, **Millî Kültür dergisi (Aralıklarla 1981-1987)**, **Galatasaray dergisi (Aralıklarla 1951-1967)**, **Galatasaray Lisesi Yıllığı (1964-1965 ve 1974-1975)** ve **Özel Şişli Terakki Lisesi Yıllığında (1967 yılı ve 1969 yılı)** yayımlamıştır.

Zeki Ömer Defne bu şiirlerinden bazılarını birkaç defa yayımlamıştır. Şairin bizzat birkaç defa yayımladığı söz konusu bu şiirlerdeki değişiklikler hem dipnotu verilerek hem de liste hâlinde gösterilmiştir. (bk. üçüncü bölüm: Zeki Ömer Defne'nin Çeşitli Dergilerde Yayımlanan Şiirleri).

1.2.5. Zeki Ömer Defne'nin Dede Korkut Hikâyeleri Üzerinde Edebî Sanatlar bakımından Bir Araştırma Adlı İncelemesi

Defne'nin İstanbul Üniversitesinde bitirme tezi olarak yaptığı "Dede Korkut Hikâyeleri Üzerinde Edebî Sanatlar Bakımından Bir Araştırma" adlı incelemesi, Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından, 1988 yılında Ankara'da basılmıştır. Bu çalışmada, önsözün ardından sırasıyla Mürsel Mecaz, Mübalağa, Hüsn-i Talil, Tecahül-i Arif, Tariz, Teşbih, İstiare, Teşhis ve İntak, İrsal-i Mesel, Tezat, Kinaye ve Seci sanatları incelenmiştir.

Kazım Yetiş, bu tez çalışması ile ilgili bir değerlendirmesinde hemen hiç çalışma yapılmamış böyle bir alanda, edebiyat metnlerinin edebî sanatlar bakımından incelenmesinin bu sahada faydalı bir deneme olduğunu belirtir. Yetiş,

oldukça kaygan bir metin üzerinde böyle bir çalışma yapmanın zor olduğunu ve benzer kullanışlarına pek rastlanmayan bir metni stilistik yönden yorumlamanın kolay olmadığını ifade eder. Yetiş, Dede Korkut'taki bütün edebî sanatların Defne'nin tezinde gösterilenlerden ibaret olmadığını, ancak bu tezin bir boşluğu doldurduğu kadar, yol açıcı nitelikte de olduğunu ifade eder (Yetiş, Nisan 1990:185-186).

1.3. Zeki Ömer Defne'nin Şiir Anlayışı ve Şiirlerinde İşlediği Konular

1.3.1. Şiir Anlayışı

Zeki Ömer Defne'nin ilk şiirlerini Çankırı'da çıkan Halk Yolu dergisinde yayımlanmıştır. Defne, Halk Yoludergisinde 1924-1927 yıllarında yayımlanan şiirlerinde Asrî Baba mahlasını kullanmıştır. "Asrî Baba" imzasıyla hiciv tarzında yazdığı bu mizahî manzumelerde halkın sorunlarıyla ilgilenmeyen dönemin siyasetçilerini eleştirmiştir. Halk Yolu dergisi, "Halk Yolu, Hakkın Yoludur" sloganı ile On beş günde bir çıkan ilmî, fennî, edebî, içtimâî bir mecmuadır. Sahib-i İmtiyaz ve Müdür-i Mes'ûl Kemal Cenâbtır (Cansız, 2014:14-17).

Üç şiir kitabı dışında yaşamı boyunca her konuda şiir yazan şairin çeşitli dergilerde yayımlanmış şiirleri mevcuttur. Şiir onun için bir yaşam şeklidir. 1989 yılında İbrahim Akyol ve Şahin Karadeniz'in Zeki Ömer Defne ile yaptıkları sohbette şair şiir anlayışını ve kimlerden etkilendiğini şöyle açıklıyor:

“Hocam Sizce şiir nedir? Merhum pederinizden ne kadar etkilendiniz?

-Yavrularım, sizinle konuşmaya doyamıyorum ama şimdi öylesine bir kapı açtınız ki oradan girince çıkmaya imkân kalmayacak gibi geliyor bana. Daha çok küçük yaşta iken komşular arasında kış gecelerinde okunan Ahmediye, Muhammediye gibi manzum dini mesnevilerden, Namık Kemal'in "Vatan yahut Silistre" eserlerinden ve türlü oyunlar oynanırken söylenen manilerden, koşmalardan herhalde etkilenmiş olacağım. Bu etkiler altında daha 12 yaşında iken bir dörtlük yazdığımı hatırlıyorum. Fakat asıl şiire başlayışım Çankırı'da o günlerde çıkan "Halk Yolu" dergisine verdiğim şiirlerle ve özellikle "Asri Baba" imzasıyla mizahi anlamda ve hicve kaçan şiirlerimle başladım.

-Hocam, o dönemde kimleri hicvediyordunuz?

-Hiç kimsenin tesiri altında değildim. Hiç kimseyi taklit etmiyordum. Mesela mizah ve hiciv konulu şiirlerimde daha ziyade günün gidişatını, belediyenin tutumunu hicvetmeye çalışıyordum. Böylesine gidişata karşı oldum olası bir tahammülsüzlük var içimde. Hayata, sanata, insana âşık bir insanım Benim şiir anlayışında gençken Çankırı'da okuduğumuz Kayabaşı havalarının, Karacaoğlan'ın, Gevherilerin büyük etkisi olmuştur. Kastamonu'ya tayin edildiğim zaman bende tabiat aşkı, yeşil aşkı başladı. Ilgaz dağlarının Kastamonu

çevresindeki izbeli dağların, halka pınarların benim şiirimde büyük etkisi oldu ” (Akyol ve Karadeniz, Mayıs 1989:13-17).

Zeki Ömer Defne, Mustafa Baydar ile yaptığı bir röportajda, şiirlerini neden bir kitap halinde toplamadığıyla ilgili sorulan soruya, şiirlerini karakterlerine göre ayrı ayrı kitaplar halinde mi yoksa bir kitap halinde mi toplamasının doğru olduğuna karar veremediğini ifade eder. Ayrıca şiir hayatındaki bütün değişmelerin bir bütün halinde tespit edilmesine eğilimli olduğunu söyler. Bu düşüncesini Mozart’ın evinde en küçük yaştan itibaren yazdığı bestelerle, en son bestelerinin bir arada bulunuşunun onu bütün hayatı ve sanatı ile tanımaya imkân verdiği örneğiyle destekler. Şiirlerini kitaplaştıramayışının bir sebebi olarak da biraz müşkülpesent bir yapıya sahip olmasını gösterir. İkinci bir sebep olarak Defne, sanatçının gerçek hislerini, düşüncelerini, kişiliğini teşkil eden taraflarını feda etmemek kaydıyla şiirlerini tasfiye ederek, yazması gerektiğine inandığını, bu yüzden şiirlerini kitaplaştıramadığını ifade eder (Baydar, 1969, s.68).

Kaynaklar dergisine yazdığı yazıda da “Bazen kolay yazdığım olur; fakat ve titiz ve zor beğenir bir insanım. Şiirlerimi hemencecik yayımlamayışımın başlıca nedenlerinden biri de bu mizaç ve sanat saygısıdır belki de.” diyerek şiirlerini hemen kitaplaştıramamış olmasının nedenlerini ifade eder (Zeki Ömer Defne, 1985, s.56).

Onun şiir zevkinin oluşmasında babasının Bektaşî şairi olması ve çocukluk yıllarında dinlediği Kayabaşı havaları, Karacaoğlanlar, Gevheriler, o yıllarda Çankırı’da daha yoğun olan âşıkların atışmaları, uzun kış gecelerinde okunan Ahmediyeler, Muhammediyeler, Kuddusiler, Mevlitler, Namık Kemal’in “Vatan Yahut Silistre”si, bunların yanında Aslı ile Kerem, Leyla ile Mecnun, Şah İsmail gibi halk hikâyeleri, ayrıca oyun oynarken okunan maniler, koşmalar, halk şiirlerietki etmiştir. Bu etkiler altında ilk şiirini 12 yaşında bir dörtlük olarak yazar.

Defne’nin ilk kitabı olan *Denizden Çalınmış Ülke*’nin başında şöyle bir ithaf yer alır:

“Aziz Üstat,

Bir gün Galatasaray Lisesi yakınlarındaki, Agatokli Perükar Salonu’nda “Defne, sen, Halk Tarzı’na devam edecek ve onu, yeni imkânlar, yeni mevzular için de inkişaf ettireceksin...” demiştiniz.

Hocalık hayatımın bütün bir haftayı dolduran çalışmalarından artırabildiğim zamanlarında, bu vadide yazdığım bazı şiirlerimle işte, ilk defa, huzurunuzdayım üstadım” (Zeki Ömer Defne, 1971, s.3).

Bu ithafın yapıldığı kişi Yahya Kemal’dir. Defne şiir yaşamı boyunca Yahya Kemal’in halk tarzına devam ederek onu yeni imkânlar ve mevzular içinde inkişaf ettirme tavsiyesini dikkate almıştır. Zeki Ömer Defne’nin Yahya Kemal’le karşılaşması muhtemelen 1950’den sonrasdır. 1940’tan sonra başlayan Birinci Yeni hareketi içinde yer almamış, geleneğe bağlı kalmıştır ki, bunda Yahya

Kemal'in tavsiyesinin de etkisi olmalıdır. Zeki Ömer Defne bu tavsiyeyi özellikle son iki kitabındaki şiirlerinde uyguladığını görüyoruz (Necatigil, Temmuz 1978).

Millî Mücadele yıllarında cephede verilen mücadeleyi destekleyen Millî Edebiyat hareketine mensup edebiyatçıların yazdıkları zengin bir tarih duygusuyla beslenen bir damar şeklinde şiirimizi besler. Millî Edebiyat akımının da etkisiyle cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra da Anadolu'ya yönelen aydınlar, Anadolu'nun zengin kültür ve folklor öğelerini işleyen şiirler kaleme alırlar. Bu dönem şairlerinin hareketi "Memleketçilik" olarak adlandırılır. Zeki Ömer Defne'nin ilk şiirleri birçok şairin Memleketçilik hareketi doğrultusunda şiirler kaleme aldığı bu ortamda cumhuriyetin ilk yıllarında Çankırı'da çıkan *Halk Yolu* dergisinde Asrî Baba imzasıyla yazdığı hiciv tarzındaki manzumelerdir. Uzun şiir yaşamının hiçbir döneminde herhangi bir hareketin ve akımın içinde yer almadan şiir yazan Zeki Ömer Defne'nin, Memleketçilik hareketine bağlı kaldığını ve ilk dönemde şiirlerini bu anlayışla kaleme aldığını söyleyemeyiz. Ancak Cumhuriyetin genç bir öğretmeni olan ve şiirlerinden de anladığımız gibi aydınlara memleketin kalkınmasında önemli bir görev yükleyen, aynı zamanda da bir Anadolu çocuğu olarak Anadolu'yu çok iyi tanıyan Defne, ülkenin yeniden yapılanma ve kalkınma sürecine kayıtsız kalmaz ve şiirleri yoluyla düşüncelerini ifade eder. Defne uzun manzumeler tarzında yazdığı bu şiirlerde, ülkenin bağımsızlığını kazanmasından sonra ulusal kalkınmanın ve gelişmenin önemine işaret eder ve daha çok bu konuda sorumluluk sahibi olan yerel yöneticileri eleştirir. Ancak Defne, tek suçluyu yöneticiler olarak görmez; artık halkın da kalkınmaya, ülkenin gelişmesine bizzat katılmasını ister (Birinci, Ocak 2004:4).

İnci Enginün, Memleket Edebiyatı şairlerinin yaklaşımını anlatırken Defneyi Memleket Şairleri içinde değerlendirmiş, Zeki Ömer Defne'nin de bu şiirlerinde gördüğümüz anlayışı şöyle ifade eder: "Memleket kurtarılmıştır. Anadolu coğrafyası ve ülkenin kalkınması ön plandadır. Bunu da yapacak olan ülkenin kurtarıcılarıdır " (Enginün, Ocak- Şubat 1992: 572).

Defne memleket güzellemelerinde saz şairi geleneklerine bağlı yerli motifleri işlenmiş halk dilini kullanmıştır. Necatigil'in ifadesiyle "O, ölçülü, uyaklı, özgün bütün şiirlerinde duyarlılığının gücü, dilinin yoğunluğu ile saz şairleri dünyasından modern şiirin estetiğine göre en iyi yararlanmasını bilen bir şairdir. Hem öğrencisi hem de mesai arkadaşı olan Behçet Necatigil, Defne'nin ilk şiirini yayımlamasından sonra kırk yaşına kadar yayımladığı şiir sayısının yirmiyi bulmadığını ifade ettikten sonra bu dönemde yazdığı şiirlerde "Türk şiirinin klasizmi bir de âşık tarzı söyleyiştir." ilkesini benimsemiş ve bu doğrultuda özlü örnekler vermiş iki şairden biri olduğunu söyler. (Diğeri Orhan Şaik Gökyay'dır.) Defne'nin ilk şiirlerinden olan "İlgaz", "Gül Ey Isparta'nın Pembe Gülleri", ve "Bu Memleket Böyle Ağlar" şiirlerinin bile halk ve saz şiir geleneğimize yoğun bir biçim verişinin, yeniliğin kanıtları olarak görür. Behçet

Necatigil'e göre Defne'nin şiiri "çoğu örneklerde stilize bir halk şiiridir. Defne'nin şiirinin, ne *Ülkü* dergisinde (Ankara, 1941-1945) Ahmet Kutsi Tecer'in açtığı ve yeteneksiz taklitçilerde kalmış halk şiiri kampanyasıyla ne de Âşık Veysel Şatıroğlu'nun şiiriyle bir bağlantısı ve benzerliği olmadığını belirtir (Necatigil, 10 Temmuz 1978: 13).

Prof. Dr. İsmail Parlatır, Zeki Ömer Defne'nin Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin oluşmasında emeği geçen sanatçılardan biri olduğunu, halk şiiri tarzında yerli motifleri işlemesi ve kuvvetli lirizm ile tanındığını ifade eder (Parlatır, Haziran 1985:196).

Prof. Dr. Şerif Aktaş, Defne'yi Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren eserlerinde yurt ve memleket sevgisini işlediğini. Ahmet Kutsi Tecer, Kemalettin Kamu, Behçet Kemal Çağlar, Ömer Bedri Uşaklı, Necmettin Halil Onan, Halide Nusret Zorlutuna, Arif Nihat Asya gibi şairler ile Zeki Ömer Defne'yi aynı grup içinde değerlendirmiş. Yurt sevgisini çokça anlatan bu şairlerin, memleket sevgisi dışında aşk konusunu da işlediğini belirtir (Aktaş, 1998:25).

Zeki Ömer Defne şiirlerinde kimi zaman şekil ve dil özellikleri, kimi zaman da konu seçiminde halk şiir geleneğinden faydalanmıştır. Defne şiir yazarken memleketin folklorunu, halkiyatını aradığını, memleketinin ıstırabını şiirlerine yansıtmaya çalıştığını söyler. Defne, Mustafa Kavlu'nun şiir nedir? Sorusuna şöyle cevap verir: "En kapalı şair Behçet'tir. Nazım Hikmet'te de şu var "Erzincan'da bir kuş var /Kanadında gümüş var." Halk Edebiyatından aldığı bu gerisi masa edebiyatı, Faruk Nafiz evet çok hassas, on iki sene beraber çalıştık Kabataş'ta o da yazdı. Orhan Seyfi Genç hececilerden o da yazdı. Fakat memleketin ıstırabı onlarda yok. Ben ne yaptım; onları görerekten değil, resimleri görerekten başladım. Ben neyi aradım? Memleketin folklorunu, halkiyatını aradım. Eğer Goethe Almanların, Germenlerin masallarını araştırmasaydı, Goethe olmazdı. Hep maziye bağlıyız ama onu develope edeceğiz, değiştireceğiz, kendimize mal edeceğiz" (Karabay, vd., Ocak 1993:27).

Rauf Mutluay, Defne'nin şiirlerini, "İçtenliğinden kuşku duyulmaz bir gözlem ve yaşama ürünü, dil ve deyiş biçimiyle halkına, geleneğine yaslı arınmış verimler" olarak tanımlar (Mutluay, 1971, s.6).

Nihat Sami Banarlı, Zeki Ömer Defne'yi değerlendirirken âşık tarzına kendi sanatkar benliğinden değerler kattığını, Türk şiirinin klasizminin âşık tarzı söyleyişte de olduğundan hareketle, bu tarz şiirleriyle şiirimize bir başka neoklasizmin müjdelerini verdiğini belirtirmiştir (Banarlı, 1987:1150).

Rıfat Ilgaz, Zeki Ömer Defne'nin Erzincan Depremi için yazdığı "Bu Memleket Böyle Ağlar" şiirini değerlendirirken, şiirinde mahallî renklerin göz kamaştıracak kadar kullanıldığını ancak kuvvetli bir görüşün ve folklor kültürünün yattığı bu motiflerin şiirin içinde iğreti süsler gibi ilüştürilmeyip ritmin akışına tabi tutulduğunu ifade eder. Defne'nin şiirindeki kelimelerin, tabirlerin hatta kafiye-

lerin bile halk şiirinin malı olduğunu belirtir. Halk şiirinin saffetini ve samimiye-
tini bozmamak şartı ile halk şiirinden her türlü malzemenin alınabileceğini savu-
nan Rıfat Ilgaz, Defne'nin şiirinin en önemli özelliğinin halk şiirinin samimiyetini
ve sadeliğini her şeyin üstünde tutması olduğunu söyler (Ilgaz, Şubat 1940:27).

Defne'nin şiirlerinde Yahya Kemal'in tavsiyesi üzerine halk tarzına devam
ettiğini; ancak bu tarzı yeni imkânlar içinde geliştirdiğini gözlemlemekteyiz. Def-
ne bunu yayımlanmış ilk şiir kitabı olan "Denizden Çalınmış Ülke'nin" ithaf
kısımında Yahya Kemal'e yaptığı ithafta "Bu vadiye yazdığım bazı şiirlerimle işte
ilk defa huzurlarınızdayım." diyerek teyit etmiştir.

Edebiyat tarihi araştırmacıları Defne'nin şiirini Memleket Edebiyatı için-
de değerlendirirler; ancak yaşamının son zamanlarına kadar şiir yazan bir şair
olarak, uzun yaşam süreci boyunca (1903- 1992) onun şiirinde değişimler ol-
muştur. Şair 1950'lerde saz şiiri içerik ve deyişlerini de göz önünde tutarak, artık
görünüm ve tablo şiirinden iç yaşantı şiirine geçer. Zeki Ömer Defne'nin birçok
şiirinde, halk şiiri olanaklarının arınmış, arıtılmış parlayışlarını şairin başarısı ola-
rak görür. Özellikle iç yaşantı şiirleri, bireysel duyguları işlediği şiirlerinde duyar-
lığı, insani tarafı göze çarpmaktadır.

Zeki Ömer Defne'nin şiirini Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri içinde belli bir
gruba veya harekete dâhil etmek mümkün değildir. Defne bu dönemde ortaya
çıkan hiçbir ideolojiye, akıma mensup değildir. O şiir yazmasının amacını, klasik
şiir anlayışında adeta yetim bırakılan; ancak Tanzimat'la birlikte yeniden ele
alınarak Mehmet Emin Yurdakul ve Ziya Gökalp'le yeniden itibarını kazanmaya
başlayan Türkçeyi ve atalarımızdan miras kalan zenginlikleri, devrin imkânları
içinde geliştirerek ortaya çıkarmak olarak belirler. Anadolu çocuğu olan Def-
ne, Türkçenin samimi, sıcak, canlı havasını şiirlerinde deneyerek okuyucuya
sunmak ister. Defne Türkçeyi kullanarak bugünkü insanın bocalayan, iç ve dış
hesaplaşmalarla cebelleşen ruh halini, hayal kırıklıklarını, yaşanamamış arzula-
rını şiirinde işler. O, halk edebiyatında hayatın en kudretli, âteşin hadisesi olarak
tanımlandığı aşkın bile Yunus Emre hariç, hak ettiği gibi şiirde anlatılmadığını,
kendisinin şiirde insani duygu ve düşüncüsü bütün derinliği ile ortaya koymaya
çalıştığını ifade eder (Birinci, Ocak 2004:4).

Mehmet Kaplan, Zeki Ömer Defne şiirlerinin çoğunu tabiatın bir unsurun-
dan hareket ederek veya günlük hayatın bir hadisesinden ilham alarak yazdığını
vurgular. *Ziller Çalacak, Stop Lambaları, Erozyon, Boş Yatırımlar, Katomp, Arefe*
vb. şiirlerinde Defne dış dünyadaki objeleri konu almıştır; ancak bunları
iç dünyasında yoğurup ifade ettiği sembollerle anlatmakta yeni bir anlayış or-
taya koymaktadır. Kaplan, Defne'nin duygularını semboller vasıtasıyla ortaya
koyarak ve konuyu tezatlı bir şekilde ele alarak, kendine has bir şiir tarzını ya-
kaladığını belirtir. Zeki Ömer Defne'nin şiirlerinde sembollerin önemli bir yeri
vardır. O, duyguların, düşüncelerin açık realizm anlayışıyla şiirde dile getirildiği

bir devrede, sembollerle konuşmayı tercih etmiştir ve Türk şiirinin sembollere dayanan en güzel örneklerini vermiştir (Kaplan, 1996:284-285).

Zeki Ömer Defne'nin Muhsin Karabay'la yaptığı röportajında şiirlerini nasıl bir atmosferde yazdığı kendisine sorulduğunda ilham perisi denen şeyin aslında “birikim” olduğunu, insanın hayatı boyunca içinde birikmiş olan şeylerin bir anda herhangi bir tesir ile uyanışı ve suyun yüzüne çıkışı olduğunu ifade eder. Ona göre şiirde her şey mevzudur, konudur; ancak onda insanı aramasını bilmek gerekir. Şiirlerini yazmak için yer, mekân söz konusu değil her an şiir yazma halinde olduğunu, kendi için her şey şiire konu olabilir (Karabay, Ocak 1993:27).

Zeki Ömer Defne, memleket üzerine yazdığı güzellmeleri, söz konusu şehirlerin birçoğunu görmeden yazmıştır. Isparta'da çıkan bir dergide yayımlanmak üzere, Isparta ile ilgili dergilerden edindiği bilgilerle “*Isparta'nın Hahları Gül Korkar*” şiirini, Erzincan depremi hakkında “*Bu Memleket Böyle Ağlar*” şiirini, üniversitede okurken âşık olduğu; ancak hiç kavuşamadığı bir kızın hayali ile de İzmir'i anlattığı “*Bu Hasretlik Böyledir*” adlı şiirini kaleme almıştır. Bu tarzda yazdığı şiirler hakkında Zeki Ömer Defne şöyle der: “Zaten sanatkar mutlaka müşahedelerini yazmaz. Bize bütün bir ruhundaki hatıraları, hicranları, ümitleri, şevkleri, inhisarları, rüyaları verir.” Aynı zamanda Defne, şiirde meselelere taraftar olduğunu; çünkü meselelerimizin kendi kendimizin izahı olduğunu ifade eder. Şiirinde sosyal endişelerin, çaresizliklerin ve türlü tedirginliklerin meydana getirdiği sorunlar üzerine eğilir. Defne, vatan ve millet kavramlarını kucaklayan şiirlerinde kendisine has bir üsluba sahip şairlerimiz arasındadır O, şairin sadece kuş gibi şakiyan bir insan olmaması gerektiğini, meseleler üzerinde düşünen ve bunları en güzel söyleşiyle verebilen bir insan olması gerektiğini söyler (Baydar, 1960:68-72).

Zeki Ömer Defne sanatın, sanatçıya Tanrı tarafından verilmiş müstesna bir güç, ilahî bir bağış olduğuna bundan dolayı şiire ihanet etmemek gerektiğine inanır. Sırf yenilik olsun düşüncesiyle şiir yazmayı oyunbozanlık olarak değerlendiren bu yaklaşımıyla, modern çağımızda Anadolu'nun gelenekçi yaklaşımını sürdürmeye devam eder. Sanatçının şiirini kaleme alırken tashihler yapmasının gerekli olduğunu savunur. Defne, şiirde önce İran edebiyatı tesirine girildiğini, daha sonra şiirlerin Avrupa'dan gelen ruhla doldurulmaya başlandığını; ancak Batıya yüzümüzü dönmekle tam Batılı olmadığımızı ve Tevfik Fikret'le, Ziya Gökalp'le şiirde kurtuluşun başladığını söyler. Yine Defne şiir anlayışını ifade ederken şöyle der: “Şiirde yoğunluk olacak, içinde insanı arayacağız. İnsan, şiirde kendini bulabilmelidir. İstesem ecüş, bücüş, çambardak şeyler yazabilirdim. Şiir karşısında irkileceksiniz, şiir sizi bir yere götürecektir, fakat kendinizi bulacaksınız...” (Akyol, 2004:86).

Öğrencilerinden Ali Müfehhar Hatusil, Zeki Ömer'in şiirlerinden yola çıkarak onun bir gönül şairi olduğunu, gönlün şairi olduğunu ifade eder. Hatu-

sil, Defne'nin öğrencilerine her zaman 'evlatlarım', 'yavrularım' şeklinde hitap ederken gönülden gelerek bu ifadeleri kullandığını belirtir ve şöyle devam eder: "O, şair ruhunun yankılarını ve titreşimlerini taşıyan içli ve içtenlikli sesi ile bu kelimelerle öğrencilerine ve insana olan saygısı, sevgisi, şefkati ve samimiliği olanca gerçekliği ile belirirdi". Ali Müfeyhar Hatusil Defne ve şiirleri hakkında şöyle yorum yapmaktadır: "Yahya Kemal Beyatlı bir gün kendisine şunları söylemiştir: Defne sen Halk tarzına devam edecek ve onu yeni imkânlar yeni mevzular içinde inkişaf ettireceksiniz." "Evet, Defne hocamız halk şiirine ve saz şairliği geleneğinden güç alan kalıplar içinde gönül temasını derin bir duyarlılık ve özlü zengin bir Türkçe ile ifade eden bir gönül şairidir" (Hatusil, Ocak 1993:16).

Zeki Ömer Defne kendi ifadesiyle içe kapanık bir insandır. Neşeli görünse de ikinci tarafının içine kapalı olduğunu belirtir, bunu "Bir ben vardır benden içerü" diyerek ifade eder. Defne'nin yalnız bir insan olduğu da söylenir; ancak onun yalnızlığı, insanlardan uzaklaşan, insanları dışlayan bir yalnızlık değildir. Ömrünün büyük bir kısmını çok sevdiği öğrencileriyle paylaştığından ve kendini onların yetişmesine adanmış olduğundan, bu yalnızlığı şairin kendi iç dünyasının inşası olarak ifade edersek abartmış olmayız. Defne, insanlarla birlikte olmaktan mutlu olan bir şairdir (İbrahimhakkioğlu, Ocak 2004:84).

İnsanlarla dostları ile bir arda olmaktan mutluluk duyan Defne toplantı ve davetlere katılmaktan çok hoşlanır ve bu toplantı ve seminerlerde kendisi hiç çekinmeden büyük bir aşk ve şevkle şiirlerini kürsüden okumayı çok severdi.

Şair **Halil Soyuer**, Gönülferah toplantılarını şu şekilde anlatmaktadır: "Gönülferah otelinde hemen hemen her ay bizi davet eder, toplardı. Şiir ve müzik ırmağı içinde iki gün yüzer dururduk. Otelin üst salonu o gece bize ayrılırdı. Genellikle İstanbul'dan **Zeki Ömer Defne**, **Orhan Şaik Gökyay**, **Prof. Dr. Selahattin İçli**, **Dr. Alaeddin Yavaşca**, **Şair Hüseyin Tansever**, **ses sanatçısı Serap Mutlu**, **İnci Çayırılı**, **Perihan Altındağ Sözeri**, **Müzeyyen Senar** hatta **Safiye Ayla**, **İzmir'den bestekâr Avni Anıl**, **Ankara'dan Hayati Vasfi Taşyürek**, **Cemal Sâfi**, **Osman Babuşcu**, **Ziya Taşkent** ve ben katılırdık. Gelemeyenlere öylesine üzülmürdük ki İstanbul'dan **Bekir Sıtkı Erdoğan** da o günlerde Gönülferah'ta olurdu. Bizlere Bursa'daki sanatçı ve şairler de katılırlardı. **Erdinç Çelikkol** yönetimindeki saz heyeti hazır beklerdi. Şairler şiirlerini, ses sanatçıları şarkılarını okuyarak geceye katılırlardı. Sohbetlerin en cömerdi bu gecelerde olurdu." "Bursa'yı, Bursa'daki dost sıcaklığını, Gönülferah sohbetlerini çok severdi. Onun için hemen her ay Gönülferah'ta buluşurduk. Bir sohbet sırasında da bestekâr **Avni Anıl**'a takılmış "**Bestelerinizde biz ne zaman sıra alacağız**" demişti (Duran, 2017).

Galatasaray Lisesinden öğrencisi, Gönülferah Otel'i'nin sahibi tekstilci Orhan Ete'ye yazdığı Kar Kuşatması adlı şiirinde Defne o günleri şöyle tasvir ediyor:

KAR KUŞATMASI^{16 17}

-Sn. Orhan ETE'ye-4.I.1987

Sarıyor gibiydim yine çocukluğumun, gençliğimin
O yarılıp çıkılmaz karları, kışlarıyla.
Bursa, korkup kaçtıysam eğer ansızın o sabah
Koyup Gönülferah'ın sıcacık koynunda seni
Suçumu o geçmişin sonsuz kuşatmalarına ver!

Tutuluyor gibiydim yine çocukluğumun, gençliğimin
O soğuk cehennem, nemrut, felâket hastalığına
Yine başlıyor gibiydi o deli nöbetler işte,
Ürperiordum fırtınalar öncesi sular gibi.
Korkumu o yılların o uğrun sıtmalarına ver!

Giriyor gibiydim yine çocukluğumun, gençliğimin
Kapısında buz süngülüler tutukevlerine yine.
Savruluyordu **Uludağ'lar, Ilgaz'lar** penceremde
Ve kurtlar, ağzlarında ölü arzularım, siste...
Kaçışımı biraz da bu dağ tutmalarına ver!

Sen bir dağlı, ben bir dağlı.. Duman dumanız yine işte
De, bu sabahtan akşamı nasıl görürsün Bursa,
Yoksa kaçırır mıydım hiç sennen bir fetih gecesi daha?

16 Duran, Hakkı (Ocak 2017). Zeki Ömer Defne'nin Hiç Yayımlanmamış İki Şiiri, Çankırı Araştırmaları Dergisi S 11.

17 <http://imaret.cansaatı.org/WP/zeki-omer-defnenin-hic-yayimlanmamis-iki-siiri/#.WRutnJLyhdg> : “Zeki Ömer Defne'nin (ILGAZ)'Yıldızlar çamlara deyer de geçer' şiirini Nihavend makâmında besteleyen Sayın **Yılmaz Karakoyunlu**'dan 28.07.2001 tarihinde bir mektup aldım. Kendileri o tarihte devlet bakanı idi. Mektup, şâir Zeki Ömer Defne ile alakalıydı: “**Değerli şâir Zeki Ömer Defne'nin iki şiiri kendi daktilo makinesinden çıkmış şekliyle bende mahfuzdur. Bu şiirleri üstad şâir Halil Soyuer bana emanet etmişti. Bunları ekli olarak sunuyor ve ben de size emanet ediyorum. Belki ileride Çankırı'da veya Ilgaz'da bir Zeki Ömer Defne Müzesi veya Kitaplığı açılırsa siz de oraya emanet edersiniz. Aksi halde bunlar bir gün istenmese bile bir yerlerde ziyan olup gidecektir. Şimdi emin ellerde olmanın rahatlığını hissediyorum.**”. Karakoyunlu'nun gönderdiği zarfın içinde daktilo ile yazılmış “KAR KUŞATMASI” ve “P İ R” adlarını taşıyan iki şiir ve altlarında Zeki Ömer Defne imzası mevcuttu.”

Feyzi Halıcı, üniversitede okuduğu yıllarda İstanbul'da sık sık yapılan şiir toplantılarında Zeki Ömer Defne'yi zevkle dinlediklerini söyler. 1986 yılı Türk Dil Kurumunda şiir gününe katılan Zeki Ömer Defne, burada İsmail Parlatır ile tanışmış ve Parlatır, Defne'yi kurum adına düzenledikleri çeşitli illerde gerçekleştirilen şiir günlerine davet etmiştir (Parlatır, 2004:13).

Yine aynı yıllarda İsmail Parlatır, Feyzi Halıcı ile birlikte Ankara'da TÛTAV'da "Gönül Sohbetleri" düzenlemeye başlar ve Zeki Ömer Defne'nin Ankara'ya geliş tarihlerini bu toplantılara denk getirerek bu sohbetlere katılmasını sağlarlar. Aynı zamanda Defne, İstanbul'da Pera Palas'ta düzenlenen "Gönül Sohbetleri" ne ve Türk Edebiyatı Vakfının düzenlediği bu tür toplantılara da katılırdı.

İstanbul'da, Pera Palas salonlarında müzik ve şiir eşliğinde yapılan gönül sohbetlerine yaz kış demeden, iki saatlik yolculuğu göze alarak katılmayı görev bilen Defne'nin bu gayretini ve ilgisini Feyzi Halıcı: "Sanata ve sanata ilgi gösteren bir topluluğa duyduğu sevginin, saygının, onlara faydalı olabilmek için gösterdiği olağanüstü bir arzunun sonucu olarak düşünüyorum" sözleriyle ifade eder (Halıcı, 1988:853).

Mehmet Çınarlı da, "Böyle toplantılarda hem kendisinin boşalmak ihtiyacı, hem bizim dinlemek isteğimizle en çok o konuşur, en çok o şiir okurdu" der. Mehmet Çınarlı, Defne'nin ömrünün sonuna kadar şiir bırakmadığını her fırsatta her yerde eline bir kâğıt kalem alıp şiir yazdığını anısında şöyle anlatır: "Konya'da birlikte katıldıkları bir şiir gününde, nisan ayı olmasına rağmen yağan kar neticesinde umulmadık bir ilgisizlikle karşılaştıklarını, bunun acısını valinin verdiği akşam yemeğinde çıkarmak istediklerini, geç vakte kadar şiir okuyunca vaktinde yatamadıklarını anlatır. Ertesi sabah hâlâ yorgunluklarını üzerlerinden atamadan kahvaltı ederken, Defne'yi merak ederler ve öğrenirler ki Defne onlardan çok önce kalkıp salona inmiş, kendisini yeni yazmaya başladığı şiire kaptırmıştır" (Çınarlı Ocak 1993:57-58).

Bir şiir sohbetinde, programın yoğunluğunu, şiir okuma süresinin kısıtlı olduğunu söyleyerek hem Defne'yi hem orada bulunan diğer şairleri coşturmak, şevke getirmek ve her şairden şiirler dinleterek, şiir zevkini yansıtmak istediğini ifade eden Parlatır, bu toplantılarda o dönemin sanatçılarından Orhan Şaik Gökyay, Fuat Bayramoğlu, Gültekin Samanoğlu, Mehmet Çınarlı, Feyzi Halıcı, Cemal Sâfi, Halil Soyuer, Turan Oflazoğlu, Bekir Sıtkı Erdoğan gibi şairlerin olduğunu söyler ve şöyle devam eder, Zeki Ömer Defne hocaya: "Hocam ikiledik." dediğim zaman "Dur İsmail üç iyidir." dedi. "Peki, Hocam üç" sonra dört. Bir başka toplantıda dedi ki: "İsmailciğim dur!" dedi. "Ben bu mikrofona ele geçirdim mi bırakır mıyım kolay kolay; istediğim gibi okuyacağım ve dinleteceğim size zorla!" dedi. Salondan büyük bir alkış koptu ve Hoca sanıyorum o gün yedi şiir arka arkaya okudu. İşte hoca böylesine coşkun, böylesine heyecanlı ve şiir denildiği zaman da kendini kaptıran bir yapıya sahiptir (Parlatır: Ocak 2004:17).

Halil Soyuer, Defne ile şiir günleri için birlikte gittikleri şehirlerde, kaldıkları otellerde ne zaman sabah erkenden uyanırsa Defne'yi salonda gazetesini okurken bulduğunu anlatmıştır. Defne şiirlerini okumayı seven, çok güzel konuşan ve gür bir sesle şiir okuyan bir şairdir (Soyuer: 1993:27-29).

Feyzi Halıcı, O'nun şiir okumasını şöyle anlatır: “Önce usuldan, yumuşacık bir sesle okumaya başladığı şiir denize açılan bir gemi örneği tam yola geçtiği zaman birden gürleşir, mikrofonlara sığmaz ve insana bir şiiri en güzel sunuş tarzıyla dinleme mutluluğunu verir.” Defne'yi doksan yaşına yaklaşan bir ihtiyar delikanlı gibi değil, genç bir sanatçı olarak nitelendiren Feyzi Halıcı; Defne'yi yakından tanıyanların, günlük hayatını, davranışlarını bilenlerin onu böyle değerlendirdiğini söyler (Halıcı:1988:855).

Vefatından önce 24 Kasım 1992'de, Öğretmenler günü nedeniyle Adile Sultan Öğretmen Evinde Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen Şair Öğretmen programında Defne okuduğu şiirlerle herkesi büyülemiş ve hüzünlendirmiştir: “Gün Gelip de vakt erende/Kuş uçup ses kesilende/Bir Zeki Ömer vardı nerde?/Diyenlere Selam olsun.” Diyerek daha o günden sevdiklerine selam göndermişti (Ergüzel, Ocak 1993:15).

“Zeki Ömer Defne'nin toplantılarda her zaman okuduğu şiiri, Aşk ile şiiridir. O tâ gönülden gelen sesi ile o gönüllere işleyen sesi ile o, yarım asırdır hiç yıpranmamış ve hiç değişmemiş sesi ile gönül sesi ile aşk ile meşk ile okuduğu bu şiiri için kendisinin en sevdiği şiiridir demek yanlış olmaz sanırım. Şiirde “gönül” kelimesi bulunmadığı gibi, kâfiye olarak da, şiirin kafiye akımına pek uygun gönülcedir, gönlümcedir kafiyeleri de kullanılmamıştır. Âma şiir ala bildiğince ve olabildiğince gönülcedir, gönlümcedir. Defne'nin şiir okuyunca gönlümüzün titrememesi gönlümüzün ısınmaması imkânsızdır. Defne'nin şiiri şu şekildedir”:

AŞK İLE¹⁸

Kadeh var yiyelim gelir şöyle kim
Mey kendinden kendi meyden incedir.
Bir hâlin var mey mestolur görende
Bir hâlin var şol kadehten incedir.

Sen kim konuşursun şıkır şıkır su
Dünya cıvı cıvı sen gülüncedir.

Sen soyundun demek kim ısrar gece
Doğular batılar sen gülüncedir.
Dünya şenliğinde pulca payım yok
Bana düğün bayram sen gelince.

18 bk. Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat, S 231, Ocak 1993, s.21

Yer yerinden oynar sen kim gidersin
Yer yerine gelir sen gelincidir.
Senin bu sevdadan kurtulmağın yok
Var belkim velâkin ben ölünce dir.

Benim bu sevdâdan vazgeçmeğim yok
Var belkim ola ki ben ölünce dir. (Hatusil, Ocak 1993:21)

Necat Birinci, Zeki Ömer Defne'ye hayatında hak ettiği değerin verilmediğini ifade eder, onun ne şiire ne dile ve ne de kültürümüze yaptığı katkılarının ödüllendirilmediğini, bu cümleden hareketle onun edebiyat dünyası tarafından ihmal edildiğini belirtir (Birinci: Ocak 2004:4).

Defne'nin hayatı boyunca aldığı tek ödül, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı tarafından 1991 yılında düzenlenen "Bir Bahar Akşamı" adlı şiir toplantısında kendisine verilen "Türk Kültürüne Hizmet Şeref Ödülü"dür.¹⁹

1.3.2. Zeki Ömer Defne'nin Şiirlerinde İşlediği Konular

Defne'nin ilk şiirleri, aşk temini işlediği birkaç şiir dışında dönemin siyasetçilerini eleştirdiği hicivleri, estetik kaygıdan uzak manzum tarzda yazılmış eserlerdir.

Meselelerin şiire girmesine taraftar olan Defne, sosyal temalı şiirler de yazmıştır. Zeki Ömer Defne, dünyanın sayılı liderlerinden Mustafa Kemal Atatürk'e hayranlık duyar. Defne, Atatürk'e duyduğu özlemi ve onun hakkındaki duygularını anlattığı şiirlerinin yanında, bu milletin onun yolundan giderek ilerleyeceğini, Atatürk'ün sadece Türk halkına değil dünyadaki birçok ulusa bağımsızlık ve uygarlık yolunu açtığını dile getirdiği şiirleri mevcuttur. Şair "Tarih ve Hamaset" konularını da işlemiştir. Defne'nin şiirlerinde Türk milletin verdiği mücadelelerini kazandığı zaferleri millî bir söylemle ifade eder. Şairin memleket sevgisi, milli hissiyatı şiirlerinde açıkça görülür. Ayrıca o, Türkiye'deki siyasi ortam ve dünyada yaşanan savaşlar hakkında da şiirler yazmıştır. Sosyal temalı şiirlerinde, fakirlik, sosyal Adalet, siyaset, sosyoloji, toplumsal yapı gibi temler işlemiştir. Bu şiirlerinin çoğunluğu 1924-1927 yılları arasında yayımlanır; bunlar estetik kaygıdan uzak, hiciv tarzındaki uzun manzumelerdir ve şairin ilk şiirleridir. Defne bu şiirlerinde, dönemin yöneticilerini eleştirirken, aynı zamanda savaşlardan çıkmış ülkenin kalkınmasından milletin de sorumlu olduğunu ifade eder. Ayrıca halkın ekonomik sorunlarına da değinen şair, bu sorunlarla ilgili çözüm önerileri sunar (Selçuk Alakel, 2006:181).

Onun şiirinde bir başka sosyal tema "Memleket"tir. Defne'nin memleket üstüne güzellmelerinde halk şiirinin etkilerini görmek mümkündür. Defne bu

19 Aylin Şengün, Günaydın Gazetesi, 26.04.1991, s.6.

şiiirlerinde Anadolu coğrafyasının tasvirini yapar. Kendisinin de ifade ettiği gibi memleket şiiirlerinin bazılarını hakkında şiiir yazdđı yeri görmeden kaleme alır. Bu şiiirlerde ayrıca Orta Anadolu'da yetişmiş bir bozkır çocuğu olmasının etkisiyle yeşile olan hasreti ve bozkırın onun ruhunda bıraktđı karamsar izleri ve gurbet duygusunu görmek mümkündür.

Millî Edebiyat'ın etkisiyle aydınların Anadolu'ya yönelmesiyle başlayan Memleket Edebiyatında şairler konularını Anadolu'dan ve halktan alan şiiirler yazarlar. Cumhuriyet Döneminin genç bir öğretmeni olan Zeki Ömer Defne de içinde bulunulan şartlar dolayısıyla Anadolu'yu onun coğrafi güzellikleri, Anadolu'nun yüceliğini şiiirlerinde işlemiştir. Özellikle edebiyat çevrelerinde dikkate alınmasını sağlayan memleket üstüne güzellemeleri, söyleyiş, şekil ve üslup yönünden onun şiiirinde âşık tarzının hâkim olduğunu gösteren eserlerdir. 1950'lerden sonra ise halk şiiirinin içerik ve söyleyişini de göz önünde tutarak iç yaşantı şiiirine geçer. Bu şiiirlerinde bireysel duygulara, insana, yaşanamamış arzuların getirdiği hayal kırıklıklarına, geçmişe duyulan özlemlere, tabiatın güzellikleri ve tabiata sđınmaya, yaşının ilerlemesiyle birlikte de daha çok yaşlılık ve ölümle ilgili konular işlemiştir.

Zeki Ömer Defne şiiir yazdđı dönemde, Cumhuriyet Döneminde herhangi bir hareketin veya grubun içinde yer almamıştır. Şiiirlerini yazarken Türkçenin inceliklerini zengin kültürümüzle birleştirerek ifade etmeyi amaçlar. Bununla birlikte o, bu sanatın yapıt aşı olan kelimelerin çok dikkatli sečilmesi taraftarıdır. Şiiirin, kendisinin duygularını, şuuraltını yansıttđıđını, bunun da ancak kelimelerin mutlak anlamda yerine konulmasıyla başarılabileceği inancındadır.

Defne'nin şiiirinde, ferdî temalar önemli bir yer tutar. Her ne kadar sosyal temleri işlediği şiiirler yazsa da çalışmamızda da görüldüğu gibi ferdî temaları daha çok kullanmıştır. Bu bölümde değerlendirdiğimiz şiiirlerde "Aşk" temi önemli bir yer tutar. Defne'ye göre aşk insanın hayatını sürdürebilmesi için gerekli olan bir duygudur. O genellikle kavuřamadđı sevgilisinin hayaliyle yaşayan, sevgiliye kavuştuğu vuslat zamanlarının da çok çabuk geçmesinden şikâyetçi olan bir âşıktır. Defne aşk temini işlediği şiiirlerde sevgilinin güzelliğini tasvir eder. Onun şiiirinde bu güzel, divan ve halk edebiyatındaki güzelleri andırır. Zeki Ömer Defne'nin şiiirinde ferdî temler şunlardır: Aşk, Yaşama Sevinci, Hayat Karşısında İnsan, Tabiat, Yaşlılık, Yalnızlık, Ölüm, Geçmiş; Diğer temalar sanat-sanatçı dostları için yazdđı şiiirler (Selçuk Alakel, 2006:44).

Çocukluk ve gençlik yılları Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanma sürecinde geçen Defne'nin çocukluk dönemine ait yaşantıları, babasının üç büyük savaşa katılması, bununla birlikte gelen yoksulluk yılları ve hastalıklar daha sonra onun şiiirini etkileyecek, onda istediklerine kavuşamamış, engele uğramış bir insanın ruh halinin ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Bu ruh hali Defne'nin hayat karşısında karamsar olmasına neden olur. Onun şiiirinde çok sık kullan-

diği bu tem; yaşam mücadelesi, yaşanamayanlara, yapılamayanlara duyulan özlem, arzularına isteklerine kavuşamadığı için hayal kırıklığına uğramış bir insan, bu duyguların sonucunda ortaya çıkan karamsarlık şeklinde fakat bütün bunlara rağmen hayattan zevk alan yaşama sevinciyle dolu bir insan olarak karşımıza çıkar. “Tabiat” temi, onun şiirinde bazen tabiatın güzelliklerinin tasviri şeklinde görülse de, çoğunlukla tabiattaki unsurları hayat karşısında takındığı tavrı ifade etmek amacıyla bir sembol olarak kullanmıştır. Özellikle denizi ve denize ait unsurları sembolleştirerek özelemlerini, beklentilerini anlatır. Bu konu, şehir hayatının keşmekeşinden bunalan şairde tabiata sığınma şeklindedir (Selçuk Alakel, 2006: 44).

Uzun bir hayat yaşayan Defne’nin şiirinde çok sık kullandığı temlerden biri de “Yaşlılık, Yalnızlık ve Ölüm” dür. Defne’nin tarihli şiirleri incelendiğinde bu temi işlediği şiirlerini daha çok yaşlılık döneminde kalem aldığı görülmektedir. Bilhassa emekli olduktan sonra sosyal yaşamdan ve toplumdan nispeten uzak kalması onun yalnızlık duygusunu yaşamasına, yaşının ilerlemesiyle birlikte de yaşlılık ve buna bağlı olarak ölüm gerçeğiyle yüzleşmesine sebep olmuştur. Defne bu şiirlerinde yaşlılığın getirdiği problemlerden şikâyet eden, gençlik günlerine özlem duyan, yaşlansa da yaşama sevincini yitirmeyen bir insan portresi çizer. Başlangıçta kabullenemediği bir gerçek olan ölümü daha sonra kabullenen şair, çektiği sıkıntılar yüzünden ölüme sıcak bakmaya ve hatta onu arzulamaya başladığı hissedilir. Şairin son günlerine şahit olan dostlarının da bunu doğruladığı görülür.

Şiir yazmanın yanında müzik ve resim sanatıyla da ilgilenen Defne, sanata ve sanatçıya önem veren bir şairdir. Bu sebeple şiirinde değişik sanat dallarına dâhil olan sanatçıları öven şiirler yazmıştır. Sanata verdiği önem onun şiirlerinde resme bürünür.

Eğitim ve eğitimsizliği kutsal gören Defne’nin, çok severek yaptığı öğretmenlikten emekli olduktan sonra mezun ettiği öğrencileri için yazdığı şiirlerinde bu duyguları yansıtmıştır. Şair şiirlerinde kitap, eğitim, eğitimsizlik gibi konuları da işlemiştir.

Defne manevi duygularını ifade ederken toplumumuzun Mevlânâ, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli gibi tasavvuf şairlerinden etkilendiği şiirlerinden anlaşılmaktadır. Bunun yanında Defne, toplumdaki din, kültür anlayışının yozlaşmasını eleştirdiği şiirler de yazar, toplumun gelenek ve göreneklerini şiirinde yer verir. Defne hem insanı, onun iç dünyasını ve duygularını yansıtan hem de içinde bulunduğu günün şartlarına, yaşanan olaylara ilişkin konuları şiirlerinde işleyen bir şairdir. Buradan da anlaşılabileceği gibi onun şiirinde ele aldığı konuların kapsamı oldukça geniştir. O, şiirde her şeyin konu olabileceğini savunur.

1.3.3. Zeki Ömer Defne'nin Şiirlerinde Yaptığı Değişiklikler

Zeki Ömer Defne şiirlerini yazarken çok titiz davrandığını ifade eder. “Sanatın, sanatçıya Tanrı tarafından verilmiş müstesna bir güç ilahi bir bağış olarak görmektedir.” Ona göre şiir, okuyanı irkiltecek güçte olmalı ve onu bir yerden diğer yere götürebilmelidir. O, Türk şiirinde kendi yaptığı işi şöyle anlatır: “Ben memleketimin folklorunu, halkiyatını aradım Eğer Goethe Almanların masallarını araştırmasaydı Goethe olmazdı. Hep maziye bağlıyız. Ama onu develope edeceğiz değiştireceğiz, kendimize mal edeceğiz.” (Karabay, Eylül 1986:28-30)

Defne ilk şiir kitabı **Denizden Çalınmış Ülke** 1971'den sonra, 1985'te **Sessiz Nehir'i (Puyalar I)**, 1988'te **Kardelenleri (Puyalar II)** yayımlar. Kitapları dışında çeşitli dergilerde yayımlanmış şiirleri vardır. Defne ilk şiirlerini Çankırı'da çıkmakta olan **Halk Yolu** dergisinde 1924 yılında yayımlanmıştır. Defne'nin 1931-1934 yılları arasında Kastamonu Lisesi tarafından çıkarılan **Kastamonu Lise Mecmuası'nın (1933-1934)** 1933 Ekim ve Aralık, 1934 Ocak ve Şubat sayılarında şiirleri bulunmaktadır, asıl şair kimliğini oluşturan şiirlerini de 1940'tan sonra **Çınaraltı (1941)**, **Ün Isparta Halkevi Mecmuası (1942-1943)**, **Ülkü (1944-1946)** **Şadırvan (1949)**, **Zeytin Dalı (1948)**, **Esi (1956)**, **Çağrı (1959-1960)**, **İstanbul Sanat ve Edebiyat (1953-1954-1955-1956)**, **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (1956-1982)**, **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (1983-1993)**, **Kaynaklar (1985)**, **Türk Dili (1986-1993)**, **Milli Kültür dergisi (Aralıklarla 1981-1987)**, **Galatasaray dergisi (Aralıklarla 1951-1967)**, **Galatasaray Lisesi Yıllığı (1964-1965 ve 1974-1975)** ve **Özel Şişli Terakki Lisesi Yıllığında (1967 yılı ve 1969 yılı)** yayımlamıştır.

Defne, tashihsiz şiir yazmayı çok doğru bulmaz. Şiirde sözün, kelimenin tam ve mutlak anlamıyla yerine oturması gerektiğini düşünen Defne, böylece anlatılmak istenenin tam olarak ifade edilebileceği görüşündedir.

Buradan hareketle Defne, dergilerde veya kitaplarında yayımlandıktan sonra şiirlerini yeniden ele alarak onlarda değişiklikler yapmıştır. Bu bölümde onun şiire bakışını daha iyi yansıtabilmek amacıyla değişiklik yaptığı şiirlerin listesi verilecektir. Şairin değişiklik yaptığı şiirlerin; ilk yayımlandığı ve değişiklik yapılarak yayımlandığı kitap ve dergilerin listesi verilmiştir. Bu şiirlere çalışmamızın Zeki Ömer Defne'nin şiirleri bölümünde yer verdik değişiklikleri dipnotlarda gösterdik. (bk. ZÖD'nin şiirleri bölümü)

Defne'nin şiirinde yaptığı değişiklikleri dört başlık altında toplayabiliriz:

- 1.3.3.1. Başlıklarında değişiklik olan şiirler
- 1.3.3.2. Kelimelerinde veya mısralarında değişiklik olan şiirler
- 1.3.3.3. Eklerle genişletilenler veya dörtlük çıkarılan şiirler
- 1.3.3.4. Tamamen değiştirilen şiirler

1.3.3.1. Başlıklarında Değişiklik Olan Şiirler

- **Akşamlara Sek**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi S 852, Eylül 1978, s.10.; (**Akşamlarla Sek** K, 1988, s.80.)
- **Akşam Ziyareti**, Galatasaray, Aralık 1964, s.9.; (**İftar Akşamı** K, s.102.); (Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, C.14, S 165, Temmuz 1987, s.7.)
- **Bakacaklarda**, K, 1988, s.90.; (**Geleceklerle Geçen Gece** K, s.81)
- **Ben Bir Esürük Bülbülüm**, Ün Isparta Halkevi Mecmuası, C.9, S109-110-111, Nisan-Mayıs-Haziran 1943, s.1538.; (**Ben Bir Esrik Bülbülüm** DÇÜ, 1971, s.15-16.)
- **Bir Destan Daha**, Galatasaray, y.5, S 16, Ocak 1951, s.14.; (**Mavi Işık Destanı** DÇÜ, 1971, s.101-102.)
- **Bu Nasıl Dert**, DÇÜ, 1971, s.57-58.; (**Bir Dert Ki** K, s.34-35.)
- **El El İçinde**, Galatasaray, y.16, S 40, Ocak 1963, s.4 ; Galatasaray, S.43, Mayıs 1964, s.18 ; (“ **El El İçinde**” Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S828, Eylül 1976, s.10.; “**El El İçinde Kimin Eli**” K, 1988, s.108.; “El El İçinde” DÇÜ, 1971, s.167.)
- **Fıskiye**, Çağrı, S 71, Aralık 1963, s.6.; (**Fıskiye**, DÇÜ s.27; **Sonsuz Sema**, K.s.94.)
- **Geleceklerle Geçen Gece**, K, 1988, s.81; (**Bakacak’larda**, K, 1988, s.91)
- **Kar Havası I**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 548, s.16, 15 Nisan 1961. (**Kar Havası I**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, C.16, No.184, s.7, Mayıs1989, (**Şubat Havası**, K. s.58.)
- **Kutsal Taşlar**, Galatasaray, y.9, S24, Aralık 1954, s.5.; (**Eskipazar’ın Taşları** Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi S 231, Ocak 1993, s.21; **Anıtkabir’in Taşları**, DÇÜ, 1971, 1971, s.111. ; Türk Dili, C.50, S407, Kasım 1985, s.228-229.; **Eskipazar’ın Taşları**, SN, 1985, s.67.)
- **Lambalardan Uzak**, SN, 1985, s.14.; (**Gecenin Aydınlığında** K, s.41.)
- **Mevlânâ İle**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, C.1, S12, Aralık 1972, s.6.; (**Mevlânâ’da** K, 1988, s.92.)
- **Ölüm Haberi**, DÇÜ, 1971, s.115-116.; (**Ölüm Yalazları** K, 1988, s.71.)
- **Sokaklara Anlatılan**, Galatasaray, Ocak 1967, s.9.; (**Yollara Anlatılan** SN, 1985s.103.)

- **Uzak Saatler**, SN, 1985, s.43.; (**Uzak İskeleden Yankılar** K, 1988, s.64.)
- **Ziller Çalacak, Galatasaray**, S43, Şubat 1964, s.20 ; (**Zil Çalacak**, Özel ŞişliTerakki Lisesi1968 Yılı; Ziller **Çalacak, Çağrı**, y.37, S 398, Ocak 1993, s.2; K, 1988, s.113; SN, 1985s.9; **Ziller Çalacak** H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1981, s.470)

1.3.3.2. Kelimelerinde veya mısralarında değişiklik olan şiirler

- **Akşam Ziyareti**, Galatasaray, Aralık 1964, s.9.; (K, 1988, s.102.)
- **And**, DÇÜ, 1971, s.103. (bk.46. şiir) ; (Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S804, Eylül 1974, s.6.)
- **Arife**, Galatasaray, S43, Mayıs 1964, s.19.; (K, 1988, s.105.)
- **Ata Sağ**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S902, Kasım 1982, s.7.; (Milli Kültür, S 47, Aralık 1984, s.9.)
- **Ayrılış Destanı**, Ülkü, C.7, S78, 16 Aralık 1944, s.11.; (DÇÜ, 1971, s.109-110.)
- **Bahçelerde Kış Şarkısı**, H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitapevleri, 1981, s.470-471; İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, C.1, S5, Mart1954, s.7.; (DÇÜ, 1971, s.158.)
- **Balıkçıl**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S862, Temmuz 1979, s.10.; (SN, 1985s.108.) (bk.174. şiir)
- **Ben Bir Esürük Bülbülüm**, Ün Isparta Halkevi Mecmuası, C.9, S109-110-111, Nisan-Mayıs-Haziran 1943, s.1538.; (**Ben Bir Esrik Bülbülüm** DÇÜ, 1971, s.15-16.)
- **Biz Bize Değiliz**, DÇÜ, 1971, s.189-190.; (SN, 1985s.12.)
- **Boş Yatırımlar**, Galatasaray, Şubat 1966, s.14. ;Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi sayı: 815 Ağustos 1975; (K, 1988, s.32.)
- **Bu Hasretlik Böyledir**, Çınaraltı, C.1, S6, Eylül 1941, s.5.; (DÇÜ, 1971, s.10-11.)
- **Bu Nasıl Dert**, DÇÜ, 1971, s.57-58; (K, s.34-35.)
- **Bursa'm Benim, Ülkü**, C.7, S 120, 16 Eylül 1946, s.7.; (DÇÜ, 1971, s.17-18.)
- **Büyük Çağrı**, SN, 1985s.75; (Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, C.13, S148, Şubat 1986, s.34.)

- **Ellerimin Dönüşü**, Zeytin Dalı, y.1, S 1, 21 Ocak 1948, İç Kapak.; (DÇÜ, 1971, s.61-62. (bk.26. şiir))
- **Esrik Ozan**, SN, 1985s.38. (Türk Edebiyatı, C.14, S 163, Mayıs 1987, s.8.)
- **El El İçinde**, Galatasaray, y.16, S 40, Ocak 1963, s.4 ; Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S828, Eylül 1976, s.10.; (DÇÜ, 1971, s.167. (bk.76. şiir) ; (K, 1988, s.108.)
- **Erozyon**, Galatasaray, S 43, Mayıs 1964, s.1964, s.17.; (K, 1988, s.106.)
- **Farlar İçinde**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 550, 15 Mayıs 1961, s.12.; (K, 1988, s.30)
- **Gecelerden Gelen Adam**, İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi), C.1, S6, Nisan 1954, s.11.; (DÇÜ, 1971, s.139-140) H. Fethi Gözler, **Yunus'tan** Bugüne Türk Şiiri, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1981, s.469-470 . (SN, 1985, s.52)
- **Gelecekle Geçen Gece**, K, 1988, s.81; **Bakacak'larda**, K, 1988, s.91
- **Gönüllü**, Galatasaray, Şubat 1966, s.14.; Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, S 231, Ocak 1993, s.21 (SN, 1985s.72.)
- **Hatıralar I**, İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi), C.1, S2, Aralık 1953, s.6.; (DÇÜ, 1971, s.91) H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1981, s.467-468.
- **Hatıralar II**, İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi), C.1, S3, Ocak 1954, s.8 ; H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1981, s.468. (DÇÜ, 1971, s.93.)
- **Hayal Hoca, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi**, S 798, Mart 1974, s.4 ; (**Kaynaklar**, S4, 1985, s.57.; Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, S171, Ocak 1988, s.7 ; (**SN, 1985, s.46.**)
- **Isparta'nın Halıları Gül Kokar**, Ün Isparta Halkevi Mecmuası, C.9, S97-98, Nisan-Mayıs 1942, s.1339.; (DÇÜ, 1971, s.12-13-14.) Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, C 11, No.132, Ekim 1984, s.39.
- **İma Sumah'a Mektup**, İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, C.3, S29, Mart 1956, s.8.; (SN, 1985s.13.; (H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1981, s.466.)
- **Kara Gecelerde Konya**, Çağrı, y.2, S20, Ağustos 1959, s.2.; (Türk Dili, C.53, S426, Haziran 1987, s.348.), (DÇÜ s.25)

- **Kar Havası II**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S548, s.16, 15 Nisan 1961. ("Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi Sayı:139, Cilt: 12, Sayfa:8, Mayıs 1985." "Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, No.161 C.14, sayfa:6. Mayıs 1987." (K.s.59.)
- **Kar Havası I**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S548, 15 Nisan 1961, s.16.; (K, 1988, s.58.Şubat Havası) ; (Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, C.16, S184, Şubat 1989, s.7.)
- **Karanfiller**, SN, 1985, s.18. ; (Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, S175, Mayıs 1988, s.6.)
- **Kıyıdaki Tekne**, İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi), C.1, S10 (24), Ekim 1955, s.7; Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, S 231, Ocak 1993, s.15 (SN, 1985, s.84) ; (DÇÜ, 1971, s.204)
- **Kör Şarkıcı**, DÇÜ, 1971, s.159-160. ; (K, 1988, s.50.)
- **Kutsal Taşlar Galatasaray**, yıl.9, S24, Aralık 1954, s.5; **Anıtkabir'in Taşları DÇÜ, 1971** s.111; **Türk Dili**, C.50, S407, Kasım 1985, s.228-229.; (Eskipazar'ınTaşları, SN, 1985, s.67. Eskipazar'ınTaşları Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, S 231, Ocak 1993, s.21,)
- **Mevlânâ İle**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat DergisiMevlânâ Özel Sayısı, C.1, S12, Aralık 1972, s.6.; (**Mevlânâ'da** K, 1988, s.92.
- **Nerden Teşrif**, DÇÜ, 1971 s.55-56.; (H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri**, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1981, s.470-471; K, 1988, 1988 s.36.)
- **Orta Anadolu**, DÇÜ, 1971, s.46-47.; K, 1988, s.89 (bk.289) ; Milli Kültür, C.3, S7, Aralık 1981.
- **Ölüm Haberi**, DÇÜ, 1971, s.115-116; **Ölüm Yalazları**, K, 1988, s.71.
- **Rüyasında Yüzen Gemi**, DÇÜ, 1971, s.63-64.; (SN, 1985, s.30.)
- **Sokaklara Anlatılan**, Galatasaray, Ocak 1967, s.9.; (**Yollara Anlatılan**, SN, 1985, s.103.; (**Sokaklara Anlatılanlar** Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, S173, Mart 1988, s.9.)
- **Son Şiirler**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S897, Haziran 1982, s.5.; (SN, 1985, s.101.)
- **Susuz II**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S901, Ekim 1982, s.9.; (K, 1988, s.77.
- **Telli Kitap**, Galatasaray, S43, Mayıs 1964, s.16.; (K, 1988, s.107.)

- **Tablo**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S864, Eylül 1979, s.33.; (K, 1988, s.103.
- **Sinop Hatırası**, DÇÜ, 1971, s.33-34.; (SN, 1985, s.87.)
- **Tesadüfler Dünyası**, DÇÜ, 1971, s.59-60.; (SN, 1985, s.11.) **Tesadüfler Dünyası**, Sanat Ve Edebiyat Gazetesi, S25-26, 28 Haziran 1947
- **Ulu Türkü**, Şadırvan, C.1, S6, Mayıs 1949, s.2. ; (DÇÜ, 1971, s.53-54. (bk.22. şiir)
- **Uzak Saatler**, SN, 1985, s.43.; (**Uzak İskeleden Yankılar** K, 1988, s.64.)
- **Ünler Ortasında**, DÇÜ, 1971, s.129-130.; (SN, 1985, s.50.)
- **Yakamoz Avcısı**, Türk Dili, C.51, Ekim 1986, s.741.; (K, 1988, s.83.)
- **Yıldızname**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S793, Ekim 1973, s.13.; (SN, 1985, s.61.)
- **Ziller Çalacak**, Galatasaray, S43, Mayıs 1964, s.20.; (Şişli Terakki Lisesi 1968 Yılı) ; (SN, 1985, s.90.) ; K, 1988, s.113.

1.3.3.3. Eklerle genişletilenler veya dörtlülük çıkarılan şiirler

- **Arife**, Galatasaray, S43, Mayıs 1964, s.19.; (K, 1988, s.105.)
- **Ayrılış Destanı**, Ülkü, C.7, S78, 16 Aralık 1944, s.11.; (DÇÜ, 1971, s.109-110.)
- **Bir Destan Daha**, Galatasaray, y.5, S16, Ocak 1951, s.14.; (**Mavi Işık Destanı** DÇÜ, 1971, s.101-102.)
- **Bakacaklarda**, K, 1988, s.90.; (**Geleceklerle Geçen Gece** K, 1988, s.81.)
- **Balıkçıl**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S862, Temmuz 1979, s.10.; (SN, 1985, s.108.)
- **Bismillâh**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, C.2, S13, Ocak 1973, s.7.; (SN, 1985, s.106.)
- **Çatlak Plak**, İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi), C.1, S7, Mayıs 1954, s.17.; (SN, 1985, s.29.)
- **Dünya Adına**, Galatasaray, y.18, S45, Şubat 1965, s.12.; (DÇÜ, 1971, s.175.)
- **Kutsal Taşlar**, Galatasaray, yıl.9, S24, Aralık 1954, s.5; **Anıtkabir'in Taşları**, DÇÜ, 1971, s.111. ; **Türk Dili**, C.50, S407, Kasım 1985, s.228-

229.; **Eskipazar'ın Taşları**, SN, 1985, s.67. **Eskipazar'ın Taşları** Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, S 231, Ocak 1993, s.21

- **Hayal Hoca**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S798, Mart 1974, s.4.; Kaynaklar, S4, 1985, s.57.; Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, S171, Ocak 1988, s.7 ; (SN, 1985, s.46.)
- **Kar Havası I**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S548, 15 Nisan 1961, s.16.; (K, 1988, s.58. ; (Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, C.16, S184, Şubat 1989, s.7.)
- **Ulu Sabah**, DÇÜ, 1971, s.99-100. ; (SN, 1985, s.69.)
- **Yıkık Tiyatro**, Galatasaray, S43, Mayıs 1964, s.19.; (SN, 1985, s.63)

1.3.3.4. Tamamen değiştirilen şiirler

- **Fıskiye**, Çağrı, S71, Aralık 1963, s.6.; (Fıskiye DÇÜ s.27) ; (Sonsuz Sema, K, 1988, s.94)

| İKİNCİ BÖLÜM |

2. ZEKİ ÖMER DEFNE'NİN ŞİİRLERİNİN TÜRK DİLİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

2.1. Ses Bilgisi Açısından Dikkati Çeken Hususlar

“Sesler kendilerinden büyük gramer birliklerini meydana getirmek üzere yan yana gelirken tek tek arka arkaya dizilmezler; kuvvetli veya zayıf, fakat daima zincirleme olarak birbirlerine bağlanırlar. Bu bağlanma sırasında gramer birliklerinde bir takım ses hadiseleri vuku bulur. Bu ses hadiseleri seslerin birbiriyle birleşmelerinin bazı şartlar altında meydana gelmesindendir. Bütün sesler dil birliklerinde keyfi bir şekilde yan yana gelmezler. Bazı sesler bazı seslerle birleşmez, bazı sesler gramer birliğinin bazı yerlerinde kendilerini muhafaza edemez; bazıları birbirleriyle yer değiştirmek ister; bazıları yanlarındaki sese tesir eder; bazıları birbirine karışır; bir nizam dâhilinde birbirlerine bağlanır ve birliklerini devam ettirirler. İşte bu yüzden gramer birliklerinde seslerin muayyen şartlarla birbirlerine bağlanmalarının icabı olarak bir takım ses hadiseleri meydana gelir.”²⁰

Şairler vezin gereği ve ağız özellikleri nedeniyle genellikle ses değişimlerine şiirlerinde yer vermişlerdir, bu sayede şair konuşulan dilden yararlanarak samimi ve içten söyleyiş yaratmaya çalışmıştır. Zeki Ömer Defne'nin şiirlerinde bu açıdan dikkati çeken unsurlar şunlardır:

2.1.1. Ses Düşmeleri

Kelimedeki bir veya birkaç sesin, dilin ses özelliklerinden kaynaklanan sebeplerle düşmesine ses düşmeleri denir. Zeki Ömer Defne'nin şiirlerinde ses düşmeleri görülmektedir. **Vakit** kelimesi yönelme hâli eki almış, 2. dizelerin sonundaki koymamakta ve salıncakta kelimeleriyle kafiye oluşturmak için **vakta** şeklinde kullanılmıştır.

20 Muharrem Ergin (1983), **Türk Dil Bilgisi**, s.50 Boğaziçi Yay., İstanbul

Kuşlar, hakkınız var yerden göğedek,
Vakti kendi haline koymamakta.
Benim de böyle bir mülküm olaydı,
Huzurunu haram ederdim vakta. (DÇÜs.90)

Bir ay bahçesinde bir mavi çocuk,
Orda, çok uzakta, bir salıncakta
Kendi rüzgârına vermiş kendini,
Söyler türküsünü en güzel **vakta**. (DÇÜ, s.150)

Şair, kilitledim kelimesini **kitledim** şeklinde kullanmıştır.
Kitledim bu gece, açmam
Tüm anılara kapımı.

İçin edatı bazen ekleşerek kendinden önceki kelimeyle birleşmiştir:
Kuşlar kanatlarına bindirmiyorlar.
Yasağı bizim**çin** öğrenmiş yollar²¹ (DÇÜ, s.10.)

Zil çalacak... Sizler derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak... ziller çalacak benim**çin** (K, s.113) ²²

Kimi zaman vezin ve kafiye nedeniyle ses düşmeleri görülür. Aşağıdaki örneklerde 11'li hece vezninin bozulmaması için **giy-** fiiliyle **ver-** yardımcı fiilinin birleşmesiyle **-i zarf fiil** eki düşürülmüştür. Ancak bu düşme olayı yardımcı fiilin tezlilik işlevini kuvvetlendirmiştir.

Giyvermişler Bursaları buz gibi,
Gelmiş güzellere yaz serin serin.
Yollara dökülmüş yanıyor temmuz,
Geçiyor bir düz beyaz serin serin. (DÇÜ s.17)

Ne gezi, ne kutnu, ne de sivayî,
Giyvermiş eğnine yâr masıvayı..
Divanî resmine dökmüş edayı,
Fermana dönmüşler telli basmalar. (DÇÜ s.31)

21 Çınaraltı Haftalık İlim ve Sanat Mecmuası (Eylül 1941). C.1, No.6, s.5

22 H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk (1981). İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.470)

İlki ünlüyle biten, ikincisi ünlüyle başlayan ve her zaman birlikte kullanılan birleşik kelimelerde, peş peşe gelen ünlülerin kaynaşarak bir ünlü hâline gelmesiyle ortaya çıkan ses olayına ünlü birleşmesi denir. Aşağıdaki örneklerde “**ne**” zamiri kendinden sonra gelen yardımcı fiillerle birleşmiştir:

Yıllar geçtikçe daha bir artıyor sığağımız sana!
Bilmem **netsek** de sana daha bir, daha bir yaklaşıp (SN s.70)

Sevgi uzaklarda kaldı... **netsek, nasıl etsek de**
Şu akşamları biraz o yana itsek! (K s. 80)

Şu DEFNE'yi neyleseler, netseler,
Ezip ezip gül yağına katsalar,
Billur şişelere koyup satsalar (DÇÜ, s.15)

Yine meyhanelere götürecekler,
Yine deli edecekler beni.
Yalvarıyorum sana, **nolursun,**
Çıkarsana aklımdan biraz şu gözlerini!
Ben kendi hâlimde, perişan, şurda.
Bekliyorum günümü,
Yalvarıyorum sana, **nolursun,** (DÇÜ, s31)

Ayırsana yakamdan biraz şu ellerini!
Seyrir perdelerdeçiçekler şöyle...
Dallar **neylesinler?** er gelmemiş,
Havadan bir şarkı bu kadar olur.(DÇÜ, s.154.)²³

Ve bilmem, hangi ebabil kuşlarınız uçar gelir,
Hangi sevabınıza **netmişim neylemişim** ki?
Bir çitirtıdır başlar her akşam kadehlerimde
Karışır içkilerime bir cam çingıları, sizden. (K, s.96)

Neden hiç kimseler yok, hiç ses yok mu yollarda?
Nolmuş? ne var? Neye bomboş bu meydân?
Güllük gülistanlıktı, cıvıl cıvıldı hani
(Bir savaş mı? Bir veba mı?) buraları bir zaman.

23 (H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981). 3.bs., İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.470-471; İstanbul (**Sanat ve Edebiyat Dergisi**) (Mart1954). C.1, No:5, s.7.

Biri tutsun elimden, biri... yok mu kimseler?
Yedsin, **nolur**, denize kadar beni!
Ezip incitmeyeyim, **nolur**, hâtıralarımın
Nolur biri götürsün denize kadar beni! (**K**, s.49)

Ve öğret bana mikdâr-ı meded **nola** bir niyazda
Tâ kim duyasın ruhumuz nice yandığın Ağrı!²⁴
Sevgi uzaklarda kaldı... **netsek**, nasıl etsek de
Şu akşamları biraz o yana itsek! (**K**, s.80)

Seslerin birleşmesi sırasında söyleyiş güçlüğü veya zayıf sesler (g, h, n, l, r, y, z) sebebiyle ünsüzün düşmesi olayı gerçekleşir. Defne'nin aşağıdaki şiirlerinde "küçücük" kelimesinde "**k**" sesi söyleyiş güçlüğü nedeniyle düşmüştür.

O ulu sabaha bizim **küçücük** sınıftan sâde,
İki can: 29 Ahmet, 73 Mecit.
Siz hiç düşündünüz mü, bu yurdun her sabahına.
Kaç bin gazi düşer ve kaç bin şehit? (bk. 44. Şiir)

Döndür yavrucuğum döndür
Parmaklarının ucundadır bu evin beklediği her şarkı
Kimler dolduruyor böyle bu mavi ezgilerle
Bu karacık, bu **küçücük** plâkları? (bk. 125. Şiir)

2.1.2. Ses Değişimi

Ses değişimlerinin büyük bir kısmını ünsüz değişiklikleri oluşturur. Bütün Türkçede olduğu gibi Batı Türkçesinde de ünsüz değişimleri, vokal değişimleri-nin yanında, sayılarına uygun çokluk gösterirler. Zeki Ömer Defne'nin şiirlerinde bu açıdan dikkat çeken ses değişimlerinden bazıları şunlardır:

k/ğ değişimi: Aşağıdaki beyitlerde k-ğ değişikliği vardır, k sesi yumuşayarak ğ'ye dönüşmüştür. k - ğ değişikliği Batı Türkçesinde kelime sonunda görülen bir değişikliktir: ak > ağ gibi. Bu değişiklik Eski Anadolu Türkçesinde ve daha sonra da Azeri sahasında görülür. Bu hususta Osmanlı ve İstanbul Türkçesi 'k' tarafındadır. Zeki Ömer Defne'nin aşağıdaki şiirlerinde **k-ğ** değişimine rastlanmıştır.

Birinin ucundan hudutlar başlar,
Bize **yaşağ** olur ayak basmalar.
Birinin içinden oynaşır kuşlar,
Beni yoldan eder yollu basmalar (DÇÜ, s.60)

24 **Türk Dili** (Aralık 1989). No:456, s.322.

Bu aşk sönse de öbür dünyada **yanmağ** üzre
Söner mevlevimevlevi. (DÇÜ, s.28)

Senin bu sevdadan **kurtulmağın** yok
Var belkim velâkin ben ölünce dir. (DÇÜ, s.183)

u-i değişikliği: Bu değişim bir iki kelime de görülen bir değişme olup umumiyetle Eski Anadolu Türkçesinden sonra ortaya çıkmıştır : *uşbu* > *işbu*, *uşda* > *işte*, *uçun* > *içün* > *için* gibi. Ağızlarda durum bugün de karışıktır, *punar* > *pınar* misalinde de *u* - *i* değişikliği vardır. Defne **Öğütlerim Kengiri İçin** adlı şiirinde **“için”** kelimesini **“rahatıçün”** şekliyle kullanmıştır.

Biraz halkın **rahatıçün** çabalarsak fena mı?
Bunca işler duruyorken post da'vası..reva mı?
Millet için felaketdir bu işlerin devâmı..²⁵

2.1.3. Ses Türemeleri

Genellikle alınma kelimelerde görülen bu ses olayına Türkçe kelimelerde de rastlamak mümkündür. Ünlü türemesi kelimenin başında, ortasında veya sonunda olabilir. Defne'nin aşağıdaki şiirlerinde biraz-ı-cık, bir-i-cik kelimelerinde orta hecede ünlü türemesi görülmektedir.

Aralayıp, ırsanız **birazıcık** kapınızı
Şiir kâğıt sığacaklayın
Göreceksiniz getirdiği beyazlığı ömrüme
Ondaki yazıların. (**K**, s.87)

Salladığım bütün salıncakların
Biricik derdi durmak.
Her özene bezene suladığım toprağın
Akli fikri kurumak.(bk.75. şiir)

O, hattatlar hattatının, yeryüzünde tek nüsha,
Yazdığı **biricik** kitabımdı, çaldılar.
Nasıl okur nasıl çıkarlar içinden, bilinmez,
Ne anlarlar akından karasından, aldılar.(bk. 166. şiir)

Defne bazı şiirlerinde dikkat çekmek, kendini ünlemsel şekilde ifade etmek için kelimenin aslında olmayan ses türemeleri yapmıştır.

25 **Halk Yolu** (1 Mart 1340 (1924). y.2, No:22, s.342, İstanbul: Çankırı Matbaa

O yalaz yalaz suların eleğimsemâlarma
Konaaaaar, konarlar Mevlevi mevlevi.

Taş u toprağım anda da çağıra çağıra seni
Yanaaar, yanarlar Mevlevi mevlevi. (K, s.94.)

Bir yakının ölümünde, dayanamaz,
Olmak ister **uzaaak**, çok uzaklarda. (K, s.72)

Vaay size, vaylar, size evinize doğmayıp da
Kendi ufuklarınızın sislerine kaldıysa o gün! (K, s.109)

Denir ki “Taş taş üstüne koymak bile bir hüner”
Taa atalarımızdan kalma bir savken, sorunken bu
Sen tut taştan taşlar yap taşları öğüt, erit de
Tut da gem vur dünyanın o dev su aslanına sen!
Sonra da elektrik yap, güç, ışık yap, akıl yap
Bu aslandan evire devire, evire çevire sen git de! (K, s.113)

Uzaak çayboylarından gelirdi uykularımıza dek
Her seher bir “Kervankıran” türküsüyle uyanırdık.

Uzaak, bizden çokkuzak, kimsesiz bir kıyıda,
Ama arada biz mi yaklaşırsız ona, (SN, s.108)

Gizlice kaçarak evden bir uzak yollara düşer
Telgraf direklerini dinlerdik **uzuun** uzun...
Belki o içten seslerdir duyulan şiirlerimizde (SN; s.55)

Ne sudur bilmem dilediği, kalmaz sunmadığım bir su
Her gece “**suu suu!**” diye biri ölür içimde susuz. (K, s.77)

Bu örneklerde **döneeer**, **konaaar**, **taa**, **uzaak** **vaay**, **yanaaar** ve **çook**, kelimelerinde “**a ve o,**” sesleri ile **uzun**, **suu** kelimesindeki “**u**” sesi tekrarlanarak bu kelimelerin anlamları yoğunlaştırılmıştır.

2.2. Şekil Bilgisi Açısından Dikkati Çeken Hususlar

Şairler zaman zaman yaşadıkları dönemde kullanılan dil dışında eski dönemlerde kullanılan kelime ve yapıları da şiirlerinde kullanırlar. Zeki Ömer Defne de şiirlerinde arkaik unsurlara yer vermiştir:

DEFNE “Aşk İle” adlı şiirine “Yüzyılların diliyle” yazıldığının notunu düşmüştür, şiirinde arkaik unsurlar vardır. Bugün Türkiye Türkçesinde olmayan belirtme sıfatı **şol** ve **kim**, belkim bağlacı, **-anda** zarf fiil eki kullanılmıştır:

Yüzyılların Diliyle

AŞK İLE

Kadeh var yiyesim gelir şöyle **kim**
Mey kendinden kendi meyden incedir.

Bir hâlin var mey mestolur **görende**
Bir hâlin var **şol** kadehten incedir.

Sen kim konuşursun şıkır şıkır su
Dünya cıvı cıvı sen gülünce.

Sen soyundun demek kim ısrar gece
Doğular batılar sen gülünce.

Dünya şenliğinde pulca payım yok
Bana düğün bayram sen gelince.
Yer yerinden oynar sen **kim** gidersin
Yer yerine gelir sen gelince.

Senin bu sevdadan kurtulmağın yok
Var **belkim** velâkin ben ölünce.

Benim bu sevdâdan **vazgeçmeğim** yok
Var **belkim** ola ki ben ölünce. (DÇÜ, s.183)

Defne, Bu Hasretlik Böyledir adlı şiirinde Türkiye Türkçesinde bugün **-in**, **-in**, **-un**, **-ün** ; **-26ınız**, **iniz**, **-unuz**, **-ünüz** şeklinde olan Eski Anadolu Türkçesinde “**ñ**” şeklinde olan Emir II çoğul şahıs ekini, Eski Türkçedeki **-ng** şekliyle kullanmıştır. Şair “**söyleyin**” yerine “**söyleng**” şeklini tercih etmiştir.

Söyleng, buyursunlar Demirefe’ler!

Kurulsun meydana elvan tepeler!

Dostun şelvesiyle dolsun kupalar! (DÇÜ, s.10)

Defne'nin **Eski Anadolu** Türkçesine ait özellikleri şiirlerinde kullandığı görülmektedir. Defne'nin Yunus Emre'nin **Selâm Olsun** şiirinden hareketle yazdığı aynı adlı şiirinde Eski Anadolu Türkçesine ve Anadolu ağızlarına ait yapılar mevcuttur. Şair, **-ıcak** zarf fiil ekiyle yapılmış **“gidicek, alıcak”** kelimelelerine yer vermiştir, **Yitikler Peşinde** adlı şiirde, **“varıcak, bulıcak”** kelimeleri kullanılmıştır.

“ -ıcak eki Eski Anadolu Türkçesinde tamamıyla ve geniş ölçüde, Osmanlıcada ise bir müddet kullanılmıştır. Önceleri *-ıçak, -ıçek* şeklindeydi: *di-y-ıçek, at-ıçak* misallerinde olduğu gibi. Eski Anadolu Türkçesinin sonlarında *-ıcak, -icek* şekline girerek Osmanlıcaya geçmiştir: *al-ıcak, gör-icek* misallerinde olduğu gibi. Bu ek sonradan yazı dilinden kalktığı halde ağızlarda bugün de yaşamaktadır. Bugün ağızlarda artık *-ıcak, -icek, -uçak, -ücek* şeklinde vokal uyumuna bağlanmış olduğu görülür: *varıcak, gid-icek, ol-ucak, dürt-ücek* misallerinde olduğu gibi”²⁷

Biz de bundan gider olduk
Kalanlara selâm olsun
Biz **gidicek** de bizi bunda
Bilenlere selâm olsun.

Eline **alıcak** camı
Görebilenler encamı
Yâni şafakta akşamı
Görenlere selâm olsun. (DÇÜ; s.131)

Nereye gideceğiz ki, nereye döneceğiz ki?
Nedir **varıcak, bulıcak** yiten yerler, şeyler hep?
Tilttil misin, Mitil mi, daha nereye gideceğiz?
Söylendi hadi, seni bekliyor ellerim (K, s.44)

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşma nedeniyle **gel-** fiiline getirilen geniş zaman eki **-ür** şeklindedir, Türkiye Türkçesinde ise ünlü uyumu nedeniyle ek **-ir** şeklindedir. Defne, Mâverâlar Kuşu şiirinde **gelür** kelimesini Eski Anadolu Türkçesi Dönemindeki şekliyle kullanmıştır.

Bir kuş uçar **gelür** mâverâlardan,
Bir özge odda yanmış, erimiş, **gelür**.
Havâyı pervâzı bulmuş bağrında,
Kol kanat kaydından farımış **gelür**.²⁸

27 Ergin, Muharrem (1983), **Türk Dil Bilgisi**. İstanbul: Boğaziçi Yay., s.344

28 **Türk Dili** (Haziran 1986). No:414, s.451. ; **Türk Edebiyatı** (Ocak 1987). C.14, No.159, s.5

Şair Eski Anadolu Türkçesinde “**gibi, göre**” ifadesi ile sıklıkla kullanılan **-layın, -leyin** ekine de şiirlerinde yer verir.

Bir şiir de eğer ki **onculayın** bahtında
Özsuyunu sunulan öyle bir elde bulmuşsa (K, s.33)

Sen orda bu öğlenin cehenneminde içerken
Biliyorum, cansız düşer şimdi Güney’de kuşlar
Gökyüzünden yere kolsuz kanatsız..
Belki sen de **onculayın** güneş çarpmış bir kuşsun (K, s.84)

Hele görmemişse vay **bencileyin!**
Hiç olmaz mı akli zây **bencileyin!** (DÇÜ; s.10)

Hani, nerde o dalgalar, hani o köpükler şimdi?
Öğret deniz, nolursun, bana da şu unutmayı
Ben de geçenden, geçmişten geçeyim **sencileyin** (K, s.57)

Sizcileyin yufka yüreğin biridir Necatigil de,
Bir yakının ölümünde, dayanamaz,
Olmak ister uzaaak, çok uzaklarda. (K, s.72)

Aralayıp ırsanızbirazıcık kapınızı
Şiir kâğıt **sığacaklayın**
Göreceksiniz getirdiği beyazlığı ömrüme
Ondaki yazıların. (K, s.87)

Aralayıp ırsanızbirazıcık kapınızı
Bir düş **gececekleyin,**
Görünecek bir aşta selametleyip sizi
Birşevkte karşılamaya nasıl uçup geldiğim (K, s.87)

Şair artık kullanılmayan Arapça ve Farsça tamlamaları da bazı şiirlerinde kullanmıştır:

“**Hikâye-i Gönül kuşu**” her boyam,
Elvan elvan nakle durmuş Isparta’m (DÇÜ, s.12)

Kâh bir el uzanır yeşil,
Aralar geceden bir al perdeyi..
“**Kubbe-i Hadrâ**” da devreden bir ses,
Seslenir bağrımdan bana “Gel!” deyi (DÇÜ, s.25)

Bizim de çantamız, bavulumuz var,
Hattâ “**Çeşm-i bülbül**” gemilerimiz.
Lâkin derdimizi bilemezsiniz,
Ah! bu iskeleden giden yolcular. (DÇÜ, s.146)

Baştanbaşa Konya’dan ibaret olur dünyâ
Dergâhına ne zaman gelsem ziyaretine
Ve bir **manzûme-i şems** girmiş gibi âyîne
Başlar canda bir esrik yel Mevlânâ, Mevlânâ! (K, s.92)

Müjdelenmiş gibiyiz bir **Arz-ı Mev’ud’a**²⁹, biz de
En güzel günleri hep ertelemiş durmuşuz.
Sonra da tutmuş yok-yoksun arkamlarda
Yazgıları, günleri suçluyoruz.

“**Ne zaman ki, -dığı zaman, nasıl, mademki**” anlamındaki Harezmi-Kıpçak sahasında ve Çağatay sahasında kaçan olan Batı Türkçesinde “**haçan, kaçan**”³⁰ şeklinde görülen Eski Anadolu Türkçesinde sıklıkla zarf olarak kullanılan kelime Defne’nin “Yollara Anlatılan” şiirinde **haçan** şeklinde kullanılmıştır. Ayrıca bu ek Anadolu ağızlarında “**haçan**” şeklinde kullanılmıştır.

Ondan değil mi böyle yollara, sokaklara,
İçkilere dökülüp durduğumuz.
Haçan bir esrik parıltı görüp koşsak aynalara
Öldü ölecek bir ümidin soluğu. (SN, s.103)

Eski Anadolu Türkçesinde **İstek 1. teklik kişi-am/-em eki** Osmanlıca’nın sonlarında düşmüş ve Emir kipiyle karışmıştır.³¹ Bugün ağızlarda, konuşma dilinde kullanılmaktadır. Defne’nin aşağıdaki şiirlerinde bu örneğe rastlanmaktadır.

29 **Türk Edebiyatı (Ekim 1990)**, No.204, s.10.

30 Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu (1992), **Türk Dilinde Edatlar, MEB ist. s.164**

31 Muharrem Ergin (1983), **Türk Dil Bilgisi**. İstanbul: Boğaziçi Yay s.311

Katılam kurtlara, **böğrüşem**, ah oy!

Kopam boralarla bağışam, ah oy!

Yurdu birbirine **katam** Erzincan!

Hangi ses makbulün vatan Erzincan? (DÇÜ, s.8)

Akşam Kokusu adlı şiirde gör- fiilinde eki görmekteyiz.

Beni **komayacak**, anladım, yaram;

Yalana dolana başladı merhem.

Sılada ne olup bittiğin **görem**,

Hele biraz şöyle durun binalar! (DÇÜ, s. 37)

Şairin Ceylan adlı şiirde “**ko gel**” kullanımı vardır, bu kullanım Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılmaktadır. Tarama sözlüğünde ise “ko gel” bırakmak terk etmek anlamında kullanılmıştır.

Ko gel, şiirler kavlince,

Gez gönlümde gündüz, gece!

Beni bir ak tütün gibi,

Uçur menzil menzil ceylân! (DÇÜ, s.70)

Vasita ve beraberlik edatı **ile**, **ile-n** biçiminde ekleşip **-lan/-len**, **-nan/-nen** şeklinde bugün ağızlarda kullanılmaktadır. Bu kullanım Defne'nin şiirlerinde sıklıkla geçer:

Muharrem Ergin Bu konuda şöyle diyor:

“Vasita ve beraberlik edatı olan ile birle kelimesi, Başlangıçtan beri edat olarak kullanıla gelmiş, bu arada çok eskiden beri kolaylıkla ekleşerek -la, -le şekline de geçmiştir. Ekleşme temayülü en kuvvetli edattır. Bu vasfı ve fonksiyonu dolayısıyla instrumental (vasita) eki -n'nin yerini almıştır. Edatlığının zayıflayıp ekliğin kuvvetlenmesi dolayısıyla eskiden beri, beraberlik fonksiyonu için aynı fonksiyonda bir edatla takviye edildiğini görmekteyiz: anun ile bile, bununla beraber, annemle birlikte misallerinde olduğu gibi. Görülüyor ki Eski Anadolu Türkçesindeki bile, bugünkü Farsça asıllı beraber ve onun Türkçesi birlikte kelimeleri ile'ye yardım eden yardımcı edatlar durumundadır, ile edatı -n instrumental ekini alarak -ilen şekline de geçmiş, eskiden beri kullanılan bu şekil ekleşince -lan, -len, o da benzeşme ile -nan, -nen şekline girmiştir. Konuşma dilinde, bilhassa ağızlarda bu **-nan, -nen şekli geniş ölçüde kullanılmaktadır**, ile'nin eşi olan birle edatı Eski Türkçe'de bir ve ile'nin birleşmesinden doğmuştur. Eski Anadolu Türkçe'sinde ve Osmanlıca'da da kullanılmış, Osmanlıcanın sonlarında bu kullanım ortadan kalkmıştır.”³²

32 Muharrem Ergin (1983), Türk Dil Bilgisi İstanbul: s.370 Boğaziçi Yay.

Mislen mi beslenmiş üzümün İzmir?
İçi âhû doldu gözümün İzmir!
Bir hoşluğu ondan, yazımın İzmir! (DÇÜ, s.10)

Isparta'yı **nakışınan** konuştum,
Dedi: (Binbir **bakışınan** konuştum,
Gönül derler bir **kuşunan** konuştum (DÇÜ, s.12)

Yâr yoluna intizarım avluda,
Yüze, göze hasretimsin havluda.
"Akkuş" bilesennen gelir mevlüd'e; (DÇÜ, s.15)

Hesabınan, kitabınan doluymuş,
Meğer ehven cıgaraların içleri.
Kül yüzler üstüne dökmüş dünyayı;
Cemeder, tarheder durur uçları. (DÇÜ, s.23)

Türlü hücumların savdım âlemin,
Bin bir zarbın kırdım zalim Ölümün.
Bir tek taşı düşmemiştî kalemin,
Sen bir **gamzeyinen** zaptettin beni. (DÇÜ, s.74)

Yüzyılların diliyle Aşk İle şiirini yazan Defne, Eski Anadolu Türkçesini yansıtmaktadır. Aşağıdaki örneklerde Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılan **-anda/-ende** zarf fiil eki kullanılmıştır.

Bir hâlin var mey mestolur **görende**
Bir hâlin var şol kadehten incedir. (DÇÜ; s.183)

Vurur bir görünmez el arada külümüze,
Duyarız her kül **düşende** bir yer yaklaşmaktadır
Hem ben, hem sigara, hem gece (K, s.79)

Ve sürer bu minval üzere **ölende** de bu semâ':
Taş u toprağım anda da çağıra çağıra seni
Yanaar, yanarlar Mevlevi Mevlevi (K, s.94)

2.3. Kelime Hazinesi Açısından Dikkati Çeken Hususlar ve Defne'nin Dil kullanım Oranı

Zeki Ömer Defne şiirlerinde Anadolu lehçe ve ağızlardan alınan sözcükleri ve yapıları çok sık kullanmıştır. Ayrıca şiirlerinde Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi Dönemi izleri görülmektedir. Şairin halk şiirine, lehçe ve ağızlara yakınlığı, Yahya Kemal'in tavsiye ettiği, halk tarzına devam etme ve bu tarzı geliştirme tavsiyesinin etkisidir diyebiliriz.³³

Şairler zaman zaman yaşadıkları dönemde kullanılan dil dışında eski dönemlerde kullanılan kelime ve yapıları da şiirlerinde kullanırlar. Zeki Ömer Defne de şiirlerinde arkaik unsurlara yer vermiştir. Halk tarzını şiirlerine incelik ile işleyen Defne'nin, çoğu şiirinde lehçe ve ağızlara ait sözcük ve yapıları kullanıldığı görülmektedir. Şairin şiirlerinde lehçesel sapmalara halk tarzını devam ettirme arzusu nedeniyle sıklıkla rastlanılır³⁴.

uçmak/tamu:

Şair “Büyük Kapı” adlı şiirinde bugün Türkiye Türkçesinde kullanılmayan **uçmak** “**cennet**” ve **tamu** “**cehennem**” kelimelerine yer vermiştir:

O **uçmaklar**, o düşsel kanatlardan
Atanda bu gerçekler **tamusuna** seni
Anka, Bir mahşer ortasında yapayalnız kaldığın
Kapıların kilitlenip kapandığı saatlerde
Ve anahtarların yitip gittiği deli sularda. (SN, s.109)

Zeki Ömer Defne, “**Kendimizi Ararken**” ve “**Büyük Kapı**” adlı şiirlerinde de **uçmak** kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca şairin “**Temmuz tamusunda Uçmak**” adlı şiiri mevcuttur. (bk.384. şiir)

Hiç çıktığınız oluyor mu sizin de sularınızdan,
Kinli de ölmez düşler için **uçmaklara** gittiğiniz?
Okuyabiliyor musunuz çocuk resimlerini?
Denizden, düşten, resimleri şimdi kime geldiniz (K, s.43)

Kolay dostum gecesi gündüzü düş çocukların
Masal **uçmaklarında** Anka olmak,
Ama ya şu Kafdağı'nın berisinde
ENKA olmak?

33 Denizden Çalınmış Ülke (1971), İstanbul: Milli Eğitim Basım evi s. 2

34 bk. Tarihsel Dönem Sapmaları s.48

O **uçmaklar**, o düşsel kanatlardan
Atanda bu gerçekler **tamusuna** seni
Anka, Bir mahşer ortasında yapayalnız kaldığın
Kapıların kilitlenip kapandığı saatlerde
Ve anahtarların yitip gittiği deli sulara. (SN, s.109)

sığıtçı:

Eski Türkçede “**ağlayıcı**” anlamındaki Dîvânü Lugâtî’t Türk’te de geçen
“**sığıtçı**” kelimesine şair “**Cenaze Çiçekleri**” adlı şiirinde yer vermiştir:

Tam gülecek yaştaydınız, biliyorum,
Ne umuyor ne buluyoruz, gel gör ki!
Sığıtçılar gibi gelip dizilmişsiniz işte, ama
Gelmek elinizde miydi?

yaltırık:

Şair, “**Vakit Saat Sayıklaması**” şiirinde bir başka arkaik unsur
olan **yaltırık**³⁵ “parlaklık ışıık, ziya” kelimesini kullanmıştır. Bu kelime Eski
Türkçe, Orta Türkçe Döneminde kullanılan bir kelimedir.

Bir kampana durmaha çalıyor bak işte baş, kış!
Diyelim, **yaltırıkları** görünmüyor, ya sesi?
Gemi gemi olduysa daha ne kadar beklesin? (SN, s.18)

yalvaç:

17 Ağustos 1986’da bir trafik kazasında hayatını kaybeden Mustafa Can
AKMAN için annesi Erdem Hanımın yazdığı Can’a Hasret şiir kitabındaki, Zeki
Ömer Defne’nin Can için yazdığı “İsyân” şiirinde “peygamber” anlamındaki
yalavaç³⁶ kelimesini yalvaç şeklinde kullanmıştır.

Söyle ey yüce İbrahim **yalvaç** bana
Bu muydu bayramın, bu muydu kurban?
Kalmadı mı koçu, koyunu göklerin?
Söyle yüce **yalvaç** bu nasıl Kurban?
Bu nasıl tören, bu nasıl bayram?³⁷

35 Yaltırık:ET yaltır-, yaltır- “parlamak, ışıkvermek, yaltırık, yaltırık”parlaklık, ziya, ışık” OT. Yaldruk, yoldruk, yuldruk” cılalı, parlak, süslü.” (DLT), Prof. Dr.Tuncer Gülensoy (2007), **Köken Bilgisi Sözlüğü** O-Z Ankara: TDK yayınları s.1049

36 Yalavaç:elçi, peygamber OT (DLT), Prof. Dr. Tuncer Gülensoy (2007), **Köken Bilgisi Sözlüğü** O-Z Ankara :TDK yayınları s.1043

37 **Türk Dili** (Ağustos 1987). S 428, s.110

ırık:

Anadolu Ağızlarında görülen “**aralık, az açık**” anlamındaki **ırık** kelimesine Zeki Ömer Defne'nin, **Ölümün Kıyısı II** şiirinde kullandığı görülür.

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Yukarı bahçelere artık bu son elveda.
Artık gözlerimi taşıyamıyorum,
Yuvarlanı yuvarlanı veriyorlar,
Bir **ırıktan** aşağı. (DÇÜ, s.120)

Ağızlarda ve Eski Anadolu Türkçesinde, “**ayırarak, ayırmak, uzaklaşmak**” anlamında kullanılan ır- fiili **Bir Kapı Aralığında ve Sonsuz Sevi** adlı şiirlerinde Defne tarafından kullanılmıştır.

Aralayıp **ırsanız** birazıcık kapınızı
Bir göz geçecek kadar,
Görünecek yirmi yıl öteden bir kış günü
Başlayan o şahane, sonsuz bahar,

Aralayıp, **ırsanız** birazıcık kapınızı
Şiir kâğıt sıgacaklayın
Göreceksiniz getirdiği beyazlığı ömrüme
Ondaki yazıların. (K, s.87)

Bu od bilmem nereye den
Belki Öteden de Öte'ye den
Tek **ırılmasında** benden
Ha öleyim ha kalayım³⁸

sevi:

Bazı Bölge ağızlarında “**sevgi, muhabbet, aşk anlamında**” kullanılan “**sevi-sevü**”³⁹ kelimesi Defne tarafından sıklıkla kullanılmıştır:

Sen hep dar vakitlere bıraktın işte böyle
Sanki bekleyecek gibi zamanlar uçuşunu
Ve **sevi** sevda kuşları teşrifini göklerde! (SN, s.26)

38 **Türk Edebiyatı (Kasım 1988)**, No.181, s.12.

39 **Sevü** (sevi): aşk, muhabbet **Yeni Tarama Sözlüğü** (Ankara 1983) TDK yayınları s.185

Bir o kalmıştı sanki çekmek, simgelemek üzre
Tüm kahrını bir kanlı kırımın bir o Karyatit.
Karya yok, **sevi** sevgi yok, ümit hayal yok artık.
Sanki atmıştı tarihin, sanatın sahillerine
Onu Yunan'dan esen bir fırtına, bir gelgit.

Unutmak varken sanki geriye dönüp bakmış da
Taş kesilip kalmıştı ansızın bir masalda.

Bir kolu gitmiş, kimbilir, hangi koçmak, okşamak
Dalgalarında..öbürü dirseği kırık ve ayrık;
Üstünde bir yüce, eşsiz **seviden** açmış çiçekler
Ve geride kalan mutsuz parçaların gölgeleri
Bir büyük, kutsal taşı taşıyordu başında,
O taştaydı Tanrı da, kulluk kölelik de şimdi. (SN, s.62)

tezene:

Bazı bölge ağızlarında “mızrap” anlamında kullanılan **tezene** kelimesi Şairin **Kadaların Benim Olsun Erzurum** şiirinde geçmektedir.

Barlar ibrişim büküşlü,
Dadaş, **tezene** sekişli,
Gelin kehribar bakışlı;
Gözlerinde altın işli.
Kızların ne mene kızdır (DÇÜ; s.19)

esir- :

Defne bölge ağızlarındaki ve konuşma dilindeki kelimeleri kullanmıştır. Aşağıda Karar adlı şiirde “**ko-: bırak-, he: evet, ve esir-: sarhoş olmak**” kelimelerini de kullanarak doğal içten anlatım yakalanmıştır.

Doğru dürüst beş şarkı çaldık çalmadık sazım,
Taktım kırdın, taktım kırdın, **ko** artık
Ben tel olmayacağım.
Ne derse “**He**” diyeceğim bundan sonra gönlüme:
Esirmek mi esirmek, delirmek mi delirmek.
Engel olmayacağım. (SN, s.40)

di ünlemi:

Şair Yapraklar Dökülünce adlı şiirinde Anadolu Ağızlarında Seslenme ve teşvik ünlemi, peki; haydi anlamında kullanılan “**di**” ünlemini “**di-geç: haydi geç**” şeklinde kullanmış:

Ve o güne dek duymadığımız bir sesler bir çağrılar
Başlayacak düşlere bıraktığımız yerlerden,
Ama şimdi o dallar bir cephede
Bir dikenli teller ki, **di-geç** geçebilersen!⁴⁰

Bu ünlem Türkiye Türkçesi Ağzlarında “**di buyur: bak hele olan işe!, di haydının, haydi yürü başla bakalım!, di gah: hadi kalk bakalım, di götür: hadi al götür**” kullanımları mevcuttur.

yenile:

Defne Kitap ve İzmaritler adlı şiirlerinde “**yeni, hemen, az önce anlamındaki yenile**” sözcüğünü kullanması bir başka dikkati çeken unsurdur.

Oysa tütünden kedere **yenile** sarıyordu ateş
İçtim ki, içmedik miye gitti işte hep böyle!
Şimdi nereye bassak her yer izmarit.⁴¹
Çantamda yenile çıkmış bir kitap:
Evime bir âlem götürüyorum.
Ayaklarım dolaşüyor yollara,
Sars a bir ziyafet geliyor ruhum! (DÇÜ, s.135)

uğrun:

Uğrun kelimesi kullanan şair “**uğrun/ uğrın: gizli**” kullanımı ile samimi bir anlatım oluşturmuştur.

Mendilimde **uğrun uğrun** tütersin,
Beni **esirmiyе** teşvik edersin.
Çeyizimle benden evvel yatarsın. (DÇÜ, s.15)

yüksün:-“yük saymak”

yeyni:-“hafif, itibarsız”

Defne “**yük saymak**” anlamındaki **yüksünmek** kelimesi ve “**hafif, itibarsız**” anlamındaki **yeyni** kelimesini Ağrı’lar şiirinde kullanmıştır:

Gül-ağrı **yüksündü sanma** gönül onca gururun,
Bir **yeynilik** var ki, yeter, senin soluğunda Ağrı!⁴²

Eleğimsağma (eleğimsağmal, eleğimsağmalı, eleğimsahma, eneğimsağmal, eneğümsağmalı, ineğimsağma, ineğimsağmal): Alâim-i

40 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Şubat 1975). Sayı: 809, s.10

41 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ağustos 1978). S 851, s.4.

42 Türk Dili (Aralık 1989), No:456, s.322.

semâ'nın ağızlardaki kullanımı olan “**gökkuşağı**” anlamındaki kelime Defne tarafından sıklıkla kullanılmıştır.

DEFNE der: Ziynettim yedi iklimde,
Eleğimsağmaydı sesler elimde,
Bir elvan koşmaydım kendi telimde, iyiydim,
İslahtım., kötü ettin beni. (DÇÜ, s.74)

Söyle nedir, şu **eleğimsağmanın**,⁴³
Önünden geçenler bizim kuşlar mı?
Hani vaktiyle biz salıvermiştik...
Yoksa bunlar görülmemiş düşler mi? (DÇÜ, s.93)

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Geçer allı, mavili, camlardan bir baloncu:
Köpürür gider **eleğimsağmalar** gökte.
Benim nefeslerimi götürüyorlar
İplerin ucunda... İplerin ucu... (DÇÜ, s.117)

Ve uçup gelir bilinmez bir yerlerden bir kuşlar
O yalaz yalaz suların **eleğimsemâlarına**
Konaar, konarlar mevlevimevlevi. (K, s.94)

cıgara:

Defne, sigara kelimesini de halk dilindeki kullanım şekliyle “cıgara” olarak şiirlerinde yer vermiştir.

Hesabınan, kitabınan doluymuş,
Meğer ehven **cıgaraların** içleri.
Kül yüzler üstüne dökmüş dünyayı;
Cemeder, tarheder durur uçları.
Bizim her **cığaramız** aynı hikâye:
Başlar: “Ateş” diye, biter: “Düş” diye.
Kâh döner incecik bir teselliye;
Görünür ardından yârin saçları.
Cığaramın dumanı,
Yoktur yârin imanı. (DÇÜ, s.23)

43 H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri s.468'de: “Nedir ki şu şanlı eleğimsemalar”

onciğazi/şuncası:

Defne, konuşma dilinden aldığı **“onciğazi, şuncası”** kelimelerini şiirlerinde kullanmıştır:

Elimizde bir gariban uçurtma
Yok, çıkacak halimiz artık o tepelere
Uçurmaya uğraşıyoruz ama işte yine de
Düşe kalka, kör topal seyirterek **onciğazi**,
Ne yaparsın, yapmacık, uyduruk bir, yellerde. (K, s.45)

Şuncasından bir emekli memurum.⁴⁴

Vakit vakitlerden akşam,
Şöyle bir duldasına oturmuşum bir yolun.
Cami cami dolaşıp her gün otuz Ramazan
Toplayıp da bir kutulara koyduğum,
Koyup da üstlerini Mekke, Medine süslediğim
Mevlit şekerlerini satıyorum.

Şuncasından bir emekli memurum.

Vakit vakitlerden akşam,
Pazar akşam pazarı.
Boğazımda bir utanç tıkaçı, bağıramıyorum!
Öyle ya bağırmak kim, ses kim, ben kim oluyorum!

koç- :

Eski Anadolu Türkçesinde sıklıkla kullanılan, bugün ise Anadolu’da ağız-
larda hâlen kullanılan **“koçmak (kocmak, koşmak): Kucaklamak, sarıl-
mak, bağrına basmak.”** anlamındaki kelimeye Defne şiirlerinde yer vermiştir:

Beni yakarken kızıl dağlar,
Kış, yaz beyaz açan dağlar!
Erzurum’u **koçan** dağlar!
Yıldızınız ne yıldızdır? (DÇÜ, s.19)

Hayaline yele yele Nazilli,
Gelmiş sana bir ahzâtamenzili,
Üzerinde tasavvurlar çizili:
Öpmek, **Koçmak** gibi, türlü basmalar (DÇÜ, s.31)

44 Bayram Şekeri I, **Türk Edebiyatı** (Haziran 1988), No:176, s.9.

Bir kolu gitmiş, kimbilir, hangi koçmak, okşamak
Dalgalarında. Öbürü dirseği kırık ve ayrık; (SN; s.62)

yetişindi:

Akşam Güneşi adlı şiirde şair şimdi kelimesinin eski şekli olan **“indi”** kullanılmıştır.

Gözlerimin Önünde bir kadeh, bir sen;
Bir dumanlı çağrı ne yana dönsem.
Aldılar da götürüyorlar beni,
Yetiş indi kitabını seversen!

yoyul- :

Deli Terzi adlı şiirde **“yoyulmak”** kelimesi kullanılmıştır halk ağzında **“bozulmak, zail olmak, silinmek”** anlamındadır ve tarama sözlüğünde de aynı kelime vardır:

Mektup olup dost koynunda **yoyulmak**.
Gömleklere selâm, kelâm yayılmak,
İliklerde rehavetten bayılmak,
Sonra sedef sedef aymak ne güzel! (bk.34.şiir)

ay-:

Yine **“Deli Terzi”** şiirinde şair halk dilinde bugün Anadolu’da ağızlarda **“kendine gelmek, akli başına gelmek, ayılmak.”** anlamında kullanılan **“aymak”** kelimesini kullanılmıştır:

Mektup olup dost koynunda yoyulmak.
Gömleklere selâm, kelâm yayılmak,
İliklerde rehavetten bayılmak,
Sonra sedef sedef **aymak** ne güzel! (bk.34.şiir)

böyrek:

Büyük Ders şiirinde Defne Türkiye Türkçesi ağızlarında **“böbrek”** anlamında kullanılan **“böyrek”** kelimesini kullanmıştır:

Bir gün sana bir bir öğretecekler,
Kendilerini yürek, **böyrek**, el, ayak.
Nerede nen varmış öğreneceksin
Bir gün hastalıklar hocan olıcak (bk.50. şiir)

yömsüz:

“**Bir Dert Ki**” adlı şiirde Şair Türkiye Türkçesi ağızlarında “**uğursuz**” anlamında kullanılan “**yömsüz**” kelimesini kullanmıştır.

Sihirli atlara mı bindim,
Göklerinde uçtum Hind'in, Çin'in!
Ya da **yömsüz** yerlere mi bastım,
Düş oldum kendime kendim!
Bu derde ne derler sizde? (K, s.34)

nezel- :

“**Uçurtma**” şiirinde şair Türkiye Türkçesi ağızlarında “**güçsüzleşmek, zayıflamak**” anlamındaki “**nezel-**” fiilini kullanmıştır:

Çıtalar çürük-çarık kireçli kemikler gibi
Cennetkuşu misali kanadın, kuyruğun,
O görkemli renkleri uçmuş, zamanla,
İp kısalmış, **nezelmış**, terazisi bozulmuş
Nice uçurtma takılı kaldı böyle tellerde!

övendire:

“**Çılgın**” şiir adlı şiirde şair **övendire** kelimesine yer vermiş. Türkiye Türkçesi ağızlarında övendire “**Hayvan dürtmeye yarayan ucu bizli değnek, üvendire.**”, anlamındadır.

Koştum öküzlerimi harmansız tarlalarda
İki **övendire** iki elde dön dön **dövensiz...** İçtim.

farı- :

Defne “**Mâverâlar Kuşu**” adlı şiirinde “**yorulmak, zayıf düşmek, usanmak, vazgeçmek**” anlamındaki **farımak** fiilini kullanmıştır.

Bir kuş uçar gelürmâverâlardan,
Bir özge odda yanmış, erimiş, gelür.
Havâyı pervâzı bulmuş bağrında,
Kol kanat kaydından **farımış** gelür.⁴⁵

Zeki Ömer Defne, başarılı bir öğretmen, iyi bir musikîşinas aynı zamanda, resim sanatıyla da ilgilenen bir şairdir. Böyle sanatkâr ruhlu bir şairin şiirlerini oluştururken titizlikle tashih ettiği ve kelimeleri özenle seçtiği, kendini sembol-

45 Türk Dili (Haziran 1986). No:414, s.451.; Türk Edebiyatı (Ocak 1987).C.14, No.159,s.5

lerle ifade ederken Türk dilini incelikle işlediği açıkça görülmektedir. Anadolu çocuğu olan Defne, Türkçenin samimi, sıcak, canlı havasını şiirlerinde deneyerek okuyucuya sunmuş, dilimizin inceliklerini zengin kültürümüzle birleştirerek kendisini ifade etmiştir.

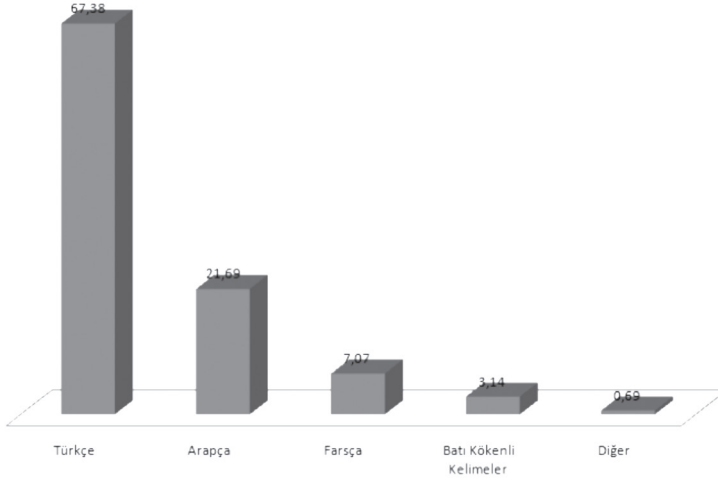
Şair Türk Dili meselesi ile ilgili şu görüşe sahiptir: “.... Ben çocuklarımla hep anlayacakları şekilde konuştum, onların anlayacağı gibi güzel yeni kelimeler var. Bunların bir ayıklanmaya tabi tutulması gerekir Tanzimat’ta olduğu gibi bir dil kaosu yaratmaya dilimizi herc ü merc içine sokmaya gerek yok. Nesiller arasında beklenilmeyen, beklenmesi maddeten ve manen yıkılışa sebep olan bir dağılışı, bir çözülüş; batılıların böl dağıt, öğ al prensiplerinin gerçekleşmiş olması düşüncesi bile beni için için yıkıyor.”(Karbay vd, Ocak 1993:30)

Zeki Ömer Defne’nin şiir zevkinin oluşmasında babasının Bektaşî şairi olması ve çocukluk yıllarında dinlediği Kayabaşı havaları, Karacaoğlanlar, Geyherler, o yıllarda Çankırı’da daha yoğun olan âşıklerin atışmaları, yanında Aslı ile Kerem, Leyla ile Mecnun, Şah İsmail gibi halk hikâyeleri, ayrıca oyun oynarken okunan maniler, koşmalar, halk şiirleri etki etmiştir. Şairin şiir dilinin olduğu dönemi göz önüne alırsak, şahsının edebiyat öğretmeni olması yanı sıra İstanbul Üniversitesi’nde Fuat Köprülü’den ders alması ve bu alanda çalışmalar yapması Türk Dili’ni bilinçli olarak kullanmasını sağlamıştır.

Şairin şiirlerindeki kelimeleri incelediğimizde Türkçe’ye ne denli önem verdiği ortadır. Kullandığı kelimelerin %67,38’i Türkçe kökenli kelimeler ile Türkçe ek alarak Türkçeleşmiş kelimelerden oluşmaktadır. Şairin şiir dilinde kullandığı alıntı kelimelerin, %21,69’u Arapça, %7,07’si Farsça, %3,14’ü Batı kökenli kelimeler ve %0,69’u diğer dillerden alınmış kelimelerden oluşmaktadır.

Defne’nin kullandığı kelimeleri oranladığımızda dil oranı ortaya çıkmaktadır.

Türkçe kelime oranı	→	%67,38
Arapça kelime oranı	→	%21,69
Farsça kelime oranı	→	%7,07
Batı kökenli kelime oranı (Fransızca, İtalyanca, İngilizce, İspanyolca ..vb)	→	%3,14
Diğer dillerden alınan kelime oranı (Rumca, Latince, Rusça, Moğolca.. vb.)	→	%0,69

2.4. Zeki Ömer Defne'nin Şiir Dilinde Görülen Sapmalar

Şiir dilini nesirden ayıran özellik sapmaların kullanılmasıdır. Şiir dilinde sapma (İng. Deviation) gerek sözcüklerin ses ve biçim özelliklerinde, gerek dilin söz dizimi açısından niteliklerinde bilinçli olarak değişikliklere gitme, dilde bulunmayan sözcük ve anlatım biçimlerini kullanma olarak tanımlanır. Sanatçı bu şekilde dile güç kazandırmayı göstergeleri ses ve anlam açısından daha etkili kılmayı, okuyan/dinleyen zihinde değişik tasarımlar ve duygu değerleri oluşturmayı amaçlar. Şiir dilini inceleyenlerden Levin, bu dilin günlük dilden ayrılan yönlerini gösterirken ilk sırada sapmaları saymıştır. Leech 'in de bu konuya önemli katkıları olmuştur. Ülkemizde ise Ünsal Özünlü bu konuda çalışmış Leech'in belirlediği sapma türlerini Türk şiir diline uyarlamıştır.⁴⁶

2.4.1. Yazımsal Sapmalar⁴⁷

Yazımsal sapmalar bazı imlâ sapmalarıdır. Büyük/ küçük harf yazımı, birleşik yazılmayan kelimelerin birleştirilmesi, dize yapıları gibi şiir dilinde yapılan farklılıklardır. Günümüz Türk şairlerinin çoğu yazımsal sapmaları kullanır.

Zeki Ömer Defne şiirlerinde bazı kelimelerin bütün harflerini büyük yazmıştır. Şair Türk Halk Edebiyatında, halk şairlerinin yaptığı gibi mahlas kullanmış, soyadını büyük harflerle yazmıştır.

DEFNE'm dağlar deli, bağlar bereli.

Umutlar tezgâhta kaldı gerili,

Mekikler candadır, nakış yaralı (DÇÜ, s.7)

46 Doğan Aksan (Ankara 1999). **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**, engin yayınevi, s.166

47 **Ünsal Özünlü** (1997) .Edebiyatta Dil Kullanımları, Ankara: Doruk yayıncılık, s. 132, "Goefrey N. Leech dilbilimsel sapmaları sekiz başlıkta inceler: Yazımsal, Sesbilimsel, Sözcüksel, Dilbilgisel, Anlambilimsel, Lehçesel, Kesimsel ve Tarihsel dönem sapmaları."

Şu **DEFNE**'yi neylese, netseler,
Ezip ezip gül yağına katsalar,
Billur şişelere koyup satsalar (DÇÜ, s.15)

DEFNE'm her entari bir özge dildir:
Havaî: başımda esen bir yeldir.
Erişi iğvadır, argacı âldir,
Bir top arzumandır allı basmalar. (DÇÜ, s.31)

Bir kara dağlar yânkısıdır, bellet o “lâ, nâ”lar, oysa
DEFNE “Kapında bir kuldur Sen'den içeür” Mevlânâ! (K, s.93)

Defne, şiirlerini ithaf ettiği kişilerin adlarını şiir içinde kullanmış, dikkat çekmesi için büyük harfle yazmıştır. Zerrin Özkan'a ithafen yazdığı Güneş çiçeği adlı şiirinde gönderme yapmıştır:

Yıllar geçer... gün gelir, siste yastadır bahçe,
Ama emmiş gibidir bir özge gün ışığını
Açar ansızın bir sabah o bahçede bir **ZERRİN**. (K, s.110)

Defne bazı şair ve yazarların isimlerini vurgulamak ve bazı kelimelere isimlere dikkat çekmek amacıyla her bir harf büyük harfle yazılmıştır

Açtım **NEŞATİ**'yi okuyamadım,
DERTLİ'yi okudum, anlıyamadım.
Bugün **KARACAOĞLAN** günüdür dedim,
Ben ona nispet sel gibi gördüm. (DÇÜ, s.80)

Bu sesi bahar bahar bastıran bu yerde, siz,
İsterseniz günleri unutabilir, hattâ
LAMARTİNE'le bir vakti durdurabilirsiniz. (DÇÜ, s.35)

Mevsimleri var, sabahları, akşamları var güneşin..
Ama seni hangi sis, hangi duman, hangi bulut,
Hangi kör düşünceler gölgeleyebilmiştir.
Ey sonsuz aydınlığım, güneşim **ATA**'m benim? (SN, s.71)

Selâm ey Uçbeyi, ey gazâlar, gaziler şehri,
Ey dağı taşı buram buram şehadet tüten Erzurum!
Selâm sözler, yazılar, kitaplar, kalemler hakkı,
Selâm İbrahim Hakkı'lar, Nef'i'ler, Emrahlar yurdu!
Ve selâm sana ey destanlar doğumlu **NENE HATUN!**⁴⁸

Bir soy-sevgi duruluğu vardı kâğıtlarında.
Her sayfası bademde ilkyaz, buğdayda yazdı.
Gizli gizli “Altın Verak” diye **“TEZHİB!”** adına
Yaldızlara boğdular onu, aldılar. (SN;s.99)

Yüzyıllardır süzülüp durur ruhlarımıza
Taşıp selsebilinden Ta'lik'inin her sabah
Tâ Yesârî'den beri sanki duvarlarımızda
Bir gümüş divitten bir sîm **BİSMİLLAH.**
Ötede ne Dîvânî, ne Kûfî, ne Şecerî
Ancak Hisârî denilir bir hat'la

Sarmaş-dolaş dallar gibidir şol **“RAHMET”** sularında
Karahisârî'nin gönlünde Allah. (SN, s.106,)

Kolay dostum gecesi gündüzü düş çocukların
Masal uçmaklarında Anka olmak,
Ama ya şu Kafdağı'nın berisinde
ENKA olmak? (SN, s.109)

Bir ad verememek ne zor!
Eviriyor, çeviriyor,
Başka mâna veremiyor
Bizim köylü **“GÖNÜL”**, diyor
Bu derde ne derler sizde? (K, s.34)

Madem ne yana, nasıl dursa sana duruyor
Bu bozkır, bu elinden tutanı yok, mutsuz kör
Ey **YEŞİL**, ne kalırsa sana ibadet olur (K, s.89)

Şair bazen vurgulamak istediği kelimelerin ilk harfini büyük yazmıştır.

48 **Türk Dili** (Mart 1990). No:459, s.101.

Bakıyorum, Kars'ta sen, Erzurum, her yerde sen
Ve "Küçük Pilevne" denen Kop'ta da sen ruh olarak.
Şimdi de gönüllerimizde, dualarımızdasın işte.
Ve selâmlayıp duruyor işte seni her sabah öperek
Aziziye'ye koynundan çıkarıp diktiğin **Bayrak**,
Ey Türk analar elinde sonsuza uçan **Bayrak!**⁴⁹

Konuştum ama katmamaya çalışarak **Katarakt'a**
Belki **Kalemsiz** kağıtsızkalcak günlerimi.
Yapışıyordu yine de ezik taneler gibi
Bir tuzlu, sıcak suda dudaklarıma sözlerim. (SN, s.51)

Şimdi onu, vaktiyle öpüp okşayan suların
Tuzu, yosunu, midyesi yeyip bitirmektedir.
Artık kayık o kayık değildir, o eski sularının **Dünyalarına**
vedaa inmektedir. (SN, s.101)

Kimi kelimeler bazı dizelerde birleşik yazılmıştır.

O Mavi Tuna'yı çalan belki de, **kimbilir**, o gül:
Hani daha şu dün akşamki ateşinin
Duyurmamak için neler yaktığını sağa sola.. (SN. S.77)

Tâ **yanıbaşında** durup da böyle
Hasretini çektiğin şeylere hasret gitmek!
Hem tut o sular için **halkol**, hayat ol,
Hem tut sonra o sulara hasret çek! (SN, s.84)

Kimbilir ne zamandan beri çalıp çalıp da
Duyuramadığı hangi acılar, hangi acıklar adına
Yağmurlar altında şimdi bu davul. (SN, s.88)

2.4.2. Sesbilimsel Sapmalar

"Dilin yapısındaki ses olayları diğer olaylardan daha kolay saptana-
bileceğinden şairler genellikle ses değişimlerine neden olacak sapmalara
yönelmektedirler."⁵⁰ Zeki Ömer Defne şiirlerinde sesbilimsel sapmalara çok
yer vermiştir. Bazen vezin gereği bazen de şair konuşulan dilden yararlanı-
rak samimi ve içten söyleyiş yaratmaya çalışmıştır:

49 **Türk Dili** (Mart 1990). No:459, s.101.

50 Ünsal Özünlü (2001). **Edebiyatta Dil Kullanımları**, İstanbul : Multilingual, s.144.

Kitledim bu gece, açmam
Tüm anılara kapımı.

Defne, **kitledim** kelimesini **kitledim** şeklinde kullanmıştır.
İçinedatı bazen ekleyerek kendinden önceki kelimeyle birleşmiştir:
Kuşlar kanatlarına bindirmiyorlar.
Yasağı bizim**çin** öğrenmiş yollar (**DÇÜ, s.10.**)

Zil çalacak... Sizler derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak... ziller çalacak benim**çin** (**K, s.113**)⁵¹

Ne zamiri kendinden sonra gelen yardımcı fiillerle birleşmiştir:

Yıllar geçtikçe daha bir artıyor sığağımız sana!
Bilmem **netsek** de sana daha bir, daha bir yaklaşısa (**SN s.70**)

Sevgi uzaklarda kaldı... **netsek, nasıl etsek** de
Şu akşamları biraz o yana itsek! (**K s. 80**)

Şu **DEFNE**'yi **neyleseler, netseler,**
Ezip ezip gül yağına katsalar,
Billur şişelere koyup satsalar (**DÇÜ, s.15**)

Yine meyhanelere götürecekler,
Yine deli edecekler beni.
Yalvarıyorum sana, **nolursun,**
Çıcarsana aklımdan biraz şu gözlerini!

Ben kendi hâlimde, perişan, şurda.
Bekliyorum günümü,
Yalvarıyorum sana, **nolursun,** (**DÇÜ, s31**)

Seyrir perdelerde çiçekler şöyle...
Dallar **neylesinler?**er gelmemiş,
Havadan bir şarkı bu kadar olur. (**DÇÜ, s.154.**)⁵²

51 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk** (1981). İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.470

52 (H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981). 3.bs., İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.470-471; **İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi)** (Mart1954). C.1, S 5, s.7.

Ve bilmem, hangi ebabil kuşlarınız uçar gelir,
Hangi sevabınıza **netmişim neylemişim** ki?
Bir çıkırtıdır başlar her akşam kadehlerimde
Karışır içkilerime bir cam çingıları, sizden. (K, s.96)

Neden hiç kimseler yok, hiç ses yok mu yollarda?
Nolmuş? ne var? neye bomboş bu meydân?
Güllük gülistanlıktı, cıvıl cıvıldı hani
(Bir savaş mı? bir veba mı?) buraları bir zaman.

Biri tutsun elimden, biri... yok mu kimseler?
Yedsin, **nolur**, denize kadar beni!
Ezip incitmeyeyim, **nolur**, hâtıralarımın
Nolur biri götürsün denize kadar beni! (K, s.49)

Ve öğret bana mikdâr-ı meded **nola** bir niyazda
Tâ kim duyasın ruhumuz nice yandığın Ağrı!⁵³
Sevgi uzaklarda kaldı... **netsek**, nasıl etsek de
Şu akşamları biraz o yana itsek! (K, s.80)

Doğru dürüst beş şarkı çaldık çalmadık sazım,
Taktım kırdın, taktım kırdın, **ko** artık
Ben tel olmayacağım (SN, s.40)

Sapmalar kimi zaman vezin ve kafiye nedeniyle olur. Aşağıdaki örneklerde 11'li hece vezninin bozulmaması için giy- fiiliyle ver- yardımcı fiilinin birleşmesiyle –i zarf fiil eki düşürülmüştür. Ancak bu düşme olayı yardımcı fiilin tezlik işlevini kuvvetlendirmiştir.

Giyvermişler Bursaları buz gibi,
Gelmiş güzellere yaz serin serin.
Yollara dökülmüş yanıyor temmuz,
Geçiyor bir düz beyaz serin serin. (DÇÜ s.17)

Ne gezi, ne kutnu, ne de sivayî,
Giyvermiş eğnine yâr masivayı..
Divanî resmine dökmüş edayı,
Fermana dönmüşler telli basmalar. (DÇÜ s.31)

53 **Türk Dili** (Aralık 1989). No:456, s.322.

Aşağıdaki beyitlerde ses değişimi vardır, k sesi yumuşayarak ğ'ye dönüşmüştür.

Birinin ucundan hudutlar başlar,
Bize **yasağ** olur ayak basmalar.
Birinin içinden oynaşır kuşlar,
Beni yoldan eder yollu basmalar (DÇÜ, s.60)

Bu aşk sönse de öbür dünyada **yanmağ**üzre
Söner mevlevimevlevi. (DÇÜ, s.28)

Senin bu sevdadan kurtulmağın yok
Var belkim velâkin ben ölünce dir. (DÇÜ, s.183)

Sesbilimsel sapmalarda **ses türemeleri** görülür. Defne bazı şiirlerinde dikkat çekmek, kendini ünlemsel şekilde ifade etmek için kelimenin aslında olmayan ses türemeleri yapmıştır.

Sanki durmuş **semâa** milyonlarca pervane
Döneeer, dönerler Mevlevi mevlevi
O yalaz yalaz suların eleğimsemâlarma
Konaaaar, konarlar Mevlevi mevlevi.

Taş u toprağım anda da çağıra çağıra seni
Yanaaar, yanarlar Mevlevi mevlevi. (K, s.94.)

Bir yakının ölümünde, dayanamaz,
Olmak ister **uzaaak**, çok uzaklarda. (K, s.72)

Vaay size, vaylar, size evinize doğmayıp da
Kendi ufuklarınızın sislerine kaldıysa o gün! (K, s.109)

Denir ki “Taş taş üstüne koymak bile bir hüner”
Taa atalarımızdan kalma bir savken, sorunken bu
Sen tut taştan taşlar yap taşları öğüt, erit de
Tut da gem vur dünyanın o dev su aslanına sen!
Sonra da elektrik yap, güç, ışık yap, akıl yap
Bu aslandan evire devire, evire çevire sen git de! (K, s.113)

Uzaak çayboylarından gelirdi uykularımıza dek
Her seher bir “Kervankıran” türküsüyle uyanırdık.

Uzaak, bizden **çook**uzak, kimsesiz bir kıyıda,
Ama arada biz mi yaklaşırsınız ona, (SN, s.108)

Gizlice kaçarak evden bir uzak yollara düşer
Telgraf direklerini dinlerdik **uzuun** uzun...
Belki o içten seslerdir duyulan şiirlerimizde(SN;s.55)

Ne sudur bilmem dilediği, kalmaz sunmadığım bir su
Her gece “**suu suu!**” diye biri ölür içimde susuz.(K, s.77)

Bu örneklerde döneer, konaaar, taa, uzaak vaay, yanaaar ve **çook**, kelimelerinde “ a ve o”, sesleri ile uzun, suu kelimesindeki u sesi tekrarlanarak bu kelimelerin anlamları yoğunlaştırılmıştır.

Ses bilimsel sapmalarda ses türemesi yanında ses düşmeleri de görülür. **Vakit** kelimesi yönelme hâli eki almış, 2. dizelerin sonundaki koymamakta ve salıncakta kelimeleriyle kafiye oluşturmak için **vakta** şeklinde kullanılmıştır.

Kuşlar, hakkınız var yerden göğedek,
Vakti kendi haline koymamakta.
Benim de böyle bir mülküm olaydı,
Huzurunu haram ederdim **vakta**.(DÇÜs.9)

Bir ay bahçesinde bir mavi çocuk,
Orda, çok uzakta, bir salıncakta
Kendi rüzgârına vermiş kendini,
Söyler türküsünü en güzel **vakta**.(DÇÜ, s.150)

Dakika kelimesinin -a yönelme hâlini almış, **dakka** şekline gelmiştir. **Üzere** kelimesi **üzre** şeklinde kullanılmış ve aradaki sesli harfler düşmüştür.

Az da olsa, dar da olsa, kısa da
Şimdi her şey, her zaman boyumuza göredir
Hattâ bir **dakkabile**.(K, s.26)

Değmez tabutlar **üzre** örtülenler gibi değil,
Daha örtülmek **üzre** iken, bir koca tarih adına
Çekilip kurtarılmış bir al bayrak gibi gel!(K, s.28)

Dakka şaşmaz saatim, ama neye yarar ki
Ne yolu, ne saati benden yana(SN, s.56)

2.4.3. Sözcüksel Sapmalar

Ölçünlü dilde kullanılan sözcükler şairlerin hayal dünyası için yeterli olmayabilir. Şairler dilimizdeki kelimelerin karşılayamadığı kavramlar için yeni sözcükler türetirler. Dilde bulunan kelime kökleri ve ekleri yeni eklerle birleştirilip yeni kelimeler oluşturulmasıyla sözcüksel sapmalar oluşur.

Şairin Ölümün Kıyısında adlı şiirinde kullandığı **hürlük**<**hür**+**lük** kelimesini analogi⁵⁴ yoluyla özgürlük kelimesinden oluşturmuştur. Defne'nin analogi yoluyla oluşturduğu diğer kelimeler: **düşçül, ezgicik, ve avutmacık, şarkılık, gülümlüktür.**

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara,
Dışarda bir çingene, bir klarnet oysaki...
Macunlar... çocuklar... kırlar... **hürlükler...**
Boşa nefes tükettiğim günler, ah!
Bütün bu havalar sizsiniz belki!(DÇÜ, s.118)

Balıkçıl balıkçıl değildi sanki,
O şimdi bir taş **düşçül!...**
Ne idi balık, ne idi su! (SN, s.108)

Ben görmüş, seyretmişim onları bu şarkılarda,
Ama görmüyor onlar benim ne dediğimi.
Alıp götürselerdi şöyle bir tenhalarına
Şöyle bir **ezgiciğimi** olsun, yetiştirdi (K, s.50)

Hiç gördüğünüz oluyor, mu o eski gecelerin
O tatlı ıpıltılarını arada hiç sularda,
Bir acı hatırlatmanın şöyle bir yansısı
Ve bir uçucu, bir sönük **avutmacık**da olsa!(K, s.83)

Sular köklere çekildi. Yağdı kar,
Bir başka şarkıya başladı dallar.
Ağaç ne söylerse hoş söyler, kabul.
Gerçi **şarkılığına** bu da bir şarkı,
Gelgelelim nerde bu, nerde bahar.(DÇÜ, s.158)

54 Benzeşme, benzeşim.

Avuçi kadar bir şuncacık yer;
Zor şer, kavga döğüş, azgın sulardan,
Bütün kopardığımız, koparacağımız işte bu,
Dalı, gülü bir gülümlük bir vatan. (DÇÜ, s.165)

Defne şiirlerinde yeni kelimeler ve kullanımlar katmıştır. **Ceylân** şiirinde ceylân kelimesini **+lık** ekini birleştirmiş ceylânlık kelimesini oluşturmuştur. Yine ceylân kelimesi ile Farsça kökenli **+ (i)stan** ekini birleştirerek **ceylânistan** kelimesini oluşturmuştur:

Orman bir acayip ülke:
Dal tehlike, yol tehlike..
Yoksa hep bu **ceylânlıklar**,
Ondan mıdır asıl ceylân? (DÇÜ, s.70)

Daha demin bir orman sabahının
Alaca karanlığında gördüm gözlerinizi:
Çöllerinizden ne parslar ne panterler
Bir **ceylanistanın** tâ içlerine dek
Yaprak yel arasından neler geçirdiğinizi. (SN; s.16)

Karar- sarar- gibi fiillerde görülen, renk isimlerinden fiil yapan **-ar** ekiyle Zeki Ömer Defne, daha çok kızar- biçiminde kullanılan **alar-** fiilini türetmiştir:

Bir kristal akvaryumda iki balık:
Anlaşılan ikisi de tropikal.
Savaş yerine dönmüştü günler, günlerce sular,
Bir **alarıyor**, bir kararıyordu akvaryumda
Biri karaydı, biri al. (K, s.73)

Kimi zaman şiirdeki bazı sözcükler, dâhil oldukları kelime türünün dışında bir türün görevini üstlenir. Aşağıdaki örneğin beşinci dizesinde emir kipinin II. Tekil kişisine göre çekimlenmiş olan **yat- kalk-** fiilleri, son dizede çoğul eki ardından hâl eki almıştır:

Balkan, 1. Cihan, İstiklâl savaşları
Ve sınıflarda verilen savaş hep birincilik için
Balmumu ve beziryağı kandilinin kör ışığında
Sonra belki 75 sene günde üç dört kez
Yat kalk. yat kalk... ne çektik birbirimizden gözlerim!

Bir uçuk yaktı söndürdü bir de sağ bebeğimi.
Bilmem anlatabiliyor muyum şol gözüm
Ne imiş bir ömür şu şişeler, **yat kalklardan** çektiğim? (SN; s.51)

Şiir dilinde, türü ve anlamı ölçünlü dilde olmayan ve sadece ağızlarda kullanılan kelimelerden türetilmiş yapılar da bulunabilir:

Hiç gördüğünüz oluyor, mu o eski gecelerin
O tatlı **ıptıltılarını** arada hiç sularda,
Bir acı hatırlatmanın şöyle bir yansısı
Ve bir uçucu, bir sönük avutmacık da olsa (K, s.83)

2.4.4. Dilbilgisel Sapmalar

Dilbilgisel sapmalar, ölçünlü dili kalıplaşmış fiil çekimlerinde, kelimelerin başka kelimelerle bağdaştırılmasında ve kelimelerin cümle içindeki sıralanışlarında görülen sapmalardır.

Ölçünlü dilde **vardıysam** şeklinde kullanılan görülen geçmiş zamanın şartı I. Tekil kişi çekimini Zeki Ömer Defne, “Siyah Albüm” adlı şiirinde **vardımsa**, Şamandıra adlı şiirde **dedimse** şeklinde kullanmıştır.

Nereye **vardımsa** Tuna'm, tarihim kırıgın, küskün
Yüzüme şöyle baktılar bin sitem, bin sızıyla. (SN, s.52)

Bir özge ateşkuşu idi gemi **dedimse** o gemi,
Toprak **dedimse** ön yazgı, son yazgı.
“Kolu kanadı benden, kop uçalım, der biri
Şu akşam denizlerinin engininde yana tüte!” (SN, s.23)

Defne ölçünlü dilde **çıktıydın** şeklinde kullanılan görülen geçmiş zamanın hikâye II. tekil kişi çekimini Nene Hatun şiirinde **çıktındı** şeklinde kullanmıştır:

De bana, bu odlarda kaç kez girdin, **çıktındı**
Gönüllerde bir al gül, Erzurum'da bir ak-anıt,
De bana, kaç Tenasuh Asena Ana'dan beri:
Burla Hatun'lar, Banı Çiçek'ler, Ayşe'ler, Fatma'lar olarak
Geldin bu günlere ey Ateşkuşu NENE HATUN.
Hangi rüzgârlar ki salan bu ulu sevdalar seni?⁵⁵

DEFNE'nin şiirlerinde kelime öbeklerinde de bazı sapmalar görülür. Gide gide veya git gide şeklindeki zarf fiil tekrarı **git git** biçiminde eksiz kullanılmıştır:

55 **Türk Dili** (Mart 1990), No:459, s.101.

Düşmüş **git git** büyüyen gölgemiz önümüze
Çekmiş götürüyor bizi, bilmem hangi karanlığa. (SN, s.48)

Ölçüler mi değişti, iklimler, rakımlar mı?
Yoksa uzamaya mı başladı nedir **git git**
Hergün koştuğun, hergün eriyip kısalan yollar?
Yoksa git git kesiliyor mu Owens
Hani içindeki o büyük rüzgâr? (SN, s.105)

Şair bazı şiirlerinde kelime öbeklerinde sözcüklerin birbiriyle bağdaştırılmasını sağlayan ekleri kullanmamıştır. Ilgazlar adlı şiirde ben gibi sen gibi edat guruplarındaki ilgi hâli eki kullanılmamıştır:

Ben gibi görünmez dumandan Ilgaz,
Sen gibi anlamaz “Aman” dan Ilgaz. (DÇÜ, s. 43)

Cümle içindeki söz diziminin değiştirilip bazı öbeklerin arasına öbeke ilgisi olmayan kelimelerin getirilmesiyle sapmalar olur. “**Alır gider bizi şu arzular ey!**” olması gereken dize “**Alır gider şu bizi arzular ey!**” şeklinde dizilmiştir:

Basar gider sabrımızı sular ey!
Alır gider şu bizi arzular ey! (DÇÜ, s.16)

Şair kafiye yapmak kaygısıyla kelimelerin yerini değiştirerek dilbilgisel sapmaya yol açmıştır. Gerçek Dünya adlı şiirde **sade** zarfı olması gereken yerde değildir:

Korkma, kesilmezsin ekmekten, aştan;
Sarhoşluk verecek su bile **sade**.
Bütün kuruntuları yeneceksin,
Sana ölümlerden boy boy müsaade. (DÇÜ, s.89)

2.4.5.Anlambilimsel Sapmalar

Anlambilimsel sapmalar Defne’nin şiirlerinde genellikle deyim aktarması ve kişileştirme, benzetme ile yapılmıştır. Burada şair okuyucuya duygularını daha iyi ve etkili aktarabilmek için sözcüklerin anlamını hayal gücümüzün ötesinde kendi anlatım tekniği ile farklı kullanır.

Kişileştirme Defne’nin şiirlerinde en çok görülen anlambilimsel sapmadır. Şair “**Rüyasında Yüzen Gemi**” adlı şiiri kişileştirme örneğidir. Şair hayalleri yüzmek olan geminin hissettiklerini anlatmıştır:

Bilmem unuttun mu, hatırında mı?
Yollarda yelleri kovaladığımız?
Ve en dik, en çılgın merdivenlerden
Billur kahkahalar yuvarladığımız?

Zaman, aramızda ince, derbeder
Bir sen, bir ben üflediğimiz bir tüydü.
Günler sanki masmavi bir türküydü,
Sularla, göklerle tekrarladığımız.

Gündüz işi, başı koyup beraber,
Uçar giderdik gönüllere doğru.
Gece yıldızlarla ıslanıyordu,
Aylarla kuruyordu kanadımız.

Her an bir bahsimiz gibi çiçekler,
Kâh beyaz, kâh sarı, kâh al, kâh mordu.
Her sabah yeniden yazılıyordu,
Bahçelerin kitabına adımız.

İşirken şavkınla havalar yer yer,
Bir çiçekli çay bardağının ardından,
Şafaklar içinde tüterdi vatan,
Bir sıcak güldü avucumuzda vaktimiz.

Her akşam bir garip seyrana sefer:
Sedeften gemiler üstünden renk renk,
Pırl pırl sahillere sererek,
İstanbul'dan kendimize baktığımız!

Bilmedik, bir oyun oynarmış kaderi
Bize başka türlü söylemişlerdi.
Oturmuş gemimiz karaya şimdi,
Simdi sularda bir ölü rüyayız.

Bilmem unuttun mu, hatırında mı, ?
Yollarda yelleri kovaladığımız?
Ve en dik, en çılgın merdivenlerden,
Billur kahkahalar yuvarladığımız? (DÇÜ, s.63)

Aşağıdaki örnekte insanlara has bir özellik olan cahil sıfatı ağaç için kullanılmıştır:

“Belki israf ettiğimiz yaz, bahar günleriydi:
Gülüp aldatıp aylar boyu güneş, ay
Sonra ansızın o tatlı aydınlıkların
Didik didik kara, tipiye çevilişi!
İnandırıp donandırıp şu **cahil ağacı** böyle
Vurup dokumaların sırası mıydı şimdi! (K, s.60)

Ağacın kişileştirildiği bir başka örnek Defne’nin **Tüfek** adlı şiirindedir:

Biliyordum ansızın bir tüfek patlayacak
Bir gün, bu hep böyle, dağılacamız.
Bir sevi günü daha dallarda geçerken kuşlar gibi
Ağaç birden kalacak kapkara, şarkısız, ıssız. (K, s.86)

Defne. “**Acı Tütün**” adlı şiirinde bir ağacın duyguları anlatılmıştır:

Ben ki yapraklarını en geç, en güç döken **ağaç**,
Daha güz meyvelerinde yapraklarım tüm gazel.
Bakma “kasım da kasım!” dediğine takvimlerin,
Bizim takvimlerimiz ekimin 18’i daha.
Bu bahçe böyle miydi eskiden hiç... ne gezer!

Döküldükçe yapraklar, aralandıkça dallar
Bulutlar, kargalar giriyor araya.
Yutuyor doğan aylarımı bulutlar, ve başlıyor
Kargalar mavi, sarı yıldızlarımı yağmaya,
Siz şimdi bir acı, tütün kokusu duyarsanız
Zaman zaman, çevrenizde, genzinizde akşamları
Bilin ki ben gazellerimi yakıyorum bahçemde.
Eğer söz geçirebilsem yellere; yapraklarımın
Küllerini gül gönderirim size (K, s.61)

Aşağıdaki örneklerde **akşam ve gece** kişileştirilmiştir:

Sahil uzaktı ama
Ayaklarının dibindeydi masamızın tâ deniz.
Eğer sen de tutmasaydın masayı
Gidiyordu denize **akşam** yeisiz, yelkensiz.

Deniz uzaktı ama
Boğazımıza kadar çıkmıştı nerdeyse su.
Eğer ben de tutmasaydım suları
Gece de yelsiz, yelkensiz açılıp gidiyordu. (SN, s.20)

Şair aşağıdaki şiirlerinde zaman ve ağaç kişileştirilmiştir.

Varken de yok, yokken de var saymayı bildinse dost
Sen ermişin demektir, perde kalkmış aradan.
Zaman gözünü gözlemekte karşında. (SN, s.27)

Bizbize değiliz bu bahçelerde,
Sus, **ağaçlar** dolaşiyor tenhâda.
Bak, dallar nasıl da uzanıyorlar
Hiç orali değil gibi havada.

Bizbize değiliz bu saatlerde,
Sus, **zaman** eğilmiş dinliyor bizi.
Hattâ susturalım ellerimizi,
Bizbize değiliz biz hiçbir yerde (DÇÜ, s.189)

Söyleyince ne söyler, nasıl söyler
Göstermekti maviler, dalgalar, bizimkisi
Kalmadıysa, olur ya, on binler belleğinde
Yarın, öldü sanılan sesleri zapdedince fen
Haykıracaktır **zaman** mavi devirlerinde
Bizim bu havalarda kaybedilen sesimizi (SN, s. 53)

Defne; “**Deli Davulcu**” şiirinde akşamı deli davulcuya benzetmiş.

Siz misiniz, ben miyim, hangimiz bu
Akşam akşam köyde bu deli davulcu? (SN, s.88)

Zeki Ömer Defne'nin, Yıldız Kenter'e ithaf ettiği “**Yıldıznâme**” şiirinde “gece” kişileştirilmiştir.

Ne kadar öğünürse öğünsün **gece**
Büyük, derin, sırlı karanlığıyla
Gece gecedir, yıldız yıldız
Kitledim bu gece, açmam
Tüm anılara kapımı (SN, s.61)

Ben kavalımda çok **nazlı bir soluğun** peşindeyim, Rüzgârlarla uğraşacak vaktim yok

Kimse girmesin içeri. (K, s.53)

Şair “**Duman**” adlı şiirinde “**gece ve sigarayı**” kişileştirmiş, onlarla arkadaş olmuştur.

Aramızda yeni bir dost; **gece** ile
Bir karanlık balkonda efkâr törenindeyiz
Bir ben, bir **sigara**, bir **gece**.

Aydınlanır gibi olur her nefes bir yerler ya
Yine de şaşırıyoruz nerdeyiz, hangi balkon bu
Kâh ben, kâh **sigara**, kâh **gece**.

Aramızda yeni bir dost; gece ile
Bir karanlık balkonda efkâr törenindeyiz
Bir ben, bir sigara, bir gece.

Aydınlanır gibi olur her nefes bir yerler ya
Yine de şaşırıyoruz nerdeyiz, hangi balkon bu
Kâh ben, kâh sigara, kâh gece.

Kim yakar, neye bırakır hüznü böyle içimizde
Bırakır gibi birkül tabağı kenarında, bilmeyiz
Ne ben, ne sigara, ne gece (K, s.79)

Şair aşağıda yer verdiğimiz **Erkek Demiri Türküsü** adlı şiirinde **demiri** kişileştirmiştir:

Savaş sanatımız, işliğimiz meydan.
Biziz demiri bir **erkek demir** kılan.
Hiza bir kancıklık etse bu saftan
Tek kurşun doğrultur eğrilenleri. (DÇÜ, s.43)

Şair aşağıda yer verdiğimiz **Mavi Işık Destanı** adlı şiirinde **dağları** kişileştirmiştir:

Çırpınmış gibi meydanda dağlar
Doldu peşrevinizden er meydanları.
Oynar beş kıt'anın ufkunda gölgeniz
Ey dev boyu dünya pehlivanları! (DÇÜ, S.101)

Şair aşağıda yer verdiğimiz **Yasak Meyva** adlı şiirinde **nar ve ayvayı** kişileştirmiştir.

Bilmezler ki her gün bir devler bahçesindeyimdir,
Girer girer kaçırım hep, **güler ardımdan ayvalar,**
Narlar ağlar hâlime yollar boyu akşamları. (K, s.68)

Defne aynı kişileştirmeyi bir başka şiiri olan “**Basmalar Bahçesi**”nde de yapmıştır.

Heves oldum bir **ağlıyan narına,**
Rüsvay oldum **gülen ayvalarına...**
El ermez, güç yetmez meyvalarına,
Beni koldan eder dallı basmalar. (DÇÜ, s.31)

Övgü adlı şiirinde kişileştirme yapmıştır:

Nidaya durmaz mı o tâzeneler
Uyanır bir ulu saz nida nida
Başlar çığırmaya ağaçlar, sular,
Girer birbirine saz, söz nida nida.

Eserken eserken Yozgat yelleri
Ziya'ma da çevirince yollan
Açar perdelerde ölüm gülleri,
Öter her gülden bir yas nida nida.

Böyle bir Sürmeli nerde duyulmuş,
Sevgi gama gama sevgiye koyulmuş,
Bakarsın ezgiler içine durmuş,
Aflar bir sürmeli göz nida nida.

Bir su var içimde döneler, durur,
“Nerdesin denizim, nerde?” der durur,
Çekilir haddelerden bin feryâd olur.
Geçer tellere o ses nida nida.

Vur Nida, vur hemen karadan, sarıdan,
Dem gam cemolmuşken sazında vatan
Beni hazır elindeyken bu divan.
Bir zülf-i siyaha as nida nida, (DÇÜ, s.85)

Defne “Bir Gemiye Sesleniş” şiirinde Santa Maria adlı gemiyle konuşmaktadır:

Santa Maria Santa Maria
Küsmüş gider bencileyin dünyaya.
Ay doğarmış, gün doğmuşmuş ona ne?
Gölgesi düşmez suya.
Santa Maria Santa Maria!
Senin yaban, senin korsan ellerde çektiğini
Benim kadar hangi kıyı,
Hangi su doyar acaba?⁵⁶

Defne’nin şiir adları bile birer kişileştirme örneğidir: **Rüyasında Yüzen Gemi** (DÇÜ, s.63), **Hasta Sazın Türküsü** (DÇÜ, s.83), **Erkek Demirin Öyküsü** (DÇÜ, S.97), **Aysbergler’in Sesi** (SN, s.25), **Gazi Ceket** (SN, s.49), **Bir Gözün Biyografisi** (SN, s.51), **İçini Dinleyen Balık** (SN, s.102) **Çılgın İçki** (K, s.48), **İvecen Ağaç** (K, s.60), **Akvaryumdaki yalnız Balık**. (K, s.75) Şairin **Denizden Çalınmış Ülke** adlı ilk kitabının adı da kişileştirme örneğidir.

Deyim aktarmalarına dayanan anlambilimsel sapmalar Defne’nin şiirlerinde de görülür. Şair şiirlerinde “kentlerin ömrü”, “gözlerinizin geceleri”, “kâğıtların sabahı”, “ecel köprülerinin ferahlığı” gibi tamlamalar kullanmıştır.

Bildiğim bilmediğim **kentlerinde ömrümün**
Sokak sokak sürtüyorum senelerdir şimdi işte
Göstererek güneşle parlatıp pencerelere (SN, s.100)

Artık şu lambayı söndürelim de
Daha iyi görelim birbirimizi.
Bakın **gözlerinizin gecelerinde**
Ay sonatı’na başladı sanki Debussy. (SN, s.14)

Görüyor gibiyim daha şimdiden
Kâğıtların sabahını yüzümde.
Galiba bir yerler aydınlanıyor,
Rakın, yavaş yavaş alınıyazımda! (DÇÜ; s.60)

Parmaklarımdan aldığın **Ecelköprüleri’nin**
Ferahlığı hâlâ avuçlarımda
Rüyalarım geçiyor rüyalarım, o gece
Ellerime çektiğin Trenyolları’ndan hâlâ

56 **Varlık** (Şubat 1961).S 544, 15, s.13.

Ne istasyon, ne bir şey. Sanki bir an'dı akan
Ellerinin arasındaki Trenyolları'ndan..
Yalnız çizgiler gibi bir ışık ipliklerde,
Nasıl geçiyordu, Allahım, zaman!..⁵⁷

2.4.6. Lehçesel Sapmalar

Lehçesel sapma, şiirde lehçe ve ağızlardan alınan sözcüklerin ve yapıların kullanılmasıdır. Yahya Kemal'in Zeki Ömer Defne üzerinde bıraktığı tesirle, Defne şiirlerinde halk tarzını işlemiştir. İlk kitabı olan *Denizden Çalınmış Ülke*'yi Yahya Kemal'e ithaf etmiştir.⁵⁸

Halk tarzını şiirlerine incelikle işleyen Defne'nin, çoğu şiirinde lehçe ve ağızlara ait sözcük ve yapıları kullanmıştır. Şairin şiirlerinde lehçesel sapmalara halk tarzını devam ettirme arzusu nedeniyle sıklıkla rastlanılır, Aşağıda lehçesel sapmayla ilgili belirli örnekler verilecektir:

“Ne zaman ki, -dığı zaman, nasıl, mademki” anlamındaki Harezmi-Kıpçak sahasında ve Çağatay sahasında kaçan olan Batı Türkçesinde “haçan, kaçan” şeklinde görülen Eski Anadolu Türkçesinde sıklıkla zarf olarak kullanılan kelime Defne'nin “Yollara Anlatılan” şiirinde haçan şeklinde kullanılmıştır. Ayrıca Anadolu ağızlarında “**haçan**” şeklinde kullanımıştır:

Ondan değil mi böyle yollara, sokaklara,
İçkilere dökülüp durduğumuz.
Haçan bir esrik parıltı görüp koşsak aynalara
Öldü ölecek bir ümidin soluğu. (SN, s.103)

Anadolu Ağızlarında görülen “aralık, az açık” anlamındaki **ırık** kelimesi Ölümün Kıyısı II şiirinde kullanılmıştır.

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Yukarı bahçelere artık bu son elveda.
Artık gözlerimi taşıyamıyorum,
Yuvarlanı yuvarlanıveriyorlar,
Bir **ırıktan** aşağı. (DÇÜ, s.120)

Ağızlarda ve Eski Anadolu Türkçesinde, “**ayırmak, ayrılmak, uzaklaşmak**” anlamında kullanılan **ır-** kelimesi Bir Kapı Aralığında ve Sonsuz Sevi adlı şiirlerinde Defne tarafından kullanılmıştır.

57 **Varlık** (15 Kasım 1958), No:490, s.15

58 **Denizden Çalınmış Ülke (1971)**, İstanbul :Milli Eğitim Basım evi s. 2

Aralayıp **irsanız** birazıcık kapınızı
Bir göz geçecek kadar,
Görünecek yirmi yıl öteden bir kış günü
Başlayan o şahane, sonsuz bahar

Aralayıp, **irsanız** birazıcık kapınızı
Şiir kâğıt sığacaklayın
Göreceksiniz getirdiği beyazlığı ömrüme
Ondaki yazıların. (K, s.87)

Bu od bilmem nereye den
Belki Öteden de Öte'ye den
Tek **ırılmasında** benden
Ha öleyim ha kalayım⁵⁹

Bazı Bölge ağızlarında sevgi, muhabbet, aşk anlamında kullanılan “**sevi-sevü**” kelimesi Defne tarafından sıklıkla kullanılmıştır:

Sen hep dar vakitlere bıraktın işte böyle
Sanki bekleyecek gibi zamanlar uçuşunu
Ve **sevi** sevda kuşları teşrifini göklerde! (SN, s.26)

Bir o kalmıştı sanki çekmek, simgelemek üzere
Tüm kahrını bir kanlı kırımın bir o Karyatit.
Karya yok, **sevi** sevgi yok, ümit hayal yok artık.
Sanki atmıştı tarihin, sanatın sahillerine
Onu Yunan’dan esen bir fırtına, bir gelgit.
Unutmak varken sanki geriye dönüp bakmış da
Taş kesilip kalmıştı ansızın bir masalda.

Bir kolu gitmiş, kimbilir, hangi koçmak, okşamak
Dalgalarında, öbürü dirseği kırık ve ayrık;
Üstünde bir yüce, eşsiz **seviden** açmış çiçekler
Ve geride kalan mutsuz parçaların gölgeleri
Bir büyük, kutsal taşı taşıyordu başında,
O taştaydı Tanrı da, kulluk kölelik de şimdi. (SN, s.62)

Hani mektuplar yazarlar
(Bizim küçükken soğan sularıyla yazıp da
Kibritlerle okuduğumuz ilk **sevi** pusulaları gibi) (SN, s.75)

⁵⁹ **Türk Edebiyatı (Kasım 1988)**. No.181, s.12.

Bazı bölge ağızlarında “**mızrap**” anlamında kullanılan **tezene** kelimesi Kadaların Benim Olsun Erzurum şiirinde geçmektedir.

Barlar ibrişim büküşlü,
Dadaş, **tezene** sekişli,
Gelin kehribar bakışlı;
Gözlerinde altın işli.
Kızların ne mene kızdır (DÇÜ; s.19)

Defne bölge ağızlarındaki ve konuşma dilindeki kelimeleri kullanmıştır. Aşağıda **Karar** adlı şiirde “**ko-: bırak-, he: evet, ve esir- sarhoş olmak**” kelimelerini de kullanılarak doğal içten anlatım yakalanmıştır.

Doğru dürüst beş şarkı çaldık çalmadık sazım,
Taktım kırdın, taktım kırdın, **ko** artık
Ben tel olmayacağım.

Ne derse “**He**” diyeceğim bundan sonra gönlüme:
Esirmek mi esirmek, delirmek mi delirmek.
Engel olmayacağım. (SN, s.40)

Şair Yapraklar Dökülünce Dökülünce adlı şiirinde Anadolu Ağızlarında seslenme ve teşvik ünlemi, peki; haydianlamında kullanılan “**di**” kelimesini “**di-geç: haydi geç**” şeklinde kullandığı görülür:

Ve o güne dek duymadığımız bir sesler bir çağrılar
Başlayacak düşlere bıraktığımız yerlerden,
Ama şimdi o dallar bir cephede
Bir dikenli teller ki, **di-geç** geçebilersen!⁶⁰

Bu ünlem Türkiye Türkçesi Ağızlarında “**di buyur: bak hele olan işe!, di haydının haydi yürü başla bakalım!, di gah: hadi kalk bakalım, di götür: hadi al götür**” kullanımları mevcuttur.

Uğrun kelimesi tekrarlanarak “**uğrun/uğrun: gizli**” ve **esir-** fiili de kullanılarak samimi bir anlatım olmuştur:

Mendilimde **uğrun uğrun** tütersin,
Beni **esirmiye** teşvik edersin.
Çeyizimle benden evvel yatarsın. (DÇÜ, s.15)

Defne yük saymak anlamındaki **yüksünmek** kelimesi ve hafif, itibarsız anlamındaki **yeyni** kelimesini Ağrı’lar şiirinde yer vermiştir:

60 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Şubat 1975). Sayı: 809, s.10

Gül-ağır **yüksündü sanma** gönül onca gururun,
Bir **yeynilik** var ki, yeter, senin soluğunda Ağrı!⁶¹

Eski Anadolu Türkçesinde İstek 1.tekil kişi -am/-em eki Osmanlıca'nın sonlarında düşmüş ve Emir kipiyle karışmıştır. Bugün ağızlarda, konuşma dilinde kullanılmaktadır.

Karışam kuşlara, çığışam, ah oy!

Katılam kurtlara, **böğrüşem**, ah oy!

Kopam boralarla bağrışam, ah oy!

Yurdu birbirine **katam** Erzincan!

Hangi ses makbulün vatan Erzincan? (DÇÜ, s.8)

Şair, **Akşam Kokusu** adlı şiirinde gör- fiiline -em eki getirmiştir.

Beni **komayacak**, anladım, yaram;

Yalana dolana başladı merhem.

Sılada ne olup bittiğin **görem**,

Hele biraz şöyle durun binalar!

Ceylan adlı şiirde "**ko gel**" kullanımı vardır, bu kullanım Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılmaktadır. Tarama sözlüğünde bırakmak terk etmek olarak tanımlanır.

Ko gel, şiirler kavline,

Gez gönlümde gündüz, gece!

Beni bir ak tütün gibi,

Uçur menzil menzil ceylân! (DÇÜ, s70)

Fiil çekimlerinde görülen sapmalar Akşam Korkusu adlı şiirde gelecek zaman çekiminde görülür. **-acak** eki yerine **-aca** ve II.tekil kişi **-sın** yerine **-n** eki kullanılmıştır.

Yol yetmedi miydi Çankırı'm sana?

Caddeler yollardım, yazaydın bana!

Ne cevabedecen yarın sorana?

Hani, nerde bizim fakirhaneler? (DÇÜ, s.38)

Vasıta ve Beraberlik Edatı **ile**, **ile-n** biçiminde ekleşip -lan/ -len, nan/-nen şeklinde bugün ağızlarda kullanılmaktadır. Bu kullanım Defne'nin şiirlerinde sıklıkla geçer:

61 **Türk Dili** (Aralık 1989). No:456, s.322.

Mislenmi beslenmiş üzümün İzmir?
İçi âhû doldu gözümün İzmir!
Bir hoşluğu ondan, yazımın İzmir! (DÇÜ, s.10)

Isparta'yı **nakışınan** konuştum,
Dedi: (Binbirbakışınan konuştum,
Gönül derler bir **kuşunan** konuştum (DÇÜ, s.12)

Yâr yoluna intizarım avluda,
Yüze, göze hasretimsin havluda.
“Akkuş” bile**sennen** gelir mevlüd'e; (DÇÜ, s.15)

Hesabınan, kitabınan doluymuş,
Meğer ehven cığaraların içleri.
Kül yüzler üstüne dökmüş dünyayı;
Cemeder, tarheder durur uçları. (DÇÜ, s.23)

Türlü hücumların savdım âlemin,
Bin bir zarbın kırdım zalim Ölümün.
Bir tek taşı düşmemişti kalemin,
Sen bir **gamzeyinen** zaptettin beni
Gelmiş, geçmiş sazlar bana verildi,
Baş âşıklar geldi meydan kuruldu.
Bir saz doldurmamla teller kırıldı..
Sen bir **ayağının** matettin beni. (DÇÜ, s.74)

Aşağıdaki örneklerde **-anda/-ende** zarf fiil eki kullanılmıştır.
Yüzyılların diliyle Aşk ile şiirini yazan Defne, Eski Anadolu Türkçesini yansıtmaktadır:

Bir hâlin var mey mestolur **görende**
Bir hâlin var şol kadehten incedir. (DÇÜ; s.183)

Vurur bir görünmez el arada külümüze,
Duyarız her kül **düşende** bir yer yaklaşmaktadır
Hem ben, hem sigara, hem gece (K, s.79)

Ve sürer bu minval üzre **ölende** de bu semâ':
Taş u toprağım anda da çağıra çağıra seni
Yanaar, yanarlar Mevlevi Mevlevi (K, s.94).

Defne bazı şiirlerinde halk dilindeki söyleyişlere vermiştir. Gökkuşağı anlamındaki **eleğimsağma**, (**eleğimsağmal**, **eleğimsağmalı**, **eleğimsahma**, **eneğimsağmal**, **eneğümsağmalı**, **ineğimsağma**, **ineğimsağmal**), **Alâim-i semâ'nın** ağızlardaki kullanımını Defne tarafından sıklıkla kullanılmıştır.

DEFNE der: Ziynettim yedi iklimde,
Eleğimsağmaydı sesler elimde,
Bir elvan koşmaydım kendi telimde, iyiydim,
İslahtım., kötü ettin beni. (DÇÜ, s.74)

Söyle nedir, şu **eleğimsağmanın**,⁶²
Önünden geçenler bizim kuşlar mı?
Hani vaktiyle biz salıvermiştik...
Yoksa bunlar görülmemiş düşler mi? (DÇÜ, s.93)

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Geçer allı, mavili, camlardan bir baloncu:
Köpürür gider **eleğimsağmalar** gökte.
Benim nefeslerimi götürüyorlar
İplerin ucunda... İplerin ucu... (DÇÜ, s.117)
Ve uçup gelir bilinmez bir yerlerden bir kuşlar
O yalaz yalaz suların **eleğimsemâlarına**
Konaar, konarlar Mevlevi mevlevi. (K, s.94)

Defne, **sigara** kelimesini de halk dilindeki kullanım şekliyle "**cığara**" olarak şiirlerinde yer vermiştir.

Hesabınan, kitabınan doluymuş,
Meğer ehven **cığaralarınıçleri**.
Kül yüzler üstüne dökmüş dünyayı;
Cemeder, tarheder durur uçları.
Bizim her cığaramız aynı hikâye:
Başlar: "Ateş" diye, biter: "Düş" diye.
Kâh döner incecik bir teselliye;
Görünür ardından yârin saçları.
Cığaramın dumanı,
Yoktur yârin imanı. (DÇÜ, s.23)

Defne, konuşma dilinden aldığı "**oncığazı**, **şuncası**" kelimelerini kullanmıştır:

62 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** s.468'de: "**Nedir ki şu şanlı eleğimsemalar**"

Elimizde bir gariban uçurtma
Yok, çıkacak halimiz artık o tepelere
Uçurmaya uğraşıyoruz ama işte yine de
Düşe kalka, kör topal **seyirterek oncığazi**,
Ne yaparsın, yapmacık, uyduruk bir, yellerde. (K, s.45)

Şuncasından bir emekli memurum.⁶³
Vakit vakitlerden akşam,
Şöyle bir duldasına oturmuşum bir yolun.
Cami cami dolaşıp her gün otuz Ramazan
Toplayıp da bir kutulara koyduğum,
Koyup da üstlerini Mekke, Medine süslediğim
Mevlit şekerlerini satıyorum.

Şuncasından bir emekli memurum.
Vakit vakitlerden akşam,
Pazar akşam pazarı.
Boğazımda bir utanç tıkacı, bağıramıyorum!
Öyle ya bağırma kim, ses kim, ben kim oluyorum!

Eski Anadolu Türkçesinde sıklıkla kullanılan, bugün ise Anadolu'da ağız-
larda hâlen kullanılan “**koçmak (kocmak, koşmak) : Kucaklamak, sarıl-
mak, bağırma basmak.**” anlamındaki kelimeye Defne şiirlerinde yer vermiştir:

Beni yakarken kızıl dağlar,
Kış, yaz beyaz açan dağlar!
Erzurum'u **koçan** dağlar!
Yıldızınız ne yıldızdır? (DÇÜ, s.19)

Hayaline yele yele Nazilli,
Gelmiş sana bir ahzâtamenzili,
Üzerinde tasavvurlar çizili:
Öpmek, **Koçmak** gibi, türlü basmalar (DÇÜ, s.31)

Bir kolu gitmiş, kimbilir, hangi koçmak, okşamak
Dalgalarında..öbürü dirseği kırık ve ayrık; (SN; s.62)

Akşam Güneşi adlı şiirde şimdi kelimesinin eski şekli **indi** kullanılmıştır.

63 Bayram Şekeri I, **Türk Edebiyatı** (Haziran 1988). No:176, s.9.

Gözlerimin Önünde bir kadeh, bir sen;
Bir dumanlı çağrı ne yana dönsem.
Aldılar da götürüyorlar beni,
Yetişindi kitabını seversen!

Deli Terzi adlı şiirde “**yoyulmak**” kelimesi kullanılmıştır. Yoyulmak halk ağzında bozulmak, zail olmak, silinmek anlamındadır.

Mektup olup dost koynunda **yoyulmak**.
Gömleklere selâm, kelâm yayılmak,
İliklerde rehavetten bayılmak,
Sonra sedef sedef aymak ne güzel!

Yine **Deli Terzi** şiirinde şair halk dilinde bugün Anadolu’da ağızlarda “kendine gelmek, akli başına gelmek, ayılmak.” anlamında kullanılan “**aymak**” kelimesini kullanılmıştır:

Mektup olup dost koynunda yoyulmak.
Gömleklere selâm, kelâm yayılmak,
İliklerde rehavetten bayılmak,
Sonra sedef sedef **aymak** ne güzel!

Büyük Ders şiirinde Defne Türkiye Türkçesi ağızlarında “böbrek” anlamında kullanılan “**böyrek**” kelimesini görüyoruz:

Bir gün sana bir bir öğretecekler,
Kendilerini yürek, **böyrek**, el, ayak.
Nerende nen varmış öğreneceksin
Bir gün hastalıklar hocan olıcak

Defne Bir Dert Ki adlı şiirde şair Türkiye Türkçesi ağızlarında uğursuz anlamında kullanılan “**yömsüz**” kelimesine yer vermiştir.

Sihirli atlara mı bindim,
Göklerinde uçtum Hind’in, Çin’in!
Ya da **yömsüz** yerlere mi bastım,
Düş oldum kendime kendim!
Bu derde ne derler sizde? (K, s.34)

Uçurtma şiirinde şair Türkiye Türkçesi ağızlarında güçsüzleşmek zayıflamak anlamındaki “**nezel-**” fiilini kullanmıştır:

Çıtalar çürük-çarık kireçli kemikler gibi
Cennetkuşu misali kanadın, kuyruğun,
O görkemli renkleri uçmuş, zamanla,
İp kısalmış, **nezelmış**, terazisi bozulmuş
Nice uçurtma takılı kaldı böyle tellerde!

Çılgın şiir adlı şiirde şair **övendire** kelimesine yer vermiş. Türkiye Türkçesi ağızlarında övendire “Hayvan dürtmeye yarayan ucu bizli değnek, üvendire.”, anlamındadır.

Koştum öküzlerimi harmansız tarlalarda
İki **övendire** iki elde dön dön **dövensiz**... içtim.

2.4.7. Kesimsel Sapmalar

Zeki Ömer Defne, başarılı bir öğretmen, iyi bir musıkîşinas aynı zamanda, resim sanatıyla da ilgilenen bir şairdir. Böyle sanatkar ruhlu bir şairin şiirlerini oluştururken titizlikle tashih ettiği ve kelimeleri özenle seçtiği, kendini sembollerle ifade ederken Türk dilini incelikle işlediği açıkça görülmektedir. Kesimsel sapma, şiirde değişik kesimlerin kullandığı terimlerin kullanılmasıdır, Zeki Ömer Defne zaman zaman kesimsel sapmalara şiirlerinde kullanmıştır:

Şiirlerinde sık sık denize yer veren şair **denizcilikle** ilgili terimleri kullanmıştır:

Bunlar ömürlerince yüzmek vehmine mahkûm
Kuru sularda ve tahta **denizlerde**
Gece gündüz hep böyle **pupayelken, hep dalga**,
Ama hep aynı yerde. (DÇÜ, s.33)

Sen söyle ben yazayım **denize, dalgalara**,
O iskele o belirsiz akşama bizi
Daha kaç ikindi kala beklesin?

Bu gidişle ne kadar sürer senin
Zigana'larından inmen bu **kıyılara**,
Karadeniz seni daha kaç **gelgitler** beklesin?
Bir kampana durmaha çalışıyor bak **işte baş, kış!**
Diyelim, yaltırlıkları görünmüyor, ya sesi?
Gemi gemi olduysa daha ne kadar beklesin (SN, s.19)

Sahil uzaktı ama

Ayaklarının dibindeydi masamızın tâ**deniz**.

Eğer sen de tutmasaydın masayı

Gidiyordu denize akşam yeisiz, **yelkensiz**. (SN, s.20)

Gece.. karanlık..seçilmiyor ki

Hangi **geminin** suyuna giriyorsunuz.

Haydi diyelim, bugüne dek neyi ifşa etti sular,

Ya deniz deryalar aşip gelip böyle tel, halat

Bağlandığınız **iskeleye** dair ne biliyorsunuz?

Kim bilir, kaç kerelerkerresi bu iskele

Kaç **geminin** ardından **gemiler** olup gitti...

Bakın sularındaki şu sayıklamalara bir!

Sizin deniz **deryalar** aşip bağlandığınız

Belki o **iskelenin** bir gölgesidir şimdi. (SN, s.95)

Şair, Bir **Gemiye Sesleniş**⁶⁴ adlı şiirinde Santa Maria adlı gemiyle konuşmaktadır.

Santa Maria Santa Maria

Küsmüş gider bencileyin dünyaya.

Ay doğarmış, gün doğmuşmuş ona ne?

Gölgesi düşmez suya.

Santa Maria Santa Maria!

Senin yaban, senin korsan ellerde çektiğini

Benim kadar hangi kıyı,

Hangi su doyar acaba?

Santa Maria, Santa Maria!

Kaç hayalim benim de böyle gitti..

Ne hülyalarla çıktım denizlere kaç sefer,

Kaçı düşmedi suya!

Santa Maria, Santa Maria!

Benim ömürlerdir çektiçeğimi

Sen ilk defe görüyorsun ömründe,

Ne imiş gidememek, gör, muradınca!

64 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Şubat 1961), S 544, 15 s.13.

Defne resimle ilgilenir ve Paris'e gittiğinde önemli resim sergilerini gezmiştir. Şair **Bir Boğaz Akşamı'nın Resmi** ⁶⁵ adlı şiirinde resimle ilgili terim ve özel adlar kullanmıştır:

Resimlerde kalmış bir Boğaz akşamı
Sanki **Van Dyck'in** paletinde
Bir samur fırçayla iki yakayı
Buğulu, büyülü bir hâle **boyamıştı**.

Son Tablo adlı şiirde de resim ile ilgili terim ve özel adlar kullanmıştır:

Uçtu bahar, geçti mevsim **Renoir**
Artık **resimlere** kaldık.
Bir büyük **ressamdık**, biz de bir, zaman
Bir rüyalar ülkesinde kraldık,
Altın çağlarını verdik bir ömrün:
Bakıyorduk, **palette** her ân hiç görmediğimiz
Hattâ renklerin bile bilmediği bir aydınlık.
Şimdi ise, bir sigaranın ateşinde **fırçayı**
Neresi gelirse vuruyoruz artık,

Uçtu bahar, geçti mevsim **Renoir**,
Söndü sihirli lamba, bastı karanlık,
Hepsi bitti. Şimdi biz hayalhanemizde bir
Salıncaktaki Kadın resmi ile kaldık. ⁶⁶ (K, s.27)

"Kırmızı ve Siyah" adlı şiirinde de resim ile ilgili terim ve özel adlar kullanmıştır:

Sen **Botticelli**, hâlâ melekler resmededur,
Azizler, resullerle doldur ömrümü hattâ..
Ne yapsan bu göklere sükûn adına, boştur,
Bu **Van Gogh**, bu **"Kargalar"** var mı, yok mu ufku da. (DÇÜ; s.204)

Defne, "Otomobilleri ile Viyana'dan gelirken Insburg'da bir trafik kazasına kurban giden Zeki Karamehmet'le kızı, Defne 'nin de öğrencisi, piyanist Elçin Karamehmet'in aziz hâtıralarına" yazdığı **Kanlı Yas** adlı şiirde müzikle ilgili terimlere yer vermiştir:

⁶⁵ **Türk Edebiyatı** (Eylül 1988). No.179, s.5.

⁶⁶ **"A. Renoir'ın LaBalançoire'ından esinlenerek."**

Çalışır gibisiniz **Chopin'e, Bach'a**
Şimdi artık bir ulu **piyanoda** ikiniz:
Basar birinizin elleri sabaha,
Vurur geceye geceye biriniz.

Ya da şimdi bir mavi, saydam karanlıklarda»
Dalmışınız bir sonsuz **oratoryoya** baba, kız,
Burda bir ev tellerini koparırmış kalbinin,
Nerden duyacaksınız, nasıl duyacaksınız? (DÇÜ, s.122)

Defne tanınmış Perulu şarkıcı 1950'li yıllarının exotica müziğinin en ünlü savunucularından, 5 oktavlık sesi olduğu iddia edilen İma Sumah'ı anlatan **İma Sumah'a Mektup** adlı şiirinde **müzikle** ilgili terimler kullanmıştır:

Sesin gelir And Dağları'ndan ağı
İma Sumah!
Beş oktavdan aydınlanır ufumuz:
Turuncu, sarı, yeşil, mavi, beyaz
Her sabah.

Açıp pencerelerini And Dağları'na karşı
Her sabah
“**Doğan Güneş Şarkısı**” söylemişin. (SN, s.13)

Bu Nasıl Dert ve Mahkûm adlı şiirinde Defne hukukla ilgili terimler kullanmıştır:

Sanki **zaptiyem** sokaklar,
Sanki **mahkemem** yataklar.
Her şey **müstantık** kesildi,
Yiyor beni **istintaklar**.
Bu derde ne derler sizde? (DÇÜ; s.58)

Hangi **mahkemelere** başvursam hep ben **mahkûm**,
Her **duruşma** karşıma gönlüm çıkar. (DÇÜ, s.67)

Defne Cemil Meriç'e ithaf ettiği **Arafta Bir Yalnız**⁶⁷ şiirinde ve **Duvardaki Aphrodite** şiirlerinde mitoloji terimleri kullanmıştır:

67 **Türk Edebiyatı**, No.168, s.5, Ekim 1987

“Yalnız gidilmez, bin çıkılır bir varılır **Olemp'e**
Neydi ki tek başına Tûr-ı Sinâ' larda işin? Derken
Neneydi “**Nemesis!**” diye diye hışmına uğramak **Zeus**'un?
Kanatların yanmadı iyi ki “Kartal”ı gibi: **Heredia'nın**
Bir büyük yeller esiyor eserlerinde işte hâlâ..
Ve, şükür, aydınlıkları yansıyıp duruyor dünyaya
Gözlerin, alan o tanrısal nurun ve şol güneşin!

Aphrodite mi yıkıyor göklerde?
Duvar da bu gölge ne?
Yoksa senin dallarını mı oynuyor bir rüzgârla
Uzak **mitlerdeDaphne?** (DÇÜ; s.201)

Gerçek⁶⁸ adlı şiirde Defne, Antik Çağda Troya Savaşları zamanında Troya'daki Apollon Tapınağı'nın rahibi Laokoon'u anlatmış, Apollon, Daphne, Promethe'ye atıfta bulunmuş ve mitoloji terimleri ve özel adları kullanmıştır:

Siz; göklerde gün, yıldız bir yüce şevk içinde,
Bir yellerin elinde, bir yeşil altınlardan
Teller, ziller gibi görüyorsunuz onu..
Derinlerde **Laokon'u** köklerinin ömürlerdir,
Onu görmüyorsunuz siz işte o **Laokon'u**
Siz, “Ben onu cennette görmüştüm” diyorsunuz,
Siz, “**Apollon**'dan kaçıp defneye dönerken **Daphne**”,
Siz “Ona verdi, diyorsunuz, ateşi **Promethe**”,
Siz, “Ben onu Nuh ile görmüştüm” diyorsunuz:
Oynuyorsunuz ağaç'a Raşomon'u.

Şair “**Koca Sinan**” adlı şiirinde Mimar Sinan'ı ve mimarisini hatırlatmıştır.

Süleymaniye'de, dört **minareden**,
Ufka dört elifle yazmış Allah'ı:
Akşama lâ'l ile çekilir **Celî**,
Celî'ye sim ile işler sabahı!
Biter gecelerde tâ ki beş vakit,
Başlar elif elif taşların âhı.
Bir tek minareden, Selimiye'de,
Hakka, hakikate doğru üç yoldan
Çıkmış âvâz âvâz üç **şerefeden**

68 **Varlık**, S 547, 1 Nisan 1961, s.12

Üç ezan içinde çınlar üç zaman...
Tunca, Arda, Meriç: üç su, üç tevhit
Halinde haykırır göklere **Sinan** (DÇÜ, s.201)

DEFNE, Troya dönüşünde Odysseus'un uğradığı mitolojik bir ülke olan Lotophaglar Ülkesi'nden, Odyssei'den ve mitolojik bir çiçek olan Lotus çiçeğinden **Çiçekler** adlı şiirinde bahsetmiştir.

Kaç kişi tatmış **odysseia**'da bile o leziz unutmayı?
Hatırlamaya çalış, bunlar daha düne dek
Lotophaglarülkesi'nde meyvelerini yediğin
Belki unuttun, **Lotus çiçekleri**.⁶⁹

Yazar, **Yaşayan Karyatitler**, adlı şiirinde mitolojik terimlere yer vermiş:

Bir o kalmıştı sanki çekmek, simgelemek üzre
Tüm kahrını bir kanlı kırımın bir o **Karyatit**.
Karya yok, sevi sevgi yok, ümit hayal yok artık.
Sanki atmıştı tarihin, sanatın sahillerine
Onu Yunan'dan esen bir fırtına, bir gelgit

Hâlâ sürdürüyor gibi **Karyatis'te** dansını o
Taştan **himnler, lidlerle** müzeler serinliğinde.
Bizse ağzımızda o eski ilâhi yankıları!
Sonuncusu değil o **Karyatitler'in**, hayır.
Sürdürüyoruz o serüveni kırık dökük biz de işte. (SN, 62)

Defne, **Esrik Ozan** şiirinde tasavvufî ilgili terimler ve özel adlara da sıklıkla yer vermiştir:

Var ölmenin belki bin bir yolu var,
İlle bu **aşktan firkatten** başka ölmenin yolu yok.

Yanar ölürüm, yanmaz ölürüm, külümden
Olum bakar, her ölümüm bir yeni doğum, ölü yok.

Ben bir yanardağlar bahçıvanıyım.
Çağın ateşlerime çıkacak bir gülü yok.

Kalbim bir **esrik ozan** "Divan"lar sazendesi
Yunuslar, Pîr Sultanlar el vermişler, eli yok.
Ben bir aşkın, bir ikrarın **aleviyim sönmeyen**,
Ali geldim, Ali sevdim, Ali giderim. Ali yok (SN, s.38)

⁶⁹ **Türk Edebiyatı (Ağustos 1987)**. No.166, C 14, s.7.

Şair **Sonsuz Semâ ve Fıskiye** adlı şiirlerin nde **Mevlevilik terimleri ve tasavvuf** terimlerini kullanmıştır:

Bir **alev fıskiye**dir dün ü gün şevkin bağrında,
Sanki durmuş **semâa** milyonlarca **pervane**
Döneer, dönerler mevlevi mevlevi.

Ve bir **mansûr** üfürülür **dergâhı dilde, her nefes**
Nice bir **Mansûr'ı** aşk meydanı dilde **berdâr**
Döneer, dönerler Mevlevi mevlevi. (K, s.94)

Bir **ateşten fıskiye bağrında** gece gündüz
Döner Mevlevi mevlevi

Kuşlar gider **semada semâlarına** o suyun
Konar Mevlevi mevlevi.

Kuşlar gelir bu havuzun içinde **çerağçerağ**
Yunar **mevlevi mevlevi** (DÇÜ; s.27)

Kara Gecelerde Konyave Mevlâna'da şiirlerinde **mevlevilik terimleri ve özel adlar** kullanmıştır:

Güneşinde parıl parıl,
Bir **Mevlânâ** sıcaklığı,
Gölgesinde yeşil yeşil,
Bir **Mevlânâ** serinliği
Kâh duyarım gecelerde:
Tebriiz ufkundan başlayan sabahı,
Konya göklerinde **Fih ü Mâfihâ,**
Mevlânâ Mevlânâ büyüyen şeyi (DÇÜ, s.25)

Araya merhaleler, menziller girmiş dağ dağ,
Sen çıkmışın görünmez yücelerine bir **kavsin,**
Bense tâ alçağında... tutmuş bana **"Gel!" dersin,**
Nerde sana varacak yol **Mevlânâ, Mevlânâ?**

Ben yıllardır yalvarıp duruyorum böyle sana,
Ama duyducağım hep bir “la, nâ’dır bir la, nâ”
Bilmem ne halettir bu, bu ne türlü tecellâ:
Bu **devir** ne devirdir, döner şey ciheti sesin?
Oraya koşarım burda, buraya koş orda aksin!
Al **hâl** eyle, yetti artık kaal **Mevlânâ, Mevlânâ!**

Nasılsam öyle geldim işte yalvarırım sana,
Ama duyducağım yine o “la, nâ’dır o la, nâ”
Baştanbaşa Konya’dan ibaret olur dünyâ
Dergâhına ne zaman gelsem ziyaretine
Ve bir **manzûme-i şems** girmiş gibi âyîne
Başlar canda bir **esrik yel Mevlânâ, Mevlânâ!**
Eser, **döner**, savrulur, **bîhuş** yalvarırım sana,
Ama duyducağım hep o “la, nâ’dır o la, nâ”

Neler, nicelerden sonra anladım ki bu sesler
Senin pürnûr dağlarının cevâbı değil, hâşâ!
Hem çağırasın **“Gel!”** diye hem koğasın nice olur?
Hangi sevgili sen gibi çağırdı bizi **Mevlânâ?**

Bir kara dağlar yânkısıdır, bellet o “lâ, nâ”lar, oysa
DEFNE **“Kapında bir kuldur Sen’den içerû” Mevlânâ** (SN, s.92)

Defne’nin **Yıkık Tiyatro** adlı şiirde tiyatro terimleri görülmektedir:

Siz bu yıkık dökük tiyatroyu yoksa
Hep böyle mi kalır sanıyorsunuz ki?
Yeniden kurar kendini ve başlar oynamaya
Oynanmış, oynanmamış bütün **oyunlarını**:
En güzellerini hattâ bazan en kötülerini
Tâ sabahla perdeler inip kapanıncaya dek
O her gece çevreden el ayak çekildi mi?
Siz bu yıkık dökük tiyatroyu yoksa
Hep böyle mi kalır sanıyorsunuz ki?
Sürdürüp gider **oyunlarını** aklına ne gelirse,
Ne delik deşik şu tavandan bakan yıldızlar ne de
Kör yarasalar ve yel yel yapraklar alkışı için
Ve ne de şu kırık dökük oymalardaki **replikler**,
Artık her oyun kendisi, kendi **seyircisi** için. (SN, 63)

2.4.8. Tarihsel Dönem Sapmaları

Şairler zaman zaman yaşadıkları dönemde kullanılan dil dışında eski dönemlerde kullanılan kelime ve yapıları da şiirlerinde kullanırlar. Bu tür arkaik unsurlar tarihsel dönem sapmalarıdır. Zeki Ömer Defne de şiirlerinde arkaik unsurlara yer vermiştir:

DEFNE “Aşk İle” adlı şiirine “Yüzyılların diliyle” yazıldığının notunu düşmüştür, şiirinde arkaik unsurlar vardır. Bugün Türkiye Türkçesinde olmayan belirtme sıfatı **şol** ve **kim**, **belkim** bağlacı, **-anda** zarf fiil eki kullanılmıştır:

Yüzyılların Diliyle

AŞK İLE

Kadeh var yiyelim gelir şöyle **kim**
Mey kendinden kendi meyden incedir.
Bir hâlin var mey mestolur **görende**
Bir hâlin var **şol** kadehten incedir.
Sen kim konuşursun şıkır şıkır su
Dünya cıvı cıvı sen gülüncedir.
Sen soyundun demek kim ıştır gece
Doğular batılar sen gülüncedir.

Dünya şenliğinde pulca payım yok
Bana düğün bayram sen gelince.

Yer yerinden oynar sen **kim** gidersin
Yer yerine gelir sen gelince.

Senin bu sevdadan kurtulmağın yok
Var **belkim** velâkin ben ölünce.
Benim bu sevdâdan **vazgeçmeğim** yok
Var **belkim** ola ki ben ölünce. (DÇÜ, s.183)

Şair **Büyük Kapı** adlı şiirinde bugün Türkiye Türkçesinde kullanılmayan **uçmak** “**cennet**” ve **tamu** “**cehennem**” kelimelerine yer vermiştir:

O **uçmaklar**, o düşsel kanatlardan
Atanda bu gerçekler **tamusuna** seni
Anka, Bir mahşer ortasında yapayalnız kaldığın
Kapıların kilitlenip kapandığı saatlerde
Ve anahtarların yitip gittiği deli sularda. (SN, s.109)

Kendimizi Ararken adlı şiirde **uçmak** kelimesi kullanılmıştır:

Hiç çıktığınız oluyor mu sizin de sularınızdan,
Kinli de ölmez düşler için **uçmaklara** gittiğiniz?
Okuyabiliyor musunuz çocuk resimlerini?
Denizden, düşten, resimleri şimdi kime geldiniz (K, s.43)

Eski Türkçede ağlayıcı anlamındaki Dîvânü Lugâtî't Türkte de geçen “**sığıtçı**” kelimesine şair **Cenaze Çiçekleri** adlı şiirde yer vermiştir:

Tam gülecek yaştaydınız, biliyorum,
Ne umuyor ne buluyoruz, gel gör ki!
Sığıtçılar gibi gelip dizilmişsiniz işte, ama
Gelmemek elinizde miydi?

Vakit Saat Sayıklaması şiirinde bir başka arkaik unsur olan **yaltırık**⁷⁰ “parlaklık ışık, ziya” kelimesini kullanmıştır. Eski Türkçe, Orta Türkçe Döneminde kullanılan bir kelimedir.

Bir kampana durmaha çalıyor bak işte baş, kış!
Diyelim, **yaltırıkları** görünmüyor, ya sesi?
Gemi gemi olduysa daha ne kadar beklesin? (SN, s.18)

17 Ağustos 1986'da bir trafik kazasında hayatını kaybeden Mustafa Can AKMAN için annesi Erdem Hanımın yazdığı Can'a Hasret şiir kitabı, Zeki Ömer Defne'nin Can için yazdığı **İsyan** şiirinde peygamber anlamındaki **yalavaç** kelimesini **yalvaç** şeklinde kullanmıştır.

Söyle ey yüce İbrahim yalvaç bana
Bu muydu bayramın, bu muydu kurban?
Kalmadı mı koçu, koyunu göklerin?
Söyle yüce yalvaç bu nasıl Kurban?
Bu nasıl tören, bu nasıl bayram?

Defne **Mâverâlar Kuşu** adlı şiirinde “yorulmak, zayıf düşmek, usanmak, vazgeçmek” anlamındaki **farımak** fiilini kullanmıştır:

Bir kuş uçar gelürmâverâlardan,
Bir özge odda yanmış, erimiş, gelür.
Havâyı pervâzı bulmuş bağrında,
Kol kanat kaydından **farımış** gelür.

Şair Mahpus adlı şiirinde Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan “-den girü” zaman bildiren son çekim edatını “**şimdengerü**” şeklinde kullanmıştır:

70 Yaltırık: EYaltır-, yaltır- “parlamak, ışıkvermek, yaltırık, yaltırık”parlaklık, ziya, ışık” OT. Yaldruk, yoldruk, yuldrük”cılalı, parlak, süslü.” (DLT), Prof. Dr. Tuncer Gülensoy (2007), **Köken Bilgisi Sözlüğü** (Ankara) O-Z TDK yayınları, s.1049

Açılrsa da ne buluruz **şimdengerû** oralarda

Bir soğuk hava, kırık dökük birşeyler..bulsak bulsa, (SN; s.94)

Zeki Ömer Defne, **Bu Hasretlik Böyledir** adlı şiirinde Türkiye Türkçesinde bugün **-ın, /-in, -un/ -ün ; -ınız/-iniz, -unuz/ünüz** şeklinde olan Eski Anadolu Türkçesinde ise “**ñ**” şeklinde olan Emir II çoğul şahıs ekini Eski Türkçedeki **-ng** şekliyle kullanmıştır.

Söyleng, buyursunlar Demirefe'ler!

Kurulsun meydana elvan tepeler!

Dostun şelvesiyle dolsun kupalar! (DÇÜ, s.10)

Defne'nin Yunus Emre'nin **Selâm Olsun** şiirinden hareketle yazdığı aynı adlı şiirinde Eski Anadolu Türkçesine ait yapılar mevcuttur, şair, **-ıcak** zarf fiil ekiyle yapılmış “**gidicek, alıcak**” kelimelerine yer vermiştir, **Yitikler Peşinde** adlı şiirde, “**varıcak, bulıcak**” kelimeleri kullanılmıştır.

“-ıcak eki Eski Anadolu Türkçesinde tamamıyla ve geniş ölçüde, Osmanlıcada ise bir müddet kullanılmıştır. Önceleri **-ıçak, -içek** şeklindeydi: *di-y-içek, at-ıçak* misallerinde olduğu gibi. Eski Anadolu Türkçesinin sonlarında **-ıcak, -icek** şekline girerek Osmanlıcaya geçmiştir: *alıcak, gör-icek* misallerinde olduğu gibi. Bu ek sonradan yazı dilinden kalktığı halde ağızlarda bugün de yaşamaktadır. Bugün ağızlarda artık **-ıcak, -icek, -uçak, -ücek** şeklinde vokal uyumuna bağlanmış olduğu görülür: *var-ıcak, gid-icek, ol-ucak, dürt-ücek* misallerinde olduğu gibi”⁷¹

Defne, **Yitikler Peşinde** şiirinde bu kullanıma yer vermiştir.

Biz de bundan gider olduk

Kalanlara selâm olsun

Biz **gidicek** de bizi bunda

Bilenlere selâm olsun.

Eline **alıcak** camı

Görebilenler encamı

Yâni şafakta akşamı

Görenlere selâm olsun. (DÇÜ; s.131)

Nereye gideceğiz ki, nereye döneceğiz ki?

Nedir **varıcak, bulıcak** yiten yerler, şeyler hep?

Tilttil misin, Mitil mi, daha nereye gideceğiz?

Söylendi hadi, seni bekliyor ellerim (K, s.44)

71 Ergin, Muharrem (1983), **Türk Dil Bilgisi**. İstanbul: Boğaziçi Yay., s.344

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşma nedeniyle **gel-** fiiline getirilen geniş zaman eki **-ür** şeklindedir, Türkiye Türkçesinde ise ünlü uyumu nedeniyle ek **-ir** şeklindedir “gelir” Defne Mâverâlar Kuşu şiirinde **gelür** kelimesini Eski Anadolu Türkçesi Dönemindeki şekliyle kullanmıştır.

Bir kuş uçar **gelür** mâverâlardan,
Bir özge odda yanmış, erimiş, **gelür**.
Havâyı pervâzı bulmuş bağrında,
Kol kanat kaydından farımış **gelür**.⁷²

Eski Anadolu Türkçesinde “gibi, göre” ifadesi ile sıklıkla kullanılan **-layın/-leyin** ekini şair şiirlerinde kullanmıştır.

Muharrem Ergin bu ekle ilgili bize şu bilgileri veriyor:

“Bu ek birden fazla ekin birleşmesi ile meydana gelen eklerden biridir. Eskiden bu ek -ça, -çe, -ca, -ce çekim ekinin yanında onun gibi bir eşitlik çekim eki olarak kullanılırdı. Eski Anadolu Türkçesinde böyle çekim eki olarak «gibi» ve «göre» ifadesi ile geniş ölçüde kullanılmıştır. su-layın, bayağı-layın, desti-layın, elma-layın, deniz-layın, evvelki-layın, umduğ-u-m-layın, dilegi-n-layın, buyruğ-ı-n-layın, didüğ-ü-m-layın misallerinde olduğu gibi iyelik ekinden sonra da gelmesi ekin eskiden çekim eki olarak kullanıldığını açıkça göstermektedir. Zaten bazı çekim ekleri bazan yapım eki olarak kullanıldığı gibi bazı yapım ekleri de bazan çekim eki gibi kullanılırlar, -layın/-leyin ‘den başka, bununla ilgili -alayın, -cileyin ve yukarıda gördüğümüz-cak, -cekekleri de böyledir. Sayı isimlerinden sonra gelince de «-nci olarak, -nci defa» mânâsı verirdi: iki-layın «ikinci defa, ikinci olarak» gibi. Batı Türkçesinde ek sonradan çekim eki olarak kullanılmaktan çıkmış, birkaç misalde, klişeleşerek sadece bir yapım eki hâlinde kalmıştır. Bu birkaç misal sabah-layın, akşam-layın, gece-layın gibi vakit isimleridir.”⁷³

Bir şiir de eğer ki **onculayın** bahtında
Özsuyunu sunulan öyle bir elde bulmuşsa (K, s.33)

Sen orda bu öğlenin cehenneminde içerken
Biliyorum, cansız düşer şimdi Güney’de kuşlar
Gökyüzünden yere kolsuz kanatsız..
Belki sen de **onculayın** güneş çarpmış bir kuşsun (K, s.84)

Hele görmemişse vay **bencileyin!**
Hiç olmaz mı aklı zây **bencileyin!** (DÇÜ; s.10)

72 **Türk Dili** (Haziran 1986).No:414, s.451.; **Türk Edebiyatı** (Ocak 1987), C.14, No.159, s.5

73 Ergin, Muharrem (1983). **Türk Dil Bilgisi**. İstanbul:Boğaziçi Yay., s.173.

Hani, nerde o dalgalar, hani o köpükler şimdi?
Öğret deniz, nolarsun, bana da şu unutmayı
Ben de geçenden, geçmişten geçeyim **sencileyin** (K, s.57)

Sizcileyin yufka yüreğin biridir Necatigil de,
Bir yakının ölümünde, dayanamaz,
Olmak ister uzaaak, çok uzaklarda. (K, s.72)

Aralayıp, ırsanızbirazıcık kapınızı
Şiir kâğıt **sığacaklayın**
Göreceksiniz getirdiği beyazlığı ömrüme
Ondaki yazıların. (K, s.87)

Aralayıp ırsanızbirazıcık kapınızı
Bir düş **geçecekleyin**,
Görünecek bir aşka selametleyip sizi
Birşevkte karşılaşmaya nasıl uçup geldiğim (K, s.87)

Şair artık kullanılmayan Arapça ve Farsça tamlamaları da bazı şiirlerinde kullanmıştır:

“**Hikâye-i Gönül kuşu**” her boyam,
Elvan elvan nakle durmuş Isparta'm (DÇÜ, s.12)

Kâh bir el uzanır yeşil,
Aralar geceden bir al perdeyi..
“**Kubbe-i Hadrâ**” da devreden bir ses,
Seslenir bağrımdan bana “Gel!” deyi (DÇÜ, s.25)

Bizim de çantamız, bavulumuz var,
Hattâ “**Çeşm-i bülbül**” gemilerimiz.
Lâkin derdimizi bilemezsiniz,
Ah! bu iskeleden giden yolcular. (DÇÜ, s.146)

Baştanbaşa Konya'dan ibaret olur dünyâ
Dergâhına ne zaman gelsem ziyaretine
Ve bir **manzûme-i şems** girmiş gibi âyîne
Başlar canda bir esrik yel Mevlânâ, Mevlânâ! (K, s.92)

Müjdelenmiş gibiyiz bir **Arz-ı Mev'ud'a**⁷⁴, biz de
En güzel günleri hep ertelemiş durmuşuz.
Sonra da tutmuş yok-yoksun arkamlarda
Yazgıları, günleri suçluyoruz.

74 **Türk Edebiyatı (Ekim 1990)**. No.204, s.10.

| ÜÇÜNCÜ BÖLÜM |

3. ZEKİ ÖMER DEFNE'NİN ŞİİRLERİ

3.1. Kitaplarındaki Şiirleri

Zeki Ömer Defne' ilk şiir kitabı olan *Denizden Çalınmış Ülke* 1971 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, yayımlanmıştır.⁷⁵ Eser toplam 210 sayfadır. Defne, *Denizden Çalınmış Ülke*'de şiirlerini iki ana bölümde toplamıştır. Birinci bölüm, **Güzellemeler** bölümü memleket üstüne ve sevgi ve tabiatüstüne güzellmeler olarak iki alt bölümdür. Birinci bölümün devamında **Koçaklamalar, Ağıtlar ve Çeşitli Konular**, başlıklarının altında o konuyla ilgili şiirleri yer alır. Kitabının İkinci Bölümü İnsan, Dünya, Sevgi, Mitoloji, Mimarlık, Resim gibi alt başlıklar yer alır bu başlıkların altında o konuda yazılmış şiirleri mevcuttur. Defne'nin, *Denizden Çalınmış Ülke* adlı şiir kitabında toplam 95 şiiri vardır.

Zeki Ömer Defne'nin *Sessiz Nehir* adını taşıyan ikinci kitabı Mayıs 1985'te yayımlanmıştır.⁷⁶ Zeki Ömer Defne, bu kitabına “Sessiz Nehir” adını vermiş olmakla birlikte “Puyalar I” olarak nitelendirmiştir. Kitabın başında “Puyalar” adlı bir şiiri yer alır ki bu şiirin her beyti kitabın bölümlerinden her birinin başına yerleştirilmiştir. Kitap; **Sevgi, Kimlik, Sanat, Ata ve Ölüm** bölümlerinden oluşur. Son bölüm, şairin **çeşitli konular** ile ilgili yazdığı şiirlerini topladığı, **“Çeşitli”** adlı kısım yer almaktadır. Defne'nin *Sessiz Nehir* kitabında toplam 79 şiir vardır

Zeki Ömer Defne son şiir kitabı olan *Kardelenler, Puyalar II*, Şubat 1988'de basılmıştır ⁷⁷ve kitap 120 sayfadır. Defne'nin, ilk iki kitabından farklı olarak bu kitapta şiirler bölümlere ayrılmamıştır. Defne'nin *Kardelenler* adlı şiir kitabında toplam 86 şiir mevcuttur.

75 Zeki Ömer Defne, **Denizden Çalınmış Ülke** (1971). İstanbul: MEB Yayınları, 210 s.

76 Zeki Ömer Defne, **Puyalar I: Sessiz Nehir** (Mayıs 1985). İstanbul: Ana Basım Sanayi, 112 s.

77 Zeki Ömer Defne, **Puyalar II: Kardelenler** (Şubat 1988). İstanbul: Tunç Matbaacılık, 120 s.

3.1.1. Denizden Çalınmış Ülke'deki Şiirleri

I. BÖLÜM

GÜZELLEMELEK (Memleket Üstüne)

1

BU MEMLEKET BÖYLE AĞLAR

Karışam kuşlara, çığırsam, ah oy!

Katılam kurtlara, böğrüşem, ah oy!

Kopam boralarla bağrısam, ah oy!

Yurdu birbirine katam Erzincan!

Hangi ses makbulün vatan Erzincan?

Barutmuş harmanım, savrulur bağrım,

Kurşunlar yemedim, kavrulur bağrım,

Kavgam yok, ateşle çevrilir bağrım.

Arka kalem idin, düştün Erzincan!

Afatlar eline geçtin Erzincan!

Bağında gül değil "Zeycan"dı açan,

Dağında kuş değil, "Asuman" dı uçan,

"Kerem "di, " G a r î b "di yolların açan.

Yazın efsaneler yazan Erzincan

Güzün gurbet gurbet gezen Erzincan!

Oy, akar uykumu durduramadım!

Oy, kara düşlerim yorduramadım!

Saate sabahı vurduramadım!

Yer tatlı demlerim bastı Erzincan!

Gök çekmez damlarım yastı Erzincan!

Döndü değirmenler taş taş üstünde,
Üğündü taneler baş baş üstünde,
Çevirdi çarkları yaş yaş üstünde.

Yağdı yaylalara “Aman!” Erzincan!
Ağdı Ağrı'lara duman Erzincan!

Toprak değil imiş, ateş imisin.
Meğer al alavmış gülün, yemişin.
Tadından tadana tutuş, demişin.

Yandık işte çıra çıra Erzincan!
Tüttük işte kara kara Erzincan!

Ucu gönle çıkan yollar nerede?
Yazı yâre çeken dallar nerede?
Avcu meyva kokan eller nerede?

Daldırma gül mü oldu kollar Erzincan?
Gelin mî verecek güller Erzincan?

Fırat mı, ana mı uğunur ahtan?
Karasu mu, yavru mu inler Kemah'tan?
Emrah sazdan olmuş, sazlar Emrah'tan,

Türkünü sayıklar teller Erzincan!
Titrer boşluklarda eller Erzincan!

DEFNE'm dağlar deli, bağlar bereli.
Umutlar tezgâhta kaldı gerili,
Mekikler candadır, nakış yaralı,

Gözlerde kalmamış merhem Erzincan!
Arzun can değil mi verem. Erzincan!

2

BU HASRETLİK BÖYLEDİR⁷⁸

Mislen mi beslenmiş üzümün İzmir?

İçi âhû doldu gözümün İzmir!

Birhoşluğu ondan, yazımın İzmir!

Kalem lisanını boşladım⁷⁹ gayrı!

Çubuk dillerine bağladım gayrı!

Yerin: Aydın, göğün: Ödemişli'ymiş!

Ufkun dört doğulu, dört güneşliymiş!

Kızın başak başlı, tırpan kaşlıymiş!

Gökçe çimen idim, biçildim İzmir!

Kara toprak oldum, açıldım İzmir !

Söyleng, buyursunlar Demirefe'ler!

Kurulsun meydana elvan tepeler!

Dostun şelvesiyle⁸⁰ dolsun kupalar!

Bir ince tedarik düzölsün İzmir!

Deniz huzurunda süzölsün İzmir!

“Barut” de, sevinmez söğüt olur mu?

“Şarap” yaz, genelmez kâğıt olur mu?

“İzmir” de, deli olmaz yiğit olur mu?

Hele görmemişse vay bencileyin!⁸¹

Hiç olmaz mı aklı zây ⁸²bencileyin!

Darlıktan izin yok..göndermiyorlar.

Kuşlar kanatlarına bindirmiyorlar.

Yasağı bizimçin öğrenmiş yollar.

78 bk. ÇınaraltıHaftalık İlim ve ve Sanat Mecmuası (Eylül 1941). C.1, S 6, s.5

79 Boşlamak: terketmek.

80 Şelve: şule, ziya, ziyanın sudaki aksi.

81 Bencileyin: Benim gibi

82 Zay: Zayi

İzmir, hasretinle bölük bölüğüm!
Kâğıtlarda kaldı yüzgörümlüğüm!

“Yüz isen yönünü İzmir’e döndür!⁸³
Kız isen nazını İzmir’e döndür!
İzmir’sen Defne’ye bir selâm gönder!

İçinde hayalin göreyim İzmir!
Yüzüme, gözüme süreyim İzmir!

83 bk. **Çınaraltı Haftalık İlim ve Sanat Mecmuası** (Eylül 1941). C.1, S 6, s.5: “Yüz isen yönünü İzmir’e dönder! Kız isen nazını İzmir’e dönder”

3

ISPARTA'NIN HALILARI GÜL KOKAR⁸⁴

Isparta'yı nakışınan konuştum,
Dedi: (Binbir bakışınan konuştum,
Gönül derler bir kuşunan konuştum.

“Hikâye-i Gönül kuşu” her boyam,
Elvan elvan nakle durmuş Isparta'm) .

Gülleri var: “Gül”⁸⁵ benzinden bergüzar
Yollarında seyyah olmuş “Sitemkâr”,
Horasan illere dönmüş halılar:

Sarı sarı yatar gurbet bir yanda,
Yeşil yeşil biter murat bir yanda.
Ak'ları var: “Akoluk”⁸⁶ta arınır,
Al'ların ucuna “Honaz”⁸⁷ sürünür,
“Göklerin içinden “Sidre”⁸⁸ görünür.

Bir gönül miracı diler dağları,
“Dost!” der şakır “Minasin”⁸⁹ ın bağları.
Bu ne halı! sabah olur gül kokar,
Akşam olur ince ince yol kokar,
Yaz gelince yayla kokar, bel kokar.
Yadellere düşsem odur vatanım,
Üzerine çıksam gökler seyranım.

Dost ayrılır dostum diye bakarım;⁹⁰
Her yanına türlü diller dökerim.
Mektup gelmez, mektup diye okurum:

84 bk. **Ün Isparta Halkevi Mecmuası (Nisan –Mayıs 1942)**, C.9, No:97-98, s.1339. ; (**Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ekim 1984)**. C 11, No.132, s.39)

85 “Gül ile Sitemkâr” halk hikâyelerimizden biridir ve Horasan Beyinin oğlu Sitemkâr ile nediminin kızı Gül arasında geçen bir aşkı hikâye eder.

86 Meşhur Ayazmana suyunun mermer olukları.

87 Isparta'nın kirazlarıyla meşhur bir kasabası.

88 Isparta'nın meşhur bir dağı.

89 Isparta'nın meşhur gezinti yerlerinden biridir ve bahçeleriyle şöhret kazanmıştır.

90 bk. **Ün Isparta Halkevi Mecmuası (Nisan –Mayıs 1942)**, C.9, No:97-98, s.1339: “Mektup gelmez; mektup diye okurum, /Dost ayrılır; dostum diye bakarım/Duman olurum halılara çökerim..”

Özür diler bizden nazlı dalları,
Fırâde fırâde açar gülleri.

Halının yazısı düğüm yazısı.
Düğümün içleri parmak sızısı.
Sızıdan bilmeyen nasıl okusun?⁹¹

Halı bir destandır hicran üstüne,
Âşık hasret yazmış onu dostuna.

Odamıza bir Isparta serildi,
Sanki bize bir bağ ferağ verildi,
Eve halı değil dört mevsim geldi.
D E F N E'yi bir uca yaprağ etmişler:
Kızlar kirpiğinden imzam atmışlar.

91 bk. **Ün Isparta Halkevi Mecmuası** (Nisan –Mayıs 1942). C.9, No:97-98, s.1339: “ Sızıyı halıya mekik yazısı...”

4

BEN BİR ESİRİK BÜLBÜLÜM⁹²

Gül ey, Isparta'nın demli gülleri!⁹³
Mağrip, maşrik senden alır alları!
Sende ikmal olur bülbül dilleri.
Çıkar, yurdu ayaz ayaz uyarır,
Sevda seferine ferman buyurur.

Mendilimde uğrun uğrun tütersin,
Beni esirmiye⁹⁴ teşvik edersin.
Çeyizimle benden evvel yatarsın.⁹⁶

Halvet gülü, oya derler adına!
Gül oyası, doyamadım tadına!

Yâr yoluna intizarım avluda,
Yüze, göze hasretimsin havluda.
“Akkuş” bile sennen gelir mevlüd’e;

Gökyüzünden türlü kelâm getirir,
Gülabdanlar dolu selâm getirir.

İmbikler de sıra sıra kurulur,
Koku renkten renk kokudan ayrılır.
Bu firkatler bağrımda⁹⁷ bir sel olur.
Basar gider sabrımızı sular ey!
Alır gider şu bizi arzular ey!

92 bk. **Ün Isparta Halkevi Mecmuası** (Nisan-Mayıs-Haziran 1943).C.9, No:109-110-111, s.1538.

93 bk. **Ün Isparta Halkevi Mecmuası** (Nisan-Mayıs-Haziran 1943).C.9, No:109-110-111, s.1538.: “Gül ey, Isparta'nın pembe gülleri”

94 bk. **Ün Isparta Halkevi Mecmuası** (Nisan-Mayıs-Haziran 1943).C.9, No:109-110-111, s.1538.: “esürmiye”

95 **Esürmek, esirmek: Kendinden geçmek, mestolmak, azmak, Esürük, Meczip.**

96 bk. **Ün Isparta Halkevi Mecmuası** (Nisan-Mayıs-Haziran 1943).C.9, No:109-110-111, s.1538.: “Sandığımda çeyizimle yatarsın.”

97 bk. **Ün Isparta Halkevi Mecmuası** (Nisan-Mayıs-Haziran 1943). C.9, No:109-110-111, s.1538.: “göynümde”

İlkağızdan⁹⁸ çektiçeğim⁹⁹Gülruhu¹⁰⁰,
“Milos yaylası”¹⁰¹ na döndürdü ruhu.
Orda meyle teslim olmuş bir ahı:

Rıza bir tarafta, gerdan bir yanda,
Pervaz bir tarafta, meydan bir yanda.

Şu **DEFNE**'yi neyleseler, netseler,
Ezip ezip gül yağına katsalar,
Billur şişelere koyup satsalar,

Dost günleri sürünse yâr eğnine,¹⁰²
Merak olsak tenhaların zihnine.

98 İmbikten alınan ilk ve kuvvetli ürün.

99 Çekticeğim: İçtiğim.

100 Gül ruhu: Gül rakısı

101 Milos yaylası: Isparta'da Gölcük'ün yanında meşhur bir yayla.

102 bk. Ün Isparta Halkevi Mecmuası (Nisan-Mayıs-Haziran 1943). C.9, No:109-110-111, s.1538: “Merak olsak güzellerin zihnine/Vebal olsak Isparta'nın boynuna”

5

BURSA'M BENİM¹⁰³

Giyvermişler Bursa'ları buz gibi,
Gelmiş güzellere yaz serin serin.
Yollara dökülmüş, yanıyor temmuz,
Geçiyor bir düzbeyaz serin serin.

Râmolmuş köpüğe ipek demişler,
Suları dokuyup salıvermişler.
Ben "Bursa" deyim de sen bak, seyreyle,
Olmuyor mu için biraz serin serin.

Kar beyaz, süt beyazım, Bursa'm benim!
Nilüfer çayına düştü yemenim..
Üstünde zihnimden, gönlümden düşler,
Akıp gitmekteyiz biz serin serin.

Kaç muradı varsa insanoğlunun, ¹⁰⁴
O kadar yeşili var burda onun; ¹⁰⁵
Dinle farklardaki maceramızı, ¹⁰⁶
Duy, ne söyler her avaz serin serin.

Maviliklere, dumanlara doğru,
Belki de evvel zamanlara doğru,
Uludağ denir adına, gidiyor,
Bak yukarda bir pervaz serin serin.

103 bk. **Ülkü** (Eylül 1946).C 10, S 120, sayfa: 7,

104 bk. **Ülkü** (Eylül 1946).C 10, S 120, sayfa: 7, : "Murat'tan beriye Bursa kaç yeşil?"

105 bk. **Ülkü** (Eylül 1946).C 10, S 120, sayfa: 7, Eylül **1946**: "Gölge gölge yürü, gel menzil menzil."

106 bk. **Ülkü** (Eylül 1946). C 10, S 120, sayfa: 7, Eylül **1946**: "Dinle parklardaki maceramızı, "

6

KADALARIN¹⁰⁷ BENİM OLSUN ERZURUM¹⁰⁸

“Beni yakarken kızıl dağlar,
Kış, yaz beyaz açan dağlar!
Erzurum’u koçan¹⁰⁹ dağlar!
Yıldızınız ne yıldızdır?

Erzurum dağlarının dumanı gezer bar’¹¹⁰da,
Erzurum geceleri ııılar kehribarda.¹¹¹

Barlar ibrişim büküşlü,
Dadaş, tezene¹¹²sekişli,
Gelin kehribar bakışlı;
Gözlerinde altın işli.
Kızların ne mene kızdır?

Erzurum güllerinin kokusu tüter bar’da,
Erzurum işveleri ııılar kehribarda.

Dallar niyaza girişmiş,
Suların saza duruşmuş,
Kuşların söze duruşmuş.
Diller tellere karışmış.
Erzurum, bu hangi ağızdır?

Erzurum dillerinin meramı döner bar’da,
Erzurum edaları ııılar kehribarda.
Hançer oynar balaların¹¹³:
Talimi var belâların.
Bahtım olsun çilelerin!
Kadağı “**Defne**” ye yazdır!

Erzurum koçlarının şanı yazılı bar’da,
Erzurumlu Emrah’ın ruhu var kehribarda.

107 **Kaza; belâ.**

108 bk. **Ülkü** (1Temmuz 1944).c.10, no:67 s.8

109 **Kucaklayan, bağrına basan.**

110 **Erzurum’un meşhur oyunlarından.**

111 **Erzurum’un siyah kehribarı ve bunun üzerine altın, gümüş işlemleri meşhurdur.**

112 **Bağlama mızrabı.**

113 **Çocuk.**

7

ALDI EĞİN

Yaylalar: düşlerim, bu sis ne sistir?
Sular: yoldaşlarım, bu ses ne sestir?
Kuşlar: kardaşlarım, bu yas ne yastır?

“EğİN. EğİN!” diye ne bulanış bu?
“Canan! Canan!” diye ne dolanış bu?

Yoldur: belki benim damarlarımdır,
Haldir: belki benim humarlarımdır,
Küldür: belki benim ömürlerimdir.

Nasıl bilirsiniz sizler EğİN’i?
Bir de bana buyurun, arayın beni!

Ben bir gün dağlarda duydum EğİN’i,
Göğē vurmuş sandım Fırat suyunu.
Ogün bugündür hep EğİN söylenir.

Her gün dokuz növbet gönül katında;
Devlet yanar, divan kalır tütünde.
Bir gün bir incecik halıda gördüm,
Melil tasvirine meylimi verdim.
Ördüm bir aynını bağrıma serdim.

O günden beridir her gün, her gece,
İçimde bir şeyler yürür gizlice,

Bizi oyup oyup götürmüş gurbet,
Bir garip toprağa döşemiş sed sed..
EğİN bizden hasıl olan memleket:

Temeli hasretlik, binası hasret,
Hasretten ötesi yarın ahiret.

8

BİR İNCECİK DUMAN TÜTER

Hesabınan, kitabınan doluymuş,
Meğer ehven cığaraların içleri.
Kül yüzler üstüne dökmüş dünyayı;
Cemeder, tarheder durur uçları.

Gidin dumanlar gidin,
Samsun'a sitem edin!

Hangi mühendisler kurmuş “Havan”ı¹¹⁴?
Olmuş harmanımız rakam harmanı.
Hiç yok mu Samsun'un efkârsız yanı?
Nedir bizim tabakanın suçları?

Tabakamda tütün yok,
Akıl başta bütün yok.

Bizim her cığaramız aynı hikâye:
Başlar: “Ateş” diye, biter: “Düş” diye.
Kâh döner incecik bir teselliye;
Görünür ardından yârin saçları.

Cığaramın dumanı,
Yoktur yârin imanı.

Kâğıt dedikleri bizim yürekler,
Tütün dedikleri bizim meraklar.
Soru - süalinen doldular gökler;
Arzuhallarımız tuttu burçları.

Tabakamın cevizi,
Samsun, mahvettin bizi!

114 Tütün kıymağa mahsus alet.

KARA GECELERDE KONYA¹¹⁵

Güneşinde parıl parıl,
Bir Mevlânâ sıcaklığı,
Gölgesinde yeşil yeşil,
Bir Mevlânâ serinliği.

Kâh duyarım gecelerde:
Tebriz ufkundan başlayan sabahı,
Konya göklerinde Fih ü Mâfihâ,
Mevlânâ Mevlânâ büyüyen şeyi.

Kâh duyarım gecelerde:
Bir ezeli aşk aşinalığında,
Irmakların, çayların gürül gürül, ¹¹⁶
“Meram” ile söylediği Mesnevi’yi

Kâh duyarım gecelerde:
Sokaklarda raksa girmiş bir hava.
Yataklardan sokaklara, bir hâldir,
Alır götürürler beni. ¹¹⁷

Kâh duyarım gecelerde:
Uyanmış kalbden dudağa, ¹¹⁸
Gelmiş biraraya dünya, ¹¹⁹
Üfler ulu bir neyi¹²⁰
Kâh bir el uzanır yeşil,
Aralar geceden bir al perdeyi..
“Kubbe-i Hadrâ” da devreden bir ses,
Seslenir bağrımdan bana “Gel!” deyi.

115 **Çağrı** (Ağustos 1959). y.2, S 20, s.2.; **Türk Dili** (Haziran 1987).C.53, S 426, s.348.; (DÇÜ, 1971, s.25.) bk. 9.şiiir

116 **Türk Dili** (Haziran 1987).C.53, S 426, s.348 “Gürül gürül dereleler, ırmakların”

117 **Türk Dili** (Haziran 1987), C.53, S 426, Haziran 1987 s.348 “ Çeker, alır, sürür, götürür beni.”

118 **Türk Dili** (Haziran 1987), C.53, S 426, Haziran 1987 s.348 “Candan dudağa dek uyanmış”

119 **Türk Dili** (Haziran 1987), C.53, S 426, Haziran 1987 s.348 “Bir araya gelmiş dünya, maverâ”

120 **Türk Dili**, (Haziran 1987), C.53, S 426, Haziran 1987 s.348 “ Üfeler durur sanki ulu bir neyi.”

10

FİSKİYE¹²¹

Bir ateşten fiskiye bağrımda gece gündüz
Döner mevlevi mevlevi

Kuşlar gider semada semâlarına o suyun
Konar mevlevi mevlevi.

Kuşlar gelir bu havuzun içinde چراغ چراغ
Yunar mevlevi mevlevi

Çıkar ruhum mevlevi mevlevi her an sana,
İner mevlevi mevlevi.

Yanar ney'ler... hasretler seni havada kül kül
Anar mevlevi mevlevi.

Bu aşk sönse de öbür dünyada yanmağ üzre
Söner mevlevi mevlevi.

(1963)

121 bk. Çağrı (Aralık 1963). No:71, s.6.; (**Fiskiye**, DÇÜ s.27; **Sonsuz Sema**, K.s.94.)

11

GÖZAYDINI

Gül huzurunda eriyor,
Dal divanına duruyor, ‘
Sana bir müjde varıyor.
Gözün aydın Adana!

Bir yüzü var, nükte gibi!
Bir sözü var, cönkte gibi!
Bir boyu var, cenkte gibi!
Gözün aydın Adana!

Seyhan’ına söyle, gelsin.
Ayaklarına dökülsün!
Güleğ’e bayrak çekilsin!
Gözün aydın Adana!

Birer dal limon, portakal,
Bir dal “Kızmemesi” nden alt
Kalk, “Yenice” ye karşı gel!
Gözün aydın Adana!

Bu gelen sazlara teldir,
Bu gelen yazlara yeldir.
Bu gelen hoş bir eceldir..
Gözün aydın Adana!

Müjde gömleklere kandan,
Müjde bıçaklara candan,
Müjde feryatlara benden..
Gözün aydın Adana!

Defne bir dal verdi yine.
“Seferin mübarek!”, bana,
“Gözaydını” düştü sana..
Gözün aydın Adana!

12

BASMALAR BAHÇESİ

Birinin ucundan hudutlar başlar,
Bize yasağ olur ayak basmalar.
Birinin içinden oynaşır kuşlar,
Beni yoldan eder yollu basmalar.

Heves oldum bir ağılayan narına,
Rüsvay oldum gülen ayvalarına...
El ermez, güç yetmez meyvalarına,
Beni koldan eder dallı basmalar.

Giderken giderken bir gün evime,
Bir gül macerası çıkar önüme,
Bir gül emrazıdır iner gözüme,
Döşenir dünyama güllü basmalar,

Ne gezi, ne kutnu, ne de sivayî,
Giyvermiş eğnine yâr masivayî..
Divanî¹²² resmine dökmüş edayı,
Fermana dönmüşler telli basmalar.

Hayaline yele yele Nazilli,
Gelmiş sana bir ahzâtâ¹²³ menzili,
Üzerinde tasavvurlar çizili:
Öpmek, Koçmak gibi, türlü basmalar,

DEFNE'm her entari bir özge dildir:
Havaî: başımda esen bir yeldir.
Erişî¹²⁴ iğvadır, argacı¹²⁵ âldir,
Bir top arzumandır allı basmalar.

122 Eski, yazımızın, bilhassa fermanlarda kullanılan hususi bir ahenge malik, dolam dolam ve ihtişamlı bir nevi

123 Ahz ü itâ'dan bozma bir halk tabiri, alış veriş.

124 Dokumada boy ipliğinin adı.

125 Dokumada en ipliğinin adı.

13

SİNOP HATIRASI¹²⁶

Bunlar cevizden, cezadan, dalgadan,
Sinop hapsanesinde yapılmış yelkenliler.
Bunlar büyük yellerle kabarmış kalmış böyle,
Tahta yelkenler.¹²⁷

Bunlar ömürlerince yüzmek vehmine mahkûm
Kuru sularda, tahta denizlerde..
Gece gündüz hep böyle pupayelken, hep dalga,
Hep aynı yerde.¹²⁸

Bunlar böyle kabarmış kalmış, yelkenler işte, ¹²⁹
Bizim dolu, mahpus göğüslerimiz.
Büyüğünden, küçüğünden her gün bin yel, bin dalga, ..
Gelgelelim kader... duvarlar... deniz...
Bunlar birer “Hâtırai Sinop Hapsanesi” dir.
Hangi hapsanelerin hâtırasıyız ya biz?
(1958)

126 SN, s.87 (bk.154.şiiir)

127 SN, 1985, s.87 : “Tahta bahtsız yelkenler”

128 SN, 1985, s.87: “Ama hep aynı yerde “

129 SN, 1985, s.87: “Bunlar böyle kabarmış kalmış işte”

14

ANTALYA'YA KASİDE

Bir Çin İşkencesi'nden düşmekte damla damla,
Beynimize zamanın bir soğuk emri her ân:
“Unutma ha! Hatırla! Unutma ha! Hatırla!”

Bu sesi bahar bahar bastıran bu yerde, siz,
İsterseniz günleri unutabilir, hattâ
LAMARTİNE'le bir vakti durdurabilirsiniz.

Hangi gök var şu dağlardan göremiyeceğiniz ?
İşte Türk kalyonları, ya da dağ lâleleri,
Batiya şafak gibi bakmayı bilerseniz.

Hangi çağ var şu sularla gidemiyeceğiniz?
Ver elini Fenike, Yunan, Roma, Selçuk, aşk...
Nereyi istediniz de götürmedi şu deniz?

Her gece dolaylardan altın çağlar korusu,
Bir altın musikide her gün dallarda özsu..
Şu toprağı dinlemeyi ne gün öğreneceksiniz?

Bu dev dantelâları falezlerde zamanın,
Deniz denen o güzel, o korkulu rüyanın,
Büyük gecelerinden belki bizim aksimiz.

Bağrımızda durmadan esen meçhul sılayı:
O bitmez tedirginliği, o büyük fırtınayı,
Belki bu ufuklarda biraz susturabileceğiz.

- 1959 -

15

AKŞAM KOKUSU

- Tahsin Nahit UYGUR'a -

Ilık ılık bir yel değer alınma:
Bölük bölük eser gider turnalar.
Akşam yine bir hoş koktu burnuma:
Yoksa yüzünü bize mi döndü analar?

Bilmem, bir savuşmaz melali mi var;
Hekim, hâkim bilmez bir hâli mi var.
Bana soracak bir suali mi var?
Şu kuş başucumda neye dönerler?

Böyle mi geçecek hep yazlar, kışlar?
Kanlara boyandı canım kumaşlar..
Felek, bitmedi mi işlediğin nakışlar?
Nedir hâlâ bağrımda bu iğneler?

Beni komayacak, anladım, yaram;
Yalana dolana başladı merhem.
Sılada ne olup bittiğin görem,
Hele biraz şöyle durun binalar!

Yol yetmedi miydi Çankırı'm sana?
Caddeler yollardım, yazaydın bana!
Ne cevap edecen yarın sorana?
Hani, nerde bizim fakirhaneler?

Demek gitti o odalar, duvarlar!
O duvarlarda ilk göz ağarım mısralar!
Her akşam yemden çizdiğim yuvalar!
Ya bu ahlar şimdi nere konalar?

16

ÇANKIRI

Bir ay doğar Boyalca'nın kaşından
Maraz mı maraz..
Tuyumuna bir şeyler mırıldanır Çankırı,
Fersiz, susuz derelerinde garip,
Ne söyler anlaşılmaz.

Su olmya su, velâkin su değil:
Bir kara üçgen içinde bir kuru yas.
Dalmış bir uykuya ölümcül, harap;
Kâh bir tren sesiyle belinler, uyanamaz.
Bir şey titrer gecelerinde garip:
Işık desem çok,
Nünük desem az¹.

Kim haykıracak, kim Çankırı'm adına,
Hangi ağız, hangi ahras?
Kim tamam edecek bu ibadeti?
Büyük zelzelelerin can, baş telâşesinde,
Çankırı'm bir kenarda bir yarım kalmış namaz.

-1956-

17

ILGAZ

Yıldızlar çamlara değer de geçer,
Gün burdan başını eğer de geçer,
Sular dizlerini döğör de geçer.
Bir Ilgaz, er Ilgaz, Ilgaz, yâr Ilgaz!

Başında bir tavus tuğ gibi çamlar,
Yollara dizilmiş tığ gibi çamlar,
Karşıdan bir zümrüt çığ gibi çamlar.
Bir Ilgaz, er Ilgaz, Ilgaz, yâr Ilgaz!

Dalı var: göklere yeşil direktir,
Gülü var: dağlara düşmüş yürektir,
Yolu var: içinde yitsem gerektir.
Bir Ilgaz, er Ilgaz, Ilgaz, yâr Ilgaz!

18

ILGAZLAR

İlgaz dedikleri bir ulu yazı:

Kader, hakkımızda “Hasretlik” demiş,
O tutmuş üstüne kaydetmiş bizi.

Ben gibi görünmez dumandan İlgaz,
Sen gibi anlamaz “Aman” dan İlgaz.

İlgaz dedikleri bir ala duman:

Tanrıma çıkarken arzumanlarım,
Kalmış yarı yolda bak, elvan elvan.

Ben gibi görünmez dumandan İlgaz,
Sen gibi anlamaz “Aman” dan İlgaz.

İlgaz dedikleri bir yeşil geyik:

Çevirmiş başını semaya doğru...
Kendi yoldan, yolu kendinden büyük.

Ben gibi görünmez dumandan İlgaz,
Sen gibi anlamaz “Aman” dan İlgaz.

İlgaz dedikleri bir donmuş sudur:

Kendine hapsolmuş bir ruh içinden
Akar ıgıl ıgıl bir yeşil billur.

Ben gibi görünmez dumandan İlgaz,
Sen gibi anlamaz “Aman” dan İlgaz.

İlgaz dedikleri bir içli masal:

Geçmekte havalar içinden belki
Yarın saz olacak ağaçlar dal dal.

Ben gibi görünmez dumandan İlgaz,
Sen gibi anlamaz “Aman” dan İlgaz.

Ilgaz dedikleri bir mavi mera:
Ya yıldızlarımız yayılır üstünde,
Ya niyazlar vardır Ilgaz'dan sonra.

Ben gibi görünmez dumandan Ilgaz,
Sen gibi anlamaz "Aman" dan Ilgaz.

Ilgaz dedikleri bir sesleniştir:
Sevgilerimiz gibi ince ve derin,
Bu ses göklerimiz kadar geniştir.

Ben gibi görünmez dumandan Ilgaz,
Sen gibi anlamaz "Aman" dan Ilgaz.

Ilgaz dedikleri bir yüce Haçat:
Kâh karanlıklarda, kâh bulutlarda,
Belki seferlerimiz o murat murat.

Ben gibi görünmez dumandan Ilgaz,
Sen gibi anlamaz "Aman" dan Ilgaz.

19

ORTA ANADOLU¹³⁰

Git ha git otsuz ağaçsız, sensizliğim
Yansır sanki yüzyıllardan bu yana,
Yansır memleket olur.

Ey savaşlar, bozgunlar, ey iç göçler, ey bağrım!
Ey biraz Orta Anadolu!¹³¹
Kavuşsan da arada bir zafer¹³² sarhoşluğuna,
Yine görüp göreceğin hasret olur.

Çok görür el kadar gölgeliğini,
Rahat vermez yel, yağış yeşiline, çiçeğine..
Zaman zaman boşlukta beliren bir ince dal,
Bir avuç toprağının basına derd olur.

Vara vara üç beş haneli bir köy¹³³ günler sonra,
Bir geçmişle ödeşeceksiniz ¹³⁴biraz.
Bilmem nerelerden kalmış hangi kan dâvaları.,
Kal cinayet, geç git cinayet olur.
Hayal; bu bozkırların ortasında,
Önünde bir sürü gece yarısı,
Ağılına, yemyeşil çıkıp simsiyah¹³⁵ dönen,
Bir çoban Ahmet olur.
Madem ne yana, nasıl dursa sana duruyor,
Bu bozkır bu kör, ¹³⁶
Ey yeşil, ne kılar, sana ibadet olur

- 1915 -

130 **DÇÜ 1 (988)**.s.46; K, **s.89** (bk.289. Şiir) (**Millî Kültür** (Aralık 1988), C.3, No:7.

131 **K**, 1988, s.89: “Ey tüm acı toplamlar toplamı Orta Anadolu!”

132 **K**, 1988, s.89 “utku”

133 **K**, 1988, s.89: “evli bir köy”

134 **K**, 1988, s.89: “oturup dertleşeceksiniz”

135 **K**, 1988, s.89: “ kapkara”

136 **K**, 1988, s.89 “bu elinden tutanı yok, mutsuz kör”

20

BOZKIR¹³⁷

- I -

Mavi mavi, serin serin gülümser uzaklarda,
Büyük büyük pencerelere deniz.
Biz, şu muhasaradan artakalan,
Şu yel de olmasa bir, öleceğiz.

Şu gedikten parlıyan mavilik mi?
Bir kocaman gazocağının alevi..
Yanar temmuz, ağustos gün boyunca dam, duvar,
Pişeriz.

Doludur çağlıyanlar, ormanlar, yaylalarla,
Doludur ak kâğıtlar üstünde düşlerimiz.
Şu ağaç gölgesinden sonra bir bozkır var ya,
İşte o ağacın o tarafı biz.

-1958-

137 bk. Bozkır, **Çağrı** (Eylül 1959) y.2, S 21, s.3.

21

BOZKIR

- II -

Yine bir ormanlar mı yarıyor firdolayı,
Bu yel ne?
Bir harlı od üstünde ürperir gibi hava,
Bu hal ne?

Bu sessizlik mi ki böyle büyüten,
Bu toprağı yoksa bu ağaçsızlık mı?
Öyleyse camlarda bir bozkır boyu,
Bu dal ne?

Tuz mu, toz mu gözlerimde bu yanan,
Bu aç aydınlık?
Hangi yitmiş tutkular balkır durur göklerde,
Bu göl ne ?

Bir büyük su, bir sonsuz sevgi sayıklaması,
Yahut ki bir ağır sayrılık mı bu ?
Hangi kuşlar sesleniyor şu taşların içinden,
Bu dil ne ?

-1959-

GÜZELLEMELER (Sevgi ve Tabiat Üstüne)

22

ULU TÜRKÜ¹³⁸

Ey gönül, ey, ne büyük bir türküsün!
Dünya âlem dilindesin herkesin.
Söyle, dilden telden nem eksik benim,
Ey, bir doğru dürüst söyleyemediğim!¹³⁹

El bağında imkân açarken gül gül, ¹⁴⁰
Bu ne mürüvvettir bize ey müşkül!
Ne durdan anladın, ne sustan gönül, ¹⁴¹
Hey, bir kararlarda eğleyemediğim!¹⁴²

Hepsi kendi sevdasında kol, kanad;
Beni yağmadadır her gün bin murat.
Ey güzelim dünya, ey canım hayat,
Ey enine boyuna yaylamadığım!

- 1945 -

138 bk. Şadırvan (Mayıs 1949). C.1, No:6, s.2

139 bk. Şadırvan (Mayıs 1949). C.1, No:6, s.2 : “Ey bir doğru dürüst söyleyemediğim”

140 bk. Şadırvan (Mayıs 1949). C.1, No:6, s.2 : “İl bağından imkân açarken gül gül”

141 bk. Şadırvan (Mayıs 1949). C.1, No:6, s.2 : “Ne durdan anlarsın ne sus’tan gönül”

142 bk. Şadırvan (Mayıs 1949).C.1, No:6, s.2 : “Hey bir kararlarda eğliyemediğim”

23

NERDEN TEŞRİF¹⁴³ 144

Yine¹⁴⁵ eller beyaz beyaz,
Niyazdan mı geliyorsun?

Malihulyaya dönmüşün,
Boğaz'dan mı geliyorsun?

Mavilerin hâre hâre,
Seni döndürmüş bu şehre.
Kemer bir nefsi emmâre, ¹⁴⁶
Bir hazdan mı geliyorsun?

Hangi dağlara sığınmışlar, ¹⁴⁷¹⁴⁸
El'âmân hâlinde kuşlar?¹⁴⁹¹⁵⁰
Neye¹⁵¹ havalanmış kaşlar? ¹⁵²
Pervazdan mı geliyorsun?

Geldin Rast'ta karar gibi,
Boy-bos Evc'e firar gibi,
El bir makam arar gibi,
Dost, sazdan mı geliyorsun

Gel ey, göğsü gül nakışlım! ¹⁵³
Gülü mâsivâ kokuşlum! ¹⁵⁴
Benim İstanbul bakışlım,
İlkyazdan mı geliyorsun?

143 bk. H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri**1 (1981) 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabeveleri, s.470-471.

144 K, 1988, s.36 (bk.188.şiiir)

145 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri s.471'de: "Yine: gene"** 146

147 s.472 'de: "**Göğsüne mi sığınmışlar**"

148 K.s.36: "**Gözlerinde mavi düşler**"

149 -: "**Ağzı dua dolu kuşlar?**"

150 K. S.36: "**Göğsünde bir alıcı kuşlar**"

151 -: "**neye:niye**"

152 K. S.36: " Yine havalanmış kaşlar"

153 : "Defne der ; ey gül nakışlım!"

154 K (1988) s.36: " Gülü mâsivâlar işlim"

24

BU NASIL DERT?¹⁵⁵

“Sihirli at” lara mı bindim!
Uyurgezerlere döndüm!¹⁵⁶
Destursuz yerler mi bastım!¹⁵⁷
Düş oldum kendime kendim!
Bu derde ne derler sizde?

Güllüğe bak güllük değil,
Küllüğe bak küllük değil.
Ateşler buhran içinde,
Su kendine malik değil.
Bu derde ne derler sizde?

Sanki zaptiyem sokaklar,
Sanki mahkemem yataklar.¹⁵⁸
Her şey müstantık kesildi,
Yiyor beni istintaklar.
Bu derde ne derler sizde?

Bir yola gidecek gibi,
Bir yolcum gelecek gibi.
Bu hazırlık nedir canda,
Bir şeyler olacak gibi?
Bu derde ne derler sizde?

Dünya pusula, ben ibre;
Gündüz titre, gece titre!
Hangi iğneler üzreyim?
Nerem kuzey, nerem kible?
Bu derde ne derler sizde?

Bir ad koyamamak ne zor!¹⁵⁹
Eviriyor, çeviriyor,
Başka mâna veremiyor,
Bizim köylü, “Gönül” diyor,
Bu derde ne derler sizde?

155 K, (1988), s.34-35; (bk.187.şiiir)

156 K, (1988), s.34 : “Göklerinde uçtum Hind'in, Çin'in!”

157 K, 1988, s.34: “Ya da yömsüz yerlere mi bastım”

158K, (1988), s.34: “ Mahkemem oldu yataklar”

159 K (1988). s.34: “Bir ad verememek ne zor!”

25

TESADÜFLER DÜNYASI ¹⁶⁰

Demek bir tesadüfmüs yeden bizî:
O gün ak yordamlar doluydu hava.
Bir yumuk terennüm duydum avcumda,
Öldürmekten korktum etlerinizi.

Ev ev kurmaktayım o günden beri,
Masamın üstüne Ortaköy'leri. ¹⁶¹
Baştığın yerlerde gül biter diye,
Döşedim odama yollarınızı.

Gayrı şundan, bundan beyitler neme?
Sen yetmiyor musun ki canevice?
Âbâdî saatler üstüne yazıp,
Astım hayalime dillerinizi.

Bütün lâmbalara çizdim resmini,
Tekmil ışıklara yazdım ismini.
Sildim halılardan nakışlarını,
İşledim üstüne hallerinizi.

Bir al bülbül peydah oldu sazımda,
Sarı teli boyar durur feryada.
Nolur mürüvvettim, bir akşam, biraz,
Bize gönderseniz güllerinizi!

- 1947 -

160 SN (1985) .s.11 **bk.97.şiiir**

161 SN (1985).1985, s.11 “Her elime geçen kâğıda o semti.”

26

ELLERİMİN DÖNÜŞÜ¹⁶²

Yine bağlama'yla bir olup dosta,
Dün gece ne diller döktünüz ellerim?
Aradım bîr meclis boyunca sizi, ¹⁶³
Ten cemiyetinde yoktunuz ellerim.

Hangi maceradan geliyorsunuz?
Bu güzellik hangi hazlara mahsusu?
Siz benim ellerime benzemiyorsunuz,
Hangi sulara girip çıktınız ellerim?¹⁶⁴

Ne kadar incelmış bir gecede bak,
Sanki bir nağmeye dönmüş her parmak!

Hangi perdeleri aralayarak, ¹⁶⁵
Hangi havalara baktınız ellerim?

Eller hâtıralar gibi dumanda,
Eller geziyor bir evvel zamanda:
Ne cana minnet, ne bana müdâna, ¹⁶⁶
Yıllardır kendine mahpus ellerim.

Ey benim yepyeni, güzel ellerim!
Nerde kaldılar, o evvelki ellerim? ¹⁶⁷
Oyun, öyün, sevgi, selâm hakları, ¹⁶⁸
Noldu bunca hukukumuz ellerim?

Dünya işlerinde artık bilmem ki, ¹⁶⁹
Nasıl kullanayım ellerim sizi?
Sizsiz de bu dünya bir kara kapı, ¹⁷⁰
Onu açmak size mahsus elleri

162 bk. **Zeytin Dalı** (21 Ocak), y. 1, S 1, İç Kapak, (DÇÜ, 1971, 1971, s. 61)

163 **Zeytin Dalı** (21 Ocak), y. 1, S 1, İç Kapak: "Bir meclis boyunca aradım sizi"

164 **Zeytin Dalı** (21 Ocak), y. 1, S 1, İç Kapak: "Nerelelere girip çıktınız ellerim?"

165 **Zeytin Dalı** (21 Ocak, y. 1, S 1, İç Kapak, : "Kabuğundan çıkmış san ki her parmak"

166 **Zeytin Dalı** (21 Ocak,), y. 1, S 1, İç Kapak : "Kurtulmuşlar kanad kaydından bile "

167 **Zeytin Dalı** (21 Ocak), y. 1, S 1, İç Kapak: " Nerede haldiniz evvelki ellerim?"

168 **Zeytin Dalı**, (21 Ocak), y. 1, S 1, İç Kapak: "Oyun öğün ve temas hakkı.. "

169 **Zeytin Dalı** (21 Ocak), y. 1, S 1, İç Kapak: Dünya işlerinde gayri bilmem ki.

170 **Zeytin Dalı** (21 Ocak) y. 1, S 1, İç Kapak: " Amma sizsiz dünya bir kara kapı, "

27

RÜYASINDA YÜZEN GEMİ¹⁷¹

Bilmem unuttun mu, hatırında mı ?
Yollarda yelleri kovaladığımız?
Ve en dik, en çılgın merdivenlerden
Billur kahkahalar yuvarladığımız?
Zaman, aramızda ince, derbeder
Bir sen, bir ben üflediğimiz bir tüydü.
Günler sanki masmavi bir türküydü,
Sularla, göklerle tekrarladığımız.

Gündüz işi, başı koyup beraber,
Uçar giderdik gönüllere doğru.
Gece yıldızlarla ıslanıyordu,
Aylarla kuruyordu kanadımız.
Her an bir bahsimiz gibi çiçekler,
Kâh beyaz, kâh sarı, kâh al, kâh mordu.
Her sabah yeniden yazılıyordu,
Bahçelerin kitabına adımız.

İşirken şavkınla havalar yer yer,
Bir çiçekli çay bardağının ardından,
Şafaklar içinde tüterdi vatan,
Bir sıcak güldü avucumuzda vaktimiz.

Her akşam bir garip seyrana sefer:
Sedeften gemiler üstünden renk renk,
Pırl pırl sahillere sererek,
İstanbul'dan kendimize baktığımız!

171 **Rüyasında Yüzen Gemi** (1971). DÇÜ, s.63-64.; (SN, 1985, s.30. (bk.115. şiir))

Bilmedik, bir oyun oynarmış kaderi ¹⁷²

Bize başka türlü söylemişlerdi.

Oturmuş gemimiz karaya şimdi,

Simdi sularda bir ölü rüyayız.

Bilmem unuttun mu, hatırında mı, ?

Yollarda yelleri kovaladığımız?

Ve en dik, en çılgın merdivenlerden,

Billur kahkahalar yuvarladığımız?

172 (SN, 1985, s.30. (bk.115. şiir)) : “Demek, bir oyun oynuyormuş kader! /Bize başka türlü söylemişlerdi, /Gemimiz oturmuş karaya şimdi, / Sularda rüyamız yüzüyor yalnız.

28

TEBDİL GÖNÜL¹⁷³

Gözüngörmiye can atar,
Ellerine değsin, yeter!
Mektup olur satır satır,
Posta posta gider gönül.

Seni kederdensakınır,
İpek kozalara konur,
Makbulün renge dokunur,
Deste deste gider gönül.

Diler, dudağına değe.
Heves olur her türküye..
“Belki bir deyim der” diye,
Beste beste gider gönül.

Sensiz onulur mu yara?
Gönle teselli her çare!..
Ümit olup, tabiplere,
Hasta, hasta gider gönül.

Menekşelerde mazidir,
Gelinciklerde sızırır,
Defne'de kara yazıdır;
Dosta dosta gider gönül.

173 bk. Çınaraltı Haftalık İlim ve Sanat Mecmuası (Ekim 1941). C 1, S 10, s.9

29

MAHKÛM¹⁷⁴¹⁷⁵

Hangi mahkemelere başvursam hep ben mahkûm,
Her duruşma karşıma gönlüm çıkar.

Hangi kitabı açsam allı karalı bir şerit.
Oku, bütün sözlerin içinden o gün çıkar.

Girer bir çıkmaza çıktığım her yol,
Girdiğim her kapıdan ölüm çıkar.

Bir yangındı..yandı, söndü sandığım saatlerden,
Hâlâ mı hâlâ bir acı tütün çıkar.

Hangi kuşun yüreğini yarsalar bu havada
Hepsinden senin üstüne bir gönül türküm çıkar.
-1963 –

174 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993)**. S 231, s.15.; (DÇÜ, 1971, 1971, s.67.; SN, 1985, s.15.) **Türk Dili** (Ocak 1993). S 493, Ocak 1993, s.55;
Türk Dili (Ocak 1993).S 493, s.55

175 bk.101. şiir

30

CEYLÂN

Dışınince, için ince,
Birbirinden güzel ceylân
Bir can üzre kaç yüktür bu
Meral ceylân, gazal ceylân?

Ne el gözünden rahat var,
Ne yüreğin meram anlar..
Hangi evhamlardır aslın?
Nevin olur kazel ceylân?

Bir duruşun kuzu gibi,
Bir duruşun sızı gibi.
Gel, bir Ta'lîk yazı gibi,
Gel, ömrüme yazıl ceylân!

Orman bir acayip ülke:
Dal tehlike, yol tehlike..
Yoksa hep bu ceylânlıklar,
Ondan mıdır asıl ceylân?

Ko gel, şiirler kavlince,
Gez gönlümde gündüz, gece!
Beni bir ak tütün gibi,
Uçur menzil menzil ceylân!

Kaçacaksan dağ olayım,
Dört ufkuma dizil ceylân!
Uçacaksan gök olayım,
Seyranımda süzül ceylân!

31

AKŞAM KORKUSU

Yine meyhanelere götürecekler,
Yine deli edecekler beni.
Yalvarıyorum sana, nolursun,
Çıkarsana aklımdan biraz şu gözlerini!

Ben kendi hâlimde, perişan, şurda.
Bekliyorum günümü,
Yalvarıyorum sana, nolursun,
Ayırsana yakamdan biraz şu ellerini!

El titrer, kol titrer durur zâten bak,
Güz yelinde dallar, yapraklar gibi.
Yalvarıyorum sana, nolursun,
Çağırsana karşımdan biraz şu hayalini!

Gözlerimin Önünde bir kadeh, bir sen;
Bir dumanlı çağrı ne yana dönsem.
Aldılar da götürüyorlar beni,
Yetişindi kitabını seversen!

-1937-

32

TESLİM

Türlü hücumların savdım âlemin,
Bin bir zarbın kırdım zalim Ölümün.
Bir tek taşı düşmemişti kalemin,
Sen bir gamzeyinen zaptettin beni

Gelmiş, geçmiş sazlar bana verildi,
Baş âşıklar geldi meydan kuruldu.
Bir saz doldurmamla teller kırıldı..
Sen bir ayağının matettin beni.

“Karanfil düzeni”, “Sümbül düzeni”,
Türlü kokulara boğdun sazını.
Bir gaflet vaktimde sabah ezanı,
Bir kaş tekbiriyle fethettin beni.

DEFNE der: Ziynettım yedi iklimde,
Eleğimsağmaydı sesler elimde,
Bir elvan koşmaydım kendi telimde, iyiydim,
İslahtım., kötü ettin beni.

33

CAHİL GÖNÜL

Selâm selâm verdim tüketemedim,
Mekteplere koydum okutamadım.
Eller üzerine indirdi hatim,
Elif der de gayrı demez bu gönül.

Dünya bir elifba: dolu harf ile,
Her seste bir başka ifşa var dile.
Lezzet kitap olsa yine nafile,
Elif der de gayrı demez bu gönül.

Kimine bağlanmış altın adaklar,
Kimini gül deyip döner budaklar,
Kiminde incecik bir edalar var,
Elif der de gayrı demez bu gönül.
Bir ses var: sulardan daha tedirgin.
Bir ses: sularında süzülür zevkin.
Bu böyle, su şöyle..ille velâkin,
Elif der de gayrı demez bu gönül.

34

DELİ TERZİ

İğne ne dâvalar kurar göğsünde?
Makas ne hesaplar beden kısmında?
“Hangisi bahtiyar?” diye basmanda,
Çiçekleri bir bir saymak ne güzel!

Dolmuş eteğine yüksükotlan,
İğneler zahminden değil dertleri,
Zehretmiş ömrünü diz firkatleri
Seni firkat firkat duymak ne güzel!

Makaslar değmemiş kumaş isterim,
İğnelerle dikilmemiş isterim,
İşte sana böyle bir iş isterim:
Seni masallara koymak ne güzel!

Mektup olup dost koynunda yoyulmak.
Gömleklere selâm, kelâm yayılmak,
İliklerde rehavetten bayılmak,
Sonra sedef sedef aymak ne güzel!

DEFNE'm, derâğuşlar döktür iğneye,
Güzeller arzuya düştükçe giye.
Dost teslim olurken bir entariye,
Bütün tövbelerden caymak ne güzel!

35

TABİR

Şükür! Uykularda dostu bu gece.
Elvan elvan açmış, dal gibi gördüm.
Uyandım, dağların göğsünde günü
Yârin yakasında gül gibi gördüm.

Sabahlar rüyamı hayra yordular:
Hep bugün kapımı dostlar vurdular,
Bugün düşmanlarım selâm durdular,
Bugün dört yanımı sulh gibi gördüm.

Her şeyler üstünde o rüya vardı,
Gurbetin kuşları müjdeye durdu.
Sılam yollarına beni gösterdi,
Bir işaretini, “Gel!” gibi gördüm.

Açtım NEŞATÎ’yi okuyamadım,
DERTLÎ’yi okudum, anılamadım.
Bugün KARACAOGLAN günüdür dedim,
Ben ona nispet sel gibi gördüm.

Bugün bir işlere varmıyor elim,
Kınaman, ben bugün bende değilim.
DEFNE, ölüm varmış, ne ki şu ölüm?
Ben onu bir hoşça yol gibi gördüm.

36

SILACI

Bir kâğıt fenderde son ateşlerim,
Üzerinde seçilmedik düşlerim.
Bizim ilden yana giden kuşların,
Kanadına takıverin gönlümü.

Yıllar yılı bahar bekler, gül bekler;
Yüreğimde diken oldu dilekler.
İsırgan otuna döndü gömlekler,
Yâr kâğıdı yurt edeli koynumu.

Köyümde incecik bir yolum vardı:
Bir ucu dağlardı, bir ucu yârdı,
İki ucu da bir hesaba çıkardı.
Şehir yolu dolaştırdı zihnimi.

Sanyıldız, ne yandaydı sılamız?
Gurbet burcu, dolmadı mı çilemiz?
Hey turnalar, hangi kaza yolumuz?
Hangi rızalara tutsam boynumu?

Şu günahkâr urbalardan soyunam,
Yunam sevap gibi çaylarda yunam!
Ak bezlerle gidip göğşe boyanam,
Bana dağlar giydirdinler eğnimi.

Haniydi o günler, hey **Defne**'m hani!
Yâr kendi şavkına yaysa sofranı!
Desem: "Şehrin olsun altın sahanı,
Bana sen avcundan ver öyünümü!"

37

HASTA SAKIN TÜRKÜSÜ

-Avni ÖZBENLİ'ye -

Şu bizim saz unutamıyor bir türlü,
Senin sazın şol geceki dillerini.
Durup durup sayıklıyor perdeler,
Göğceoğlu'nda yanıp tüten ellerini.

Bilmem neden, saatler on oldu mu,
BİR iniltidir bağlıyor burada.
Saza bir şey oldu, anlayamadım:
Ya çıldırdı, ya sevdalı, ya hasta.

İkidebir tellerinin içinden,
Bir şeyler esiyor allı, sarılı.
Burda durduğuna bakma, kim bilir,
Hangi havalarda geziyor akli.

Veysel'i görürsen benden selâm et!
İlletlerin yazdım..sor bak, nesi var!
Bir tedbilhavaya lüzum olur mu?
Olursa nereler ve hangi dağlar?

Şayet burda tedaviler kabilse.
Acep kimin eli iyi gelir ki?
İstanbul'dan ilâç umamıyorum,
Olsa olsa orda iyi olur belki.

38

ÖVGÜ

-Nida TÜFKÇİ' ye-

Nidaya durmaz mı o tâzeneler
Uyanır bir ulu saz nida nida
Başlar çığışmaya ağaçlar, sular,
Girer birbirine saz, söz nida nida.

Eserken eserken Yozgat yelleri
Ziya'ma da çevirince yollan
Açar perdelerde ölüm gülleri,
Öter her gülden bir yas nida nida.

Böyle bir Sürmeli nerde duyulmuş,
Sevgi gama gama sevgiye koyulmuş,
Bakarsın ezgiler içine durmuş,
Aflar bir sürmeli göz nida nida.

Bir su var içimde döneler, durur,
“Nerdesin denizim, nerde?” der durur,
Çekilir haddelerden bin feryâd olur.
Geçer tellere o ses nida nida.

Vur Nida, vur hemen karadan, sarıdan,
Dem gam cemolmuşken sazında vatan
Beni hazır elindeyken bu divan.
Bir zülf-i siyaha as nida nida,

Defne'm, nerelerde nerelerimiz?
Bizi şaşkın etti yaralarımız
Bir saz boyludaydı, gitti çâremiz,
Kaldık meydanlarda biz nida nida.

39

GERÇEK DÜNYA

Bütün yalanlar içinde o gerçek,
Şunu, bunu bilmem ama aşk sahi.
Sev bak, her şeyler nasıl değişecek.
Sev, bir de o zaman göreyim seni.

Taş uçacak, ağaç koşacak gibi,
Evler ha yürüdü, ha yürüyecek.
Sarmaş - dolaş olduğunun resmidir,
Masallarla senin, şu dal, şu çiçek.

Konuşacak sennen kuşlar nerdeyse,
Şu sulara bak, ne kadar samimi.
Sen farkında olmıyacaksın belki de,
Fakat yer, gök söyleyecek sevdiğini.

Canlanacak eşya dört etrafında,
Bir âşinalık gelecek her yere.
Görmemişe döneceksin yalnızlığı,
Bir dünyanın olacak kendine göre.

En olmaz şey seni sevindirecek,
Ağlatacak seni bir ince kumaş.
Bu nasıl ağlamak, bu nasıl gülmek!
Şuna bak, gülüyor gözlerinde yaş!

Nasıl bittiğini bilmiyeceksin,
En netameli yokusun, inişin,
Yıkılivercek sırtından dağlar,
Bir visal olacak artık her işin.
Hangi ufka baksan sensin hayali:
Sanki zaman, mekân her taraf ayna.
Billur avizeye vurmuş gün gibi,
Bin ışık düşüyor her baktığına.

Noldum? Noluyorum? derken bakmışın,
Eski Ömer değil, o bizim Ömer.
Uçanla uçuyor, açanla açıyor,
Geziyorsun rüyalarla beraber.

Bir ad konmalıydı, sıhhatlere de,
Yalnız hastalıklarımıza değil.
Bak, şu bir yerlere sığamayışına.
Niçin bir saadet olmasın meyl?

Ağaç verse verse bir çeşit çiçek,
Çiçek verse verse bir koku verir.
Al efendim, bu gelen de sevdadır,
Gönül kaç renk imiş seyrediver bir!

Güldür şu elleri, kolları gayrı!
Kurtul şu biteviyelikten kurtul!
Mutlaka mutlaka seviyor, yoksa,
Böyle güzel olur muydu İstanbul?

Korkma, kesilmezsin ekmekten, aştan;
Sarhoşluk verecek su bile sade.
Bütün kuruntuları yeneceksin,
Sana ölümlerden boy boy müsaade.

Farzet ki yumuşak bir denizdesin,
Hayat etrafından akacak öyle.
Yaslan ıgıl ıgıl maviliklere,
Dünyaya geldiğine değsin ha şöyle!

Bu hangi âlemdir, bu hangi şehir?
Rüzgârgülü ne diyor, bu hangi yel?
Bir bak etrafına hele şöyle bir.
Bu dünya var mıydı sevmezden evvel?

Yüzünde, gözündə bu ne güzellik:
Hangi musikilerin başındasın?
Hangi rüzgârlardır idare ettiğin?
Hangi havaların ışığındasın?

40

YILDIZ BAHÇESİ

Kuşlar, hakkınız var yerden göğedek,
Vakti kendi haline koymamakta.
Benim de böyle bir mülküm olaydı,
Huzurunu haram ederdim vakta.

Bir Kızılırmak'ta yanmaktayım ben,
Yıldız Bahçesi bir yeşilirmak'ta.
Ne şu, ne bu., size göre hava hoş,
Siz öttükçe ağaçlar uzamakta.

Biraz dinlenmiye geldim şuraya,
Ne mâna var beni böyle yormakta.
Yok "Gözler şöyle" ymiş, yok "Ağız böyle" ...
Bu bahsi yine kim kurcalamakta?

41

HATIRALAR

– I –

Bir şeyler uçar ellerimizden.
Her saniye mazilere bizden..
Arzulara, hicranlara doğru.
Bir şeyler uçar ellerimizden.

Mademki yolculuk gelmiş dünyaya
Yollar bu kaderi göreceklerdir.
Bu son konaktan da başlıyor işte
Üç zamana doğru bir hoş seferdir.

Sana bir gün eğer hatırlatırsa
Bir vapur, bir duman ve bir ses bizi.
Göreceksin hâlâ bu sahillerde.
Göklerden inmiyen ellerimizi

Bir müsait rüzgâr eser de belki,
Bir gün bizlerden de bahseder deniz;
Biz o saatlerde yankılar gibi
Belki bir mazide gezinmekteyiz.

Bir acayip su kalmış gözlerimde,
Mazinin masmavi denizlerinden:
Her şeyde yeniden yaşamaktayım
Hakkı verilmemiş bir âlemde ben.

HATIRALAR¹⁷⁶

- II -

Bir şeyler, uçar ellerimizden,
Her saniye mazilere¹⁷⁷ bizden..
Arzulara, hicranlara doğru
Bir şeyler uçar ellerimizden.

Uzak bir yerlerden yüzlerimize,
Aşına, bir şeyler, vuracak yarın.
Dinlerken ruhlarda musikisini
Bizden olan ve bizde kalanların.

Söyle nedir, şu eleğimsağmanın, ¹⁷⁸
Önünden geçenler bizim kuşlar mı?
Hani vaktiyle biz salıvermiştik..
Yoksa bunlar görülmemiş düşler mi?

Nedir, bu saadet saatlerinde
Zamanın bizimle maceraları?
Mazide bir şeyler konuşuluyor:
İşitiyor musun hatıraları?

Hâtıralar, bana söyler misiniz? ¹⁷⁹
Gelecek: vehim mi, rüya mı, ses mi?
Bir yıldızdır tozar hâlâ ellerimde,
Geçmiş: gecelerde bir geçitresmi.

176 bk. H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981), .3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabeveleri, s.468. İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi) (Aralık 1954) C.1, No:3, s.8;

177 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981). s.468'de kelime "dünyalara" şeklindedir.

178 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981).s.468'de: "Nedir ki şu şanlı eleğimsemalar"

179 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981). s.468'de: "Hangi hadiseler anlatırbana"

KOÇAKLAMALAR

43

ERKEK DEMİRİN TÜRKÜSÜ

Konuşunca böyle konuşuruz biz,
Dinle namlu namlu bağrılanları:
“Gökler çullansalar çökertemezler
Bu istihkâmlardan doğrulanları!”

Savaş sanatımız, işliğimiz meydan.
Biziz demiri bir erkek demir kılan.
Hiza bir kancıklık etse bu saftan
Tek kurşun doğrultur eğrilenleri.

Kır atı yerinde durmak öldürür.
Kartalın şânını pervaz doldurur.
Ateş hoşnud eder, duman güldürür,
Hamuru barutla yoğrulanları.

Tanrı bir ak seyran arzulamış, hey!
Zarbımızı meydan arzulamış, hey!
Ay yıldız ayırmış, hazırlamış, hey!
Bu bayrak altına çağrılanları.

Defne'yi bir arzu yakar yandırır,
Odlarını ne su, ne sel söndürür.
Kandırırsa kandırır gaza kandırır
Bizim sevdalarla kavrulanları

ULU SABAH¹⁸⁰

Erlik ölçüsünde büyük coğrafya,
Yayılır beş kıt'aya bir gün bir Çanakkale.¹⁸¹
Sönmüş ocaklardan, bir gün bakarsın,
Yükseliyor dünyalar üstüne bir meş'ale.

Hâlâ o kanların ateşindendir¹⁸²
Ufuklardaki güneş, lâmbalardakî ışık.
Hâlâ o kanların şavkından vurur,
Yüzümüze, gözümüze, kalbimize aydınlık.

Biliyor musunuz, bizim gül hatırimız için kimler¹⁸³
Kesmiş, susmuş en güzel yerinde türküsünü?
Görüyor musunuz, her sabah sofralarımıza asıl
Ekmeğimizi gizlice kimlerin sürdüğünü?

O aziz rahmetin çiçekleridir mutlu:¹⁸⁴
Bende şiiir, onda ümit, sende aşk.
O aziz rahmetin çiçekleridir kutsal:
Toprak, bayrak, yaşamak, haykırmak, hak.

O ulu sabaha bizim küçücük sınıftan sâde,¹⁸⁵
İki can: 29 Ahmet, 73 Mecit.
Siz hiç düşündünüz mü, bu yurdun her sabahına.
Kaç bin gazi düşer ve kaç bin şehit?

- 1955 -

180 SN (1985).s.69. (bk.142. şiiir)

181 SN (1985).s.69. (bk.142. şiiir): "Bakarsın, yayılmış gitmiş kıtalara Çanakkale."

182 SN (1985).s.69. (bk.142. şiiir): " Hâlâ o kanların ateşindendir /Ufuklardaki güneş, lâmbalardaki ışık. /Hâlâ o kanların şavkından vurur, /Yüzümüze, gözümüze, kalbimize aydınlık."

183 SN (1985).s.69. (bk.142. şiiir): " Biliyor musunuz kimlerdir bizim gül hatırimız için/ En güzel yerinde kesen yaşamak türküsünü?/ Görüyor musunuz gizlice sofralarımıza, asıl /Her gün bu nimetleri kimlerin sürdüğünü?"

184 SN (1985) s.69. (bk.142. şiiir): "Yalnızca kan, ay yıldız yalazları mı ki o, / Onda yanan, parlayan nice umut nice aşk./ Çanakkale'de Mustafa Kemal'in, Mehmetcik'in elinde /Bir yeni şafak açtı göklerde o bayrak.

185 SN (1985).s.69. (bk.142. şiiir): " Yaş 12-14, Bir koca ulus onuru adına / Yalnız bizim sınıftan 19 Ahmet, 7 Mecit./ Siz hiç düşündünüz mü yurdun her sabahına /Kaç bin gazi düşer kaç milyon şehit?"

MAVİ IŞIK DESTANI¹⁸⁶

- Kore Kahramanlarımıza -

Çırpınırmış gibi meydanda dağlar
Doldu peşrevinizden er meydanları.
Oynar beş kıt'anın ufkunda gölgeniz ¹⁸⁷
Ey dev boylu dünya pehlivanları!

Sanki Oğuz'du çağırın Asya'dan sizi,
Mavi ışıklar gibi gittiniz hurdan.
Açtıkça açılan bir harita gibi,
Sizler yürüdükçe büyüyordu vatan. ¹⁸⁸¹⁸⁹

Kızılırmak gibisiniz gecelerde,
Ne yerlerdir, ne göklerdir parlayan.
Destanlara doğru Anadolu'dan ¹⁹⁰
Bozkurt soyu bir askerdir parlayan. ¹⁹¹

Anlı şanlı doğan zaferinizle,
Dünya med hâlinde bir büyük deniz.
Söylenir en hain kıyılarda bile
Şimdi gaziliğiniz, şehitliğiniz.

186 bk. **Bir Destan Daha**, Galatasaray (Ocak 1951). y.5, No:16, s.14

187 bk. **Bir Destan Daha**, Galatasaray (Ocak 1951). y.5, No:16, s.14: "Vurmuş beş tufanın ufkuna gölgen"

188 bk. **Bir Destan Daha**, Galatasaray (Ocak 1951). y.5, No:16, s.14: "Hangi fırtınadır asım, esasın? /Anlat Oğuz Ata nereden gelir? /Bir bak, birbirine katmışsın garbi, /Bir bakarsın sesin Kore'den gelir."

189 bk. **Bir Destan Daha**, Galatasaray (Ocak 1951). y.5, No:16, s.14: "Sığmaz bu bayrağın şanı bu göğe, /Kaldır biraz dana, kaldır yükseğe... / Haydi biraz daha, biraz daha çek /Ucu selâmete değinceyedek"

190 bk. **Bir Destan Daha**, Galatasaray (Ocak 1951). y.5, No:16, s.14: "Şimdi her şey sizin aydınlığınızda, "

191 bk. **Bir Destan Daha**, Galatasaray (Ocak 1951) y.5, No:16, s.14: "Şimdi sade bir askerdir parlayan."

Sizin gittiğiniz yoldan gelecek, ¹⁹²

Başka değil, bu dünyaya iyilik.

Sizin gittiğiniz yoldan gelecek,

Şu karanlık göklerimize mavilik,

Çırpırmış gibi meydanda dağlar,

Doldu peşrevinizden er meydanları.

Oynar beş kıtanın ufkunda gölgeniz, ¹⁹³

Ey dev boylu dünya pehlivanları!

192 bk. **Bir Destan Daha**, Galatasaray (Ocak 1951). y.5, No:16, s.14: "Sizin gittiğiniz yoldan gelecek Biliriz ki bu dünyaya iyilik. /Sizin gittiğiniz yoldan gelecek /Sakin sabahlarımıza mavilik."

193 bk. **Bir Destan Daha**, Galatasaray (Ocak 1951,)y.5, No:16, s.14: "Vurmuş beş kıt'anın ufkuna cengin"

46

AND¹⁹⁴

Değil bir gök, değil yüz, değil bin gök,
Bir o kadar daha yıldız yansa gecelerimizde,¹⁹⁵
Var mı, yok mu bu kahpe kurgunlar ara yerde,
Fırtınamız esmeden ağarmaz bu havalar,
Işımak bilmez Kıbrıs.

Değil bir yaz, değil yüz, değil bin yaz,
Bir o kadar daha çiçek gülse bahçelerimizde,
Var mı, yok mu bu şehit kanları ara yerde,
Aydınlanmaz bir hesap görülmeden bu gökler,¹⁹⁶
Gülmek bilmez bayrağımız.

Değil bir dördte bir, değil beşte bir,¹⁹⁷
Bir o kadar daha can azalsa orda bizden,
Var mı, yok mu yıkılan bu evler ara yerde,
Ne derlerse desinler haritalar,
Sığmaz havsalasına yeryüzünün orantımız.

Değil yalnız Sakarya, İzmir, yalnız Magosa,
Bir o kadar daha Mehmet, bir onca Kemal işte,
Var mı, yok mu kırılan bu şeref ara yerde,
Gerekirse Ata'ya devredip komutayı¹⁹⁸
Namusun “Dur!” dediği dorukta duracağız.

Ya batar Kıbrıs, yahut doğar hak.
Budur andımız.¹⁹⁹

194 bk. **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1974). No:804, s.6

195 bk. **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1974,)No:804, Eylül 1974, s.6: “Bir o kadar daha çiçek gülse, bahçelerimizde”

196 bk. **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1974): “Son hesap görülmeden sönmeyecek bu şafaklar, /Anlaşılan gülmeyecek bayrağımız”

197 bk. **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1974): “Değil bir üçte bir, değil dördte bir”

198 bk. **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1974): “Gerekirse devredip hattâ ATA'ya komutayı”

199 bk. **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1974): “Budur AND'ımız.”

47

İKİNCİ CİHAN HARBİ

Boz bulutlar gibi küsüştüler,
Yıldırımlar gibi süsüştüler,
“Ölümüne” diye keşiştiler.
Ecel bizar oldu ellerinden.
Terazilere sığmadı kor, köz,
Dirhem olmadı bu odlara yaz.
Göklere kaçtı can avaz avaz.
İnsaf geçmez oldu yollarından

Silâhlar dalap dalap konuşuyor,
Alevler kelep kelep konuşuyor.
Ateşler yalap yalap konuşuyor,
Demir el’aman der dillerinden.

Kaçtı mevtadan teneşir, tabut,
Kendi kendiyle gasloldu vücut.
Kan deryasında kayboldu hudut..
Tufan ürktü gider sellerinden.

Kalktı cümle nizam izinleri:
Bozuldu sacayak düzenleri,
Devrildi saadet kazanları,
Ocaklar karardı güllerinden.

Gökyüzlerinde yandı dualar,
Alevler hâlinde döndü dualar,
Eller iğinde söndü dualar,
Kollar kalkmaz oldu küllerinden.

Bıkmışlar artık yerler yapıdan,
Kültler rezeler bezmiş kapıdan,
Kaçıyor işte toprak tapudan...
Dünya gidiyor tutan yok, sallarından.

AĞITLAR

48 ²⁰⁰

AYRILIŞ DESTANI²⁰¹

Gel vatan, yas tutan ocaklarla gel!
Oğul Mustafa'lı kucaklarla gel!
Gel, kara yazılı çiçeklerle gel!
Dol gözüme vatan, Ata'n geçiyor!

Ektiğin gündüzdü, biçtiğin gece,
Güzelim ekini bastı delice¹.
Herkte sabanlara, cenkte kılıca,
Âbı hayat'ları katan geçiyor.

Gün görünür güne bakana her şey:
Ne görsem benziyor, bak, O'na her şey.
Başlamış şeklinden isyana her şey,
Sanki her şeylerden o can geçiyor.

Bütün yurt dağların üst üste koyun,
Üste gelincikli yazılar yayın,
En üste bir yıldız, bir ay döşeyin:
Önümden böyle bir vatan geçiyor.

Bir millet kolunca sallar üstünde,
Bir vatan boyunca yollar üstünde,
Dağlar bedenince küller üstünde,
Kanayı kanayı bir tan geçiyor.

O'nu bize gökten zafer getirdi,
O'nu bizden alıp Zafer götürdü.
Yer görmesin, diye doğmuş koç sırtı
Çağların bağrında yatan geçiyor.

200 bk. **Ayrılış Destanı**, Ülkü (16 Aralık 1944). C.7, No:78, s.11

201 İlk dörtlük, kortej Galata köprüsün'den geçerken doğmuştur.

O bindi: al atlar kesildi yağız,
O indi: bir yanardağ oldu Yavuz.
19 santeşrin..delirdi deniz...
Hâlâ Marmara'dan o an geçiyor.

Defne'm, dal yaprak ol, seril yerlere!
Bak, selâma durmuş minarelere!
Bir şair şehirden bir âşık şehre
Destanlar üstü bir destan geçiyor.
– 1938 –

ANITKABİRİN TAŞLARI 202 203

-Sayın Ruşen Eşref Ünaydın'a-

Eskipazar'ın taşları
Akşamları yağız yağız,
Sabahlan tunca bakar.
Eskipazar taşlarını
Biraz derince yontsanız
Ya Mehmet ya güneş çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Milyonca candan bir çeğil²⁰⁴, ²⁰⁵
Külçe külçe, damar damar.
Eskipazar'ın taşları
Eskipazar'lardan değil»
Tarihin bağrından çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Oylum oylum, damar damar..
O damarları doldurmaya
Çatal yürek ister beğim!
Eskipazar taşlarının
Anıtkabir'e koştugu²⁰⁶
İşte bu yüzdendir beğim!

202 bk. **Eskipazar'ın Taşları Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993)**, S 231, s.21, **Kutsal Taşlar, Galatasaray** (Aralık 1954). yıl.9, No:24, s.5.; (**Anıtkabir'in Taşları**, DÇÜ (1971), 1971, s.111. ; **Türk Dili** (Kasım 1985). s, C.50, No:407, .228-229.; Eskipazar'ın Taşları, SN (1985)s.67.)

203 bk.141. şiir

204 **Eskipazar'ın Taşları Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993)**.S 231, s.21; SN, 1985, s.67: "Ne yangınlar görmüş çeğil"

205 **Kutsal Taşlar, Galatasaray** (Aralık 1954). yıl.9, No:24, s.5.: "Eskipazar'ın taşları/ Yangından çıkmış bir çeğil /Külçe külçe, damar damar... /Eskipazar'ın taşları, /Eskipazar'lardan değil, /Bizim bağrımızdan çıkar."

206 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1993). S 231, s.21 : "Eskipazar'ın taşları/Çatal yüreğe hasret zahar Doyurmaz değme kan onları./Eskipazar'ın taşları/Dağdan taştan kopup kopup/Onda anıtkabire koşar." dördlüğü sonradan eklenmiştir.

Değme er yüreği yetmez,
Bu taşları güldürmeye,²⁰⁷
Gevşemeye görsün cephe,
Bu taş başlar yürümeye.
Eskipazar'ın taşları
Hışım, hücum kursağında
Bekleşen kartal kuşları.²⁰⁸

Eskipazar'ın taşları
Bir çiçekbozuğu yiğit,
Gözlerinden Bozkurt bakar.
Eskipazar'ın taşları
Ya gazidir yahut şehit,
Ucu meydanlara²⁰⁹ çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Akşamları yağız yağız,
Sabahları tunca bakar.
Eskipazar taşlarını,
Biraz derince yontsanız,
Ya Mehmet ya güneş çıkar.

207 bk. **Kutsal Taşlar, Galatasaray** (Aralık 1954).yıl.9, No:24, s.5 : “Bu taşları güldürmiye.// Eskipazar'ın taşları, /Kanatları kursağında, ”Bekleşen kartal kuşları”

208 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993)**.S 231, “Eskipazar'ın taşları/Belki bir kan çekimi biraz: /İlkin ulusum gibi munis, /Şöyle bir kalem, bir çekiç /Onun soylu onuruna /Görüverin onları siz!” dördlüğü eklenmiştir.

209 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993)**.S 231, destanlara”

50

BÜYÜK DERS

– Aziz Kardeş Prof. Ahmet Ateş'e –

Bir gün artık bir şey kâretmeyecek,
Duran ağrıların durmaz olacak.
Ağır ağır eğrilecek doğrular,
Ve eğrilerin doğrulmaz olacak.

Bir gün sana bir bir öğretecekler,
Kendilerini yürek, böyrek, el, ayak.
Nerende nen varmış öğreneceksin
Bir gün hastalıklar hocan olıcak.

Ayakanacaklar bir bir her azan,
Seni biri koyup biri alacak,
İhmallerin dikilecek karşına,
O gün bir olmadık divan olacak.

Sorgu sual, sorgu sual günlerce...
Ve nihayet olacak olacak.

ÖLÜM HABERİ²¹⁰

- İstanbul Üniversitesi Doçentlerinden iken
üç ameliyattan sonra kanserden ölen kardeşim
Dr. Mesud Defne'nin aziz hâtırasına –

Bakarsın, bir felâket süzülür içimize
Sinsi ve sabırsız gecelerden.
Karanlıklarda bir şey parıldar aynalarda,
Bir kör çocuk bir şeyler resmeder gecelere
Ocaklardan.

Bakarsın, sinek uçmaz ortalıkta,
Dal kımıldamaz ağaçlardan.
Bir bıçak parıldar tâ suların dibinde,
Şöyle bir sallanır deniz arada.²¹¹
Bir ürperiş, geçer çiçeklerden.
Bakarsın, bir ipeklidir yırtılır,
Atılır ateşlere toplardan,
Bir düşler şavkı ile parıldar dört yan.²¹²
Bakarsın, bir aile feryadıdır başlamış
Bütün giyeceklerden.
Bakarsın, durup dururken telvesiz, falsız,
“Çıt” eder bir fincancık fincanlardan,
Cezve bir ziyâdelik duyar birden simsiyah...
Bakarsın, yıldızlardan yana dönmüş, bir dudak
Yiyeceklerden, içeceklerden.

- 1954 -

210 bk. **Ölüm Haberi**, DÇÜ (1971).s.115-116.; **Ölüm Yalazları**, K (1988).s.71 (bk.223. şiir) s.71.

211 **Ölüm Yalazları**, K (1988).s.71 (bk.223. şiir) : “Şöyle bir sallanır deniz, ”

212 **Ölüm Yalazları**, K (1988).s.71 (bk.223. şiir) : “Rüyalar şavkıyla parıldar etraf ...”

52

ÖLÜMÜN KIYISINDA

— I —

- Kardeşim Mesud Defne'nin ardından -

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Tâ yukarda bir kapı çarpıyor bir rüzgârda:
Anlaşılan eşyasız, aç.
Niçin bir şey söylemez rezeler, menteşeler?
Neden zaptetmezler delillerini?
Neye haykırıp duruyor bu oda?

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara,
Dışarda bir çingene, bir klarnet oysaki...
Macunlar... çocuklar... kırlar... hürlükler...
Boşa nefes tükettiğim günler, ah!
Bütün bu havalar sizsiniz belki!

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Geçer allı, mavili, camlardan bir baloncu:
Köpürür gider eleğimsağmalar gökte.
Benim nefeslerimi götürüyorlar
İplerin ucunda... iplerin ucu...

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Kurda, kuşa geçmiş hakkım;
Dağlarda, taşlarda israf!
Oysaki ben şarkılara
Daha yeni başlayacaktım.

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara,
Kabarır fırınlarda ekmekler fos fos.
Sıcak sıcak bir çörekotu kokusu gelir:
Gözümde tüter anam,
Burnumda kokar eş, dost.

-1954 -

53

ÖLÜMÜN KIYISINDA

– II –

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara-
Artık bu hesap tamam.
Şu dünyadan bir nefes daha çekemeyeceğim:
Ellerime kim vurdu, bilmiyorum,
Düştü sulara sigaram.

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Dolu attık, boş çektik işte ağı.
Sâde Akdeniz'lere tek derbeder hâtıra:
Bir billur akvaryumda,
Minnacık, garip bir ateşbalığı.

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Yukarı bahçelere artık bu son elveda.
Artık gözlerimi taşıyamıyorum,
Yuvarlanı yuvarlanıveriyorlar,
Bir ırktan aşağı.

Huh diyecek soluğum yok benim artık aynalara.
Bir kapı, bir pencere açık kalmış olmalı,
Bir aşk fısıltısı geliyor bir yerden kulağıma.
Doğrusu çok, çok güzel bir ziyafet!
Giderken mi duymalıydım ben bu sesleri ama?

54

KANLI YAS

— Otomobilleri ile Viyana'dan gelirken İnsburg'da
bir trafik kazasına kurban giden **Zeki KARAMEHMET**'le
kızı, kıymetli öğrencim, piyanist **Elçin KARAMEHMET**'in
aziz hâtıralarına —

Birbirine karışıyor, uzaklarda iki kan,
Karışıyor gibi İns'te birbirine yasınız.
Kanlarla yazıldı İnsburg yollarına,
İnsburg asfaltlarına alın yazınız.

Tirol'ler mi, bir özlemler mi, bilmem,
Hangi dağ tutmasında karardı gözleriniz?
Hangi hülyaların salıncağında,
Hangi düşlerde idiniz?

Nerde, ne zaman bir yere bir şey çarpsa, kırılsa
Derhal içimde, İnsburg yollarında o kaza!
Nerde bir polis düdüğü ötsen sizin için öter,
Sanki giden sizsiniz bütün ambulanslarda.
Çalışır gibisiniz Chopin'e, Bach'a
Şimdi artık bir ulu piyanoda ikiniz:
Basar birinizin elleri sabaha,
Vurur geceye geceye biriniz.

Ya da şimdi bir mavi, saydam karanlıklarda»
Dalmışınız bir sonsuz oratoryoya baba, kız,
Burda bir ev tellerini koparırmış kalbiniz,
Nerden duyacaksınız, nasıl duyacaksınız?

-KORO-

Kim bitirebilmiş ki burdaki konserini?
Çoğu böyle hazırlanır hazırlanır da kişi
Sanki yok olur birden havası, titreşimi,
Duyulmaz bu tarafta artık sazlarının sesi,
Artık başka bir âlem dinler eserlerini...
Bir sessiz sinemadır artık bundan ötesi:
Artık ufukta bir el, bir yüz, göz gölgeleri...
Kim bitirebilmiş ki burdaki konserini?

55

KARA YAS

- Faik Binâl'in aziz hatırasına -

Bir yıldır ne zaman görsem,
Bir dönülmez seferin eşiğinde,
Gibi karanlıktı yüzün.
Sanki hepimize, her şeye gizlice,
Veda gibiydi her günün,

Hani akşamlar olurken,
Yaz günleri ovalardan, dağlardan,
Sessiz sedasız nasıl toplar, eteğini gün.
Topluyor gibiydi öyle,
Bizden son bir şeylerini sanki yüzün.

Bir yıldır ne zaman görsem,
Seni kendi mevlid'inde elden ele dolaşan
Bir gülabdan görürdüm.
Gül suları serper gibi gelirdi gönüllere
Bana arada kazara gülüşün

Hani güller, bombalar düşer de
Oyum oyum oyulur yer,
Aç, açık mezarlarla dolar topraklar bütün..
Öyle çukurlar açtı, öyle derin, öyle aç
Bu beklenmeyen baskım bağrımızda ölümünün.

Tek örnek değilsin gerçi
Ama öğretmenlerine vekaarı çok görenler
Hiç olmazsa vekaarı, gelsin nâşında görsün.

Kimler ne derse desin ey ölümsüz mesleğim,
Birçok makamlar gibi
Bir musalla değildir senin kürsün!

- 1968 -

TAMAMLANAMAYAN ÖLÜ

- İstanbul'da Küçükyalı'daki sinema faciası üstüne -

Nasıl bulup nasıl tamamlayacağız,
Bütün bu yıkıntılar içinde ölümüzü?
Bir kapıda parlıyor gibi gelmişti demin
Bana bir ara yüzü.

Sular gibi giyinirdi o giyinince.
O mu karanlıklarda yatan şu verev beyaz?
Ne vardı evden çıkarken acaba,
Eğninde ilkbahar, yaz?

Bu el o elin aynı mı baksan a!
Birbirini tutuyor mu yazılar?
O el alfabeden yeni çıkmış daha,
Şunda bir parça, biraz
Akşam sofrada duyduğumuz şarkılar.

Ne çıkar ki çoraptan, iskarbinden?
Yürüdüğümüz yollara verdiğimiz şeyde fark.
Evden hangi rüzgârlarla çıkmıştı?
Kim bilir, kaç yol kapandı ayaklarına hayat
Var mı onlardan bir ses, sen ona bak!

Orda tâ Japonya'da
Yıkılan bir "Çayhane" uğruna bunca hane!
Sevgiler, ayrılıklar.. hayal bardaklarda çay..
Ya bu sahne ne sahne?
Artık bulsak da o billur kül-ufak!..
Nasıl tamamlarız ki ölümüzü?
Bir yıldızda parlıyor gibi gelmişti demin
Bana bir ara yüzü.

- 1959 -

ÇEŞİTLİ KONULAR

57

ÜNLER ORTASINDA²¹³

Gecenin bir yarısında
Kalem “vakit!” der seslenir.
Kalemler içerisinde
Kelâm “vakit!” der seslenir.

Uyanırım bu çağrı ile:
Baharda tohumun duyduğu²¹⁴
Derin, mutlu bir ağrı ile²¹⁵
Alem “vakit!” der seslenir

İçimde hep kalkmak üzre
Bir tren yahut bir gemi
Varmış gibi, ikidebir
Yolum “vakit!” der seslenir.

Bir bindebir fırsat olur,
İçtiğim içkiler daha,
Kalmaz çiçeğe durmağa
Elem “vakit!” der seslenir.
Tüyce bir dal üzerinde²¹⁶
Şunca bir çiçek olurum,
Anca gülecek olurum,
Ölüm “vakit!”

213 (bk. **SN** (1985).s.50 (bk.130. şiir))

214 **SN** (1985). s.50 (bk.130. şiir) : “Almış ele, girmiş yola, ”

215 **SN** (1985). s.50 (bk.130. şiir) : “Durmuş bir altın boru ile”

216 **SN** (1985). s.50 (bk.130. şiir) : “Tüyce bir dalın ucunda”

58

SELÂM OLSUN

Biz de bundan gider olduk
Kalanlara selâm olsun
Biz gidicek de bizi bunda
Bilenlere selâm olsun.

Doldurduk güldestemizi
Tamam, ettik bestemizi
Biz susanda dahi bizi
Duyanlara selâm olsun

Eline alıcak camı
Görebilenler encamı
Yâni şafakta akşamı
Görenlere selâm olsun.

Her su olabilen suda
Olduk bir özge temaşa
Alıp bizi. Deryasına
Gidenlere selâm olsun»
Okuduk okuttuk bittik
Bir ummana daldık yittik
Bizi iki yunus içre
Bulanlara selâm olsun.

Bir yirmi beş yılı böyle
Verdik Şişli Terakki'ye
Bir **Zeki Ömer** vardı nerde
Diyenlere selâm olsun.

59

İTİRAF 217 218

Ben senin meselen olabildim mi?
Sualimden ben mesulüm çocuğum!
Ben senin mektebin olabildim mi?
Kitabından ben mesulüm çocuğum?
Ben senin sevabın olabildim mi?
Günahından ben mesulüm çocuğum?

Kilitler dilini bilmediğinden,
Böyle sokaklarda kaldın günlerce,
Yanlış kapılardan seslendi hayat.
Ben senin ışığın olamadığımdan,
Senin gözlerini kararttı gece.

Tutmaz hakikatler ekdim bahçene
Çarşı, pazar ne istiyor demeden..
Soldu ellerinde hakikatlerin.
Kimse değil, ben mesulüm çocuğum,
Ben, bu kırık, dökük hayallerinden!

Tutup ellerine verdiğimiz saati,
Bir gün anneneyse, bir gün babana,
Bir gün sokaklara göre kurdurduk.
Bir gün ayarını Mekke'den yana,
Bir gün Griniç 'ten tarafa burduk.
Trenler, vapurlar kaçırdın sen hep,
Bizse kabahati hep sana bulduk.

— 1955 —

217 bk.117. şiir

218 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Kasım 1984)**. C.11, S 133, s.42

60

KİTAP

Çantamda yenile çıkmış bir kitap:
Evime bir âlem götürüyorum.
Ayaklarım dolaşiyor yollara,
Sars a bir ziyafet geliyor ruhum!

Yeni kitapların yaz - bahar gibi
Bir açılışı var ki yaprak yaprak!
Bilmem, nasıl zaptetsem ellerimi,
Şu kendi tenhama varıncıya dek

Bir hazırlıktır gidiyor gözümde.
Hayatım çıkıyor yeni bir yola.
Burnum sahifeler aralığına
Giriyor şimdiden acabalarla.

Görüyor gibiyim daha şimdiden
Kâğıtların sabahını yüzümde.
Galiba bir yerler aydınlanıyor,
Rakın, yavaş yavaş alınyazımda!

61

DÖRT KİTAP

En sade, en güzel kitabını al!

Kızım, kırlara çıkıyoruz.

Gel, onu sulara okutalım gel!

Bugün Nevruz.

En ince, en güzel kitabını al!

Kızım, kırlara çıkıyoruz.

Gel, onu dallardan dinliyelim gel!

Bugün Nevruz.

En aydın, en sıcak kitabım al!

Kızım, kırlara çıkıyoruz.

Gel, onu güneşe gösterelim gel!

Bugün Nevruz.

En karanlık, en zor kitabını al!

Kızım, kırlara çıkıyoruz.

Gel, kara toprağa soralım onu, gel

Bugün Nevruz.

GECELERDEN GELEN ADAM ²¹⁹

Bütün lâmbaları kapar gecede,
Kapar perdeleri sonuna kadar.
Ve sonra mazilere çekilip bir köşede
Gezer kaybettiği bahçelerde hep,
Sabaha kadar.
Bütün muslukları açar gecede,
Açar kapıları ardına kadar.
Ve sonra mazilere çekilip bir köşede
Dinler kaybettiği şarkıları hep,
Sabaha kadar.

Döner gecelerden adam,
Döner elinde kolunda kokular, kokular!
Üstte başta dallı, güllü gölgeler!²²⁰

Döner gecelerden adam.
Döner yüzünde gözünde yankılar, yankılar!
Üstte başta inci, mercan damlalar!²²¹

219 bk. H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.469-470, **İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi)** (Nisan 1954). C.1, S 6, s.11.

220 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri (1981)**. s. 470: "Üstte başta gölgeler!"

221 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri (1981)**. s. 470: " Üstte başta damlalar!"

63

ÇATLAK PLÂK

Bir gün bakarsınız, bir iğne gelir.

Simsiyah yaralar açar plâkta.

Sonra bakarsınız, hayatınızdan

Durup durup o iğne bağırmakta,

Durup durup o iğne bağırmakta.

Sonra bakarsınız, bir gün bir mısra,

En nazik yerinden çatlar plâkta.

Sonra bakarsınız, şarkınızda hep,

Durup durup o nokta bağırmakta.

Durup durup o nokta bağırmakta.

BİR RUH UÇAR

Önünde gurbetler, ardında vatan,
Erimiş de elif olmuş sevdadan..
Şöyle zayıf bir kuş uçar, gövdeden,
Kanatlar çözülü çözülü.

Giden beden değil bir garip ıfık,
Bilmem nerelerin derdine âşık.
“Divanî” gibi dolaşık dolaşık,
Göklere yazılı yazılı.

Nükteler içinde mânaya dönmüş,
Sanki gökyüzünde çırpınır bir düş.
Hangi tabirlere doğru bu gidiş,
Kaygudan ezili ezili?

Yollar teknil dolaşmışlar mihnetten.
Ayrılmıyor azimetler avdetten..
Düğüm düğüm olmuş canıyla bir ten,
Söyleşir nizâlı nizâlı.

Sular vesveseler, dallar şüpheler,
Hayıftan rüzgârlar, gamdan tepeler.
El eder, gel eder durur **Defne**’ler,
Sazlardan ezâlı ezâlı.

65

GÖLGELER İÇİNDE

Vurur pencereme vurur
Uzak uzak bahçelerden,
Hergün, her Allahın günü
Bir incecik dal gölgesi.

Düğger odalara düşer
Bu incecik dal ucundan,
Hergün, her Allanın günü
Bir incecik hâl gölgesi.

Başlar canevimde başlar
Bu incecik hâl ucundan,
Hergün, her Allahın günü
Bir incecik yol gölgesi

İSKELE MEMURU

Ah! bu iskeleden giden yolcular,
Neler götürmezler iskelemizden.
Giden onlar değil, sanki sefere,
Bir âlem götürür gemiler bizden.

Güder kapımızdan, duvarımızdan
Buram buram hayal, hasret, heyecan.
Çiçekli çiçekli perdeler gibi
Düğer intizarlar penceremizden.

Âh! bu iskeleden giden yolcular,
Hülyaları haritalardan hâriç.
Belki o limanlar, belki o sular
Baksalar görünür gözlerimizden.

Biz hep böyle beklemeye mahkûmuz,
Bir ucunda durmuşuz tevekkülün.
Tesellimiz budur: "ihtimal bir gün
Gidenler seslenir bize denizden".

Ah! bu iskeleden giden yolcular,
Buralarda kaldığımıza bakmayın!
Nerde duyarsanız bir ince rüzgâr,
Bilin ki uzakta değiliz sizden.

Böylesine sonsuzluğu denizin,
Böyle büyüüşü şu gemilerin,
Böyle sisliliği gözlerimizin,
Kurup kurup da gidemediğimizden.

Ah! bu iskeleden giden yolcular,
Biz de hastasıyız o sahillerin.
Bilmezsiniz her gün kaç kerre geçer
Bizim de o nöbet üzerimizden.

Bizim de çantamız, bavulumuz var,
Hattâ “Çeşm-i bülbül” gemilerimiz.
Lâkin derdimizi bilemezsiniz,
Ah! bu iskeleden giden yolcular.

DEMİRYOLUNDAKİ ÇİÇEK

Sen ey, tutup şu demiryolunda açan çiçek!
Bilmen gerekirdi ki bir gün ya yakılacaksın,
Ya da iki üç amele gelecek kazma kürek,
Sen en masum şarkını söylerken sabahlara,
Bir kara yıldırımla kapanacak belki ağzın.

Sen ey, tutup şu demiryolunda açan çiçek!
Başka yer mi yoktu ki bu dünyada, başka yaz?
Dilek hangi havayı değiştirmek?
Ne ki ömründe bu taş, demir tedirginliği,
Canım yapraklarında, dallarında bu kir, pas?

Sen ey, tehlikelerin, israfların çiçeği!
Bak şu üstünden çekip giden mavilere bir,
Var mı daha bir yazın?

-1963-

68

LUNAPARKA BAKAN PENCERE

Atlıkarıncalar dönüyorsiste,
Bir yitik gün şavkı, bir ince rüzgâr.
Bir donuk gümüşte, belli belirsiz.
Çizgilerden gülümseyen çocuklar.

Evcil aslanlar, kaplanlar, masallar
Üzerinde uzaklara seyahat.
Ah, o sınırlar içinde sınırsızlık!
Ah, o daireciklerdeki saltanat!
Bir ay bahçesinde bir mavi çocuk,
Orda, çok uzakta, bir salıncakta
Kendi rüzgârına vermiş kendini,
Söyler türküsünü en güzel vakta.

Şimdi böyle durup baktığım yerden
Bir baş dönmesidir sâde duyduğum.
Ne kadar yabancı, ne kadar garip!
Biz de çocuk olduk mu ki çocukluğum?

- 1958 -

69

DAVET

Hava üzüm üzüm kokar,
Kadehler demlere bakar,
Sular boz - bulanık akar.
Bu saatler o saattir.

Arzuya kalkar asmalar,
Meyveye durur basmalar,
Bağrında bağlar esmeler...
Bu saatler o saattir.

Yinedağlar giyindi mor.
Sen gel moru sinemden sor!
Saat beni çağırıyor.
Bu saatler o saattir.

Vapurlar kalktığı saat,
Eriyip aktığı saat,
Meçhule çıktığı saat.
Bu saatler o saattir.
Gözler olmuş sefer sefer,
Sefere çıkıyor gözler.
Menziller içinde yüzler.
Bu saatler o saattir.

Saat gönül sularında,
Gönül yâr arzularında,
Yâr eza kaygularında.
Bu saatler o saattir.

Yelme zamanın ardında,
Akşam kuşun kanadında,
Kılına gelmesin hatâ,
Bu saatler o saattir.

Emrazları arz vaktidir,
Sularda niyaz vaktidir,
Vakitlerin farz vaktidir.
Bu saatler o saattir.

Tütüyor bir ulu baca,
Gölge başlıyor huruca.
Bak, peydah oluyor gece!
Bu saatler o saattir.

Kapanıyor perde perde,
Yekûn hanesi defterde.
Akşam oldu kadehlerde.
Bu saatler o saattir.

İÇİMDEKİ ÇOCUK

Durmuş enginlere doğru içimde,
“Gel! Gel!” eder denizlere bir çocuk.
Başlar ellerinin içinden yollar,
Yine ellerinde biter yolculuk.

Durmuş enginlere doğru içimde,
“Gel! Gel!” eder denizlere bir çocuk.
Ve hep arada, bir hasret menzili,
Gelir, gider.. gelir, gider bir ufuk.

Durmuş enginlere doğru içimde,
“Gel! Gel!” eder denizlere bir çocuk.
Bir cep aynasının ardında, sanki
Bir yitik bilyeyi çağırır bir oyuk.

Durmuş enginlere doğru içimde,
“Gel! Gel!” eder denizlere bir çocuk.
Baktıkça göklere, gözlerinde hep
Yuvarlanır durur bir mavi boncuk.

-1955-

71

GALATA KÖPRÜSÜ

Akşamüstü şöyle bir geçiş yok mu
Değme sinamadan güzeldir Köprü,
Filme mi çekmişler ruhumu yer yer?
İşte eşsiz bir seyrandır bu, yürü
İşte sana bir de hâlâşına su.
Bütün şu geçenler el değil, benim:
Kimisi sükûnum, kimi telâşım.
Çıkmışım Köprü'ye tebdil kıyafet:
Yaşanmış, yaşanmamış işim, yaşıım,
Yollara dökülmüş nüfusum, sicilim,

Sağımda Boğaz'ım, solda Halic'im
İki kardeş dudak iki yüzümde.
Öyle mesudum, öyle birhoşum ki
Gelip geçenlere hemen nerdeyse
Adıyla, saniyle sesleneceğim.

Köprü'nün üstünde buldum kendimi:
Neyim var, neyim yok, olmuş, olacak.
Burda gördüm memleketi, dünyayı:
Kavim - kardeş, yedi iklim, dört bucak.
Akşam: Köprü'de bir insan mevsimi

BAHÇELERDE KIŞ ŞARKISI

Sular köklere çekildi. Yağdı kar,
Bir başka şarkıya başladı dallar.
Ağaç ne söylerse hoş söyler, kabul.
Gerçi şarkılığına bu da bir şarkı,
Gelgelelim nerde bu, nerde bahar.

Şimdi bu musikilerden camlara²²²
Sâde bir ölüm güzelliği vurur,
Titrer nakıs nakış perdeler şöyle²²³...
Dallar neylesinler, içten gelmemiş,
Havadan bir şarkı bu kadar olur.

222 bk. H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981). s.469'da: "**Şimdi bahçelerden pencerelere**"

223 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981). s.469'da: "**Seyir perdelerde çiçekler şöyle...**"

73

KÖR ŞARKICI²²⁴

Ben şarkılar satarım gecelere,
Ayak seslerinde boğulur sesim.
Şarkıların dünyanın en güzel şarkısıymış..
Kendi sesinde kulağı herkesin,

Haydi, diyelim, duydular aldılar,
Söyleyebilecekler mi doğru, dürüst acaba?
Hakkı verilmemiş şarkılar dolu,
Dinleyin bakın, dünya.²²⁵

Ben görmüş, seyretmişim bu şarkılarda onları,
Ama görmüyor onlar benim ne dediğimi.
Alıp götürselerdi şöyle bir tenhalarına,
Nolur, bir ezgimi olsun, yetiştirirdi.

Ben şarkılar satarım gecelere,
Bir kör kozmoğrafyada bir şeyler söner, yanar...
Dolaşmak durmak böyle hayat sokaklarını,
Alıcıların kuşlar, sular, yeller, yapraklar.

-1967-

224 **bk.202.** şiir

225 **K (1988).** s.50 : "Dinleyin, dünya!"

II. BÖLÜM İNSAN

74

DENİZDEN ÇALINMIŞ ÜLKE

Döküp döküp ömürden olan yıkıntıları,
Denizden çaldığımız ülke:
Biraz serinlik sularda erimiş yıldızlardan,
Birazıcık gelmiş, geçmiş yelkenlilerden gölge,
Avuc içi kadar bir şuncacık yer;
Zor şer, kavga döğüş, azgın sulardan,
Bütün kopardığımız, koparacağımız işte bu,
Dalı, gülü bir gülümlük bir vatan.

-1958-

75

KARŞI

Salladığım bütün salıncakların
Biricik derdi durmak.
Her özene bezene suladığım toprağın
Aklı fikri kurumak.

Ne yapsa da çözülse bir ip ucu..
Kıvrandır durur sardığım her yumak.
Beni boğmak dönüp dolanıp murat,
Benim denizlere yönelttiğim ırmak.

Her şeylerin içinde bir gece bekler hazır, .
Aydınlık, ılık ne yapsak,
Her şey bizde bize karşı, neylersin.
Hattâ aşk.

-1950-

76

EL EL İÇİNDE^{226 227}

Bir şey var elimizde değil
Bir şey yok elimizde.

Hep bir hırçın anne sesi çocuk ruhumuzda: "Cıss!"²²⁸
Hep bir masum korkular elimizde.

Uçurduk bir ak, mavi kuşları gitti gider..
Şimdi bir gölgeleri sızlar hep elimizde.

Artık hep hasretini çektiğimiz bir hummâ var;
Tepserir durur dudağı elimizde.²²⁹

Büyük eller mi gerek büyük dualar için?
İşte her gün bir çocuğun elleri elimizde.

-1960-

226 bk.255. şiir

227 "El El İçinde" **Galatasaray** (Ocak 1963) y.16, No.40, s.4; Galatasaray (Mayıs 1964), .No.43, s.18 ; "El El İçinde" **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1976). No.828, s.10.; "El El İçindeki Kimin Eli" **K (1988)**. s.108.; "El El İçinde" **DÇÜ (1971)**. s.167.)

228 "El El İçinde Kimin Eli" **K (1988)**. s. 108: "Hep esirgeyen bir anne sesi ruhumuzda: "Cısss!"

229 "El El İçinde Kimin Eli" **K (1988)**. s. 108: "Dudakları tepserir durur hep elimizde"

77

ESKİ ELBİSE

— Böyle de alışveriş görmedim, mi? — Pahalı, mı?’

— Evet, görmemişindir, elbet pahalıdır ya!

Ama bir eski elbise satmıyorum ki sana ben,

Hâtıralarımı, sırlarımı satıyorum ben sana.

Evet, on beş yıllık bir elbise bu,

Yıl yedi aydan olsa en az üç bin giyim.

En azından kaç bin ben,

Nereyi tutar hesaba vurulsa saatlerim?

Ya, o eriş, argaç yaşanan ânlar,

Ve o renk renk dönüşler gündüzler, gecelerden!

Kimi, örgülerimiz ölmüş kuş kanadları,

Kimi, büyük büyük yellerde yelken!

Kim bilebilir bu eski elbisenin bildiğini.

Hangi kitap bilebilir?

Sana, bir şey söylemez bunlar. Geçtim, satmıyorum,

Bütün bunlar “Meçhul” e kalsın, getir!

-1964-

78

YEŞİL ARABA

Bizim için çalışacak bir gün de bu araba

Ya da bu arabalardan birisi.

Dayanacak kapımıza yemyeşil

Ve soracak kekeleye kekeleyerek bizi.

“Duyuluyordu oralardan, yorgunum, diyordu hep,

Unutmak istiyorum yuyup kafamı, kalbimi...

Deniz deyip deniz işitiyordu,

İşte getirdik diyecekler denizi.

Ne ay doğmak, ne dulunmak,

Ne yükselmesi suların bir yollara bakmaya.,

Ne çekilmesi artık melil mahzun kendine,

Sâde şol gecelerde suda bir ak servi aksi”.

Bizi bu diller ile götürüp gömecekler,

Dökülecek ortaya gizlimiz, aşkâremiz.

Oysa “Molla Kaasım” dan daha çok çok önce biz

Yakmış, serpmiş, savurmuş olacağız

Kitaplarda saklı terekemizi.

– 1966 –

DÜNYA

79

DÜNYA ADINA

Dünya yollarında şimdi
Gider, gelir trenler, kamyonlar, otobüsler...
Ha oyollar hâli, ha benim hâlim.
Herkesler göl, orman uyumuş gecede...
Bütün tekerler şimdi
Renim üstümden geçer.

Dünya dağlarında şimdi
Sararamaz sararmak ister de bir gök ekin.
Ha o nâçâr ekinler hâli, ha benim hâlim.
Herkes doymuş gününe, yeline, harmanına...
Bütün tırpanlar şimdi
Benim böğrümünden geçer.

Sivas değil gittiğim, idam değil, ben değil,
Bir türküler çağıra çağıra darağacına Döne gider...
Ha onun hâli, ha benim hâlim.
Hangi sabaha, ağaca, türküye baksam o sağ...
Bütün ilmekler şimdi
Benim boynumdan geçer.

-1962-

80

SALLANTI

Neyi nereye koysak boş,
Öyle bir evdeyiz ki her şeyler sallantıda.
Şöyle bir rüzgâra bakıyor sanki
Sönmeğin karpuz lâmba,
Gün doğacak, bir mum yanacak diye
Titrer gibi karanlığında ayna.
Sanki bir cam bilardo masasının üstünde
Beyaz, siyah, kırmızı nemiz varsa.
Sevgi, inan, güven... bir sahillerde
Çocuklar kâğıt kayıklar oynuyor dalgalarla.
Resim, halı kapatmaya bakıyoruz duvarları,
Aman, görünmesin çarmıhta İsa!

Sallanıyoruz., duyuyoruz... görüyoruz...
Bir ilâçlar almış gibiyiz ama.

-1963-

SEVGİ

81

ÖLÜ BALIKLAR

Nedir ki su su gelip şu mavi pencereye
Göstermek istedikleri?
Aşıp nice akıntıyı bu akşam saatinde
Bizim yasak sularımıza girmeleri nedir ki?
Yoksa bunlar bir büyüğü televizyonda, bizim
Bir mutsuz yarınlardan vuran saatlerimiz mi?

Ölü balıklar bakıyor denizden,
Görüyor musun camlarımızdan içeri?
Çocuk resimlerinden, oymalar, kakmalardan
Kalkmış, çıkmış, gelmişler boya, sedef, fildişi;
Rüyalarda kalmış bir denizleri,
Sularımızda bizimle yaşamak ister gibi.

Yoksa bunlar, geçmişte bazan hani
Dinamitler, lokmalar... hani o cahil, hâin,
Hani o deli
Öldürdüğümüz günler mi ki?

-1963-

Yüzyılların Diliyle

82

AŞK İLE²³⁰

Kadeh var yiyelim gelir şöyle kim
Mey kendinden kendi meyden incedir.

Bir hâlin var mey mestolur görende
Bir hâlin var şol kadehten incedir.

Sen kim konuşursun şıkır şıkır su
Dünya cıvıl cıvıl sen gülünce.

Sen soyundun demek kim ıştır gece
Doğular batılar sen gülünce.

Dünya şenliğinde pulca payım yok
Bana düğün bayram sen gelince.

Yer yerinden oynar sen kim gidersin
Yer yerine gelir sen gelince.

Senin bu sevdadan kurtulmağın yok
Var belkim velâkin ben ölünce.

Benim bu sevdâdan vazgeçmeğim yok
Var belkim ola ki ben ölünce.

-1955-

230 bk. Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat, S 231, Ocak 1993, s.21

83

UZAK SU

Bir mavi sudur akar o hep uzaklarımda.
Bastırdıkça bir beyaz susuzluk gündüzlerde,
Arar döne döne suyu gölgem..
Yetişemez en uzun gölgeler vakti bite
Ona dallarımdan en ince özlem.

Bir suyun hayatına girmek kolay mı öyle,
Bir uzak ağaç iken kuş olmak, bulut olmak?
Bir meşaleymişiniz siz yeşil bir meşale,
Nerden bilecek ırmak!

Bir mavi sudur akar o hep uzaklarımda.
Bastırdıkça bir siyah susuzluk gecelerde,
Bir serin şey duyarım ondan yapraklarımda.

Sanki bir kol gelmiş de akar gibi olur ondan
Tâ sabahlara dek topraklarımda.

-1962 -

84

AL AT

Bütün yarışı çekip götüren şual at,
Renk mi olurdu meydanda o olmasa?
Onsuz aklar, kırlar, yağızlar ne ki?
Kim sürerdi varını yoğunu böyle ortaya?
O olmasa kim girerdi ki bahse?

Sanki gider dalga dalga bir al şal,
Yellerde bir al yalaz,
Sanki meydan bir uçarı al arena.
Dökülmüş kalmış atlar şimdi çok gerilerde,
Uçar şimdi bir mavi kırlangıç havalarda.

- 1963 -

85

UNUTULMUŞ ŞEYLER

Unuttuğun şeylerdi bir yerlerde,
Benim bütün servetim.
Sen bir şeyler unutup yitirdikçe benimle,
Doluyordu seninle memleketim.

Sis duman, hiç bir zaman,
Senin ellerine göre değildi..
Ondan, unuttuğun şeyler daima
Sevincinle, gururunla dolduruyordu beni.

Sen tâ ki bir yerlerde bir şeyler unutuyordun,
Ben içimde bir ikrar buluyordum.

– 1960 –

BİZBİZE DEĞİLİZ²³¹

Bizbize değiliz bu bahçelerde,
Sus, ağaçlar dolaşüyor tenhâda!
Bak, dallar nasıl da uzanıyorlar,
Hiç oralı değil gibi havada!

Bizbize değiliz bu saatlerde,
Sus, zaman eğilmiş, dinliyor bizi!
Hattâ susturalım ellerimizi...
Bizbize değiliz biz hiç bir yerde.

Bizbize değiliz bu firarda da,
Sus, bizi kolluyor bir yerlerimiz!
Sus, kendimizden uzakta değiliz!
Hulâsa, esiriz buralarda da.

Bir göz hapsindeyiz her gün hâsılı...
Bak, sağımız ihtar, solumuz ihtar!
Hep yüzünde bir parmak gölgesi var
Gözünde kanunlar gördüm yazılı.²³²

-1946-

231 SN (1985).s.12., bk. 98. şiir

232 SN (1985).s.12: Gözlerinde yasalar gördüm yazılı.

DENİZİN KANUNU

- Ali Saffet Açıncı'ya -

Nedir ki denizin bu kayalarla
Alıp veremediği?
Anlatmaya çalışmak gibi bir şey bu, lodos,
Bir kadavra sevgiyi.

Aylarca çekilip bağrına susmak
Bir engin sabr ile tâ ötelerde.
Ve ak-köpük atlarını kapıp koyvermek bir gün...
Beklemek mi, o neyi halletmiş ki?

Ve kalkıp bir mehtap ile yüklenmek
Kara gecelerine kayaların,
Haykırmak uykularına, taştan uykularına
Ve dişlemek ölümlü düşlerini.

Ve koparta koparta yiyip bitirmek böyle
Göstermek onlara bir ulu sevgiyi.
Evvel gelip durmamak vardı bu kıyılara,
Budur denizin kanunu gelip durdun mademki.

-1966-

MİTOLOJİ

88

EKHO

Mısrâlardan daima bir şeyler yitirerek
Bir iki kelimeyle gitmek geleceklere!...
En güzel şarkılarla dağlara vurup vurup
Kendimize dönmek bir ezik sesle!...

Mısrâlardan daima bir şeyler yitirerek
Tükenmek bu dağlarda!...
Hep yarım - yamalak bir cevap uzaklardan
Vehmimizi tekrarda.

Şarkılardan dağlarda kalmış kelimelerdir
Uçurum çiçekleri:
Mavi, beyaz, uzanılmaz, alınmaz.
Ellerde çürür yeri.

Şarkılardan dağlarda kalmış kelimelerdir,
Akar gider hep hebâ sularımız!...
Hepimizin ufkunda bir uzak ninni,
Hepimiz bir yankının çocuklarıyız.

-1957-

DUVARDAKİ APHRODİTE

Aphrodite mi yıkanıyor göklerde?
Duvarda bu gölge ne?
Yoksa senin dallarını mı oynuyor bir rüzgârla
Uzak mitlerde Daphne?
Yoksa çok çok gerilerde şu adam;
Bir çocuğun çok ilerlek düşleriyle duvarda
Bir ak ceylân yavrusu mu oynuyor
Hayal hârîç, düş hârîç, her şey yasak bir evde?

Yoksa kutlu bir hasat saatinin buğday buğday
Altın desteleri mi geçiyor duvarlardan?
Nedir o parlıyan şey havalarda
Orak değdikçe değdikçe güneşe?

Bîr ömür boyunca az mı aramıştı
O duvarlar, o mitler, o tarlalar içinde
O çocuk bu adamı.

– 1965 –

MİMARLIK, RESİM

90

KOCA SİNAN²³³

“Tanrı’nın Eli” ni gördüm Rodin’de,
Sinan, senin ellerine benziyordu!
Bir nur oynuyordu avucunda, yoğun:
Galiba bir engin havsaleydi bu.
Yoksa senin ellerin miydi Sinan?
Sanki evrenlerle yoğruluyordu.

Bu el: imanların feyzince ince,
Bu el: nimet gibi, su gibi aziz.
Bu el: bir ateşten geçmiş, mübarek;
Bu el: mâsivâdan pîrû pak, temiz.
Bu el: milyarların şavkı çağlardan,
Bu el; on parmağın yekûnunda biz.
Süleymaniye’de, dört minareden,
Ufka dört elifle yazmış Allah’ı:
Akşama lâ’l ile çekilir Celî,
Celî’ye sîm ile işler sabahı!
Biter gecelerde tâ ki beş vakit,
Başlar elif elif taşların âhı.

Bir tek minareden, Selimiye’de,
Hakka, hakikate doğru üç yoldan
Çıkmış âvâz âvâz üç şerefeden
Üç ezan içinde cınlar üç zaman...
Tunca, Arda, Meriç: üç su, üç tevhit
Halinde haykırır göklere Sinan.

233 bk.Türk Dili (Ağustos 1987). C.54, S 428, s.85.

Tutup en iddialı yerinden yeri,
Zamanın çektiği çizgiyi silmek!
Taşlar tekberiyle toprağı tashih,
Ufka, "Artık böyle kalacaksın!" demek!
Gökleri kubbeler kavsinde ikmal,
Her camdan salâtü selâma bir renk!

Sanki mermerlerle söylenmiş bir vahy,
Sığmamış kelâma konuştuğu dil.
Kervansaraylarda, köprülerde: hayr,
İman: cami, mescit; fazilet: sebil.
Böyle oynanılmaz kâinat ile,
İnan bir mucize, bir insan değil.

91

HACİM ÜSTÜNE BİR ESKİZ

Bu oda, bu hesap odası, dostum,
Bir uykuya göre çok,
Uç uykuya göre az.

Bu oda, bu hesap odası, dostum,
Ancak iki rüyalık,
Uç rüyayı götürmez.

Bari denizleri görsün sen yokken,
Biraz aynayı bu yana alalım.

Masayı maziye inat,
Tam, halının göbeğine koyalım.

Uyku şu tarafta dursun,
Biz bu tarafta yatalım.

Bence bir kapı yeter:
Kader girdiğimiz kapıdan girer,
Keder girdiğimiz kapıdan çıkar.

Bir büyük sinemaya baksın penceremiz de:
Gemiler bu camda yüzün,
Kuşlar şu camdan uçsunlar,

- 1948 -

KIYIDAKİ TEKNE²³⁴

– Ünlü Ressam Braque'a –

Kurudum da kadîd oldum kumlarda,
Sefer beklîye beklîye her gün ben. ²³⁵
Enginlerden bir rüzgâr esmez mi serin serin,
Pul pul ürperişler geçer içimden.

Bir gün atlayıveresim gelir şu kıyılardan,
Işıl ışıl, yeşil yeşil sulara.
Al başını, çek git, der deli gönül,
Verip kendini bir büyük rüzgâra.

Tâ yanibaşında durup da böyle,
Hasretini çektiğin şeylere hasret gitmek!...
Hem tut o sularçin halkol, hayat ol,
Hem tut sonra o sulara hasret çek!...

Biraz dalacak olsam, tâ içimden bir şeyin
Çıkıp dolaştığını duyuyorum denizde..
Ama öyle bitirmiş ki kum beni,
Ardından bir türlü gidemiyorum işte.

Bazen ayak sesleri duyarım dört yanımda,
Bakarım: masmavi, levent birumut..
Bakarım: sülün gibi bir serene sanılmış
Püfür püfür bir bulut.

Başımı, bordamı dövsün dalgalar,
Tuzlar tahtalarımı kemirsin istiyorum.
Çek beni fırtına, çek beni deniz!
Bırak beni sahil, bırak beni kum!
İnsanîyetinize sığınıyorum!

-1955-

234 bk.152. şiir

235 **SN (1985)**. s.84: "Bir sefer bekleye bekleye her gün ben"

93

KIRMIZI VE SİYAH

Sen Botticelli, hâlâ melekler resmededur,
Azizler, resullerle doldur ömrümü hattâ..
Ne yapsan bu göklere sükûn adına, boştur,
Bu Van Gogh, bu “Kargalar” var mı, yok mu ufkumda.

Sen çırpınırken böyle ellerinde huzur, nur,
Beride zebaniler halkeder Delacroix.
Ne yapsan bu göklere iman adına, boştur,
Bu Dante, bu “Cehennem” var mı, yok mu ruhumda.

– 1956 –

94

İKİ KİTAP

Van GOGH'un L'arlesienne'inden esinlenerek

O mu okuyor kitabı yoksa kitap mı onu?

İşte ikisi de açık.

Gelip gidip duruyor ara yerde

Bir acayip aydınlık, bir karanlık.

Kalakalmışlar apaçık,

Harfsiz, kelimesiz, sözsüz.

Nerde, hangi bölümde kalmışlar, görünmüyor;

Belki yaz, belki de güz.

Bakıyorum, çevriliyor gibi dünden, yarından

Kâh o yana, kâh bu yana yapraklar..

İkisinin de yüzünde

Bir acı rüzgâr.

(1964)

95

KARA ROCİNANTE

Gittim, geldim bağrımda hep o doğu,
At yine o kara at.
Bunca kan, ufkumda hâlâ o devler
Dönmekte rahat rahat.

Bindim, indim kulağımda hep o ses,
At yine o arık at.
Dağlarca, göklerce arzu,
Kolibriler kanadınca bir kanad.
Öldüm gittim gözlerimde hep o düş:
Tahiti’de bir su hayat..
Beyaz Atlar, al atlar şelvesi hep içtiği,
At yine o kara at.
(1961)

3.1.2. Sessiz Nehir (Puyalar -I-) 'deki Şiirleri

96

PUYALAR

Bu nasıl şaşılası bir yaşam benzerliği ki
Çankırı neresi Güney Amerika neresi Puyalar?

Secisin bal ederken çevre-yan çiçek çiçek
Gömdük onu biz içimizdeki gömütlere Puyalar.

Doğdum, büyüdüm üç büyük savaşın külünde ben,
“Hudâ-yı Nâbit’den doğmuş” derler sizi Puyalar

Beklemiş ölüm ilk görklü çiçeğinizi 60 yıl
Kaçınıcı çiçeğimde benim sıram bilmem Puyalar?

Seslenir her gün bin dilsiz, belki yarısı bile değil
Duyabildiklerim ancak şu çiçekler Puyalar

(15.II.1985)

**Bu nasıl şaşılalı bir yaşam benzerliğı ki
Çankırı neresi Güney Amerika neresi Puyalar?**

TESADÜFLER DÜNYASI^{236 237}

Demek bir tesadüfmüş yeden bizi
O gün ak yordamlar doluydu hava,
Bir yumuk terennüm duydum avucumda,
Öldürmekten korktum ellerinizi.

Ev ev kurmaktayım o günden beri
Her elime geçen kâğıda o semti.²³⁸
Bastığın yerlerde gül biter diye
Döşedim odama yollarınızı.

Gayrı şundan, bundan beyitler neme,
Şen yetmiyor musun ki canevime?
Abâdî saatler üstüne yazıp
Astım hayalime dillerinizi.

Bütün lambalara çizdim resmini,
Tekmil ışıklara yazdım ismini.
Sildim halılardan nakışlarını
İşledim üstüne hallerinizi.

Bir al bülbül peydah oldu sazımda
Boyar durur san teli feryada.
Nolur mürüvvetlim bir akşam biraz
Bize gönderseniz güllerinizi!

(20.IV.1947)

236 bk. s.25. şiir

237 DÇÜ (1971).s. 59

238 DÇÜ (1971). s.59 “Masamın üstüne Ortaköy'leri”

98

BİZBİZE DEĞİLİZ²³⁹

Bizbize değiliz bu bahçelerde,
Sus, ağaçlar dolaşüyor tenhâda.
Bak, dallar nasıl da uzanıyorlar
Hiç oralı değil gibi havada.

Bizbize değiliz bu saatlerde,
Sus, zaman eğilmiş dinliyor bizi.
Hattâ susturalım ellerimizi,
Bizbize değiliz biz hiçbir yerde.

Bizbize değiliz bu firarda da,
Sus, bizi kolluyor bir yerlerimiz.
Sus, kendimizden uzakta değiliz,
Hulasa, esiriz buralarda da,

Bir göz hapsindeyiz her gün hâsılı,
Bak sağımız ihtar, solumuz ihtar!
Yüzünde hep bir parmak gölgesi var,
Gözlerinde yasalar gördüm yazılı.

(12.VI.1947)

239 bk.86. şiir, **DÇÜ (1971)**, s.189-190

İMA SUMAH'a MEKTUP²⁴⁰

Sesin gelir And Dağları'ndan ağrı

İma Sumah!

Beş oktavdan aydınlanır ufkumuz:

Turuncu, sarı, yeşil, mavi, beyaz

Her sabah.

Açıp pencerelerini And Dağları'na karşı

Her sabah

“Doğan Güneş Şarkısı” söylemişin.

Ağarırmış bütün dünya dağları..

Uyanırmış eski çağlardan Orfe, ²⁴¹

Sonra beş oktavdan doğarmış güneş:²⁴²

Turuncu, sarı, yeşil, mavi, beyaz. ²⁴³

Öyle mi İma Sumah?

240 bk. H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri**3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.466; **İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi)** (Mart1956). C.3, S 29, s.8.

241 H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri s. 467'de: “**Uyanırmış Örf'e evvel zamandan**”

242 H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467'de: “**Sonra beş oktavdan güneş doğarmış**”

243 H. Fethi Gözler, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467'de: “**Sarı, mavi, turuncu, beyaz, yeşil**”

Benim de bir şarkım var sencileyin²⁴⁴.
Benimki “Batan Güneş Şarkısı” İma Sumah!²⁴⁵
Bir deniz şehrinde oturmaktayım²⁴⁶,
Söylüyorum bu şarkımı her akşam,
Ama sade bu sulara vuruyor benim şarkım²⁴⁷
Hem de kızıl, mor, siyah.²⁴⁸
Nolursun İma Sumah²⁴⁹
Kapatıp pencerelerini²⁵⁰ And dağlan’na karşı

Bir akşam da benim şarkımı söyle!²⁵¹
Duysun tâ eski çağlardan Poseidon,²⁵²
Ve kararsın beş oktavdan bütün dünya suları.²⁵³
Sarı, turuncu, kızıl, mor ve siyah.
Olur mu İma Sumah?
(16.X.1955)

244 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“Benim de bir şarkım var İma Sumah”**

245 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“Batan Güneş Şarkısı”**

246 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“Oturmaktayım: Oturuyorum”**

247 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“Sâde bu sulara vuruyor şarkım”**

248 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“Mosmor, simsiyah.”**

249 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“İma Sumah, senden rica ederim”**

250 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“Pencereleri: camları”**

251 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“Nolursun bir akşam da benim şarkımı söyle!”**

252 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“Duysun evvel zamanlardan Poseidon”**

253 H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri (1981). s. 467’de: **“Tutuşsun beş oktavdan bütün dünya suları”**

100

LAMBALARDAN UZAK²⁵⁴

Durun, şu lambayı söndürelim de
Daha iyi görelim birbirimizi,
Balıkçılar geceleyin ağlardan, açıklarda
Daha bir iyi görürlermiş denizi.

Hele şu lambayı söndürelim de
Daha iyi görelim birbirimizi,
Uzaklara yazılmış mektuplar gibisiniz
Göremiyorum aydınlıkta adresinizi.
Hadi, şu lambayı söndürelim de
Daha iyi görelim birbirimizi.
Ya siz geçmişteki ben, ya ben gelecekte siz
Bir yerlerde görmüş gibiyim sizi.

Artık şu lambayı söndürelim de
Daha iyi görelim birbirimizi.
Bakın gözlerinizin gecelerinde
Ay sonatı'na başladı sanki Debussy.
(7/8.I.1957)

254 K. S.41 (bk 193.şiiir)

101

MAHKÛM^{255 256}

Hangi mahkemelere baş vursam hep ben mahkûm,
Her duruşma karşıma gönlüm çıkar.

Hangi kitabı açsam allı karalı bir şerit...
Oku, bütün sözlerin içinden o gün çıkar.

Girer bir çıkmaza çıktığım her yol,
Girdiğim her kapıdan ölüm çıkar.

Bir yangındı yandı, söndü sandığım saatlerden,
Hâlâ mı hâlâ bir acı tütün çıkar.

Hangi kuşun yüreğini yarsalar bu havada
Hepsinden senin üstüne bir gönül türküm çıkar.

(1963)

255 "Denizden Çalınmış Ülke sayfa 67"

256 bk. 29.şiir

102

KAÇAKÇI

Yalnız oralarda mı ya,
Yalnız Suriye, yalnız Balkan sınırlarında?
Sise dumana getirip getirip
Siz kaç yasak sınırımı geçiyorsunuz, kimbilir
Her gün hergün kaşla göz arasında.

Daha demin bir orman sabahının
Alaca karanlığında gördüm gözlerinizi:
Çöllerinizden ne parslar ne panterler
Bir ceylanistanın tâ içlerine dek
Yaprak yel arasından neler geçirdiğinizi.

Kaçakçılar, devriyeler, mayınlar, boş emekler!
Avucunuzun içi gibi bildiğiniz bir arazi
İster o yanda olsun ister bu yanda gece,
Kaçırdınız aylardır en gizli geçitlerinizden
En kıymetli saatlerimi, en güzel içkilerimi.

Yalnız oralarda mı ya,
Yalnız haritaların belli sınırlarında?
Neler götürmediniz nerelere topraklarımdan:
Yıllardır açmasını beklediğim ne düşlerin
Tohumlarını hırsız sular gibi yad uykulara.

(24.I.1964)

MİNİCİK KARACIK BALIK

Hani bir akvaryumda bir balığı sevdinizdi,
Nasıl kalakalmıştı orda o minicik, kara balık!
Sanki bulmuş gibiydi o sulara ansızın
Belki Çin ü Maçin'de yitirdiği denizini,

Bir çiçek sanmıştı elinizi belki de
Suda şafak bir çiçek, o yitmiş denizinden,
Belki de bir nicedir açlığını çektiği
Bir şeyler vehmetmişti avcunuzdaki yazılarda
Bu cam duvarlar içinde masum, mahkûm yüzerken.

Ama kendine gelir gibi olmuştu az sonra,
Ama dönüp dolaşıp geliyordu yine de oraya.
Bir düş kırıklığının kahrı mı, bir bezgi mi?
Gidip gelip vuruyor, vuruyordu başını camlara.

Yeğdi belki bir kızıl-kara ölüm bu sulara
Böylesine seyredilmek için yaşamaktansa.

(1.X.1967)

104

KARANFİLLER²⁵⁷

Çifteler ağzında da böyle açar işte ateş
Bir katmer karanfil olarak...
Ve her karanfil biraz barut kokar, can kokar,
Biraz ölüm, biraz aşk.

Göklerden, göğüslerde iki kan karanfili
Aylar da döküm saçım yere böyle inecektir,
Çünkü aşk gibi, sevda gibi
Enikonu ölüm de bir çiçektir, ²⁵⁸

Aldan başlar bir tenvir tabancası da böyle
Gölgele ve kuşkular üzre karanfillerden. ²⁵⁹
Madem herkes birşey için uyumuyor dost, düşman...
Aşkın ne ise bu gece bizim de payımıza düşen. ²⁶⁰

Varsa sizin karanlıklarınızda da
Eğer yanıyor da böyle bir karanfil, ²⁶¹
O “Bir katre alev” in bedeli öyle yüz Divan, ²⁶²
Bin pervane yanmakla ödenesi gibi değil. ²⁶³
(12-15-16.XII.1967)

257 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1988)** S 175, s.6

258 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1988).** S 175, s.6: “Ölüm de aldan, karadan bir çiçektir.”

259 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1988).** S 175, s.6: “Yâni karanlığa karanfillerden.”

260 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1988)** S 175, : “Ne ise bu gece bizim de payımıza düşen.”

261 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1988).** S 175, : “Böyle iki karanfil yanıyor da alev alev”

262 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1988).** S 175, : Divan’lar ettikleyin daha ne güne duruyor

263 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1988).** S 175, : Yansa

105

VAKİT SAAT SAYIKLAMASI

Sen söyle ben yazayım denize, dalgalara,
O iskele o belirsiz akşama bizi
Daha kaç ikindi kala beklesin?

Bu gidişle ne kadar sürer senin
Zigana'larından inmen bu kıyılara,
Karadeniz seni daha kaç gelgitler beklesin?

Bir kampana durmaha çalışıyor bak işte baş, kış!
Diyelim, yaltırlıkları görünmüyor, ya sesi?
Gemi gemi olduysa daha ne kadar beklesin?

Kaç kez döndü ikindi eksenini kum saati,
Şunda ne kaldı güneş saatinde akşama,
Bizi yıldızlar nerde, kaç sularında beklesin?

Boşver bu sorulara, boşver saatlere de,
Her sabah yatağına dökülen yapraklara bak sen!
Mevsimler uyanmanı daha daha ne kadar beklesin?
(16/17.VII.1969)

106

KURTARMA

Sahil uzaktı ama
Ayaklarının dibindeydi masamızın tâ deniz.
Eğer sen de tutmasaydın masayı
Gidiyordu denize akşam yeisiz, yelkensiz.

Deniz uzaktı ama
Boğazımıza kadar çıkmıştı nerdeyse su.
Eğer ben de tutmasaydım suları
Gece de yelsiz, yelkensiz açılıp gidiyordu.

Eğer biz olmasaydık, eğer biz tutmasaydık
Akşamlar yok, geceler yoktu artık.
(17/18-20.IV.1970)

107

SEVMEK SENİ

Seni sevmek gece gezmek gibidir
Bilmediğiniz büyük, görklü bir şehri.
Diyelim haydi, dilinden anlıyorsunuz biraz
Ve diyelim ki neonlarla plânlar
Götürdüler bir zaman bir yere kadar sizi.

Ya buralardan ötesi, öteleri?
Nerelere doğru uzanır gider
Şu yollar, sizin gördüm, sizin bildim dediğiniz
Elvan ışıklı üç beş meydanın ötesinden
Hangi lâbirentlere, hangi kör sokaklara?¹
Ve daha günün, ayın bile görmediği
Hangi yeraltı yollarına ve daha nerelerden?
Kolay mı böylesi bir şehri tanımak öyle?
Kaldı ki sen...

Getirip bırakmış sizi bir kara gemi bu şehre,
Daha ilk iskelede kamaşmış gözleriniz.
Ve ilk meyhanesinde içmişiniz üstelik
En nefis, en afsunlu şarabını dünyanın!
Artık ordan oraya bir deli yellerde siz...

Sen gel de bu hâlinle ben seni gezdim, gördüm de!

(22.VIII.1970-22.VIII.1971)

108

BİR KUŞ MÜZESİNDE

Karşılıklı iki gezici gibiydik
Hep bir Kuş Müzesi'nde.
Hiçbir zaman doğru dürüst göremediniz beni
Hep geriliyor gibiydi bir doldurulmuş kuşlar
Geçmiş havalarınızdan gelip gelip önünüze.

Gezdiğimiz bir gezer müzeydi sanki
Nereye gitsek, ne vakte, beraberdik.
Ne ölü kuş gölgeleri düştü üstüme, kim bilir
Ve kim bilir ne renkler, ne ötüşler, ne uçuşlar
Ne kuş düşleri içinde görüp durdunuz beni.

Bense o kuşlar arası aralardan yüzünüze
İlk günlerimiz aydınlığı vurursa şöyle eğer
Görür gibi oluyordum sizi siz olarak bir çala
İlk iskeleden ilk tepeden, hani nasıl görünürse
Ay buluttan buluta geçerken, öyle yer yer.
(27.II.1977)

109

BÜYÜK BAĞIŞLAR

Sen verdin bana bu gözü, bu kalemi:
Onunla görüyorum güllerin ötesini.
Onunla yazıyorum bu ilkyaz sabahına
Kalbimde dirilen bir bülbülün ötmesini.
Sen verdin bana bu gözü, bu kalemi!

Sen verdin bana bu ruhu, bu esini:
Sanki içimde bir açık Arpej şişesi daima,
Ve bir sesler duyuyorum hep “Yâ Yohanna, yaz!” diye,
Yazmalara yetişemiyorum seni ama. Sen verdin bana bu ruhu, bu esini!

Sen verdin bana bu mit, bu masal çağlarını:
Sende eriştim bu Kastalia Kaynağı’na,
İçtikçe susadım, içtikçe sarhoş!
Sunar doluyu bir yandan Erato, bir yandan Arvağ.
Sen verdin bana bu mit, bu masal çağlarını!

(5/11.VI.1974)

110

AYSBERGLERİN SESİ

Yazdım adını bir sönmek bilmeyen ateşlerle
Kutuplara işleyen her geminin bordasına.

Ve haykırdım adını her sirende buğu, buhar
Yitirdiğim sularının eksi-bin havasına.

“Ben o sıcak denizler suyu değilim artık”
Diyordu dünlerden bir yer sızlanarak aşağılarda.

Yıllarca az mı yalvardım o acımasız denizlere,
Her seferden hediye anca buzul bir kahkaha.

Madem sudur, yolları o yana dönecektir er geç,
Hazır olmamız gerekti önceden bu sonlara.

(20.XII.1976)

111

KUŞLUKLAR

Onca özgür, onca genişken gökler
Uçurmuşun o vakitler vakti kuşluk vaktini..
Uyumuşun, uçarda yokken kanadınca kanat.
En saydam saatlerle oynamış başka kuşlar..
Uyanmışın, bakmışın ki ikindi!

Bu gölgeli, daracık gökle şimdi
Bir büyük yangın vaktinin arasına
Nerden bulur da, nasıl getirir de, nereye.
Nasıl serersin o mavi serinliği?

Sen hep dar vakitlere bıraktın işte böyle
Sanki bekleyecek gibi zamanlar uçuşunu
Ve sevi sevda kuşları teşrifini göklerde!

Örmek varken gökyüzünü uçtan uca uçuşunla,
Sen ne yaptın ey dar vakitler kuşu?
(21.VIII.1977)

112

ERMİŞ

Eğer akşam masanda
Yitirdiğin dünlerden yansıyan bir akşamsa
Ve inceden hafıftan bir yellerde
Bir Arpej'li mendil gibi anılar sallanıyorsa.

Eğer sevgi masanda
Oturuyorsa boş bir sandalyada karşıda
Farzet ki bir buhurdur tütüyor. ve sen oturmuş
İçiyorsun bir ölü ile dünü bugünü başbaşa.

Varken de yok, yokken de var saymayı bildinse dost
Sen ermişin demektir, perde kalkmış aradan.
Zaman gözünü gözlemekte karşıda.

(6.X.1979)

113

ŞAMANDIRA

Yukarıdan gemi asılır, asılır aşağıdan toprak,
Hadi kurtardık diyelim bir süre sorunlarımızı
Bu sulardan yakın uzak gelip geçen gemiler
Ve türlü rüzgârların dalgalarından, ama
Ya böylesine iki dev güç arasında kalmak!

Bir özge ateşkuşu idi gemi dedimse o gemi,
Toprak dedimse ön yazgı, son yazgı.
“Kolu kanadı benden, kop uçalım, der biri
Şu akşam denizlerinin engininde yana tüte!”
Ama muhkem bağlamış öbürü bir hükme beni.
Bir zorlu, acı gergide gibi idim Engizisyon’da,
Beni kurtaran o idi ama deli dalgalar şerrinden
Ve dilleşerek arada ısmarsı ışıklarıyla
Gecelen gezdiren o idi düşsel denizlerde beni.

İki dev güç arası git gel, git gel böyle işte
Gün dolup da çalasıya ayrılık kampanaları
O çeker bu çeker, doğru dürüst ne rahat ne de huzur!
Kampanalar... kampanalar... sonra sirenler acı acı...
Sonra o yad dalgalarda çürüyesiye çırpın dur!
(12.VIII.1984)

114

ÇATLAK PLÂK²⁶⁴

Bir gün bakarsınız, bir iğne gelir
Görünmez devirler açar plâkta
Sonra bakarsınız, hayatınızdan
Durup durup o iğne şakımakta.
Durup durup o iğne şakımakta,

Sonra bakarsınız, bir gün o şarkı
En ince yerinden çatlar plâkta.
Sonra bakarsınız, o noktada hep
Gidip gelip bir mısra çırpınmakta,
Gidip gelip bir mısra çırpınmakta
Ama boştur artık her ne yaparsanız.
Duyacağınız hep bir hıçkırık artık.
Gerisi gelmez artık o devirlerin,
Orda kopmuş birbirinden mısralar,
Artık orda sona ermiştir şarkınız,

264 bk. **Çatlak Plak**, İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi) (Mayıs 1954).C.1, No:7, s.17.

RÜYASINDA YÜZEN GEMİ²⁶⁵

Bilmem unuttun mu, hatırında mı ?
Yollarda yelleri kovaladığımız?
Ve en dik, en çılgın merdivenlerden
Billur kahkahalar yuvarladığımız?

Zaman, aramızda ince, derbeder
Bir sen, bir ben üflediğimiz bir tüydü.
Günler sanki masmavi bir türküydü
Sularla, göklerle tekrarladığımız.

Gündüz işi, başı koyup beraber
Uçar giderdik gönüllere doğru.
Gece yıldızlarla ıslanıyordu,
Aylarla kuruyordu kanadımız.

Her an bir bahsimiz gibi çiçekler
Kâh beyaz, kâh sarı, kâh al, kâh mordu.
Her sabah yeniden yazılıyordu
Bahçelerin kitabına adımız.

İşirken şavkınla havalar yer yer
Bir çiçekli çay bardağının ardından
Şafaklar içinde tüterdi vatan,
Bir sıcak güldü avucumuzda vaktimiz

Her akşam bir garip seyrana sefer:
Sedeyten gemiler üstünden renk renk,
Pırıl pırıl sahillere sererek
İstanbul'dan kendimize baktığımız!

Demek, bir oyun oynuyormuş kader!
Bize başka türlü söylemişlerdi,
Gemimiz oturmuş karaya şimdi,
Sularda rüyamız yüzüyor yalnız.

265 **Rüyasında Yüzen Gemi**, DÇÜ (1971) (bk.27. şiir), s.63-64.; (SN (1985) s.30. (bk. 115. şiir)

Bilmem unuttun rnu, hatırında mı ?
Yollarda yelleri kovaladığımız?
Ve en dik, en çılgın merdivenlerden
Billur kahkahalar yuvarladığımız?

**Secisin bal ederken çevre-yan çiçek çiçek
Gömdük onu biz içimizdeki gömütlere Puya'lar.**

116

İSKELE MEMURU²⁶⁶

Ah! bu iskeleden giden yolcular,
Neler götürmezler iskelemizden.
Giden onlar değil, sanki sefere,
Bir âlem götürür gemiler bizden.

Gider kapımızdan, duvarımızdan
Boram boram hayal, hasret, heyecan.
Çiçekli çiçekli perdeler gibi
Düşer intizarlar pencерemizden.

Ah! bu iskeleden giden yolcular,
Hulyaları haritalardan hâriç,
Belki o limanlar, belki o sular
Baksalar görünür gözlerimizden.

Biz hep böyle beklentiye mahkûmuz,
Bir ucunda durmuşuz tevekkülün.
Tesellimiz budur: “İhtimal bir gün
Gidenler seslenir bize denizden”.

Ah! bu iskeleden giden yolcular.
Buralarda kaldığımızı bakmayın!
Nerde duyarsanız bir ince rüzgâr,
Bilin ki uzakta değiliz sizden.

Böylesine sonsuzluğu denizin,
Böyle büyüyüşü şu gemilerin,
Böyle sisliliği gözlerimizin.
Kurup kurup da gidemediğimizden.

Ah! bu iskeleden giden yolcular,
Biz de hastasıyız o sahillerin
Bilmezsiniz her gün kaç kerre geçer
Bizim de o növbet üzerimizden.
Bizim de çantamız, bavulumuz var,

266 “Denizden Çalınmış Ülke sayfa 145”

Hattâ “Çeşm-i bülbül” gemilerimiz.
Lâkin derdimizi bilemezsiniz,
Ah! bu iskeleden giden yolcular!
(25.V.1985)

117

İTİRAF^{267 268}

Ben senin meselen olabildim mi?
Sualimden ben mesulüm çocuğum!
Ben senin mektebin olabildim mi?
Kitabından ben mesulüm çocuğum!
Ben senin sevabın olabildim mi?
Günahından ben mesulüm çocuğum!

Kilitler dilini bilmediğinden,
Böyle sokaklarda kaldın günlerce,
Yanlış kapılardan seslendi hayat.
Ben senin ışığın olamadığımdan,
Senin gözlerini kararttı gece.
Tutmaz hakikatler ekdim bahçene
Çarşı, pazar ne istiyor demeden.
Soldu ellerinde hakikatlerin.
Kimse değil, ben mesulüm çocuğum,
Ben, bu kırık, dökük hayallerinden!

Tutup ellerine verdiğimiz saati,
Bir gün anneneyse, bir gün babana,
Bir gün sokaklara göre kurdurduk.
Bir gün ayarını Mekke'den yana,
Bir gün Griniç'ten tarafa burduk.
Trenler, vapurlar kaçırdın sen hep,
Bizse kabahati hep sana bulduk.

(1955)

267 bk.59,şiiir

268 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Kasım 1984)**. C.11, S 133, s.42

118

ESRİK OZAN²⁶⁹

Var ölmenin belki bin bir yolu var,
İlle bu aşktan firkatten başka ölmenin yolu yok.²⁷⁰

Yanar ölürüm, yanmaz ölürüm, külümden
Olum bakar, her ölümüm bir yeni doğum, ölü yok.

Ben bir yanardağlar bahçıvanıyım.
Çağın ateşlerime çıkacak bir gülü yok.

Kalbim bir esrik ozan “Divan”lar sazendesi
Yunuslar, Pîr Sultanlar el vermişler, eli yok.

Ben bir aşkın, bir ikrarın aleviyim sönmeyen,
Ali geldim, Ali sevdim, Ali giderim. Ali yok
(30.IX.1963)

269 bk. *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi* (Mayıs 1987). C.14, S 163, s.8.

270 *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi* (Mayıs 1987). C.14, S 163, s.8, : “İlle bu aşktan ölmenin yolu yok”

119

SÖNMEZ ATEŞLER

Çocukların dünya sahillerinde,
Ellerinde incileri gitmiş istirityelerim
Benim ateşlerimdir kumlara gömdükleri.

Ve en masum ellerle gecelere gömdüğüm
Ve de söndü, kurtuldum sandığım ateşlerdir
İstromboli diye gördüğü belki gemilerin.
Belki bir engin özlemde yandığım geceler, benim
Sayıklamalarımdır açıkta dillerince
Söyledikleri şarkılar yaşlı gemicilerin.

Anlaşıldı, büyütmekten başka birşey yapmıyor
Yoksa içimizde eğer, arayıp durduğumuz o su
Bak bak, mavilikleri de nafilenginlerin.

(9.VII.1966)

120

KARAR

Artık o yollar öyle dursunlar oralarda
Tozu toz, izi iz, dumanı duman,
Ben yel olmayacağım.

Gezip gezip akşam bana dönen kuş,
Var nereye konarsan kon,
Ben dal olmayacağım.

Doğru dürüst beş şarkı çaldık çalmadık sazım,
Taktım kırdın, taktım kırdın, ko artık
Ben tel olmayacağım.

Ne derse “He” diyeceğim bundan sonra gönlüme:
Esirmek mi esirmek, delirmek mi delirmek.
Engel olmayacağım.

(30.IV.1967)

121

GERİLERDEN HİÇ SES GELMEYEN YERE

Götürsek ağızımızı, gözümüzü bağlayıp
Bulamayacağı bir yere bizim bizi.
Gider gibi uzaklara gece bir ev kedisi.
Gitsek gitsek ve bilmesek
Biz dahi nerdeliğimizi.

Oto mezarlıkları vardır ya, ona döndük.
Hani orda tüm ölümler yol rüyaları görür.
Parça parça sağdır, sağlandırlar da
Kalmış boyalarının, uykularının altında,
Ne nem, ne yaştır onları yalnızca
Bir anıları çürütür.

Tarık nasıl yakmışsa gemileri
Ve nasıl uçurmuşsa köprüleri bilmem kim
Tarihlerdeki savaşlar boyunca.
Nerde duyulmaz olursa artık gerilerin sesi
Oraya, kalmış günlerimin fethine gitmeliyim.
(6.VI.1067)

AKŞAM KARGALARI

Götürür akşamlarımı kanatlarında
Ve yerine kapkara birşey getirir bir karga.

Bir görünmez ve susuz deredir artık zaman,
Bağrışır bir kıyılarda milyonlarca kurbağa.

Sanki bir veba sarar bütün şehri ansızın,
Bir kâğıtlar yapışır ak sarı, kapılara.

Hangi kata çıkarsan çık göğe dek
Gölgesi önünde, arkanda.

Hangi odaya girersen gir
Kavkasında böcü börtü bir koca ilkel kaplumbağa,

Ve her gece yarısı bir karga bu odalardan
Alır beni bırakır Kafdağlarına.

(22/23.XI.1967)

123

UZAK SAATLER

Başlar türlü tonlarda birbirinin ardından
Sorbon Meydanı'ndaki saatler gibi
İçimde o duvardan o duvara yankılar
O uzak iskelede şimdi o saat vurunca.

En gergin vaktidir şimdi tellerin.
İşarete bakarken uyuyan hüzünlerimiz ²⁷¹
Vurmuş gibi olur içli bir saza bir hoyrat el
Yanlışlıkla bir bardak bir kadehe dokununca.

Vapur gelir, vapur gider, iskele o iskele.
Saat vurmaya başlar karşımda altıları
Zehir zıkkım içkilerin içinden ²⁷²
Boşalır üstüme bir altıpatlar tabanca. ²⁷³

Nedir nihayet, yaşamak istemişimdir ayları
Şöyle müsaadesince bir iki saatin bir parça.
Yâni yalnız gitmesin istemişimdir içkiler. ²⁷⁴
Yâni bir hasretlikle şöyle tadınca, hakkınca. ²⁷⁵
Ne var ki bize düşen saatleri kurmak anca.
(26.VII.1969)

271 **Uzak İskeleden Yankılar** K (1988). s.64. (bk.216. şiir): "Akşam, yanmış saraylar, ev... hepsi bir arada"

272 **Uzak İskeleden Yankılar** K (1988). s.64. (bk.216. şiir): Zehir zıkkım kadehler arasından

273 **Uzak İskeleden Yankılar** K (1988). s.64. (bk.216. şiir): "Boşalır üstüme boşalmaya bir altıpatlar tabanca."

274 **Uzak İskeleden Yankılar** K (1988). s.64. (bk.216. şiir): Yâni içmek, konuşmak, sevmek istemişimdir

275 **Uzak İskeleden Yankılar** K (1988). s.64. (bk.216. şiir): "Şöyle bir gün insanca."

124

YEĞEN

Yeğen, seni sekizinde koyup gitti mi baban
Piriştine.. “Balkan, Cihan. İstiklâl” tam on sene?
Balmumu, kandil, ayışığı altında dersler.. Gözler?
Ve dönüşü.. Bir ay.. Ölüm..ve sana iki öksüz-yetim
Ama nerden bileceksin o ölü-diriliği sen yeğen,
Sen o yazgılarla uyumadın ki.

Yeğen, sen hiç fırınlar, ahçılar önünden kaçtın mı ?
Buram buram tüterken yollarda etler, ekmekler?
Sürükleyip içindeki bir enciği tenhalara
Yedin mi onu cephede aç kalan askerler gibi?
Ama nerden bileceksin o açlıkları sen yeğen.
Sen o tokluklarla uyumadın ki.

Yeğen, sen yer, içerken her öğünün bir şölen
Geldiği oldu mu masana kâh boş sahanlar düş-hayal
Ve değdiği bir kuru ele çatalının, bıçağının hiç
Ve elinden düştüğü et, ekmek, iştah her şeyin?
Ama nerden bileceksin o halleri sen yeğen,
Sen o sofralarla uyumadın ki.

Yeğen, sallandın mı hiç sen de ölüm anamızın
Acı ninnileriyle deprem beşiklerinde?
Sallandı mı üstünde göklerce şangır şungur
İmdat çanları halinde hiç yıldızlar?
Ama nerden bileceksin o geceleri sen yeğen.
Sen o uykuları uyumadın ki.

(7.VII.1971)

125

ŞARKILAR

-Torunum Argun Defne'ye-

Döndür yavrucuğum döndür
Parmaklarının ucundadır bu evin beklediği her şarkı
Kimler dolduruyor böyle bu mavi ezgilerle
Bu karacık, bu küçücük plâkları?
Sen büyüdükçe büyüyecek yavaş yavaş
Susmuş atalarının yoksunluklarına kadar
Şimdi kanepelerde döndürdüğün bu daireler...
Ve kendi dairelerin alacak içine seni..
Sonra duymaya başlayacaksın onlardan yavaş yavaş,
Gün gelecek, kendi ezgilerini.

Bir yere kadardır ancak, bulsak bile bir süre
Kendimizi, şöyle böyle, yabancı şarkılarda..
Gün gelir, doyurmaz olur hiçbiri, Deriz:
“Kendi şarkımızı söyleyemedikten sonra-”
Ya da -başka çare yok- anılar, ümitler filân
Kendimizden bir şeyler katmak gerekir onlara.
(18.VI-14.IX.1971)

HAYAL HOCA^{276 277}

Şimdi tavanı uçmuş bir sınıfta
İn yok cin yok. Oturmuş bekliyorum kürsüde.
Saçım başım, yüzüm gözümler ne ise ne
Çocuklarımların, nerde ise, gelip oturacağı
Sıraların ve açık duran kitaplarımların
Kar yağıyor üstüne.²⁷⁸

Şimdi kapısız, penceresiz bir sınıfta
in yok cin yok, oturmuş bekliyorum kürsüde.
Kitaplarımlar ne ise ne... Üşüyor, donuyorum.
Bakıyorum, dünyanın dört yanından
Kırk bin belki de elli bin çocuğum²⁷⁹
Gelmiş, sevgilerini örtüyorlar üstüme.

276 bk. “**Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Mart 1974) Sayı:798

277 Bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1988), No:171, s.7’de şiire 4 mısra eklenmiştir:

“Sürdüreceğim derslerimi artık işte böylece
Bir tatilsiz okulda, demeden yaz kış, gece gündüz
Hoca da ben, öğrenci de, şu elimdeki son kitap
Ve takvimimde yazılı aylar, günler bitesiyse.”

278 “**Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi Sayı** (Mart 1974), 798: “Kar yağıyor, toz yağıyor üstüne.”

279 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1988), No:171, s.7 “Kırk bin belki de elli bin belki de yüz bin çocuğum”

127

MAHYACI

Bir yangın merdiveninin 80. basamağı,
Her akşam yıldızlardan bir mahya kuruyorum.
Yıllar var ki mübarek, mutlu bir ayda gibiyim!
İstiyorum ki bir ışık-renk selsebili halinde
Yüzsün her gece bir yeni şükran şiirimde burcum.

Bir yangın merdiveninin 80. basamağı,
Her akşam çiçeklerden bir mahya kuruyorum.
Havvahi'li kızların çiçek kolyeleri gibi.
Nice yıllardır kalbinin üstüne yatmış dünyayı
Sevgi okyanuslarında yüzmeye çağırıyorum.

Bir yangın merdiveninin 80. basamağı.
Her akşam uydudan uyduya bir mahya daha kuruyorum:
Besinsizlik, bakımsızlık, ilâcsızlıktan hergün
Ölen nice çocuğun görülmemiş, çiğdemi
Düşlerinden evrene mesajlar yazıyorum.

Derken bir kahkahadır patlıyor vahşi, sırtlak
Üzerinde bir masum mahyanın ürperiyor sonsuz
Bilmem kaç kaç milyarlık bir kuduruk bombadan.
Nasıl yandıklarını o talihsiz düşlerin
Bilmem görüyor musunuz Alber Schvveitzer, Yunus?
(11.XII.1982)

128

TELLİ KAVAK

Bir kuytuda sanki bir telli kavak.
Bakarsın, titrer durur yine de ellerimiz.
Geçmişin sallantıda kalmış hangi hesapları,
Hangi gelecekten ne işaret, kimbilir
Kimler, neler adına çırpınıp duruyoruz böyle biz?

İçimizde nice bir sönmüş lamba.
Ellerimizde sürdüğünü göreceksiniz, bakın
Titrediğini kalbimizde binlerce kopmuş telin!
Lamba olduysa, tel olduysa ne yapsın, takat ne ki!
Günde kaç kez inip çıkıyor akım!
Sonra, yeraltı, yerüstü..ucu nerelere varıyor,
Nerden başlayıp bize dek gelmiş arızası hatların?

Titriyor gün de artık sanki bir bıçağın ucunda,
Düştü düşecek bir dilim kanportakalı batıda.
Kimlere, nelere doğmuşsa arkamızda bir yad ay:
Düşmüş git git büyüyen gölgemiz önümüze
Çekmiş götürüyor bizi, bilmem hangi karanlığa.

(11.III.1983)

129

GAZİ CEKET

Ben büyük harpler, yoksunluklar çocuğu..hep sınıfbaşı.
Babam üç savaşıta da asker, hafız ve hattat
“Askerlik Şubesi”nden bir ceket verdiler bir kış
Belki benim de cephe cephe verdiğim savaşıa mükâfat”
Dokularındaki ruh ısıtıyordu beni ama
Ah, o sol göğüsteki o gâvur delik o sakat!

Tutup yamayivemnişti rahmetli anacığım orayı
İç etekten kestiği bir parçayla
“Kör olsun topun tüfeğin, ölümün gözü” diyerek
Ve sanki iki gözünde Ölü, diri birleşmişler de
Ağlaşıyor gibiydi milyonlarca yaşlı ana.

Oğün bugün ne giysem
Altında hep o ceket.
Oğün bugün yaşıyoruz
Her nereye gidersem ikimiz bir:
Bir şehit Mehmetçik, bir gazi Mehmet.

Yaşıyor gibiyim o cekte ben hâlâ
Onun özlemlerini, düşlerini, yaşamını.
Sizler nerden görüp bileceksiniz ki!
Üstümdeki o ceket bir şehitlik belgesi,
Göğsümdeki o delik bir gazilik nişanı.

Hiç duyduğunuz oldu mu ki acaba
Sırtınızda sizin de öyle bir ceket?
Hiç farkına varmadınız siz belki de,
Oysa su özgürlüğünüz, alınız gülünüz hep o:
O nice Mehmetçik, kaç bin dal Mehmet!
O nice Mehmetçik, kaç bin dağ Mehmet!

(15.VI.1984)

ÜNLER ORTASINDA²⁸⁰

Gecenin bir yarısında
Kalem “vakit!” der seslenir.
Kalemler içerisinde
Kelâm “vakit!” der seslenir.

Uyanırım bu çağrı ile.
Almış ele, girmiş yola,
Durmuş bir altın boru ile
Âlem “vakit!” der seslenir.

İçimde hep kalkmak üze
Bir tren yahut bir gemi
Varmış gibi, ikidebir
Yolum “vakit!” der seslenir.

Bir bindebir fırsat olur,
İçtiğim içkiler daha
Kalmaz çiçeğe durmağa
Elem “vakit!” der seslenir.

Tüyce bir dalın ucunda
Şunca bir çiçek olurum,
Anca gülecek olurum,
Ölüm “vakit!” der, seslenir.

280 Ünler Ortasında, DÇÜ (1971).s.129-130. (bk.57. şiir);

131

BİR GÖZÜN BİYOGRAFİSİ

-Eşref Denizhan'a-

Balkan, 1. Cihan, İstiklâl savaşı

Ve sınıflarda verilen savaş hep birincilik için
Balmumu ve beziryağı kandilinin kör ışığında
Sonra belki 75 sene günde üç dört kez
Yat kalk. yat kalk... ne çekti birbimizden gözlerim!
Bir uçuk yaktı söndürdü bir de sağ bebeğimi.
Bilmem anlatabiliyor muyum sol gözüm
Ne imiş bir ömür şu şişeler, yat kalklardan çektiğim?

Bilmem anlayabilecek misin sol gözüm?
Eller iki okuduysa ben belki bir okudum.
Bakar gibi bir buğulu cam ardından
Yarıda kaldı hep satırlar gittiğim sinemalarda.
Cam 7! “Uzağa bak” diyor Alen hâlâ, gülüyorum!
Tâ içimden kaynayıp geliyor dudaklarıma dek
Ama ben kimselere “iki gözüm!” diyemiyorum.

O gün bir telefon, kalktım Katalin damlaları gözde,
Bir has evlâdın içten sesi “Hocam, nasılsınız?”
Yaş 81.. birbirine karıştı gözümde yaşlar,
Üç yaşıyla konuştum onunla gözlerimin,
Üç yaşıyla: kimliğimin, hüznümün, sevincimin.

Konuştum ama, katmamaya çalışarak Katarakt'a
Belki Kaimsiz kağıtsız kalcak günlerimi.
Yapıştıyordu yine de ezik taneler gibi
Bir tuzlu, sıcak suda dudaklarıma sözlerim.

(26-30.VII.1984)

132

GECELERDEN GELEN ADAM²⁸¹

Bütün lambaları kapar gecede,
Kapar perdeleri sonuna kadar,
Ve sonra mazilere çekilip bir köşede
Gezer kaybettiği bahçelerde hep
Sabaha kadar.

Bütün muslukları açar gecede,
Açar kapıları ardına kadar.
Ve sonra mazilere çekilip bir köşede
Dinler kaybettiği şarkıları hep
Sabaha kadar.

Döner gecelerden adam,
Döner elinde kolunda kokular, kokular!
Üstte başta dallı, güllü gölgeler!²⁸²

Döner gecelerden adam.
Döner yüzünde gözünde yankılar, yankılar!
Üstte başta inci, mercan damlalar!²⁸³

281 bk.İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi), C.1, No:6, Nisan 1954, s.11.; (DÇÜ, 1971, s.139-140 (bk.62. şiir)) H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981), 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.469-470, (SN (1985). s.52 (bk.132. şiir))

282 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981), s. 470: "**Üstte başta gölgeler!**"

283 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981), s. 470: "**Üstte başta damlalar!**"

133

YAŞ HADDİ

Söyledik biz söyleyeceklerimizi
Bir şey anlatabildiyse eğer bu kıyıya deniz.
Ve eğer anlatmadıysa, gidip şiirlerimizle
Kara, sarı, kızıl derililerle,
Ve daha olmazsa açık denizler yitmişinde
Yıldızlarla, aylarla, günlerle söyleşiriz.

Söyleyince ne söyler, nasıl söyler
Göstermekti maviler, dalgalar, bizimkisi
Kalmadıysa, olur ya, on binler belleğinde
Yarın, öldü sanılan sesleri zapdedince fen
Haykıracaktır zaman mavi devirlerinde
Bizim bu havalarda kaybedilen sesimizi.

Elbet bu ülkede de bir gün kafalar değişecek:
Atılıp “Nüfus Kâğıdı” bir yana, asıl,
Bir fikir işçisinden “Kafa Kâğıdı” istenecek.
Ağaç değil, taş değil, “insan olur ancak insan”
Taş Devri’nden Tunç Devri’ne nasıl geçtiyse zaman
Yaş haddinden baş haddine de öylece geçilecek.

ÇANKIRI ALACASI

Biz karasuların, Acıçay'ların
Ve söğüt düdüklerin türküleriyle büyüdük.
Bülbüller gül bahçelerinde şakırmış, biz duymadık!
Bizim pencerelerimizde kargalar öterdi her sabah..
Biz her sabah şafakla gülümsemeye başlayan
Camların çocuksu, masum, aydınlık yüzlerinde
Ansızın bir kara haber gölgeleri görürdük.

Uzaak çayboylarından gelirdi uykularımıza dek
Her seher bir "Kervankıran" türküsüyle uyanırdık.
Yine yollara düşerdi bir garip yolcu içimizde
Gözlerinde o sarı, mavi yıldızlar oyunu yine .
Bir gün de düşlediğimiz köye ondan varamadık!

Yaşamımızda işte hep o sesler o yıldızlar..
İşte bu yüzden her gece el ayak çekilince
Gizlice kaçarak evden bir uzak yollara düşer
Telgraf direklerini dinlerdik uzuun uzun..
Belki o içten seslerdir duyulan şiirlerimizde.

Duyulan belki gençliğine doymamış o kuru ağaçların
Ormanlarından kalma bir mutluluğun sesi,
Her direkte belki üç orman sesiydi dinlediğimiz.
Belki hâlâ pencerelerden beklediğimiz o muştı,
Belki de o garip yolcumun hâlâ varamadığı köy.
Duyduğunuz ses, zaman zaman sizin içinizde de
Benzeri bir şeylerin inlediği anılar belki
(24.1.1985)

135

TURNİKELERDE²⁸⁴

Hangi iskeleye koşsam bu kentte
Ve hangi istasyona, hangi durağa

Kalkması bir oluyor geminin, trenin, otobüsün
Daha turnikeye varmamla.

Dakka şaşmaz saatim, ama neye yarar ki
Ne yolu, ne saati benden yana.

Arada hep bir ayak fark..ben ne kadar ivsem boş!
Varamıyorum, yetişemiyorum ki sana.

Ve bir balık gibiyim hep ey ümit, ey hayat
Gökle deniz arası bir oltada!

284 bk. Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Haziran 1974) S 801, s.11

**Doğdum, büyüdüm üç büyük savaşın külünde ben,
“Hudâ-yı Nâbit’den doğmuş” derler sizi Puya’lar**

136

ŞARKILAR YARIM KALMAZ

Kim çalacak Armstrong şimdi kim,
Söyle, senin o yetim trompetini artık?
Sen göklere çevirince çalgını
Bir mangalda üflenmiş kömür gibi
Tutuşurdu sarı, mavi yalazlarla karanlık.

Hangi masum ve sırlı solukları ki ırkının
Bir piring parçasını altın eden bu alaşım?
Nasıl duymuş ve dolmuş olmalı ki bir insan
Bir madende yok kara, yok sarı... tüm insanlığın çilesin
Gönüllere, göklere böylesine anlatsın!

Çevirerek kimi neşeler üstünden gecelere,
Kimbilir uzun uzun anlattığın nelerdi?
Hiçbir sanatçı yalnız değil ama bu dünyada:
Bir gece çoban Memiş de kavalıyla Abant'ta
Kimbilir, aynı solukla göle neler söylemişti!

Eşin der ki “Yanda kaldı şarkısı,
Düşüverdi piyanoda elleri...”
Kalbden kalbe uzanan bir altın zincirdir ki
Çalmasak da, söylemesek de sonsuza dek o şarkılar
Halka halka tamamlar giderler birbirlerini.
(26.VII.1971)

RESİMLER OKUYORUM

Tutup tutup okuyorum değişik saatlerde
İçimdeki özlemlerin ışığına
—Neler, neler— yıllardır hâlâ bitiremediğim
“Beyaz At”ını bir türlü
—Bir okuyuşum aşağıda örneğin— şu Gauguin’in:

Kendi beyaz, işte üstünde yeşil—serin gölgeler
Eğilmiş bir kaynağa, ne içer, neye içer?
Baktım, gümüş sulara karşı cıvgadan geçen
Al, doru iki at ve de üstlerindeki
Al-doru, çıplak, Tahiti’li iki kadın gölgesi.
Neye susamış bu at, nelere, neyi içer?

Nelerle karıştırıyoruz biz de kendimizi bazen
Ve nelerin yerinde olmak istemiyoruz ki!
Gümüş su, gün ışığı, al, doru at gölgeleri
Hepsi onun..ama Gauguin. bir yerde, bir Değişim:
Nasıl sokmuş bir “Beyaz At” hâline özlemlerimizi?
(1-3.III.1973)

138

YILDIZNAME²⁸⁵

-Büyük Sanatçı Yıldız KENTER'e -

Ne kadar öğünürse öğünsün gece
Büyük, derin, sırlı karanlığıyla
Gece gecedir, yıldız yıldız.

Siz hiç bir damlacık zaman içinde
Beyaz, sarı, kıvı, kara bir insanlık kaderinin
Doğduğunu gördünüz mü hiç böyle yıldız yıldız?

Kendi oyunumuz bile ağır gelirken bize
Her kez bin çilemizi alıp bir narın omuza
Bir sonsuzluğa böyle taşımak yıldız yıldız!

Siz maytaplar, fişekler sanırsınız yükselen²⁸⁶
Oysa bir dal büyür gider tâ bir gökyüzlerine
Bir göksel bahar olur açılır yıldız yıldız.

Bilinmez, hangi karanlıklarda
Nasıl bir maviliktir kendi adına, bilinmez
Bizim için yıldız yıldız.

285 bk. **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Ekim 1978) Sayı:793

286 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Ekim 1978) Sayı:793: “ Siz maytaplar, fişekler sanırsınız”

YAŞAYAN KARYATİTLER

- Değerli Yağmur DENİZHAN'a en içten sevgilerimle -

Bir o kalmıştı sanki çekmek, simgelemek üzere
Tüm kahrını bir kanlı kırımın bir o Karyatit.
Karya yok, sevi sevgi yok, ümit hayal yok artık.
Sanki atmıştı tarihin, sanatın sahillerine
Onu Yunan'dan esen bir fırtına, bir gelgit.

Unutmak varken sanki geriye dönüp bakmış da
Taş kesilip kalmıştı ansızın bir masalda.

Bir kolu gitmiş, kimbilir, hangi koçmak, okşamak
Dalgalarında..öbürü dirseği kırık ve ayrık;
Üstünde bir yüce, eşsiz seviden açmış çiçekler
Ve geride kalan mutsuz parçaların gölgeleri
Bir büyük, kutsal taş taşıyordu başında,
O taştaydı Tanrı da, kulluk kölelik de şimdi.

Bir ulu depremlerde yarım kalmış ibadet gibiyiz,
Boşa gitmiş bildiğimiz dua, niyaz ne varsa..
Taşıyoruz biz de işte yıkılan tapınağımızdan
Bir bedevinin başında taşıdığı su gibi aziz,
Ayak sürçüp testi düşüp su dökülesiye bu çölde.

Kâr bildik biz nice depremden kurtarabildiklerimizi
Geride kalan üç beş çiçek böcü-börtü arası belki.

Hâlâ sürdürüyor gibi Karyatis'te dansını o
Taştan himnler, lidlerle müzeler serinliğinde.
Bizse ağzımızda o eski ilâhi yankıları!
Sonuncusu değil o Karyatitler'in, hayır.
Sürdürüyoruz o serüveni kırık dökük biz de işte.
(4/5.X.1984)

140

YIKIK TİYATRO²⁸⁷

Siz bu yıkık dökük tiyatroyu yoksa ²⁸⁸

Hep böyle mi kalır sanıyorsunuz ki?

Yeniden kurar kendini ve başlar oynamaya

Oynanmış, oynanmamış bütün oyunlarını:

En güzellerini hattâ bazan en kötülerini

Tâ sabahla perdeler inip kapanıncaya dek

O her gece çevreden el ayak çekildi mi?

Siz bu yıkık dökük tiyatroyu yoksa²⁸⁹

Hep böyle mi kalır sanıyorsunuz ki?

Sürdürüp gider oyunlarını aklına ne gelirse,

Ne delik deşik şu tavandan bakan yıldızlar ne de

Kör yarasalar ve yel yel yapraklar alkışı için

Ve ne de şu kırık dökük oymalardaki replikler,

Artık her oyun kendisi, kendi seyircisi için.

287 bk. **Yıkık Tiyatro**, Galatasaray, No:43, Mayıs 1964, s.19

288 **Yıkık Tiyatro**, **Galatasaray**, No:43, Mayıs 1964, s.19: “Siz bu yıkık, harap tiyatroyu yoksa /Hep böyle mi kalır sanıyorsunuz ki?/ Yeniden kurar kendini ve başlar oynamıya /Oynanmış, oynanmamış bütün oyunlarını:/ En güzellerini, hattâ bazan en kötülerim. / Tâ sabahla perdeler inip kapanıncaya dek / O her gece etraftan el ayak çekildi mi”

289 **Yıkık Tiyatro**, **Galatasaray**, No:43, Mayıs 1964, s.19: “Siz bu yıkık, harap tiyatroyu yoksa /Hep böyle mi durar sanıyorsunuz ki?/Ama artık bu oyunlar hiç kimseler için değil, / Yıldızlar için, sular için, toprak için. Bile hattâ /Artık gecelere bile sığmıyan /Kendi için hepsi.”

**Beklermiş ölüm ilk görklü çiçeğinizi 60 yıl
Kaçınıcı çiçeğimde benim sıram bilmem Puya'lar?**

141

ESKİPAZAR'IN TAŞLARI^{290 291}

Eskipazar'ın taşları
Akşamları yağız yağız,
Sabahları tunca bakar.
Eskipazar taşlarını
Biraz derince yontsanız
Ya Mehmet ya güneş çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Ne yangınlar görmüş çeğil²⁹²
Külçe külçe, damar damar.
Eskipazar'ın taşları
Eskipazarlardan değil
Bizim bağrımızdan çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Çatal yüreğe hasret zahar
Doyurmaz değme kan onları.
Eskipazar'ın taşları
Dağdan taştan kopup kopup
Onda Anıtkabir'e koşar.

Eskipazar'ın taşları
Belki bir kançekimi biraz:
İlkin ulusum gibi munis,
Değmeye görsün bir kez ama²⁹³
Şöyle bir kalem, bir çekiç
Onun soylu onuruna
Görüverin onları siz!

290 **Eskipazar'ın Taşları, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993).** S 231,; **Kutsal Taşlar, Galatasaray** (Aralık 1954). yıl.9, No:24, s.5.; (**Anıtkabir'in Taşları, DÇÜ** (1971) s.111. ; **Türk Dili, C.50, No:407, Kasım 1985, s.228-229.; Eskipazar'ın Taşları, SN** (1985) s.67

291 bk. 49. şiir

292 DÇÜ (1971). s.111: "Milyonca candan bir çeğil"

293 Bu mısra **Eskipazar'ın Taşları, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1993), S 231, s.21'de çıkarılmış.

Eskipazar'ın taşları
Bir çiçekbozuğu yiğit
Gözlerinden bozkurt bakar.
Eskipazar'ın taşları
Ya gazidir ya da şehit
Ucu destanlara çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Akşamları yağız yağız,
Sabahları tunca bakar.
Eskipazar taşlarını
Biraz derince yontsanız
Ya Mehmet ya güneş çıkar.

Anıtkabir'e taş olmak
Dünya taşlarına baş olmak.
(7.XI.1953)

142

ULU SABAH²⁹⁴

Erlik Ölçüsünde büyür meydanlar
Bakarsın, yayılmış gitmiş kıtalara Çanakkale.
Sönmüş ocaklardan her gün, bakarsın
Yükseliyor dünyalar üstüne bir meşale.

Hâlâ o sıcak o yiğit kanların ateşindendir
Ocaklarımızdaki alev, lambalarımızdaki ışık
O kanlar şavkı hâlâ biraz gülebiliyorsak
Yüzümüz, gözümüzdeki, yüreğimizdeki aydınlık.

Yaş 12-14, Bir koca ulus onuru adına
Yalnız bizim sınıftan 19 Ahmet, 7 Mecit.
Siz hiç düşündünüz mü yurdun her sabahına
Kaç bin gazi düşer kaç milyon şehit?

Biliyor musunuz kimlerdir bizim gül-hâtırımız için
En güzel yerinde kesen yaşamak türküsünü?
Görüyor musunuz gizlice sofralarımıza, asıl
Her gün bu nimetleri kimlerin sürdürdüğünü?

Yalnızca kan, ay yıldız yalazları mı ki o,
Onda yanan, parlayan nice umut nice aşk.
Çanakkale’de Mustafa Kemal’in, Mehmetcik’in elinde
Bir yeni şafak açtı göklerde o bayrak.

(18.III.1955)

294 bk. Ulu Sabah, DÇÜ (1971). s.99-100. (bk.44. şiir)

143

DEV ODAK

Ölüm, tâ yücesinde bir ulu bayrak
Bir gökkesen duvarlar çekti gitti araya.
Uzak özlemler nasıl bakışıp avunursa aya,
Sen o yandan, biz bu yandan yıllardır
Öyle bakar dururuz o bayrağa.

Doğusu, batısı, güneyi, kuzeyi
Bütün yeller dağ, deniz seni aradığımız”
Yanardağlar göklere sorup durduğumuz seni,
Bir hayal kırıklığımız gökten düşen her yıldız!

Ölüm, bizden daha çok bilen daima,
Ama bizim bir türlü “evet” diyemediğimiz.
Sen ne büyük, ne hızlı bir gemi imisin meğer!
Geceli 25 yıl.. hâlâ o tedirginlik.
Hâlâ dünya kıyılarını doğup duruyor o deniz.

“Hayır” diye haykırışın değil mi kadere senin
Bugün yankısı kardeş Cezayir’deki ümit?
Kimden aldı ateşini Saygun meydanlarında
“Hürriyet” diye meşale meşale yanan Budist?*

Sen tek sestin, tek söz çağlar adına;
Sen büyük bir ulusun ruhuna bir dev odak!
Sen sustun, söz dallandı budaklandı bak işte!
Yıllar geçtikçe daha bir artıyor sığamız sana!
Bilmem netsek de sana daha bir, daha bir yaklaşıp

Güç oldu seni görüp sonra sensiz yaşamak!

(6.XI.1963)

144

İKİ DOĞULI, İKİ GÜNEŞLİ MEMLEKET

Siz o kenti “Kuzeye düşer” dersiniz.
Coğrafyalar, haritalar da onun
Yazar, çizerler kuzeyine düştüğünü Anadolu’nun.
Oysa 1919, 19 Mayıs sabahı
İlk evrensel şafağın söktüğü günden beri
Değil yalnız bizim tarihimizde.
Dünya tarihinin de doğusuna düşer Samsun,

Ordan doğdu Özgürlük, egemenlik güneşi,
Kan-uykularından ordan vuran aydınlıklarla
Uyandı Afrika, Asya ve daha bir nice ulus.
Gerçekleşti o tansık ışığın sayesinde
Yüzyıllarca tutsak, küs topraklarda çiğnenen,
Gündüzleri en masum saatlerde hayali
Geceleri uykuda bile haram edilen rüya.

Söylesinler bu talih neresinde var dünyanın,
Hangi kıtasında böyle bir iklim?
Ey ışıklar, aydınlıklar yaratan aziz Türkiye’m,
Ey iki doğulu, iki güneşli memleketim!

Mevsimleri var, sabahları, akşamları var güneşin..
Ama seni hangi sis, hangi duman, hangi bulut,
Hangi kör düşünceler gölgeleyebilmiştir.
Ey sonsuz aydınlığım, güneşim ATA’m benim?

(9.XI.1982)

145

GÖNÜLLÜ²⁹⁵

Nerde bir “Tiii!” çekerse hangi boru
Benimdir her kışlada uyarmak istediği,

Siz uyuyun, dünya rahatı üzerinize olsun!
Benim onların dalından koparmak istediği.

Hürriyetler adına ben dünya gönüllüsü,
Bitmez tükenmez benden meydanların istediği.

Ben ölsem de silâh altındayım yine,
Benim künyemdir ölümün her ölüden istediği.

Bütün seferberlikler benim üstüme ilân,
Benim bütün davulların zurnaların istediği

295 bk, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993). S 231, s.21

**Seslenir her gün bin dilsiz, belki yarısı bile değil
Duyabildiklerim ancak şu çiçekler Puya'lar!**

BÜYÜK ÇAĞRI²⁹⁶

Bugün mü desem, yarın mı desem²⁹⁷

Bir mektup gelecek size

Zarfsız, kağıtsız, pulsuz.

Vurulacak iç kapınız. ²⁹⁸

Çağrılacaksınız.

Hani mektuplar yazarlar

(Bizim küçükken soğan sularıyla yazıp da

Kibritlerle okuduğumuz ilk sevi pusulaları gibi) ²⁹⁹

Bir sırlı ve görünmez mürekeple, işte öyle³⁰⁰

Bir yazı: harfsiz, hecesiz.

Tutacak ateşinize bir gizli el,

Usul usul belirecek imlâ...okuyacaksınız.³⁰¹

Hani askere çağırırlar

Bir gün ya da bir gece ansızın, işte öyle:

“Şu gün, şu vakte kadar

Filân yerde, Birliğinize, !³⁰²

Yekinip şöyle doğrulmaya çalışacak..

Ve yıkılacaksınız...³⁰³

Ve bitecek artık bütün savaşlar.

(9/10.X.1958)

296 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1986)**, C.13, S 148, s.34

297 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1986)**, C.13, S 148, s.34 : “Bir gün bir mektup gelecek siz”

298 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1986)** C.13, S 148, s.34 : “Vurulacak kapınız.”

299 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1986)**, C.13, S 148, s.34 : “Kibritlerin ateşine tutup okuduğumuz”

300 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1986)**, C.13, S 148, s.34 : “ Hani şu mâsûm sevi pusulaları gibi.”

301 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1986)**, C.13, S 148, s.34 : “Belirecek imlâ... ve sökmeğe uğraşacaksınız...”

302 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1986)**, C.13, S 148, s.34 : “Hani askere çağırırlar, işte öyle:”Bilmem ..şu..vakte.. kadar..Filân.. yerde, filân.. satte.. Birliğ..inize..”

303 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1986)**, C.13, S 148, s.34 :Ve düşeceksiniz...

147

ADIMIN ÜSTÜNDEKİ EL

Bir asker ölür, kalır şubedeki defterde
Mülâhazat hanesine bir “Fevt” çekmek.
Eski yazı ile. eskiden, siyah mürekkeplerle
Uzar giderdi bir t
Çizgileri, cepheleri aşarak sonsuza dek.

Bandı banacak gibi hokkaya bir saz kalem,
Düştü düşecek nerdeyse
O kara kayıt haneme de.
Görür gibi oluyorum artık sık sık, eni konu
Bir elin gölgesini adımın üzerinde.

Gölge gölge kararıp inerken atmacalar
Çember çember nasıl daralır ölüm,
Ve nasıl küçülür küçülür serçeler.
Duyuyorum harflerimin üstüne, işte öyle
Döne döne iniyor bir geceler.

(25.V.1967)

148

MÜZİKLİ SAAT

Mavi Tuna'yı çalıyor bir yerlerde bir saat,
Burda bir gül kuruyor ağır ağır bir vazoda.
Saatler bildiğini çalar, karışmam ama
Bir gül keyfi için ölüm beklemez ki kapıda.

O Mavi Tuna'yı çalan belki ölüm, odayı
Boğmamak için bir sönen gülün dumanlarına.
Nihayet o kapıya çıkar her suyun sonu,
Bari bırakıverseniz elinizle siz şu gülü
Pencerenin altından akan şu siyah suya.

O Mavi Tuna'yı çalan belki de, kimbilir, o gül:
Hani daha şu dün akşamki ateşinin
Duyurmamak için neler yaktığını sağa sola..
Masum ninnileriyle öksüzlüğünü uyutan
Bir çocuk sesiyle karanlıklarda.

Mavi Tuna'yı çalıyor tâ içimde bir saat
Bir ak gecesinde geçmişin hâlâ,
Burda akıp giderken, ne var ne yok, kıyı kenar
Coğrafyasız bir Karadeniz'e oda.

(20/21.V.1969)

149

YAŞANMAMIŞ BİR GEÇMİŞE GİDERKEN

Bir gün bir iskelede ya bir meydanda beni
Bir ikindin vaktine uzanmış bulacaklar
Ya dal yaprak bir salkımsöğüt eğilmiş üstüme
Ya da örtülmüş birkaç gazete şöyle.

Durdukça durdukça uzayacak boyum
Çıkacak dal uçlarından, gazetelerden dışarı
Aşerip de engeller, ikircikler yüzünden
Gidemediğim akşamlar yönüne doğru ayaklarım.

Sonra gelip duracak başucumda bir ambulans.
Büyük küçüklü bir sürü kişi
Ben yazılar, yapraklar, apış aralarından
Görmeye uğraşırken bir yaşanmamış geçmişi.

(16.XII.1977)

BİR EŞSİZ YİTİKLE KONUŞMA³⁰⁴

-Eşsiz B. Necatigil için -

Sen ey gizler, siyah ışıklar ustası.
Bir rüzgârda bir koşu, uzaklara götürülen
Bir meşalenin eğilen bükülen yansısı
Gibi nedir, necedir aktan karadan
Gözlerimiz yüreklerimiz üzre yazdığın bu yazı?

Önce ak sade yollar, sonra sonra
Döndürüp dolaştırıp bizi labirentlerinden
Kimi ellerimizi bırakarak bir süre
Sonra bir iki kibrit çıkıp kimi yerde bize
Bir kendimize daha çıkış yolun gösteren.

Kimi de ancak bir uzman madencinin aygıtına
Gizli yanıtlar yollayan sır yükü topraklar gibi
Bir gömü bir maden olup sindin şiirlerine..
Nice içe atılmış haz, elem sinyallerini
Duyurmadın, açmadın öyle her benim diyene.

Ama artık el yordamı, us yordamı
Çarpsak da arada devrilmiş dağılmış bir yerlere
Alışmıştık oyunlarına karanlıklarla senin.
Yok mu sanki cinası, tevriyesi, terdidiyle
Hergün bizimle oynayıp durduğu gerçeklerin?

ÇEŞİTLİ

151

HATIRALAR³⁰⁵

-II-

Bir şeyler uçar ellerimizden,
Her saniye mazilere bizden..
Arzulara, hicranlara doğru
Bir şeyler uçar ellerimizden.

Uzak bir yerlerden yüzlerimize.
Âşinâ bir şeyler vuracak yarın.
Dinlerken ruhlarda musikisini
Bizden olan ve bizde kalanların.

Söyle nedir, şu eleğimsağmanın,
Önünden geçenler bizim kuşlar mı?
Hani vaktiyle biz salıvermiştik...
Yoksa bunlar görülmemiş düşler mi?

Nedir, bu saadet saatlerinde
Zamanın bizimle maceraları?
Mazide bir şeyler konuşuluyor:
İşitiyor musun hâtıraları?

Hâtıralar, bana söyler misiniz?
Gelecek: vehim mi, rüya mı, ses mi?
Bir yıldızdır tozar hâlâ ellerimde.
Geçmiş: gecelerde birgeçitresmi.

305 “Denizden Çalınmış Ülke sayfa: 93” bkz 42. şiir

KIYIDAKİ TEKNE^{306 307}

-Ünlü Ressam BRAQUE'a-

Kurudum da kadid oldum kumlarda
Bir sefer bekleye bekleye her gün ben.³⁰⁸
Enginlerden bir rüzgâr esmez mi serin serin
Pul pul ürperişler geçer içimden.

Bir gün atlayıveresim gelir şu kıyılardan
Işıl ışıl, yeşil yeşil sulara.
Al başını çek git, der deli gönül
Verip kendini bir büyük rüzgara!

Tâ yanibaşında durup da böyle
Hasretini çektiğin şeylere hasret gitmek!
Hem tut o sular için halkol, hayat ol,
Hem tut sonra o sulara hasret çek!

Biraz dalacak olsam ta içimden bir şeyin
Çıkıp dolaştığını duyuyorum denizde.
Ama öyle bitirmiş ki kum beni
Ardından bir türlü gidemiyorum işte.

Bazan ayak sesleri duyarım dört yanımda.
Bakarım, masmavi, levent bir umut.
Bakarım, sülün gibi bir serene sarılmış
Püfür püfür bir bulut.

Başımı, bordamı dövsün dalgalar.
Tuzlar tahtalarımı kemirsin istiyorum.
Çek beni fırtına, çek beni deniz!
Bırak beni sahil, bırak beni kum!

İnsaniyetinize sığınıyorum!
(22.III.1955)

306 bk.92.şiiir

307 **İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi)** (Ekim 1955). C.1, No:10 (24), s.7; **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1993). S 231, s.15 (**SN, 1985, 1985**, s.84.; **DÇÜ, 1971**, s.204)

308 **DÇÜ (1971)** s.204: "Sefer beklie beklie her gün ben."

153

HULÛL

O, bir ayışığında Meryem gibi gecede
Allah ile beraberdi sanki uzak bir sularda,

Bu, avuçlarındaki kanlardan sarkıyordu
Şimşirden bir İsa gibi duvarda.

Kim çekiyordu kimlerin günahını, ne yazar
Hazza mı düşüyor açığa mı ibadet kitaplarda?

(13/14.III.1956)

154

SİNOP HÂTIRASI³⁰⁹

Bunlar cevizden, cezadan, dalgadan
Sinop hapsanesinde yapılmış yelkenliler.
Bunlar büyük yellerle kabarmış kalmış böyle
Tahta, bahtsız yelkenler.³¹⁰

Bunlar ömürlerince yüzmek vehmine mahkûm
Kuru sularda ve tahta denizlerde
Gece gündüz hep böyle pupayelken, hep dalga,
Ama hep aynı yerde.³¹¹

Bunlar böyle kabarmış kalmış işte³¹²
Bizim dolu, mahpus göğüslerimiz.
Büyüğünden, küçüğünden her gün bin yel, bin dalga.
Gelgelelim kader, duvarlar, deniz!

Bunlar birer “Hatırai Sinop Hapsanesi”dir.
Hangi hapsanelerin hâtırasıyız ya biz?
(1958)

309 **DÇÜ (1971)** s.13-14 (bk. 13. Şiir)

310 **DÇÜ (1971)** s.13-14 : “Tahta yelkenler”

311 **DÇÜ (1971)** s.13-14: “Hep aynı yerde”

312 **DÇÜ (1971)** s. 13-14: “Bunlar böyle kabarmış kalmış, yelkenler işte”

155

DELİ DAVULCU

Duruvermiş bir deli yağmurun altına
Vurur da vurur, vurur da vurur.
Kasnak ıslak, deri ıslak, çomak ıslak, ip ıslak..
Gerer ha gerer, vurur ha vurur.

Kimbilir ne zamandan beri çalıp çalıp da
Duyuramadığı hangi acılar, hangi acıklar adına
Yağmurlar altında şimdi bu davul.

Siz misiniz, ben miyim, hangimiz bu
Akşam akşam köyde bu deli davulcu?

(18.X.1967)

156

ALT KAMARA

-II-

Yukarılarda yer yok, tutulmuş her yer
Alt kamaraya!

Var, var ama orda bir külçe kurşun,
Surda bir kaya, burda bir maya.

Biri utanacak da. bir dost çağıracak da...
Geç beyim geç, yürü alt kamaraya!
Kaptan köşkünden bu yana ayaklar, ayaklardan
Üç ayak, dört ayak daha aşağıya!

Merdiven mi? Çıkmaktan inmek kolay.
Alt kamaraya!
Ufuk mu? manzara mı? dünya mı? mutluluk mu?
işte kitabın var ya.

İyidir yakın olmamız
Böyle balıklara, ölüme, suya
iyidir bu su kesiminde
Gelmemiz onlarla aynı hizaya,

Daha bir iyi duyulup görülür burdan dünya.
Alt kamaraya!

(6.II.1966)

157

ZİLLER ÇALACAK³¹³

Zil çalacak... siz³¹⁴ derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak... ziller çalacak benim için³¹⁵,
Duyacağım evlerden, kırlardan, denizlerden,
Tâ içimden birisi gidecek uça ese..
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim³¹⁶

Zil çalacak... siz geminize, treninize gireceksiniz³¹⁷
Zil çalacak, ziller çalacak benim için, bir bir³¹⁸
Duyacağım iskelelerden, istasyonlardan bütün,
Tâ içimden birisi koşacak ardınızdan..
Ama ben, ben artık gelemeyeceğim.

Sonra bir gün bir zil çalacak yine.
Hiç kimseler, kimsecikler duymayacak:
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz..
Tâ içimden birisi birisi kalacak oralarda,³¹⁹
Ben gideceğim.

313 **bk. Galatasaray** (Şubat 1964) S 43, s.20.; (Zil Çalacak, **Özel Şişli Terakki Lisesi**, 1968 Yılığ.; Ziller Çalacak, **Çağrı** (Ocak 1993).y.37, S 398, s.2 ;**K, 1988, s.113; SN, 1985, s.90**; H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri**, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1981, s.470)

314 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1988)s.470 'de ve **K, s.113.** (bk. 260. şiir) ve **Çağrı**, y. 37, S 398, Ocak 1993, s. 2 **"Siz: sizler"**

315: **"benim için: benim için"**

316 Mehmet Kaplan, "Ziller Çalacak", **Şiir Tahlilleri 2: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri** (2001), 10. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, **"Ama ben artık gidemeyeceğim"**

317 Mehmet Kaplan, "Ziller Çalacak", **Şiir Tahlilleri 2: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri** (2001), 10. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, **"Zil çalacak... Siz geminize, treninize gireceksiniz bir bir."**

318 Mehmet Kaplan, "Ziller Çalacak", **Şiir Tahlilleri 2: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri** (2001), 10 bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, **"Zil çalacak, ziller çalacak benim için"**

319 Mehmet Kaplan, "Ziller Çalacak", **Şiir Tahlilleri 2: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri** (2001), 10. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, **"Tâ içimden birisi kalacak oralarda"**

158

GÖRMEZ'LER

Denize bakar evleri ama onların,
Bir su basmış mera sınırlar denizi.
Belki şaşar kalırlar biz anlatsak
Şu kuru duvarlar boyunca her gece
O sularda bir denizkızıyla çimdiğimizi.

Dağlara bakar onların evleri ama
Bir baltalık bir avlak sınırlar o dağları.
Belki şaşar kalırlar biz anlatsak
Şu kuru duvarlar üstünde her gece
Karacaoğlan gibi bir kavil yerinde
Bir ölmüş yâr beklediğimizi yıllardır,
Kimi de bir Dadaloğlu kesilip oralarda
Yazıya yazgıya, feleğe fermana haykırdığımızı.
Doğuya da batıya da bakar evleri onların
Bir ışıldak sınırlar ama ayı günü.
Belki şaşar kalırlar biz anlatsak
Seyreder gibi İskender aynası'nda gece gündüz
Onlarda nereleri, neleri gördüğümüzü.

159

MUTLU AÇIKLAR

Çıkmak artık şu belli çizgilerden açılmak,
Uzaklaşmak, kurtulmak başkalarının suyundan!
Tehlikeyi göze almadan tatmak yok maviliği
Anlaşıldı, açıklarda bekliyor
Bize günlük bizlerden daha yakın biri bizi.

Hani düşlerimizin mutlu denizlerinde
Arada çıkarız ya
Günlerin, lodosların getirdiği pis sulardan,
Öyle çıkıp kavuşalım işte öz kendimize,
Öz dünyamıza işte o mutlu açıklarda.

Nerde, hanidir yitirdik eski göklerimizi,
Denizin mavisini, yeşilini de artık.
Eskisi gibi kızarmıyor, bak, güller, elmalar da..
Haydi, öz güneşimizin fethine, yürü gemi!
Haydi, tamyol mutlu açıklarımıza!
Hep bu belli hatlarda git gel, git gel. usandık!
(11.VII.1968)

160

MOR DAVUL

- Mor üstüne çalışma -

İçmeyip içmeyip de bir müjdeyle içince
Döğölüp dönmelere başladı ağır ağı r
Bir mor davul gibi beyninde gece.

Azarmış aylı gecelerde delilikler,
Gidermiş kâh bir “Numento mori” ye dek...
Ya ay gelip tenhanıza girmişse.

Donanma geceleri ne ise, ne resmederse,
Birde mor üzerine bir elvan uğraş: sevgi
Pekin, Hong-gonk gecelerine Çince.

Nasıl sürüp gider kâh bir an bile.
İçinde o davul, o deli hâlâ...
Geçmiş oluyor mu her şey geçince?
(18/21.X.1971)

161

MAHPUS

Artık her arzumuzun kapısında bir nöbetçi,
Hangisine yönelsek bir süngülü ses: Yasak!
Buyruk büyük bir yerden, kanun bu acıtmaz ya
Açılsa da ne buluruz şimdengerû oralarda
Bir soğuk hava, kırık dökük birşeyler..bulsak bulsa,

Duyar gibi oluyorum burdan da ama yine de
Biriler konuşuyor içerde, bilmem özlemlerim mi
Yoksa hayallerim mi? Belki de hepsi bir sanı!
Belki de unutmamışlar, mutlu günlerim söylüyor
Çok uzak bir dağlarda söylediğim şarkıları.

İşte böyle kalakalıyoruz çoğu
Gözlerimiz bir demir kapıda sönmüş, içimiz buz
Yüzümüz bir süngüde uzamış ve sipsivri
Sarkmış, solmuş bir ölü yüzü gibi
Parmaklıklar dışında, kendi dışımızda mahpus.
(5.III.1972)

162

KUŞKULU GEMİ

Gece.. karanlık..seçilmiyor ki
Hangi geminin suyuna giriyorsunuz.
Haydi diyelim, bugüne dek neyi ifşa etti sular,
Ya deniz deryalar aşır gelip böyle tel, halat
Bağlandığınız iskeleye dair ne biliyorsunuz?

Kim bilir, kaç kerreler kerresi bu iskele
Kaç geminin ardından gemiler olup gitti...
Bakın sularındaki şu sayıklamalara bir!
Sizin deniz deryalar aşır bağlandığınız
Belki o iskelenin bir gölgesidir şimdi.

En uzak denizlerden bile bir şeyler yansır
Bilir misiniz, en uzak kıyılara geceleri?

(7.IV.1972)

163

UNUTALIM

Evde bir saat boşuna işleyecekmiş, işlesin!
Ve arada çıt deyip bir yerlerde
Arayacakmış bizi geçmişten bir saatler... unutalım!
Ve duvarlara gömdüğümüz ne umutlar, ne düşler
Yekinip yekinip yerlere düşeceklermiş... unutalım!

Yıllar yılı ne hayaller, ne sevdalar, ne günler,
Ne arzular için kurduk kurduk da
Hep boşuna çarpınıp çarpınıp durmadı mı
Canevimizde bu yürek hep boşuna... unutalım!
Gerçi Puşkin “Kederler, üzüntüler
Atımızın terkisinde bizimle gider” demiş.
Ne varsa ağırlık adına atalım atımızdan
Düşenler ve yitenler her ne kadar
Bizimse de, bizim kederlerimizse de... unutalım!

Yeni saatler başladı, yeni yerler, yeni gökler!
Hani bir oyun vardı ya çocukken oynadığımız
“Gökte bulut, sen onu unut” diye-
Ne güzel şey çocuklar gibi unutmak... unutalım!
(19.VII.1972)

164

BİR ODADA ARANAN UZAK

Görmediğim, bilmediğim yerlerde
Arayacağım, bir kör umut, birini:
Ben nerde değilsem orda olanı,
Göğünden kaçan kuşu
Ve denizinden kaçan balığı arar gibi.

Bildiğim, bilmediğim tüm sazlara
Vuracağım vuracağım bu gece
Bilinmez bir perdede, bir titreşimde
Duyarım belki sesini.

Kitledim bu gece, açmam
Tüm anılara kapımı.
Ben kavalımdan kaçan bir havanın peşindeyim,
Rüzgârlarla uğraşacak vaktim yok,
Kimse girmesin içeri.

(31.XII.1972)

BAYRAM AVUTMACALARI³²⁰

Kimler kesip asıp gidiyor, bilinmez,
Bir yaramaz çocuklar mı, Matisse mi ki, ben miyim?
“Bugün arife, yarın bayram” diyerek
Bu kâğıttan hilâli bir göklere asan kim?

Niceyedendir bu oyun bu aç akşamlarımızla
Göre, bile aldatıp çıkmaz ayların böyle
Gelmez bayramları ile zavallı oruçlularını?
Hep birşeyler koparmaya bakarak sevinçlerinden,
Çakıllardan, kumlardan yığma tepelerinden
Görülmemiş ayları “Gördük! Gördük” diyerek.
Oysa onları az mı yatırıp uyuttuk, koyunlarında
O bayramlık ve o saf ümitlerle biz az mı?

Gel gör ki her uyanış -hep böyle aldatılır onlar-
Yatakta gül-düş kuruları..ne o giysiler, ne o bayram!
Ama kulakları hâlâ bir arife toplarında,
Gözleri hâlâ bir ufuklarda her akşam!

166

BİR EŞSİZ KİTAP İÇİN AĞIT

O, hattatlar hattatının, yeryüzünde tek nüsha,
Yazdığı biricik kitabımdı, çaldılar.
Nasıl okur nasıl çıkarlar içinden, bilinmez,
Ne anlarlar akından karasından, aldılar.

Birdi ama onunla doluydu kitaplığım:
Hangi göze uzansam oordaydı, .
Oydu, ondaydı bütün müşküllerimin cevabı,
Beni böyle binbir soruya asacak ne vardı, aldılar,

Yaprakları arasında dalında gibi dururdu
Okudukça gün, saat değişen eşsiz çiçekler..
Her açışında onlarla o yazıların kokusu
Gülistana döndürürdü bozkırlarımı, aldılar.

Bir soy-sevgi duruluğu vardı kâğıtlarında.
Her sayfası bademde ilkyaz, buğdayda yazdı.
Gizli gizli “Altın Verak” diye “TEZHİB!” adına
Yaldızlara boğdular onu, aldılar.

(6.VI.1977)

167

BALONLARIM VARDI

Hafiften hafiften yük olmaya başlamışlardı artık
Salverdim çoğunu kendi havalarına..
Renk renk balonlarım vardı.
Bir nar-kırmızıyı çekti götürdü dağların ardına akşamlar
Ve en sağlam sandıklarımı bir yeller..
Geriye başımın üstünde şöyle bir şeyler kaldı.

Bildiğim bilmediğim kentlerinde ömrümün
Sokak sokak sürtüyorum senelerdir şimdi işte
Göstererek güneşle parlatıp pencerelere,
Ne bir ses ne bir gölge..., olur mu balonsuz insan!
Bulamıyorum ama işte o eski çocuklarımı!
Yoksa uçup gidenler onlar mıydı ki acaba
Ö biryellerde, bilmem, balonlarımın ipinde?

Hanı, o çiçek açmış bir gezer ağaç gibi
Mevsimlere nispet o elvan elvan, ese ese
Balonlarımın yellerinde gezdiğim günler şimdi?
Maksat satmak değil, almak eski gülüşlerinin
Uzak yansılarında bir düşler, hiç değilse,
Şu sönük balonlarıma, nerde o çocuklar nerde?
(26.VII.1978)

168

SON ŞİİRLER

Göremiyorsan eğer arada dergilerde
Artık şiirlerimi beni öldü bil!
Hiç bırakır mıydı yoksa yüreğim, memleketim beni,
Hiç bırakır mıydı şiir?

Bir deniz kanunu vardır hani ya, öyle birşey:
Miadını doldurunca bir kayık
Denize ilk girdiği kıyıda sulara terkedilir.

Şimdi onu, vaktiyle öpüp okşayan suların
Tuzu, yosunu, midyesi yeyip bitirmektedir.
Artık kayık o kayık değildir, o eski sularının Dünyalarına
vedaa inmektedir.

Bir tahtalar görürsen denizde bir gün bölük pörçük,
Üstlerinde yenikler oyma yazılar gibi, bil ki
Onlar benim denizde çıkan son şiirlerimdir.
(1.VII.1979)

169

İÇİNİ DİNLEYEN BALIK

Fısıldıyor gibiydi yüzerken yüzerken ona
İçinden biriler “Yeter harcadığın kendini!”
Sanki ılık ve tatlı yaz sularında yüzen
Ve köpüklerinde eriyen bir sabundu o sanki.

Kısıp yüzgeçlerini içine yavaş yavaş
Çekiyordu o sedef oynaşlarını sulardan
Ve bir su-balık olmanın yarısına varmadan daha
Çıkıp gidiyordu ebemkuşağılı dalgalarından.

Kendini hep dupduru, ılık ılık
Sularda bile, varışa durmadan düşlediği
İlenlerde bilinmez, başka bir sular için
Saklayan bir balıktı o balık sanki.

Oysa biz de bir sesler duyarız zaman zaman
Bir sularda yüzerken yüzerken derinlerden:
Der “Fedaya değer herşeyi bu ân”

(5.IV.1980)

YOLLARA ANLATILAN³²¹

Bir türlü kimselere anlatamadığıdır, sürer
Sokaklarda elleriyle konuştuğu.
Bir yol bulursa anlatmak için belki, yukarılarda ³²²
Bir büyük kapıya, böyle el el uçtuğu.

Varisa bir numara farkı hep yakın, uzak.³²³
Hep boşuna hep boşluğa telefon!
Ah, şu aradığın sesi bulamamak!
Çevir çevir, ya kesik ya da meşgul
Ya dehlizlerde bir sağır uğultu.

Ondan değil mi böyle yollara, sokaklara,
İçkilere dökülüp durduğumuz.
Haçan bir esrik parıltı görüp koşsak aynalara³²⁴
Öldü ölecek bir ümidin soluğu.

Değer³²⁵ durur yıllardır, siz de duyuyor musunuz, ?
Tüm dalgalara açık bu kayıkhaneyi bu su.³²⁶

321 bk. **Sokaklara Anlatılanlar**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mart 1988).No:173, s.9.

322 bk. **Sokaklara Anlatılanlar**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mart 1988). No:173, s.9: "Belki anlatmak bir yol bulursa yukarılarda/Bir yıldız, bir büyük kapıya böyle el el uçtuğu"

323 bk. **Sokaklara Anlatılanlar**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mart 1988). No:173, s.9: "Varisa bir numara farkı hep yakın, uzak. /Hep boşuna hep boşluğa telefon! / Ah, bu aradığımız yerleri sesleri bulamamak! /evir çevir, ya meşgul"

324 bk. **Sokaklara Anlatılanlar**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mart 1988).No:173, s.9: "Hangi umudun başına gitsek nâfile, /Tuttuğumuz her aynada bir ölünün soluğu."

325 bk. **Sokaklara Anlatılanlar**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mart 1988).No:173, s.9: "Döğer"

326 bk. **Sokaklara Anlatılanlar**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mart 1988).No:173, s.9: "Bu kayıkhaneyi bu su"

171

OWENS

Ölçüler mi değişti, iklimler, rakımlar mı ?
Yoksa uzamaya mı başladı nedir git git
Hergün koştuğun, hergün eriyip kısalan yollar?
Yoksa git git kesiliyor mu Owens
Hani içindeki o büyük rüzgâr?

Bir sahan uçtu, vardı olurdu
En uzun menziller sana.
Bir kaslar mı kısıyor, görünmez bir el mi git git
O eşsiz pergelin açılarını yoksa?

Korkarım, bu gidişle bir gün bakacağız ki
Bir dönemeçte ansızın kapanmış pergel!
Ya ak kâğıtta şol saniyeler anaforu bir kara delik
Ya da kayıp düşerken öbür ayağın çizdiği
Titrek ve hep yanıtsız kalmaya mahkûm bir çengel.

(24.IV.1980)

172

BİSMİLLAH³²⁷

Yüzyıllardır süzölüp durur ruhlarımıza
Taşıp selsebilinden Ta'lik'inin her sabah
Tâ Yesârî'den beri sanki duvarlarımızda
Bir gümüş divitten bir sîm BİSMİLLAH.

Ötede ne Dîvânî, ne Kûfî, ne Şecerî
Ancak Hisârî denilir bir hat'la
Sarmaş-dolaş dallar gibidir şol "RAHMET" sularında
Karahisârî'nin gönlünde Allah.

Daha ötede Hamdullah Hamdi, Rakım, Şevki'ler
Ve daha bir niceler, kâh Sülüs kâh Celî'de
Ol ilâhî aşka "isbat-ı liyâkat" şevkiyle
Bir "oda yanmış kâğıt"tan etmiş ah.

327 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1973)**, C 2, S 13, s.7.; (**Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Nisan 1994)**, y.22, S 250, s.20.; **SN**, s.106.)

173

BORÇLU

-Eşref DENİZHAN'a -

Benim için dökülen, harcanan göznuruna,
Feda edilen, kıyılan güzelim vakitlere
Ve bahalar biçilemez bir rakamsız takvimin
Toplamından hesabıma yapılan indirmelere.
Uçup giden o canım yapraklara borçluyum

Nelerin, kimlerindi, kimbilir o vakitler
Hangi tasarımların, dostların, programların?
Duyuyorum o çalınmış, kazanılmış günlerin
Her anında bir heder bekleyişin levmini
Ve pencereler, masalarda gözlerini, çağrılarını.
Sanki bin Molla Kaasım sıygaya çekiyor beni
Çırpınıp dururken ben paranoyalar gibi:
“Bu gün kimin? bu kazanç? bu gün kimin? bu kazanç?”
Ama başım yerde ben bir şey söyleyemiyorum.

Bir yerde o göznuru şu günüşiği bir bence:
Bir filiz her boyatış kalkar güneşe duaya
Ve dal olur, başak olur. meyve olur giderek
Öder nimet, lezzet, minnet borcunu,
Ama ben borçlarımı bir türlü ödeyemiyorum!

Ve içimde git git daralan, küçük,
Kurtuluşsuz bir mağarada eziliyor, ölüyorum.

(25.X.1980)

174

BALIKÇIL³²⁸

Bir kıyıda sanki bir mermer uyku,
Tel-pul sular, balıklar geçiyor geçiyor önünden
Balıkçıl görmüyordu.

Balıkçıl balıkçıl değildi sanki,
O şimdi bir taş düşçül!...
Ne idi balık, ne idi su!

Onun içinde idi balığı, suyu.
Bu beklemeler, şu ezgiler besliyorlardı onu işte,
Av başkasının olsundu.

Uzaak, bizden çok uzak, kimsesiz bir kıyıda,
Ama arada biz mi yaklaşırsınız ona,
Yoksa, vakitsiz saatsiz, kâh bize yaklaşan o mu?

Hani insanın yağmurlu bir günü olur ya, işte
Öyle bir gün ağzında bir damla ebemkuşağı
Sularımızda ansızın bembeyaz görürüz onu.

328 bk. **Balıkçıl**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Temmuz 1979), No:862, s.10

175

BÜYÜK KAPI

-Şarık TARA'ya -

Kolay dostum gecesi gündüzü düş çocukların
Masal uçmaklarında Anka olmak,
Ama ya şu Kafdağı'nın berisinde
ENKA olmak?

O uçmaklar, o düşsel kanatlardan
Atanda bu gerçekler tamusuna seni
Anka, Bir mahşer ortasında yapayalnız kaldığın
Kapıların kilitlenip kapandığı saatlerde
Ve anahtarların yitip gittiği deli sularda.

Sencileyin gariplere kapı olmak, umud olmak,
İş olmak, ekmek olmak, baht olmak
Kurtarmak yüz suyunu alın terini yerlerden
O her kulun, her elin kârı değil
Uzanarak kalplerde sönen ışığı yakmak.
Merkezkaç daireler gibi bir memleketi
Ve nice bir yüzbin evi alıp halkalarına
Onurla ve şefkatle gidiyor geleceklere.
Gidiyor aydınlıklar içinde ENKA.

3.1.3. Kardelenler (Puyalar - II-) 'deki Şiirleri

176

KARDELENLER

Böyle yeşerdik biz işte bu soğuk, ıssız serada
Biraz kar-beyazı biraz bakır-pasından açtık

Yağdı dağımıza, koyağımıza nesi varsa göklerin,
Hâlimizi ne Tanrı'ya ne de çobanlara, açtık.

Kitledi karlar, buzlarla dünya, kapılarını bize,
Bizbir tutuklu evinin pencerelerinde açtık.

Baktık; çoğu çiçekler mevsimler, şöleninde.. keeyf!
Biz kardelenliğimizin soy-savaşlarında açtık

Bir karayerlerin ak-sâde merhabalarıyız, biz dünya!
Merhaba ey yeryüzü, merhaba ey gök, ışık!

(15.VI.1987)

177

DENİZDEN ÇALINMIŞ ÜLKE

Döküp döküp ömürden olanca yıkıntıları,
Denizden çaldığımız ülke:
Biraz serinlik sularda erimiş yıldızlardan,
Birazcık gelmiş, geçmiş yelkenlilerden gölge.

Avuçiçi kadar bir şuncacık yer:
Zor şer, kavga doğuş, azgın sulardan,
Bütün kopardığımız, koparacağımız işte bu,
Dalı, gülü bir gülümlük bir vatan.

YAPRAKLAR DÖKÜLÜNCE³²⁹

Hele bir azıcık daha dökülsün şu yapraklar
Daha bir iyi göreceğiz o gün dağı, denizi..
Çıplak dallar ardından o bir zaman
Neleri, nereleri göremediklerimizi.

Ve o güne dek duymadığımız bir sesler bir çağrılar
Başlayacak düşlere bıraktığımız yerlerden,
Ama şimdi o dallar bir cephede
Bir dikenli teller ki, di-geç geçebilersen!

Dönecek geçmişten o gün yankı yankı, uyarısı
Gözlerimizin, ellerimizin, ayaklarımızın bir bir
“Kalk gidelim şu yaprakların ardına!” dedikleri.
Ne var ki artık iş işten geçmiştir.
Hele bir azıcık daha dökülsün şu yapraklar.
Ağaçların ortaya çıksın bir lâdesleri,
Göreceksin, onların bir kolunda senin elin,
Birinde ölümün eli.

329 bk. Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Şubat 1975), Sayı 809

179

SON MUTLULUK³³⁰

Son mutluluğu, elimiz ayağımız donup da
Kaskatı kesilmeden
Giyinelim getir de.

Az da olsa, dar da olsa, kısa da
Şimdi her şey, her zaman boyumuza göredir
Hattâ bir dakika bile.

Uzun uzun ölçüp biçmeye vakit yok
Yellerde bir ipekli emprimedir sonbahar,
Bakma dalına gülüne, uçtu uçuyor işte.

Son mutluluk, çok değil, gönlümüze göre bir
Şöyle en uygun yerinden zamanın
Biraz akşamdan evvel, biraz geceden önce.

330 bk. Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ocak1974), No:796, s.14

180

SON TABLO

Uçtu bahar, geçti mevsim Renoir

Artık resimlere kaldık.

Bir büyük ressamdık, biz de bir, zaman

Bir rüyalar ülkesinde kraldık,

Altın çağlarını verdik bir ömrün:

Bakıyorduk, palette her ân hiç görmediğimiz

Hattâ renklerin bile bilmediği bir aydınlık.

Şimdi ise, bir sigaranın ateşinde fırçayı

Neresi gelirse vuruyoruz artık,

Uçtu bahar, geçti mevsim Renoir,

Söndü sihirli lamba, bastı karanlık,

Hepsi bitti. Şimdi biz hayalhanemizde bir

Salıncaktaki Kadın” resmi ile kaldık.³³¹

(17.XII.1976)

331 “A. Renoir’ın La Balançoire’ından esinlenerek.”

181

SON ÇAĞRI

Alışmışım artık karanlıklarına,
İşte yıldızlarınla yetinip gidiyorum,
Geleceksen şayet şafak gibi gel!

Bu topraklar hanidir su yüzü görmediler.
Feda olsun al atlarım, gül gelinlerim sana,
Geleceksen şayet bir Kızılırmak gibi gel!³³²

Eğer beni yaşıyor sanıyorsan ak günlerde
O zaman sonsuza dek sevgisine sarınıp
Koynunda yatacağım kara toprak gibi gel!

Değmez tabutlar üzre örtülenler gibi değil,
Daha örtülmek üzre iken, bir koca tarih adına
Çekilip kurtarılmış bir al bayrak gibi gel!

332 Burada köprünün çökmesiyle Kızılırmak'a dökülen düğün alayı faciasını anlatan Kızılırmak türküsü hatırlanmaktadır.

182

İKSİYON'UN SESİ

İbre tehlikenin üstündeydi hep
Tenha, asfalt bir yolda.
Büyük olaylara, gidiyor gibiydik
Bir çığlıklar, bir kanlar gölgesi sağda solda.

Sanki finalde, tizlerde bir musiki
Perde perde yükseliyordu bir müthiş orkestra
Çıldırıyordu bir yerde trompetler
Çırpıyordu sar'adan bir değnek havalarda
Sanki yollar boyunca

Bir ateş çemberiydi felâketin elinde
Dönüyordu üstüne üstüne sevginin direksiyon.
Haykırıyor gibiydi tâ Hades'lerden sanki
Kıvılcımlar arasından İksiyon.

(28.VII-4.IX.1963)

183

FARLAR İÇİNDE³³³

Bir kederiniz yok sizin kimselere, ³³⁴
Siz bir yolda, bir sevide³³⁵ hâlinizce...
Siz de bir insansınız, siz de yürüyeceksiniz.
Bakarsınız, yanmış gelir korkular, felâketler
Ne yapsanız üstünüze üstünüze üstünüze.³³⁶

Girmişinizdir kurtulmamasıya, kısıkvrak, ³³⁷
Alıvermiştir sizi dairesine bir farlar.
Sanki duyurmamıştır denizken deniz bile size ³³⁸
Dört bir yanınızdan inmiş de ağlar.

Bir yiyici, ilkel çiçek sarmıştır çevrenizi,
Siz kurtulmak sevdalarında hâlâ³³⁹,
Ama yakalamış bir kor mu bu gözler sizi?³⁴⁰

Gideceksiniz işte hep böyle ezile, eriyе
Bu amansız, acımasız gözler hep üstünüzde.³⁴¹
(4-17.IV.1960)

333 bk. Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Mayıs 1961), S 550, s.12.

334 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Mayıs 1961), No:550, s.12: “Sizin kimselere bir kederiniz yok”

335 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Mayıs 1961) No:550, s.12: “aşkıta”

336 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Mayıs 1961), No:550, s.12: “Üstünüze üstünüze”

337 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Mayıs 1961), No:550, s.12: “Girmişinizdir, kısıkvrak”

338 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Mayıs 1961), No:550, s.12: “Duyurmuştur size denizken deniz bile”

339 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Mayıs 1961), No:550, s.12: “vıra”

340 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Mayıs 1961), No:550, s.12: “Kor mu sanırsınız bu gözler sizi”

341 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Mayıs 1961).No:550, s.12: “Hep bu gözler üstünüzde”

184

ACI GÜZELLEME

Belli, çok deniz görmüş çok dalgalarla oynatmış
Çözlerinde çok açıklar, sisler, sirenler, çok liman.
Açınca elini türlü balık pulları hâlâ, kapatınca
Ölüm dirim arası nice çırpınış ağlardan.

Bir Elifler, minyatürler musikisi yürüdüğü
Sanki Hünername'den Karacaoğlan'a salınarak.
Ölüme de dirime de çekilebilir sözleri
Bengi sularından içip içmediğinize bakarak.

Bir de girivermez mi ayrılık favalarına
Şarkılardan geçerek, yâni Sûzinâklerden
Bakarsın, baştan ayağa Eğin Türküsü bir gelin,
Sonra binbir ana anından avaz avaz bir Yemen.

(8.II.1967)

185

BOŞ YATIRIMLAR³⁴²

Ne umutlar yatırmadık neler, ne arzulara,
Ama ne geçti elimize en sonu ,
Bir sürü hayal kırıklığından başka!
Yanımıza kâr kaldı bunca kederi, bunu.
Türlü düşlerden olduğumuz bir yana
Bir de o gecelerin sonsuz uykusuzluğu!
Her gün bir kel dağa sürmüş durmuşuz
Meğer nafile yere yormuşuz atımızı!
Hangi yıldızda kurmayı kurmuşuz
O bir yerlere sığmayan saltanatımızı!
Haykırmış bir dağdan her gün Promete...
Kime duyuruyorsunuz ama siz çılgınızı

342 bk. “Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ağustos 1975) sayı: 815”

KARANFİL KOKLAYAN KADIN

**Açalı bu vatanda onların minyatürleri
Her gül bir Nigârî'dir her karanfil Levnî
DEFNE**

Şu güzel kadın Levnî'nin sunduğu karanfili
Koklayıp durur hâlâ 18. yüzyıldan beri
Ve açar her koklayışında ellerinde bir Levnî.
Bak hâlâ o karanfil o parmaklarda işte
Yanıp duruyor Levnî'nin o dilsiz kalbi gibi.

Bir Çiçek ki bulmuştur ikilimin daha, ne ister
Artık toprak, nesine, su, gün nesine onun?
Yeter ki ırâğ olmasın o eller, o gözlerden
Açar her gün bir alev karanfil daha Levnî'den l
Üzerinde renkleri, kokuları sonsuzun.

Bir şiir de eğer ki onculayın bahtında
Özsuyunu sunulan öyle bir elde bulmuşsa...
(23.I.1957)

187

BİR DERT Kİ³⁴³ 344

Sihirli atlara mı bindim,
Göklerinde uçtum Hind'in, Çin'in!
Ya da yömsüz yerlere mi bastım,
Düş oldum kendime kendim!
Bu derde ne derler sizde?

Küllüğe bak küllük değil,
Güllüğe bak güllük değil.
Ateşler buhran içinde,
Su kendine mâlik değil.
Bu derde ne derler sizde?

Sanki zaptiyem sokaklar,
Mahkemem oldu yataklar:
Her şey müstantik kesildi,
Yiyor beni istintaklar.
Bu derde ne derler sizde?

Bir yola gidecek gibi,
Bir yolcum gelecek gibi,
Bu hazırlık nedir canda
Bir şeyler olacak gibi?
Bu derde ne derler sizde?

Dünya pusula, ben ibre:
Gündüz titre, gece titre!
Hangi içneler üzreyim,
Nerem Kuzey, nerem Kible?
Bu derde ne derler sizde?

Bir ad verememek ne zor!
Eviriyor, çeviriyor,
Başka mâna veremiyor
Bizim köylü "GÖNÜL", diyor
Bu derde ne derler sizde?

(9.IX.1946)

343 DÇÜ, s.57-58 (bk.24.şiiir)

344

188

NEREDEN TEŞRİF

Yine eller beyaz beyaz
Niyazdan mı geliyorsun?
Malihulyaya dönmüşün
Boğaz'dan mı geliyorsun?

Mavilerin hâre hâre
Seni döndürmüş bu şehre.
Kemer sanki "Nefsi emmâre"
Bir hazdan mı geliyorsun?

Gözlerinde mavi düşler,
Göğsünde bir alıcı kuşlar,
Yine havalanmış kaşlar,
Pervazdan mı geliyorsun?

Geldin Rast'da karar gibi,
Boy-pos Evc'e firar gibi,
El bir makam arar gibi,
Bir sazdan mı geliyorsun?
Gel ey göğsü gül nakışlım,
Gülü mâsivâlar işlim,
Benim İstanbul bakışlım
İlkyazdan mı geliyorsun?

(6.VI.1946)

189

SENİN YANINDA

Senin yanında iken avuçlarımda
Bir ılık suda kokulu sabunlar gibi
Eriyip gidiyor ansızın zaman..
Ve sanki yağ gibi kayıp gidiyor
Bir balık ellerimin arasından.

Akıyor al-yeşil sedefler akıyor
Yana tüte gözümde yalazları.
Boş dönüyor ellerim sulardan hep,
Yalnız birşey kalıyor parmaklarımda
Pul pul, pırıl pırıl ve senden ayrı.

Onca düşler, ümitler, onda düğüm
Boşa gidiyor bütün hazırlıklarım.
Dönüyorum suları aka aka
Kendimle kavgaya sırtımda ağım.

(6.VI.1947)

190

ŞAYET BİR KUŞ

Şayet bir kuş gelip de bir gün bir batı vakti
Dönüp dönüp çarparsa kendini camlara, camlara
Ve boyarsa göğsünü, pencerelerini allara,
Sanma bir akşam yangını yansıyor ufuklardan!
Bak, dilince bir şeyler söylüyor o allar sana!

Ne yıllar geçmiş oysa aradan sessiz, yazısız.
Gezen ağırlar gibi vücudumuzda yer yer
Gezer kimi de bir kuşta, kanar bir gülde böyle
Artık yüreğimizde kapandı sanılan bir yara.
Bak, dilince bir şeyler söylüyor o camlar sana!

Zaman zaman baktığın olmuyor mu o camlara?
Bir şey söylemiyor mu o kanlar, kırıklar sana?

(12.VII.1986)

191

YASAK YAZILAR³⁴⁵

Okurken, görülmesin diye başkalarınca,
Adı yazarı, kabı kâğıtlanmış
Bir yasak kitap gibi
Ne adımız belli olsun, ne yazdığımız
Kaplayalım korkular içre gecelerimizi.

Öyle kapanalım ki sayfalara ,
Yazdığımız yasak yazılar içinde
Pencere, deniz, yıldızlar ve de mutluluğumuzdan
Başka kimseler görmesin
Yapraklar içinde bizi.

Hattâ, neler yazıyor, biz bile seçemeyelim
Dalgalı sulara vurmuş yazılar gibi karmânkârış
Zaman zaman kendimizi öyle ki.

(4-17.II.1971)

345 bk. Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Haziran 1974), S 801, s.11.

192

ARDUVAZ

Sanki bir taştahta üstüne, çocuğum,
Bir elinde taşkalem öbüründe bir silgi
Çizip çizip siliyor duruyorsun her gün
Gönlünün sislerinde gördüğün birinin resmini.

Olmadı, sil..olmadı, boz...
Hiçbirini beğenemedin gitti.
Bakıyorum, arduvazın yüzünde çizik çizik
Birbirine karışmış bir sürü hayal izleri.

Oysa bir taşkalemle bir yazboz tahtasının
İşi değil, çocuğum, sevi.
Onu eskiler, can üzre bizcileyin
Bir kızıl biz dâğıyla işlerlerdi.³⁴⁶

³⁴⁶ Katı bir şey dikilirken iğneye yol açmak için kullanılan, demirden, ince ve sivri uçlu alet.

193

GECEİN AYDINLIĞINDA ³⁴⁷

- 1 -

Durun, şu lambayı söndürelim de
Daha, iyi görelim birbirimizi.
Balıkçılar geceleyin ağlardan, açıklarda
Daha bir iyi görürlermiş denizi.

Hele şu lambayı söndürelim de
Daha iyi görelim birbirimizi.
Uzaklara yazılmış mektuplar gibisiniz
Göremiyorum aydınlıkta adresinizi.

Hadi, şu lâmbayı söndürelim de
Daha iyi gerelim ı birbirimizi.
Ya siz geçmişteki ben, ya ben gelecekte siz
Bir yerlerde görmüş gibiyim sizi.

Artık şu lambayı söndürelim de
Daha iyi görelim birbirimizi.
Bakın gözlerinizin gecelerinde
Ay sonat'ına başladı sanki Debussy.

347 **SN**, 1985, s. 14 (bk 100.şiiir)

194

GERİLERDE

Söylenenler söylenmiş, perdeler kapanmıştır
Ama yine de oralardan gün boyu size seslenen
Ve hep sizden bir yanıt bekleyen replikler kalır.

Hani bir gemi batar da yiter defter temessük
Bağrışadursun kayıtlardan çizilmemiş tarihler,
Deniz duymaz ki geride kaç bahtsız sefer kalır.

Artık bitti, dediğimiz şişeler dibinde bile
Üç beş damla da olsa (içkinin kaygıları mı ne)
Akşamdan tâ sabaha dek sürmüş birşeyler kalır.

Nemiz var nemiz yoksa aldığını sanır ölüm de
Oysa götürdüğü tendir, dündür..geride daha
Güllere bülbüllere miras ne sesler ne sevilir kalır.

Bir belleği, bir vefası yok mu sanırsın eşyanın,
Belki bizden de ileri... Gün gelir şu odalarda
Cenazesi kalksa da ne Zeki Ömer'ler kalır.

(29.III.1981)

195

KENDİMİZİ ARARKEN³⁴⁸

Gauguin de bir gemiydi, bir sularda
O özgür, o düşlediğim gemilerden:
Dön dön, bir zincir boyu..duramayıp eh sonu
Bir gün demirlerini tarayıp giden.

Nereye gitse bir troyka değil miydi Chagall da,
Prag, Paris nere olsa, ömrünce steplerde
Koşumlarda horoz -baş “Uçan At”yla kimi
Koyup terasta kaynayan semâveri uçmadı mı?
Al yeşil sevgililerle, göksel dünyalarına?
Klee ise hep çocuktı en olgun yaşında da
Ellerini hep renk renk çocukların tuttuğu..
Çizerken, de, boyarken de kendi miydi sadece,
Her tabloda ne renkten, ne ulustan bir, çocuğun
O hangi, uzak, büyüğü düşlerini yaşıyordu?

Hiç çıktığınız oluyor mu sizin de sularınızdan,
Kinli de ölmez düşler için uçmaktara gittiğiniz?
Okuyabiliyor musunuz çocuk resimlerini?
Denizden, düşten, resimleri şimdi kime geldiniz?

348 bk. Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Temmuz 1977), sayı:898

YITIKLER PEŞİNDE

Tutturmuş bir “gidelim” de “gidelim”dir içimde
Bir türlü bırakmaz elimi bir çocuk.
Nereye gitsem, götürsem hep aynı ses,
Gözlerimde gözleri boncuk boncuk.

Yollar boyu uça ese, öte şakiya o bülbül
Varıyorsunuz, bu kez de “dönelim” de “dönelim”
Nereye gideceğiz ki, nereye döneceğiz ki?
Nedir varacak, bulacak yiten yerler, şeyler hep?
Tilttil misin, Mitil mi, daha nereye gideceğiz?
Söylendi hadi, seni bekliyor ellerim!

Gitmek gitmek, varmak varmak işler, düşler boyunca,
Bulamamak, görememek bir türlü aradığımızı!
Çıkmak en uç dallarına gecelerin, yine de
Gözlerimizde bir yitik yıldız sayıklaması.

197

UÇURTMA

Elimizde bir gariban uçurtma
Yok, çıkacak halimiz artık o tepelere
Uçurmaya uğraşıyoruz ama işte yine de
Düşe kalka, kör topal seyirterek onciğazi,
Ne yaparsın, yapmacık, uyduruk bir, yellerde.

Çıtalar çürük-çarık kireçli kemikler gibi
Cennetkuşu misali kanadın, kuyruğun,
O görkemli renkleri uçmuş, zamanla,
İp kısalmış, nezelmış, terazisi bozulmuş
Nice uçurtma takılı kaldı böyle tellerde!

O eski gökyüzünü çekmişler yukarılara,
Artmış aşağılarda yerçekimleri..
Yalpalar, çırpınır durur arayerde,
Nerdeyse ip kopacak indi incek toprağa
Şöyle son son, bir kez daha öpmeden güneşi.

İndi indi hiç yoklardan bir Hümâ
Çekti götürdü onu yitirdiği göklere

ÇARESİZLİKLERDE ÇIRPINIŞ³⁴⁹

Har har, par par bir soba gecesinde

İçimdeki şubatin.

Bomboş, buzdan bir odadır saatler,

Gittikçe bastırıyor karları yalnızlığın...

Neyi ısıtacaksın, nasıl ısıtacaksın?

Ak göğsünde kesilmiş beyaz sütler,

Yanar da yanar yüreğin, analık!

Döv döv göğüslerini al kan, mor kan, kara kan.

Bağrısrı bağrında yumurcakların...

Ne ile susturacaksın, nasıl susturacaksın?

Sanki battal bir iskele,

Umutların açıkta, bekle bekle!

Belki bir yerlerde dondu da sular

Kilitleye-koydu gemiyi deniz...

Nasıl kurtaracaksın, nasıl kurtaracaksın?

349 bk. Türk Dili Dergisi (Nisan 1986), Sayı:412

199

DÜNYA AKŞAMCISI

-I-

Bir kadeh kalkıyorsa kardeşlikler adına
Nerde olursa olsun o kadeh biz ordayız.
İster İstanbul, Bursa, ister Stokholm, Paris..
Herhangi bir ulusun bir akşam şarkısında
Esmiş gibi oluyorsa bizim de bir mısırâmız.

Bir kadeh kalkıyorsa kardeşlikler adına
Nerde olursa olsun o kadeh, biz ordayız.
Gözlerin gurbetlerle dolduğu saatlerde,
Hangi renkten, olursa olsun insanoğlunun
İşten güçten kendine, kendi öz dünyasına
Yâni içkiye, boşveriye, saza, sevgiye döndüğü
Saatlerde her yer bizim sılamız.
Orda sular maviden ala, mora mı dönüşüyor
Elvan elvan, boyanan biziz o renkler içre;
Orda bizden bir selâm tüm dünyaya ilk yıldız.
(I.III.1969-29.XII.1983)

200

ÇILGIN İÇKİ

Nefsimi tepeledim

Ellerim kan içinde

Yunus

Kovdum hastalık, yasak, aşk... ne varsa çevremde,
Ergastola'dan kaçmış, bir benle sensiz içtim.³⁵⁰

Öldürdüm 25 lik bir deli-bozuğ'u içimde,
Kanlar içre yatırdım masama kefensiz... içtim.

Kurulup yanmış kavrulmuş bahçemin ortasına
Bir kara boşlukta dalsız, gülsüz dikensiz içtim.

Koştum öküzlerimi harmansız tarlalarda
İki övendire iki elde dön dön dövensiz... içtim.

Kattım anlaşılmamak kahrımı kadehlere
Bu akşam açıklarda fora --, dümensiz içtim.

(3/4-6.IV.1973)

350 Ergastola: Esirlerle "hidâmat-ı şâkka" mahkumlarının yeraltında çalıştırıldıkları yerler. Yahya Kemal'in "Esir Jeminüs ve Altör şehrinde geçer.

201

KÖR³⁵¹

Böyle mi dönmeliydim böyle mi aylar süren
Bir kara bekleyişten ben bir, Homer³⁵², olarak!
Bu ne böyle? Kimi ölmüş? bir kral mı? yol boyu
Her tarafta yarıya inmiş bir kara bayrak!

Neden hiç kimseler yok, hiç ses yok mu yollarda?
Nolmuş? nevar? neye bomboş bu meydân?
Güllük gülistanlıktı, cıvıl cıvıldı hani
(Bir savaş mı? bir veba mı?) buraları bir zaman.

Biri tutsun elimden, biri... yok mu kimseler?
Yedsin, nolur, denize kadar beni!
Ezip incitmeyeyim, nolur, hâtıralarımın
Bu yollarca kalmış gül izlerini!

Nolur biri götürsün denize kadar beni!

(27-28.VII.1971)

351 bk. Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Haziran 1974), No:801, s.11.

352 Homer: Kör

202

KÖR ŞARKICI³⁵³

Ben şarkılar satarım gecelere,
Ayak seslerinde boğulur sesim.
Şarkıların dünyanın en güzel şarkısıymış-
Kendi sesinde şimdi kulağı herkesin.

Haydi, diyelim, duydular ve aldılar,
Söyleyebilecekler mi doğru, dürüst acaba?
Hakkı verilmemiş şarkılar dolu,
Dinleyin, dünya!³⁵⁴

Ben görmüş, seyretmişim onları bu şarkılarda,
Ama görmüyor onlar benim ne dediğimi.
Alıp götürselerdi şöyle bir tenhalarına
Şöyle bir ezgiciğimi olsun, yetiştirdi.

Ben şarkılar satarım gecelere,
Bir kör kozmoğrafyada bir şeyler söner, yanar...
Dolaşmak durmak böyle hayat sokaklarını,
Alıcıların kuşlar, sular, yeller, yapraklar.

(8-11.VI.1967)

353 bk. 73. şiir

354 DÇÜ (1971), s.159-160. (bk.73.şiir) : “Dinleyin bakın, dünya”

203

YÜKLER

Başlar tâ ersabahtan akşamların husası
Nasıl götüreceğim tâ oraya dek bugünü?
Ve başlar tâ akşamdan, nasıl bulurum sabahı
Böyle umutlar, uykular sürgünü?

Bindirdikçe bindirmiş işta yaşam
Gün günden yokuş yukarı dirhem, dağ.
Kaldırdılar, tek çekirdek sevi bile yok kefed³⁵⁵
Ki şu kurşun yükümü ala, ağdıra

Duymamak için her, adım daha bir artan bu yükü
Yâ bir küfür, yâ bir ıslık, ya bir türkü hafif hafif
Hafifteki f'lerin buğuları arasından
Ne Karacaoğlan duymalı, ne elifbe, ne elif.

Ya da yokuşun başına bakmayacaksın yükünle.
Bilmem ne yapar halâ Hades'te Sizif?

355 Çekirdek: Eskilerin, en küçük ağırlık ölçülerinden.

204

SIYAH ALBÜM

Yaş 70 di ilk Batı gezisine çıktığımda
Önde özlemler erişilmez bir tüy oklar hızıyla.

Nereye vardım Tuna'm, tarihim kırılgan, küskün
Yüzüme şöyle baktılar bin sitem, bin sızıyla.

Daha dünkü Zagrep'ler, Niş'lerimden geçerken
Hep vurulmuş dördüm bir Karadağ tabancası'yla.

Hâlâ bir dağlar bir göç türküsünü mü söylüyordu
Bir bak Pilevne, Kosova, bir bak Üsküp ağzıyla?

Tekrar ediyor gibiydi bir acı geçmişimi gece:
Gördüm Türk atlılarını öncüsü, artçısıyla.

Nal kıvılcımlarıydı sanki çakan yıldızlar,
Karşıyordu şimşekler kılıçlarının yalazıyla.

Bir hicran tarihinin okları her yıldırımında
Deldi bu ovalarda bağrımı tüm sancısıyla.

Gezdim Budapeşte, Berlin, Viyana, Paris'i...
Hiçbirinin bilmediği bir yürek ağrısıyla.

Döndüm bir siyah albümle, içinde geçmiş resimler:
Mohac'ı, Estergon'u, Budapeşte'si, Tuna'sıyla.

(21.VII.1972)

205

BİR ODADA ADANILAN UZAK

Görmediğim bilmediğim yerlerde
Arayacağım, bin kör umut, birini:
Ben nerededeğilsen orda olanı..
Göğünden kaçan kuşu
Ve denizinden kaçan balığı arar gibi.

Bildiğim bilmediğim tüm sazlara
Vuracağım vuracağım bu gece.
Bilinmez, bin telde bir rezonansta
Duyarım belki sesini.

Kitledim bu gece, açmam
Tüm anılara kapımı
Ben kavalımda çok nazlı bir soluğun peşindeyim,
Rüzgârlarla uğraşacak vaktim yok
Kimse girmesin içeri.

(31.XII.1972)

206

UNUTULMUŞ BİLETLER

Geçmişinizi cebinizde saklayamazsınız.

J. P. Sartre

Hangi yolculuklardan kalır ceplerimizde
Hangi anılar gününden bilinmez ki.
Nerden binmişiz, hangi hülyalar durağından.
Bulmuş muyduk aradığımız yerleri, şeyleri acaba!
Nerden bileceksin şimdi nerde, nasıl indiğini.

Kaç yıl geçmiş, kimbilir, üstlerinden
Öylesine örselenmiş, bitmişler ki zamanla.
Üstlerinde ne mavi çizgisi biletçinin
Ne de ayından gününden bir kalem.
Sonra, bakalım sarhoş, ayık: mutlu mu, mutsuz mu?
Hangisiyle oynayıp durdun o kâğıtları sen?

Ama yine de yırtılıp atılmamış..iyi işte
Üstlerinde bir yitik geçmişî özetleyen
Birkaç düz, kırk çizgi, iki üç anadurak adı.
Zaman zaman dinle hazır o biten yolculukları
Koy da şimdi o çizgilerin sonsuz bantlarını teybe!
(20.X.1974)

207

EKİM'DE İLK YAZ³⁵⁶

Nereye baksan, bir mavi, bir aydınlık hareket,
Ekim ayında tutmuş ilkyaz geliyormuş gibi

Bir billur çınlayışlar içindeydi sanki gök
Bir yıldızda bir eşref saatler vurmuş gibi.

Lâlezara dönmüştü bütün bir ikindi vakti,
Bir altın yağmurda bir al ceylân doğmuş gibi.

Gün müydü, bir gelecek anılar mı, saatler mi?
Dört yanımda bir şeyler uçuşuyordu kuş gibi.

Aşk görmeden okumak gibiydi bir yazıyı,
Durmuştum, alnımda bir müjdeyi, okunmuş gibi.

(17.X.1971)

356 bk. Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ekim 1985), C 12, S 144, sayfa:13,

208

EYLÜLE SESLENİŞ

Dağılsın hele şu kalabalık, kargaşa
Uçsun şu sınırların çok eski düşmanı gaz:
Şu boğucu gürültü sahillerinden
O zaman gireceğim dupduru denizlerine,
Seni bekliyorum eylül!

Kimi Batı kentlerinde akşamları
Caddelerde uzatıp sopalarını
Havagazı lambalarını yakan adamlar gibi
Uzanıp yakacağım bir akşam bir tepeden yıldızımı,
Seni bekliyorum eylül!

Nerden, hangi saatler haber verir, bilinmez
Renk renk bir göçtür başlar havalarda, yakındır.
Belki defolur gider bu ara kederler de
Kalır gökler vefalı memleket kuşlarımıza,
Seni bekliyorum eylül!

Gülsün gülecekse eğer takviminde gözlerim,
Öleceksem yaza yağışa, kara kışa kalmadan
Sarı kâğıtlar üstünde kırmızı yazılar gibi
Altın yapraklarıyla uçup ölmek isterim,
Seni bekliyorum eylül!

(3.IX.1979)

209

EYLÜL DENİZİ

-II-

Sen bir uzun yaz tedirginliğinden
Ve çılgın Çılgınlardan kurtulmuş rahat sessiz,
Bense sanki senden çok yaşamış kadar ihtiyar
Ve sonsuz bir özlemin kavrukluğunda suskun
İşte bir eylül daha bizbizyiz ey deniz!

Atmış gibiyiz ikimiz de içimize
Ne çekmişsek iki, ateş mevsiminden,
Ama aradan çok geçmez sen aylarca
Hiç görmemişe döneceksin o günleri,
Hep aynı takvimlerde yaşayıp gideceğim ama ben,

Baktım, yardı geçti desularım tâ bağrından
Pir sülün gemi daha demin
Hani, nerde o dalgalar, hani o köpükler şimdi?
Öğret deniz, nolursun, bana da şu unutmayı
Ben de geçenden, geçmişten geçeyim sencileyin!

Ama, ey deniz, onlarsız da ne var ki
Ne sen bu sen, ne ben bu ben olabilmeyiz ki?
(9.IX.1976)

210

ŞUBAT HAVASI ³⁵⁷

-I-

Ne ovaya, ne dağa, ne denize,
Kar bize yağıyor, ceylânım, bize!

Dal dalca, yel yelce memnun hâinden...
Bilinmez, ne söyler şu kar herkese.

Kar değil husandır, ³⁵⁸ taşandır esen
Bir kırılmış camdan canevimize. ³⁵⁹

Ver sen bu karları, yıllardır bizim
Duyulmuş, denmemiş kederlerimize.
Ne civan ümitler kaybettik...
Artık Ne yağarsa yağsın üzerimize! ³⁶⁰

(9.II.1956)

357 bk. Kar Havası I, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1961), S 548, s.16. ;

Kar Havası I Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, C.16, S 184, s.7

358 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1961), S 548, s.16 : “ hüsrandır”

359 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1961), S 548, s.16 :“içerimize”

360 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1961), S 548, s.16 :“Ne civan ümitler kaybettik
artık/Ne yağarsa yağsın üzerimize!”

211

KAR HAVASI ³⁶¹

-II-

Ne tipidir savrulan belki ne kardır yağan,
Belki israf ettiğimiz bir mehtaplardır³⁶² ³⁶³ yağan

Öldürdüğümüz günlerden kalmış pişmanlıkların
Üstüne bir ağıt belki karanlıkların.

Bir cenaze töreni, belki kar ışığında
Geçmiyen günler için belki yâr ışığında.

Belki bu sisler, sesler ne trendir, ne siren,
Belki kaçırdığımız gemiler gülüyor geçmiştin.

Bir vehm ile sulara nasıl ürperir balık.
Belki o hâlimizdir bu tedirgin aydınlık.

Belki son, gösterisi daralan ufukumuzun
Bir hoşça bitmesi için bütün yoksunluğumuzun.

Bir beyaz fasıladır belki de ne şu, ne bu,
Ömrümüzde şâhâne bir ilkbahara doğru.

(Mart 1987)

361 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Nisan 1961), S 548, s.16, ("Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1985), S 139, Cilt: 12, Sayfa:8, ." "Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1987), S 161 C.14, sayfa:6..)

362 Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1985), Sayı:139, Cilt: 12, Sayfa:8, "bir ayışıdır"

363 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Nisan 1961), S 548, s.16, : "Belki israf ettiğimiz ay mehtaplardır"

212

İVECEN AĞAÇ

Ama nerde bildir yağan kar şimdi

Fransois Villon

Belki israf ettiğimiz yaz, bahar günleriydi:
Gülüp aldatıp aylar boyu güneş, ay
Sonra ansızın o tatlı aydınlıkların
Didik didik kara, tipiye çevilişi!
İnandırıp donandırıp şu cahil ağacı böyle
Vurup dokumaların sırası mıydı şimdi!

Hadi, toy dallar neyse ne, diyelim.
Yaşa, başa bakıyor, mu ama aldanmak?
Belki Lethe gibi o da içimizde bir dost ırmak.
Gidecek sandı varışa hep öyle havaları:
Ağaçtır, ağaçlıktır düşünmemiş olacak
O, gün ay esrikliğinde kapıda bekleyen karı.

Ama böyle miydi ya eski karlar?
Nerde şimdi o, karlarda kan-mercan
Japon elmalarının kar, kış tanımaz çiçekleri?
Ki adına bakarsan Uzakdoğulu ama
Düşününce, coğrafyalar yazmayan bir ülkeden
Akşamlarımıza sönmez güneşler getirirlerdi.

Bir yavu dağlarda kaldı varısa o karlar şimdi.

(20.III.1977)

213

ACI TÛTÛN

| Ben ki yapraklarını en geç, en güç dökten ağaç,
Daha güz meyvelerinde yapraklarım tüm gazel.
Bakma “kasım da kasım!” dediğine takvimlerin,
Bizim takvimlerimiz ekimin 18'i daha.
Bu bahçe böyle miydi eskiden hiç... ne gezer!

Döküldükçe yapraklar, aralandıkça dallar
Bulutlar, kargalar giriyor araya.
Yutuyor doğan aylarımı bulutlar ve başlıyor
Kargalar mavi, sarı yıldızlarımı yağmaya,

Siz şimdi bir acı, tütün kokusu duyarsanız
Zaman zaman, çevrenizde, genzinizde akşamları
Bilin ki ben gazellerimi yakıyorum bahçemde.
Eğer söz geçirebilsem yellere; yapraklarımın
Küllerini gül gönderirim size

(18.X.1978)

BURUK SAYIKLAMALAR

Vakitli vakitsiz uçuyorum pencerenizden, biliyorum.
Hele hele akşam üstleri düşlerinizde gölgelerim!
Nolur kanım sıçramadan oralara, vursalar beni!

Dolular vurmuş yatırmış gök ekinlerimi işte.
Boşuna yer tutmasam, yük olmasam toprağa,
Gelinciklere yer kalsa gelip yolsalar beni!

Hesabım kıt, kaybım çok, çıkamıyorum içimden,
Nolur, şöyle yaşımın hanesine vuruverip
Ne kalmışım, bir bilgisayarda bulsalar beni!

Çıksa çıksa ne çıkar zâten göstergede de!
Artık bu sayılara da kaldı mı yaşam, sevgi bir
Koyup bir gece bir kayığa bir denize salsalar beni!

Ve boğulmadan, boğulmuş bir seviler adına
Sevişirken balıklar aralarına alsalar beni!
(24/25.VIII.1986)

215

ŞİMDİ' UZAK BİR İSKELEDE³⁶⁴

Şimdi, umarım, saat yine o iskelede
Gelmiş yine o saatin üstünde duruyordur.

Şimdi o saat ileriki saatlerle, ileri geri,
Hakkımızda, bilinmez, neler neler kuruyordur.

Şimdi, sanırım, yine o iskelede bir gemi
Belki hâlâ bizim için vaktinden oluyordur.

Şimdi o gemi kaptana, belki, kimler şerefine
Tarifelerin böyle çiğnendiğini soruyordur.

Şimdi, eminim, bir kalb o iskelede belki hâlâ
Bir ümit, Ümitsizlik arası çırpınıyordu.

Ve şimdi, bir martılar o iskelede, sanırım,
Benim bu düşlerine hakır hakır gülüyordu.

(10.IV.1985)

364 bk. Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Kasım 1986), C 13, S 157, s.8

UZAK İSKELEDEN YANKILAR

Başlar türlü tonlarda birbirinin ardından
Sorbon Meydanı'ndaki saatler gibi
İçimde o duvardan o duvara yankılar
O uzak iskelede şimdi o saat vurunca.

En gergin vaktidir şimdi tellerin:
Akşam, yanmış saraylar, ev... Hepsi bir arada.
Vurmuş gibi olur içli bir saza bir hoyrat el
Yanlışlıkla bir bardak bir bardağa dokununca.

Vapur gelir, vapur gider, İskele o iskele.
Saat vurmaya başlar karşımda altıları,
Zehir zıkkım kadehler arasından
Boşalır üstüme boşalmaya bir altıpatlar tabanca.

Nedir, yaşamak istemişimdir ayları
Şöyle müsaadesinde bir iki saatin bir parça.
Yâni içmek, konuşmak, sevmek istemişimdir
Şöyle bir gün insanca.

Ne var ki bize düşen saatleri kurmak anca.
(26.VII.1969)

217

SİZİN GODO'NUZ GELDİ Mİ?

Kaç istasyon bekledik ne gülübrışimlerden
Beton, çiçek arası kaç kara treni kaç gece,

Tam cayarken kolumuzdan kaç, kez çekti şu ümit
Çok yok, az daha, biraz daha, nerdeyse

Solmuş da olsa, bekledik, görelim diyedir giderayak
Hiç değilse geleceğin getireceği bir çiçekte.

Bir titiz altın işçisi gibi işledik sabrı da
Birkara mangırdan başka ne geçti ele gerçekte?

Hâlâ kimi mi bekliyoruz bu kuru ağacın altında
Elimizde bir solgun gül.. “Hani Godo, gelecek de...

(18.X.1976)

218

ANFORA

Su mu yoktu, ne idi denizde işin?
Böyledir bu tuzlu su.
Gerçi dolar bir mavi ışınla için dışın,
Ne ateştir bilmezsın ama tuzu.

Yalamaya görsün bir o ateşi
Ne mavisi giderir, ne anası, ne kavalı
Sürüsünden tâ bıçağına dek artık
Su der dolanır dağı taşı bir kuzu.

Duymuşluğun yok mu hiç dünya şarkılarında,
Her sözde, her ezgide sızlar durur
Oyuk oyuk, oylum oylum ne yir-yaralarından
Seni de bu hallere getiren arzu.

Nerde şimdi ateş, düş karışımı ö eski testi
Ki Dionysos boşaltır Cem doldurur,
Cem boşaltır doldururdu Dionysos,
Biri ayarken biri imdada koşardı batı, doğu.

Hayyâm'ın yüzyılların ötesinden dünyaya
Uzattığı kâse de senin toprağından bir şavk
Ve senin ruhundan süzülen sevgi, neşve değil mi ?
O tırâşide rubailer içre bize sunduğu?

Neneydi denizi, dalgası., uçmak varken ese tüte
Yeni yeni göklerde her ân, her elde, her doluda!
Ey böcü börtüler yazısı, ey taş çiçek,
Ey en tatlı demlerin acı aymaları anfora!

(18.IV.1966-7.V.1967)

219

SÜNGER AVCISI

Vurgun yedim dağlar ağır bir vurgun,
Yekin yekin kaldıramıyorum denizi.
Açılıp açılıp kapanıyor kulaklarımda bir şey
Gülüyor gibi geliyor süngerler bana şimdi

Nerde şimdi o sedef menevişli sular, âh!
Hani o ekmeğimin, gençliğimin adına
Göğün, denizin, balıkların benimle
Söyledikleri şarkılar içten, dostça!
Kesmiş yukarda bütün çıkış yollarını su,
Bütün ekmek, bütün ümit kapıları kapanmış.
Tersin türsün bir şeyler konuşuyordu, bir yel,
Sabahı, sahili dinlemek varmış!

İstediğim bir sünger ekmek değil denizden,
Üçten beşten bir hafif yardımdı yaşamıma
Gel gör ki o bir bitkin Atlas'a döndürdü beni,
Sallanıyor omuzlarımda dünya.

(29.VI.1967)

220

YASAK MEYVA

**-Bir emekli babanın bir gazeteye
yazıp da söyleyemedikleridir-**

Beni her sabah, sarı kırmızı bir yaz bahçelerine
Gidiyor sanan çocuklarımın, bomboş ellerime bakan
Gözlerindeki beni kim görür ki akşamları!

Bilmezler ki her gün bir devler bahçesindeyimdir,
Girer girer kaçırım hep, güler ardımdan ayvalar,
Narlar ağlar hâlime yollar boyu akşamları.

Ben de bir Tantalos'um ya, dallara kendim için değil
Çocuklarım için uzanırım..ve hep yükselir onlar,
Bilmem kim yer yukarda meyvalarını akşamları.

Çıkıp kapıdan bir değişim tohumları yürekte sabah
Hiç değilse eve arada, iki üç dalı meyvada
Şöyle bir kötüce ağaç dönebilsem akşamları!

(12.VIII.1977)

221

VARGEL

Bütün gece çaldı durdu odada
Dört bir yandan o dünyanın bu dünyanın saatleri
Orosko'nun resmindeki adam gibi perişan.
Asılıyordu ordan ordan kollarımdan iki zaman
Biri diyordu "vakit, haydi!".
Bitmemiş şiirlerim, çıkmamış kitaplarım
Diyorlardı "daha çok var oraya, saatin ileri!"

Bütün gece vargeller gibi kir pas
Gittim geldim bir oraya bin buraya sabaha dek
Defterde onca alacak doğadan, dostluktan, aşktan.
En iyisi bu ipi burda iken kesmek.

Yıllar yılı taşıdı durdu kül kömür
Bir yerlere, bir ocaklara: bu vargel,
Belki aşağıda, bir, grizuda bekliyor bizi ömür.
(4.II.1980)

ÖLÜMDEN UYANIŞ ODASINDA

Alacakaranlığında her gün
Bir ameliyat odasının
“Uyan, müjde!” der gibi
Gözkapaklarımın üstünde
Parmakları dünyanın.

Müşfik bir hemşire sanki
Öpüp şahadet parmağını
Sürüyor dudağımın üstüne
Diyor “Uyan, bu selâmı
Sana şafaklar gönderdi”

Baktım, tepemde hayal-meyal
Birşey sokak feneri gibi
Hani asmıştı kendini Nerval
Söndü sönecek gibi ama

Can veriyor bana benimki.
Ölüm uykularından Tanrı’m
Yeni bir hayata döner gibi
Sabaha çıkmak ne iyi!

(15.IX.1983)

223

ÖLÜM YALAZLARI

Bakarsın, bir felaket süzölür içimize,
Sinsi ve sabırsız geleceklerden.
Karanlıklarda bir şey parıldar aynalarda.
Sanki bir kör bir şeyler resmeder gecelere
Ocaklardan.

Bakarsın, sinek uçmaz ortaklıkta,
Dal kımıldamaz ağaçlardan,
Bir bıçak parıldar tâ suların dibinde,
Şöyle bir sallanır deniz,
Bir ürperiş geçer çiçeklerden.

Bakarsın, bir ipeklidir yırtılır,
Atılır ateşlere toplardan;
Rüyalar şavkıyla parıldar etraf...
Bakarsın, bir aile feryadıdır başlamış
Bütün, giyeceklerden.

Bakarsın, durup dururken telvesiz falsız,
Çıt eder bir fincancık fincanlardan;
Cezve bir ziyadelik duyar birden, simsiyah...
Bakarsın, yıldızlardan yana dönmüş bir dudak
Yiyeceklerden, içeceklerden.

(1958)

CENAZE ÇİÇEKLERİ ³⁶⁵

-II-

Hangi düşler bahasına
Katlandınız, kimbilir,
Doymadan kuş sesine, helheline yellerin
Dallarınızdan kopmanın acısına.

Sully Prudhomme çağırırken sizleri
Hani Alsace'ın yasına,
Sizcileyin yufka yüreğin biridir Necatigil de,
Bir yakının ölümünde, dayanamaz,
Olmak ister uzaaak, çok uzaklarda.

Tam gülecek yaştaydınız, biliyorum,
Ne umuyor ne buluyoruz, gel gör ki!
Sığıtçılar gibi gelip dizilmişsiniz işte, ama
Gelmek elinizde miydi?

“Ölenle ölümez” derler, ama
Sağ olun, bir süre de olsa
Ölüverdiniz ölümüz için!
Ama çok sürmez, çalar götürür satarlar sizi,
Bir düğüne, bir çelenge nasıl olsa..üzülmeyin!

225

SEVİ

Bir kristal akvaryumda iki balık:
Anlaşılan ikisi de tropikal.
Savaş yerine dönmüştü günler, günlerce sular,
Bir alarıyor, bir kararıyordu akvaryumda
Biri karaydı, biri al.

Yazgı bu, az çok herkesin başında... Alistılar.
Buluştukça bir perçem yosun, içinde hattâ
Gece, şafak bir koyda birleşiyor gibiydi.
Eriyip gidiyorlardı birbirlerinin, içinde
Sanki puldur, deridir aradan kalkıyor da.

Hangi sulardan gelmişlerdi kimbilir,
Sorsan, söylemezlerdi Hint mi, Çin mi?
Kalkmıştı aradaki okyanus, soy-sop ayrılıkları.
Zâten varmaya gördün bir o aşamaya, varlık, ruh!
Ondan sonra nereliymiş, adı neymiş, boş hepsi.
(20.XII.1961)

226

AKVARYUMDAKİ YALNIZ BALIK

Yaşamak bir denizi ya bir nehri
Bir cam büvetçikte, bir al-ver suda
Firdolayı eşyalar, insanlar, dalgaları...
Nerde bunlar, nerde o balık kardeşler,
Nerde onlarla yaşayıp onlarla ölmek sularında!

Camlar, camlar... Ötede hayal-meyal,
Mavi-yeşim sularımı andıran uzak bir su
Kimi dalmış, eski hızla yüzer yüzerken esrik
Suyum sanıp, başımı vuruyorum hep camlar
Sızmaya başlıyor birşeyler, dökülüyor birşeyler pul pul...

Kurtulamıyorum yine, de alınyazımdan ama.

(20.XII.1961)

227

SUSUZ -I- 366

Gecelerim bir mavi deniz, iç iç sonsuzluk;
İç iç bağırır içimden bir sonsuzluklar susuz.

Surda başlayıp surda biter diyemezsin ki,
Bakarsın, yüzde bindir dediğin çizgiler susuz.

Orda ak sular gibi bir ceylan dağlarımda,
Burda çöllerde yanar tüter gölgeleri susuz.

Ne ki zaten uyuduğum dil damak bu tuzlada,
Uyandığım nola ki bu ak odlarda susuz.

Bir yağız atlar otlar her gün papatyalarımı,
Kalakalır her bahar kelebeklerim susuz.

Gelen Anadolu mu, ben miyim yüzyıllardan
Gecelerime, yataklar, sabırlar böyle susuz?

228

SUSUZ -II-³⁶⁷

Bir gelecek: içleri kurumuş kuğular, aylarla
Gözlerimin önünden, göller geçiyor susuz

Avuçlarımın içinde alevler köpük köpük,
Yıkar dururum bir Venüs heykelini hergün susuz.

Ne sudur bilmem dilediği, kalmaz sunmadığım bir su
Her gece “suu suu!” diye biri ölür içimde susuz.

Bağrımda ak sürüler, mor sürüler dön ha dön
Gider gelir yine, her gün tuzdur yaladıkları susuz.

Ben hangi mahkûmum ki, bu hangi Hades Kitaplar?
Önümde bir çuval un her gün yoğrulacak susuz.

İçen kim ki içtiğim içkileri içimde
Benim akşamlarımı bırakıp böyle susuz?

(15/16.V.1965)

367 bk. **Susuz II**, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ekim 1982) No:901, s.9.

229

DUMAN³⁶⁸

Aramızda yeni bir dost; gece ile
Bir karanlık balkonda efkâr törenindeyiz
Bir ben, bir sigara, bir gece.

Aydınlanır gibi olur her nefes bir yerler ya
Yine de şaşırıyoruz nerdeyiz, hangi balkon bu
Kâh ben, kâh sigara, kâh gece.

Kim yakar, neye bırakır hüznü böyle içimizde
Bırakır gibi bir kül tabağı kenarında, bilmeyiz
Ne ben, ne sigara, ne gece

Vurur bir görünmez el arada külümüze,
Duyarız her kül düşende bir yer yaklaşmaktadır
Hem ben, hem sigara, hem gece.

Kısık lambalar gibi tütüyor bir yerele üç şey:
Ya yalnızlık, ya özlem, ya bir hayıf:...belki de,
Ya ben, ya sigara, yâ gece.

Ne farkedir doluluğa bağrımızın acı, ateş
Dumanında kalacak olduktan sonra hüznün
Ha ben, ha sigara, ha gece

Bir şey yapamamanın zehri yiyen bizi asıl
Kitli kapılar ardında sevisiz, çaresizlere...
Ah ben, ah sigara, âh ge

230

AKŞAMLARLA SEK³⁶⁹

Gün olur doğum, gün olur ölüm günümüz olur..
Onu da. onu da kaç bin kez kutladık biz şimdiye dek.

Hani şol “Güneş-arabası” gibi girdiğimiz günler!
Bu akşam geçmişlere hiç mi hiç görünmesek!

Bir ajan gibi ardımızda her akşam bir eski akşam
Hangi anılarla kaçıp hangi meyhaneye girsek?

Sevgi uzaklarda kaldı... netsek, nasıl etsek de
Şu akşamları biraz o yana itsek!

Siz “dömi-sek” ten girdiniz gittiniz aymazlara,
Hâlâ mı hâlâ bizim kadehlere sek.

Biz acı sular, Acıçay’lar çocuğuyuz, alışığız..
Hoşnudur biz, su katmasın düşler kadehimize tek!
(21.1.1977)

369 bk. Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Eylül 1978), No:852, s.10., (Akşamlara Sek)

231

GELECEKLE GEÇEN GECE^{370 371}

Gün gelecek, lambalar avizeler yetmeyecek³⁷²
Daha bir aydınlatmaya çalışacağız gecemizi,
Eski, uzak geceseferlerinden
Uzanıp şöyle bir iki dal seçerek.

Bakacağız, gül mü, iğde mi, bir dallar arasında³⁷³
Her uzanış ellerimiz, kollarımız kan içinde.
“Ya erişilmez bir yere kaldırmışlar” diyeceğiz,
Ya da artık kurumuş olacak o çiçek”

Bakacağız, bir sesler geliyor bir yerlerden:
Bir köknar tahtasında sanki bir kıltestere³⁷⁴
Ya da kemiriyor gibi içimizde
Üstüne titrediğimiz bir şeyleri bir böcek.³⁷⁵

Bakacağız, sökülmüş tüm dikişler...
Elde pörsük bir sap iplik!
Arada bul iğnenin yurdusunu
Gözlerde boz, el titrek

Ve bakacağız, bir gün bir asmâköprü yüksek, dar.³⁷⁶
Tâ aşağıda hırçın, acımasız bir Zap.
Çekiyor ayaklarımızdan gölgemiz aşağı aşağı
Tutunacak bir yer yok, köprü sallanıyor ve rüzgar

Sallanıyoruz bir kamış köprüde düştü düşecek³⁷⁷
(2.IV.1978)

370 **K, 1988**, s.91: “Bakacak’larda”

371 **K, 1988**, s.91 (241.şiiir)

372 **K, 1988**, s.91 (241.şiiir): “Gün gelecek yıldızlar yetmeyecek

373 **K, 1988**, s.91: “Bakacağız, gülsüz gül dallarının arasında”

374 **K, 1988**, s.91: “Bir tahtada sanki bir kıl testere”

375 **K, 1988**, s.91: “Bakacağız, kapanmış kapılar açılmamasıya
Kimi içerde kimi dışarda kalmışız.

Yine de içerde iyi kötü ne varsa..ne bulduk ki

Hep dağılmaktan başka dışarda şimdiye dek.”

376 **K, 1988**, s.91: “Ve bir gün bakacağız, bir dumanaltıyız da sanki
Zap Suyu’nun üstünde dar, kamış bir köprüdeyiz...

Aşağı aşağı asılıyor ayaklarımızdan gölgemiz

Çekiyor üç tel saçımızdan kendine bizi bir örümcek.”

377 Bu mısra sonradan eklenmiştir.

STOP LÂMBALARI³⁷⁸

Koşmuş gelmişinizdir kan-ter bir çizgiye dek
Tam, yanar Stop.

Yarınız o yanda yitik, yarınız bu yanda bitik,
Arayerde birşey kanrevan, stop.

Kaçar vapurlar, trenler, fırsatlar yana tüte..
Kalırsınız kapkara iskele, istasyon, stop.

Olur, geçecek olur bir arzu gönlünüzden,
Yanar bir yeşil gözde birden bir nokta: “Stop!”³⁷⁹

Çağırır kumaşlar, gümüşler, vitrinler çarşı pazar,
Yürürsünüz..camlarda³⁸⁰ bir gülüş parlar: “Stop!”
Tâ bir haykırmalar gelir içinizden,
Gelir boğazınıza birşey tıkanır, stop.

378 bk. **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1976) Sayı 823**

379 Mehtap Kaplan, “Stop Lambaları”, **Şiir Tahlilleri 2: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri** (2001)10. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, s.286 “**Birden dost gözünde bir nokta:Stop!**”

380 Mehtap Kaplan, “Stop Lambaları”, **Şiir Tahlilleri 2: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri** (2001)10. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, s.286 “**Camlarda:gözlerinde**”

233

YAKAMOZ AVCISI

-I-

Hiç çıktığınız oluyor mu bir iç denizlerinizde
Kimi bulutsuz geceler arada yakamoza,
Eğer onların, o gecelerin soyu kesilmemişse
Ve duruyorsa o kürekler, o eski kayık, o çürük ağ?

Sanırım, yoktur artık o donanma geceleri,
Yoktur artık o havaî fişek çiçekleri gibi
Gözlerinize serpilen o ışık yağmurundan eser,
Sanırım, unutmuşlardır o günler de artık sizi.

Hiç gördüğünüz oluyor, mu o eski gecelerin
O tatlı ıpıltılarını arada hiç sularda,
Bir acı hatırlatmanın şöyle bir yansısı
Ve bir uçucu, bir sönük avutmacık da olsa!

Kimi de kaçan bir şeyleri yakalamak vehmiyle
Yine arada çıktığınız oluyor mu yakamoza?
Hiç tuttuğunuz oluyor mu üç beş pırıltı bari
O sulardan da dönüş, ağlamalı bir ağ mı yoksa?

234

AK ÇAKIL, KARA ÇAKIL

Sen orda bir kuytusuna çekilmiş bu öğlenin
Benim acı akşamlarımın avuntusunu içiyorsun.
Sanki herkes kendi acı kirecini, duman duman,
Kendi kuyusunda söndürsün, diyorsun.

Sen orda bu öğlenin cehenneminde içerken
Belki dalga dalgayı tazeliyor bir kıyıda, ,
Bir kara çakıl bir ak çakıla değip duruyor şıkır şıkır
Arada ne bir kuş gölgesi uzak yakın, ne yosun.

Sen orda bu öğlenin cehenneminde içerken
Biliyorum, cansız düşer şimdi Güney'de kuşlar
Gökyüzünden yere kolsuz kanatsız..
Belki sen de onculayın güneş çarpmış bir kuşsun.

Sen orda içip uçmaya bakarken evreninde
Bir de çık, düşenleri gör erbahar güneşinde!
Bir ak çakıla kaç kara çakıl vuruyor şırak şırak,
Gör de ayıl dalgalarını bu denizde temmuzun!
(18.VII.1975)

235

BOZKIRLAR ARASINDAKİ YOL

İyidir sürüp gitmesi böylece saatlerce
Bir bozkırdan sonra bu yolculuğun.
Nasıl olsa bir bozkır bekliyor yine bizi
Ucunda yolumuzun.

İyidir yürüyüp gitmemiz bu ay-buğday ışığında
Bu ay-buğday kokuları ortasında böylece,
Sallanırken bu temmuz, bu temmuz rüzgârında
Ve bu altın yağmuru içinde Zeus'un, gece.

Hani bir masal vardı çocukluğumuzda, o
Bitmesini hiç mi hiç istemediğimiz.
Sen "Harikalar Diyarı" işte yine ey sevgi,
Bu tenhada ben Alis.

(21/22-27/28.IV.1967)

236

TÜFEK

Biliyordum ansızın bir tüfek patlayacak
Bir gün, bu hep böyle, dağılıcağız.
Bir sevi günü daha dallarda geçerken kuşlar gibi
Ağaç birden kalacak kapkara, şarkısız, ıssız.

Biliyordum bu mevsimin hep böyle sürmeyeceğini
Daha bakarken yüzünüze, dinlerken sesinizi:
Arada uçup kaçmalar benzinizde, ezginizde.
Solmaya başlayan bir gülden sıçrayan alazlar gibi
Duyardım bir şeylerin içimi yaktığını cız cız.

Biliyordum, gün gelecek unutacak bizi Eros da
Başka yerlerde esecek bırakıp havamızı.
Bu bahçede, sen ne kadar dileyip istesen de
Sallanmayacak şarkılarımız boyunca salıncağıımız.

Biliyordum, bu tüfek ve bu korkudandı hep
Bundandı sende artan güzellik, beni deli eden şey
Sanki her an indi incek bir tetikte gözlerimiz,
Hep ölüm, ayrılık arası ürperiyordu yaşamımız.
(17.VIII.1966)

237

BİR KAPI ARALIĞINDAN

Aralayıp ırsanız birazıcık kapınızı
Bir göz geçecek kadar,
Görünecek yirmi yıl öteden bir kış günü
Başlayan o şahane, sonsuz bahar

Aralayıp, ırsanız birazıcık kapınızı
Şiir kâğıt sığacaklayın
Göreceksiniz getirdiği beyazlığı ömrüme
Ondaki yazıların.

Aralayıp ırsanız birazıcık kapınızı
Bir düş geçecekleyin,
Görünecek bir aşkta selametleyip sizi
Birşevkte karşılamaya nasıl uçup geldiğim.

Aralayıp ırsanız birazıcık kapınızı
Bir anı geçecek kadar,
Göreceksiniz takvimleri kaplamış,
Perşembeler, salılar
(29.1.1967)

238

L'HOMME SANDWICH³⁸¹

Biliyorum, bir sönmüş meşaledir taşıdığım
Gülüşler ortasında güpegündüz.
Ama ben de bir şeyler söylemek istiyorum
Güneşlere, duvarlara, sokaklara, sizlere...
Hiç değilse bir gölgeme baksanız görürsünüz.

Biliyorum, bir aydınlık hayalidir taşıdığım.
Yok mu sizin de bir L'homme sandwich gibi kimi
İki nokta arasında günboyu yürüdüğünüz?
Şu bir kuşku, bu bir bun, o bir hayal kırıklığı...
Bir gel git dolu yollar, ne var ki üstlerini örtmüşüz.

Biliyorum, okumanız yazmanız var hepinizin:
Arkada "Uyanan Çöl", önde "Sahne Işıkları"
Yürü de yürü... böyle dolacak günlüğünüz
Hergün belli noktalar arası uyurgezer.
Oysa ne yazılarla dopdoluydu gönlünüz.

Biliyorum, sizin değil sizin artık,
Bilinmez hangi zorlu koşulların eliyle
Bu donuk, asık maske ile örtülmüş olan şu yüz.
Haydi, diyelim sattınız günlerinizi..nerde ama
Hani o selâm sabah, o dostça gülüşünüz?

381 L'homme sandwich: Büyük şehirlerde, çoğu gün boyu, belli mesafeler arasında bir filim ya da herhangi bir markanın reklamını, önlü arkalı, boynundan geçirilmiş olarak taşıyan adam.

239

ORTA ANADOLU³⁸²

Git ha git otsuz ağaçsız, mutsuzluğum,
Yansır sanki yüzyıllardan bu yana,
Yansır memleket olur.

Ey savaşlar, bozgunlar, ey içgöçler, ey bağrım!
Ey tüm acı toplamı toplamı Orta Anadolu!
Kavuşsan da arada, bir utku sarhoşluğuna
Yine görüp göreceğin hasret olur.

Çok görür el kadar gölgeliğini,
Rahat vermez, yel yağış, yeşiline çiçeğine.
Zaman zaman boşlukta beliren bir ince dal
Bir avuç toprağının başına dert olur.

Vara vara üç beş evli bir köy günlerden sonra,
Bir geçmişle oturup dertleşeceksiniz biraz,
Bilmem, nerelerden kalmış hangi kan davaları...
Kal cinayet, kalma cinayet olur,

Hayal; bu bozkırların ortasında
Önünde bir sürügeceyarısı,
Ağılına, yemyeşil çıkıp kapkara dönen
Bir çoban Ahmet olur

Madem ne yana, nasıl dursa sana duruyor
Bu bozkır, bu elinden tutanı yok, mutsuz kör
Ey YEŞİL, ne kalırsa sana ibadet olur

382 bk. Milli Kültür Dergisi (Aralık 1981), C 3, S 7, DÇÜ (1971)s46

BAKACAK'LARDA

Gün gelecek yıldızlar yetmeyecek
Daha bir aydınlatmaya çalışacağız gecemizi
Eski, uzak gece sefalarından
Uzanıp şöyle bir iki dal seçerek.

Bakacağız, gülsüz gül dallarının arasından
Her uzanış ellerimiz kollarımız kan içinde.
Ya erişilmez bir yere kaldırmışlar, diyeceğiz,
Ya da artık kurumuş olacak o çiçek.

Bakacağız, bir sesler geliyor bir yerlerden:
Bir tahtada sanki bir kıl testere
Ya da kemiriyor gibi içimizde
Üstüne titrediğimiz birşeyleri bir böcek.

Bakacağız, kapanmış kapılar açılmamasıya³⁸⁴
Kimi içerde kimi dışarda kalmışız.
Yine de içerde iyi kötü ne varsa..ne bulduk ki
Hep dağılmaktan başka dışarda şimdiye dek.

Bakacağız, sökülmüş tüm dikişler,
Elde pörsük bir sap iplik..
Ara da bul iğnenin yurdusunu
Gözlerde boz, el titre.

Ve bir gün bakacağız, bir dumanaltıyız da sanki³⁸⁵
Zap Suyu'nun üstünde dar, kamış bir köprüdeyiz...
Aşağı aşağı asılıyor ayaklarımızdan gölgemiz
Çekiyor üç tel saçımızdan kendine bizi bir örümcek.
(9.IX.1977)

383 K, 1988, s.81 (bk. 231.şiir)

384 Bu dördlük sonradan eklenmiştir. (bk.231. şiir)

385 **Dumanaltı: Esrar çekerek sarhoş olmuş kişi.**

241

ERCİYES'E BAKINCA

Erciyes'e mi yaklaşıyoruz göğ'e mi ne,
Alıyor gözümü görklü, yüce bir .aydınlık,
Birşey kokuyor havada ya yıldızlar ya da kar..
Bir gökçe dağ değil de belki de o aklımca
Vardım, gördüm, sevgini sandığım bir yâr.

Yoksa bir ak yalaz mı kar değil de o dünlerden
Şimdi uyur uyanık, yiğit bir yanardağdan?
Kar da ateş de bir yerde bir ikisi de
Bir çiziden sonra ikisi de yakar.
Sen hiç buydun, yandın mı sıtma nöbetlerinde?
İn Güney'e de gör nasıl sarmaşdolaş,
Nice Ökkeş'in, İraz'ın bağrında ateşle kar!

Karkürerler kükrerken dışarda buram buram
Ne haber masum bir sevişide içerde ölenlerden,
Nerdesiniz Karacaoğlan'ın "Kavil yeri" dediği dağlar?
Aşk mı hiç söz etmeyin ondan, her mevsimde o
Bora boran Aliye'ler elinde bir Zülfikar.

(25.XI.1978)

MEVLÂNÂ'DA³⁸⁶

Araya merhaleler, menziller girmiş dağ dağ,
Sen çıkmışın görünmez yücelerine bir kavsin,³⁸⁷
Bense tâ alçağında... tutmuş bana "Gel!" dersin,³⁸⁸
Nerde sana varacak yol Mevlânâ, Mevlânâ?

Ben yıllardır yalvarıp duruyorum böyle sana,
Ama duyducağım hep bir "la, nâ'dır bir la, nâ"³⁸⁹

Bilmem ne halettir bu, bu ne türlü tecellâ:
Bu devir ne devirdir, döner şaş ciheti sesin?³⁹⁰
Oraya koşarım burda, buraya koş orda aksın!
Al hâl eyle, yetti artık kaal Mevlânâ, Mevlânâ!³⁹¹³⁹²

Nasılsam öyle geldim işte yalvarırım sana,
Ama duyducağım yine o "la, nâ'dır o la, nâ"³⁹³

Baştan başa Konya'dan ibaret olur dünyâ
Dergâhına ne zaman gelsem ziyaretine
Ve bir manzûme-i şems girmiş gibi âyîne³⁹⁴
Başlar canda bir esrik yel Mevlânâ, Mevlânâ!

386 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi Sayı: 12**

387 **Uruç kavsi.**

388 **Nüzul kavsi,**

389 Ama hep bir yankı, "lâ.. nâ.. la.. nâ.."

390 **Devir nazariyyesi.**

391 **Hâl: tasavvufta vecd ü istiğrak, kemâl mertebesi.**

392 **Kaal: tasavvufta mülâzemet devresi.**

393 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ağustos 1986), C13, S 154, s.30 : "Ama hep bir yankı, "lâ.. nâ.. la.. nâ.."

394 **Manzûme-i şems (iki mânâsı ile)**

Eser, döner, savrulur, bîhuş yalvarırım sana,
Ama duyducağım hep o “la, nâ’dır o la, nâ”³⁹⁵
Neler, nicelerden sonra anladım ki bu sesler³⁹⁶
Senin pürnûr dağlarının cevâbı değil, hâşâ!
Hem çağırasın “Gel!” diye hem koğasın nice olur?
Hangi sevgili sen gibi çağırdı bizi Mevlânâ?

Bir kara dağlar yânkısıdır, bellet o “lâ, nâ”lar, oysa³⁹⁷
DEFNE “Kapında bir kuldur Sen’den içerû” Mevlânâ!

395 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ağustos 1986), C13, S 154, s.30 : “

Ama işte o bir yankı, yine o “lâ.. nâ.. la.. nâ..”

396 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ağustos 1986), C13, S 154, s.30: “

Anladım ki bu sesler, ama nelerden sonra, /Senin nurdan dağlarının cevâbı değil, hâşâ!/

Hem çağırasın “gel!” deyu hem koğasın nice olur?”

397 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ağustos 1986), C13, S 154, s.30.: “

“Bunlar benim içimde yatan kara dağların, /Bana bir uyanıştan seslenişi olsa olsa.”

243

SONSUZ SEMÂ³⁹⁸

Sayın Cahit Atasoy'a

Bir alev fıskiyedir dün ü gün şevkin bağrımda,
Sanki durmuş semâa milyonlarca pervane
Döneer, dönerler mevlevi mevlevi.

Ve uçup gelir bilinmez bir yerlerden bir kuşlar
O yalaz yalaz suların eleğimsemâlarına
Konaar, konarlar mevlevi mevlevi.

Bâzan bir yücelere uçarlar niyaz niyaz,
Süzülüp rahmet rahmet bâzan da ol yücelerden
Yağaar, yağarlar mevlevi mevlevi.

Ve bir mansûr üfürülür dergâhı dilde, her nefes
Nice bir Mansûr'ı aşk meydanı dilde berdâr
Döneer, dönerler mevlevi mevlevi.

Ve sürer bu minval üzre ölen de bu semâ':
Taş u toprağım anda da çağıra çağıra seni
Yanaar, yanarlar mevlevi mevlevi.

(6.VI.1986)

398 bk. **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ağustos 1986), C13, S 154, s.30.

244

MAVİ KUŞ

Bugün gözümde dünya
Yirmi ömür, otuz ömür, kırk ömür
Yadda yabanda kalmış da seviye sevgiye aç, susuz
En sonu işte sılasına dönmüş gibi

Bugün, gözümde yaşam
Sanki eşsiz bir gecenin tatlı bir uykusunda
Her şey, her uyanışta gözlerimi kapayıp
Kaçırmamaya çalıştığım çok mutlu bir düş gibi.

Bugün gözümde dünya
Yıllar yılı birköşede unutulmuş kararmış
Sonra bir gün bir ak eller kimyasıyla oğulup
Çiçek, çiçek, bezek bezek gülmüş bir gümüş gibi.

Bugün gözümde yaşam
Meterlink'in Tilttil, Mitil adlı çocuklarının
Sabahlara dek evren evren arayıp arayıp da en sonu
Evlerinde buldukları hani şol Mavi Kuş gibi.

(9.VI.1979)

245

EBABİL

Döne döne akrepler yelkovanlar peşinde
Bir başdönmesi kaldı işte o ikindilerinizden.

Bir kağıştayım, vurur hergün bin umudumu akrepler,
Bir kıyıdaayım, yelkovanlar götürür gecelere
Bir kara haberimi daha bir bana,
Bir batık akşam'ma daha baka baka denizden.

Ve bilmem, hangi ebabil kuşlarınız uçar gelir,
Hangi sevabınıza netmişim neylemişim ki?
Bir çıtırtıdır başlar her akşam kadehlerimde
Karışır içkilerime bir cam çingıları, sizden.

Hep bahalıya mal olan özgürlükler gibisiniz,
Kavuşulsa da rahat yok çektirdiklerinizden.

(II.XI.1976)

246

DOĞASIZ EV

Gökdelenler tutmuş tüm pencereleri
Yarılmaz bir kuşatmadayım her, gün
Sanki bu cephede küffâr eline geçmiş doğa.
Onca yaz bahar gelir geçer de şöyle yo | üstü
On dakika olsun uğramaz semtime gün
Ne dağ ne deniz, küsmüşler, ayaklarına gitmezsek
Yalnız bir acayip çöl camlar coğrafyasında
Avutmak ister gibi bulutsuz yoksunluğu
Bir lütufkâr rüzgârla bir uzak bahçelerden
Dallar birşeyler çizer üstlerine ara sıra

Geçti geçiyor bir yaşam işte böyle doğasız,
Bir tutuklu evinde yarı özgür yarı tutsak.
Bari ölürken görebilsem şu camlarda
Ya bir yüce dağ resmi ya da yandaşımda
Sularında beş on damla mavi boya bir bardak!

(10.VI.1980)

247

SIRÇA DAĞDAKİ BEYAZ EV

Tutuklu değilsindir, tutsak değilsin
Ama nedir ki kopup gidemezsin yine de.
Zaten hep bir tutsaklık arıyor gibi değil miyim?
İşte bir yeni Liliput'lar diyarında Gulliver...
Geliver sen de Swift'in söylediklerine.

Olan olmuş ve düşmüşündür bir yol
Kılcal, kavi bir bağlar ağına uyku gaflet.
Bir de uyanmışındır, bakmışındır: garaip!
Nerde o düşlerinde uyuduğun memleket!

Şimdi gözünde engin denizler ötesinde
Hep bir beyaz dağ evi, içinde bir mavi kuş!
Duyar gibi olursun kimi içinde bir ezgiler...
Hem her gün ordasıdır hem hiç orda değilsin,
Ne yana dönsen önünde bir sırça yokuş!

Şimdi gözünde engin denizler ötesinde
Hep bir beyaz dağ evi, içinde bir mavi kuş.
(2.IV.1972)

248

TAKVİMDEKİ EV³⁹⁹

Orda bir ev var takvimde
Kızilkule'nin dibinde
Bir bakıyorum, deniz onun,
Bir bakıyorum o denizin içinde.

Güngörmüş, olgun, çelesi, bizden
Şöyle ahşap bir ev, biraz eskice.
Nasıl soluyabilir öyle ya bu genişliği
Batmış olsaydı betona, kirece.

Çekilmiş tenhasına kişi gözünden uzak
Varsa ne kilit ne de bir perde.
Öyle sanıyorum ki, seslenince Akdeniz
Geceleri yıldızlarla yüzer de

Ara ara, özlemlerimin yıllardır
Bulamadığı, kavuşamadığı bir yerde
Hayallerim midir, hasetlerim mi?
Bir gölgeler dönüp duruyor içerde.

Aylar, günler, sular içre tertemiz,
Sırtını çevirmiş kente.
Bense ekmeklerin, düşlerin dahi
Birbirine karışıp bozulduğu bir yerde

249

KIRMIZI BALON

Zorla kurtulmuşum tutsaklığından
Ey gök, işte bir evin, bir elin, bir ipin..
Bağlandığım karyola demirlerinde,
Bir uykunun ayakucunda çaresiz
Hayallerle sallandığını gecelerin!

Ben bir kırmızı, balonum, oldum olası
Çeker durur maviliklerin beni.
Kitaplara bakma sen, beni çeken
Oldum olası gökçekimin değil mi?

Bir esir uçuşlar, açışlar gündüzleri sana doğru,
İçim mavi-kırmızı bir erguvan!
İlle o, bir demire bağlı geceler
Ve çıkmak sabahlara, bir oyuncak olaraktan!

Devine devine bir sönmez önlemin yellerinde
Çözmüş gelmişim düğümlerim; sana işte.
Koru yıldızlarının iğnelerinden beni
Ki keyfince uçayım şu kurtuluşun,
Nolur ey öz vatanım söndürme beni!

Ben böyle işte kanatları içinde ve acayip,
Senin kırmızı, bir uçuşluk, ömürsüz bir kuşunum!

250

İFTAR AKŞAMI⁴⁰⁰

Bu saatte gelir camlarımıza⁴⁰¹

Ese tüte tül tül ölülerimiz.⁴⁰²

Bilinmez ama onlar mı gelir bizi görmeye⁴⁰³

Yoksa biz mi onların ziyaretine gideriz?⁴⁰⁴

Bu saatte gelir odalarımıza

Serviler, servilikler.

Başlar kırık dökük bir ilâhiye⁴⁰⁵

Bir ksilofonda kemikler. ,

Bu saatte gelir sofralarımıza

Otururlar dizi dizi.⁴⁰⁶

Gülerek ve sevinerek seyrederler⁴⁰⁷

Göklere açılan ellerimizi.⁴⁰⁸

Ve ilk ezan sesinde bu unutkan dünyaya⁴⁰⁹

Bırakır, giderler bizi.⁴¹⁰

(22.V.1987)

400 bk. **Galatasaray Aralık** 1964, s 9.; (Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 819, Aralık 1975, s. 14.; Arife Akşamı Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi Edebiyatı, C. 14, S 165, Temmuz, 1987, s. 7; İftar Akşamı, **K**, 1988, s. 102.

401 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Bu saatte gelir camlarımıza”

402 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Ölülerimiz”

403 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Biz be saat ölmüş günlerimizin”

404 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Ziyaretlerine sürükleniriz”

405 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Başlar ağır ağır serviliklerde”

406 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Otururlar ölüler dizi dizi”

407 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Gülerek seyrederler kadeh kadeh”

408 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Havalarından nasıl kaçmak istediğimizi”

409 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Ve sonra gecelerin siyah aynalarına”

410 **Galatasaray** Aralık 1964, s 9. : “Bırakır giderler bizi”

251

TABLO⁴¹¹

Bir yaz Ankara'sında camları önünde Haşet'in⁴¹²
(Kimbilir hangi arzuların havasıyla sarhoştı)
Bir bayan evirip çevirip, getirip getirip kendini
Kah Rembrahdt, kah Van Dyck, kâh Chagall'ın
Koyu-kahvelerine, morlarına, yeşillerine,⁴¹³
Bir üstüne, bir başına..bir "söz"üne bakıyordu.
Kimbilir birazdan hangi salonu süsleyecekti!⁴¹⁴

O sıra bir köylü kadın geçti alı al, moru mor
Temmuzuyla, tarlasıyla, hasadıyla arkasından
Yandı duman duman camdaki

411 bk. Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Eylül 1979), S 864

412 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi Sayı (Eylül 1979), S 864: "Bir yaz Ankara'sında, Haşet'in camları önünde"

413 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Eylül 1979), S 864: "Koyu - kahvelerine, morlarına, karalarına"

414 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Eylül 1979), S 864: "Kimbilir hangi salonu süsleyecekti birazdan o!"

252

ARİFE⁴¹⁵

Bilemedik bu, nasıl arife böyle, ⁴¹⁶

Bak bak, bir türlü bayram yok.

Bütün cenazeciler açık, memnun şehirde

Şehirde tek çocuk yok.

Akmış, boyamış pazarda fiyatlar bayramlıkları,

Alların al, yeşillerin yeşil diyecek yeri yok. ⁴¹⁷

Bilmez bayram yerleri yeldikleri ne yeldir, ⁴¹⁸

Bilir ki ama salıncaklar, hep yel, başka birşey yok.

Binini giyer gazellerin binini çıkarırım ben,

Bakarım, hiçbir bahçede bana göre bir güz yok. ⁴¹⁹

(17.XII.1976)

415 **bk.** Arife, **Galatasaray** (Mayıs 1964), S 43, s. 19; (Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 819, Aralık 1975, s. 14.; K, 1988, s. 105)

416 **Galatasaray** (Mayıs 1964), S 43, s. 19: “Bu nasıl arife böyle”

417 Bu mısra sonradan eklenmiştir. (bk. K, 1988, s. 105)

418 **Galatasaray** (Mayıs 1964), S 43, s. 19: “Bilmez bayram yerleri yeldikleri ne düşür”

419 **Galatasaray** (Mayıs 1964), S 43, s. 19: “Ama hiçbir pazarda bana göre bir güz yok.”

253

EROZYON⁴²⁰

Yine tam bir sınırı geçti geçecek bir kendi:
Uyur-su, uyur-yel... hep tepdil-kaçak.
Her gün karakol karakol beklemek sınırlarda ⁴²¹
İkide bir sessiz, sinsi bir nokta kendimizi
Tam bir çizgiden kopmuş giderken yakalamak.

Ve sonra bakmak bir gün ve sonra görmek bir gün
Çevremizde bizi tutan ne ağaç, ne ot, ne yaprak!,
Uymak akan sulara, uymak esen yellere,
Koymak, gitmek bir denizlere... bir... bir...
Bir yere, bir yerlere toprak toprak.

420 **bk. Galatasaray** (Mayıs 1964), S 43, s. 17

421 **Galatasaray** (Mayıs 1964), S 43, Mayıs 1964, s. :“Beklemek her gün karakol karakol sınırlarda”

254

TELLÎ KİTAP⁴²²

Hani bir kâğıdı vardır “Kitâb-ı Mukaddes”in
İncecik, has, elbet görmüşünüzdür.
Hâni bu yüzdeki yazı görmez o yüzdekini,
Ama “Ahd-i Atik”ından “Yeni Ahd”i görünür

İşte öyle bir kâğıda bir kitap: bir arada
Karacaoğlan, Baudelaire, Haşim, Michaux, Yunus, Fuzûlî
Bir antoloji yapmışlar..iyi, güzel,
Ama gel gör ki: telli!

Hangi sayfayı açsanız gelir bin yerlerinden,
Yırtılan bir yaprağın acı, perişan sesi.

422 Bk. Galatasaray Dergisi (Mayıs 1964)

255

EL EL İÇİNDE KİMIN ELİ⁴²³ 424

Birşey var, elimizde değil,

Bir şey yok elimizde.

Hep esirgeyen bir anne sesi ruhumuzda: “Cısss!”⁴²⁵

Hep bir masum korkular elimizde.

Uçurduk bir ak, mavi kuşları, gitti gider!

Şimdi bir gölgeleri sızlar hep elimizde.

Artık hep hasretini çektiğimiz bir humma var:

Dudakları tepserir durur hep elimizde.

Büyük eller mi gerek büyük dualar için?

İşte her gün bir çocuğun elleri elimizde.

(7.IV.1962)

423 bk.76.şiir

424 “El El İçinde” **Galatasaray** (Ocak 1963) y.16, No.40, s.4 ; **Galatasaray** (Mayıs 1964) No.43, s.18 ; “El El İçinde” **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1976), No.828, s.10.;“El El İçindeki Kimin Eli” **K**, 1988, s.108.;“El El İçinde” DÇÜ (1971) s.167.

425 El El İçinde” **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1976), No.828, s.10;“El El İçinde” DÇÜ, s.167. “Hep bir hırçın anne sesi sanki ruhumuzda “cıss!”

256

GÜL GÜN

Sn. Gülgün DENİZHAN'a

Pencereleriniz doğuya da batıya da baksa boş,
Perdeleriniz ipek de, bürümcük de, şal da olsa
Öyle her evin bahtına doğmaz bir gül, gün.
Oysa nasıl düşleyip durmuşunuzdur gece gündüz,
İstersiniz ki onunla artık gün doğmasa da
Birden ya bir gündönümü ya da değişmiş gibi iklim
Odaların, eşyanın, yazgınızın yüzü gülsün.

Demem o ki, döner evler, döner pencereler de olsa
Kendi ufuklarınızın lütfuna kaldınız mı bir
Ve evinizden doğmadı mı boştur gün!
Tutup gezdirderseniz de en soy mimarîlerin
Şevk-efzâ odalarının içkilerinde, sazlarında
Gider mi sanırsanız ki karanlığı gönlünüzün?
İki üç nefes çektiniz savruldu' sanki bir tütün.

Vaay size, vaylar, size evinize doğmayıp da
Kendi ufuklarınızın sislerine kaldıysa o gün!
(12-22.VI.1987)

257

GÜNEŞ ÇİÇEĞİ

Sn. Zerrin ÖZKAN a

Gün gelir, yaz güz gitmiş, kapınızdadır karakış.
Duyar gibi olursunuz üstünüze ağıtlarını
Bahçenizden, gün ışığına çıkmamış çiçeklerinizin.

Söndürmüştür avizelerini gün, ay.
Duyar gibi olursunuz sanki tekinsiz bir odada
Üstünüze yürüdülmerini her gece şiirlerinizin.

Yıllar geçer... gün gelir, siste yastadır bahçe,
Ama emmiş gibidir bir özge gün ışığını
Açar ansızın bir sabah o bahçede bir ZERRİN.
Bir gün doğmuştur artık ondan şiirlerinize.
Duyar gibi olursunuz artık bir ezgilere
Başladığını sönecek sandığınız bir kovandan

Altın Arılar gibi harflerin, hecelerinin.

(23.VI.1985)

258

TELEFONDAKİ SES

Sn. Selmâ DEĞERLİ'ye

Ya bir iyilik meleğinin ya bir baharın sesi bu,
Ya Bedûh bu, bilinmez, ya da Hermes.⁴²⁶⁴²⁷
Ya ülkemin çok ilginç bir iletecten
Süzülüp gelen tertemiz bir suyu bu,
Ve çoğu evlâtlarımızda bile hayal, edilen ses.

Bir tapınakta, nerden estiği bilinmez bir yellerde
Sallanıyor gibi olur bir, âvîze.
Pencereden pencereye döndükçe gün
Kristallerin içinde rengârenk, cıvıl cıvıl
Pınlılar gibi, olur her kelime

Her cümlesi gülpembe bir çocuk gülücüğü
Ve daha dudaklarından dökülürken adsız bir beste.
Bir de durup, dinliyorsun çevrendeki çağı, çoğu
O konuşmayı unutmuş insanlar, sözler bıkkın,
Bir Dilaltı hastalığı sanki herkeste.⁴²⁸

426 Gönderilecekleri yerine ileten melek.

427 Hermes: Türlü gönlerinden başka tanrılar habercisi.

428 Dilaltı: Kanaryaların ötüşlerini uzun, şiire etkileyen hastalık.

259

BÜYÜK USTA

Sn. Şarık TARA'ya

Denir ki “Taş taş üstüne koymak bile bir hüner”
Taa atalarımızdan kalma bir savken, sorunken bu
Sen tut taştan taşlar yap taşları öğüt, erit de
Tut da gem vur dünyanın o dev su aslanına sen!
Sonra da elektrik yap, güç, ışık yap, akıl yap
Bu aslandan evire devire, evire çevire sen git de!

Sen ey taşı sıkanda suyunu çıkaran pehlivan!
Ey Ergenekon demircisi koca Börteçene sen!
Yedi kat zekâ, yedi kat irâden ateşiyle
Değme ere pes demeyen demiri mum eden yiğit!
Sonra da karıp birbirine demiri taşı, o hamura “
“Yürü kul ol, insana hizmet ol!” diyen yiğit.

Sen ey, Börteçene iken Ergenekon'larda adı
Geçe geçe nice adlardan çağlar boyunca sanki
Yerinde, çelik atlarla atlayıp en deli sulardan
Yerine göre de toprağa ak imzalar kondurarak
Bugünün onurlu adına, katma gelen yiğit!
Ey büyük usta, ey çağdaş Ergenekon demircisi!
(25.VI.1987)

260

ZİLLER ÇALACAK⁴²⁹

Zil çalacak... Siz ⁴³⁰derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım evlerden; kırlardan, denizlerden;
Tâ içimden birisi gidecek uça ese...
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim.

Zil çalacak... Siz geminize, treninize gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım iskelelerden, istasyonlardan bütün;
Tâ içimden birisi koşacak ardınızdan.
Ama ben, ben artık gelemeyeceğim.

Sonra bir gün bir zil çalacak yine,
Hiç kimseler, kimsecikler duymayacak...
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz...
Tâ içimden birisi kalacak oralarda...
Ben gideceğim.

429 **bk. Galatasaray** (Şubat 1964) S 43, s.20.; (Zil Çalacak, Özel Şişli Terakki Lisesi (1968 Yıllığı); Ziller Çalacak, **Çağrı** (Ocak 1993) y.37, S 398, s.2 ; (**SN**, 1985, s.90. (bk.157. şiir)); (**K**, 1988, s.113. (bk. 260. şiir) H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981) 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.470)

430 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981). s.470 'de: "**Siz: sizler**"

261

YABAN GÜLÜ

Sen bir bahar gecesi Boğaz'da, yani bizde,
Bizim sularımızda olacaksın ki
İstanbul'da ay olmak ne demek anlayasın.
Sende bir yaban gülü göndermişler ki bize
Ne demektir bir yaban gülden bir mehtab olmak,
Bu sular ne sulardır anlayasın.

Ve ben seni İstanbul Fethi'ne yazmışım ki,
Fâtih ak küheylânın sürdüğünde sulara
Deniz nasıl ağarmış çağlarca anlayasın.
(29.V.1968)

EGLANTINE⁴³¹

Il faut qu'une nuit de printemps, chez nous
au Bosphore,
Dans nos eaux tu te refiles,
Et tu comprendras qu'à Istanbul comme la lune tu es
belle.
Une eglantine en toi nous a été envoyée,
Mais eglantine devenue clair de lune,
Tu comprendras le sortilège de nos flots.
Et moi, c'est au jour la Conquête d'Istanbul que pour
Toi j'écris,
Pour que dans les eaux sillonnées par le blanc coursier
du 'Conquerant,
Tu sentes la magie qui, au cours des siècles, argente nos flots.

431 "Türkçe'den Fransızca'ya çeviren: Galatasaray Lisesi Felsefe Öğretmeni Pierre Dubois."

3.2. Çeşitli Dergilerde Yayımlanan Şiirleri⁴³²

Zeki Ömer Defne, öğretmenlik yaptığı yıllarda şiirlerini dergilerde yayımlamaya devam etmiş; ancak bunları bir kitap halinde toplayamamıştır. Zeki Ömer Zeki Ömer ilk şiirini 12 yaşında dördlük olarak yazar, şiir zevkini küçük yaşlarda Çankırı'da alır. Asıl şiire başlayışı Çankırı'da çıkan *Halk Yolu* dergisine (1924-1927) gönderdiği şiirlerle olur. Defne'nin 1931-1934 yılları arasında Kastamonu Lisesi tarafından çıkarılan **Kastamonu Lise Mecmuası'nın (1933-1934)** 1933 Ekim ve Aralık, 1934 Ocak ve Şubat sayılarında şiirleri bulunmaktadır. Şair kimliğini oluşturan şiirlerini ise 1940'tan sonra, **Çınaraltı (1941)**, **Ün Isparta Halkevi Mecmuası (1942-1943)**, **Ülkü (1944-1946)**, **Zeytin Dalı (1949)**, **Şadırvan (1948)**, **Esi (1956)**, **Çağrı (1959-1960)**, **İstanbul (Sanat ve Edebiyat (1953-1954-1955-1956))**, **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (1956-1982)**, **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (1983-1993)**, **Kaynaklar (1985)**, **Türk Dili (1986-1993)**, **Millî Kültür dergisi (aralıklarla 1981-1987)**, **Galatasaray dergisi (aralıklarla 1951-1967)**, **Galatasaray Lisesi Yıllığı (1964-1965 ve 1974-1975)** ve **Özel Şişli Terakki Lisesi yıllığında (1967 yıllığı ve 1969 yıllığı)** yayımlamıştır.

3.2.1. Osmanlı Türkçesi ile Yayımlanmış Şiirleri

Zeki Ömer Defne'nin ilk şiirlerini 1924-1927 yıllarında Çankırı'da çıkan *Halk Yolu* dergisinde yayımlanmıştır. Defne, *Halk Yolu* dergisindeki şiirlerinde Asrî Baba mahlasını kullanmıştır. Asrî Baba imzasıyla hiciv tarzında yazdığı bu mizahî manzumelerde halkın sorunlarıyla ilgilenmeyen dönemin siyasetçilerini eleştirmiştir. Bunun yanı sıra bu dergide birkaç aşk şiiri mevcuttur. *Halk Yolu* dergisinde eski yazıyla yayımlanmış şairin toplam 16 şiiri mevcuttur.

432 ZÖD'nin dergilerde yayımlanan şiirleri yayın yılına göre sıralanmıştır.

“Asri’nin Dili”

ÖĞÜTLERİM- Kengiri İçin⁴³³

Geldi artık derdimizle uğraşmanın sırası
Geçti harbin, evler yıkan kasırgası, borası
Ne çare ki:...Eksik olmaz, bu milletin belası

“Oh!, Ya Rabbi şükür sana” harp bitti diyor iken
Bir de çıktı başımıza post kavgası... öteden.

Biraz halkın rahatıçün çabalarsak fena mı?
Bunca işler duruyorken post da’vası..revâ mı?
Millet için felakettir bu işlerin devâmı..

Kardeş gibi çalışalım, hep el ele verelim.
Medeniyet gülşeninden bir gül de biz derelim

Belediye memleketin hem ruhûdur hem cânı
Yükseltecek, şenletecek ancak odur..vatânı.
Lâkin, heyhat!..şehrimizde o belediye, hanî?
Yıl oldu mu bir gürültü, bir patırdı çıkıyor
Birisinin yaptığını, öbürüsü..yıkıyor.
“Kırk bir buçuk ma‘şallâh” der sokakları görenler
Sağlığında kabre girdim sanır şehre girenler
Yahu!.. Biraz insaflica düşünelim.. Erenler..

Madem der‘uhde ettiniz râhatını milletin
Ya.. Ehline tevdi edin.. Ya vatânı şenletin..

Bırakalım gürültüyü biraz mülke bakalım.
Beceriksiz kimseleri aramızdan atalım.
Tutulurdu sözüm ona.. Biraz olsa sakalım.

Bilelim ki: Son ucunda mukarrerdir felâket
İş işten geçtikten sonra fayda vermez nedâmet.

ASRÎ BABA

433 **Halk Yolu** (1 Mart 1340 (1924), y.2, No:22, s.342, İstanbul: Çankırı Matbaa.

“Asri'nin Dili”

ÖĞÜTLERİM- Kengiri yangını Münâsebetiyle⁴³⁴

Neler gördük hiç birinden biraz ibret almadık
Kim bağırdıysa, Hak için, sağır olduk.. duymadık.
En nihâyet.. Şu acıklı felakete uğradık

Yetmedi mi bunca yıllar çektikleri şu milletin,
Günâhı ne?.. Bilemedim şu şerefli ümmetin.

Ne derdi var, neye muhtâc bir düşünen olmadı!
Kimse gelip yarasına birâz merhem vurmadı.
Hiç mi.. Ya hû!.. Memlekette vicdân ehli kalmadı?
Görmüyorlar mı şu halkın çektiğini ..Acaba!..
Kurtulmaz mı: Bilemem ki?..Yok mu ümid-i reha

Çok kimseler re'is oldu ne icra'at yaptılar...
Menfâ'ate ihtirasa “ Allâh ” gibi taptılar.
Ellerine geçeni “ fırsat ” deyip kaptılar.

Demediler: “ Vazifemiz milleti, halkı düşünmek!”
Elbet durur gözlerine yedikleri o, ekmek!...

Hep onların ihmâlidir.. Geçenlerde bir gece
Ma'mureler, cayır cayır yandı, gitti, epeyce...
Çıldırılmamak kabil midir? O âfeti görünce...

Bakıyordum, birçoqları inim inim inliyor.
Görüyordum, zavallılar el koyunda bekliyor.

Ey menfa'ât kuklaları! Artık sözüm sizlere
Neden neden almadınız? Şimdiye dek sebep ne?..
Bir tulumba birkaç kanca pek mi çoktu şu mülke?..

Lüzûmu mu yoktu yoksa bize böyle şeylerin!..
Paranız mı azdı? Neydi sebep? Söyleyin!..

434 **Halk Yolu**, 15 Mart 1340 (1924), y.2, No:23, s.356-357, İstanbul: Çankırı Matbaa.

Lâyık mıdır? Feryâd etsin, senin bir öz kardeşin ..
Revâ mıdır? Sefil olsun; senin bir yoldaşın ..
Bundan sonra bari biraz şu yurt için uğraşın!...

Bu gidişle eksik olmaz yoksa; baştan felâket ..
Bir gün gelir, ahı tutar, bizi halkın nihâyet!...

ASRÎ BABA

“Asrî'nin Dili”

**ASRÎ BABA'NIN ZENGİNLERE CANDAN,
YÜREKTEN BİR PENDİ⁴³⁵**

Ey Allâh'ın öz kulları, ey ümmet-i Muhammed
Olsa gerek yaptığınız kıyâmetten âlâmet
Kalbinizde hiç kalmadı bî-keslere muhabbet

Söze gelince, İslamlık da'vasını sürersin
Ben söyleyeyim, sen de düşün bu işlere ne dersin?

Da'vet ettin zenginleri fukâraya bakmadın
Bî-keslere ocak değil, kibrit bile yakmadın
Kapıdan kovdun fakiri, Allah'ından korkmadın.

Düşünmedin gönül yapmak ibâdetten evlâdır.
Bir fakiri sevindirmek her hayırdan a'lâdır.

Bütün bütün unuttunuz hele Asrî Baba'yı
Yutuyoruz iftarlarda et yerine havayı
Yok mu bize davetlerden kardeş payı, hak payı

Ya hu?... Bre Müslümanlar ayıp size yakışmaz
İslamlıkta bazısı yer bazıları bakışmaz.

Ay yarısı oldu hâlâ tıklatan yok kapıyı
Burnum bari hiç duymasa burcu burcu kokuyu
Çok akşamlar: Şırıl şırıl aktı ağzımın suyu

Dayanacak dert, değil ya; Allah sabır veriyor
Yoksa insan düşünürse bir günaha giriyor.

Bu Ramazan bizim kısmet nerde kaldı bilemem
Dış kirası falan hepsi sizin olsun ..istemem
Da'vet edin, emin olun .. O kadar da çok yemem

435 **Halk Yolu** (30 Nisan 1340 (1924)), y.2, No: 26, s.403-404, İstanbul: Çankırı Matbaa.

Sade şunu söylemekse tatlınıza kıyarım
Çok değil ya .. Yarım sini bir şey olsa doyarım

Etli, sütlü yemeyince gönül rahat bulmuyor
Sade zeytin, ekmek ile boş mide dolmuyor
Eş, dosttan da yahu! .. Hiçbir teklif eden olmuyor

Hep mi zenginlere rağbeti bilmem ki zamânın
Zannedersem tersi döndü şu uğursuz cihânın..

Belki bir gün sevinirsem... Bekle biraz güzelim
Ne söylersen faydası yok.. Bahtımıza küselim
Baş ağrıttık, sözü artık kısa yerde keselim

Gelirse de, gelmezse de davetçimiz Eyvallâh
Kesmeyiz Hak'dan ümîdi, sevindirir İnşallâh.

ASRÎ BABA

“Asrî’nin Dili”

ASRÎ BABA’NIN AŞK VE ŞEVK İLE BİR VA‘AZI⁴³⁶

Gelin biraz konuşalım .. Efendiler, ağalar;
Tam bu sıra, derdimizle uğraşacak sıralar;
Bu milleti için için kemiren çok yara var.

Düşünelim, taşınalım, çaresini bulalım
Azmedelim, birleşelim, derdine el vuralım

Adam olmaz kafamıza, bir şey tesir etmiyor;
Onunçün ya başımızdan da felaket gitmiyor;
Sanki bunca gördüğümüz tehlikeler yetmiyor.

Ağlanacak hâlimiz var. Düşünürsek doğrusu
Haklı görür sözlerimi biraz olan, duygusu

Hırsla hased aklımıza, fikrimize kök salmış;
Her taraftan ruhumuzu..fitne, fesat kaplamış;
Kalbimizde zerre kadar hak, merhamet kalmamış

“Şer kutusu” kafalara, iyiliği, gel anlat! ..
Şeytan gibi düşüncemiz, gece gündüz mazarrat.

Hiç birimiz, birimizin .. Yükseldiğin istemez;
Bin kulp takar ona hemen .. Başka bir laf dinlemez;
Cıfıt olur .. Biri, biraz güzel gezse çekemez

Aklın varsa, didin, uğraş, durma çalış her zaman
Senin nene lazım iyilik; işi gücü kakavan.

Şunun bunun lakırdısı gece gündüz sözümüz;
Ölsen yine el malında .. çıkasica gözümüz;
Müslümânın lakin uymaz ..yüzümüze özümüz;

Bir mürai sürüsüyüz .. Korkumuz yok Allah’tan! ..
Ağlarız ya;.. Hep yalandır, zevk alırsız günahtan.

436 **Halk Yolu** (1 Haziran 1340 (1924)) y.2, No: 28, s. 433-434, İstanbul: Çankırı Matbaa.

Kardeş gibi can-ı yürekten sevişemedik bir kere
Hep bir türlü kafa çektik, toplanmadık bir yere
Bilmeliyiz bunlar bizi uğratan her dertlere.
Yeter artık;.. Bundan sonra akli başa alalım;
Fenallığı şu mübarek topraklardan kovalım.
ASRÎ BABA

“Asri’nin Dili”

KENGİRİ BELDESİ’NE İTHAF⁴³⁷

Gâhi bakar hâlimize, kısır kısır gülerim;
Gâhi bakar şu millete, cân yürekten küserim;
Zamân olur sevinirim, bazen artar kederim.

“İki cami arasında kalmış bî-namaz” gibi
Ne ağlayacağım bildim, ne de güleceğimi

Gerçi biraz ağırcadır atacağım telli ok;
“Vurdumduymaz” hevâsına getiriyor, zarar yok;
“Anka” gibi sözümüzün ismi vardır cismi yok.

“Döne, döne” havâsına döndü işimiz;
Doğrusu Hakk’a emânet erkeğimiz, dişimiz.

Yazmış idi gazeteler.. Zannederim geçende,
“Kanun” çıktı, kalkacaktı. Fazla masraf düğünde
Ettiğimiz perhiz neydi, yediğimiz turşu ne?!..

Memlekette ev ev, okuyucular dönüyor;
Zannetmeyin ha erenler eski âdet sönüyor.

Gide, gide bir gün gelip yine her şey olacak;
O şenlikler, o kınalar hep yerini bulacak
Çifte kızlar sabah akşam göbek atıp duracak,

Vur patlasın, çal oynasın bir havadır gidecek
Böylelikle bir rezalet haftasıdır geçecek.

Şöyle bir az düşünürsek efendiler ağalar;
Lokmamızdan artırarak koyduğumuz paralar;
Düğün değil.. Bize ancak bir rezâlet hazırlar.

Bunun şeref neresinde?.. Bilemedim şaşarım
Düşünürüm bu hâlleri, zaman olur coşarım.

437 **Halk Yolu** (1 Temmuz 1340 (1924)), y.2, No:30, s.469 -470, İstanbul : Çankırı Matbaa.

Ve'l-hasılı teehhüle ..her engeli kırmalı;
Kolaycacık evlenmenin çâresini bulmalı
Yurdumuzun her tarafı yuvalarla dolmalı

Artık yeter. Bu vatanın yaraları onulsun
Her bucaktan bir saadet terânesi duyulsun.

ASRÎ BABA

“Asri’nin Dili”

ASRÎ BABA’NIN ATEŞLİ PENDİ – Belediyemize⁴³⁸

Geldi yine yana yana derdleşmenin sırası
Zannedersem çok uzadı ..Hatta biraz arası.
Yavaş fakat yaman öter Türk oğlunun curası

Neşemizde giryemizde yurt derdini sezeriz.
Demesinler, eski dostlar “unutulur gideriz ”

Ruhumuzda .. Yurdumuzun sönmeyen bir aşkı var
Kalbimizde; o sevdanın alevleri parıldar
Pervamız yok bu uğurda: olsa bize “ölüm” yar.

Uğraşmaktır vazifemiz, tâ ki; vatan yüksele;
Bu toprağın her yuvası “Kâbe” gibi şenlene.

“Alıştık biz dinlemeye” diyenlere sözümüz,
Fitne, fesat kumbarası değil bizim özümüz...
Sizin gibi ne mansıpta, ne de postta gözümüz,

Madem yurdun, bu milletin lütfu sizi doyuran;
Dinlemeye, çalışmaya mecbursunuz her zaman.
Eğer millet verdiğinin mahsulünü görmezse;
Bu hususta uğraşmanın yolunu da bulmazsa
Sonra ... Bir kimse de çıkıp “Derdin nedir” demezse;
Söyleyin; ..bu zavallının, ahı bizi tutmaz mı?
Gözyaşından artan ekmek gözümüze durmaz mı?

Soruyorum: Bütün yaz kış şu yurt için ne yaptık?
Şu milletin refâhı çün.. Bilmem?.. Kaç gün uğraştık?
Seve seve hangi işe.. Dört el ile savaştık?

Biri yollar: Çamur dolu dize kadar geçilmez.
Biri sular: Hamdülillah: Kara çamur, içilmez

438 Halk Yolu (16 Aralık 1340 (1924)), y.20, No: 40, s. 623-624, İstanbul: Çankırı matbaa.

Üç lamba var şehrimizde.. Mehtâp varken yakılır
Süs mü bilmem mübârekler! ..oralara takılır
Doğrusu ya, bakılırsa ..şehre böyle bakılır.

Hele biraz dükkânların ışıkları, ışıldar.
Bu sayede ancak biraz yolu görür yolcular

Çok şükürler ..işler kötü bunlar da bir olmasa
Ya kol çıkar, ya but çıkar .. Ata ata bin takla
Cenab-ı Hak ecir versin .. Evi ücra olana

Neden bilmem oralara birer fener takmayız,
Zaten rahat yerinde mi başkasına bakmayız.

Baştanbaşa çamur deryâsına döndü vilâyet,
Ma‘azallâh; bir kayarsan artık sonu felaket.
Bari biraz Hak’tan olsa ..ondan da yok inayet

Ey ağalar, efendiler artık yola girelim;
Şu zavallı millet için... Hep el ele verelim.
ASRÎ BABA

“Asrî’nin Dili”

GÜNAH BİZE ...⁴³⁹

Aklıma geldi, duramam, haydi.. Yine söyleyim;
Huy canın altında derler. Efendiler; neyleyim
Ya kalemim yazmaz olsa... Ya görmese gözlerim.

Madem böyle en iyisi, söyleyip de kurtulmak
Sussam eğer.. İçerimde, bir curcuna kopacak

Geçenlerde, “Kengiri” ya bir makale yazılmış;
(Hoş Geldiniz) diyerekten ... Her nasılsa basılmış;
Bir görseniz ne teşbihler, ne terkipler yazılmış.

Dedim yahu; .. Bu adamda Nefi ruhu olmasın...
Yahut Nefi zamanından köşede kalsın.

Uzun lafın kisası şu .. Ah sade yazsaydı,
Her kelime, düşüncenin tam kalıbı olsaydı,
Daha güzel olacaktı (riya, piyaz) kalsaydı

Biz de deriz valimize can-ı yürekten “hoş geldin”
Ne “tabasbus” ne “riya” var. Bizimkinde velâkin.

Hakikatken şu vatanın derdi baştan aşkındır.
Bu diyarın felaketi, her yerlerden taşkındır.
Çok köyler var ..etrafını ölüm sarmış şaşkındır.
Uzak gitme bir kerecik şehrimizden kıyas et;
Düşünürsek gökler kadar ırak bize saadet.

Evet ... Ciddi bir aşk ile biraz yurda bakmalı;
Bu hastanın doktor gibi her derdinden çakmalı.
Her bucağa biraz olsun..saadeti sokmalı.

Yoksa sonu felakettir, emin olun bu işin.
..... nihayeti böylelikle gidişin.

439 **Halk Yolu** (1 Ocak 1341 (1925)), y.2, No:41, s.639-640; İstanbul: Çankırı Matbaa.

Bunun için evvala ne yapmalı bakınız;
Maarifin ışığını her köşede yakınız! ..
Ancak böyle çalışırsak .. Kurtuluşa yakınız.

Vali Bey de derpiş etmiş, bu sözleri geçende
Bin teşekkürler uyandı ..işitince gönlümde.

Cehaletin, sefaletin çaresini bulmalı;
Her taraftan bu imansız düşmanları kovmalı;
Yeter artık bu zulmete biraz da nur doğmalı.

İnsafıca düşünürsek çok büyüktür derdimiz.
Günah: bize bu yurt için uğraşmazsak hepimiz.

ASRÎ BABA

“Asrî'nin Dili”

FIRSAT DÜŞMANLARINA DÂĞ...⁴⁴⁰

Kurcalandıkça yurdumun ne derdleri çıkıyor.

Sayesinde barınanlar onu her gün yıkıyor.

Bin muhteris el, soluyan gırtlakları sıkıyor.

İstiyorlar ki: Vatanda, bir tek ocak tütmesin!..

İstiyorlar ki: Bu yerde başka boru ötmesin!..

İşte bunlar; şu milleti kemiriyor, soyarlar,

Zevklerini, bir kardeşin sükûtunda duyarlar,

İşte bunlar; en evvela kapımızda doyarlar.

Yavaş yavaş başlıyorlar, iki yana salmağa

Her canlanan kasdediyor, canımızı almağa.

Asıl düşman içimizde kör olmuşuz, görmeyiz.

Suyun başı nerden bozuk.. Bilmiyoruz, bilmeyiz.

Evimizi kaldırsalar, “zorunuz ne?” demeyiz.

Bu zavallı halktan bilmem, daha neler beklerler;

Dolmadı mı bilmem hâlâ papel dolu öbekler.

Her fırsatta yaptıkları bin mel'ânet çaba, ya!..

Maazallah... Gidiverse biraz kurakça hava!..

Fare gibi taşıyorlar, ekinleri anbara

Lakin... Allah, öylelere yine fırsat vermiyor

Çiftçilerin düşüncesi nihayete ermiyor.

Kardeşlerim; yeter artık;.. sustuğumuz yetişir;..

Hayatını o kazanır.. Hangi ferd ki: itişir.

Çalışırsak, emin olun her yaramız bitişir.

Bu büyümüş burunları azmedelim ezelim,

“Esir” değil, yurdumuzda hür ve serbest gezelim.

ASRÎ BABA

440 **Halk Yolu** (1 Haziran 1341 (1925)), y.3, No:50, s.765, İstanbul: Çankırı Matbaa.

“Asri’nin Dili”

BAKAR KÖRLER⁴⁴¹

“Aşk ağılatır, derd söyletir” diye bir söz vardır ya;...

Bizimki de aynı hesap durma söylen dâ’ima

İsteriz ki elde kalem, dilde kuvvet var ola...

Eğer eşref saat ise dediğimiz oluyor.

Yok değilse başımıza kıyametler kopuyor.

Şu milletin derdi bu gün yine beni söyleten

“Gördüklerim!...” yüreğimi inim inim inleyen.

Görmemek yeğ hakikaten bu derdleri görmeden

Çünkü her gün bir fenalık göz önünde belirir.

Aç mikroplar, için için, memleketi kemirir.

İşte bunca derdimizden birisi de “ ihtikâr”,

Pazar günü ortalıkta döner nice dolaplar,

Her köşede göze çarpar ne fitneler, fesatlar.

Örülür, Ah! .. Yine çorap fukaranın başına

Kimse bakmaz zavallının acıklı göz yaşına.

Her şey ateş pahasına; yaman oldu işimiz,

Alimallâh kıl kesiyor, et yerine dişimiz,

Bilmem yok mu düzelterek bunları bir kişimiz?

Ya hu! .. Gayrı düşünelim şu zavallı ümmeti;

Reva değil; unutursak bu kadar da milleti..

Bilmem ki hep felâketler bu halka mı müstahak?

Bir taraftan Cenab-ı Hak; bir yandan kul yakarak

Böylelikle gide gide sonu neye varacak?!..

Akan yaşlar, iniltiler dinsin artık yetişir;

Çalışırsak yurdumuzun her yarası yetişir.

ASRÎ BABA

441 **Halk Yolu** (17 Mart 1341 (1925)), y.3, No:46, s.705, İstanbul: Çankırı Matbaa.

271

“Asri’nin Dili”

HEY GİDİ ESKİ GÜNLER HEY!..⁴⁴²

Ramazâniyelik!

En onulmaz yaraların yine başı çalındı.
En umulmaz taraflardan bin türlü derd belirdi.
“Deli gönül” coştı yine, delirdikçe delirdi.
Hakikaten şu zamanda sabır da zor ağalar
Coşmak değil, hatta çıldırmakta bile hakkı var.
Derdimizle uğraşırken, bir de çattı Ramazan;
Örümcekli kavanozlar yıkanmadan, yunmadan
O, tamtakır kilerlere bir şey “nasip” olmadan.

“Tövbe tövbe!..” Mübarek de biraz haddi aşırıldı;
Zannedersem dünya gibi o da yolu şaşırdı.

“Yokluk yeli ” çoktan esmiş, her köşede bucakta
Kül yığılı.. Eski güne hasret çeken ocakta
Küf bağlamış. Et kokusu yok tahtada nacakta.

Düşünelim .. Böylelikle nasıl oruç tutarız!
Ya sonuna zor yetişir .. Yahut hapı yutarız.

Ceplere Hızır uğramış, suyu çekmiş paralar.
“Geçim” derdi için için yürekleri yaralar.
Yol boyunda taş kırması bilekleri paralar.

Doğrusu ya! .. Böyle günde adam verem oluyor.
“Delik büyük, yama küçük” uymuyor da uymuyor.

Neydi bilmem? .. Eski günler .. Ne gam vardı, ne keder
Daha oruç yanaşmadan dolardı hep kilerler
Ocaklarda “hereni” ler gümbür gümbür gümbürder

442 Defne, Zeki Ömer, (1 Nisan 1341 (1925)). Hey Gidi Eski Günler Hey, Halk Yolu, y.3, No.47, s.719-720.

Velhasıl.. Her tarafta bir güzellik başlardı.
M b rek ay! Böylelikle sona kadar yaşardı.
Bilmem noldu, devrildi mi ocakların kazanı?!..
Kesildi mi .. Ateşlerin buram buram dumanı?!..
Hep mi söndü eski günün o şenlikli zamanı?!..

Bilmem ki bu karanlığa birazda nur doğmaz mı?...
şu sefalet ejderini bir dev penęe boğmaz mı?

Gelin oldu eski günün rev nisi, helvası
Etek çekti sofralardan hele düğün  orbası
Antika mı noldu bilmem.. Daveti, diş kirası?!..

Yavaş yavaş her güzelim âdet yere batıyor,
Günde bin derd aşımıza ne zehirler katıyor.

Kala kala ekmek kaldı. O da biraz nazlıca
Bir de mübarek “tarhana”, elde kalan doğruca
Unut artık “G l re el”li iftarları ey hoca!..

“Giden gelmez” o sevdayı çıkar gayrı fikirden,
Sana eş yok.. daha sadık..dilindeki zikirten.

Kaç yuvada duman tüter, ibret için bakalım
Artık yeter sönük duran ocakları yakalım
“Lokman” gibi şu milletin her derdinden  akalım.

Düşünelim;.. Biz gülerken kaç aile kan ağlar.
D ş k nlere mu‘avenet etmek gerek ağalar...
ASRÎ BABA

272

“Asri’nin Dili”

ORUÇ KEYFİ⁴⁴³

Vardır cidden Ramazan’ın türlü türlü neşesi
Her köşede göze çarpar mübareğin cilvesi
Velhasılı bambaşkadır, her gündüzü gecesi

On bir ayın bir sultanı bence bu ay vesselam
Anlatayım sen de hak ver nasıl imiş bak hocam.

Zaten sana bundan bahse hiçde hacet yoktur ya!
Fezail-i Ramazan’a dair bilgin çoktur ya!
Azıcık da bu sözlere gerçi karnın toktur ya! ..

Neyse artık bir nebze de bendeniz anlatayım
Gâh nalına, gâh mihına biraz da ben vurayım.

Bu günlerde her tarafta bela hazır buluna
Çok oturmak, çok konuşmak doğru değil yan yana
Nerde eski muhabbetler kaynaşmalar can cana
Kime değsek barut gibi hemen ateş alıyor
Ulu orta dört tarafa saldırıyor sallıyor

Hâl böyleyken.. Eksik değil.. Allah versin muzibler
Zâten herkes bir kıvılcım oda ver ha körükler
Yavaş yavaş her felâket ayağını sürükler
Hele akşam da yakınsa .. Değme artık keyfine
Paha yetmez küfürlerin, belâların dengine

“Tarraka” mı ne Allah’ın belâsı ise.. Bir şey var?
Patladıkça tiryakiler can evinden top atar
Gelmişini, geçmişini okkalıca kalaylar

Kafa döner, göz bulanır, geçer artık kendinden
Ne şerî‘at, ne tarikat kalmaz çıkar dininden

443 **Halk Yolu** (15 Nisan 1341 (1925)), y.3, No:48, s.737-738., İstanbul:Çankırı Matbaa.

Geceleri kahvelerin dumanından durulmaz
Takırtıdan eşin dostun söylediği duyulmaz
Birbirimiz içlidir ha hikmetinden sorulmaz
Vel-hâsılı tam otuz gün böylelikle savuşur
Çoklarımız “sevâp” diye bin günâha kavuşur.

Böyle oruç tutmaktansa, tutmayınız doğrusu
Varsa eğer gönlünüzde biraz Allah korkusu
Nene lazım ki çekesin! Bir de günâh kaygusu

Bu mu bilmem kullarına emri Cenab-ı Hakk'ın.
Ya dosdoğru yapın bunu.. Ya büsbütün bırakın.

ASRÎ BABA

273

“Asri'nin Dili”

“İHMÂL”⁴⁴⁴

Görenlere görülecek ne derdler var, neler var
Ki: Her zaman biraz daha beynimizi paralar
Biz: Bizimçün çalışmazsak... Bizi kimler yarlıgar

Emin ol ki “Düşkünlerin dostu olmaz.” Birâder.
Mâdem böyle bu uğurda uğraşmalı berâber.

Bu derdler ki “seneler var” merhem yüzü görmedi.
Bu acıklı yaralara, kimseler el sürmedi.
Hiçbir doktor devasını veremedi, vermedi.

Günden güne kangrene dönen bunca yaralar.
Bugün artık bizi bekler.. Efendiler, ağalar.

Asıl bere kendimizde... Uzaklara gitmeyin!...
Her felâket, bize aid “ Ben benim, sen senin”
Sa'âdet ve râhatında, dahli yoktur kimsenin.

Çalışırsan, herkeslerden daha iyi yaşarsın,
Çalışmazsan, günden güne ezilirsin, düşersin;

En acıklı derdimizden biri de “ ihmâl”dir.
Akıbeti; müşküllerin en müşkülü “zevâl”dir.
Bilelim ki : İnsanlığa yaraşacak “kemâl” dir.

Öyle ise; birer, birer çaresine bakalım
En onulmaz çibanları azmedelim, yakalım.

Sık sık olan yangınların müsebbibi işte bu
Çektiğimiz sefâletler hep bu yüzden doğrusu
Budur yine, saadetin en bî-eman uğrusu

Kovmalıyız. Bu felâket şeytanını evlerden,
Çıkartmalı, bu sa'âdet hırsızını yürekten.

ASRÎ BABA

444 Defne, Zeki Ömer (15 Mayıs 1341 (1925)).İhmal, **Halk Yolu**, y.3, No.49, s. 752.

“Asri’nin Dili”

HOŞ BEŞ ⁴⁴⁵

Yine iyice uzadı hoş beşlerin arası
Söndü eski muhabbetin o revnaklı çırası
Çöktü bütün yüreklere sükûnetin havası

Vel-hâsılı..iki üç ay kesti herkes nefesi
İşte bugün yükseliyor yine Asri’nin sesi

“Aşk ağlatır, derd söyletir” bizimkisi o hava
İşin gücün yoksa bağır, hiç dinlenme, hiç durma
Her sözünde tercüman ol!.. Şu millete şu yurda

Ta ki: Halkın yüreğinden teessürler silinsin
Ta ki: Biraz aziz yurda şeref gelsin, nur gelsin.

Halbuki biz, halka yarar pek çok işler yapmadık
El bağlarken huzurunda.. Yine ona tapmadık
Tuttuğumuz yoldan biraz.. Sağa sola sapmadık

Okkalarla toz yutturduk ona “sıhhat” dilerken
Yavaş yavaş zehirledik, mikroplar dış bilerken

Çöle döndü... Sokakların tozu çıktı semaya
Ne var ne yoksa karıştı..boyuna çek havaya
Çıksak bari.. Şöyle bir gün “yağmur” için du‘âya

Son asırda iptidâi vesâitten inayet
Beklemek de insan için ne acıklı felâket

Kör kandiller, gecelerin zulmetini yaramaz
Ciddi himmet, ciddi azmi hiçbir kuvvet kıramaz.
Terakkinin kervanını bigâneler saramaz.

Düşünmeli, birleşmeli ne lazımsa yapmalı
Gittiğimiz bu yollardan, vakit geçti sapmalı.

ASRÎ BABA

445 Defne, Zeki Ömer (15 Ekim 1341 (1925)). Hoş Beş, **Halk Yolu**, y.3, No.53, s. 816

275

“Asrî'nin Dili”

Fantezi

O VEFASIZA⁴⁴⁶

Kimsin ey akıllar oynatan şen kız,
Kimsin ey bahtları nurlatan yıldız;
Kimsin ki bağrımda hasretin oku
Sızlarken yürürsün böylece gamsız;...

Tenezzül etmiyor elime elin
Kalbimi çalmak mı yoksa emelin
Çapkın eda ile urup öldürmek
Ezelden huyudur gamsız güzelin
Hülyama kurduğun altın mihrâbı
Gel yıkma ufkumun baygın mehtâbı
Başım göğsünde gel inlesin güzel
Bu kavru lan ruhun yanık rebâbı

Niçin aldırılmazsın bu derin âha
Girmezsin şirin kız korkma günâha
Da'vâcıyım senden ulu divanda
Bu aşkı yaratan büyük Allah'a!..

ASRÎ BABA

446 **Halk Yolu** (30 Kasım 1926), y.4, No:70, s.1039, İstanbul: Çankırı Matbaa.

“Asri’nin Dili”

DAHA BAĞIRALIM MI ? ...⁴⁴⁷

Yetişmez mi daha bunca koparılan vâveyla!..
Yetmedi mi beylerimiz... Bağiralım mı hâlâ!..
Rahatçacık mangır kırmak, herkes için hoş ama

Kılçıklıdır lakin biraz.. Kolay, kolay yutulmaz
Yutulsa da patlak verir. Ergeç mutlak, yaramaz

Rahatları feda edip gayrı şehre bakmalı
Memlekete biraz olsun hayat nuru sokmalı
“Lokman” gibi şu milletin derdlerinden çıkmalı

Ne lazımsa onun için aramalı, bulmalı
Ondan sonra hakkınız var sürahiler dolmalı

Yoksa vurdumduymazlıkla iş yolunu alamaz
Bu gidişin emin olun, encamı hayr olamaz
Şimdiye dek susan millet, bir gün artık susamaz

“Yavaş atın tekmesi pektir.” Sözü nü unutma
Uğraş biraz kıyametler koparmadan başına.

Önümüzde mart geliyor, besmeleyi çekmeli
Sallanmakla iş bitmiyor, azıcık da sekmeli
Her köşeye “ölü gözü” fenerleri dikmeli

Eskisini öldürmeyin, yenisinden vazgeçtik
Çok oluyor ki anladık sizler için narh biçtik.

Esirgemeyin, milletin parasını milletten
Para ondan, sizin için başka ne var gayretten
Çok bağırdık .. Ne çare ki kurtulmadık zulmetten

Yazık yazık teceddüdün “t” si yurda girmede
Bir gün olsun eksiklikler nihayete ermedi
ASRÎ BABA

447 **Halk Yolu** (31 Ocak 1927), y.4, No:73, s.1069, İstanbul: Çankırı Matbaa.

277

“Asri’nin Dili”

YOSMAYA⁴⁴⁸

Alevden çiçek derdim;
Kanmadım yine aşka.
Ne isterim dünyadan;
Ey çiçek yüzlü başka!
Kana kana ben içtim;
-Susuzluktan yanarak-
Dün geceki mehtabı
-Göğe çıktın sanarak-

Eliniz yanmadı mı, ?
Feryadıyla oynarken?
Bak, benim dilim yandı:
Adınızı anarken..
Yanmaz fakat, yakarsın,
Seni gökten çalan kim?.
Deli gönlü delirten;
Sen mi yoksa ben miyim?..

Güzelliği hep sende
Yaradanım toplamış;
Bilmem ki, yoksa seni
Kendine mi saklamış.

Yıllarca uğraşmıştı
Allah insanlar ile;
Peygamber yapsın seni;
Tapınır şeytan bile...

Şiirin annesi misin?
Ne tatlı ahengin var;
Zannetmem ki cennette,
Yosmam senin dengin var

448 **Halk Yolu** (28 Şubat 1927), y.5, No:75, s.1085-1087, İstanbul: Çankırı Matbaa.

Zühre bana söyledi:
Neler yaptın dün gece?..
O beyaz gerdanından:
Mehtap öpmüş gizlice...

Sordum: Saba'ya seni,
Saçlarını tararmış;
Kokusundan alarak
Çiçeklere katarmış

Koynundaki hayali;
Çıkar da ben gireyim:
Hiç olmazsa bir gün de
Saadete ereyim..

Bak yabancı izi var,
Yine senin gözünde,
Ne zehirli ima var,
Can yakıcı sözünde..

Çınlıyor mu kahkahan;
Ben yatakta inlerken?
Eridim gözlerini
Karanlığı dinlerken

Eğlendi mi gönlünüz;
Beni böyle üzerken?..
Aradım gözlerini,
Dalgın, dalgın süzerken

Gözlerini görel
Gönül korktu karadan;
Nasıl olmuş yaratmış,
Seni bilmem Yaradan?..

Öyle durup karşımda
Saçlarını dağıtma:
Kız Allah'ı seversen
Uslu gönlü sapıtma...

Gonca mısın gül müsün?
Geçme benim yanımdan:
İnanmazsın söylersen;
Ateş çıktı kanımdan

Pek yandı yine içim
Serin bir buse yok mu?
-Korkma menba' kurumaz-
Bu talep yoksa çok mu?..

Çekmediğim kalmadı,
Şu karanlık dünyada;
Acımadım söylesem,
Hiç olmazsa rüyada

Seni hatırladım da
Bak, yandı yine içim.
Affet ne söylüyorsam;
Esasen ben bir hiçim...

25.01.1927

ASRÎ BABA

3.2.2. Çeşitli Dergilerde Yayımlanmış Şiirleri⁴⁴⁹

278

ONUNCU CUMHURİYET BAYRAMINA EREN TÜRKLERİN TÜRKÜSÜ⁴⁵⁰

Samsun'daki "Doğu"dan canımıza can kattık;
Sakarya'da dünyayı temelinden oynattık.
Beş kıtanın ufkuna "Ankara"dan nur attık
Tanrının göklerinde yeni bir tan yarattık.

Yarın aydın günlerle büsbütün dolu, haydi!
Haydi Türk kızı haydi, haydi Türk oğlu haydi!

Türk'üz, ancak Türk gibi başardık her akını,
Günüler günler bile alınımızın akını..
İrademiz on yıldır bir gün görmedi kını
Verdik on yılda on inkılabın hakkını.

Yarın aydın günlerle büsbütün dolu, haydi!
Haydi Türk kızı haydi, haydi Türk oğlu haydi!

Asırların işini biz sıdırdık aylara;
Bağladık köyün, kentin kör bahtını, raylara
Bugün, Kaf dağı gibi dağları yara, yara
Taze bir can taşıyor her katar bir damara.

Yarın aydın günlerle büsbütün dolu, haydi!
Haydi Türk kızı haydi, haydi Türk oğlu haydi!

Sayarız.. bel bükmez ne ağaya, ne beye;
Alnı göğre değen baş yakışır mı secdeye..
Yalnız, tapınıyoruz "Yaratanımız" diye
Bize yeni bir hayat veren Ulu Gazi'ye.

Yarın aydın günlerle büsbütün dolu, haydi!
Haydi Türk kızı haydi, haydi Türk oğlu haydi!

449 ZÖD'nin dergilerde yayımlanan şiirleri yayın yılına göre sıralanmıştır.

450 **Kastamonu Lise Mecmuası (Ekim 1933), S 20,**

Türküz, tufanla eşiz; ayla, günle yaşıtız..
Biz, tarihi göklere götüren aşız.
Geçti makinalarla kalplerimizdeki hız,
Ülkemizde efendi, ülkümüze ırgatız.

279

SEPETÇİOĞLU⁴⁵¹

1

Bir tarafın deniz, bir yanın Ilgaz,
Ufkunda doğular al Sepetçioğlu!
Bir yanda filize kıyarken ayaz
Bir yanda gül, verir dal. Sepetçioğlu

Cennet bu dağların kuzeyi, güneyi
Kınalı kuşların burda. tüneği...
Bas hovarda saza, bas tezeneyi
“Haçat” lar çınlasın, çal Sepetçioğlu!.

Garip turnaların bitince yemi,
Yüce Ilgazları bulsun diye mi
Yoksa çileklerden bir hediye mi
Başında parlıyan şal Sepetçioğlu !

451 **Kastamonu Lise Mecmuası**, S 22, Aralık 1933

280

SEPETÇİOĞLU⁴⁵²

2

Çamlar hıcıldıyor bak derin derîn ..
Havada kokusu var güvemlerin.
Keyfinden kişneyen kır atından in
Yeşil gölgelere dal Sepetçioğlu!

Bağrını oyarken sızın her kızın,
Dağlarla barışmış senin yıldızın..
Göğsünde iç çeken sedefli sazın
Derdini yellere sal Sepetçioğlu !

Atla, kabarsa da hoş, ayakların ..
Elini kendirler kesecek yarın. .
Sana yar olmayan hayatın yarın, .
Bir kalem altını çal Sepetçioğlu !

452 **Kastamonu Lise Mecmuası** (Ocak 1934), S 23.

281

SEPETÇİOĞLU⁴⁵³

3

Gözüne dumanlar oturdu yine,
Sular boyanırken lâle rengine.
Gönlünü kâhpeler sokmasın ine,
Dağlarda keyfine bak Sepetçioğlu!

Sallan, yamaçlarda gölgen yürüsün;
Yansın çıra gibi tutuşsun yüzün!
Halat gibi kıvrıl, sakız gibi sün!
Fıskır, sular gibi ak Sepetçioğlu!

Seni seyre daldı gün tepelerde
Tüy gibi uçarken yemenin yerde..
Lekesiz alnını göklerde ger de
Dağları hasetten yak Sepetçioğlu

453 **Kastamonu Lise Mecmuası** (Şubat 1934), S 24.

BU HASRETLİK BÖYLEDİR⁴⁵⁴⁴⁵⁵

Mislen mi beslenmiş üzümün İzmir?
İçi âhû doldu gözümün İzmir!
Bir hoşluğu ondan, yazımın İzmir!

Kalem lisanını boşladım⁴⁵⁶ gayri!
Çubuk dillerine bağladım gayri!

Yerin: Aydın, göğün: Ödemişli'ymiş!
Ufkun dört doğulu, dört güneşliymiş!
Kızın başak başlı, tırpan kaşlıymiş!

Gökçe çimen idim, biçildim İzmir!
Kara toprak oldum, açıldım İzmir !

Söyleng, buyursunlar Demirefe'ler!
Kurulsun önlerine elvan tepeler!
Dostun şelvesiyle⁴⁵⁷ dolsun kupalar!

Bir ince tedarik düzölsün İzmir!
Deniz huzurunda süzölsün İzmir!

“Barut” de, sevinmez söğüt olur mu?
“Şarap” yaz, şenelmez kâğıt olur mu?
“İzmir” de, deli olmaz yiğit olur mu?

Hele görmemişse vay bencileyin!⁴⁵⁸
Hiç olmaz mı akli zây ⁴⁵⁹bencileyin!

Darlıktan izin yok..göndermiyorlar.
Kuşlar kanatlarına bindirmiyorlar.
Yasağı bizimçin öğrenmiş yollar.

454 Çınaraltı Haftalık İlim ve Sanat Mecmuası (Eylül 1941), C.1, S 6, s.5 ; (DÇÜ, 1971, 1971, s.10.)

455 bk.2. şiir

456 Boşlamak: terketmek.

457 Şelve: şule, ziya, ziyanın sudaki aksi.

458 Bencileyin: Benim gibi

459 Zay: Zayı

İzmir, hasretinle bölük bölüğüm!
Kâğıtlarda kaldı yüzgörümlüğüm!

Yüz isen yönünü İzmir'e dönder!
Kız isen nazını İzmir'e dönder!

İzmir'sen **Defne**'ye bir selâm gönder!
İçinde hayalin göreyim İzmir!
Yüzüme, gözüme süreyim İzmir!

283

TEBDİL GÖNÜL^{460 461}

Gözün görmiye can atar,
Ellerine değsin, yeter!
Mektup olur satır satır,
Posta posta gider gönül.

Seni kederden sakınır,
İpek kozalara konur,
Makbulün renge dokunur,
Deste deste gider gönül.

Diler, dudağına değe.
Heves olur her türküye..
“Belki bir deyim der” diye,
Beste beste gider gönül.

Sensiz onulur mu yara?
Gönle teselli her çare! ..
Ümit olup, tabiplere,
Hasta, hasta gider gönül.

Menekşelerde mazidir,
Gelinciklerde sızdır,
Defne’de kara yazıdır;
Dosta dosta gider gönül.

460 Çınaraltı Haftalık İlim ve Sanat Mecmuası (Ekim 1941), C 1, S 10, s.9 ; (DÇÜ, 1971, 1971, s.65.)

461 bk. 28. şiir

ISPARTA'NIN HALILARI GÜL KOKAR⁴⁶² 463

Isparta'yı nakışınan konuştum,
Dedi: (Binbir bakışınan konuştum,
Gönül derler bir kuşunan konuştum...
"Hikâye-i Gönül kuşu" her boyam,
Elvan elvan nakle durmuş Isparta'm) .

Gülleri var: "Gül"benzinden bergüzar
Yollarında seyyah olmuş "Sitemkâr",
Horasan illere dönmüş halılar:

Sarı sarı yatar gurbet bir yanda,
Yeşil yeşil biter murat bir yanda.
Ak'ları var: "Akoluk"ta arınır,
Al'ların ucuna "Honaz" sürünür,
"Göklerin içinden "Sidre" görünür.

Bir gönül miracı diler dağları,
"Dost!" der şakır "Minasin" ın bağları.

Bu ne halı! sabah olur gül kokar,
Akşam olur ince ince yol kokar,
Yaz gelince yayla kokar, bel kokar.

Yadellere düşsem odur vatanım,
Üzerine çıksam gökler seyranım.
Mektup gelmez; mektup diye okurum,
Dost ayrılır; dostum diye bakarım
Duman olurum halılara çökerim..

Yedi dağın çiçekleri ordadır,
Halı efkâr yaylâsıdır, zardadır.

462 **Ün Isparta Halkevi Mecmuası**, C.9, No:97-98, **Nisan -Mayıs 1942**, s.1339. ; (**Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi**, C 11, No.132, **Ekim 1984**, s.39.; **DÇÜ**, s.12. (bk.3. şiir))

463 Bk 3. şiir

Halının yazısı düğüm yazısı.
Düğümün içleri parmak sızısı.
Sızıyı halıya mekik yazısı...

Halı bir destandır hicran üstüne,
Âşık hasret yazmış onu dostuna.

Odamıza bir Isparta serildi,
Sanki bize bir bağ ferağ verildi
Eve halı değil dört mevsim geldi.

D E F N E'yi bir uca yaprağ etmişler:
Kızlar kirpiğinden imzam atmışlar.

BEN BİR ESÜRÜK BÜLBÜLÜM⁴⁶⁴

Gül ey, Isparta'nın pembe gülleri!
Mağrip, maşrik senden alır alları!
Sende İkmal olur bülbül dilleri.

Çıkar, yurdu ayaz ayaz uyarır,
Sevda seferine ferman buyurur.
Mendilimde uğrun uğrun tütersin,

Beni esürmiye teşvik edersin.
Sandığımda çeyizimle yatarsın.

Halvet gülü, oya derler adına!
Gül oyası, doyamadım tadına!

Yâr yoluna intizarım avluda,
Yüze, göze hasretimsin havluda.
“Akkuş” bile sennen gelir mevlüd'e;

Gökyüzünden türlü kelâm getirir,
Gülabdanlar dolu selâm getirir.

İmbikler de sıra sıra kurulur,
Koku renkten renk kokudan ayrılır.
Bu firkatler göynümde bir sel olur.

Basar gider sabrımızı sular ey!
Alır gider şu bizi arzular ey!
İlkağızdan⁴⁶⁵ çektiçeğim⁴⁶⁶ Gülruhu⁴⁶⁷,
“Milos yaylası”⁴⁶⁸ na döndürdü ruhu.
Orda meyle teslim olmuş bir ahu:

464 **Ün Isparta Halkevi Mecmuası** (Nisan-Mayıs-Haziran 1943), C.9, No:109-110-111, s.1538.;
bk (DÇÜ, 1971, s.15-16. (bk.4. şiir)

465 **İmbikten alınan ilk ve kuvvetli ürün.**

466 **İçtiğim.**

467 **Gül rakısı**

468 **Isparta'da meşhur bir yayla.**

Rıza bir tarafta, gerdan bir yanda,
Pervaz bir tarafta, meydan bir yanda.

Şu **DEFNE**'yi neyleseler, netseler,
Ezip ezip gül yağına katsalar,
Billur şişelere koyup satsalar,

Merak olsak güzellerin zihnine
Vebal olsak Isparta'nın boynuna

BURSA'M BENİM^{469 470}

Giyivermişler Bursaları buz gibi,
Gelmiş güzellere yaz serin serin.
Yollara dökülmüş yanıyor temmuz,
Geçiyor bir düz beyaz serin serin.

Râm olmuş köpüğe ipek demişler,
Suları dokuyup salıvermişler.
Ben “Bursa” deyimde sen bak, seyreyle,
Olmuyor mu için biraz serin serin.

Kar beyaz, süt beyazım, Bursa'm benim.
Nilüfer çayına düştü yemenim.
Üstünde zihnimden gönlümden düşler...
Akıp gitmekteyiz biz serin serin.

Murat'tan beriye Bursa kaç yeşil?
Gölge gölge yürü, gel menzil menzil.
Dinle parklardaki maceramızı,
Duy, ne söyler her avaz serin serin.
Maviliklere, dumanlara doğru,
Belki de evvel zamanlara doğru,
Uludağ denir adına, gidiyor
Pırl pırl bir pervaz serin serin.

469 **Ülkü** (Eylül 1946). C 10, S 120, sayfa: 7, (**DÇÜ sayfa 17 “**)

470 bk. 5. şiir

287

ELLERİMİN DÖNÜŞÜ⁴⁷¹

Yine bağlamayla bir olup dosta
Dün gece ne diller döktünüz ellerim?
Bir meclis boğunca aradım sizi;
Ten cemiyetinde yoktunuz ellerim.

Hangi maceradan geliyorsunuz?
Bu güzellik hangi hazlara mahsus?
Siz benim ellerime benzemiyorsunuz
Nerelere girip çıktınız ellerim?

Ne kadar incelmış bir gecede bak?
Kabuğundan çıkmış san ki her parmak
Hangi perdeleri aralıyarak
Hangi havalara baktınız ellerin?

Eller hatıralar gibi dumanda
Eller geziyor bir evvel zamanda..
Kurtulmuşlar kanad kaydından bile
Yıllardır, kendine mahbus ellerim.

Ey 'benim yepyeni güzel ellerim!..
Nerede haldiniz evvelki ellerim?
Oyun öğün ve temas hakkı..
Noldu bunca hukukumuz ellerim?

Dünya işlerinde gayri bilmem ki.
Nasil kullanayım ellerim sizi?
Amma sızsiz dünya bir kara kapı,
Onu açmak size mahsus ellerim,

471 **Zeytin Dalı** (21 Ocak 1948), y. 1, S 1, İç Kapak, (DÇÜ, 1971, 1971, s. 61) (bk.26. şiir)

288

ULU TÜRKÜ⁴⁷²

Ey gönül, ey, ne büyük bir türküsün!
Dünya - âlem dilindesin herkesin.
Söyle dilden, telden nem eksik benim?
Ey bir doğru dürüst söyleyemediğim

İl bağından imkân acarken gül gül
Bu ne mürüvvettir bize ey müşkül
Ne durdan anlarsın ne sus'tan gönül
Hey bir kararlarda eğliemediğim

Hepsi kendi sevdasında kol kanat,
Beni yağmadadır her gün bin murat,
Ey güzelim dünya, en canım hayat
Ey enine boyuna yaylayamadığım!,

472 **Şadîrvan** (Mayıs 1949), c. 1, 56, s. 2; (**DÇÜ**, 1971, 1971, s. 53 (bk.22. şiir))

HARABELER ARASINDA⁴⁷³

Ey ulu Aspendos! Ey ulu Aspendos!
Ey eski çağlardan kalmış mamur harabe!
Ey Zenon zirvesi, ey hep yüce rakımında,
Altın yankılarla çınlayan tepe!

Ey taşlarında yer yer, kaybolmuş dramlardan,
Zaman zaman mısralar hayaller gibi duran!
Ey karanlık suların dibinden vuran ışık!
Ey büyük şiirlerin sükutu: metamorfoz!

Sende seyretmek için gelmiş gibiyim sanki
Ezelî ve ebedî bîr oyunda kendimi.
Ey harabe! Ey her gün duyup ürperdiğim ses:
Her oyun sonrasında «Paydos!.. Paydos!..»

Ey kadim şairlerle sezip aşinalığımızı,
Bir koca kalabalık, bir büyük yalnızlıkta;
Bir bizimçin söylenen, bizim duyduğumuz garkı:
Ey en aziz, en acı hukukun şarkısı dost!

Ey ulu Aspendos! Ey ulu Aspendos!
Ey büyük hummalardan doğmuş güzel Antalya
Ey dev palmyelerin rüzgârında her gece,
Verip hayalimle kanat kanada,
Ey engin rüyalara doğru uçan Albatros!

473 Galatasaray (Mayıs 1950), S 32, s.3.

BİR DESTAN DAHA⁴⁷⁴

Çırpınmış gibi meydanda dağlar
Doldu peşrevinden er meydanları;
Vurmuş beş tufanın ufkuna gölgen
Ey dev boylu dünya pehlivanları!

Hangi fırtınadır asim, esasın?
Anlat Oğuz Ata nereden gelir?
Bir bak, birbirine katmışsın garbi,
Bir bakarsın sesin Kore'den gelir.

Sığmaz bu bayrağın şanı bu göğ, e,
Kaldır biraz dana, kaldır yükseğe...
Haydi biraz daha, biraz daha çek
Ucu selâmete değinceyedek.

Çağırdı sizleri Asya ve mazi,
Destanlar halinde gittiniz burdan..
Açtıkça açılan bir harita ki
Sizler yürüdükçe büyürdü vatan.

Kızılırmak gibisiniz gecede,
Ne yerlerdir, ne göklerdir parlayan.
Şimdi her şey sizin aydınlığınızda,
Şimdi sade bir askerdir parlayan.

Anlı-şanlı doğan zaferinizle
Dünya med halinde bir büyük deniz.
Çalkanır e;n hain sahilde bile
Şimdi gaziliğiniz, şehitliğiniz.

Sizin gittiğiniz yoldan gelecek
Biliriz ki bu dünyaya iyilik.
Sizin gittiğiniz yoldan gelecek
Sakin sabahlarımıza mavilik.

474 **Galatasaray** (Ocak 1951), y.5, s 16, s. 14; (**Mavi Işık Destanı**, DÇÜ, 1971, 1971, s. 101).

Çırpınmış gibi meydanda dağlar,
Oynar peşrevinden er meydanları..
Vurmuş beş kıt'anın ufkuna cengin
Ey dev boylu dünya pehlivanları.

BİR LİMANDAN GELEN SES⁴⁷⁵

— Liseler arası Edebiyat günlerine armağan —

Bak yeşil sandalım, bir yeşil masal,
Mavi limanında bir içdenizin.
Bir güneş gülümser sulara sanki;
Yanımda, yöremde tüter cümbüşü,
Beni teşkil eden yüzlerinizin,

Hasretini çekip bütün bir Ömür.
Gidip göremediğim sahillere, hür
Arzumanlar gibi alır götürür
Ruhuma havası sözlerinizin.

Bir gün çağırarak sizi de deniz.
Bu suları koyup gideceksiniz.
Beni de götürün nolur, sesiniz.
Şarkınız olayım çocuklar sizin!

Ben DEFNE, ben masal, ben dost, ben garip
Dilerseniz yelken, dilerseniz ip,
Bir rüzgâr olurum bir gün de belki.
Biler şöyle böyle bir maziye çekilip
Sizi seyredeyim görünmeksizin.

475 **Galatasaray** (Ocak 1951), S 27, s. 2

HATIRALAR –I-⁴⁷⁶⁴⁷⁷

Bir şeyler uçar ellerimizden.
Her saniye mazilere bizden..
Arzulara, hicranlara doğru.
Bir şeyler uçar ellerimizden.

Madem ki yolculuk gelmiş dünyaya
Yollar bu kaderi göreceklendir.
Bu son konaktan da başlıyor işte
Üç zamana doğru bir hoş seferdir.

Sana bir gün eğer hatırlatırsa
Bir vapur, bir duman ve bir ses bizi.
Göreceksin hâlâ bu sahillerde.
Göklerden inmiyen ellerimizi

Bir müsait rüzgâr eser de belki,
Bir gün bizlerden de bahseder deniz;
Biz o saatlerde yankılar gibi
Belki bir mazide gezinmekteyiz.

Bir acayip su kalmış gözlerimde,
Mazinin masmavi denizlerinden:
Her şeyde yeniden yaşamaktayım
Hakkı verilmemiş bir âlemde ben.

476 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981), İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.467-468.

İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi) (Aralık 1953), C.1, S 2, s.6 ; (**DÇÜ, 1971, 1971, s.91.**)

477 Bk 41. şiir

HATIRALAR-II-478 479

Bir şeyler, uçar ellerimizden,
Her saniye dünyalara bizden...
Arzulara, hicranlara doğru
Bir şeyler uçar ellerimizden.

Uzak bir yerlerden yüzlerimize,
Aşına, bir şeyler, vuracak yarın.
Dinlerken ruhlarda musikisini
Bizden olan ve bizde kalanların.

Nedirki şu şanlı eleğimsemalar,
Önünden geçenler bizim kuşlar mı?
Hani vaktiyle biz salıvermiştik...
Yoksa bunlar görülmemiş düşler mi?

Nedir, bu saadet saatlerinde
Zamanın bizimle maceraları?
Mazide bir şeyler konuşuluyor:
İşitiyor musun hatıraları?

Hangi hadiseler anlatır bana?
Gelecek: vehim mi, rüya mı, ses mi?
Bir yıldızdır tozar hâlâ ellerimde,
Geçmiş: gecelerde bir geçitresmi.

478 **İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi)** (Aralık 1954).C.1, No:3, s.8; (**DÇÜ, 1971, 1971, s.93.; SN, 1985, s.83.**) H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri**, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1981, s.468.

479 bk. 42. Ve 151. şiir

294

KUTSAL TAŞLAR⁴⁸⁰

Eskipazar'ın taşları,
Akşamları yağız yağız,
Sabahları tunca bakar.
Eskipazar taşlarım,
Biraz derince yonsanız
Ya Mehmet, ya güneş çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Yangından çıkmış bir çeğil
külçe külçe, damar damar...
Eskipazar'ın taşları,
Eskipazar'lardan değil,
Bizim bağrımızdan çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Oylum oylum, damar damar,
Bu damarı doldurmıya
Çatal yürek ister begüm!.
Eskipazar taşlarının
Anıt-Kabir'e koştuğu.

İşte bu yüzdendir beğim!
Değme er yüreği yetmez
Bu taşları güldürmiye.
Eskipazar'ın taşları,
Kanatları kursağında,
Bekleşen kartal kuşları.

Eskipazar'ın taşları
Bir çiçek»bozuğu yiğit;
Gözünden Bozkurtlar bakar,
Eskipazar'ın taşları,
Ya Gazidir yahut şehit;
Ucu destanlara çıkar.

480 **Galatasaray** (Aralık 1954), y.9, S 24, s. 5, (Anıtkabir'in Taşları, DÇÜ, 1971, 1971, s. 111; **Türk Dili** (Kasım 1985), C. 50, s. 407, S 228-229, Eskipazarın Taşları, SN, 1985, s. 67 (141. Şiir)

Eskipazar'ın taşları
Akşamları yağız yağız,
Sabahları tunca bakar.
Eskipazar taşlarını,
Biraz derince yonsanız
Ya Mehmet yahut güneş çıkar.

GECELERDEN GELEN ADAM⁴⁸¹

Bütün lâmbaları kapar gecede,
Kapar perdeleri sonuna kadar.
Ve sonra mazilere çekilip bir köşede
Gezer kaybettiği bahçelerde hep,
Sabaha kadar.

Bütün muslukları açar gecede,
Açar kapıları ardına kadar.
Ve sonra mazilere çekilip bir köşede
Dinler kaybettiği şarkıları hep,
Sabaha kadar.

Döner gecelerden adam,
Döner elinde kolunda kokular,
Üstte başta gölgeler!

Döner gecelerden adam.
Döner yüzünde gözünde yankılar,
Üstte başta damlalar!

481 **İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi)** (Nisan 1954), C.1, S 6, s.11.; (**SN, 1985, s.52.;** **DÇÜ, 1971, s.139.**) H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981).3.bs., İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.469-470 **bk.ZÖD'nin kitaplarındaki şiirleri 62. Ve 132. şiirleri**

KIYIDAKİ TEKNE ⁴⁸²

-Ünlü Ressam BRAQUE'a-

Kurudum da kadid oldum kumlarda
Sefer bekleye bekleye her gün ben.⁴⁸³
Enginlerden bir rüzgâr esmez mi serin serin
Pul pul ürperişler geçer içimden.

Bir gün atlayıveresim gelir şu kıyılardan
Işıl ışıl, yeşil yeşil sulara.
Al başını çek git, der deli gönül
Verip kendini bir büyük rüzgara!

Tâ yanıbaşında durup da böyle
Hasretini çektiğin şeylere hasret gitmek!
Hem tut o sular için halkol, hayat ol,
Hem tut sonra o sulara hasret çek!

Biraz dalacak olsam ta içimden bir şeyin
Çıkıp dolaştığını duyuyorum denizde.
Ama öyle bitirmiş ki kum beni
Ardından bir türlü gidemiyorum işte.

Bazan ayak sesleri duyarım dört yanımda.
Bakarım, masmavi, levent bir umut.
Bakarım, sülün gibi bir serene sarılmış
Püfür püfür bir bulut.
Başımı, bordamı dövsün dalgalar.
Tuzlar tahtalarımı kemirsin istiyorum.
Çek beni fırtına, çek beni deniz!
Bırak beni sahil, bırak beni kum!

İnsaniyetinize sığınıyorum!

482 **İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi)** (Ekim 1955), C.1, S 10 (24), s.7; **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1993), S 231, s.12 (**SN, 1985**, s.84.; **DÇÜ, 1971**, 1971, s.204.)

483 **SN, 1985**, s.84 : "Bir sefer bekleye bekleye her gün ben."

297

DİNLEYİCİ İSTEKLERİ⁴⁸⁴

Bir şiir okur musun, Cahit
Şöyle, karanlığından, bir de?
Bir gür okur musun Cahit, ölümden?
Çekilmez oldu hayat,
Dinleyelim.

Bak, ne duru bir gece var o yanda!
Karanlığın da bir güzelliği var, gördün mü?
Şu pencereyi açar mısın Cahit?
Yandık, tutuştuk bütün gün güneşte,
Şu pencereyi açar mısın Cahit, oradan?
Top top yıldızlar üstüne ördük şu pencereyi...
Yumulan gözlerini görelim sevdiklerimizin
Biran serinliyelim.

Hani, “ölüm üstüne bir dua” vardı eski Mısır’dan, . .
Okur musun Cahit?
Daha iyi duyulur bu şiir oradan.
İşte tâ kenarına geldik dünyanın, bekliyoruz...
Bir uçurum homurdanıyor tıraş ötede,
Sen başla meltemlerden,
Dinliyelim.

484 Esi (25 Aralık 1956), S 12, s. 2

İMA SUMAH'A MEKTUP⁴⁸⁵ 486

Sesin gelir And Dağları'ndan ağrı
İma Sumah!
Beş oktavdan aydınlanır ufkumuz:
Turuncu, sarı, yeşil, mavi, beyaz
Her sabah.

Açıp pencerelerini And Dağları'na karşı
Her sabah
“Doğan Güneş Şarkısı” söylemişin.

Ağarırmış bütün dünya dağları..
Uyanırmış Orfe evvel zamandan
Sonra beş oktavdan güneşdoğarmış:
Sarı, mavi, turuncu, beyaz, yeşil,
Öyle mi İma Sumah?

Benim de bir şarkım var İma Sumah:
“Batan Güneş Şarkısı”
Bir deniz şehrinde oturuyorum,
Söylüyorum bu şarkımı her akşam,
Sâde bu sulara vuruyor şarkım:
Mosmor, simsiyah.
İma Sumah, senden rica ederim:
Kapatıp camlarıAnd dağları'na karşı
Nolursun bir akşam da benim şarkımı söyle!
Duyusun evvel zamanlardan Poseidon,
Tutuşsun beş oktavdan bütün dünya suları:
Sarı, turuncu, kırmızı, mor ve siyah.
Olur, mu İma Sumah?

485 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981).3.bs., İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabeveleri, s.466; **İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi)** (Mart1956), C.3, S 29, s.8.; (**SN**, 1985, s.13.)

486 bk. ZÖD' nin kitaplarındaki şiirleri 99. şiir

299

DIVINA COMEDIA⁴⁸⁷

Bırak, yağmur - yaprak yazsın ağıtını;
Gündüzlerin gecelerin üstüne,
Yukarda bahçe, mevsim.
Bırakalım herşeyleri halince.
Biz hangi kantosunda kalmıştık Dante'nin Cahit?
Devam edelim-

Şu kalın duvarın dibinde böyle,
Ellerinde Doğu'nun ışıkları.
Masal gölgeleriyle oynayan bir çocuk var,
O kim?

Şu kara tahtanın başında böyle,
Elinde kömür, karanlık bir denklemin önünde,
Kara kara düşünen birisi var,
O -kim ?
Şu siyah yolların üstünde böyle,
Ellerinde rengârenk tebeşirler,
Yumulmuş, hep bir şeyler resmeden bir adam var,
O kim ?

Şu yıllık meyhanenin orta yerinde böyle,
Yanmış.., elindeki kuru şişeyi,
Kuru' cibreler gibi sıkıp duran biri var, .
O kim ?

Şu kör pencerenin ardında böyle,
Alnını karanlıklara dayamış,
Hep durmadan camları cırnaklıyan biri var,
O kim?

487 Galatasaray (Şubat 1957), S 30, s. 3

Şu ak yapı, Cahit, Galatasaray mı ne?
Artık ayrılalım mı kapılar kapanmadan?
Geldi saatin, geldi saatim
Herkesi bir türlü tüketir zaman;
Seni böcekler, beni çocuklar bekliyor...
Gidelim.

300

ÇOCUKLAR GİBİ⁴⁸⁸

Parmaklarımdan aldığıın Ecel köprüleri'nin
Ferahlığı hâlâ avuçlarımda
Rüyalarıım geçiyor rüyalarıım, o gece
Ellerime çektiğın Tren yolları'ndan hâlâ

Ecel köprüleri ipten
Gümüş tığlarında parmaklarının
Başım dönüyordu bu köprülerden
Avucundan akan sulara bakarken.
Ne istasyon, ne bir şey.. Sanki bir an'dı akan
Ellerinin arasındaki Tren yolları'ndan..
Yalnız çizgiler gibi bir ışıık ipliklerde,
Nasıl geçiyordu, Allahım, zaman!..

O ne güzel şeymiş, hayatla, demek
Çocuklar gibi oynayabilmek!..

488 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Kasım 1958), S 490, s.15.

301

KARA GECELERDE KONYA⁴⁸⁹

Güneşinde parıl parıl,
Bir Mevlânâ sıcaklığı,
Gölgesinde yeşil yeşil,
Bir Mevlânâ serinliği.

Kâh duyarım gecelerde:
Tebriz ufkundan başlayan sabahı,
Konya göklerinde Fih ü Mâfihâ,
Mevlânâ Mevlânâ büyüyen şeyi.

Kâh duyarım gecelerde:
Bir ezeli aşk aşinalığında,
Irmakların, çayların gürül gürül,⁴⁹⁰
“Meram” ile söylediği Mesnevi’yi

Kâh duyarım gecelerde:
Sokaklarda raksa girmiş bir hava.
Yataklardan sokaklara, bir hâldir,
Alır götürürler beni.⁴⁹¹
Kâh duyarım gecelerde:
Uyanmış kalbden dudağa,⁴⁹²
Gelmiş biraraya dünya,⁴⁹³
Üfler ulu bir neyi⁴⁹⁴

Kâh bir el uzanır yeşil,
Aralar geceden bir al perdeyi..
“Kubbe-i Hadrâ” da devreden bir ses,
Seslenir bağrımdan bana “Gel!” deyi.

489 **Çağrı** (Ağustos 1959).y.2, S 20, s.2.; **Türk Dili** (Haziran 1987), C.53, S 426, s.348.; (DÇÜ, 1971, s.25.) bk. 9.şiiir

490 **Türk Dili** (Haziran 1987), C.53, S 426, s.348 “Gürül gürül dereler, ırmakların”

491 **Türk Dili** (Haziran 1987), C.53, S 426, s.348 “ Çeker, alır, sürür, götürür beni.”

492 **Türk Dili** (Haziran 1987), C.53, S 426, s.348 “Candan dudağa dek uyanmış”

493 **Türk Dili** (Haziran 1987), C.53, S 426, s.348 “Bir araya gelmiş dünya, maverâ”

494 **Türk Dili** (Haziran 1987), C.53, S 426, s.348 “ Üfeler durur sanki ulu bir neyi.”

302

BOZKIR⁴⁹⁵

Mavi mavi, serin serin gülümser uzaklarda,
Büyük büyük pencerelere deniz.
Biz, şu muhasaradan artakalan,
Şu yel de olmasa bir, öleceğiz.

Şu gedikten parlıyan mavilik mi?
Bir kocaman gazocağının alevi..
Yanar temmuz, ağustos gün boyunca dam, duvar,
Pişeriz.
Doludur çağlıyanlar, ormanlar, yaylalarla,
Doludur ak kâğıtlar üstünde düşlerimiz.
Şu ağaç gölgesinden sonra bir bozkır var ya,
İşte o ağacın o tarafı biz.

495 Bozkır, **Çağrı** (Eylül 1959), y.2, S 21, s.3.; (DÇÜ, 1971, 1971, s.48. bk.20. şiir)

303

KORKU⁴⁹⁶

Açarken titreyişi karanfillerin
Yapraklar ucunda kırmızı, pembe
Hangi havalara degeceğinden

Açarken titreyişi karanfillerin
-Bunca riyâsı var, cenazesi var.-
Nereye, kimlere düşeceğinden

Açarken titreyişi karanfillerin,
Güzel saatlerin öyle
Süresiz, usulca geçeceğinden.

Açarken titreyişi karanfillerin,
Bir rüzgârda esirikliğine doyamadan
Söneceğinden.

Açarken titreyişi karanfillerin
Giden kokularla giden şeylerin
Bir daha dönmeyeceğinden.

Açarken titreyişi karanfillerin:
Tarçın.. Hind.. tenâsuh..
Başka bir kalıpta döneceğinden.

496 **Çağrı** (Ekim 1959), S 22, s.4.

304

10 KASIM FIRTINASI⁴⁹⁷

Hey rüzgârgülü! Hey rüzgârgülü!

Bu yaprak hangi yaprak? bu rüzgâr hangi rüzgar

Ölüm gibi, buz gibi,

Bir saz inler tâ Asya'dan Edirne'ye dek bugün

Sanki göğsünde boralar, fırtınalar gerili,

Er ozanlar çaldığı bir koca kopuz gibi, .

«Yer buyruğu dağ, derler, yurt buyruğu beyi atalar

Meğer o ne dağmış, ne beymiş eğer!

Bak; Hülin gibi, bak; Oğuz gibi.

Ne biçim musiki, ne biçim «amaa!

Daha başlarken adam

Başlamış sonsuz gibi,

Tarih öncelerinden, tarih sonralarından

Kim gibi değildi o, hangi kahraman gibi;

Kendi gibi, Alp Ertunga, Alpaslan, Yavuz gibi?

Görmüşüz bir yol, tatmışız bir kez,

Andıkça unutturuyor bize herşeyleri O,

Odise'de tattığımız. Lotus gibi,

Şimdi ise, ya yitirmiş öz cevherini herşey,

Yâ biz yitirdik ağzımızın tadını;

Ekmek ekmeksiz, su susuz gibi,

Şimdi ikide bir çalınıp aranıyor dağ - taş,

Bakıyoruz bir boş boş ellerimiz, kollarımız

Bir yerlerde birşeyler unutmuşuz gibi

497 Galatasaray (1960), S 34, s. 5.

Şimdi karatahtalar yasında bir kara mask,
Saçlarına, kaslarına konar ak ebeşirler
Sivas alfabesinden birer mutlu toz gibi

Şimdi yitirmesine yitirmişiz, yok ama.
Ayrı değil, uzak değil bizden O
Bir denizde tuz gibi,

305

DENİZ UYANDI⁴⁹⁸

Bir ulu deniz uyandı Beyazıt Meydanı'nda
Yıllardır susmuş beklemiş bir deniz..
Bir deniz ki tarihlerin, zaferlerin denizi;
Bir deniz ki Hürriyet'le beraber doğmuş ikiz

Bir ulu deniz uyandı Beyazıt Meydanı'nda
Hürriyet'ten başlayan bir sabahla...
Millet, haysiyet adına bir şafak:
Lâle lâle göğüsler bir haysiyet adına

Bir ulu deniz uyandı Beyazıt Meydanı'nda
Gün Perşembe, tarih 28 Nisan.
Sen o çiçekler sen o sevişmeler ayında
Kurşunlarla nasıl öpüşür insan!

Bir ulu deniz uyandı Beyazıt Meydanı'nda
Tapınaklar katında tanrısal bir uyanış.
Kız, erkek bir gencecik gencecik dizildiler
Bir fidanlık yangını ibadetçe bir yanış.

Bir ulu deniz uyandı Beyazıt Meydanı'nda
Dalga dalga devirip söndürüp kurşunu atı.
Türk gençliğinin bir büyük imtihanı daha.
Bir Ata'ya bir kanın ilk şerefli ispatı.

Bir ulu deniz uyandı Beyazıt Meydanı'nda
Şu gülüşlerimiz bütün o sulardan bir hayal
Şu bayramda ne şâhâne bir demet oluyorum
O şehit, o genç, o er, o subay, o general

28 Nisan, 27 Mayıs:
Bayrağı altın gönderlerce tuttular
Çeke çeke getirdiler güneşi göklerimize
Bayraklara katıldılar gittiler.

498 Çağrı (Haziran-Temmuz 1960), S 29-30, s.25.

306

BİR GEMİYE SESLENİŞ⁴⁹⁹

Santa Maria Santa Maria
Küsmüş gider bencileyin dünyaya.
Ay doğarmış, gün doğmuşmuş ona ne?
Gölgesi düşmez suya.

Santa Maria Santa Maria!
Senin yaban, senin korsan ellerde çektiğini
Benim kadar hangi kıyı,
Hangi su doyar acaba?

Santa Maria, Santa Maria!
Kaç hayalim benim de böyle gitti..
Ne hülyalarla çıktım denizlere kaç sefer,
Kaçı düşmedi suya!

Santa Maria, Santa Maria!
Benim ömürlerdir çektiçeğimi
Sen ilk defa görüyorsun ömründe,
Ne imiş gidememek, gör, muradınca

499 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (15 Şubat 1961), S 544, s.13.

307

GERÇEK⁵⁰⁰

Siz; göklerde gün, yıldız bir yüce şevk içinde,
Bir yellerin elinde, bir yeşil altınlardan
Teller, ziller gibi görüyorsunuz onu..
Derinlerde Laokon'u köklerinin ömürlerdir,
Onu görmüyorsunuz siz işte o Laokon'u

Siz, “Ben onu cennette görmüştüm” diyorsunuz,
Siz, “Apollon'dan kaçıp defneye dönerken Daphne”,
Siz “Ona verdi, diyorsunuz, ateşi Promethe”,
Siz, “Ben onu Nuh ile görmüştüm” diyorsunuz:
Oynuyorsunuz ağaç'a Raşomon'u.

Görmüyorsunuz topraklar altındaki Laokon'u.

308

KAR HAVASI I⁵⁰¹⁵⁰²

Ne ovaya, ne dağa, ne denize,
Kar bize yağıyor, ceylânım, bize!

Dal dalca, yel yelce memnun hâinden..
Bilinmez, ne söyler şu kar herkese.

Kar değil husrandır⁵⁰³, taşandır esen
Bir kırılmış camdan içerimize⁵⁰⁴

Ver sen bu karları, yıllardır bizim
Duyulmuş, denmemiş kederlerimize.

Ne civan ümitler kaybettik artık
Ne yağarsa yağsın üzerimize!⁵⁰⁵

S 547, s.12.

501 **Kar Havası I Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1961)**, S 548, s.16. (**Kar Havası I Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs1989)**, C.16, S 184, s.7, “**Şubat Havası, K. s.58.**”)

502 Bk 210. Şiir Şubat Havası

503 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs1989)**, C.16, S 184, s.7, ; **Şubat Havası, K. s.58.** “husandır”

504 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs1989)**, C.16, S 184, s.7, ; **Şubat Havası, K. s.58.** “canevimize.”

505 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs1989)**, C.16, S 184, s.7, **Mayıs1989; Şubat Havası, K. s.58.** “Ne civan ümitler kaybettik.../ Artık Ne yağarsa yağsın üzerimize!”

309

KAR HAVASI II⁵⁰⁶ 507

Ne tipidir savrulan belki ne kardır yağan,
Belki israf ettiğimiz ay mehtaplarıdır⁵⁰⁸⁵⁰⁹ yağan

Öldürdüğümüz günlerden kalmış pişmanlıkların
Üstüne bir ağıtı belki karanlıkların.

Bir cenaze töreni, belki kar ışığında
Geçmiyen⁵¹⁰ günler için belki yar ışığında.

Belki bu sisler, sesler ne trendir, ne siren
Belki kaçırdığımız gemiler gülüyor geçmiştin.

Bir vehm ile sulara nasıl ürperir balık.
Belki o hâlimizdir bu tedirgin aydınlık.

Belki son, gösterisi daralan ufkumuzun
Bir hoşça bitmesi için bütün yoksunluğumuzun.

Bir beyaz fasıladır belki de ne şu, ne bu,
Ömrümüzde şâhâne bir ilkbahara doğru.

506 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1961), S 548, s.16, 15. (“Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1985)., S 139, Cilt: 12, Sayfa:8; Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1987), S 161 C.14, sayfa:6..” “K.s.59.”)

507 bk. 211. şiir

508 Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1985), S 139, Cilt: 12, Sayfa:8 : “bir ayışığıdır”

509 K., s.59 “bir mehtaplardır”

510 Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1985), S 139, Cilt: 12, Sayfa:8 : “geçmeyen”

310

FARLAR İÇİNDE⁵¹¹

Sizin kimselere bir kederiniz yok, ⁵¹²
Siz bir yolda, bir aşkta⁵¹³ hâlinizce...
Siz de bir insansınız, siz de yürüyeceksiniz.
Bakarsınız, yanmış gelir korkular, felâketler
Üstünüze üstünüze.⁵¹⁴

Girmişinizdir, kısıkvrak, ⁵¹⁵
Alıvermiştir sizi dairesine bir farlar.
Duyurmuştur size denizken deniz bile, ⁵¹⁶
Dört bir yanınızdan inmiş de ağlar.

Bir yiyici, ilkel çiçek sarmıştır çevrenizi,
Siz kurtulmak sevdalarında vira⁵¹⁷,
Kor mu sanırsınız bu gözler sizi⁵¹⁸?

Gideceksiniz işte hep böyle ezile, eriye
Hep bu gözler üstünüzde.⁵¹⁹

511 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (15 Mayıs 1961). S 550, s.12.; (K, 1988, s.31.)

512 **K, 1988**, s.31. "Bir kederiniz yok sizin kimselere"

513 **K, 1988**, s.31. "sevide"

514 **K, 1988**, s.31. "Ne yapsanız üstünüze üstünüze üstünüze."

515 **K, 1988**, s.31. "Girmişinizdir kurtulmamasıya, kısıkvrak"

516 **K, 1988**, s.31. "Sanki duyurmamıştır denizken deniz bile size"

517 **K, 1988**, s.31. "hâlâ"

518 **K, 1988**, s.31. "Ama yakalamış bir kor mu bu gözler sizi"

519 **K, 1988**, s.31. "Bu amansız, acımasız gözler hep üstünüzde."

311

EL EL İÇİNDE⁵²⁰

Bir şey var elimizde değil,

Bir şey yok elimizde.

Hep bir hırçın anne sesi ruhumuzda «ciss».

Hep bir masum korkular elimizde.

Uçurduk bir ak, mavi kuşları gitti gider...

Şimdi bir gölgeleri sızlar hep elimizde.

Artık hep hasretini çektiğimiz bir humma var:

Tepserir durur dudağı elimizde.

Büyük eller mi gerek büyük dualar için?

İşte her gün bir çocuğun elleri elimizde.

520 Galatasaray (Ocak 1963).y. 16, S 40, s. 4; (Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 18.; Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Eylül 1976), S 82, s. 10.; K, 1988, s. 108; DÇÜ, 1971, 1971, s. 167

312

DUVAR⁵²¹

İlk sinema, ilk mısra, ilk acaba, ilk sırdaş:
Duvarlarda neler yok, duvarlarda neler var.

Neden ki bir duvara bir çivi çakılırken
Geçmişlerden ellerim haykırır duvar duvar!

Bir gün bir boy aynasına başınız,
Başınıza vuracak, bakacaksınız, duvar!
Yaşamak bir yürüyüşdür bir büyük aynada böyle..
Sanırsınız daha duvara çok var.

Er geç öğrenirsiniz bir gün siz de,
Nerde ayna, arkasında bir duvar,

Bir gün bütün duvarlar yıkılacak..
Ama ne varsa yine duvarlar arasındâ var.:

521 Galatasaray (Mayıs 1963), y.16, S 41, s. 4

313

SON SON⁵²²

Bindebir günler bir ilk ilk,
Çoğu günlerim sanki son son.

Havalara sığmaz içimde kâh bir kuş,
Ama çoğu yollardan her adım bir ses: «Son! Son!»

Teni başlıyor gibi iyidir her güne kayıplarımızdan,
Saat yürümüş, başlamıştır oysa masada «Son son.

Bir yer var ki aynada gel-geç bir ışıık ilkler,
Kalır aynaya bir gece, bir hayalkırıklığı «son son»

Siz hiç siyah lâleler gördünüz mü?
Vardım beyazdan, aldan şimdi onlara ben son son.

522 **Galatasaray** (Mayıs 1963), y. 16, S41, s. 4

314

EL EL İÇİNDE 523 524

Bir şey var elimizde değil

Bir şey yok elimizde.

Hep bir hırçın anne sesi çocuk ruhumuzda: “Cıss!”⁵²⁵

Hep bir masum korkular elimizde.

Uçurduk bir ak, mavi kuşları gitti gider..

Şimdi bir gölgeleri sızlar hep elimizde.

Artık hep hasretini çektiğimiz bir hummâ var;

Tepserir durur dudağı elimizde.⁵²⁶

Büyük eller mi gerek büyük dualar için?

İşte her gün bir çocuğun elleri elimizde.

523 “El El İçinde” **Galatasaray** (Ocak 1963), y.16, S 40, s.4; Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s.18 ; “El El İçinde” **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1976), S 828, s.10.; “El El İçin Kimin Eli” **K, 1988**, s.108.; “El El İçinde” **DÇÜ, 1971, 1971**, s.167.)

524 bk.76. ve 255. şiir

525 “El El İçinde Kimin Eli” **K, 1988**, s.108.; “**Hep esirgeyen bir anne sesi ruhumuzda: “Cıss!”**”

526 El El İçin Kimin Eli” **K, 1988**, s.108.: “Tepserir durur dudağı elimizde”

315

ZİLLER ÇALACAK⁵²⁷

Zil çalacak... Sizler derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak... ziller çalacak benimçin,
Duyacağım evlerden, kırlardan, denizlerden,
Tâ içimden birisi gidecek uça ese..
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim
Zil çalacak... Siz geminize, treninize gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım iskelelerden, istasyonlardan bütün,
Tâ içimden birisi koşacak ardınızdan..
Ama ben, ben artık gelemeyeceğim.

Sonra bir gün bir zil çalacak yine.
Hiç kimseler, kimsecikler duymayacak:
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz...
Tâ içimden birisi birisi kalacak oralarda,
Ben gideceğim.

527 **Galatasaray** (Şubat 1964), S 43, s.20.; (Zil Çalacak, **Özel Şişli Terakki Lisesi** (1968 Yıllığı). Ziller Çalacak, Çağrı (Ocak 1993). y.37, S 398, s.2 ;**K, 1988, 1988, s.113; SN, 1985, s.9**; H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981), 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.470) **bk.157. Ve 260. şiirler**

316

KİMLİK⁵²⁸

Siz beni kürsülerde kürsüde mi sandınız
Birlikte eğilmişken sevgiyle bu kitaba.
Bakın, bakın gölgeleriniz, gölgelerimizle dolu
Şu 44. sayfa.

Nerelerden bir ilk yaz güneşleri
Düşüyor bu yaprağa böyle ılık, tertemiz
Bakın, bakın gölgeleriniz, gölgelerimiz üstünde
Alın yazılarımız.

Siz beni kürsülerde kürsüde mi sandınız
Her gün sizden biriydim, her gün bir başka, adım;
Gerçekleşmemiş, uzak bir gençlik özleminde.
Bağışlayın, ama hepiniz olamadım.

Sen Mersin, sen Çarşamba, sen Keban, ey sen, ey sen!
Bir kimlik değişiminde böyle beni
Nereye götürüyorsunuz o benim, o aşılmaz
Duvarlar ötesi özlemlerimi?

528 Galatasaray Lisesi (1964-1965), s. 110

317

DENİZ ADAMI⁵²⁹

Gün olur hani denizde, sislerde
Bir türkü söyler birisi, kendi yok...
Yavaş yavaş salmaya başlar derken o deniz,
O sıcak sis yavaş sizi de.
Ve başlar tâ içinizden bağırmalara şimdi
O yitik deniz adamı acı, tok.

Âmâ biraz sonra bakarsınız ki . . .
Martılar, motörler boğmuş o sesi.

Gün gelir siz mühendis, siz sanatkâr, siz tüccar...
Bakarsınız, o deniz adamı yine içinizde.
Ansızın çevrenizde yine o sis, o deniz.
Başlamış türküsüne o deniz adamı yine.
Almış gitmiş başını eş, is arası kayık.
Sizi çekmiş götürmüş o türkü bir geçmişe.

Ama biraz sonra bakarsınız ki.
Yine yolarınıza çağırıyor kayık sizi.

Gün gelir bir köşeye çekilir bir İhtiyar,
Tâ içinde o deniz adamı, o adam - deniz.
Ve düşsel bir değişim çok uzak ufuklardan:
Bir bak su, bir bak dalga, bir bak mavi, bir bak sis.
Ve artık enginlere mal olmuş bir sıcak ses.
Ve bir dost yüz şöyle belli belirsiz.

529 Galatasaray Lisesi (1964-1965 Yılığ), s. 111

318

SON YOLCULAR⁵³⁰

Nereye gidiyorsunuz? Nereye, nerelere?
Ey, ey genç yolcularım, yolcularım, ey benim?
Bu al, mavi küheylânlar üstünde.

Neye susuyor, neye cevap vermiyorsunuz
Nereye böyle esirik rüzgârlar gibi
Anlıyorum, hakkınız var. Öyle ya,
Gittiği yeri kim biliyor ki.

Bir çölde yön nasıl belgilenecek,
Coğrafya derslerinde öğretmişlerdi hani.
Arna hangi Coğrafya söyleyebilir bize
Gittiği yere kim biliyor ki.

Kim derdi ki Einstein girer bir çekirdeğe
Yunus bu yoldan sonsuza gidecek,
Ve Tahiti'yî Gauguin'in içinde.

530 Galatasaray Lisesi (1964-1965 Yılı), s. 109

319

AKŞAM ZİYARETİ⁵³¹ 532

Bu saatte gelir camlarımıza
Ölülerimiz.
Biz be saat ölmüş günlerimizin
Ziyaretlerine sürükleniriz,

Bu saatte gelir odalarımıza
Serviler, servilikler.
Başlar ağır ağır serviliklerde
Bir ksilofona kemikler,

Bu saatte gelir sofralarımıza
Otururlar ölüler dizi dizi.
Gülerek seyrederler kadeh kadeh
Havalarından nasıl kaçmak istediğimizi.

Ve sonra gecelerin siyah aynalarına
Bırakır giderler bizi.

531 Galatasaray Aralık (1964), s 9.; (Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Aralık 1975). S 819, s. 14.; Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Temmuz, 1987), C. 14, S 165, s. 7; İftar Akşamı, K, 1988, 1988, s. 102. bk.250. şiir

532 bk.250. şiir

320

KİTAPLARIN SOLUĞU⁵³³

Varışa kitapların okuyup okuyup da
Artık anlıyamadığımız bir yerlerine geldik.
Sanki bir bir açılan mahzenlerden
Yüzümüze karanlığın üflediği bir serinlik.

Yüzümüze sandukalar içinden geçmiş'lerin
Üflediği bir serinlik küflü, ak.
Açılan yaprakların aralığından şimdi
Esniyor gibi toprak.

Şimdi sanki yüzyıllar sonra bir ruh,
Ürperir ehamının altında Totangamen.
Düşer mumyasına bir acı gülüş
Altın, gümüş deştiler, kâselerden

Şimdi o sayfalarda ölmüş sevgililerin
Yataklarda donmuş kalmış boşluğu.
Yeşil yeşil sinekler uçmakta satırlardan,
Yapraklar arasında artık ölüm soluğu.

533 Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 20

321

KATAKOMP⁵³⁴

Ölüm toprakları serpilmiş gibi.
Hangi uykudayız, bu ne sessizlik?
Neye bembeyaz, bomboş,
Yoksa okurken okurken bir mutlulukta rüzgâr,
Son yapraklara mı geldik?

Nedir bu duvar böyle çevre çevre
Susuşlarla terklerle kalınlaşan?
Nedir üstündeki bu çapraz kemik?
Hangi yıkılmış şehirden geçiyoruz?
Yolun neresine geldik?

Hangi karlı dağlara bakıyoruz,
Yüzümüzde bu çaresiz aklık ne?
Hangi Katakompların soluğu bu serinlik?
Bu taş yalnızlıkta can hangi böcek?..
Yoksa döndük dolaştık, en sonunda,
O, aşktan önceki yere mi geldik?

534 Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 19.

322

ARİFE^{535 536}

Bu nasıl arife böyle,
Bak bak, bir türlü bayram yok.

Bütün cenazeciler açık, memnun şehirde;
Şehirde tek çocuk yok.

Bilmez bayram yerleri yeldikleri ne düştür,
Bilir ki ama salıncaklar, hep yel, başka bir şey yok

Birini giyer gazellerin birini çıkartırım ben,
Ama hiçbir pazarda bana göre bir güz yok.

535 Arife, Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 19.; (Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Aralık 1975), S 819, s. 14.; K, 1988, s. 105)

536 bk. 252. şiir

323

PLAK DOLABI⁵³⁷

Kâmil Serdengeçti'ye

En güzel, en seçme dairelerdi
Bir yaz denizlerinden plâkları.
Gün, gece Kazancılar çarşısında bile olsa
O kendi evreninde dinlerdi dinleyince
En sakın, en güneşli, en mutlu uzakları.

Bir egzotik mavide açıla açıla zaman
Genişler giderdi tâ dünya çocuklarına dek.
Duyardı bir sulardan mavi masal atlarının
İpek halkalarından gümüş çingirakları.

Bazan da bir 33 lük Stereo-durur durur,
Başlar allı, mavili çocuk kayıklarından
Eserdi cıvı cıvı bir süre rüyalarda..
Sonra birden bir yaz: Bir altın Çıgan,
Ve sonunda muhteşem bir Sonbahar çalardı.

Ama şimdi!., ya şimdi!..
Hangi çocuklar açmış dolabım?
Bu simsiyah, parça parça sesler ne çevresinde?
Bu sulara kimler kırmış atmış plâklarını.

537 Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 17

324

KARA GİTAR⁵³⁸

Çalıyor orda, gecede bir zenci gitarını:

Od ağacından..

Vura vura göğsü suya, yüzünde gözlerinde

Geceler içinde yanmış bir orman.

Bir kanadlar, bir çığlıklar kokusu

Havalardan..

Tüter uzak özlemler üstüne tüy tüy, ses ses

Geceler içinde yanmış bir orman.

Küsmüş, kararmış bağrımız,

Dünyanın bir ucunda bağırır kara topraktan..

Parlar bir gitardan hepimiz aşkına

Geceler içinde yanmış bir orman.

Dallar yeşerir, kurur ceylânlar boşluğunda,

Bir yalımlar boş parsler oylumundan...

Vurur sağırlığımıza, körlüğümüze vurur, vurur

Geceler içinde yanmış bir orman.

538 Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 17

325

EROZYON⁵³⁹

Yine tam bir sınırı geçti geçecek bir kendi:
Uyur-su, uyur-yel.. hep tebdil-kaçak.
Beklemek her gün karakol karakol sınırlarda
İkide bir sessiz, sinsi bir nokta kendimizi
Tam bir çizgiden kopmuş giderken yakalamak.

Ve sonra bakmak bir gün ve sonra görmek bir gün
Çevremizde bizi tutan ne ağaç, ne ot, ne yaprak!
Uymak akan sulara, uymak esen yellere,
Koymak gitmek bir denizlere., bir.. bir..
Bir yere, bir yerlere toprak toprak.

539 Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 17; K, s.106 (bk.253. şiir)

326

YIKIK TİYATRO⁵⁴⁰

Siz bu yıkık, harap tiyatroyu yoksa ⁵⁴¹

Hep böyle mi kalır sanıyorsunuz ki?

Yeniden kurar kendini ve başlar oynamıya

Oynanmış, oynanmamış bütün oyunlarını:

En güzellerini, hattâ bazan en kötülerim.

Tâ sabahla perdeler inip kapanıncaya dek

O her gece etraftan el ayak çekildi mi?

Siz bu yıkık, harap tiyatroyu yoksa ⁵⁴²

Hep böyle mi durar sanıyorsunuz ki?

Ama artık bu oyunlar hiç kimseler için değil,

Yıldızlar için, sular için, toprak için. bile hattâ

Artık gecelere bile sığmıyan

Kendi için hepsi.

540 **Galatasaray** (Mayıs 1964), S 43, s. 16.; (bk.Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, s. 821, Şubat 1976, s. 7.; SN, 1985, 1985, s. 63)

541 **SN**, 1985, 1985, s. 63 (bk.140. şiir)“Siz bu yıkık dökük tiyatroyu yoksa/
Hep böyle mi kalır sanıyorsunuz ki?/ Yeniden kurar kendini ve başlar oynamaya
Oynanmış, oynanmamış bütün oyunlarını:/ En güzellerini hattâ bazan en kötülerini /
Tâ sabahla perdeler inip kapanıncaya dek /O her gece çevreden el ayak çekildi mi?

542 **SN**, 1985, 1985, s. 63 (bk.140. şiir): “Siz bu yıkık dökük tiyatroyu yoksa
Hep böyle mi kalır sanıyorsunuz ki?/Sürdürüp gider oyunlarını aklına ne gelirse, /
Ne delik deşik şu tavandan bakan yıldızlar ne de/Kör yarasalar ve yel yel yapraklar alkışı için/Ve
ne de şu kırk dökük oymalardaki replikler, /Artık her oyun kendisi, kendi seyircisi için.”

327

TELLİ KİTAP⁵⁴³

Hani bir kâğıdı vardır Kitab-ı Mukaddes'in
İncecik, has elbet görmüşünüzdür.
Hani bu yüzdeki yazı görmez o yüzdekini,
Ama «Eski Ahd»inden «Yeni Ahd»i görünür.
İşte böyle bir kâğıda bir kâğıda bir kitap: bir arada
Karacaoğlan, Baudelaire, Hâşim, Michaux, Yunus, Fuzulî
Bir antoloji yapmışlar... İyi, güzel,
Ama gel gör ki, telli.

Hangi sayfayı açsanız gelir bir yerlerimden
Yırtılan bir yaprağın acı sesi.

543 Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 16; K, s.107 (bk.254. şiir)

328

GALATASARAY⁵⁴⁴

Galatasaray'ım has bahçem benim!
Yarınlar fideliğim, değerler fidanlığım!
Sen karanlık topraklar kaderine ilk defa
Işıklar adına atılmış tohum!
Süren dalım, açan çiçeğim, dolan meyvam,
Yetişen mutluluğum.
Gören gözüüm, duyan kulağım benim,
Sağ düşüncem, sağduyum!

Şu sıralarda, şu karşımda oturanlar
Kimse değil, gençliğimden bir özlem, bir yoksunluğum
Adları değişmiş birer ak umut,
Dün yitirip yitirip bugün bir bir bulduğum.
Şu kim ama şu masal mutluluğunu
Bozuk paralar gibi harcıyan? Tanımıyorum.
Ama seni, ey çocuk: ey saygı, ey başarı,
Her görüş kendimle karıştırıyorum!

Galatasaray'ım, has dostum benim!
Sen ey, sınıflarımda kâh bir kutlu karışım:
Sesimde Fikret'leri, Hâşim'leri duyduğum!
Sen ey, Kars'a git Kars'ta, Paris'e git Paris'te,
Renk renk sevgi, renk renk hizmet; aydınlık
Dünyaları, haritaları hâlinde bulduğum!
Benden torunlarıma kalacak altın madalyam,
Sen ey, göğsümde parlıyan gururum!

544 Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 14

MUSTAFA KEMAL AYDINLIĞI⁵⁴⁵

Ben sadece düpedüz Mustafa Kemâl derim,
Eğer bana sorarsanız...
Size kalırsa ona:
Deniz, derya, güneş, hayat dersiniz.

Mavi gökler, mavi dağlar memleketi Türkiye'm!
Yüzyıllardır bu toprağa ay doğar, güneş doğar..
Yüzyıllardır ne zaman ısıdı böyle toprak?
Yüzyıllardır ne gün böyle uyandık biz?

Yatardık, kalkardık, Tanrının günü,
Gece., gece... Hep gece, . Yine gece
Ve bir türlü sabah olmak bilmezdi
Alınlarımız, yüzlerimiz, gözlerimiz.
Ateşimiz yanardı, tütmezdi dumanımız!
Sanki bir kör kederler içindeydi içimiz.
Ama şimdi her birimizin bağrındaki ateşten
Doğar hergün bir Feniks.
Biliyorum, artık tüm gerçek adınızı,
Bir Mustafa Kemal'siniz hepiniz:
Biliyorum mutluluklar, biliyorum günler sizi,
Siz ne 27 Mayıs, ne de Perşembesiniz.

Daha bir gidin Ergenekon'a doğru iradesinden,
Daha bir gelin Fezalar Çağı'na gözleriyle;
Samsun'dan, Sakarya'dan, Kızılây'dan, Beyazıt'tan
Hep O'nu göreceksiniz.

Hep O'nu görmekteyiz şimdi
Oğuz gibi, o Bozkurt'u hep bir aydınlıkta biz..
Sesleniyor ve diyor: «Yepyeni zaferlerde,
Haydi, sizi bekliyor yerleriniz!»

545 Galatasaray (Mayıs 1964), S 43, s. 14

330

ARAP⁵⁴⁶

Bu benim kaç banyodan geçmiş hâlim, bilmezsiniz,
Aslım bir jelatinde arap.
Ne sular, ne ilâçlar hergün hergün
Tüp tüp, kap kap.

Kolay mı beyaza çıkmak huzura?
Karanlık bir kara kilit.
Al ışıklar altında kâğıt kâğıt ser seril,
Gir çık sülfıt, hiposülfıt.
Çok mu kaçtı ilâçlar karanlık odalarda
Yandı resim.
Artık ne yapsanız boş, gülmek bilmez
Yüzü günlerce kederin.

Solgun muyum, ne çağlar geçmiştir üzerimden
Duvarlarda, bir yana atılmış albümlerde.
Bir anlayan el açıp da göz durup da baktı mı?
Sorsanıza bir kere.

Karanlığım, al ışığım, ilâcım, ilâçlarım
(Ah, o denge!) dengesinde mi o gün,
Bir duru sular dibinde gülümser
Çıplak güz dallanma içinden yüzüm gözüm.

Sizde benim böyle çok resimlerim olmalı:
Yıllar, aylar, günler., indirin, bakın!
Görmüyorsunuz değil mi? Hep beyaz... Ölüm gibi
Yanı başımda duruyor da arabım

546 Galatasaray Lisesi (1965-1966 Yılı) s. 99.

331

TÜFEK⁵⁴⁷

Biliyordum bir tüfek patlayacak, nasıl olsa,
Bir gün -bu hep böyle olur- dağılacağız.
En en tatlı yerinde kesilecek muhabbet,
Ağaç birden duyacak kaldığını yapayalnız.

Biliyordum bunun böyle sürüp gitmeyeceğini
Daha bakarken yüzünüze, daha dinlerken sesinizi,
Mavi gökleri yakıp kavuran gol korsun gibi
Duyardım bir şeylerin içimi yaktığını cız cız.
Biliyordum bunun böyle olacağını,
Yıldızlar gibi tarumar.
Yıldızlar gibi ilerde buluşsak bile bazen
Bir sularda, bitti artık bu dalda şarkılırsınız.

547 Galatasaray Lisesi (1965-1966 Yılı) s. 98

332

SON DAL⁵⁴⁸

Hani Hemingway'in «Allaha Ismarladık demeyelim»
adlı bir eseri vardır. Biz de öyle diyelim.
Bahçemdeki son dalda son baharım,
Herbiriniz bir başka çiçeğimsiniz.
Bir görülmüş, bir duyulmuş şey değil:
Türlü çiçeği dünyanın bir dal üzre!
Dalı dallardan hâriç bir dal ediyorsunuz siz.

Kiminizde en sıcak ülkeleri sevginin
Günden güne soğuyan ufkumda açar renk renk.
Biliyorum bulutların neyi getirdiklerini..
Sanki aydınlatmaya çalışıyor gibidir
Yaklaşan bir karanlığı, mikdarınca, her çiçek.

Neyi vurduklarını duyuyorum saatlerin
Beni koyup gidince boşluklara kiminiz,
Sanki acı bir alarm öter., öter
Ümitlerim üzre, memleket üzre
Uçup gittikçe bahçemden biriniz.

Batıda bir kargalar... Hayır, göremezsiniz
Nasıl karartıyorlar havama, çocuklarım!
Van Gogh'un kargaları mı acaba, n'olsa gerek?
Gerin ak ellerinizi, gerin sevgileriniz
Gagalan gözlerime girecek.

El ayak çekince yaz, yarın bu son daldan da
Bir su akarmış gibi gecelerde, bir yerde,
Ölümçül uykuarımda yankılanacak sesiniz..
Ve uyu uyan «Son Yaprak»ı misali O'Henry'nin.
Bir boz duvara vuracak gölgeleriniz.

548 Özel Şişli Terakki Lisesi (1969 Yılığ)

333

MEVLÂNÂ İLE⁵⁴⁹

Araya merhaleler, menziller girmiş dağ dağ,
Sen çıkmışın görünmez yücelerine bir kavsın, ⁵⁵⁰
Bense tâ alçağında... tutmuş bana “Gel!” dersin, ⁵⁵¹
Nerde sana varacak yol Mevlânâ, Mevlânâ?

Ben yıllardır yalvarıp duruyorum böyle sana,
Ama hep bir yankı, “lâ.. nâ.. la.. nâ..”

Bilmem ne halettir bu, bu ne türlü tecellâ:
Bu devir ne devirdir, döner şeq ciheti sesin?⁵⁵²
Oraya koşarım burda, buraya koş orda aksin!
Al hâl eyle, yetti artık kaal Mevlânâ, Mevlânâ!⁵⁵³⁵⁵⁴
Nasılsam öyle geldim işte yalvarırım sana,
Ama hep bir yankı, “lâ.. nâ.. la.. nâ..”

Baştanbaşa Konya’dan ibaret olur dünyâ
Dergâhına ne zaman gelsem ziyaretine
Ve bir manzûme-i şems girmiş gibi âyîne⁵⁵⁵
Başlar canda bir esrik yel Mevlânâ, Mevlânâ!

Eser, döner, savrulur, bîhuş yalvarırım sana,
Ama işte o bir yankı, yine o “lâ.. nâ.. la.. nâ..”

Anladım ki bu sesler, ama nelerden sonra,
Senin nurdan dağlarının cevâbı değil, hâşâ!
Hem çağırasın “gel!” deyu hem koğasın nice olur?
Hangi sevgili sen gibi çağırdı bizi Mevlânâ?

Bunlar benim içimde yatan kara dağların,
Bana bir uyanıştan seslenişi olsa olsa.

549 **Mevlânâ İle, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi Mevlânâ Özel Sayısı**
(Aralık 1972). C.1, No:12, s.6.; (**Mevlânâ’da K**, 1988, s.92. (bk. 242. şiir)

550 **Uruç kavsî.**

551 **Nüzul kavsî,**

552 **Devir nazariyyesi.**

553 **Hâl: tasavvufta vecd ü istiğrak, kemâl mertebesi.**

554 **Kaal: tasavvufta mülâzemet devresi.**

555 **Manzûme-i şems (iki mânâsı ile)**

334

BİSMİLLAH^{556 557}

Yüzyıllardır süzölüp durur ruhlarımıza
Taşıp selsebilinden Ta'lik'inin her sabah
Tâ Yesârî'den beri sanki duvarlarımızda
Bir gümüş divitten bir sîm BİSMİLLAH.

Ötede ne Dîvânî, ne Kûfî, ne Şecerî
Ancak Hisârî denilir bir hat'la
Sarmaş-dolaş dallar gibidir sol "RAHMET" sularında
Karahisârî'nin gönlünde Allah.

Daha ötede Hamdullah Hamdi, Rakım, Şevki'ler
Ve daha bir niceler, kâh Sülüs kâh Celî'de
Ol ilâhî aşka "isbat-ı liyâkat" şevkiyle
Bir "oda yanmış kamış"tan etmiş ah.

556 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1973)**, C 2, S 13, s.7.; (**Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Nisan 1994)**, y.22, S 250, s.20.; **SN, s.106.**)

557 Bk. 172. şiir

335

YI LDIZNAME⁵⁵⁸

— Büyük Sanatçı Yıldık KENTER'e —

Ne kadar öğünürse öğünsün gece
Büyük, derin, sırlı karanlığıyla
Gece gecedir, yıldız yıldız.

Hiç siz bir damlacık zaman İçinde
Beyaz, sarı, kıvıl, kara bir insanlık kaderinin
Doğduğunu gördünüz mü hiç böyle yıldız yıldız?

Kendi oyunumuz bile ağır gelirken bize
Her kez bin çilemizi alıp bir narın omuza
Bir sonsuzluğa böyle taşımak yıldız yıldız!

Siz maytaplar, fişekler sanırsınız
Oysa bir dal büyür gider tâ bir gökyüzlerine
Bir göksel bahar olur açılır yıldız yıldız.
Bilinmez, hangi karanlıklarda
Nasıl bir maviliktir kendi adına, bilinmez
Bizim için yıldız yıldız.

558 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ekim 1973), No:793, s.13.; (SN, 1985, s.61.
(bk.138. şiir))

336

ATATÜRK OLMAK⁵⁵⁹

Ya sen olsan ya o ya ben, kardeşlik,
Mehmet, Ahmet, Mustafa..., içimizden birisi...
Tez vakitte tez saatte bir olmadık değişim:
Ekmekten sudan ileri
O'nu günde kaç öğün, kaç bin açlık
Bu vatan öylesine özlemiş ki!

Ya denizlerimiz olsa ya dağlarımız, kardeşlik,
Doruklarınız, enginlerimiz... içimizden birisi...
Tez vakitte tez saatte bir olmadık değişim:
Rüzgâr rüzgâr, dalga dalga dolsa ruhlarımıza!
Ve bir sabah duyulsa yine yeniden gür, ak
Ufuklarımızdan sesi!

Ya yıldızımız olsa ya ay'ımız, kardeşlik,
Kanımız ve şafağımız... içimizden birisi...
Tez vakitte tez saatte bir olmadık değişim:
Biliyorum, kardeşlik kolay değil O olmak!
Bir araya gelirsek ama biz, doğa, bayrak,
Vakt olur saat gelir, olabiliriz O belki.

559 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Aralık 1974), S 807, s. 9

337

SON MUTLULUK^{560 561}

Son mutluluğu, elimiz ayağımız donup da
Kaskatı kesilmeden
Giyinelim getir de.

Az da olsa, dar da olsa, kısa da
Şimdi her şey, her zaman boyumuza göredir
Hattâ bir dakika bile.

Uzun uzun ölçüp biçmeye vakit yok
Yellerde bir ipekli emprimedir sonbahar,
Bakma dalına gülüne, uçtu uçuyor işte.

Son mutluluk, çok değil, gönlümüze göre bir
Şöyle en uygun yerinden zamanın
Biraz akşamdan evvel, biraz geceden önce.

560 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Ocak1974), S 796, s.14 ; (**K, 1988**, s.26.) bk.
179.şiiir
561 bk.179.şiiir

338

HAYAL HOCA^{562 563 564}

Şimdi tavanı uçmuş bir sınıfta
İn yok cin yok, oturmuş bekliyorum kürsüde.
Saçım başım, yüzüm gözüme neyse ne,
Çocuklarımın, nerdeyse, gelip oturacağı
Sıraların ve açık duran kitaplarımın
Kar yağıyor, toz yağıyor üstüne.

Şimdi kapısız, penceresiz bir sınıfta
in yok cin yok, oturmuş bekliyorum kürsüde.
Kitaplarım ne ise ne⁵⁶⁵... Üşüyor, donuyorum.
Bakıyorum, dünyanın dört yanından
Kırk bin belki de elli bin çocuğum⁵⁶⁶
Gelmiş, sevgilerini örtüyorlar üstüme.

562 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Mart 1974), No:798, s.4 ; (**Kaynaklar**, No:4, 1985, s.57.; **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1988), No:171, s.7 ; (**SN**, 1985, 1985, s.46.)

563 bk. 126. şiir

564 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1988), No:171, s.7'de şiire 4 mısra eklenmiştir:

“Sürdüreceğim derslerimi artık işte böylece
Bir tatilsiz okulda, demeden yaz kış, gece gündüz
Hoca da ben, öğrenci de, şu elimdeki son kitap
Ve takvimimde yazılı aylar, günler bitesiyse.”

565 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1988), No:171, s.7: “neyse ne”

566 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1988), No:171, Ocak 1988, s.7 “Kırk bin belki de elli bin belki de yüz bin çocuğum”

339

YASAK YAZILAR⁵⁶⁷

Okurken, görülmesin diye başkalarınca,
Adı yazarı, kabı kâğıtlanmış
Bir yasak kitap gibi
Ne adımız belli olsun, ne yazdığımız
Kaplayalım korkular içre gecelerimizi.

Öyle kapanalım ki sayfalara ,
Yazdığımız yasak yazılar içinde
Pencere, deniz, yıldızlar ve de mutluluğumuzdan
Başka kimseler görmesin
Yapraklar içinde bizi.
Hattâ, neler yazıyor, biz bile seçemeyelim
Dalgalı sulara vurmuş yazılar gibi karmânkariş
Zaman zaman kendimizi öyle ki.

(4-17.11.1971)

567 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Haziran 1974), S 801, s.11. .; (K, 1988, s.39.)
bk.191.şiir

340

SU⁵⁶⁸

Bir destan mı söyleniyor bir zafer akşamından?
Kim çalıyor, hangi Oğuz bu kopuzu?
Dinleyin, bir seste bin Alp-eren bin Alp-ozan!
Susun fırtınalar, susun, Ruhi Su!

Bir yakarış, bir dua gibi uzak çağlardan:
Sanki toplamış kutsal âyine ulusu,
Dinleyin, neler diyor bir seste kaç bin Şaman!
Susun ulu sular, susun, Ruhi Su!

Tuna mıdır, tarih mi, şan mı, hicran mı bu ne?
Bir toprağın gelişi mi, gidişi mi, nedir bu?
Dinleyin, ne söylüyor yüzyıllardır bu ezgide!
Susalım kitaplar, susun, Ruhi Su!

Şadlık mısın, ağıt mı, nâra mısın, kahır mı...?
Bu ses hangi ateşinin parıltısı Anadolu?
Dinleyin, bir seste bu kaç milyon ruh, kaç yankı!
Susun efendiler, susun, Ruhi Su!

Yoğun yoğun ormanlardan bir yeller eser gibi,
Sokmuşlar gibi bağrınıza bir okyanusu.
Dinleyin uluslar, susun, Ruhi Su!

18.III.1971

340

BATI AKŞAMININ KIŞ OYUNU⁵⁶⁹

Altın ışıkları ile suları, karları, buzları gün
Ne kadar süslemeye çalışırsa çalışsın
Bir yalancı tezhiptir ak-maviler üstünde
Yaptığı nihayet şu kış akşamının.

Giderken çoğu böyledir işte güneş
Oynar en göz boyayan oyunlarını:
Maksat avutmak bizi oyalamak, unutturmak
Yoksunluğunu giden yaz günlerinin
Ve gelen bir gecenin açmaz karanlığını.

Sahilde dikilmiş şu ağaç da, öyle
-Çekmiş kurşunu, yaprağını içine kuru, kara-
Düşünerek nelerle, nasıl ödeteceğini
Bakar durur, güler durur güneşin
Karla, buzla, sularla oynadığı bu oyunlara.

Ve bakıp aldanışına, az sonra başlayacak
Geceyi bile bile güngörmüş bir denizin
Güme gitmiş kaç baharınız gülüyor acı acı
Buz çiçeklerinde pencerelerimizin.

13.II-7.III.1971

569 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Haziran 1974), S 801, s.11.

342

GÜNEY DİLSİZİ⁵⁷⁰

Bunca dağdan belden aştık, bora duman, beraber..
Bir aşılmaz dağa benzersin, ne dağısın, gibilerden
Yüceliğine hiçbir şey söyledin mi?

Nice manzaralar gördük doyulmaz, dayanılmaz!
Güney mi bu? Bir sihirli ayna mı? Gibilerden
Güzelliğine hiçbir şey söyledim mi?

Nice sular içtik ki ben deyim gök, sen de sus!
Ama bu sular beni kandırmadı, gibilerden
Gözlerine hiç bir şey söyledim mi?

Nice nehirler geçtik her ayağı bir toprağa feyz!
Koymuş da bu çorağı böyle, nereye? Gibilerden
Ayaklarına hiç bir şey söyledim mi?

Bunca şeyler aldık da, kaçak kaçamak, beraber..
Hani gönlüm? Gibilerden
Ellerine hiçbir şey söyledim mi?

4-6.V.1971

570 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Haziran 1974), S 801, s.11.

343

TURNİKELERDE^{571 572}

Hangi iskeleye koşsam bu kentte
Ve hangi istasyona, hangi durağa
Kalkması bir oluyor geminin, trenin, otobüsün
Daha turnikeye varmamla.

Dakka şaşmaz saatim, ama neye yarar ki
Ne yolu, ne saati benden yana.
Arada hep bir ayak fark..ben ne kadar ivsem boş!
Varamıyorum, yetişemiyorum ki sana.

Ve bir balık gibiyim hep ey ümit, ey hayat
Gökle deniz arası bir oltada!

16.I.1971

571 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Haziran 1974), S 801, s.11 ; (SN, 1985, 1985, s.56.)

572 bk.135. şiir

344

KÖR^{573 574}

Böyle mi dönmeliydim böyle mi aylar süren
Bir kara bekleyişten ben bir, Homer⁵⁷⁵, olarak!
Bu ne böyle? Kimi ölmüş? bir kral mı? yol boyu
Her tarafta yarıya inmiş bir kara bayrak!

Neden hiç kimseler yok, hiç ses yok mu yollarda?
Nolmuş? nevar? neye bomboş bu meydân?
Güllük gülistanlıktı, cıvıl cıvıldı hani
(Bir savaş mı? bir veba mı?) buraları bir zaman.

Biri tutsun elimden, biri... yok mu kimseler?
Yedsin, n olur, denize kadar beni!
Ezip incitmeyeyim, n olur, hâtralarımın
Bu yollarca kalmış gül izlerini!

N olur biri götürsün denize kadar beni!

27-28.VII.1971

573 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi**, (Haziran 1974) S 801, s.11. ; (SN, 1985, s.49.)

574 bk. 201.şiiir

575 **Homer: Kör**

345

BEŞ PARMAK DAĞLARINDA TAM⁵⁷⁶

Beşparmak dağları eğer
Bir dağ değil de else
Yüzyıllardır kalkar Tanrı'ya bizden,
Ak - yeşil bir hak yansır hep denize.

Beşparmak dağlarını yıllar oluyor ki
Tanlarımızdan ediyordu bir nemrut sis.
Şimdi yalnız «şahadet parmağı» üzre değil
Bütün parmaklarında parlar şahadetimiz.

Beşparmak dağları eğer
Dağsa dumansız olmaz.
Mehmetçiğin kor kanından yükselen dumanla O
Yücelmiştir şimdi beş kez daha en az.

Beşparmak dağları dağınsa, nen ki
Namık Kemal, Magosa, Lala Mustafa Paşa, Kıbrıs?
Şimdi Toros'lardan tâ Ağrılar, Ilgaz'lara dek
Bir kardeş türküsünde yelyele tüm dağlarımız.

Değil bir gök, değil yüz, değil bin gök,
Bir o kadar daha yıldız yansa göklerimizde,
Var mı yok mu bu kahpe kurşunlar ara yerde
Fırtınamız esmeden ağarmaz bu havalar,
Işımak bilmez Kıbrıs.

576 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Eylül 1974) s 804, s. 6

346

AND⁵⁷⁷

Değil bir gök, değil yüz, değil bin gök,
Bir o kadar daha yıldız yansa göklerimizde,
Var mı, yok mu bu kahpe kurgunlar ara yerde,
Fırtınamız esmeden ağarmaz bu havalar,
İşimlik bilmez Kıbrıs.

Değil bir yaz, değil yüz, değil bin yaz,
Bir o kadar daha çiçek gülse bahçelerimizde,
Var mı, yok mu bu şehit kanları ara yerde,
Son hesap görülmeden sönmeyecek bu şafaklar,
Anlaşılan gülmeyecek bayrağımız.

Değil bir üçte bir, değil dörtte bir,
Bir o kadar daha can azalsa orda bizden,
Var mı, yok mu yıkılan bu evler ara yerde,
Ne derlerse desinler haritalar,
Sığmaz havsalasına yeryüzünün orantımız.

Değil yalnız Sakarya, İzmir, yalnız Magosa,
Bir o kadar daha Mehmet, bir onca Kemal işte,
Var mı, yok mu kınlan bu şeref ara yerde,
Gerekirse devredip hattâ ATA'ya komutayı
Namusun "Dur!" dediği dorukta duracağız.

Ya batır Kıbrıs yahut doğar hak.
Budur AND'ımız.

577 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Eylül 1974). No:804, s.6; bk. And, DÇÜ, 1971, s.103. (bk.46. şiir)

347

VEDA⁵⁷⁸

Sizinle başlayamamak ağıt, okumalara,
Sizinle bitirmek okulları güzel
Yarın Galatasaray'dan benim de diplomamı
Sizinle verecekler.

Her yıl ben hep bu nıhtımlarda
Bir gözümde keder, birinde sevinç,
Şaşırdım hep ne yana sallayacağımı yıllardır
İki göz arasında
Bu el havalardan İnmedi ki hiç.

Ama «hal ü keyfiyet» bugün hiç öyle» değil.
Bir Umandan iki gemi kalkıyor iki ayrı yöne:
Karasında ben, beyazında siz.
Ama öylesine tıklım tıklım doluyum ki sizle
Bilmem, beni götürebilecek mi deniz.

Biz ne Hasan, Ne Hüseyin, ne Ahmet, ne de Mehmet,
Sizler 47 yılın 10000 toplamı bende.
Madem maviliğinde toplanmışız bir göğün
Nereye gitsek birliğiz ısı! İşti
Durağanda, gezegende;

Akdeniz'e çıkıyorsunuz, yani okyanuslara siz,
Ben Karadeniz'e, yani...
Uzatmayalım selam tüm sularınıza benden,
Ey, benim ak haklarım, aziz dostlarım, haydi

348

YAPRAKLAR DÖKÜLÜNCE⁵⁷⁹

Hele bir azıcık daha dökülsün şu yapraklar
Daha bir iyi göreceğiz o gün dağı, denizi..
Çıplak dallar ardından o bir zaman
Neleri, nereleri göremediklerimizi.

Ve o güne dek duymadığımız bir sesler bir çağrılar
Başlayacak düşlere bıraktığımız yerlerden,
Ama şimdi o dallar bir cephede
Bir dikenli teller ki, di-geç geçebilersen!

Dönecek geçmişten o gün yankı yankı, uyarısı
Gözlerimizin, ellerimizin, ayaklarımızın bir bir
“Kalk gidelim şu yaprakların ardına!” dedikleri.
Ne var ki artık iş işten geçmiştir.

Hele bir azıcık daha dökülsün şu yapraklar.
Ağaçların ortaya çıksın bir lâdesleri,
Göreceksin, onların bir kolunda senin elin,
Birinde ölümün eli.

579 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Şubat 1975), Sayı: 809 s.10; bk. K, s.25 (bk.146. şiir)

349

BOŞ YATIRIMLAR⁵⁸⁰

Ne umutlar yatırmadık neler, ne arzulara,
Ama ne geçti elimize en sonu ,
Bir sürü hayal kırıklığından başka!
Yanımıza kâr kaldı bunca kederi, bunu.
Türlü düşlerden olduğumuz bir yana
Bir de o gecelerin sonsuz uykusuzluğu!

Her gün bir kel dağa sürmüş durmuşuz
Meğer nafile yere yormuşuz atımızı!
Hangi yıldızda kurmayı kurmuşuz
O bir yerlere sığmayan saltanatımızı!
Haykırmış bir dağdan her gün Promete...
Kime duyuruyorsunuz ama siz çılgılınızı

580 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Ağustos 1975), sayı: 815; **Galatasaray** (Şubat 1966,) s.14;” (bk. K, s.32 (bk. 185. şiir).

350

YENİ VİYETNAM⁵⁸¹

«Viyetnam yeniden yeşerir» — Gazetelerden —

Herşey yansa da birşey kalır yine yangınlardan
Küllerin üstünde de, küllerin altında da.
Yanabilir kentler, kişiler, dallar, düşler, ümitler...
Herşey kömüre döner ve döner elmasa kömür
Ve döner elmas, zamanla, yepyeni bir Viyetnam'a.

Toprak toprak ola görsün yeter ki,
Sana beklediklerini pırıl pırıl geri verir.
Yoğurur kara kimyasında en güzel baharlarını:
Bir yağmur, bir güneş, bir aşk.. bakarsın.
Kömürlerin ucundan «Viyetnam yeniden yeşerir»

581 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ocak 1976), S 820, s.5

351

STOP LAMBALARI⁵⁸²

Koşmuş gelmişinizdir kan-ter bîr çizgiye dek
Tam, yanar Stop.

Yarınız o yanda yitik, yarınız bu yanda bitik,
Arayerde birşey kanrevan, stop.

Kaçar vapurlar, trenler, fırsatlar yana tüfe..
Kalırsınız kapkara iskele, istasyon, stop.

Olur, geçecek olur bir arzu gönlünüzden,
Yanar bir yeşil gözde birden bir nokta: «Stop!»

Çağırır kumaşlar, gümüşler, vitrinler çarşı pazar,
Yürürsünüz., camlarda bir gülüş parlar: «Stop!»

Tâ bir haykırmalar gelir içinizden,
Gelir boğazınıza birşey tıkanır, stop.

582 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1976), S 823, s 10 ; (K, 1988, 1988, s. 82)

352

ÇANLAR⁵⁸³

Çanlar, başlamayın yine akşamda,
Bir bozgunun üstüne vurulmaz ki bu kadar!
Sizler bağırmasanız da duyuyorum ben ülkemde
Yine ordularımın perişan döndüğünü,
Siz ey, madalyalarımın eritip döktüğüm çanlar!

Çanlar, başlamayın yine akşamda,
Bir kırımını dünyaya böyle yayacak ne var?
Sizler bağırmasanız da duyuyorum ben bağırmda
Yine kaç kaç yolcumun yollarda donduğunu,
Siz ey, güneşlerimden eritip döktüğüm çanlar!

Çanlar, başlamayın yine akşamda,
Balon, yine kan içre kaldı çarmıh!
Ne bu, vur vur, kaç kez ölecek İsa?

583 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Temmuz 1976) S 826, s. 11

353

RESİMLER OKUYORUM⁵⁸⁴

Tutup tutup okuyorum değışik saatlerde
İçimdeki özlemlerin ışığına
— Neler, neler- yıllardır hâlâ bitiremediğim
“Beyaz At”ım bir türlü { 1
— Bir okuyuşum aşağıda örneğin- şu Gauguin'in:

Kendi beyaz, işte üstünde yeşif-serin gölgeler
Eğilmiş bir kaynağa, ne içer, neye içer?
Baktım, gümüş sulara karşı cıvgadan geçen 2)
Al, doru iki at ve de üstlerindeki
Al-doru, çıplak, Tahiti'li iki kadın gölgesi.
Neye susamış bu at, nelere, neyi içer?

Nelerle karıştırıyoruz biz de kendimizi bazen
Ve nelerin yerinde olmak istemiyoruz ki!
Gümüş su, gün ışığı, al, doru at gölgeleri
Hepsi onun., ama Gauguin, bir yerde, bir Değişim:
Nasıl sokmuş bir «Beyaz At» hâline özlemlerimizi?

584 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ocak 1977), S 832, s. 7. ; (SN, 1985, s. 60)

BAYRAM AVUTMACALARI⁵⁸⁵ 586

Kimler kesip asıp gidiyor, bilinmez,
Bir yaramaz çocuklar mı, Matisse mi ki, ben miyim?
“Bugün arife, yarın bayram” diyerek
Bu kâğıttan hilâli bir göklere asan kim?

Niceyedendir bu oyun bu aç akşamlarımızla
Göre, bile aldatıp çıkmaz ayların böyle
Gelmez bayramlariyle zavallı oruçlularını?
Hep birşeyler koparmaya bakarak sevinçlerinden,
Çakıllardan, kumlardan yığma tepelerinden
Görülmemiş ayları “Gördük! Gördük” diyerek.
Oysa onları az mı yatırıp uyuttuk, koyunlarında
O bayramlık ve o saf ümitlerle biz az mı?

Gel gör ki her uyanış -hep böyle aldatılır onlar-
Yatakta gül-düş kuruları..ne o giysiler, ne o bayram!
Ama kulakları hâlâ bir arife toplarında,
Gözleri hâlâ bir ufuklarda her akşam!

585 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Şubat 1977), S 833, s.6.; **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Nisan 1992). S 222, s.53.; **SN, 1985, s.98.**)

586 bk. 165. şiir

355

KENDİMİZİ ARARKEN⁵⁸⁷

Gauguin de bir gemiydi bir sularda
O özgür, o düşlediğim gemilerden:
Dön dön bir zincir boyu.. Duramayıp ensonu
Bir gün demirlerini tarayıp giden.

Nereye gitse bir troyka değil miydi Chagall da,
Prag Paris nere olsa, ömrünce steplerde
Koşumlarda horoz - baş «Uçan At»yla kimi
Koyup terasta kaynayan semaverini uçmadı mı?
Al yeşil sevgilerle göksel dünyalarına?

Klee ise hep çocuktı en olgun yaşında da
Ellerini hep renk renk çocukların tuttuğu..
Çizerken de, boyarken de kendi miydi sadece?
Her tabloda ne renkten, ne ulustan bir çocuğun
O hangi uzak, büyülu düşlerini yaşıyordu?

Hiç çıktığınız oluyor mu sizin de sularınızdan,
Kimi de ölmez düşler için uçmaklara gittiğiniz?
Okuyabiliyor musunuz çocuk resimlerini?
Denizden, düştten, resimden şimdi kime geldiniz?

587 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1977) , s 835, s.6.; (K, 1988, 1988, s. 79)

356

DUMAN⁵⁸⁸

Aramızda yeni bir dost gece ile
BİR karanlık balkonda efkâr törenindeyiz
Birben, bir sigara, bir gece.

Aydınlanır gibi olur her nefes bir yerler ya
Yine de şaşırıyoruz nerdeyiz, hangi balkon bu
Kâh ben, kâh sigara, kâh gece.

Kim yakar neye bırakır hüznü böyle içimizde
Bırakır gibi bir kül tabağı kenarında, bilmeyiz
Ne ben, ne sigara, ne gece.
Vurur bir görünmez e! arada külümüze.
Duyarız her kül düşende bir yer yaklaşmaktadır
Hem ben, hem sigara, hem gece.

Kısık lambalar gîbî tütüyor bir yerde üç şey:
Ya yalnızlık, ya özlem, ya bİR hayıf... belki de
Ya ben, ya sigara, ya gece.

Ne farkedir doluluğu bağrımızın acı, ateş
Dumanında kalacak olduktan sonra hüznün
Ha ben, ha sigara, ha gece.

Bir şey yapamamanın zehri yiyen bizi asıl
Kitli kapılar ardında sevisiz, çaresizlere...
Ah ben, ah sigara, ah gece!

588 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Nisan 1977), S 835, s. 6.; (K, 1988, 1988, s. 79)

357

KENDİMİZİ ARARKEN⁵⁸⁹

Gauguin de bir gemiydi, bir sularda
O özgür, o düşlediğim gemilerden:
Dön dön, bir zincir boyu..duramayıp eh sonu
Bir gün demirlerini tarayıp giden.

Nereye gitse bir troyka değil miydi Chagall da,
Prag, Paris nere olsa, ömrünce steplerde
Koşumlarda horoz -baş “Uçan At”yla kimi
Koyup terasta kaynayan semâveri uçmadı mı?
Al yeşil sevgililerle, göksel dünyalarına?

Klee ise hep çocuktu en olgun yaşında da
Ellerini hep renk renk çocukların tutuşu..
Çizerken, de, boyarken de kendi miydi sadece,
Her tabloda ne renkten, ne ulustan bir, çocuğun
O hangi, uzak, büyümlü düşlerini yaşıyordu?

Hiç çıktığınız oluyor mu sizin de sularınızdan,
Kinli de ölmez düşler | için uçmaklara gittiğiniz?
Okuyabiliyor musunuz çocuk resimlerini?
Denizden, düşten, resimleri şimdi kime geldiniz?

589 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Temmuz 1977), sayı:898; bk.195. şiir

358

ANIZLI TARLA⁵⁹⁰

Bir bardakta yüksük yüksük ver bana
İçkimi yavrucuğum!
Ağırbaşlı akşamlar, doluları
Artık kaldıramıyorum.

Sen dağıtadır ikinci dubleyi yüksüklere...
Ben şöyle Büyükdere, Kanlıca koyu, İcadiye
Çabucacık dolaşıp geleyim bir...
Oralarda bir yerde ellerimi unutmuşum.

Giden gitmiş... tek kalan bir yedi dağın çiçeği sen
Ben bir anızlı tarla, esmişim savrulmuşum!
Düşledikçe o dağılan, o yiten taneleri
Genişliyor gidiyor sensizliğe dek boşluğum.

Sen koyadur üçüncü dubleyi hele yüksüklere...
Bakıp geleyim, bakalım nedir gelecekte durum.

590 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Eylül 1977), S 840, s. 9

359

TAKVİMDEKİ EV⁵⁹¹

Orda bir ev var takvimde
Kızilkule'nin dibinde
Bir bakıyorum, deniz onun,
Bir bakıyorum o denizin içinde.

Güngörmüş, olgun, çelebi, bizden
Şöyle ahşap bir ev, biraz eskice.
Nasıl soluyabilir öyle ya bu genişliği
Batmış olsaydı betona, kirece.

Çekilmiş tenhasına kişi gözünden uzak
Varsa ne kilit ne de bir perde.
Öyle sanıyorum ki, seslenince Akdeniz
Geceleri yıldızlarla yüzer de

Ara ara, özlemlerimin yıllardır
Bulamadığı, kavuşamadığı bir yerde
Hayallerim midir, hasetlerim mi?
Bir gölgeler dönüp duruyor içerde.

Aylar, günler, sular içre tertemiz,
Sırtını çevirmiş kente.
Bense ekmeklerin, düşlerin dahi
Birbirine karışıp bozulduğu bir yerde

591 "Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi Yıllığı (1977). s. 519";K, s.99

360

SİSTE MAHYALAR⁵⁹²

Sizin vaktinizde geceleri gökler
Daha mı saydam, daha mı nûrâniydi ki?
Bir kuşlar mı götürdü onları, siz mi?
Parıl parıl mahyalar kuruyoruz
Yine de gökler öyle ışımlıyor ki.

Yazıldığıyla kalıyor yazılar
Ve yandığıyla fukara elektriklerimiz!
Ve herkesler bildiğini okuyor yine
Ve döndüğüne değmiyor suyun ışığa!
Var havada mı, gözlerde mi bir şey var.

Yağ, yağ neydi o kandillerde yanan
Ki ruhunuza ters düşmüyordu mahya?
Şimdi çarşı pazarların, ruhların
Bir kapalı saatlerine mi rastlar ne?
Değip geçiyor bir düş sanki bir uykuya.

Ne yeller esmedik ki gel zaman git zaman biz,
Ama hep bir sistir bastırıyor yukardan
Bir de gecedir, ufuklar da siyah ya...
Salkım salkım yazıları mahyaların
Ya okunmuyor ya yansımıyor aşağıya.

592 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Aralık 1978), S 855, s.24.

361

ACILI YERLER⁵⁹³

Gördükçe çarşı pazar al, şarj sırtışlarını
Elmaların, ayvaların arsız etiketlerle
Sızlar yoksul çocuklar yüreği gibi içimde
Bir kara boşluk sanki bir düş yeri gibi.

Açar, açmasalar yeğ bahçelerde çiçekler
Artık gecelerimizden çok uzak uykuların
Yastıklarında kalmış mutlu düş yerleri gibi.

Birşey vardı, neydi o içimizden gizlice
Uçup giden ve hâlâ arkada anıları
Karakışlarda bile ılgıt ılgıt
Dallarımızda sallanıp duran, bir kuş yeri gibi?

Ve şahrem şahrem, kapanmaz bir yerler yüreğimde hep
«Gök ekinden biçilmiş» yavrularına ağlayan
Anaların yüzünden vuran yaş yerleri gibi.

593 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ocak 1978), S 844, s. 8

362

SALINCAK⁵⁹⁴

Türkümüzü söyleyip sallandığımız salıncak
Varsa varsa çizdiği eğrinin iki ucunda
Gönüllerdeki hangi noktaya dek varacak!

Ancak türkülerdir ki özdense, topraktansa
Ne kadar ağırdan alsak, bu yeller o yeller ki,
Er geç gönüllerdeki yerine ulaşacak.

Koşup gidemediğimiz bir yerler vardır hani,
Belki ta bir yakındadır, yine de bu havalarda
Sallanmak da, hiç değilse, biraz gidiyoruz sanmak.

İster ip, ister demir, ister aşk, ister içki...
Varsa sanmak hep: uçar, unuttur, kurtuluruz
Salıncaklarımızı neden, nelerden kursak.

594 **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Mart 1978), S 486, s.6 ; **Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi** (Mayıs 1978). S 848, s.13.

363

İZMARİTLER⁵⁹⁵

İşlek sigaralar gibi yanıp tütüyordu işte
İki üç nefes çektik çekmedik şunda
Şu aylar için, şu günler için demeden doldu vakit.

Oysa tütünden kedere yenile sarıyordu ateş
İçtim ki, içmedik miye gitti işte hep böyle!
Şimdi nereye bassak her yer izmarit.

Böyle nice günlerin vurur genze acısı
Tütmelere başlamaz mı söndü bildiklerimiz de
Bir ateş bastığında bağrımı vakit vakit.

Ama yetmezmiş gibi bunca izmarit: binbir tür.
Bakarız, durup dururken yakmış bir yenisini daha
Unutmaya çalıştığımız bir acı tad gibi yeniden
Dudağımızdan uzaklardan, görünmeyen bir kibrit.

595 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ağustos 1978), S 851, s.4.

364

AKŞAMLARA SEK⁵⁹⁶

Gün olur doğum, gün olur ölüm günümüz olur..
Onu da, onu da kaç bin kez kutladık biz şimdiye dek.

Hani şol “Güneş-arabası” gibi girdiğimiz günler!
Bu akşam geçmişlere hiç mi hiç görünmesek!

Bir ajan gibi ardımızda her akşam bir eski akşam
Hangi anılarla kaçıp hangi meyhaneye girsek?

Sevgi uzaklarda kaldı... netsek, nasıl etsek de
Şu akşamları biraz o yana itsek!

Siz “dömi-sek” ten girdiniz gittiniz aymazlara,
Hâlâ mı hâlâ bizim kadehlere sek.

Biz acı sular, Acıçay’lar çocuğuyuz, alışığız..
Hoşnudur biz, su katmasın düşler kadehimize tek!

596 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Eylül 1978), S 852, s.10.; (Akşamlarla Sek, 1988, K, 1988, s.80.)

365

TABLO⁵⁹⁷

Bir yaz Ankara'sında, Haşet'in camları önünde
(Kimbilir hangi arzuların havasıyla sarhoştı)
Bir bayan evirip çevirip, getirip getirip kendini
Kâh Rembraridt kâh Van Dyck kâh Chagall'ın
Koyu - kahvelerine, morlarına, karalarına
Bir üstüne, bir başına., bir «söz»üne bakıyordu.
Kîmbilir hangi salonu süsleyecekti birazdan o!

O sıra bir köylü kadın geçti alı al, moru mor
Temmuzuyla, tarlasıyla, hasadıyla arkasından
Yandı duman duman camdaki tablo.

597 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Eylül 1979), S 864, s. 23; (K, 1988, s 103 (bk. 251. şiir)

366

EBABİL⁵⁹⁸

Döne döne akrepler yelkovanlar peşinde
Bir baş dönmesi kaldı işte o ikindilerinizden.

Bir kavşaktayım, vurur hergün bin umudumu akrepler,
Bir kıyıdaayım, yelkovanlar götürür gecelere
Bir kara haberimi daha, bîr bana
Bir batık akşama daha baka baka denizden.

Ve bilmem, hangi ebabil kuşlarınız uçar gelir,
Hangi sevabınıza netmişim neylemişim ki?
Bir çıtırtıdır başlar her akşam kadehlerimde
Karışır içkilerime bîr cam çingılar,, sizden.

Hep bahalıya mal olan özgürlükler gibisiniz,
Kavuşulsa da rahat yok çektirdiklerinizden.

598 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Haziran 1979). S 861, s. 6, (K, 1988, 1988, s. 96)

367

YANIK BAHÇE⁵⁹⁹

Öğren yetinmeleri şimdilik gazellerinle.

Unut artık bir vakte dek, ey bahçe, eski gülleri!

Yakılan ümitleri de göm can toprağına, bekle!

Onlar karaağaç, kara yazgı yapraklarının külleri.

Yandı bu yaz da şu mezar sıkıntısında işte.

De, hangi cehennem gömelim bu ölüleri?

Altın elma, dev değil devler elinde şimdi

Sen bekle dur bir yitik çağlardan Herkül'leri!

Ya doğacak da bir dolunay dallarına altın elmalar

Asacak diye göklerde ara dur bir eylülleri!

İşte hâlâ o uçayak dallar, o Hızır Paşalar!

De, nasıl zarırmaz, ey bahçe, Pir Sultan bülbülleri?

599 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Ağustos 1979), S 863, s. 23

BİR EŞSİZ YİTİKLE KONUŞMA⁶⁰⁰

-Eşsiz B. Necatigil için -

Sen ey gizler, siyah ışıklar ustası.
Bir rüzgârda bir koşu, uzaklara götürülen
Bir meşalenin eğilen bükülen yansısı
Gibi nedir, necedir aktan karadan
Gözlerimiz yüreklerimiz üzre yazdığın bu yazı?

Önce ak sade yollar., sonra sonra
Döndürüp dolaştırıp bizi labirentlerinden
Kimi ellerimizi bırakarak bir süre
Sonra bir iki kibrit çakıp kimi yerde bize
Bir kendimize daha çıkış yolun gösteren.

Kimi de ancak bir uzman madencinin aygıtına
Gizli yanıtlar yollayan sır yükü topraklar gibi
Bir gömü bir maden olup sindin şiirlerine..
Nice içe atılmış haz, elem sinyallerini
Duyurmadın, açmadın öyle her benim diyene.

Ama artık el yordamı, us yordamı
Çarpsak da arada devrilmiş dağılmış bir yerlere
Alışmıştık oyunlarına karanlıklarla senin.
Yok mu sanki cinası, tevriyesi, terdidiyle
Hergün bizimle oynayıp durduğu gerçeklerin

600 "Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Aralık 1980), Sayı:879 ", (SN;s.79)

369

ORTA ANADOLU⁶⁰¹

Git ha git otsuz ağaçsız, mutsuzluğum,
Yansır sanki yüzyıllardan bu yana,
Yansır memleket olur.

Ey savaşlar, bozgunlar, ey içgöçler, ey bağrım!
Ey tüm acı toplamı toplamı Orta Anadolu!
Kavuşsan da arada, bir utku sarhoşluğuna
Yine görüp göreceğin hasret olur.

Çok görür el kadar gölgeliğini,
Rahat vermez, yel yağış, yeşiline çiçeğine.
Zaman zaman boşlukta beliren bir ince dal
Bir avuç toprağının başına dert olur.

Vara vara üç beş evli bir köy günlerden sonra,
Bir geçmişle oturup dertleşeceksiniz biraz,
Bilmem, nerelerden kalmış hangi kan davaları...
Kal cinayet, kalma cinayet olur,

Hayal; bu bozkırların ortasında
Önünde bir sürügeceyarısı,
Ağılına, yemyeşil çıkıp kapkara dönen
Bir çoban Ahmet olur

Madem ne yana, nasıl dursa sana duruyor
Bu bozkır, bu elinden tutanı yok, mutsuz kör
Ey YEŞİL, ne kalırsa sana ibadet olur

601 “**Milli Kültür Dergisi (1971)**. cilt:3 sayı:7”, DÇÜ, s.46; K, s.89

370

BİR USANMAZ RENÇBER İÇİN⁶⁰²

Yağar Nabi Nayır toprağa verildikten sonra
Mezarı başında ozan tarafından okunmuştur.

Bu ölüm koşmacası nedir böyle ardarda
Bir sanatlar, sanatçılar toplantısı mı var orda?

Bakıyoruz, bir gidiştir gidiyor çevremizden,
Bu yıl tören ordaki Üsküp'te mi acaba?
Şu çiçekler çiçeği sevgilere bak uyan da.
Veda bile imrenmiş olsa gerek bu bahara!

Bir yolcu için ne büyük şeref böyle uğurlanmak,
Onca bekleyeni olmak bir yeni dünya kıyısında!

Kim bilir orda na telâş, ne sevinç, ne hazırlık şimdi,
Kim bilir nasıl gözlüyor yolunu Tarancı, Saba!

Sen usanmak bilmez bir rençberiydin bu yurdun,
Kibele, Demeler, kim vermişti bu çetin görevi sana?

Ne helâl hizmet bir toprağı ömrünle sürmek, ekmek,
Ne ödenmez, ne büyük hak bu ekinden yana!

Bu ne mutluluk burdan gitmek «Güle, güle»lerle!
Ve karşılanmak orda «Dost, merhaba merhaba!»

17.3.1981

602 Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi (Nisan 1981), S 883, s. 5

371

603

Bakarsın bir felâket süzülür içimize,
Sinsi ve sabırsız geleceklerden.
Karanlıklarda bir şey parıldar aynalarda,
Sanki bir kör bir şeyler resmeder gecelere,
Ocaklardan.

Bakarsın, bir ipeklidir yırtılır,
Atılır ateşlere toplardan;
Rüyâlar şavkıyla parıldar etraf...
Bakarsın, bir aile feryadıdır başlamış
Bütün giyeceklerden.

Bakarsın sinek uçmaz ortalıkta,
Dal kımıldamaz ağaçlardan.
Bir bıçak parıldar tâ suların dibinde,
Şöyle bir sallanır deniz,
Bir ürperiş geçer çiçeklerden.

Bakarsın durup dururken telvesiz falsız,
“Çıt” eder bir fincancık fincanlardan;
Cezve bir ziyâdelik duyar birden simsiyah...
Bakarsın, yıldızlardan yana dönmüş bir dudak,
Yiyeceklerden, içeceklerden.

372

DEVİR TESLİM⁶⁰⁴

Devir teslim bitmek üzre bedende
Ferağını vermiş gider tapular.
Bir ulu yol geçecekmiş bu candan
Bina bina yıkılıyor yapılar.

Çamlar terkinde uçmuş meraklar,
Bahsetmez olmuşlar oddan bacalar.
İşte kurşun menteşeler üstünde
Ağır ağır açılıyor kapılar.
ayrı yer yok “ Eğilin dağlar!” demeğe;
İşte billur dağlar, billur tepeler!
Duman duman ayağına sermişler
Saman yollarını mavi geceler.

Tütünde, kadehte kalmış hülyalar
Elinde geliyor gümüş kupalar
Bürünüp en temiz tebensümlere
Fırar etti bu şehirden şüpheler.

Günah ile her gün yirmi dört vakit
Kurulmaktan kurtuldular acılar.
Bir masum arzuhal oldu göklere,
Sağa doğru büktü boynu tövbeler.

Eleğimsağmaların elvan yayından
Rahmet gibi bir musiki sepeler.
Açılmış dalları fasıllar gibi,
Canım canım kokar gelir bahçeler,

Ellerin acayıp aydınlığında
Bitirdi raksını gayrı çabalar
Bir rüzgârdır esti, söndü bir ışık,
Yayıldı vücuda kara haberler...

604 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981), 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.470-471.

Oku Hafız Osman (Sure-i Nur) u,
Ne güzel sesin var sevaplar gibi!
Mizanına konsun bütün heceler.

BAHÇELERDE KIŞ ŞARKISI ⁶⁰⁵

Sular köklere çekildi. Yağdı kar,
Bir başka şarkıya başladı dallar.
Ağaç ne söylese hoş söyler, kabul.
Gerçi şarkılığına bu da bir şarkı,
Gelgelelim nerde bu, nerde bahar.

Şimdi bahçelerden pencerelere,
Sâde bir ölüm güzelliği vurur,
Seyrir perdelerde çiçekler şöyle...
Dallar neylesinler? İçten gelmemiş,
Havadan bir şarkı bu kadar olur.

605 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri** (1981), 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.470-471; **İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi)**, (Mart1954), C.1, No:5, s.7.; **(DÇÜ, 1971, s.154.)**

374

İKİSİ BİR YERDE BİR GÜL⁶⁰⁶

Ceplerinden Behçet NECATİGİLİN
Sigaralar, kâğıtlar arasından
Kayıp düşmemiş, natamam
Dizeler kalmıştır belki bana miras:
Belki ben hocasına yeni uç vermiş birkaç gül,
Belki Pasaj'da yaktığı bir kibriti banıp rakıya,
Al kara yazdığı bir dizesi, bir akşam,
Belki kitaplarının arasında söndürdüğü bir yaz.

Verin onları bana incitmeden dikeyim
Yabancı olmaya toprağıma toprağıyla,
Benim de çarşı pazar hesapları, fileler
Arası sıkışıp kalmış ne dizelerim var öyle
Bekleşir dururlar hep ayları, günleri gelecek de
Ama bir gün, bakacağım, bir bahar havasında
İncecikten tütmeye, konuşmaya durmuşlar dilce,
Çağırmakta topraklar beni bir kalem aşısına.

Derken kökten dala, yaprağı bir al ver
Ve yapraktan dala, köke usulca.
Derken sonra bir «Vakt erişti...» olacak
Ve hani sol akşamların, yazların ertelenmiş
Dizelerinden açacak ikisi bir yerde
Al-kara bir gül gonca.
Ve duyulacak görünmez bahçelerden bir sesin
«Çiçeklere dokunmayın!» dediğı çocuklara.

375

NERDEN TEŞRİF⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸

Gene eller beyaz beyaz,
Niyazdan mı geliyorsun?
Malihulyaya dönmüşün,
Boğaz'dan mı geliyorsun?

Mavilerin hâre hâre,
Seni döndürmüş bu şehre.
Kemer bir nefsi emmâre,
Bir hazdan mı geliyorsun?
Göğsüne mi sığınmışlar,
Ağzı dua dolu kuşlar?
Niye havalanmış kaşlar?
Pervazdan mı geliyorsun?

Geldin Rast'ta karar gibi,
Boy-bos Evc'e firar gibi,
El bir makam arar gibi,
Dost, sazdan mı geliyorsun?

Defne der; eygöl nakışım!
Gülü mâsivâ kokuşlum!
Benim İstanbul bakışım,
İlkyazdan mı geliyorsun?

607 H. Fethi Gözler, **Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri (1981)**, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka
Kitabevleri, s.470-471.; (DÇÜ s.55)

608 bk. 23.şiir

376

UYARILAR⁶⁰⁹

Sana baharlar kuşdilince bir müjde geliyor ama
Hep havada kalmıştır o kuşların söylediği.

İnişlerin tüyçe uçurduğu bir aldatmacadır seni
Gerçekler ancak sana yokuşların söylediği.

Sen hangi aydan yıldızdan bir haber umarsın hâlâ
Geceden başka nedir ki baykuşların söylediği.

Dilleri tutulmuş çoktaaan o gözlerin gamzelerin
Nerde hani bir zamanlar o bakışların söylediği

Gün soğudu ay karladı, soldu sevi bahçeleri,
Şimdi her şeyin ağzında kışların söylediği.

609 Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Eylül 1985), S 143, sayfa:13,

377

EKİMDEKİ İLK YAZ^{610 611}

Nereye baksam bir mavi, bir aydınlık hareket
Ekim ayında tutmuş ilkyaz geliyormuş gibi

Bir billur çınlayış içindeydi gök
Bir yıldızda bir eşref saatler vurmuş gibi

Lâlezara dönmüştü bütün bir ikindi vakti
Bir altın yağmurda bir al ceylân doğmuş gibi

Gün müydü gelecek anılar mı, saatler mi?
Dört yanımda birşeyler uçuşuyordu kuş gibi.

Aşk görmeden okumak gibiydi bir yazıyı
Durmuştum alnımdan bir müjdeyi okurmuş gibi.

610 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ekim 1985)**, C 12, S 144, sayfa:13, (K, 1988, 1988, Sayfa:55)

611 Bk 207.şiiir

378

KURBANLAR⁶¹²

Daha doğmadan nerelere adanmamız şimdiye dek
Tanrı'dan başlayarak erenler, evliya mı?
Yok olursa, yok gelirse, yok kurtulsa, yok, -yok-
Vere vere, dağıta dağıta bir ömür boyu, bize
Ne kalmış ki geriye, işte bir titrek kalem
Bir de yorgun ve yalnız ikidebir tekleye yürek
Olan papatyalara, mumlara, yoncalara oldu
Ve sevi-sevdasız, hep o, kupkuru, kurban günlere,
Her sabah ikircimler içre yeşeren umulara
Ve her akşam sararan safdil arzulara oldu!
Ne adanacak kaldı artık... ne eren, ne evliyâ.

Oynadı durdu bir ömür zaman bizimle böyle
İbrâhimî bıçaklar, al sarı kınalarla hep..
Hâlâ da oynar durur iliklerimiz duyasıya
Bir aşk kemiklerimizde çelik kalemleriyle.

612 Çağrı (Aralık 1986), S 347, s.5; (Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1987), C.14, S 160, s.5)

ŞİMDİ UZAK BİR İSKELEDE^{613 614}

Şimdi, umarım, saat yine o iskelede
Gelmış yine o saatin üstünde duruyordur.

Şimdi o saat ileriki saatlerle, ileri geri,
Hakkımızda, bilinmez, neler neler kuruyordur.

Şimdi, sanırım, yine o iskelede bir gemi
Belki hâlâ bizim için vaktinden oluyordur.

Şimdi o gemi kaptana, belki, kimler şerefine
Tarifelerin böyle çiğnendiğini soruyordur.

Şimdi, eminim, bir kalb o iskelede belki hâlâ
Bir ümit, Ümitsizlik arası çırpınıyordur.

Ve şimdi, bir martılar o iskelede, sanırım,
Benim bu düşlerine hakır hakır gülüyordur.

613 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Kasım 1986)**, C 13, S 157, s.8 ; (K, 1988, 1988, s.63.)

614 bk. 215. şiir

380

İHTİYARLAR⁶¹⁵

Şimdi durmuş içimde bir kıyıda bir ihtiyar
Brötanya mı, karanın bittiği yer mi bir kıyıda
Okyanuslarda yiten dalgalarını aramakta

Şimdi durmuş içimde bir köprüde bir ihtiyar
Eğilmiş, bozbulanık bir deli sel sularında
İşte hâlâ gölgelerini görmeye çalışmakta.

Şimdi durmuş içimde bir bahçemde bir ihtiyar
Çekmiş kurumuş bir gülün çevresinden ötelere
Kara, kavruk dallarının son yapraklarını yakmakta.

Şimdi durmuş içimde bir garda bir ihtiyar
Şef trene, bindiği 83 numaranın
Ne zaman kalkacağını, nereye gittiğini sormakta.

Şimdi durmuş içimde bir gecede bir ihtiyar,
Elinde kalan belki de iki üç kibrit nihayet,
Eski, hurda bir lambayı yakmaya uğraşmakta.

Şimdi durmuş içimde bir köşede bir ihtiyar
İki nübüvvet yaşının tanrısal iksirine
Bir demler katip sunan elleri sayıklamakta.

Ve şimdi canevinde toplanmış tüm ihtiyarlar
Gelmiş, gelecek kara, yağmura, fırtınalara karşın
Bir ağızdan “Yola Devam” türküsünü çağırmakta.

615 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Nisan 1986)**, S 150, s.18.

381

MÂVERÂLAR KUŞU⁶¹⁶

Bir kuş uçar gelür mâverâlardan,
Bir özge odda yanmış, erimiş, gelür.
Havâyı pervâzı bulmuş bağrında,
Kol kanat kaydından farımış gelür.

Sanki Bârihudâ eylemiş nefes
Gayri bu yollarda delil istemez.
Bir nice mürşidi kâmil yanınca
Ve sâğ u solunca Yunus, Mevlânâ:
Bir can ile bin can ile yürümüş gelür.

Katî karanlıklar içre iken biz
Bir tecelligâha döndü içimiz!
Tayyî zaman mekân ne ki ehli aşka?
Silmiş Maşnık, Mağrip fesânesini,
Gördük canevimize bir ermiş gelür.

Defne, bir kuş muydu, düş mü gördüğün?
Sende bir sen daha var o gün, bu gün:
Kâh gider, dolular içer, ayıkır da
Kâhî bir katre ile esrimiş gelür.

616 **Türk Dili** (Haziran 1986), S 414, s.451.; **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1987), C.14, S 159, s.5

382

SONSUZ SEMÂ⁶¹⁷ 618

Bir alev fıskıyedir dün ü gün şevkin bağrında,
Sanki durmuş semâa milyonlarca pervane
Döneeer, dönerler mevlevi mevlevi.

Ve uçup gelir bilinmez bir yerlerden bir kuşlar
O yalaz yalaz suların eleğimsemâlarma
Konaaaar, konarlar mevlevi mevlevi.

Bâzan bir yücelere uçarlar niyaz niyaz,
Süzülüp rahmet rahmet bâzan da ol yücelerden
Yağaaar, yağarlar mevlevi mevlevi.

Ve bir mansûr üfürülür dergâhı dilde, her nefes
Nice bir Mansûr'ı aşk meydanı dilde berdâr
Döneeer, dönerler mevlevi mevlevi.

Ve sürer bu minval üzre ölen de bu semâ':
Taş u toprağım anda da çağıra çağıra seni
Yanaaar, yanarlar mevlevi mevlevi.

617 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ağustos 1986), C13, S 154, s.30.; (**K**, 1988, 1988, s.94.)

618 bk. 243. şiir

383

ESRİK OZAN ⁶¹⁹ ⁶²⁰

Var ölmenin belki bin bir yolu var,
İlle bu aşktan ölmenin yolu yok.
Yanar ölürüm, yanmaz ölürüm... külümden
Ölüm bakar, her ölümüm bir yeni doğum, ölü yok.

Ben bir yanardağlar bahçıvanıyım.
Çağın ateşlerime çıkacak bir gülü yok.

Kalbim bir esrik ozan "Divan"lar sazendesı
Yunuslar, Pır Sultanlar el vermişler, eli yok.

Ben bir aşkın, bir ikrârın aleviyim sönmeyen,
Ali geldim, Ali sevdim, Ali giderim.. Ali yok

619 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1987)**, C.14, S 163, s.8, ; (SN, 1985, s.38.) bk.118.şiir

620 Bk. 118. şiir

384

TEMMUZ TAMUSUNDA UÇMAK⁶²¹

Sen görmüyordun belki, uzatıyordu sana ama
En güzel akşamlarını israf ilkyazlar temmuz.

Sen duymuyordun belki, Odysse'de o adadan
Haykırp duruyordu ama “Gel, ye yemişlerimden
Bu akşamlık unut o odlar yurdunu” diye lotus.

Sen bilmiyordun belki, rakılar değildi tüten,
Tütüyordu o akşam kadehe düşen her buz.

Sen görmüyordun belki, değil yalnız gelgitler
Denizde, gökte yıldızlar..ve hatta
Ter içindeydi yatakta ay ışığı bile temmuz.

621 Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Eylül 1987), S 167, s.5

385

TEMMUZ NÖBETLERİ⁶²²

Yeter gönül sığışımız bize, kaçalım dağlara,
Ay yine cehennem aylarından bir temmuz.

Yanacak yandığınca herşey, bu oda göre bir su yok!
Hepsi bir yana herşey, son gülüşü belki, gül susuz!

Sanki nöbet geçiriyor bir büyük hastanede herkes:
Kimi kalbden, kimi bin bun, kimi üşütmüş, huzursuz.

Koşuyor kan-ter, hasâdın en harlı ânında biri
Sabahki söğüdün altına..ve bakıyor testi susuz!

Elde bir cep aynası, çağırıp duruyor güneşi
Pencere demirlerine şafaktan beri bir mahpus.

Ve biri durmuş bir ikinci sahiline, ağzında
Bir son sefer türküsünün son ikiliği acı, mutsuz.

Yana yakına böyle bulacağız varışa akşamı biz, hepimiz
Bâri sen sus ey özlem, ey çançıçeği, sen sus!

Anlaşıldı, başka türlü değişeceği yok bu havanın,
Gelin demler, sönsün şu cehennem, nolursunuz!

622 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Aralık 1988)**, S 182, s.6.; **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993)**, S 231, s.19

386

SONSUZ SEVİ ⁶²³

Bekleyü kavil yerlerinde
Ayları yılları bulayım
Yeter ki umudun komaya beni
Varıp seni bulmayayım

Ger gelirsen kerem kılıp
Delin delilerin olayım
Bir yere ilet ki beni
Nerdeliğim bilmeyeyim

Es savur gönül harmanım
Kat birbirine samanım denem
Saçılayım dağ u denize
Daha kendimi devşiremeyim

Bu od bilmem nereye den
Belki Öteden de Öte'ye den
Tek ırılmasın da benden
Ha öleyim ha kalayım

387

SOKAKLARA ANLATILANLAR⁶²⁴

Bir türlü kimselere anlatamadığıdır, sürer
Sokaklarda elleriyle konuştuğu.
Belki anlatmak bir yol bulursa yukarılarda
Bir yıldıza, bir büyük kapıya böyle el el uçtuğu.

Varısa bir numara farkı hep yakın, uzak.
Hep boşuna hep boşluğa telefon!
Ah, bu aradığımız yerleri sesleri bulamamak!
Çevir çevir, ya meşgul
Ya dehlizlerde bir sağır uğultu.

Ondan değil mi böyle yollara, sokaklara,
İçkilere dökülüp durduğumuz.
Hangi umudun başına gitsek nâfile,
Tuttuğumuz her aynada bir ölünün soluğu.

Döğür durur yıllardır, siz de duyuyor musunuz, ?
Bu kayıkhâneyi bu su

624 **Sokaklara Anlatılanlar**, Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mart 1988), S 173, s.9.
Galatasaray, Ocak 1967, s.9.; (**Yollara Anlatılan**, SN, 1985, s.103. (bk.170. şiir)

388

SÜLEYMAN KUŞLARI⁶²⁵

Sn. Belkıs İbrahimhakkıoğlu'na

Tutar, bir gün vakitlerden vakitlerin birinde
Aynalara göklerden bir şavk düşer apansız.
Ne bir müneccim, ne bir gökbilimcisinizdir,
Ne ordularınız, ne bir yeni evre merakınız.
Ama bir gün vakitlerden vakitlerin birinde,
Düşer aynalarınızın gecesine gaaip bir yıldız.

Tıpkı öyle, vakitlerden vakitlerin birinde
Sebâ semalarında doğup, yayılıp çağlara
Sonra da artık güllere, çöllere kaldı sandığınız
Bir efsâne, bir uzak düş buğulanır aynanızda:
Bakarsınız, bir yellerde geliyor gibi bir Süleyman,
Bir Süleyman kuşları ile konuşuyor gibi bir Belkıs.

İşte böyle, bakarsınız, olduğu gibi duruyor
Sabahtan alnınıza derkenâr ettikleriniz.
Ondan ötürü vurursunuz kendinizi akşamları
Götürü diye bir şeylere, bir yerlere hep böyle:
Okur, yazar, gezersiniz, tutar çekersiniz hattâ..
Ama bakarsınız ki hep bir varımış, bir yoğumuş,
Ama duruyor işte orda sabah yazdıklarınız.

389

ELİF⁶²⁶

Durmayıp yazılsa dağ u taş bahar
Dünya kelâm olsa harfince değil.

Nice ALLAH'ın gördüm nice bir hattâtın
Hiçbirinde elif elifince değil.

Ve nice Sülüs, Celî, Reyhânî: tezhip,
Hiçbirisi kokun, rengince değil.
Sâz ü sözden bir şâhı nakş de bana,
Acep inceliğin anca ince değil?

Ben ne demler çekmişim ne câmlardan,
Hiçbir esri esrikliğince değil.

Duyduğu sesler sen miydin Karacaoğlan'ın
Tozan karlardan harf değil, hece değil?

Belki o düşler düşüsün bu şiir de,
Dilinde hep sen gündüz değil, gece değil.

Nice bin sen var canda her gelişinden
Nidem ki hiçbiri ara ki yanımca değil.

Hâsılı neler görmedi hüsn olalı hüsn,
İllâ bir tânesi elifince değil.

390

DUA⁶²⁷

Hâcet kapılarının önündeyim yine işte,
Durmuşum işte kutsal açlığın duasına, Âmin!

Bekliyorum bir zamansız saatin sessiz sesini,
Dinliyorum işte kalbimin vuruşlarında seni, Âmin!

İzn olmuş da dönüyor gibi dönülmez bir iklimden
Tün canlarım bugünler hürmetine şükür, Âmin!

Geçiyor gibi baharlar gül, menevşe çevremden,
Her yânedenden bir ilâhi ezgileri, şükür, Âmin!

Bir Zekeriyya sofrası şu fakir sofram sanki işte:
Şükür şu helâl ekmeğe, suya, şu kara zeytine, Âmin!

Şu vücudum şehrinde kim varsa işte hepsi
Kendi dil-mikdârınca teşbih içre seni, Âmin!

Büyük eller mi gerek büyük dualar için?
İşte mâsum bir çocuğun elleri ellerime, Âmin!

391

USUL OL⁶²⁸

Ben duymadım, sen duydun mu bilmem ki
Bir anahtar sesleri yok daha kapılarda,
Yar yelleri de esmedi ki daha yollarda.
Usul ol gönlüm usul ol, usul ol!
Usul ol gönlüm usul ol!

Bu yol öyle tam yol gitmeye gelmez ki,
Bu da bu dünyanın Sırât'ı bil ki,
Bu yoldan da kurbansız geçilmez ki.
Usul ol gönlüm usul ol, usul ol!
Usul ol gönlüm usul ol!

Huzur komadın gündüzümde, gecemde,
Ne bu telaş şu zavallı bahçemde?
Ne suya düştü, ne toprağa daha cemre.
Usul ol gönlüm usul ol, usul ol!
Usul ol gönlüm usul ol!

Yazdan bir haber yok daha Rüzgârgülü'nde,
Gönlü bilir, söz düşmez ki bizlere...
Sen de bir şey söyleme hiç mevsimlere
Usul ol gönlüm usul ol, usul ol!
Usul ol gönlüm usul ol!

392

NENE HATUN⁶²⁹

Selâm ey Uçbeyi, ey gazâlar, gaziler şehri,
Ey dağı taşı buram buram şehadet tüten Erzurum!
Selâm sözler, yazılar, kitaplar, kalemler hakkı,
Selâm İbrahim Hakkı'lar, Nef'i'ler, Emrahlar yurdu!
Ve selâm sana ey destanlar doğumlu NENE HATUN!

Mehmet nasıl bir ulusal onur, bir ak-odaksa
Ve nasıl bir tunç topak ve görklü bir simge ise
Milyonlarca Ahmet'ler, Ali'ler, Bozkurt'lardan
Sen de öyle bir onur, bir dulanmaz ay-odak
Ve aziz bir simgeler simgesisin ey NENE HATUN

De bana, bu odlarda kaç kez girdin, çıktındı
Gönüllerde bir al gül, Erzurum'da bir ak-anıt,
De bana, kaç Tenasuh Asena Ana'dan beri:
Burla Hatun'lar, Banı Çiçek'ler, Ayşe'ler, Fatma'lar olarak
Geldin bu günlere ey Ateşkuşu NENE HATUN.
Hangi rüzgârlar ki salan bu ulu sevdalar seni?

Bakıyorum, Kars'ta sen, Erzurum, her yerde sen
Ve “Küçük Pilevne” denen Kop'ta da sen ruh olarak.
Şimdi de gönüllerimizde, dualarımızdasın işte.
Ve selâmlayıp duruyor işte seni her sabah öperek
Aziziye'ye koynundan çıkarıp diktiğin Bayrak,
Ey Türk analar elinde sonsuza uçan Bayrak!

629 **Türk Dili** (Mart 1990), S 459, s.101.

DUYULMAYAN SESLERDE⁶³⁰

Kimi durup dururken bir ses çağırıyor gibi olur
Sizi bir cangıl, bir deniz, bir dağ, bir gurbetlerden,
Girer birbirine sesler, çıkmazsınız içinden...
Şimdi içimde öyle bir dört dönüyorum.

Bir gölgeler vuruyor gibi olur kimi de akşam sularıma,
Sanki işitmişler de duyulmaz, malum bir sesi
Göçüyormuş gibi olur üstümden bir turnalar.
Bir ayrılık türküsüydü, söylendi geçti dersin sen,
Oysa o türküyü şimdi ben söyleyip duruyorum.

Sonra, durup dururken bir düdük sesleri işte...
Anlarsın ki vakittir, çarşı artık kapanacak.
Almış alacağını, satmış satacağını herkes,
İnıyor içimde bir bir kepenkler, görüyorum.

Böyledir işte uzun, uzak gurbetlerin sıra derdi.
Topraktır o, tutmeye görsün için için canlarda,
Fermandır o, çıkmaya görsün tuğradan bir, durulmaz.
Çok bekledim, belki de şimdi yoldasınızdır şifalar,
Ama ne var ki siz gelirken belki ben gidiyorum.

630 **Türk Dili** (Mart 1991), C.1991/I, S 471, s.157.

394

DÖNÜŞ KAPILARI KAPANIRKEN⁶³¹

Varısa şimdi bir dönülmez gurbete yolcuyum, elimde
Bir kâğıt fener, içinde söndü sönecek bir mum
Üstünden çok geçilmiş bir yolda yürüyorum.

Bu yol muydu, bir şebboylar, güller kokardı bu aylar?
Şimdi ağırdan ağırdan bir üzerlik, öd ağacı
Kokuları, şimdi bunlar ne demeye geliyor, bilmiyorum.

Bakıyorum, bir yerkuyuda bir katakomptayım şimdi de
Kovalıyor gibi beni dehlizlerde bir yeller,
Yel değil bu, ölüm, enseme dokuyan anlıyorum.

Bakıyorum, şimdi de çevremde bir cemaat:
Hangi kıyamet kopmuş da, hangi sûr üfürülmüş de
Öldürdüğüm bir günler kalkıp gelmişler işte,
Kimi onlar benim, kimi ben onların salında
Bir düğün alayı gibi gidiyoruz, gidiyorum.

631 **Türk Dili** (Şubat 1991) S 470, s.101.

395

İTİRAF⁶³² 633

Ben senin meselen olabildim mi?
Sualimden ben mesulüm çocuğum!
Ben senin mektebin olabildim mi?
Kitabından ben mesulüm çocuğum?
Ben senin sevabın olabildim mi?
Günahından ben mesulüm çocuğum?

Kilitler dilini bilmediğinden,
Böyle sokaklarda kaldın günlerce,
Yanlış kapılardan seslendi hayat.
Ben senin ışığın olamadığımdan,
Senin gözlerini kararttı gece.

Tutmaz hakikatler ekim bahçene
Çarşı, pazar ne istiyor demeden..
Soldu ellerinde hakikatlerin.
Kimse değil, ben mesulüm çocuğum,
Ben, bu kırık, dökük hayallerinden!

Tutup ellerine verdiğimiz saati,
Bir gün anneneyse, bir gün babana,
Bir gün sokaklara göre kurdurduk.
Bir gün ayarını Mekke'den yana,
Bir gün Griniç 'ten tarafa kurduk.
Trenler, vapurlar kaçırdın sen hep,
Bizse kabahati hep sana bulduk.

632 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Kasım 1984)**, C.11, S 133, s.42 ; (**DÇÜ**, 1971, s.133; **SN**, 1985, s.37.)

633 bk. 57. Ve 117. şiir

396

EKİMDEKİ İLK YAZ⁶³⁴ 635

Nereye baksam bir mavi, bir aydınlık hareket
Ekim ayında tutmuş ilkyaz geliyormuş gibi

Bir billur çınlayış içindeydi gök
Bir yıldızda bir eşref saatler vurmuş gibi

Lâlezara dönmüştü bütün bir ikindi vakti
Bir altın yağmurda bir al ceylân doğmuş gibi

Gün müydü gelecek anılar mı, saatler mi?
Dört yanımda birşeyler uçuşuyordu kuş gibi.

Aşk görmeden okumak gibiydi bir yazıyı
Durmuştum alnımdan bir müjdeyi okurmuş gibi.

634 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ekim 1985)**, C 12, S144, sayfa:13; (**K, 1988, 1988, Sayfa:55**)

635 Bk 207.şiiir

397

KARANFİL KOKLAYAN KADIN⁶³⁶

Şu güzel kadın Levni'nin sunduğu karanfili
Koklayıp durur hâlâ 18. yüzyıldan beri.
Ve açar her koklayış ellerinde bir Levnî.
Bak hala o karanfil o parmaklarda işte
Yanıp duruyor Levnî'nin o dilsiz kalbi gibi.

Bir çiçek ki bulmuştur Mimin daha ne ister,
Artık toprak nesine, su, gün nesine onun?
Yeter ki ırâğ olmasın o eller, o gözlerden
Açar her gün bir alev karanfil daha Levnî'den
Üzerinde renkleri, kokuları sonsuzun.

Bir şiir de eğer ki onculayın bahtında
Özsuyunu sunulan öyle bir elde bulmuştu

636 **Kaynaklar** (1985), S 4 ; (K, 1988, 1988, s. 33)

398

SUÇSUZ SISYPHOS⁶³⁷

Kuşlar uçardı eskiden her adım omuzlarımdan
Sanki mavi-mor menevişli çeliksi kırlangıçlar,
Şimdi yokuş yukarı yüklü, ağır bir araba
Ve görünmeyen biriler asılıyor sanki arkadan.

Yol çok eski bir Arnavut kaldırımı, taşlar da
Yıllar, yükler, mevsimlerin köşe kenar törpülediği, .
Sellerin döve döve, toprağın yiye yiye
Erittiği kaygan, kaypak, güvensiz
Sabun tasları gibi.

Gerçi kolay değildi Sisyphe'un yolu da
Var mıydı ama ardından bir asılan?
«Götür!» buyuruldu bana, götürüyorum işte
Berbat bir yolda ama nereye ne vakte dek?
Sonra bu koşup asılıp duranlar kim arkadan?

Yasam mı, aşk mı? yoksa yeter görmediler mi cezamı,
Bir dağ daha mı ekleyecekler bu dağa?
Bir Ömür daha verseler bari ne gün 'kaldı ne güç,
Ya da getiriverseler ölümümü su koyağa!

637 **Kaynaklar** (1985), S 4, s.58

399

BÜYÜK ÇAĞRI ⁶³⁸

Bir gün bir mektup gelecek size
Zarfsız, kâğıtsız, pulsuz.
Vurulacak kapınız.
Çağrılacaksınız.

Hani mektuplar yazarlar
Bizim küçükken soğan sularıyla yazıp da
Kibritlerin ateşine tutup okuduğumuz
Hani şu mâsûm sevi pusulaları gibi.
Bir yazı: harfsiz, hecesiz.
Tutacak ateşinize bir gizli el,
Belirecek imlâ... ve sökmeye uğraşacaksınız...

Hani askere çağırırlar, işte öyle:
“Bilmem ..şu..vakte.. kadar..
Filân.. yerde, filân.. satte.. Birliğ..inize..”
Yekinip şöyle doğrulmaya çalışacak

Ve düşeceksiniz...
Ve bitecek artık bütün savaşlar.

638 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Şubat 1986)**, C.13, S 148, s.34 ; (SN, 1985, s.75.); bk. 146.şiiir

400

YİTİKLER PEŞİNDE⁶³⁹

Tutturmuş bir “gidelim” de “gidelim” dir içimde
Bir türlü bırakmaz elimi bir çocuk.
Nereye gitsem, götürsem hep aynı ses»
Gözlerimde gözleri boncuk boncuk.

Yollar boyu uça ese, öte şakiya o bülbül, .
Varıyorsunuz, bu kez de “dönelim” de “dönelim”.
Nereye gideceğiz ki, nereye döneceğiz ki...
Nedir varıcak, bulıcak yiten yerler, şeyler hep?
Tilttil misin, Mitil misin, daha nereye gideceğiz
Söylendi hadi seni bekliyor ellerim.

Gitmek gitmek, varmak varmak işler, düşler boyunca,
Bulamamak, görememek bir türlü aradığımızı.
Çıkmak en uç dallarına gecelerin, yine de
Gözlerimizde bir yitik yıldız sayıklaması.

639 **Türk Dili (Mart 1986)**, C. 51, S 411, s. 251; (K, 1988, 1988, s. 44)

401

ÇARESİZLİKLERDE ÇIRPINIŞ⁶⁴⁰

Har har, par par bir soba gecesinde
İçimdeki şubatin.
Bomboş, buzdan bir odadır saatler.
Gittikçe bastırıyor karları yalnızlığın...,
Neyi ısıtacaksın, nasıl ısıtacaksın?

Ak göğsünde kesilmiş beyaz sütler,
Yanar da yanar yüreğin, analık!
Döv döv göğüslerini al kan, mor kan, kara kan.
Bağrısrı bağrında yumurcakların...
Ne ile susturacaksın, nasıl susturacaksın?

Sanki battal bir iskele,
Umutların açıkta, bekle bekle!
Belki bir yerlerde dondu da sular
Kilitleye-koydu gemiyi deniz...
Nasıl kurtaracaksın, nasıl kurtaracaksın?

640 **Türk Dili (Nisan 1986)**, C. 51, S 412, s. 320; (K, 1988, 1988, s. 46)

402

AYNA⁶⁴¹

Alındığı gündü Uşak'ın coşmuştu şehir o gece.
Davul zurna, hey heyler, zafer naraları, sinsin:
Kartallı Meydanında dönüyor erler, maşalalar..
Derken birden bir deli yel, ardından bir kasırga.
Kaçtı herkes çil yavruları gibi, biz de iki kardeş
Koşmaya başladık el ele öksüz, yetim evimize.

Baykuşlar bile kördü sanırım o saatte.
Sağnağa karşı iğreti bir semsiye sağ elimde.
Bir uçurumsu göçüktü sol yanı yolun, biliyorduk,
Yol yolumuz, mahalle mahallemiz, biliyorduk..
Bu güven, ayak yordamı, çocukluk... derken uçtuk.

Yaralı doluydu her yer. Beşinci gün sedye ile
Götürüp bir yaralının odasına koydular beni.
“Aynam! Aynam!” diye inlemeye başladı yaralı o gece
Köprücüğüm, iki kaburgam, bağırabilsem kim duyar?
Ne idi derdi ayna ite?... Ses sabaha kesildi.

Kastamonuca imiş meğer, sonradan Öğrendim ki.
Aynam “Ah anam! Vay anam!” demekmiş meğer orda.
Aradan bir ömür geçti ama yeniden ölür bin Mehmet,
Bir aynalar parçalanır içimde o gün bu gün
Her parça bir şarapnel gibi saplanır yüreğime
Bin ana bağı yerine biriler ayna demez mi.

641 **Türk Dili (Mayıs 1986)**, S 413, s. 376.

403

MÂVERÂLAR KUŞU⁶⁴²

Bir kuş uçar gelür maveralardan
Bir özge odda yanmış, erimiş gelür.
Havayı pervâzı bulmuş bağrında,
Kol kanat kaydından ıramış gelür.

Sanki Bari Huda eylemiş nefes
Sanki bu yollarda delil istemez.
Bir nice mürşidi kâmil yanınca
Ve sağ u solunca Yunus, Mevlânâ:
Bir can bin can ile yürümüş gelür.

Katı karanlıklar içre iken biz
Bir tecelligâha döndü içimiz.
Tayyı zaman, mekân ne ki ehli aşka?
Silmiş Maşrık, Mağrip fesânesini,
Gördük can evimize bir ermiş gelür.

DEFNE, bir kuş muydu, düş mü gördüğün?
Sende bir sen daha var o gün bu gün :
Kâh gider dolular içer, ayıkır da
Kâhi bir katre ile esirmiş gelür.

642 **Türk Dili (Haziran 1986)**, Sayı: 414, s. 451.

404

KOCA SİNAN⁶⁴³

“Tanrı’nın Eli” ni gördüm Rodin’de,
Sinan, senin ellerine benziyordu!
Bir nur oynuyordu avucunda, yoğun:
Galiba bir engin havsaleydi bu.
Yoksa senin ellerin miydi Sinan?
Sanki evrenlerle yoğruluyordu.

Bu el: imanların feyzince ince,
Bu el: nimet gibi, su gibi aziz.
Bu el: bir ateşten geçmiş, mübarek;
Bu el: mâsivâdan pîrû pak, temiz.
Bu el: milyarların şavkı çağlardan,
Bu el; on parmağın yekûnunda biz.

Süleymaniye’de, dört minareden,
Ufka dört elifle yazmış Allah’ı:
Akşama lâ’l ile çekilir Celî,
Celî’ye sîm ile işler sabahı!
Biter gecelerde tâ ki beş vakit,
Başlar elif elif taşların âhı.

Bir tek minareden, Selimiye’de,
Hakka, hakikate doğru üç yoldan
Çıkılmış âvâz âvâz üç şerefeden
Üç ezan içinde cınlar üç zaman...
Tunca, Arda, Meriç: üç su, üç tevhit
Halinde haykırır göklere Sinan.
Tutup en iddialı yerinden yeri,
Zamanın çektiği çizgiyi silmek!
Taşlar tekberiyle toprağı tashih,
Ufka, “Artık böyle kalacaksınız!” demek!
Gökleri kubbeler kavsinde ikmal,
Her camdan salâtü selâma bir renk!

643 **Türk Dili (Ağustos 1987)**, C.54, S 428, s.85.; (DÇÜ, 1971, s.201.)bk. 90.şiiir

Sanki mermerlerle söylenmiş bir vahy,
Sığmamış kelâma konuştuğu dil.
Kervansaraylarda, köprülerde: hayr,
İman: cami, mescit; fazilet: sebil.
Böyle oynanılmaz kâinat ile,
İnan bir mucize, bir insan değil.

405

ARAF'TA BİR YALNIZ ⁶⁴⁴

“ Sayın Cemil MERİÇ’in ruhuna ”

“Yalnız gidilmez, bin çıkılır bir varılır Olemp’e
Neydi ki tek başına Tûr-ı Sinâ’larda işin? Derken
Neneydi “Nemesis!” diye diye hışmına uğramak Zeus’un?
Kanatların yanmadı iyi ki “ Kartal”ı gibi: Heredia’nın
Bir büyük yeller esiyor eserlerinde işte hâlâ..
Ve, şükür, aydınlıkları yansıyıp duruyor dünyaya
Gözlerin, alan o tanrısal nurun ve şol güneşin!

Sonra da tutmuş “Araf’ta bir yalnızım” demişsin!
Hangimiz öyle değiliz ki bu ruhla, orada?
Ama hep şol Öte’de ve kitaplarda mı Araf?
Bin yeni yangın işte her gün içimizde: Cehennnem.
Ve gaaiplerden bir çocuk oynar, elinde bir ayna
Yanıp sönen bir ısıltı arada gözümüzde: Cennet.
Dönenip duruyoruz işte her gün içimizdeki Araf’ta böyle.

Sonra nasıl kurtuldun, nerde, nasıl o Araf’tan?
Hangi büyük menzillerden geçerek, Hind’de Vedalar
Ve hangi Nirvana’lardan erdin özgür insana,
Sevgiye. Afva, hoşgörüyü... ve hangi aşklar şarından
Mevlânâ’ya.. ve Tapduk ucalarından Yunus’a..
Ve nerelere, nasıl ulaştın içindeki o Araf’tan?
Ve şimdi acep kimlerle hembezmsin o Sonsuz’da

AKDAMARA⁶⁴⁵

Bir evvel zamanlarda bir delikanlın vardı hani
Söyler durur onu her gün göl, yel haritalarımdan:
Derecesiz, tarifsiz âşık, esrik kral kızına.
Konuşurlarmış geceleri kaleden bir fenerle
Biri burdan, biri ordan helyostalar gibi Van!

Sonra, inmiş o fener bir gece ansızın göle
Karanlıkta ışmarlar vererek kral kayığından
Göz etmeye, gel etmeye başlamış: acı bir oyun!
Kayık, yiğidin gözünde kız olmuş çıkmış, tedbil!
Hadi sulara... kayık döner, o döner burgaç burgaç...
Gitmiş yiğit ölüme dek dala çıka kayığın ardından.

Göl, yel söylenir durur hâlâ haritalarımda o aşk,
Sanki sulardan çakar da ben olur o yiğit bâzan
Bir bazalttan yontulmuş heykel gibi al yanak.
Dikmedinse bir kıyına o büyük aşk anıtını sen hâlâ
Dikeyim ister misin ben kalene karşı onu Van?

Sana ses ses gelmiştim, sis sis dönüyorum
Duman duman bozlaklar tüter gibi eyvanlardan.
Şimdi sen oldun bir sılama, bir gurbetimin de ey Van!

645 **Türk Dili** (Ekim 1987), S 430, s.175.

407

ARİFE AKŞAMI⁶⁴⁶

Bu saatte gelir camlarımıza
Ese, tüte, tül tül ölülerimiz.
Bilinmez ama onlar mı gelir bizi görmeye
Yoksa biz mi onların ziyaretine gideriz?

Bu saatte gelir odalarımız
Serviler, servilikler.
Başlar kırık dökük bir ilahiye
Bir ksilofona kemikler.

Bu saate gelir sofralarımıza
Otururlar ölüler dizi.
Gülerek ve sevinerek seyrederler
Göklere açılan ellerimizi.

Ve ilk ezan sesinde bu unutkan dünyaya
Bırakır, giderler bizi.

646 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Temmuz 1987)**, C 14, S 165, s.7 (bk.250. şiir)

ÇİÇEKLER⁶⁴⁷

Uyanacak, bakacaksın bir sabah
Gözlerinde birden buz çiçekleri:
Boz-bulanık gümüşler üzre sanki
Mavi, mor savatları solmuş, silinip gitmiş
Yitirdiğin iklimlerden bir temmuz çiçekleri.

Kaç kişi tatmış odyssea'da bile o leziz unutmayı?
Hatırlamaya çalış, bunlar daha düne dek
Lotophaglar ülkesi'nde meyvelerini yediğin
Belki unuttun, Lotus çiçekleri.

Soğuyor gittikçe hava, ne derse desin takvim,
Düştükçe, düşüyor ısı eksi-altı sevilere,
Biz gül, karanfil düşleri kurarken baharlar için
Nerden çıktı ansızın bu kâbus çiçekleri?

Şunlar, buğulu atlaslar gibi gecelerine
Tuğra tuğra imzalar attığımız camlar değil mi?
Yürürlükten kalktı mı yoksa artık o fermanlar?
Nasıl oldu da açtı o Divâni hatlardan
Bir saltanat sonunun bu korktuğumuz çiçekleri?

647 Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ağustos 1987), No.166, C 14, s.7.

409

İSYAN⁶⁴⁸ 649

Söyle ey yüce İbrahim yalvaç bana
Bu muydu bayramın, bu muydu kurban?
Kalmadı mı koçu, koyunu göklerin?
Söyle yüce yalvaç bu nasıl Kurban?
Bu nasıl tören, bu nasıl bayram?

Seninki İsmail'se bizimki de Can:
Yeni ayrılmış bir kuzuydu anadan,
Değdi, değmedi daha ağzı dünya çimenine.
Söyle ölüm söyle bu nasıl kanun?
Neresi Kurban, neresi bayram bunun?

Henüz bitirmişti Fakültesini,
Sanki iki bayramı bir edecekti,
Birinci günün bile iki edemedi!
Söyle yüce yalvaç bu nasıl Kurban?
Bu nasıl tören bu, bu nasıl bayram?

Ben düğün şiirleri düşlerken ona
Ansızın bir kalem kırıldı bağrımda,
Gömüldü en güzel şiirim toprağa!
Söyle ölüm söyle bu mu edeceğin?
Nasıl girdin kanına onca ümidin?

Senin de böyle bir Can'ın olaydı, öleydi
Hiç değilse benim yarım kadar olsun
Söyle ölüm dayanabilir miydin ki?
Söyle ölüm dayanabilir miydin ki?

648 **Türk Dili (Ağustos 1987)**, S 428, s.110.

649 17 Ağustos 1986'da bir trafik kazasında hayatını kaybeden Mustafa Can AKMAN için annesi Erdem Hanımın yazdığı Can'a Hasret şiir kitabı, Zeki Ömer Defne'nin Can için yazdığı **İsyân** şiiriyle başlar.

410

ESRİK OZAN 650 651

Var ölmenin belki bin bir yolu var,
İlle bu aşktan ölmenin yolu yok.

Yanar ölürüm, yanmaz ölürüm... külümden
Ölüm bakar, her ölümüm bir yeni doğum, ölü yok.

Ben bir yanardağlar bahçıvanıyım.
Çağın ateşlerime çıkacak bir gülü yok.

Kalbim bir esrik ozan "Divan"lar sazendesi
Yunuslar, Pîr Sultanlar el vermişler, eli yok.

Ben bir aşkın, bir ikrârın aleviyim sönmeyen,
Ali geldim, Ali sevdim, Ali giderim.. Ali yok

650 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1987);** C.14, S 163, s.8, **SN,**
1985, s.38.) bk. 118. şiir

651 bk. 118. şiir

411

ARABACI –III-⁶⁵²

Arabacı, götür bizi şol uzak eylüllere:
Şarabında buğulu akşamlar yıkayıp yediğimiz.

Peşimizde iki kader iki atlı, bir dağlara
Hani bir çekçekte kaçıp gittiğimiz.

Cırnakları dizlerimizde yanan gecelerini
Kıvılcımlı kara kediler misali sevdiğimiz.

Dal dal tâ odamıza sarkan şimşeklerinden
En göksel çiçekleri, meyvaları derdiğimiz.

Hani parmağı ağzında masum yavrular gibi
Hâlâ tatlı hülyalarını emdiğimiz.

Sen hangi yokuşun başında dilersen bırak bizi,
Öteye biz anılarımıza dayana dayana gideriz.

KARANFİLLER^{653 654}

Yârin dudağından getirilmiş

Bir katre alevdir bu karanfil.

Ahmet Hâşim

Çifteler ağzında da böyle açar işte ateş
Bir katmer karanfil olarak...
Ve her karanfil biraz barut kokar, can kokar,
Biraz ölüm, biraz aşk.

Göklerden, göğüslerde iki kan karanfili
Avlar da döküm salkım-saçak yere böyle inecektir,
Çünkü aşk gibi, sevda gibi
Ölüm de aldan, karadan bir çiçektir.

Aldan başlar bir tenvir tabancası da böyle,
Yâni karanlığa karanfillerden.
Madem herkes birşey için uyumuyor dost, düşman...
Ne ise bu gece bizim de payımıza düşen.

Varsa sizin karanlıklarınızda da
Böyle iki karanfil yanıyorsa alev alev,
Divan'lar ettikleyin daha ne güne duruyor
Yansa ya pervaneler.

653 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Mayıs 1988)**, S 175, s.6.; (**SN, 1985, s.18.**)

654 bk.104. şiir

413

BAYRAM ŞEKERİ -I-⁶⁵⁵

Şuncasından bir emekli memurum.
Vakit vakitlerden akşam,
Şöyle bir duldasına oturmuşum bir yolun.
Cami cami dolaşıp her gün otuz Ramazan
Toplayıp da bir kutulara koyduğum,
Koyup da üstlerini Mekke, Medine süslediğim
Mevlit şekerlerini satıyorum.

Şuncasından bir emekli memurum.
Vakit vakitlerden akşam,
Pazar akşam pazarı.
Boğazımda bir utanç tıkacı, bağıramıyorum!
Öyle ya bağırmak kim, ses kim, ben kim oluyorum!

Şöyle bir duldasını oturmuşum bir yolun
Ölülerin sadakalarını satıyorum.

BİR BOĞAZ AKŞAMI'NIN RESMİ⁶⁵⁶

Resimlerde kalmış bir Boğaz akşamı
Sanki Van Dyck'ın paletinde
Bir samur fırçayla iki yakayı
Buğulu, büyülü bir hâle boyamıştı.

Pencerelerde nokta nokta ışıklar,
Her noktanın içinde, bilinmez nice soru.
Kimse görmüyordu ama, kimbilir
Her sorunun ucundan
Ne sorular sallanıyordu.

Bir Ganj değildi gerçi
Bu rüyalar gibi akıp giden su.
Oralarda onca günahkâr var da
Acaba şu salkım-saçak âvizeler ardından
Yok muydu hiçbir Hindû?

Ama az mı ak-pak gelip gidenler!
Şimdi Boğaz'da mehtap yıkanıyordu:
Nirvana'ydı belki kimine göre;
Kimine göre de Aphrodite'ti belki bu.

656 Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Eylül 1988), S 179, s.5.

415

AĞRI'LAR⁶⁵⁷

Alain “ Uzaklara bak, kısma gözlerini!” der, ben de
Sis, düş bakacaklarından baktım durdum sana Ağrı.

Bir uzaklarda balkıyıp durmuyor mu hep aşk, ümit,
Ola mı, varıla mı ağrısız anlar katına Ağrı?

Bir bak duruyor gibisin, bir bak yürüyor gibi hâlin:
Gelişin hangi tufandan, yol hangi sefere Ağrı?

Susmuşun, bir magmadan kurtulmak sanki susmak!
Bak bağrımda konuşup duruyor bir alavın Ağrı!

Yüzyıllardır dünyanın aradığı bir gemin varmış,
Nûh'un olam, şu bana deyiver nerdeliğin Ağrı!

Ve öğret bana mikdâr-ı meded nola bir niyazda
Tâ kim duyasin ruhumuz nice yandığın Ağrı!

Dört akşam, dört buçuk kez uçtuk durduk havanda,
Yorulmaz düşlerinle uyuduk gecelerce Ağrı!

Gül-ağrı yüksündü sanma gönül onca gururun,
Bir yeynilik var ki, yeter, senin soluğunda Ağrı!

Derim, dağlık, dağlılık başka şey, duysun canlar,
İşte hergün bağrımda bir Erzurum, bir Ağrı.

657 **Türk Dili** (Aralık 1989), S 456, s.322.

BOĞAZ'DA AKŞAM⁶⁵⁸

Gitmişseniz içinizden biri “Hadi!” demiş de
Şöyle bir akşamüstü çıkıp eğer Boğaz'da
İçmişseniz baş başa keyfle, kederle iki kadeh
Duymuşsanız büyüsunü bir o rengin, o musikinin
Artık gitmeseniz de, içmeseniz de, her akşam
Bir sevgiliyle birlik gibisinizdir Boğaz'da.

Eğer şöyle bir ucundan görebilmişseniz ancak
İçin de görün dünyayı bir kadehin içinde orda.
Bakacaksınız, her yudum bir yeni limandasınız,
Her yudum başka bir içki, bir yeni düş içkinizde.
Bakacaksınız, bir uzak sahil akşamlarına
Bilmediğiniz biriler, durmuş sizin ağzınızdan
Ortak özlemlerimizi söylüyorlar Boğaz'da.

Gitmişseniz içinizden biri “Hadi!” demiş de
Uçup şöyle bir akşam içmişseniz Boğaz'da
O sulardadır artık tüm şavkıyla bir tarih
Ve bütün saltanatıyla âdeta bir şehriyin.
Sonra da duyacaksınız salt ruh kesilmiş gibi
Nedim'i 3. Selim'i derinden derine bir sazda.

658 **Türk Dili** (Ağustos 1989), S 452, s.98.

417

ERZURUM ALLAR İÇİNDE⁶⁵⁹

Hani şu Kop'lar var ya ordan tâ Ağrı'ya her yer
Hâlâ o büyük günlerin ünlerinde Erzurum!

Açtığın gazâ bayrağının gölgesi gibi al hâlâ
Her yer sıcacık gazilerinin anıları gibi Erzurum.

Ve daha tadılıp tadına varılmadan yitirilmiş
Bir sevgiler tütüyor gibi oralarda hep Erzurum.

Bir kartallar görüyor gibiyim yanmış, susamış
İnip kalkıyor gibiler bir kraterlere Erzurum.

Ve bir ulu rahmete kanmış kuşlar daha işte
Gölgeleri şol cennet ırmaklarında Erzurum.

Ve bir ses: “Sür atını, yettim Büğdüz!” der gibi
Dede Korkut'lar dilinden dadaşlarına Erzurum.

Öylesi bir masallar evrenindeyim ki sanki
Uçuyoruz kanat kanada şimdi o canlarla Erzurum.

Ve bir yitik sevgiliyi bulmuş da koçuyor gibiyim
Seni nice bir özlemden sonra işte Erzurum.

Bir süresiz şafak mı, yoksa o gazâ bayrağının
Al gölgeleri mi sarmış beni bilmem ki Erzurum?

659 **Türk Dili**, (Mayıs 1990), S 461, s.254.

MAHSUP⁶⁶⁰

***Gel gel ki cümle savm ü salatın kazası var
Sensiz geçen zamân-ı hayatın kazası yok
Nesimi***

Mahsup edelim dedik, erteleyip şu baharın
Bir gününü şol hüznler mevsiminin bir gününe.
Dedik yazık, geçmesin o garip gazeller hakkı
Bu talihli çiçekler, bu kokular üstüne.

Bir hesap ki gününde ödenmemiş, geç!
Kapanır ak yapraklar üzre kapkara defter.
Duy bu sesi gün boyu sabahtan sabahlara dek;
Gün hakkını ister.

Dal da bilir, yaprak da doğanın geleneği bu:
Mayıs mayıdır, eylül de eylül.
Sümbül hesabını sümbül olarak,
Gül gül olarak görür.

Müjdelenmiş gibiyiz bir Arz-ı Mev'ud'a, biz de
En güzel günleri hep ertelemiş durmuşuz.
Sonra da tutmuş yok-yoksun arkamlarda
Yazgıları, günleri suçluyoruz.

DÖNÜŞ KAPILARI KAPANIRKEN⁶⁶¹

Varısa şimdi bir dönülmez gurbete yolcuyum, elimde
Bir kâğıt fener, içinde söndü sönecek bir mum
Üstünden çok geçilmiş bir yolda yürüyorum.

Bu yol muydu, bir şebboyar, güller kokardı bu aylar?
Şimdi ağırdan ağırdan bir üzerlik, öd ağacı
Kokuları, şimdi bunlar ne demeye geliyor, bilmiyorum.

Bakıyorum, bir yerkuyuda bir katakomptayım şimdi de
Kovalıyor gibi beni dehlizlerde bir yeller,
Yel değil bu, ölüm, enseme dokuyan anlıyorum.

Bakıyorum, şimdi de çevremde bir cemaat:
Hangi kıyamet kopmuş da, hangi sûr üfürülmüş de
Öldürdüğüm bir günler kalkıp gelmişler işte,
Kimi onlar benim, kimi ben onların salında
Bir düğün alayı gibi gidiyoruz, gidiyorum.

661 **Türk Dili** (Şubat 1991) S 470, s.101.

DUYULMAYAN SESLERDE⁶⁶²

Kimi durup dururken bir ses çağırıyor gibi olur
Sizi bir cangıl, bir deniz, bir dağ, bir gurbetlerden,
Girer birbirine sesler, çıkmazsınız içinden...
Şimdi içimde öyle bir dört dönüyorum.

Bir gölgeler vuruyor gibi olur kimi de akşam sularıma,
Sanki işitmişler de duyulmaz, malum bir sesi
Göçüyormuş gibi olur üstümden bir turnalar.
Bir ayrılık türküsüydü, söylendi geçti dersin sen,
Oysa o türküyü şimdi ben söyleyip duruyorum.

Sonra, durup dururken bir düdük sesleri işte...
Anlarsın ki vakittir, çarşı artık kapanacak.
Almış alacağını, satmış satacağını herkes,
İnıyor içimde bir bir kepenkler, görüyorum.

Böyledir işte uzun, uzak gurbetlerin sıra derdi.
Topraktır o, tutmeye görsün için için canlarda,
Fermandır o, çıkmaya görsün tuğradan bir, durulmaz.
Çok bekledim, belki de şimdi yoldasınızdır şifalar,
Ama ne var ki siz gelirken belki ben gidiyorum.

662 **Türk Dili** (Mart 1991), C.1991/I, S 471, s.157.

421

BIZBİZE DEĞİLİZ⁶⁶³

Bizbize değiliz bu bahçelerde,
Sus, ağaçlar dolaşiyor tenhada.
Bak, dallar nasıl da uzanıyorlar
Hiç oralı değil gibi havada

Bizbize değiliz bu saatlerde,
Sus, zaman eğilmiş dinliyor bizi.
Hattâ susturalım ellerimizi
Bizbize değiliz biz hiçbir yerde.

Bizbize değiliz bu firarda da,
Sus, bizi kolluyor bir yerlerimiz.
Sus, kendimizden uzakta değiliz,
Hulasa, esiriz buralarda da.

Bir göz hapsindeyiz her gün hâsılı,
Bak sağımız ihtar, solumuz ihtar!
Yüzünde hep bir parmak gölgesi var.
Gözlerinde yasalar gördüm yazılı.

663 Çağrı (Aralık 1992). y. 36, S 397, s. 3.; (DÇÜ s. 189.; SN, 1985, s. 12)

422

LAM ELİF⁶⁶⁴

Bir lâmelif çevirdik yine yazı yabanda,
Kızıl, kara bir lâmelif:
Birbirine bağlanmış bir çift kalem misali
Aşkınla, gurbetle bir lâmelif.

Hep o düşünce yeldiğim kaçmalarda seninle,
Sakıncasız, kanunsuz bir uzakta,
Ak kâğıtlar üstü lâmeliflerde
Muhabbetlerdeymiş gibi günlerce.

Ayrılıp kavuşup yollar, sularla
Yandık söndük, aktık uyuduk lâmelif..
Kâh bir çift kuş, kâh bir çift balık bir çizgiye dek
Gidip gidip dönüyorduk lâmelif.

Lâmelif lâmelif büyür bilmez misin, ağaçlar,
Cemiler gidişi lâmelifledir.
Lâmelifsiz kişi ne? Yürümek ne? Gönül ne?
Lâmelifsiz yol nedir? Seviş nedir?

Lâmelifsiz nereden gider nehir?

423

AŞK İLE⁶⁶⁵

Kadeh var yiyelim gelir şöyle kim
Mey kendinden kendi meyden incedir.

Bir hâlin var mey mestolur görende
Bir hâlin var şol kadehten incedir.

Sen kim konuşursun şıkır şıkır su
Dünya cıvı cıvı sen gülüncedir.

Sen soyundun demek kim ıştır gece
Doğular batılar sen gülüncedir.

Dünya şenliğinde pulca payım yok
Bana düğün bayram sen gelincedir.

Yer yerinden oynar sen kim gidersin
Yer yerine gelir sen gelincedir.

Senin bu sevdadan kurtulmağın yok
Var belkim velâkin ben ölüncedir.

Benim bu sevdâdan vazgeçmeğim yok
Var belkim ola ki ben ölüncedir

665 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993)**, S 231, s.21; **DÇÜ, 1971**, S. 183; bk. 82. şiir

ESKİ PAZAR'IN TAŞLARI⁶⁶⁶

Eskipazar'ın taşları
Akşamları yağız yağız,
Sabahlan tunca bakar.
Eskipazar taşlarını
Biraz derince yontsanız
Ya Mehmet ya güneş çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Ne yangınlar görmüş çeğil⁶⁶⁷,
Külçe külçe, damar damar.
Eskipazar'ın taşları
Eskipazar'lardan değil»
Tarihin bağrından çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Çatal yüreğe hasret zahar
Doyurmaz değme kan onları.
Eskipazar'ın taşları
Dağdan taştan kopup kopup
Onda anıtkabire koşar.⁶⁶⁸

Eskipazar'ın taşları
Belki bir kançekimi biraz:
İlkin ulusum gibi munis,
Şöyle bir kalem, bir çekik
Onun soylu onuruna
Görüverin onları siz!⁶⁶⁹

666 **Eskipazar'ın Taşları Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi** (Ocak 1993), S 231, s.21, (**Kutsal Taşlar, Galatasaray** (Aralık 1954), yıl.9, S 24, s.5; **Anıtkabir'in Taşları**, DÇÜ, 1971, s.111. ; **Türk Dili** (Kasım 1985), C.50, S 407, s.228-229.; **Eskipazar'ın Taşları**, SN, 1985, s.67.)

667 DÇÜ, 1971, s.111 (bk.49. şiir):“ Milyonca candan bir çeğil”

668 DÇÜ, 1971, s.111 :“Eskipazar'ın taşları/Oylum oylum, damar damar../O damarları doldurmaya/Çatal yürek ister beğim!/Eskipazar taşlarının/Anıtkabir'e koştuğu/İşte bu yüzdendir beğim!”

669 DÇÜ, 1971, s.111 :“ Değme er yüreği yetmez, /Bu taşları güldürmeye, /Gevsemeye görsün cephe, /Bu taş başlar yürümeye./Eskipazar'ın taşları /Hışım, hücum kursağında /Bekleşen kartal kuşları”

Eskipazar'ın taşları
Bir çiçekbozuğu yığit,
Gözlerinden Bozkurt bakar.
Eskipazar'ın taşları
Ya gazidir yahut şehit,
Ucu destanlara⁶⁷⁰ çıkar.

Eskipazar'ın taşları
Akşamları yağız yağız,
Sabahları tunca bakar.
Eskipazar taşlarını,
Biraz derince yontsanız,
Ya Mehmet ya güneş çıkar.

Anıtkabir'e taş olmak
Dünya taşlarına baş olmak.

670 DÇÜ, 1971, s.111 : “meydanlara”

425

ZİLLER ÇALACAK⁶⁷¹

Zil çalacak... Siz derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım evlerden, kırlardan, denizlerden;
Tâ içimden birisi gidecek uça ese...

Zil çalacak... siz geminize treninize gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım iskelelerden, istasyonlardan bütün;
Tâ içimden birisi koşacak ardınızdan...
Ama ben, ben artık gelemeyeceğim.

Sonra bir gün bir zil çalacak yine,
Hiç kimseler, kimsecikler duymayacaklar...
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz...
Tâ içimden birisi kalacak oralarda...
Ben gideceğim.

671 **Çağrı (Ocak 1993)**, y. 37, S 398, s. 2

426

ÜNLER ORTASINDA⁶⁷²

Gecenin bir yarısında
Kalem, “vakit!” der seslenir.
Kalemler içerisinde
Kelâm “vakit!” der seslenir.

Uyanırım bu çağrı ile,
Almış ele, girmiş yola
Durmuş bir altın boruyla.
Âlem “vakit!” der seslenir

İçimde hep kalkmak üzre
Bir tren yahut bir gemi
Varmış gibi, ikidebir ,
Yolum “vakit!” der seslenir.

Bir bindebir fırsat olur,
İçtiğim içkiler daha
Kalmaz çiçeğe durmağa
Elem “vakit!” der seslenir.

Tüyce bir dalın ucunda
Şunca bir çiçek olurum.
Ancak gülecek olurum,
Ölüm “vakit!” der seslenir.

⁶⁷² Çağrı (Ocak 1993), y. 37, S 398, s. 2 (DÇÜ, 1971, s. 129, SN, 1985, s. 50)

427

MAHKUM^{673 674}

Hangi mahkemelere baş vursam hep ben mahkûm,
Her duruşma karşıma gönlüm çıkar.

Hangi kitabı açsam allı karalı bir şerit.
Oku, bütün sözlerin içinden o gün çıkar.

Girer bir çıkmaza çıktığım her yol,
Girdiğim her kapıdan ölüm çıkar.

Bir yangındı..yandı, söndü sandığım saatlerden,
Hâlâ mı hâlâ bir acı tütün çıkar.

Hangi kuşun yüreğini yarsalar bu havada
Hepsinden senin üstüne bir gönül türküm çıkar

673 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993)**, S 231, s.15.; (**DÇÜ, 1971, s.67.;** **SN, s.15.**) **Türk Dili** (Ocak 1993), S 493, s.55; **Türk Dili** (Ocak 1993), S 493, s.55

674 bk. 29. Ve 101. şiir

428

GÖNÜLLÜ^{675 676}

Nerde bir “Tiiiii!” çekerse hangi boru
Benimdir her kışlada uyarmak istediği,

Siz uyuyun, dünya rahatı üzerinize olsun!
Benim onların dalından koparmak istediği.

Hürriyetler adına ben dünya gönüllüsü,
Bitmez tükenmez benden meydanların istediği.
Ben ölsem de silâh altındayım yine,
Benim künyemdir ölümün her ölüden istediği.

Bütün seferberlikler benim üstüme ilân,
Benim bütün davulların zurnaların istediği

675 **Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi (Ocak 1993)**, S 231, s.21, **DÇÜ, 1971**, s.72 ;bk.145. şiir

676 Bk.145. şiir

KELEBEK AVCISI⁶⁷⁷

-Sn. Hakan SAZYEK'E-

Mevsimlerden hangi mevsim, düşün bir,
Duyuyor musun şimdi o kırların söylediği ne?
Varısa aklın bir geçmiş yaz kelebeklerinde hâlâ.
Şimdi bir elvan gölgelerin gömü töreni oralarda,
Kulak ver bak şu melil çiçeklerin söylediğini!

Takvimlerden kaçınıcı takvim, düşün bir,
Görüyor musun göklerde tüy-beyaz uçanlar ne?
Varısa almış gözlerini geçmiş bir yaz kelebekleri.
Şimdi soğumuş bir anılar gömüldü, gömülecek oralara,
Eğil bak şu yellerin omuzunda geçenler ne!

Bakıyorum, şimdi elinde eski, yırtık bir kepçe,
Yel-yepelek o kırlarda uçuyorsun sen hâlâ.
Ne var ki hâlâ hayaline koştuğun o kelebekler
Bekli şimdi çok uzak, başka bir âlemde çiçek.
Ya da baharsız, yazsız bir uzak koleksiyonda.

677 Çağrı (Şubat 1993), s. 399, s. 8

430

EZGİLER EZGİSİ EZGİME^{678 679}

Herhangi bir dağın da değil dünyanın
Senin ezgilerine saz olacak ağaç,
Olsa olsa Konya'da büyümekte belki.

Olur olmaz tezene gitmez sazına.
Bir ağ kiraz kabuğu gerek Konya'nın
Ki söylesin hem Mevlâna'yı hem seni.

Ko Dertli'yi ko Venedik'in tellerini
Çoktan geçtik haddelerden onları biz
İşte şefkat, işte can, işte sevi biz.
Hadi şimdi ellerinden bir el beğen.

Ben mi çalayım, annen mi çalsın, baban mı
Hangi ninnilerden tutup sana varalım,
Söyle güzel kızım ey ezgiler ezgisi

1987

678 **Prof Dr. İsmail Parlâtır**, "Zeki Ömer Defne Hoca'dan Bize Kalanlar"; **Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırlı Şairler** (Ocak 2004), Ankara: TC Çankırı Valiliği, s.16"

679 Zeki Ömer Defne'nin, Pof. Dr. İsmail Parlâtır'ın kızları Ezgi ve Sezgi'nin doğumları sebebiyle yazıp verdiği şiirlerdir.

431

SEZGİ⁶⁸⁰

Gül dalından bir sazın pembezâr uyanışı
Bir Ezgi'nin beklediği bir öz Sezgi gibisin.
Ve daha tellere değmeden ürperişi bir tezenenin.

Daha bir nice önceden Konya yollarında ben
Dinliyor gibiydim yağın yağmuru,
Gülen güneşten söylendiğini
İlahiler gibi ninnilerimizin.

Sonra bir akşam sizde görüyor
Duyuyor gibi oldum
Ezgi ve duldasında sen
Çifte kumrular gibi
Mutluluklar şarkılarını söylüyordunuz evinizin.

Susmuştu musikisi divanların, cönklerin
Bir ikilikler hâlinde doğabilirdi ama
Hangi hikmet, neyi işaret, nasıl, niçin, bilmiyorum.
Bir sırma saç üçerlemesi gibi doğduğunu bu şiirin.

12.03.1989

680 Prof Dr. İsmail Parlatır, "Zeki Ömer Defne Hoca'dan Bize Kalanlar"; **Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırlı Şairler** (Ocak 2004), Ankara: T.C. Çankırı Valiliği, s.17"

432

DOST BAHÇENİN İHLAMURU⁶⁸¹

27.IV.1985

-Dostum Mustafa Eski'ye –

Ergen yayla çiçeklerinin ruhu mu ne ki Ilgaz'ın
Yoksa başladığı ân büyüyen, serpilen bir özlemin
Bir yeller mi bu, her gün içimde eser durur?
Ararken onu anılarda, sevilerde ikircimlerle
Seslenir bir dost bahçeden tâ Olukbaşı'lardan
Gümüş yaprakları ile efil efil bir ıhlamur

Bizim köyde ıhlamur ağacı olmazdı.
Kış boyunca içinde zencefil, darçın, havlıcan
Bir çaydanlık dururdu kıvılcımlı külde hep..
(Doktorsuz, reçetesiz ilâcımızdı bizim onlar)
Bir ümittir üfürürdü okyanus adaları odalara
Ve Hindistan'ın çangıl kokuları çaydanlıktan

Ama sen ey bir dost evin cana can ıhlamuru,
Bulamadım hiçbir otçuda sendeki kokuyu ömrümce!
Bir deminde kaç sevgi, kaç öz çiçek, kaç selâm!
Senden bir ana, bir suna nefesi yayılıyor sanki eve,
Bulmuş gibi oluyorum yitirdiğim bir şeyleri sende
Ve titrek ellerimle kaçırmamaya çalışarak

Kokluyorum buğulu bardaklarda onları sabah, akşam

681 **Mustafa Eski** “Dost Bahçenin İhlamuru Ve Zeki Ömer Defne'nin Kastamonu'da Yazdığı Üç Şiiri” **Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırılı Şairler** (Ocak 2004), Ankara: TC Çankırı Valiliği, s.76

KASTAMONU'YA SESLENİŞ⁶⁸²

Süleymaniye ile İstanbul, Tacmahal'liyle Agra
Notrdam'ıyla Paris nasıl öğünüyorsa
Bu irfan yuvasıyla sen de öylesine öğren!
Bittiği gün, ey diyârı İsfendiyar
Süregelen şerefli ve yiğit tarihinde
Sanki yepyeni bir çağdır başlıyordu
Ey ikinci vatanım, sevgilim Kastamonu!

Artık geçmiş seferler, eski ılgarlar yerine
Yâni artık ne Kosava, ne Muhaç, ne Viyana
Abdurrahman Nurettin adlı bir paşanın emrinde,
Batı'ya doğru, senin rönesansına doğru
O ölümsüz, o görklü kültür ordularınla
Bambaşka bir yenilmez bir sefer başlıyordu
Ey ikinci vatanım, sevgilim Kastamonu!

Bu yapı 1885 den bu yana
İçin İçin yanarak çevresine
Işık saçan pekbilet'ler, cevherler
Ya da destanlarımda geçen kutsal Yada gibi
Herbir taşında sanki aynı ruh, aynı sihir
Işık, mutluluk saçmış yurduma yüzyıl boyu
Ey ikinci vatanım, sevgilim Kastamonu!

Süleymaniye ile İstanbul, Taçmahal'liyle Agra
Notrdam'ıyla Paris nasıl öğünüyorsa
Yüzyıllardır memlekete nur saçan bu mâbetle
Sen de öylesine öğren, kıvan ey Kastamonu'm

Kastamonu 20 Nisan 1985

682 Yrd. Doç. Dr. Mustafa Eski, "Dost Bahçenin İhlamuru Ve Zeki Ömer Defne'nin Kastamonu'da Yazdığı Üç Şiiri", **Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırılı Şairler** (Ocak 2004), TC Çankırı Valiliği, s.76-77.

434

KAR KUŞATMASI^{683 684}

-Sn. Orhan ETE'ye- 4.1.1987

Sarılıyor gibiydim yine çocukluğumun, gençliğimin
O yarılıp çıkılmaz karları, kışlarıyla.
Bursa, korkup kaçtıysam eğer ansızın o sabah
Koyup Gönlüferah'ın sıcakık koynunda seni
Suçumu o geçmişin sonsuz kuşatmalarına ver !

Tutuluyor gibiydim yine çocukluğumun, gençliğimin
O soğuk cehennem, nemrut, felâket hastalığına
Yine başlıyor gibiydi o deli nöbetler işte,
Ürperiordum fırtınalar öncesi sular gibi.
Korkumu o yılların o uğrun sıtmalarına ver !

Giriyor gibiydim yine çocukluğumun, gençliğimin
Kapısında buz süngülüler tutukevlerine yine.
Savruluyordu Uludağ'lar, Ilgaz'lar penceremde
Ve kurtlar, ağzlarında ölü arzularım, siste...
Kaçışımı biraz da bu dağ tutmalarına ver !
Sen bir dağlı, ben bir dağlı.. duman dumanız yine işte
De, bu sabahtan akşamı nasıl görürsün Bursa,
Yoksa kaçırır mıydım hiç sennen bir fetih gecesi daha?

683 Duran, Hakkı (Ocak 2017), Zeki Ömer Defne'nin Hiç Yayımlanmamış İki Şiiri, Çankırı Araştırmaları Dergisi S 11.

684 <http://imaret.cansaati.org/WP/zeki-omer-defnenin-hic-yayimlanmamis-iki-siiri/#.WRutnJLyhdg> :

“Zeki Ömer Defne'nin (ILGAZ)'Yıldızlar çamlara deyer de geçer' şiirini Nihavend makâmında besteleyen Sayın **Yılmaz Karakoyunlu**'dan 28.07.2001 tarihinde bir mektup aldım. Kendileri o tarihte devlet bakanı idi. Mektup, şâir Zeki Ömer Defne ile alakalıydı: **“Değerli şâir Zeki Ömer Defne'nin iki şiiri kendi daktilo makinesinden çıkmış şekliyle bende mahfuzdur. Bu şiirleri üstad şâir Halil Soyuer bana emanet etmişti. Bunları ekli olarak sunuyor ve ben de size emanet ediyorum. Belki ileride Çankırı'da veya Ilgaz'da bir Zeki Ömer Defne Müzesi veya Kitaplığı açılırsa siz de oraya emanet edersiniz. Aksi halde bunlar bir gün istenmese bile bir yerlerde ziyan olup gidecektir. Şimdi emin ellerde olmanın rahatlığını hissediyorum.”** .Karakoyunlu'nun gönderdiği zarfın içinde daktilo ile yazılmış “KAR KUŞATMASI” ve “P İ R” adlarını taşıyan iki şiir ve altlarında Zeki Ömer Defne imzası mevcuttu.”

435

P Î R

-11. IX . 1986⁶⁸⁵-.

Ne tarikim vardı ne tarikatim.
Bir Hakperest miydim, tabiatperest mi?
Önce miydim, sonra mı İslâm'dan, bilmem.
Gerçi yoktu zâhirde postum amma
O gece mânada postnişin idim.

Ne Buda'idim, ne Zerdüş, ne Konfüçiyüs,
Ne Théist'tim, ne Athéiste, ne Maniheist..
Amma bir pîr-i Çîn ü Mâçin'dim.
Gerçi yoktu zâhirde postum amma
O gece mânada postnişin idim.

Bıaktım devr-i aşkı o gece devrâna.
Yoktu Aslı'lar, Leylâ'lardan bir kerem..
Amma câm-ı Cem'den bûseçin idim.

Zeki Ömer DEFNE

685 Duran, Hakkı (Ocak 2017), Zeki Ömer Defne'nin Hiç Yayımlanmamış İki Şiiri, Çankırı Araştırmaları Dergisi S 11.

SONUÇ

“Zeki Ömer Defne’nin Şiirlerinin Türk Dili Açısından İncelenmesi” adlı bu çalışmamızda Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı içinde şiirleri ile ön plana çıkan Zeki Ömer Defne’nin şiirleri Türk Dili açısından incelenmiştir. Zeki Ömer Defne (1903-1992) ’ye ait, Denizden Çalınmış Ülke (1971), Sessiz Nehir Puyalar I (1985), Kardelenler Puyalar II (1988) adlı şiir kitaplarındaki şiirleri ile Halk Yolu (1924-1927), Çınaraltı (1941), Ün Isparta Halkevi Mecmuası (1942-1943), Ülkü (1944-1946), Zeytin Dalı (1949), Şadırvan (1948), Esi (1956), Çağrı (1959-1960), İstanbul (Sanat ve Edebiyat (1953-1954-1955-1956)), Varlık (1956-1982), Türk Edebiyatı (1983-1993), Kaynaklar (1985), Türk Dili (1986-1993), Millî Kültür dergisi (Aralıklarla 1981-1987), Galatasaray dergisi (Aralıklarla 1951-1967); Galatasaray Lisesi Yıllığı (1964-1965 ve 1974-1975) ve Özel Şişli Terakki Lisesi Yıllığında (1967 yıllığı ve 1969 yıllığı) yayımlanmış şiirlerinin dili üzerinde çalışılmıştır.

Defne (1903–1992) ilk şiirini 1924 yılında Halk Yolu Mecmuasında yayımladıktan sonra uzun yaşamı boyunca şiir yazmayı sürdürmüştür. Edebiyat Tarihi araştırmacıları Defne’nin şiirini Memleket Edebiyatı içinde değerlendirmektedirler; fakat ömrünün son zamanlarına kadar şiir yazan bir şair olarak hayatı boyunca onun şiir dünyasında değişimler olmuştur. Çalışmamız Defne’nin bir araya toplanmamış farklı dergilerde yayımlanmış olan şiirleri ile kitaplarındaki şiirlerini bir araya getirmek, hem şiirlerindeki değişimleri göstermek hem de şiir dilini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Yazarın şiirlerinin, ses bilgisi, yapı bilgisi, şiir dilinde sapmalar ve dizin ile ayrıntılı incelenip bilim âlemine tanıtılması bu sayede de şairin kelime hazinesinin, arkaik kelime kullanımının ve dil kullanım oranlarının tespit edilip ilmi değerlendirilmenin yapılması önem taşımaktadır.

1903 (Rumi 1319) yılında Çankırı’da doğan şair 2 Aralık 1992’de İstanbul’da vefat etmiştir. Defne’nin yaşadığı döneme bakıldığında Osmanlı Türkçesi ile Türkiye Türkçesine Geçiş dönemi dil özellikleri şairin dilinde dikkati çekmektedir. Üç büyük savaş içinde büyüyen ve Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasına şahit olan şairin şiir dili döneminin dilini ortaya koymamızı sağlamıştır. Ankara için kritik günlerde Defne’nin Muallim mektebini bitirdiği zaman Eskişehir, Yunanlılar tarafından işgal edilmiş ve Ankara’da panik vardır. Mustafa Kemal’in Mecliste, başkumandan olduğu gün yemin ettiğinde Defne ordadır. Edebiyat öğretmeni Defne’nin, tarihe tanıklık ettiği günleri şiirlerinde güzel bir Türkçe ile ortaya koyduğu görülmektedir. İlk şiirlerini 1924- 1927 yıllarında

Halk Yolu dergisinde yayımlayan şair, Asrî Baba mahlasını kullanmıştır. “Asrî Baba” imzasıyla hiciv tarzında yazdığı bu mizahî manzumelerde halkın sorunlarıyla ilgilenmeyen dönemin siyasetçilerini eleştirmiştir.

Zeki Ömer Defne’nin şiirlerindeki kelime hazinesi, şairin şiir dilindeki sapsmalar gösterilirken, arkaik kelimeler tespit edilmiştir. Şairler zaman zaman yaşadıkları dönemde kullanılan dil dışında eski dönemlerde kullanılan kelime ve yapıları da şiirlerinde kullanırlar. Bu durum Zeki Ömer Defne’de yoğunlukla görülmektedir, bunu şairin dilinin olduğu dönemle alakalı olduğu ortadır. Çalışmamızda bu kullanılmalar tespit edilmiştir.

Şair şiirlerinde lehçe ve ağızlardan alınan sözcükleri ve yapıları da kullanmıştır. Yahya Kemal’in Bir gün Galatasaray lisesi yalınlarındaki, Agotokli Perükâr Salonu’nda, “Defne, sen, Halk tarzına devam edecek ve onu, yeni imkânlar, yeni mevzular içinde inkişaf ettireceksin..” demesi üzerine Zeki Ömer Defne şiirlerine halk tarzını işlemiştir. İlk kitabı olan *Denizden Çalınmış Ülke*’yi Yahya Kemal’e ithaf ederek şöyle demiştir: “Hocalık hayatımın bütün bir haftayı dolduran çalışmalarından artırabildiğim zamanlarında, bu vadede yazdığım bazı şiirlerimle, işte, ilk defa, huzurunuzdayım üstadım.” Bu sözünü Defne ömrünün sonuna kadar tutmuştur. Halk tarzını şiirlerine inceliklerle işleyen şairin, çoğu şiirinde Türkiye Türkçesi ağızlarına ait sözcük ve yapıları kullandığı görülmektedir. Şairin şiirlerindeki lehçesel sapsmalara halk tarzını devam ettirme arzusu nede- niyle sıklıkla rastlanılır.

Onun şiir zevkinin oluşmasında babasının Bektaşî şairi olması ve çocukluk yıllarında dinlediği Kayabaşı havaları, Karacaoğlanlar, Gevheriler, o yıllarda Çankırı’da daha yoğun olan âşıkların atışmaları, uzun kış gecelerinde okunan Ahmediyeler, Muhammediyeler, Kuddusiler, Mevlitler, Namık Kemal’in “Vatan Yahut Silistre”si, bunların yanında Aslı ile Kerem, Leyla ile Mecnun, Şah İsmail gibi halk hikâyeleri, ayrıca oyun oynarken okunan maniler, koşmalar, halk şiirleri etki etmiştir.

Zeki Ömer Defne, başarılı bir öğretmen, iyi bir musikîşinas aynı zamanda, resim sanatıyla da ilgilenen bir şairdir. Böyle sanatkâr ruhlu bir şairin şiirlerini oluştururken titizlikle tashih ettiği ve kelimeleri özenle seçtiği, kendini sembollerle ifade ederken Türk dilini inceliklerle işlediği açıkça görülmektedir. Anadolu çocuğu olan Defne, Türkçenin samimi, sıcak, canlı havasını şiirlerinde deneyerek okuyucuya sunmuş, dilimizin inceliklerini zengin kültürümüzle birleştirerek kendisini ifade etmiştir. Şair sanatı ve şiiri şöyle tanımlamaktadır: “Sanat Tanrı tarafından verilmiş müstesna bir güçtür, şiir ilâhî bir bağıştır şiire ihanet etmemelidir, insan şiirde kendini bulmalıdır, şiir karşısında irkileceksiniz, şiir sizi bir yere götürmelidir” (Karabay vd, Ocak 1993:30).

Şair Türk Dili meselesi ile ilgili şu görüşe sahiptir: “... Ben çocuklarımla hep anlayacakları şekilde konuştum, onların anlayacağı gibi güzel yeni kelime-

ler var. Bunların bir ayıklanmaya tabi tutulması gerekir Tanzimat'ta olduğu gibi bir dil kaosu yaratmaya dilimizi herc ü merc içine sokmaya gerek yok. Nesiller arasında beklenilmeyen, beklenmesi maddeten ve manen yıkılışa sebep olan bir dağılıp, bir çözülüş; batılların böl dağıt, ölç al prensiplerinin gerçekleşmiş olması düşüncesi bile beni için için yıkıyor" (Karbay vd, Ocak 1993:30).

Defne'nin şiir diliyle ilgili genel olarak şu sonuçlara vardık:

1. Şair duygularını ifade ederken direkt olarak değil sembollerle dolaylı olarak ortaya koymaktadır.
2. Bir takım kelimeleri ve sözleri çeşitli çağrışımlar yapacak şekilde kullanmıştır.
3. Şiirlerinde bir mihrak noktası vardır.
4. Şairin "şiir duygularla değil kelimelerle yazılır" ifadesi sembolleri özellikle kullandığının kanıtıdır.

Şairin dilinin olduğu dönemin ve Edebiyat öğretmeni olması yanı sıra İstanbul Üniversitesi'nde Fuat Köprülü'den ders alması ve bu alanda çalışmalar yapması Türk Dili'ni bilinçli olarak kullanmasını sağlamıştır.

Şairin şiirlerindeki kelimeleri incelediğimizde Türkçe'ye ne denli önem verdiği ortadır. Kullandığı kelimelerin %67.38'i Türkçe kökenli kelimeler ve Türkçe ek alarak Türkçeleşmiş kelimelerden oluşmaktadır. Şairin şiir dilinde kullandığı alıntı kelimelerin, %21.69'u Arapça, %7.07'si Farsça, %3.14'ü Batı kökenli kelimeler ve %0, 69'u diğer dillerden alınmış kelimelerden oluşmaktadır.

Bir şairin kullandığı dil kadar, o şairin kelime hazinesi de önemlidir. Özellikle dizin çalışmaları, şairin kelime dağarcığının değişim ve gelişimini göstermesi açısından önemlidir. Türkçe'ye hâkim bir Edebiyat öğretmeni olarak çok zengin bir dile sahiptir, kendisi halk dili, ağız özellikleri dışında gününü de yakalamıştır.

Şairin tespit ettiğimiz 435 şiiri vardır. Bu şiirlere eserin üçüncü bölümde yer verdik. Araştırmamızda şairin kitaplarındaki şiirleri ve dergilerde yayımlanmış şiirleri bir araya getirilmiş ve yayın yılına göre şiirlere numara verilmiş, bu numaralar dizinde de şiir numarası ve satır numarasıyla gösterilmiştir. Çalışmamızda şairin şiirleri verilirken imlâsına müdahale edilmeden aynen verilmiştir. Zeki Ömer Defne, öğretmenlik yaptığı yıllarda şiirlerini dergilerde yayımlamaya devam etmiş; ancak bunları bir kitap halinde toplayamamıştır. Zeki Ömer Defne bu şiirlerinden bazılarını tashih ederek birkaç defa yayımlamıştır. Şairin bizzat birkaç defa yayımladığı söz konusu bu şiirlerdeki değişiklikler çalışmamızda hem dipnotu verilerek hem de liste hâlinde gösterilmiştir.

Şair Halk Yolu dergisinde yayımladığı ilk şiirlerinde birkaç aşk şiiri dışında dönemin siyasetini eleştiren hicivler yazmıştır. Zeki Ömer Defne, hem bir Anadolu çocuğu hem de Cumhuriyetin genç bir Edebiyat öğretmeni olarak birçok

aydının yöneldiği Memleket Edebiyatı hareketine kayıtsız kalmaz. Edebiyat tarihlerinde onun Anadolu'nun güzelliklerini tasvirî şeklinde anlattığı, memleketin coğrafi güzelliklerinden yola çıkarak millete yüce bir duygu olan vatan sevgisini aşılamaaya çalıştığı şiirleri dolayısıyla bu hareket içinde yer alan bir şair olarak değerlendirilmiştir; özellikle edebiyat çevrelerinde dikkate alınmasını sağlayan memleket üstüne güzellemleri, söyleyiş, şekil ve üslup yönünden onun şiirinde âşık tarzının hâkim olduğunu gösteren eserlerdir. Buna rağmen Defne'nin, Memleketçilik hareketinin temsilcilerinden olduğunu söyleyemeyiz. Cumhuriyet Döneminin sonraki devrelerinde de göreceğimiz gibi Defne, herhangi bir akıma veya harekete bağlı kalarak şiir yazmış bir sanatçı değildir. Şair bu yönüyle belli bir anlayışı içine yerleştirmek mümkün değildir. O bir akımın değil, doğrudan şiirin peşinden gitmiş ve çoğu zaman sembollerle konuşmuştur. Şair 1950'lerden sonra halk şiirinin içerik ve söyleyişini de göz önünde tutarak bireysel iç yaşantı şiirine geçer. Bu şiirlerinde bireysel duygulara, insana, yaşanamamış arzuların getirdiği hayal kırıklıklarına, geçmişe duyulan özlemlere, tabiatın güzellikleri, yaşının ilerlemesiyle birlikte de daha çok yaşlılık ve ölümle ilgili konular işlemiştir.

Defne dönemin siyaseti içinde herhangi bir grupta yer almamıştır. Defne, Kabataş Lisesine devam ettiği dönemde Yıldız Harp Akademisinde 1947-1948 yıllarında görevlendirilir. Zeki Ömer Defne, Akademi'de görevlendirilmek üzere tavsiye edilmiş olmasını şöyle değerlendirir: "Çok şükür ben hayatım boyunca, elli yıl hocalığım boyunca, yavrularıma sadece vatan dedim, millet dedim " (Karabay vd., Ocak 1993:27).

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan** (1999), *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Ankara: Engin yayınevi.
- Aktaş, Şerif** (1998), *Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi 2* (1920-1940), Ankara: Akçağ Yayınları, s. 25.
- Akyüz, Kenan** (1988), *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*, Türk Edebiyatı, İslam Ansiklopedisi C. XII/II, İstanbul: Meb, s.567-568.
- Akyol, İbrahim ve Karadeniz, Şahin** (Mayıs 1989), “Şairimiz Zeki Ömer Defne ile Sohbet”, Çankırı Yâren dergisi, İstanbul, s.13-17.
- Akyol, İbrahim** (Ocak 2004), “Zeki Ömer Defne’nin Hayatı”, Doğumunun 100.Yılında Zeki Ömer Defne Ve Çankırlı Şairler Sempozyum Bildirileri, TC Çankırı Valiliği.
- Banarlı, Nihat Sami** (1987), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C.2, İstanbul, s. 1150.
- Baydar, Mustafa** (1960), *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar*, İstanbul: Yeni Matbaa, s.68.
- Birinci, Necat** (Ocak 2004). *Zeki Ömer Defne ve Edebiyatımızdaki Yeri, Doğumunun 100.Yılında Zeki Ömer Defne Ve Çankırlı Şairler Sempozyum Bildirileri* T.C. Çankırı Valiliği s.4.
- Cansız, Demet** (2014), *Halk Yolu Mecmuası (1923-1927) 1-2*, Çankırı: Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları.
- Cansız, Demet** (2011), *Halk Yolu Mecmuası (1923-1927)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Ana Bilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı.
- Cavlaçoğlu Davulcu, Ahu**, “Zeki Ömer Defne’nin Şiirlerinin Türk Dili Açısından İncelenmesi (Ses Bilgisi-Yapı Bilgisi-Dizin)”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora tezi, 2017, Konya.
- Cengiz, Metin** (2002), *Modernleşme Ve Modern Türk Şiiri*, İstanbul: Telos Yayıncılık, s.140.

Çelik, Yakup (2002), “Zeki Ömer Defne”, **Büyük Türk Klasikleri**, İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayınevi C 14, s.158

Çetişli, İsmail (2004), **Metin Tahlillerine Giriş I: Şiir**, Ankara: Akçağ, s. 240.

Çınarlı, Mehmet (Ocak 1993), “Yitirdiklerimiz: Zeki Ömer Defne İçin”, Türk Dili, C.1993/I, No. 493, s.57

Defne, Zeki Ömer (1 Mart 1340 (1924)), “Öğütlerim, Kengiri İçin”, Halk Yolu, y.2, No.22, s.341.

Defne, Zeki Ömer (15 Mart 1340 (1924)), “Öğütlerim, Kengiri Yangını Münasebetiyle”, Halk Yolu, y.2, No.23, s.356-357.

Defne, Zeki Ömer (30 Nisan 1340 (1924)), “Asri Baba’nın Zenginlere Candan, Yürekten Bir Pendi”, Halk Yolu, y.2, No.26, s.403-404.

Defne, Zeki Ömer (1 Haziran 1340 (1924)), “Asri Baba’nın Aşk Ve Şevk İle Bir Va’zı”, Halk Yolu, y.2, No.28, s. 433-434.

Defne, Zeki Ömer (1 Temmuz 1340 (1924)), “Kengiri Beldesine İthaf”, Halk Yolu, y.2, No.30, s.469-470.

Defne, Zeki Ömer (16 Aralık 1340 (1924)), “Asri Baba’nın Ateşli Pendi Belediyemize”, Halk Yolu, y.2, No.40, s.623-624.

Defne, Zeki Ömer (1 Ocak 1341 (1925)), “Günah Bize”, Halk Yolu, y.2, No.41, s.639-640.

Defne, Zeki Ömer (15 Mart 1341 (1925)), “Fırsat Düşmanlarına Dağ”, Halk Yolu, y.3, No.50, s.765.

Defne, Zeki Ömer (16 Mart 1341 (1925)), “Bakar Körler”, Halk Yolu, y.3, No.46, s.705.

Defne, Zeki Ömer, (1 Nisan 1341 (1925)), “Hey Gidi Eski Günler Hey”, Halk Yolu, y.3, No.47, s.719-720.

Defne, Zeki Ömer (15 Nisan 1341 (1925), “Oruç Keyfi”, Halk Yolu, y.3, No.48, s. 737-738

Defne, Zeki Ömer (15 Mayıs 1341 (1925)), “İhmal”, **Halk Yolu**, y.3, No.49, s. 752.

Defne, Zeki Ömer (15 Ekim 1341 (1925)), “Hoş Beş”, Halk Yolu, y.3, No.53, s. 816.

Defne, Zeki Ömer (30 Kasım 1926), “O Vefasıza”, Halk Yolu, y.4, No.70, s. 1039.

Defne, Zeki Ömer (31 Ocak 1342 (1927)), “Daha Bağırılım Mı?”, Halk Yolu, y.4, No:73, s.1069.

Defne, Zeki Ömer (28 Şubat 1927), “Yosmaya”, Halk Yolu, y.5, No:75, s.1085-1087.

Defne, Zeki Ömer (Aralık 1933), “Sepetçioğlu I”, Kastamonu Lisesi Mecmuası, No.22,

Defne, Zeki Ömer (Ocak 1934), “Sepetçioğlu II”, Kastamonu Lisesi Mecmuası, No.23,

Defne, Zeki Ömer (Şubat 1934), “Sepetçioğlu III”, Kastamonu Lisesi Mecmuası, No.24,

Defne, Zeki Ömer (Eylül 1941), “Bu Hasretlik Böyledir”, ÇınaraltıHaftalık İlim ve Sanat Mecmuası C.1, S 6, s.5.

Defne, Zeki Ömer (Ekim 1941), “Tebdil Gönül”, Çınaraltı Haftalık İlim ve ve Sanat Mecmuası, C.1, S 10, s.5.

Defne, Zeki Ömer (Nisan -Mayıs 1942), “İsparta’nın Halıları Gül Kokar”, Ün İsparta Halkevi Mecmuası, C.9, S 97-98, s.1339

Defne, Zeki Ömer (Nisan -Mayıs-Haziran 1943), “Ben Bir Esürük Bülbülüm”, Ün İsparta Halkevi Mecmuası, C.9, S 109-110-111, s.1538

Defne, Zeki Ömer (1 Temmuz 1944), “Kadaların benim olsun Erzurum”, Ülkü, C.6, S 67,s.8.

Defne, Zeki Ömer (16 Aralık 1944), “Ayrılış Destanı”, Ülkü, C.7, S 78, s.11.

Defne, Zeki Ömer (Eylül 1946), “Bursa’m Benim”, Ülkü, C.10, S 120, s.7.

Defne, Zeki Ömer (28 Haziran 1947), “Tesadüfler Dünyası”, İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, S 25-26, s.5.

Defne, Zeki Ömer (21 Ocak 1948), “Ellerimin Dönüşü”, Zeytin Dalı, y.1, S 1, İç kapak.

- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1949), “Ulu Türkü”, Şadırvan, C.1, S 6, s.2.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1951), “Bir Destan Daha”, Galatasaray, y.5, S 16, s.14.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1951), “Bir Limandan Gelen Ses”, Galatasaray, S 27, s.2.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1952), “Zeki Ömer Defne’den”, Galatasaray Dergisi, No.218, Ocak 1952, s.10
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1953), “Hâtıralar I”, İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, C.1, S 2, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1954), “Hâtıralar II”, İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, C.1, S 3, s.8.
- Defne, Zeki Ömer** (Mart 1954), “Bahçelerde Kış Şarkısı”, İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, C.1, S 5, s.7.
- Defne, Zeki Ömer** (Nisan 1954), “Gecelerden Gelen Adam”, İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, C.1, S 6, s.11
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1954), “Çatlak Plâk”, İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, C.1, S 7, s. 17.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1954), “Kutsal Taşlar”, Galatasaray, yıl.9, S 24, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Ekim 1955), “Kıyıdaki Tekne”, İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, C.1, S 10, s.7.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1956), “Sizif”, İstanbul Sanat Ve Edebiyat Dergisi, S 27, s.7.
- Defne, Zeki Ömer** (Mart 1956), “İma Sumah’a Mektup”, İstanbul Sanat ve Edebiyat Dergisi, C.3, S 29, s.8.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1956), “Dinleyici İstekleri”, Esi, S 12, 25, s.2.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1957), “Divina Comedia”, Galatasaray, S 30, s.3.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1958), “Harâbeler Arasında II”, Galatasaray, S 32, s.3.

- Defne, Zeki Ömer** (15 Kasım 1958), “Çocuklar Gibi”, Varlık, S 90, s.15.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1959), “Penceredeki Gölge”, Galatasaray, S 33, s.2.
- Defne, Zeki Ömer** (Ağustos 1959), “Kara Gecelerde Konya”, Çağrı, y.2, S 20, s.2.
- Defne, Zeki Ömer** (Eylül 1959), “Bozkır”, Çağrı, y.2, S 21, s.3.
- Defne, Zeki Ömer** (Ekim 1959), “Korku”, Çağrı, S 22, s.4.
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran-Temmuz 1960), “Deniz Uyandı”, Çağrı, S 29-30, s.25.
- Defne, Zeki Ömer**, (1960), “10 Kasım Fırtınası”, Galatasaray, S 34, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (15 Şubat 1961), “Bir Gemiyeye Sesleniş”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 544, s.13.
- Defne, Zeki Ömer** (1 Nisan 1961), “Gerçek”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 547, s.12.
- Defne, Zeki Ömer** (15 Nisan 1961), “Kar Havası I”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 548, s. 16.
- Defne, Zeki Ömer** (15 Mayıs 1961), “Farlar İçinde”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 550, s.12.
- Defne, Zeki Ömer** (15 Ağustos 1961), “Kar Havası II”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, No:556, s.8.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1963), “Fıskiye”, Çağrı, S 71, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1962), “Vasiyet”, Galatasaray, y.55, S 39, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1963), “El El İçinde”, Galatasaray, y.16, S 40, s.4.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1963), “Duvar”, Galatasaray, y.16, S 41, s.4.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1963), “Son Son”, Galatasaray, y.16, S 41, s.4.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1964), “Galatasaray”, Galatasaray, S 43, s.15.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1964), “Ziller Çalacak”, Galatasaray, S 43, s.20.

Defne, Zeki Ömer (Şubat 1964), “Kitapların Soluğu”, Galatasaray, S 43, s.20.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1964), “Plâk Dolabı”, Galatasaray, S 43, s.18.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1964), “Katakomp”, Galatasaray, S 43, s.19.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1964), “Yıkık Tiyatro”, Galatasaray, S 43, s.16.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1964), “Telli Kitap”, Galatasaray, S 43, s.16.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1964), “Erozyon”, Galatasaray, S 43, s.17.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1964), “Kara Gitar”, Galatasaray, S 43, s.17.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1964), “Arife”, Galatasaray, S 43, s.19.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1964), “Kitapların Soluğu”, Galatasaray, S 43, s.20.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1964), “El El İçinde”, Galatasaray, S 43, s.18.

Defne, Zeki Ömer (Aralık 1964), “Akşam Ziyareti”, Galatasaray, s.9

Defne, Zeki Ömer (Şubat 1965), “Kiliselerde”, Galatasaray, S 45, s.9.

Defne, Zeki Ömer (Şubat 1965), “Dünya Adına”, Galatasaray, y.18, S 45, s.12.

Defne, Zeki Ömer (1964-1965), “Son Yolcular”, Galatasaray Lisesi Yıllığı.

Defne, Zeki Ömer (1964-1965), “Kimlik”, Galatasaray Lisesi Yıllığı.

Defne, Zeki Ömer (1964-1965), “Deniz Adamı”, Galatasaray Yıllığı.

Defne, Zeki Ömer (Şubat 1966), “And, Galatasaray”, s.11.

Defne, Zeki Ömer (Şubat 1966), “Gönüllü”, Galatasaray, s.13.

Defne, Zeki Ömer (Şubat 1966), “Boş Yatırımlar”, Galatasaray, s.13.

Defne, Zeki Ömer (Ocak 1967), “Korgun Köyü”, Galatasaray, s.9.

Defne, Zeki Ömer (Ocak 1967), “Sokaklara Anlatılan”, Galatasaray, s.9.

Defne, Zeki Ömer (1967), “Mizanpaj”, Özel Şişli Terakki Lisesi Yıllığı.

- Defne, Zeki Ömer** (1968), “Zil Çalacak”, Özel Şişli Terakki Lisesi Yıllığı.
- Defne, Zeki Ömer** (1969), “Son Dal”, Özel Şişli Terakki Lisesi Yıllığı.
- Defne, Zeki Ömer** (1971), “**Denizden Çalınmış Ülke**”, İstanbul: MEB Yayınları.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1972), “*Mevlânâ İle*”, Türk Edebiyatı, C.1, S 12, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1973), “*Mevlânâ İle Çağrı*”, y.17, S 189, s.17.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1973), “*Bismillah*”, Türk Edebiyatı, C.2, S 13, s.7.
- Defne, Zeki Ömer** (Ekim 1973), “*Yıldızname*”, Varlık, S 793, s.13.
- Defne, Zeki Ömer (Mart 1974), “*Hayal Hoca*”, Varlık, S 798, s.4
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1974), “*Yasak Yazılar*”, Varlık, S 801, s.11.
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1974) , “*Turnikelerde*”, Varlık, S 801, s.11.
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1974), “*Kör, Varlık*”, S 801, s.11.
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1974), “*Batı Akşamının Kış Oyunu*”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 801, s.11.
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1974), “*Su*”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 801, s.11.
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1974), “*Güney Dilsizi*”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 801, s.11.
- Defne, Zeki Ömer** (Eylül 1974), “*Beş Parmak Dağlarında Tan*”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 804, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Eylül 1974), “*And*”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 804, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1974), “*Atatürk Olmak*”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 807, s.9.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1975), “*Arife*”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 819, Aralık 1975, s.14.

- Defne, Zeki Ömer.** (Aralık 1975), “Akşam Ziyareti”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi S 819.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1975), “Yapraklar Dökülünce”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 809, s.10
- Defne, Zeki Ömer** (Nisan 1975), “Kurtarma”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 811, s.8
- Defne, Zeki Ömer** (1974-1975), “Veda”, Galatasaray Lisesi Yıllığı
- Defne, Zeki Ömer** (Ağustos 1975), “Boş Yatırımlar”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 815, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Ekim 1975), “Susuz”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 817, s.11.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1976), “Yeni Viyetnam”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, No:820, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1976), “Yıkık Tiyatro”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 821, s.7.
- Defne, Zeki Ömer** (Nisan 1976), “Stop Lambaları”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 823, s.10.
- Defne, Zeki Ömer** (Temmuz 1976), “Çanlar”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi S 826, s.11.
- Defne, Zeki Ömer** (Eylül 1976), “El El İçinde”, Varlık, No:828, s.10.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1977), “Resimler Okuyorum”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 832, s.7.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1978), “Acılı Yerler”, Varlık, No:844, s.8.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1977), “Bayram Avutmacaları”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 833, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Nisan 1977), “Duman”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 835, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Temmuz 1977), “Kendimizi Ararken”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 838, s.23.

- Defne, Zeki Ömer** (Eylül 1977), “Anızlı Tarla”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 840, s.9.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1977), “Yasak Meyva”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 843, s.13
- Defne, Zeki Ömer** (Mart 1978), “Salıncak”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 486, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1978), “Salıncak”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 848, s.13.
- Defne, Zeki Ömer** (Ağustos 1978), “İzmaritler”, Varlık Aylık Fikir ve Edebiyat Dergisi, S 851, s.4.
- Defne, Zeki Ömer** (Eylül 1978), “Akşamlara Sek”, Varlık, S 852, s.10.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1978), “Siste Mahyalar”, Varlık, S 855, s.24.
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1979), “Ebabil”, Varlık, S 861, Haziran 1979, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Ağustos 1979), “Yanık Bahçe”, Varlık, S 863, s.23.
- Defne, Zeki Ömer** (Temmuz 1979), “Balıkçıl”, Varlık, S 862, s.10.
- Defne, Zeki Ömer** (Eylül 1979), “Tablo”, Varlık, S 864, s.23.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1980), “Cenaze Çiçekleri II”, Varlık, S 868, s.12.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1980), “Bir Eşsiz Yitikle Konuşma”, Varlık, S 879, s.13.
- Defne, Zeki Ömer** (Nisan 1981), “Bir Usanmaz Rençber İçin”, Varlık, S 883, s.5.
- Defne, Zeki Ömer**, (Ekim 1981), “İkisi bir yerde Bir Gül”, Varlık, S 889, s.3.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1981), “Orta Anadolu”, Milli Kültür, C.3, S 7.
- Defne, Zeki Ömer** (1981), “Devir Teslim”, H. Fethi Gözler, Yunus’tan Bugüne Türk Şiiri, 3.bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, s.470-471.
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1982), “Son Şiirler”, Varlık, S 897, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Ekim 1982), “Susuz II”, Varlık, S 901, s.9.
- Defne, Zeki Ömer** (Kasım 1982), “Ata Sağ”, Varlık, S 902, s.7.; Milli Kültür, No:47.

Defne, Zeki Ömer (Aralık 1984), “İtiraf”, s.9, Türk Edebiyatı, C.11, S 133, Kasım 1984, s.42.

Defne, Zeki Ömer (Ekim 1984), “İsparta’nın Halıları Gül Kokar”, Türk Edebiyatı, C.11, S 132, s.39.

Defne, Zeki Ömer (1985), “Hayal Hoca”, Kaynaklar, S 4, 1985, s.57

Defne, Zeki Ömer (1985), “Defne Ve Şiirleri”, Kaynaklar, No:4, s.56.

Defne, Zeki Ömer (1985), “Son Tablo”, Kaynaklar, S 4, s.57.

Defne, Zeki Ömer (1985), “Karanfil Koklayan Kadın”, Kaynaklar, S 4, s.58.

Defne, Zeki Ömer (1985), “Suçsuz Sisyphos”, Kaynaklar, S 4, s.58.

Defne, Zeki Ömer (Kasım 1985), “Eskipazar’ın Taşları”, Türk Dili, C.50, No:407, Kasım 1985, s.228-229.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1985), “Kar Havası II”, Türk Edebiyatı, C.12, No: 139, s.8.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1985), “**Puyalar I: Sessiz Nehir**”, İstanbul: Ana Basım Sanayi

Defne, Zeki Ömer (Haziran 1985), “Ekimde İlk Yaz”, Türk Edebiyatı, C.12, S 144, s.13.

Defne, Zeki Ömer (Eylül 1985), “Uyarılar”, Türk Edebiyatı, No:143, s.13.

Defne, Zeki Ömer (Şubat 1986), “Büyük Çağrı”, Türk Edebiyatı, C. 13, S 148, s. 34.

Defne, Zeki Ömer (1986), “İhtiyarlar”, Türk Edebiyatı, S 150, s. 18.

Defne, Zeki Ömer (Mart 1986), “Yitikler Peşinde”, Türk Dili, C.51, S 411, s.251.

Defne, Zeki Ömer (Nisan1986), “Çaresizliklerde Çırpınış”, Türk Dili, C.51, S 412, s.320.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1986), Ayna, Türk Dili, S 413, s.376.

Defne, Zeki Ömer (Haziran 1986), “Mâverâlar Kuşu”, Türk Dili, S 414, s.451.

- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1986), “Yakamoz Avcısı”, Türk Dili, C.51, S 418, s.741.
- Defne, Zeki Ömer** (Ağustos 1986), “Sonsuz Sema”, Türk Edebiyatı, C.13, S 154, s.30.
- Defne, Zeki Ömer** (Kasım 1986), “Şimdi Uzak Bir İskelede”, Türk Edebiyatı, C.13, S 157, s.8.
- Defne, Zeki Ömer**, (Aralık 1986), “Kurbanlar”, Çağrı, S 347, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1987), “Mâverâlar Kuşu”, Türk Edebiyatı, C.14, S 159, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1987), “Kurbanlar”, Türk Edebiyatı, C.14, S 160, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Mart 1987), “Acı Güzelleme”, Milli Kültür, S 56, s.46.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1987), “Esrik Ozan”, Türk Edebiyatı, C.14, S 163, s.8.
- Defne, Zeki Ömer** (Haziran 1987), “Kara Gecelerde Konya”, Türk Dili, C.53, S426, s.348.
- Defne, Zeki Ömer** (Temmuz 1987), “Akşam Ziyareti”, Türk Edebiyatı, C.14, S 165, s.7.
- Defne, Zeki Ömer** (Temmuz 1987), “Arife Akşamı” Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi C 14, S 165, s.7.
- Defne, Zeki Ömer** (Ağustos 1987), “Koca Sinan”, Türk Dili, C.54, S 428, s.85.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1987), “Kar Havası II”, Türk Edebiyatı, C.14, No: 161, s.6.
- Defne, Zeki Ömer** (Ağustos 1987), “Çiçekler”, Türk Edebiyatı, S 166, s.7.
- Defne, Zeki Ömer** (Ağustos 1987), “İsyan”, Türk Dili, S 428, s.110.
- Defne, Zeki Ömer**, (Eylül 1987), “Temmuz Tamusunda Uçmak”, Türk Edebiyatı, S 167, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Eylül 1987), “Kuşluklar, Milli Kültür”, S 58, s.21.
- Defne, Zeki Ömer** (Ekim 1987), “Akdamara”, Türk Dili, S 430, s.175.

Defne, Zeki Ömer (Ekim 1987), “Âraf’ta Bir Yalnız”, Türk Edebiyatı, S 168, s.5.

Defne, Zeki Ömer (Ocak 1988,), “Hayal Hoca”, Türk Edebiyatı, S 171, Ocak 1988, s.7.

Defne, Zeki Ömer (Şubat1988), “**Puyalar II: Kardelenler**”, İstanbul: Tunç Matbaacılık.

Defne, Zeki Ömer (1988), “**Dede Korkut Hikâyeleri Üzerinde Edebî Sanatlar Bakımından Bir Araştırma**”, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Defne, Zeki Ömer (Şubat 1988), “Arabacı III”, Türk Edebiyatı, S 172, s.6.

Defne, Zeki Ömer (Nisan 1988), “Süleyman Kuşları”, Türk Edebiyatı, S 174, s.7.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1988), “Karanfiller”, Türk Edebiyatı, S 175, s.6.

Defne, Zeki Ömer (Haziran 1988), “Bayram Şekeri I”, Türk Edebiyatı, S 176, s.9.

Defne, Zeki Ömer (Eylül 1988), “Bir Boğaz Akşamı’nın Resmi”, Türk Edebiyatı, S 179, s.5.

Defne, Zeki Ömer, (Kasım 1988), “Sonsuz Sevi”, Türk Edebiyatı, S 181, s.12.

Defne, Zeki Ömer (Aralık 1988), “Temmuz Nöbetleri”, Türk Edebiyatı, S 182, s.6.

Defne, Zeki Ömer (Mart 1988), “Sokaklara Anlatılan”, Türk Edebiyatı, S 173, Mart 1988,s.9.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1989), “Dua”, Türk Edebiyatı, S 187, s.7.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1989), “Kar Havası I”, Türk Edebiyatı, C.16, S 184, s.7.

Defne, Zeki Ömer (Aralık 1989), “Elif”, Türk Edebiyatı, S 194, s.7.

Defne, Zeki Ömer (Ağustos 1989), “Boğaz’da Akşam”, Türk Dili, S 452, s.98.

Defne, Zeki Ömer (Aralık 1989), “Ağrı’lar”, Türk Dili, S 456, s.322.

Defne, Zeki Ömer (Mayıs 1989), “Kar Havası I”, Türk Edebiyatı, C.16, S 184, Mayıs 1989, s.7.

- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1993), “Ziller Çalacak”, Çağrı, y.37, S 398, s.2.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1990), “Usul Ol”, Türk Edebiyatı, C.17, S 196, s.5.
- Defne, Zeki Ömer** (Mart 1990), “Nene Hatun”, Türk Dili, S 459, s.101.
- Defne, Zeki Ömer** (Mayıs 1990), “Erzurum Allar İçinde”, Türk Dili, S 461, s.254.
- Defne, Zeki Ömer** (Ekim 1990), “Mahsup”, Türk Edebiyatı, S 204, s.10.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1991), “Dönüş Kapıları Kapanırken”, Türk Dili, S 470, s.101.
- Defne, Zeki Ömer** (Mart 1991), “Duyulmayan Seslerde”, Türk Dili, C.1991/I, S 471, s.157.
- Defne, Zeki Ömer** (Nisan 1992), “Bayram Avutmacaları”, Türk Edebiyatı, S 222, Nisan 1992, s.53.
- Defne, Zeki Ömer** (Aralık 1992), “Bizbize Değiliz”, Çağrı, y.36, S 397, s.3.
- Defne, Zeki Ömer** (Temmuz 1992), “Lâmelif, Çağrı”, S 392, s.4.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1993), “Ünler Ortasında”, Çağrı, y.37, S 398, s.2.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1993), “Mahkum”, Türk Edebiyatı, S 231, s.15.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 1993), “Ziller Çalacak”, Çağrı, y.37, S 398, s.2.
- Defne, Zeki Ömer** (Şubat 1993), “Kelebek Avcısı”, Çağrı, No.399, s.8.
- Defne, Zeki Ömer** (Nisan 1993), “Bursa Şahanları”, Türk Edebiyatı, No. 234, s.28.
- Defne, Zeki Ömer** (Nisan 1993), “Körfez”, Türk Edebiyatı, No. 234, s.28.
- Defne, Zeki Ömer** (Nisan 1994), “Bismillah”, Türk Edebiyatı, y.22, S 250, s.20.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 2004), “Dost Bahçenin İhlamuru”, Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırlı Şairler, TC Çankırı Valiliği, s.74-75.
- Defne, Zeki Ömer** (Ocak 2004), “Kastamonu’ya Sesleniş”, Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırlı Şairler, TC Çankırı Valiliği, s.76-77.

Defne, Zeki Ömer (Ocak 2004), “Onuncu Cumhuriyet Bayramına Eren Türklerin Türküsü”, Doğumunun. 100. Yılında Zeki Ömer Defne, TC Çankırı Valiliği, s.78.

Derleme Sözlüğü (1993) Türk Dil Kurumu, Ankara: TDK Yayınları.

Develioğlu, Ferit (1999), **Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgât**, Ankara: Aydın Kitapevi.

Dinç, A. Kerim ve Çelik, Yakup (Haziran 1990), “I. Palandöken Şiir Günleri”, Erzurum.

Duran, Hakkı (Ocak 2017), “Zeki Ömer Defne’nin Yayınlanmamış İki Şiiri”, Çankırı Araştırmaları Dergisi S 11.

Enginün, İnci (Ocak - Şubat 1992), “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri”, Türk Dili, No. 481-482, s.565.

Ergin, Muharrem (1983), “**Türk Dil Bilgisi**”, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Ergüzel, M. Mehdi (Ocak 1993), “Ta İçimden Birisi Kalacak Oralarda”, Türk Edebiyatı, No:231, s.11-12.

Eski, Mustafa (Ocak 2004), “Dost Bahçenin İhlamuru Ve Zeki Ömer Defne’nin Kastamonu’da Yazdığı Üç Şiiri”, Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırlı Şairler”, TC Çankırı Valiliği, s.76-77.

Gülensoy, Prof. Dr. Tuncer (2007), **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Hacıeminoğlu, Prof. Dr. Necmettin (1992), **Türk Dilinde Edatlar**, İstanbul: MEB, s.164

Halıcı, Feyzi (1988), “Bir Şiirin Hikâyesi”, Zeki Ömer Defne, Türk Dili, No: 231, s.855.

Hatusil, Ali Müfehhar (Ocak 1993), “Bir Gönül şairi Bir Gönül İnsanı”, Türk Edebiyatı, s.16

Ilgaz, Rıfat (Şubat 1940), “Bu Memleket Böyle Ağlar”, Yeni İnsanlık, No:1, s.27.

İbrahimhakkıoğlu, Belkıs (Ocak 2004), “Tanıdığım Zeki Ömer Defne”, Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırlı Şairler Sempozyum Bildirileri, TC Çankırı Valiliği, s.83-85.

Kabaklı, Ahmet (Ocak 1993), “Şiirin Tarifi, Türk Edebiyatı”, C.231, s.5.

Kabaklı, Belkıs (Kasım 1984), “Şair Öğretmen Zeki Ömer Defne İle”, Türk Edebiyatı, C.11, S 133, s.41-43.

Kaplan, Mehmet (1996), “Ziller Çalacak”, **Şiir Tahlilleri 2: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri**, 10. basım, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karabay, Muhsin (Ocak 1993), “Ve Ziller Çaldı”, Türk Edebiyatı, S 231, s.13- 15.

Karabay, Muhsin, Gökçe, Hüseyin Özer, A. Vahap ve Kavlu, Musatfa (Ocak 1993), “Zeki Ömer Defne İle Sohbet”, Türk Edebiyatı, S 231, s.25-31.

Karabay, Muhsin (Eylül 1986), “Zeki Ömer Defne İle Şiir Sohbeti”, Türk Edebiyatı, C.13, S 155, s.28-30.

Karadıñoğulları, Ekrem (Şubat 1993), “Zeki Ömer Defne'nin Ardından”, Yedi İklim, C.4, No:35, s.112.

Korkmaz, Ramazan (2012), **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000**, Ankara: Grafiker yay. s. 237-327.

Mutluay, Rauf (28.05.1971), Cumhuriyet Gazetesi, s.6.

Necatigil, Behçet (10 Temmuz 1978), “75. Doğum Yılında Zeki Ömer Defne: Halk Şiirinin Arınmış Parlayışları Ve Yoğun Duyarlık”, Milliyet Sanat Dergisi, No:285, s. 13.

Necatigil, Behçet (1983), **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, İstanbul: Varlık Yay. 11. Baskı, s.124.

Okay, Orhan, **Yirminci Yüzyılda Başından Cumhuriyete Yeni Türk Şiir (1900-1923)**, Türk Dili, No:481-482, s.294-295.

Özkan, Mustafa (2009), **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, İstanbul: Filiz Kitapevi.

Özünlü, Ünsal (1997), **Edebiyatta Dil Kullanımları**, Ankara: Doruk yayıncılık s.132.

Parlatır, Prof. Dr İsmail (Ocak 2004), “Zeki Ömer Defne Hoca’dan Bize Kalanlar”; Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırlı Şairler, TC Çankırı Valiliği, s.16-17.

Parlatır, İsmail (Haziran 1985), “Değerlendirmeler”, Türk Dili Aylık Dergisi İstanbul, S 402 yıl 34.

Parlatır, İsmail (Ekim 1985), “Değerlendirmeler”, Türk Dili, No:406, s.196-198.

Parlatır, İsmail (Temmuz 1988), “Değerlendirmeler”, Türk Dili, C.LVI, No:439, s.51-56.

Parlatır, İsmail (Ocak-Şubat 1992), **XIX. Yüzyıl Yeni Türk Şiiri**, Türk Dili, No:481-482, s.1-3.

Parlatır, İsmail (Ocak 1993), “Yitirdiklerimiz: Zeki Ömer Defne”, Türk Dili, C.1993/I, No:493, s.54-56.

Selçuk Alakel, Banu, (2006), “Zeki Ömer Defne’nin Şiirlerinin Tematik Açısından İncelenmesi”, İstanbul: İÜ SBS Yüksek Lisans Tezi.

Soyuer, Halil (Ocak 2004), “Kadim Dostum Zeki Ömer Defne”, Doğumun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırlı Şairler Sempozyum Bildirileri, TC Çankırı Valiliği, s.82.

Soyuer, Halil (Nisan 1993), “Âh Zeki Ömer Hocamız Âh! ”, Türk Edebiyatı, No:234, s.27-29.

Şahin, Hatice (2009), **Eski Anadolu Türkçesi**, Ankara: Akçağ yayınları.

Şemseddin Sami (1987), **Kamus-ı Türkî**, İstanbul: Çağrı Yayınları.

Şengün, Aylin, Günaydın Gazetesi, 26.04.1991, s.6.

Türkçe-İngilizce Redhouse Sözlüğü (1992), 13.Bs., İstanbul: Redhouse Yayınları.

Türkçe Sözlük (2005), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yavuz, Orhan (2006), **Anadolu Türkçesiyle Yapılan En Eski Tezkiretül Euliya Tercümesi ve Dil Özellikleri (inceleme-gramer-metin)**, Konya: Tablet Kitabevi.

Yeni Tarama Sözlüğü (1983), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yetiş, Kazım, “Değerlendirmeler”, Türk Dili, C.1990/I, No:460, Nisan 1990, s.185.

Zeki Ömer Defne Ve Şiirleri (1985), Kaynaklar, S 4, s.56.

Elektronik Kaynaklar:

Büyük Türkçe Sözlük,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.

Güncel Türkçe Sözlük,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts

Tarama Sözlüğü,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_tarama&view=tarama

Türk Lehçeleri Sözlüğü,

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_lehceler&view=lehceler

Yazım Kılavuzu,

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_yazimkilavuzu&view=yazimkilavuz

TDK sözlükler,

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=645&Itemid=1

http://www.cansaati.org/topluluk/forum_posts.asp?TID=2576

<http://imaret.cansaati.org/WP/zeki-omer-defnenin-hic-yayimlanmamis-iki-siiri-2/#.WRuoMDclFdg>

imaret.cansaati.org/WP/zeki-omer-defnenin-hic-yayimlanmamis-iki-siiri/#.WRuosjclFdg

| EKLER |

HALK YOLU, (1 Mart 1340 (1924)), No.30, s.469-470.

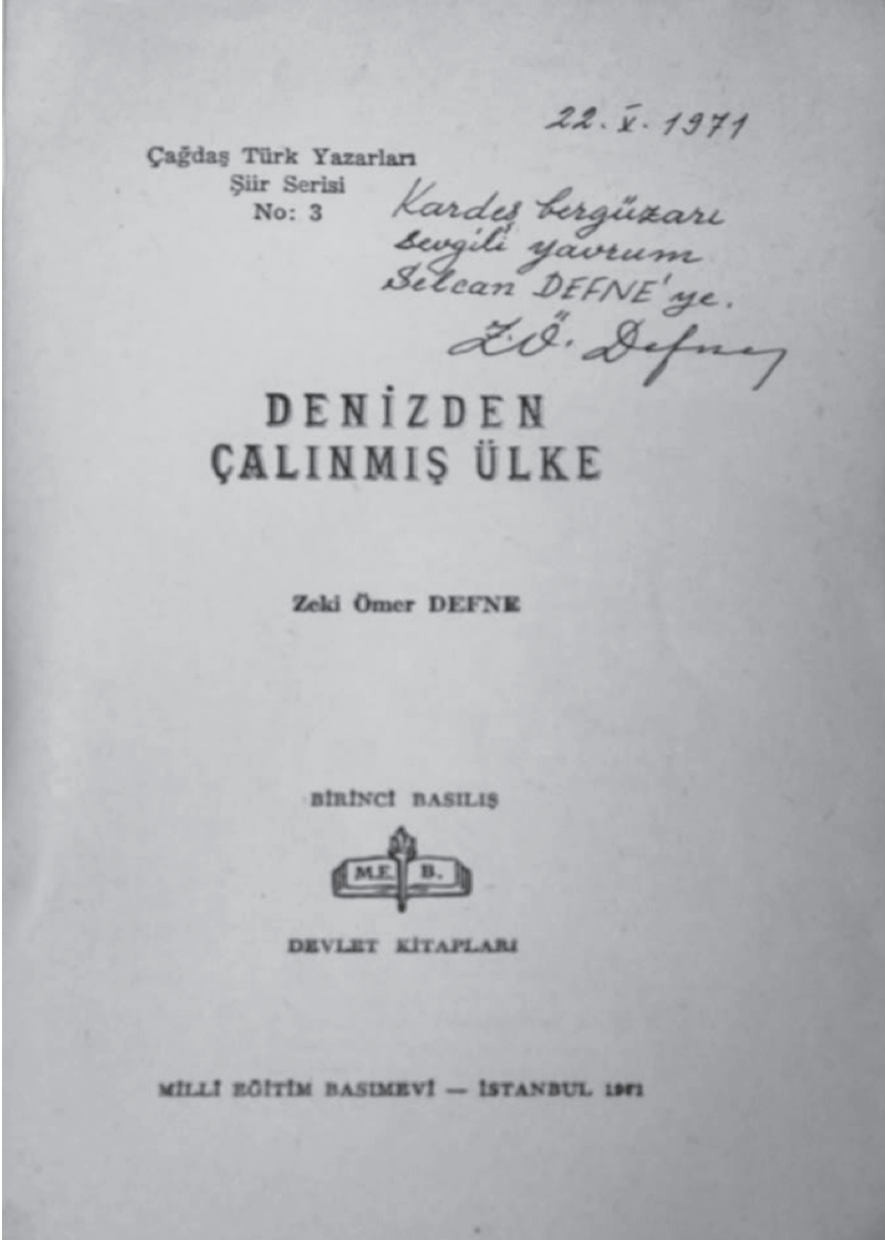
HALK YOLU, (1 Mart 1340 (1924)), No.30, s.469-470.

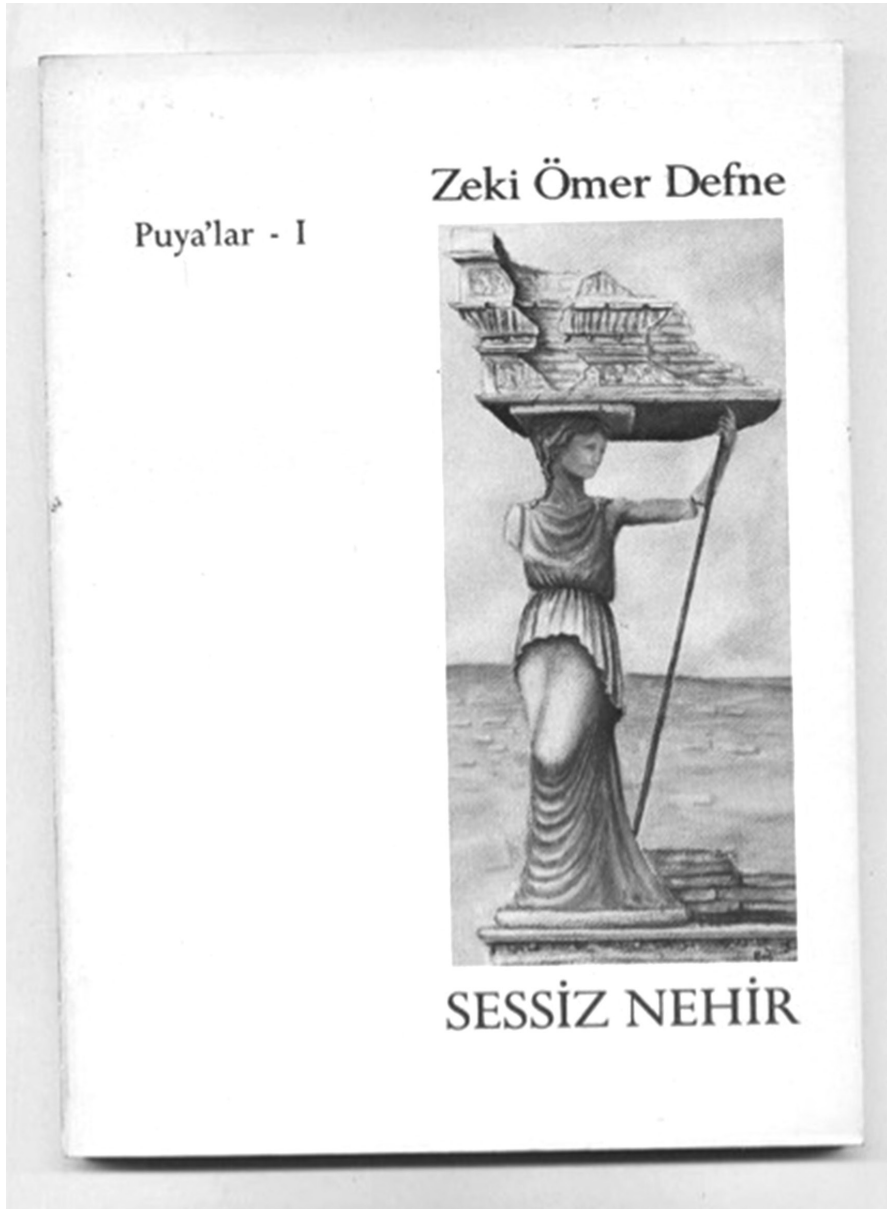
HALK YOLU, (15 Mart 1341 (1925)), No.50, s.765

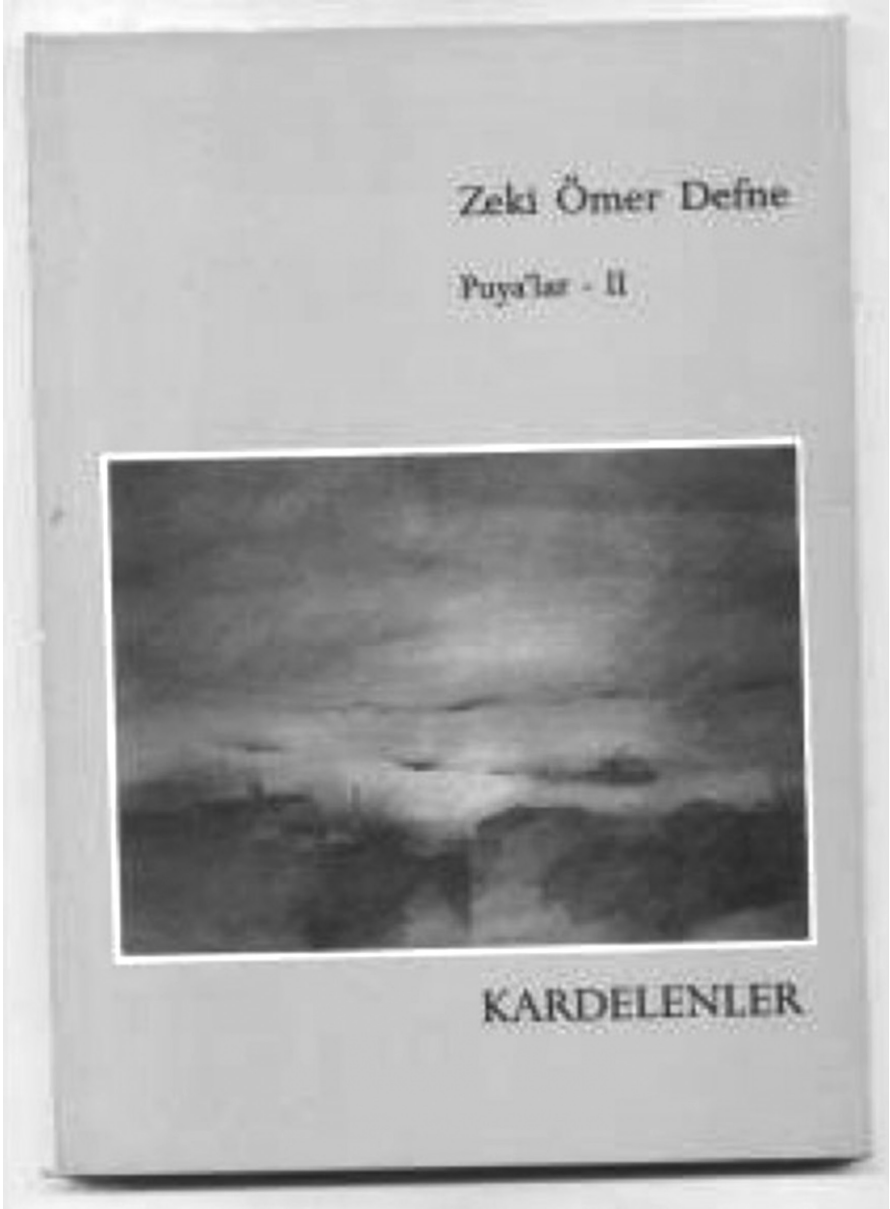
DENİZDEN ÇALINMIŞ ÜLKE (1971)

DENİZDEN ÇALINMIŞ ÜLKE (1971)

SESSİZ NEHİR PUYALAR I (1985)

ARDELENLER PUYALAR II (1988)

DOĞUMUNUN 100.YILINDA ZEKİ ÖMER DEFNE VE ÇANKIRILI
ŞAİRLER SEMPOZYUM BİDİRİLERİ (2004)

ZEKİ ÖMER DEFNE

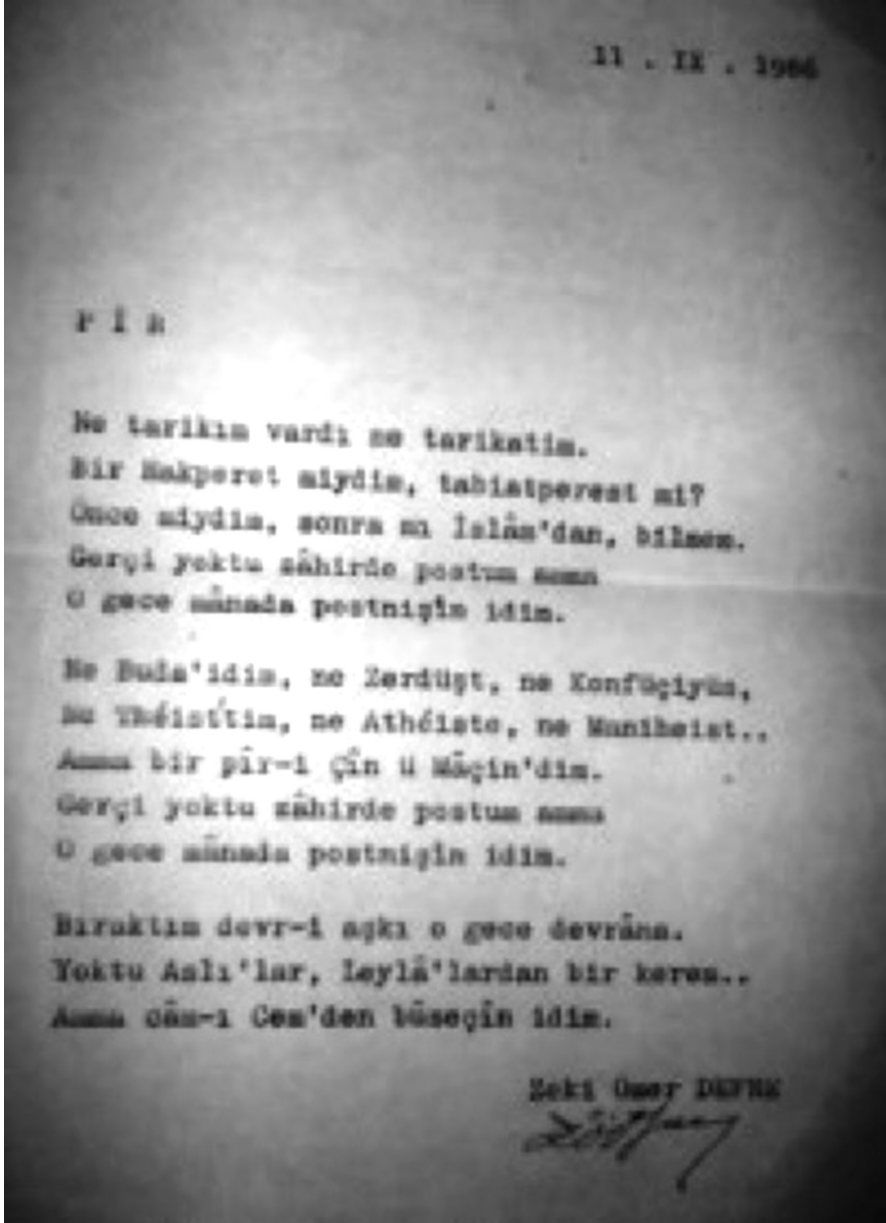
NİHAD SAMİ BANARLI TÜRK EDEBİYATI TARİH C.2 s.1150

SAĞDAKİ DAİRE İÇİNDEKİ ZEKİ ÖMER DEFNE, EDEBİYAT ÖĞRETMENLİĞİ YAPTIĞI GALATASARAY LİSESİNDE ÖĞRENCİLERİYLE BERABER; SOLDAKİ DAİRE İÇİNDEKİ O DÖNEM DEFNE'NİN ÖĞRENCİSİ OLAN RAHMETLİ BARIŞ MANÇO.

ZEKİ ÖMER DEFNE

DEFNENİN DAKTİLO İLE YAZDIĞI PÎR-ŞİİRİ

05.12.1992, Milliyet, Sayfa 10

VEFAT VE BAŞSAĞLIĞI

Galatasaray Lisesi 1950-1970 dönemi Edebiyat
Öğretmenleri'nden, büyük şair ve yazar
değerli hocamız

ZEKİ ÖMER DEFNE'yi

kaybetmiş bulunuyoruz.
Kederli ailesinin ve yakınlarının derin acısını
paylaşır, merhuma Tanrı'dan rahmet,
Galatasaray Camiasına başsağlığı dileriz.

**GALATASARAY
EĞİTİM VAKFI**

VEFAT HABERİ

